

DR
440
H219
cilt.5

Hammer-Purgstall, Joseph,
Freiherr von
Osmanli devleti tarihi

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

1/5

قانونی سلطان سلیمان خان

سلطان سلیم خان اول

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Ontario Council of University Libraries

سلطان بایزید خان ثانی

باروس خيرالدين

دولت عثمانیہ تاریخی

عثمانیہ ایلک مبادیء ظهورندن قاینارجه عهدنامه سینه قدر .

مؤلفی

هاشم

مترجمی

محمد عطا

DR
440
H219
ciH5

تشیخ جلالک

سلطان سلیمان اولک جلوسندن اوستریانک دولت
عثمانیہ ایله ایلک عقد ایلدیکی معاهده به قدر .

۹۲۶ — ۹۵۳
(۱۵۲۰ — ۱۵۴۷)

استانبول — باب عالی قارشیسنده ، سالنیک مطبعه سی

۱۳۳۰

اشارات

شو ( ) ایکی قوس ایچنده کی رقمه عائد حاشیه لر او صحیفه نك آلتنده ، اورقمه کوریلور . بولردن مترجم اشارتی اولیانلر اصل کیتابدن، آلمشدر .
 بو [ ] اشارت ایچنده کی رقمه نك عددیله ، اورقم ایله مورخك تزیلاتنه مراجعت بیورلمسی توصیه سنی تضمن ایدر .

بو [*] اشارتلر مندرج بولندیغی صحیفه وسطرقیه مترجمک تزیلاتنه مراجعت توصیه سنی تضمن ایدر . مترجمک تزیلاتندن بعضلری متنک طبعندن سوکره تخطر اولندیغی جهتله بولر کتابک دروننده اشارتسز قالیر .

۱۸۵۷—۱۴۵۳، یاخود ۱۸۹۹ (۱۴۹۴) صورتنده کی تاریخلر هجری و میلادی نی کوسترر .
 ۱۸۰۲—۱۷۵۰ صورتنده تراجم احوالده کوریلن تاریخلرک برنجیسی ولادته ، ایکنجیسی وفاته عائددر .

ت — بعض تراجم احوالده تولده اشارتدر : (ت ۹۱۶) کبی .

ف — « « « « وفاته » : (ف ۹۷۵) کبی .

ج = جلد .

ق = ورق .

ص = صحیفه .

س = سطر .

ن = نومرو .

اثار اجنبیه ایچون یازیلان مثلا ۲، ۶، ص ۱۰۴ رقمی ایکنجی جلدده التنجی کیتابدن ۱۰۴ نجی صحیفه دیمکدر .

کرك متهده ، كرك ذیلدرده شو [ ] اشارت ایچنده تصادف اولنان ترکیب و عبارتلر مترجم طرفندن علاوه اولمشدر .

بو تاريخك او چنجهي دوره سي ايچون مؤلفك مراجعت ايلديكي

منابع شرقيه جـ ولى

۱ توارىخ عموميه

سليمان اول و سليم ثانی سلطنتلرندن .

۱ . طبقات الممالک و درجات المسالك . اثر نشانی جلال زاده مصطفى ، ف ۹۷۵ —
۱۵۶۸ ؛ بيوك نشانیجي عنوانيه معروف ؛ بيوك قطعه ده ۳۷۱ ورقلق بر جلد ؛ بو كتاب
۹۸۲ — ۱۵۷۵ سنه سنده ، یعنی ختامندن اون ايكي سنه صو كره سو لنوقده (Szolnok)
استنساخ اولمشدر ؛ قولكسيونده موجود .

۲ . تاريخ سلطان سليمان ، اثر فردی ، ائرفردی ؛ بدایت سلطنتندن ۹۴۹ — ۱۵۴۳
سنه سنه قدر ؛ وسط قطعه ده ۳۶۴ ورقلق بر جلد ؛ خاندان عثمانی شهزاده لرندن
مصطفى طرفندن خط نفیس ایله استنساخ اولمش (۱) ؛ قولكسيونده موجود .

۳ . سليماننامه ، اثر مفتی قره چلبی زاده عبدالعزیز ؛ ايكي نسخه در كه تام اولان
برنجیسی بيوكجه قطعه ده ۱۸۶ ورقدر ؛ وسط قطعه ده ۱۵۹ ورق تشكيل ایدن
ايكنجهي نسخه ناقصدر (۲) .

۴ . تاريخ پچوی . مؤلفی ابراهيم افندی فونفكیرهن (Fünfkirchen)
قصبه سندن و بر مسلمان بابان اولوب بککریكي صفتيه متعدد سنجاق اداره اتمش و ۱۰۳۲
(۱۶۲۳) سنه سنده رقه بککریكي اولمشدر . بو كوزل تاريخ سلطان سليمانك جاوسندن باشلار ،
۱۰۴۱ (۱۶۳۲) سنه سنه قدر كيدر . مورخ كندی زمانی وقایعك كثریسی بالذات واقع
اولان مشاهداتی اوزرینه و اولكي زمانك وقایعنی ده پدیرینك و دیگر شاهدلرک روایتی
اوزرینه نقل ايدر . افاده سنده اكثریا معاصر و كندیسنجه ترجمه لری معلوم اولان مجار

(۱) شهزاده ایچون یازلمش اولسه كر كدر . (مترجم)

(۲) شمسينك آری اولان منظوم سليماننامه روماده باره رینی كتیخانه سنده در كه غایت كوزل
بر نسخه در ؛ بو كتاب شهنامه اجزاسنندنر ؛ سلطان سليماندن اول یازلمش اولان آرلر صیره سنده
اولكي جلدلرده كوسترلمشدر . ایرانی فتح الله عارف سليم ثانی طرفندن ايلك نصب اولان شهنامه چيدر .
دیگر بر عارف — كه پاره پاره زاده ملا احمد شهرتیه معروف اولوب ۹۶۸ (۱۵۶۰) ده وفات
ايتمشدر — سليمان اولك وقایع رونق دارینی نظم ايدر دی ؛ محرمی نامنده بر شاعرده بغداد فتحنه قدر
فتوحات سليمانی بی مصور اشعار بر اققشدر .

مورخ لرینه مراجعته اعتنا ایله . بیوکه قطعه ده ۳۱۷ ورقلق بر جلد اولوب ویانه کتبخانه سنده ۱۲۷ نومروده مقیددر . آلموچ (Almütz) کلیسا سنده دخی دیگر بر نسخه سی وارددر . تاریخ ، جغرافیا ، احصائیات اوراقنه (Archiv für Geschichte , Geographi und Statistik) مراجعت ، ۱۸۲۲ ، نومرو ۸۷ - ۸۸ .

۵ . تاریخ سالنیک . سلطان سلیمانک ایلك اوچ سنه سنندن باشلا بهرق ۱۰۰۷ (۱۵۹۹) سنه سنه قدر کیدر . مورخ اوتوزالتی سنه ک دور وقایعی عیاناً شاهد اوله رق نقل ایدر . سیگت (Szigeth) [سکتوار] محاصره سنندن اعتباراً بتون محاربه لرده بولنه رق اولا تشریفات مأموریتی و مؤخرأ مکه و مدینه واک صوکره اناطولی دفتردارلنی وظیفه سنی ایفا ایله . مأموریتی معاومات احصائیة صحیحه جمعنی تسهیل ایلدیکندن اثری بو خصوصده اک قیمتدار منابع ندر . بیوکه قطعه ده ، کوزل یازلمش ۸۴۳ عحیفه لقی بر جلددر ؛ قولکسیونده موجوددر .

۲ . توارخ خصوصیه

آ . سلیمان اول زمان سلطنته دائر

- ۶ . تاریخ فتح ردوس ، عربی ، بو محاصره ده حاضر بولنان طیب پادشاهی رمضانک اثریدر ؛ ترسیه طرفندن مترجمدر . کتابه انجمن دانشی خاطر اتنه (Mem. de l'acad. des inscriptions) مراجعت ، جلد ۲۲ .
- ۷ . تاریخ فتح ردوس ، اترویسی . بو تاریخ بنده کی منشآت ویسی مجموعه سنده در .
- ۸ . غزوات مهاج ، اثر کمال پاشا زاده . بو اثر « توارخ آل عثمان » نامنی دخی حائر اولوب سلیمان اولک ۹۲۶ (۱۵۲۰) سنه سنده جلوسندن ابتدا ایده رک مهاج سفرندن صوکره اوفهن (بودین ، بودا) شهرینک ۹۳۳ - ۱۵۲۷ ده فتحه قدر کیدر . ایکی نسخه در : بری وسط قطعه ده ۱۲۳ و دیگر ی ۸۳ ورقدر . پک کوزل یازلمش بر دیگر نسخه سی دره سد کتبخانه قرالیسنده در .
- ۹ ، غزوات استروغون و استونی بلغراد ، اثر سنان چاوش ؛ بوسنان چاوش ، سلطان سلیمانک امریه خیرالدین بار بروسک سرگذشتنی کندیسنه نقل ایتدیکی ذاتدر . وسط قطعه ده ۱۹۰ ورقلق بر جلد اولوب قولکسیونده و پارس کتبخانه ملیسنده ۷۵ نومروده موجوددر .

۱۰. فتحنامه سکتوار ، منظوم ، اثر صراقی ؛ کوچک قطعه ده ۲۹ ورقه (۱)

ب . آثار سائرہ

۱۱ . برق الیانی فی فتح العثمائی ، اثر شیخ قطب الدین المکی ، ف ۹۹۰ — ۱۵۸۳ ؛

بیوگرافیکه قطعه ده ۲۰۶ ورقه ، ۹۸۶ — ۱۹۷۵ سنه سی استنساخ اولنمش برنسخه سی قولکسیو نمده موجود ؛ درپارس کتبخانه ملی سنده ۸۲۶ و ۸۲۶ آ ، ۸۲۷ ، ۸۲۸ نومرولرده درت نسخه سی واردر .

۱۲ . کتاب التیجان الوفیره الثمن فی تاریخ یمن ، مؤلفی غیر معلوم ؛ پارس کتبخانه سنده

۸۲۹ نومروده ، (« ایضاحات و مستخرجات » ده سیلوه ستردو ساسینک مقاله سنه مراجعت ، جلد ۴ ، ص ۵۱۲) .

۱۳ . مطالع النیران ، اثر احمد بن یوسف بن محمد فیروز ، پارس کتبخانه سنده ، ن ۲۸ .

۱۴ . « بلوغ المرآم فی تاریخ دولة مولانا بهرام » اثر محمد بن یحیی المطیب الحنفی الزبیدی .

(بهرام ، یمن فاتحی سنان پاشا فک خلیفدر) پارس کتبخانه سنده ، ن ۸۲۹ .

۱۵ . فتح یمن ، اثر مقفای نهالی ، ویانه کتبخانه سنده ، ن ۴۷۹ (۲)

۱۶ . سلیمنامه اصولی : مؤلف سلیم ثانینک مغنیسا والیدکنده معیتده ایدی .

کوچک قطعه ده ۶۹ ورق (۳) ، قولکسیو نمده موجود .

۱۷ . تاریخ فتح قبریس : اثر زریک ، ۹۸۲ — ۱۵۷۵ سنه سی استنساخ اولنمش

اولان بو اثر کوچک قطعه ده ۶۳ ورقدن مرکب اوله رق قولکسیو نمده موجودر .

۱۸ . تاریخ فتح قبریس ، اثر امام احمد ، ۱۱۶۰ — ۱۷۴۷ سنه سنده استنساخ

اولنمش ؛ قولکسیو نمده موجود .

(۱) حاجی قالنه نیک کشف الظنوننده آهینک « فتحنامه سکتوار » ی مقیدایسه ده بونی

و « هفت داستان » ایله « نادره المحارب » عنوانلی ایکی اثری بوله مادم . « هفت داستان »

سلطان سلیمانک سلطنتندن صوک اوج سنه وقایعی وسیکته فتحیله سلیم ثانینک جلوسنی حاوی

وعالی بن مصطفی بن احمد طرفندن محرردر ؛ بومؤلف « کنه الاخبار » صاحب اولوب جده پاشاسنک

خدمتنده وفات ایتمشدر . « کنه الاخبار » سن - ژرمن ال یازیلرنده ۱۱۸ نومروده در .

« نادره المحارب » شهزاده سلیم و بایزید آره لرنده کی محاربه بی حاکی و بونکده مؤلفی عالیدر . عالینک

بو اثر مقفاسندن باشقه بو محاربه حقنده دیگر ایکی اثر مقفا واردر که بری درویش رومی و دیگری

احمد کریمانی طرفندن محرر و ایکیسی ده « جنکنامه » عنوانلی حائزدر .

(۲) نهالیدن باشقه شاعر رموزی و مهابنی (عالی . ورق ۲۵۰) یمن فتحنی نظم ایتمشدر .

(۳) سلیمنامه مؤلفی شکرینک اوغلی شهابی ینه بو عنوان ایله دیگر برآئیک صاحبیدر . بو ایکی

« سلیمنامه » برصالیله ایدر . زیرا شکرلی سلیم اولک فتوحاتی ، شهابی سلیم ثانی سلطنتنی حکایه ایدر .

٣. تراجم احوال

١٩. اخلاق سلیمانی ، اثر شاعر فوری . بواثر ، پادشاهک اوصاف عالیہ-نی متضمن اولہرق سلطان سلیمانک اشعارینک شرح لرندن استنباط اولمشدر ؛ کوچک قطعہدہ ١٦٠ ورق؛ قولکسیونمدہ موجود .
٢٠. گنجنامہ اخلاق ، وزیر اعظم بیوک صوقولونک یکنی اولان بودین والیسی صوقولو مصطفی پاشانک ترجمہ حال مدیحہ کارانہسی ؛ وسط قطعہدہ ١٧٨ ورقلق بریوک جلد؛ اکن ناقص؛ قولکسیونمدہ موجود .
٢١. غمزوات خیرالبدین (باربروس) . مشارالہک سلطان سلیمان امریہلسنان چاوشہ سویلوب یازنیردنی وقایعدر . ترکجہدہ ایکی درلوسی موجود درکہ بری برچوق تقصیلات وقابا برلسان ایلہ محرردر . ایکنجیسی دعما منقح ودها فصیح اولوب « خلاصہ محاربات بحریہ » یہ اساس اولمشدر . برنجیسی وسط قطعہدہ ٨٩ ، ایکنجیسی کوچک قطعہدہ ١٢٨ ورقدر . رومادہ بازبہرینی کتبخانہسندہ براز خطالی و فقط پک کوزل بر نسخہسی واردر .
٢٢. حدائق الحقائق فی تکماتہ الشقائق ، اثر نوعی زادہ عطاء اللہ ، طاس کوپری زادہنک تراجم احوالی ذیلی اولوب سلیمان اولک جلوسندن مراد رابعک وفاتہ قدر فقہا ومشاخندن بیک ذاتی محتویدر . بیوک قطعہدہ ٤٣٣ ورق ، قولکسیونمدہ موجود .
٢٣. خلیفہ الرؤسا ، رئیس افندیلرک تراجم احوالی متضمن اولہرق رسمی احمد افندی طرفندن محرردر . کوچک قطعہدہ ١٠٧ ورق .
٤. مجموعہ قوانین اساسیہ ومحمررات دولت .
٢٤. قانوننامہ سلیمانی ، ابوالسعود ونشانی محمد طرفندن جمع ایدلمشدر . بونک ایکی نسخہسی ویانہ کتبخانہسندہ ٩٤ نومرووددر .
٢٥. منشآت سلطان سلیمان . بواثر سلطان سلیمانک اون درت نامہسیلہ ایلمک سکیز سفرینک روز نامہسی حاویدر . اون بش یارمق طولندہ وطقوز یارمق عرضندہ ٤٠٥ ورقلق بر مجلد کبیردر . احتمالکہ فریدونک مراد ثالثہ اون بر جلد اولہرق تقدیم ایندیکی محمررات دولتدن بر جلدیدر . بونک لطف اهداسنی اوستریا ایمراطوری حضر تلرینک استانبول سفارتی ترجمانی شوالیہ راب (Raab) د مدیونم .

دولت عثمانیه تاریخی

یکرمی بشنجی کتاب

اونجی عثمانلی پادشاهی بیوک سلیمانک جولوسی . — غزالینک عصیان . — ایلیک بحارستان سفری . — بلغرادک فتحی . — ویدیک ایله معاهده . — عزیزیحی شوالیه لری اوزرینه ایکنجی سوق عسکر . — ردوسک محاصره وقتیحی . — عجم وروس ایلیچلری . — وزیر اعظم ابراهیمک سلیمانک همشیره سیله ازدواجی . — پادشاهک مصره عسکر سوق .

وقایع عظیمه انسانک اقتدارندن ودها زیاده احوالک الحاسندن منبعشدر . انسانیت هیئت مجموعه سی — ترقیه دوغری حرکت سکون پرورانه سی هیچ بر بحران انقلابی ایله فاصله دار اولمادینی زمانده بیله — دائماً عبرتله مالی برلوحه عرض ایدر ؛ وقایعک اهمیتی هر زمان فاعلارینه کوره دکل ، احاطه ایتدکلری دائیره و — آرزوقو آغیر ، آرزوقو متکرر اولمق اوزره — ساحه ظهوره چیقاردقلری حادثات کوره حساب ایدنلیدر . لکن علویق تضمن ایدن افعال ونجابت معنویه به دلالت ایدن آثار آفاق مستشاده طائر اولان ارواحک مخصوصاتندندر ؛ شایان تأسفدرکه بودرلو افعال وانارک ظهورینی کورن زمانلر تاریخ انسانیتده نادردر . انجق ملتلیک مقدراتنده بردرجه بقدر اهمیتی حائز وظیفه اجرا ایتمش هیچ بردوات یوقدرکه مدنیت تخمیلرینک هپ بردن آچلمش اولدینی بر صفحه ارائه ایتسین . برملتی اوج قدرتنه ایصال ایدن بو حرکت بعضاً صاحبک اشتراکی اولمق سزین ، حتی اونک اراده سی خلافنه حاصل ولورسه ده علی العاده کتله خلقی ترقیه سوق ایدن ، بیوک آملرک تأثیر ایتدر . شهرتگیگر حکمدارلرک افعال حیاتیه سنه دائماً منمطف اولان دقت — بونلر ملتیرینک واصل اولدینی اک یوکسک نقطه عظمتک مقیاسی اولمش وقایع ، قانونی ، رجل سیاسی صفتیه یالکیز اسلاف واخلافنه سبقتله قالمیه رق زمان سلطنتلری دول متجاوزنده دخی بیوک آملرک و بیوک وقایعک کذارینه معروض بولنمش اولدینی حالده — دها زیاده آرتار . « قانونی » ، « محتشم » ، « بیوک » عنوانلریله (۱) یاد اولنان سلیمانک زمان سلطنتی

(۱) اوروپا تاریخلرنده « قانونی » کله سنه مقابل *législateur* استمهال اونور ؛ بوتاریخلرک *grand* و *magnifique* کله لری بوجه محرر محتشم و بیوک لفظلریله ترجمه اولدی . (مترجم)

بواوصاف متعدده ایله تاریخ عثمانینک اڤ مهم دوره سیدر. دولت قدرتنک، فتوحات جدیده سنک، مدینتک، آثار قانونیه و معماریه سنک اڤ واسع موجودیتی بویادشاهه مدیوندر. عثمانلیلر انجق « قانونی » عنوان متواضمانه سنی و یردکلی حالده اورویا مورخلرینک بیوک صفتیه توصیف ایلدکلی عثمانلی پادشاهی یالکز سلطان سلیماندر. سلیمانک زمان سلطنتی بتون دنیاده صورت حصول بولان احوال عظیمه دن دولایی قرون اخیره تاریخنک اڤ شایان دقت صفحاتندن یریدر. اوتخی عصرک اوائلنده آمریقانک کشفنی متعاقب اورویا اصول موازنه سیاستی تأسس و تأید ایلمش، خرسیتیانلقده ظهور ایدن تعدیل مذهبی فکر انسانی به بر طریق جدید آچمشدر؛ هانکی زماندرکه مساعی و نتایجی اعتباریه بوندن ذی احتشام اولسون؟ فرانسه ده برنجی فرانسوا وانکلترده سکزنجی هازینک حکومت، اوتخی لئونک صناعات و علومک تجدیدی حرکتیه ریاست، شارل کنک مذهب جدیده مقاومت، اندره آس غریبتک و ندیک دوجی مقامنی برشرف مخصوص ایله اشغال، واسیل ایوانوویچک روسیه عظمت مستقبله سنی اساسلرینی تهیه، برنجی سیگیسموندک قرق سنهک برسلطنتله لهستانک تدرتی تأیید ایتمدیکی و خاندان صفوینک مؤسسوی ایرانک قانونیسی اولان شاه اسماعیلک سلطان سلیم طرفندن اوریلان ضربه التندن قیام و برطرفندده هندستانده مغول حکمدارلرینک اڤ مشهوری اولان شاه اکبرک، دولته بتون اسیا حکومتلرنجه نمونه امتثال اولمش بر اساس وضع ایلدیکی زمان قدر مجمع اعظام اولمش بر صفحه تاریخیه یه یک آرزو تصادف اولنور (۱). سحه تاریخده سلطان سلیمان، بحق شهرت قازانمش اولان بو حکمدارلرک جمله سیله رقابت ایده جک بر صورتده عرض وجود ایلمشدر. اورویا مورخلرینک سلطان سلیمانی سلیمان ثانی اولمق اوزره یاد ایتملی بر اثر سهودر؛ عثمانلیلر محمد اولک برادر ورقیبی اولان سلیمانی هیچ بروقت حکمدار مشروع دکل، مدعی سلطنت صورتنده طایمشلردر. شرقیونده بیوک و محتشم عنوانلری ده کورلمز؛ اولنر یالکز قانونی، صاحب قران (۲)، صاحب عشره کامله عنوانلریله توصیف

(۱) مورخ روبرتسون (Robertson)، بشنجی شارل، کتاب ۲، یالکز اوتخی لئون ویشنجی شارل و برنجی فرانسوا و سکزنجی هازری ایله سلیمان اولدن بحث ایدر.

(۲) « صاحب قران » ایکی صورتده تفسیر اولنور: بری، عصرنده سعیدینک، یعنی مشتری و زحلک قرانی واقع اولان پادشاهدرکه اوندن سوکره کی قرانه قدر کچن مدتک صاحبیدر؛ دیگر ی اورویا « لسانلنده » قرون « تعمیر اولنان قران سکه ذهییه سنک صاحبیدر. تفسیر ثانی ده بوسیط عد اولنور سهده شعرانک برنجی به معنایه اعتبار ایتمکلی ظن اولنور. (مترجم)

ایدلر . ملی مورخلر بعضا سلیمان ثانی تعبیر ایدرلر سده بوندن مقصدلری اوروپا لسانلرنده «سالامون» تعبیر اولنان سلیمان پیغمبره ثانی عدا ایتمکدرکه عرب و عجم و ترکر او پیغمبری سلیمان املاسنده یازارلر . اشبوسلیمان اسمنک حسن تصادفنه و شرقجه اوندن دها آز معنیدار اولماق اوزره پادشاهک اوننجی عصر هجری ابتداسنده (۹۰۰ — ۱۴۹۵) تولد ایتمش اولسنه مبنیدرکه جالوسی توجه عمومی به مظهر اولمشدر . شرقیونک هر عصر ابتداسنده بریوک آدم ظهور ایله عصرینه حاکم اوله رق و کندی تعبیرلرنجه بونوزلردن طوته رق عصرینی نفسنده تجسم ایتدیروب اونک تمثال ذی حیاتی اولدینی حقنده کی زعمرلردن مؤسس سلطنتک وقایعی کتایبده بحث ایتمش ایدک ؛ بوراده دخی اون عددی حقنده کی زعمرلی و بونک سلطنت سلیمانی به تطبیق حقنده یرقاج سوز سویلیه جکیز .

فیثاغور واسطه سیله شرقدن کتیریلن احکام اعداد نظریه قدیمه سنجه یدی عدد مقدسی انقلابات طبیعت و بحران وقایعجه اک مؤثر اولمق خصوصنده اوچ و برعدلردن صورکه ایلک موقعده بولنور ؛ مع هذا اون عددی فیثاغورک «اربعه» سنه مرجح و جهلسدن اکمل اولمق اوزره معروفدر ؛ زبرا سلسله اعداد اون ایله ختام بوله رق بوندن صورکه تعداد ایچون ایلک عدد ایله باشلامق لازم کلیر . شرقده اون عددینک کمالی ال وایاق پارماق لرنینک و حواسک (بش حواس ظاهره و بش باطنه) اون اولمسی ، قر آنک «عشر» لری ، قرا آت عشره ، تور اتده کی او امر عشره ، عشره مبشره (۱) ، اردونک اون تقسیماتی (اون باشی ، یوز باشی ، بیك باشی ۲) و سماوات عشره [۱] ، عقول عشره ایله تجلی ایدر . اون عددینک اهمیت و کمالی حقنده کی اشبو افکار قدیمه اقتضاسنجه هجرتک اوننجی عصری و اوننجی عثمانی پادشاهنک سلطنتی شرقجه وقایع عظیمه نك زمان ظهوری اولمقدن باشقه بر صورتله تلقی ایدیهمه مک طبیعی ایدی (۳) . آسیا تاریخی طقوزنجی عصری تیمورده تشخیص ایدیورسه اوننجی عصری ده سلیمانده

(۱) ابوبکر الصدیق ، عمر الفاروق ، عثمان بن عفان ، علی بن ابی طالب . طلحة بن عبیدالله . زبیر بن العوام ، سعد بن ابی وقاص ، سعید بن زید . عبدالرحمن بن عوف ، ابو عبیده بن الجراح [رضهم] .

(۲) « تیمورک تأسیساتی » اثرینه مراجعت . ص ۷۴ و ۷۵ ، ۱۷۸۷ ، پارس .

(۳) سلیمانک ولادتق اوروپا ایلرجه اون بشنچی عصرک صوکی اولدینی حالده شرق ایچون

اوننجینک برنجی سنه سیدر .

تشخیص ایدیور و او تاریخه کوره طقوز عددینک تأثیری ، تاتار جهانگیرینک افعالنده تجلی ایتمش ایسه سلطان سلیمانک وقایع سلطنتی ده اون عددی تنظیم ایشدر . اوننجی عصرک ایلك سنه سنده تولد ایتمش اولان اوننجی پادشاه خاندان عثمانی ، عنفوان شبابده جالس تخت اولدی . هر درلو مزایای قلبیه و فکریه یه ، قوتلی بر ترکیب بدنی یه و عزم متشبثانه یه مالک اوله رق زعم ملیتک تأثیرینی اعلا ایتمکده اولان سلیمان عثمانی لیرجه طرف الهیدن کوندرلمش اولمق اوزره تلقی ایدلمش (۱) و صدای ملت بو پادشاهک وقایع عالیة عظیمه سنی کشف ایدهرک سلیمان پیغمبر طرفندن سبامله کسب بلیقیسه ارسال اولنان نامه بر لسانندن قرآنده مسطور «انه من سلیمان و انه بسم الله الرحمن الرحیم» آیتی اونک حقتنده اقتباس ایتمشدر [۲] .

بوندن مقدمکی کتابده کوردیکمزوجه ایله وزیر اعظم پیری پاشا سلطان سلیمانک وفاتنک شیوعندن احتراز ایله سلحدار لر که یاسی سلیمان اغایی کمال مسارعتله شهزاده سلیمانک اقامتگاهنه کوندرمش (۲۲ ایلول ۱۵۲۰) اولدینی کبی روم ایلی بکلر بکی احمد پاشای استانبوله اعزام ایلش ایدی (۲) . یکی پادشاهک تقریبی خبری اوزرینه سلیمانک وفاتنی بیلدیرمک اچون صولاقلی طوپالادی ؛ بونلر کلاهلرینی ره آتوب فریاد تأثر ایله باغیره رق بتون اردو چادرلری ده علامت ماتم اولمق اوزره بیقلدی . پیری پاشا خزینه ارا به لرینه مهر اوره رق وزیر ثانی مصطفی پاشا ایله فرهاد پاشای سلطان سلیمانک نعشنی استانبوله کونورمکه مأمور ایلدی ؛ کندیسیده متبوع جدیدینی استقبال ایتمک اوزره اولاق قیافتنده پای تحت کیتدی (۳) . ۱۶ شوال ۹۲۶ — ۳۰ ایلول ۱۵۲۰ ، بازار کونی شهزاده سلیمان کیدن اسکداره چیتوب یکی سرایه توجه ایلدی [۳] ؛ یکی چریلر صف دیزلمش اولدقلری حالده معتاد اولان جلوس بخششنی ایستدیلر . اوکون

(۱) بر آدمک طرف حقدن کوندرلدیکی اعتقاد اینک ایکی درلو اولور: بری . او ذات ، جانب حقدن تبلیغ و امر الهیه اچون مبعوث اولدینی ادعا و معجزه ایله اثبات ایدهرک نبوتی تصدیق اولنورکه خاتم الانبیاء کلش وار تقی نبوت جدیدیه امکان قالمشدر . دیگرکی افعال ظاهره و مأموله سنه نظراً لطف حق اولمق اوزره کوندرلدیکی ظن اولنورکه بو یولده کی ظن وز عملرده خطا فرض ایتمک خطادر . سلطان سلیمان حقدن کی اعتقاد عامه دخی بو یولده بر حسن ظن ایدی و اکا ییاقتنی تاریخ معترفدر (مترجم) .

(۲) تاریخ نشانی جلال زاده ، و ۱۷ . تاریخ مفتی قره چلی زاده عبدالرزاق زاده ،

ق ۹ .

(۳) جلال زاده ، ق ۱۷ .

اوکلہ دن سوکرہ کلن پیری پاشانک وصولی متعاقب راسمہ دست بوسینک (۱) و دیوان ماتم تدفینک ایرتہسی کون وقوع بولہ جنی اعلان اولندی . ۱۷ شوال — ۱ تشرین اول کونی (۲) سلیمان سیاہ البسه کیمش اولدینی و رفاقتندہ وزیر اعظم بولندینی حالده اندرون دن دیوان او طہ سنہ چیقہرق چاوشلرک آلقیشلریلہ استقبال اولندی . مفتی ، علما ، دیگر اکابر مأمورین دولت پادشاہک النی اویمک کلا دیر . اوکلہ یہ دوغری ، سلیمک نعشی ادرنہ قایبسنہ تقرب ایتش اولدینی خبری شایع اولہرق سلیمان ، نعشی استقبال ایتمک اوزرہ شہر خارجنہ چیقدی (۳) . پاشالر آتلرندن اینوب تابوتہ کیرہرک سلطان سلیمان دہ پیادہ رفاقت ایادی . سلیمک نعشی استانبولک یدی تپہ سندن آلتنجی ، یعنی روم بطریق خانہ سنہ متصل تپہ نک اوزرینہ وضع اولندی . سلطان محمد جامعندہ جنازہ نمازی قیلندقدن سوکرہ (۴) سلطان سلیمان ، فاتحہ سلطنتی اولمق اوزرہ پدرینک نعشک بولندینی محلده تربہ و جامع ایلہ مکتب انشاسنی امر اییدی (۵) . یکی پادشاہ استانبولہ و سولنک اوچنجی کونی ، خلوس بخششی و ترقی معاش طلب ایدن عسکری خشنود ایتمک اوزرہ خزینہ نک مہر لرینی آچدی (۶) . سلیمک جالوسندہ اوچریک اقیچہ (الیشر دوقہ التونی) احسان ایتش اولدینی یکی چریلر بشر بیگ آچہ ایستورلردی (۷) . اردونک دیگر فرقلرینک مطالبی دہ بونستبدہ ارتمش اییدی . یکی چریلر سکز سنہ مقدم آلدقلمی قدر بخشش

(۱) شرقدہ دست بوس اوروپا لیلرک راسمہ تخلیفنہ معادلدر . [اشہر دست بوس بیعتدر] .
 (۲) فردی . ق ۶ و مارینی سانوتودہ ، ج ۱۹ . ونڈیک ایلیجیسی راپوری .
 (۳) جلال زادہ ، ق ۱۸ ، ونڈیک ایلیجیسنک ۱ تشرین اول راپوری . *li Bassi smontati tolsero la cassa e il fiol a piedi andano apresso il Patriarcato in uno loco dito Mysakoi* . (میرزاسرای اولہجق) .

(۴) جلال زادہ ، ق ۱۸ (سلطان سلیمان پدرینک جنازہ سنی استقبال ایلہ فاتح جامعندہ ناز قیلندقدن سوکرہ مرقدینہ قدر پیادہ تشییع ایادی . سلیمانامہ . بولاق مطبوعی ۱۲۵۸ ص ۱۱ . مترجم)

(۵) جامع ، عمارت . مکتب صبیان . یکی باغچہ قربندہ مدرسہ . سلیمانامہ . (مترجم)
 (۶) ونڈیک ایلیجیسیک مارینی سانوتودہ ، ۱۹ ، راپوری : *Li 2 ottobre carò dal Casne 507 di aspri 50 m. l'uno per dar ai Janizeri, e a mandato per i libri del Casne, che sono in Adrianopoli* »

(۷) صولاق زادہ ، سلیم اولک جالوسی ، ق ۸۲ .

و ترقی الدیلمر . سپاهیلره ، سلحدارلره ، غریبایه ، علوفه جیلره بونلرک ثلثی درجه سنده بخشش و برلمکله برابر مخصوصات یومیله لرلی صورت نسیبده تزیید ایله سپاهی و سلحدارلره یومی بش ، غریبایه درت ، علوفه جیلره اوچ اچقهضم اولندی (۱) . سلیمان ، مغنیسا حکومتده ایکن معینده بولنان اغالری احسانه غرق ایله لالاسی قاسم پاشانی وزیر ، تعیر اخرله اوچ توغلی پاشا تعیین ایلدی (۲) . سلطنتنک ایلك اوچ کونتی پدری و مقدماتده خده متنده بولنان عسکر و اشخاص سائر حقتنده کی وظائفنک اکلانه صرف ایتمکدن سوکره اساس حکومت اتخاذ ایلدیکی عدل و احسانه مستند افعالنی اظهارده تأخر ایتمه شدردر [۴]

سلیمک و ظنلرندن جدا ایده رک اسنانبوله کتیرمش اولدینی التی یوز بد بخت مصرلی یوردلرینه عودت مساعده سنی آلدیلر . ایران ایله حریر تجارتنک منعی حقتنده کی اراده سلیمی به مفایر حرکتلرندن دولاتی ماللری مصادره ایلمش اولان تجاره تضمینات نامیه برملیون آچهدن زیاده توزیع اولندی (۳) . پادشاه — معیتی طرفندن احوال سیئه ایقاع ایلمش اولان — سلحدار اغاسنی عزل ایله متهلمردن بشنی اعدام ایتمه پردی . شدت و وحشیانه سندن دولاتی «قانونی» لقبی آلمش اولان دوناناقپودانی جعفر بکک ترسانه کتخداسی طرفندن سوء استعمالی اورته یه قونلدی؛ بو اخبار اوزرینه پادشاه ، جعفر بکک عزل ایله اتهام الته آلمسنی واستهطاقده جرمی تبین ایتمکدن سوکره ده صلبنی امر ایلدی (۴) . بو احوال عادلانه و مکارم احسان پرورانه منتهای حدوده قدر بتون مملکتده ، آسیا ، اوروپا ایالاتی و الیرینه ، مصرده خیری بکه ، مکه شریفنه ، قریم خاننه جلوسدن برقاق کون سوکره کوندریلن اعلاننامه لر قدر سرعته انتشار ایلدی [۵] . اک اول تبریک جلوس سلیمانی به کش و سکیز بیک ایکی یوز سکسان دوچه قیمتده الترانوو کوشلو نسیجه لر تقدیم اتمش اولان راکوزه لیلر ملتفتانه قبول و امتیازات و معافیتلری تأیید اولندی . سلطان سلیمان ، خیری بکی مصر و الیکنده ابقا ایدن فرماننده شو یله افاده افکار ایدیوردی : « امر شریف قضا جریان و قدر

(۱) جلال زاده ، ق ۱۹ ، عالی ، ۲۲۳ .

(۲) جلال زاده ، ق ۱۹ ، فردی ، ق ۸ .

(۳) فردی ، ق ۹ .

(۴) فردی ، ق ۹ . جلال زاده ، ق ۲۰ ، عالی ، ق ۲۲۳ .

توانم بودرکه زنگین و فقیرلر ، بلاد و قری اها لیبی ، کافه تبعه بلا استئنا سکا مطیع اولمیدرلر؛ اکر ایچلر ندن وظيفه لرنده قصور ایدنلر بولنور ایسه امیر اولسون ، فقیر اولسون ، اطاعته مجبور ایتملیسک . « و لیکم فی القصاص حیاة » امر عالیسنی تخطار له هر درلو قاریشته لیبی منع ایتملیسک . التفات و حمایه مه بوصوله نائل اولورسک . « لئن شکرتکم لازیدنکم » حکمتی تأمل ایتمک لازم کلیر . « بالشکر تدوم النعم » مقتضاسنجه باب هایونمدن ویریلن او امرک مؤداسنی اتقان ایله مسارعة اجرا وزیر حکومتکنده بولنان اکابرواداغری حمایه ایتملیسک ... الخ » (۱) . خیری بک پادشاهه تقدیم ایلدیکی جوابنامه ده جلوس هایونلری خبر سعادتتی و کندیسنک اقباسی حقتنده کی اراده سنیه تی قیروان و حبش حدودینه قدر نشر ایلدیکی ، خطبه وسکه نام شاهانه لریله ترین اولندیغنی ، بتون عرب مشایخندن پادشاه ایچون تبریکنامه لر ورود ایتمکله بونلری اولنرک و کندیسنک هدایاسیاه برلکنده قریباً تقدیم ایده جکنی بیایدی ریوردی . خیری بکه کوندریلان امره نمائل بر امرک شام والیبی غزالی یه کوندرلمش اولدیغنده شبهه یوقسه ده غزالی پادشاه جدیده عرض عبودیت ایده جک رده عصیان کوستردی . اسقلاوون جنسندن اولوب مملوک حکمدارلرینک امیری اولدیغنی حالده مصرک صوکنن بر اولمکی سلطانی قانصو غوری یه خیانتله بوکا مکافات سلیم اول طرفندن سوریه والیبکنه تعیین اولنمش بولنان جانبردی غزالی سلیمک وفاتی رقبه عثمانیاندن چیقماق و اعلان استقلال ایتمک ایچون بر وسیله مساعده اولمق اوزره تلقی ایلدی ؛ دمشق قلمه منی ضبط و بیرون ک صادق کوله لرندن بری واسطه سیاه استیلا ایده رک درزی و عمر بلری عصیان ایتمدی مرک ایچون ده سوریه طاغرینه و مصره ایکی مأمور کوندردی [۶] . بوسیرده بر طرفندن ده ایلمک خیانتنده شریکی اولان مصر والیبسنی عصیانه تشریک ایتمک املنده بولنهرق تجربیه سزکنج بر پادشاهک زماننده بک قولای استیصال موفقیت قابل اوله جغنی بیارددی (۲) ؛ خیزبای کریز گاهلی بر جواب ویردی : اولا بتون سوریه تی و خصوصاً ک مهم موقعی اولان حلبی ضبط ایتمسی لازم کله جکنی و آنجق اوزمان عصیانه موفقیت تأمین ایدلمش اوله جغنی اشعار ایتدی . لکن بو اشعار ایله برابر غزالی نیک مکتوبنی ده محرملرندن علائی نامنده بریله پادشاهه کوندردی (۳) .

- (۱) کرک فرمان ، کرک جوابی منشآت فریدونک برنجی جلدنده مندرجدر ، ص ۵۱-۵۵ . درج اولنان فقره لرله الا المتمدن . (مترجم)
 (۲) سهیلی ، ق ۳۹ . قوچی بک ، ق ۱۰۳ .
 (۳) جلال زاده ، ق ۲۲ . فردی ، ق ۱۱ ، عالی ، ق ۲۲۴ . صولاق زاده ، ق ۱۰۰ .
 عبدالعزیز افندی ، ق ۱۱ . لطفی ، ق ۲۱ .

۱۵۲۰ تشرین اولی ابتدا سنده (ذی الحجه ۹۲۶) غزالی اون بش بیك ترهن و مملوك سواریسی و سکنز بیك تیرانداز ایله شامدن چیتوب استانبول یولنی طوتدی . عاصیلر اوزرینه سوق اولنان اردونك باش قوماندانلغنه تعین اولنان وزیر نالک فرهاد پاشا بوصیره ده درت بیك بکی چری و او قدر سواری ایله کلیبولیدن بوغازی کچه رک عسکر نی قره مان بکربکنک و او امر کنار صفتنده بولنان ذوالقدر بکی شهسوار او غلنک عسکر لریله برلشدردی [۷] . طرابلس شام ، بیروت ایله بتون سوریه اراضینه صاحب اولان غزالی حلبی محاصره ایتشیدی؛ موقعک قوماندانی اولوب انطاکیه ، طرابلس ، حما ، حمص بکارینی جلب ایتمش اولان قره جه پاشا (۱) عاصیلره شدتله مقاومت کوستر مکده اولدینی حالده بر طرفندده فرهاد پاشانک یاقینلاشدینی خبری کلدی (۲۲ کانون اول) . غزالی شامه رجعتله سلیمک اوراده محافظ برائش اولدینی یکی چری نی بریوک ضیا فته دعوت ایلدی ؛ بونلر طوبه لایحه اوت طرفه کچر لر قورقوسیه جمله سنی قتل ایتدردی (۲) . فرهاد پاشا و شهسوار اوغلی عساکر مجتمعه سی سرعتی مشیت ایله حلبدن مفارقتلرینک دردنجی کونی شام اوکنه واصل اولشلردی . غزالی تجربه طالع ایچون شهر دن چیمش اولمسیه مصطبه میدانده مقاتله وقوعه کلدی (۲۷ کانون ثانی ۱۵۲۱-۱۷ صفر ۹۲۷) ؛ محاربه عصات طاقنک اوزون برقتل عامندن عبارت قاله رق بقیه سی درویش قیا فتنده قاجدیله ؛ غزالی ده کندی خزینه درینک خیانتیه دردست اولنه رق باشی غالبک حضورندده یوو اولاندی (۶ شباط — ۲۷ صفر) (۳) . بومظفریت خبری استانبوله واصل اولنجه سلطان سلیمان . مصر سفرندده یکی چری اغاسی صفتیه صورت ممتازده خدمت ایتدیکنی کوردیکمز اناطولی بکربکی آياس پاشای حلب والیسی نصب

(۱) « Oggi vi é levato l'assedio » (کانون اول) ۲۲ کانون اول « حلب و ندیک قونسولونک

راپوری . مارینی سانوتو ، ج ۲۹ .

(۲) جلال زاده ، صولاق زاده . عبدالعزیز ، عالی .

(۳) مارینی سانوتو ، ج ۳۰ : *Havendo con grandissima fatica e frequente investigazione scritto de mie mano volumi XXXIX, Entrò il 5 di questo : etc. شامده و ندیک قونسولونک قبریس والیسنه راپوری : mese (febrajo) l'esercito vittorioso turco. — La vittoria quasi senza occiston di niuno Turcho. — Furono tagliati a pezzi col Gasali morii 5000 da Damasco. 12 febrajo 1521.*

ایندی ؛ فرهاد پشایده شاه اسماعیلک — غزالی عصیانی کندیسنه مساعد برتیجه ویرمسنه انتظاراً — حدود اوزرنده طوپلامش اولدینی عسکرک حرکتی ترصد ایتمک اوزره قیصریه جوارنده ارجیش طاعنی اتکلرنده اردو قورمسی امرینی تبلیغ ایلدی (۱) .

سوریه مظنریتی پادشاهه اوقدر موجب محظوظیت اولدی که محبت مخصوصه سنه نشانه اولتی اوزره غزالینک باشنی مسروریتنه تشریک ایچون ونیدک دو جی لوره - دانویه کوندرمک ایستدی ؛ استانبولده کی ونیدک بالیوزی کندیسینی بو آرزودن کوجلکله وازکچیره بیلدی (۲) . سلطان سلیمان غزالینک باشی کلدیکی صیره ده ، برویرکی ایستمک ایچون مجارستان قرالنه سفارتله کوندرمش اولدینی بهرام چاووشک تحقیر و اعدام ایلدیکی خبرینی آلدی [۸] . پادشاه ، ایلچیسنک قتلندن دولانی حد تلنه رک مجارلرله همان محاریبه کیریشمکه قرار ویردی ؛ ذاتاً ، سلطنتک ایلک کونلرنده سمندرله ووهربوزانی بکری سربریک ، تسنا ، صوقول ، قین موقعلرینک ضبطیله مخصوصه یولنی آچشلر ایلدی . بونلردن ایلک اوچ محکم خرسدیان محافظلری — سرست چکلملری حقتنده کی شرائط تسلیم خلافنه اوله رق — قتل اولمشیدی ؛ قین یغما و احراق و ایستپوس شجاعتی بهر یسولو ، قوره نیچاشهری کنارلرنده علی الغضاه اعدام ایلدیشدی (۳) . روم ایلی بککر بکی احمد پاشا همان استانبولدن ایصالیه عزیمت امرینی آلدی ؛ اونیش بیگ عزب یازلدی ؛ اردونک ارقه سنجه یوز طوپدن مرتب برطاقم کوندریلوب قرق چکدیرمه تجمیز ایلدی (۴) . سلطان سلیمان ، باباسی نامنه انشاسنه باشلانان جامعک ایلک طاشنی آتدقن و پدیرینی وجدلری بایزید ثانی و محمد ثانی مرقدلرینی زیارت

(۱) جلال زاده . ق ۲۲ - ۲۹ . صولاق زاده . ق ۱۰۰ و ۱۰۱ . عالی . ق ۲۲۴ . فردی ، ق ۱۱-۱۵ . عبدالعزیز . ق ۱۰ - ۲۰ . سهیلی ق ۴۹ و ۵۰ . قوجی بک ، ق ۱۰۴ و ۱۰۵ . فردی ، ق ۲۱ .

(۲) مارینی سانوتو ، ج ۳۰ : « *Il Baglio fece tanto , che non fu mandata (la testa) dicendo scriver lui* »

(۳) ایستوانفی . قانونا . ۱۹ ، ص ۲۲۵ و صحائف متعاقبه . انکلاک صربسان تاریخنده مراجعت ، ص ۴۳۷ .

(۴) فردی ، ق . عالی ، ق ۲۲۵ ، کیلرک عددینی درت یوزه چیقارمقله الدانیور . [سلیماننامه ده : الی عدد قادرغه و درت یوز باره لت کیسی « دیور ؛ « لت » کوچوک کیلر اولتی کرکدر . مترجم]

ایلدکن صوکره پای تختدن چیقوب سفری بالذات کشاد ایلدی . سوریه سفرندن عودتندن بری حرکت امرینه منتظراً اردوکاهنی ایصالده قورمش اولان فرهادپاشا صوفیهده پادشاهه ملاقی اولهرق باروت وقورشون ودیکر لوازم حربیهتی حامل اوچ بیک دوه ایصال ایلدی ؛ آسیاده طوپلامش اولدیغی اوتوز بیک دوهده برکونک مسافه فاصله سیله کندیسینی تعقیب ایلوردی . صوفیه ، سمندر ، آلاجه حصار ، ودین خرستانلری اون بیک آرابه اون وآرپه تدارکیله مکلف اولدیله ؛ دوه صیرتنده کتیریلن لوازمک بدلی ودوه جیلرک اجرتی خزینهدن ویرلدی (۱) . روم ایلی بکربیکی احمدپاشا نیشنن شابجه کوندردی ؛ آقینجیلر ایکی قوله تقسیم ایله میخال اوغلی محمد قومانداسنده بولنان برفرقهسی ترانسیلوانیایا یغمايه وعمر بک اوغلی قومانداسنده بولنان دیکر فرقهسی اردونک پیشدارلغنه مأمور اولدی . وزیر اعظم پیری پاشا بیک بیکی چری ایله سپاهی وعزبلری آلهرق بلغراد یولنی طوتدی ؛ سلطان سلیمان ایسه الاشهر طریقیه شاباج اوزرینه یوریمکده ایدی (۲) .

بوصیرهده احمد پاشا شاباج محاصره سنی شدتله تضییق ایدیوردی ؛ لکن یوز کیشی ایله براق سواریدن عبارت اولان محافظلر ، رئیسلمری بولنان جسور سیمون لوغودینک امری التنده شجیعانه مدافعه ایتدیله . ترکلر خندقلمری دولدر دقلری زمان بوموقعک مدافعلمری ساواتی کندیلرینه دشمن آراسنه آلق صورتیه قولایجه قورتیه بیلر لکن التمش کشیدن عبارت قالمقله برابر هجومه انتظاره قرار ویردک جملهسی تلف اولدیله ؛ انجق عثمانلیردن ده یدی یوزی مقتول اولدی (۸ تموز — ۲ شعبان) (۳) . سلطان سلیمان ایرتهسی کونه شاباج غالبی احمد پاشا ایله سنجاچ بکربیکی حضورینه قبول ایتدکن صوکره قلعهیه کلدی ؛ مجارلرک باشلمری پادشاهک کچه چکی یول اوزرنده قازیقلمه اورولمش ایدی (۴) . پادشاه شهرک استحکاماتنک تزئید اولمسنی امر ایله عسکرک سیرمییه کچمسی ایچون ساوه اوزرینه کوپری آتدیردی . بوانشا آنک سوردیکی طقوز کون ظرفنده سلیمان ایشجیلرک غیرتی

(۱) فردی ، ورق ۱۶۷ ، ۱۶۹ ، ۲۳ ، ۲۴ .

(۲) فردی ، ق ۲۵ . عالی ، ق ۲۲۵ . بو عمر بک اوغلی ، طورخانک اوغلی ایدی .

عالی بوسنه والیسنی بابا پاشا اوغلی بالی بک ، سمندر والیسنی خسرو بک دیور .

(۳) ایستو آنفی . ۱ ، ۷ ، توبه رو . ۱ ، ۹ قانونا ، جلد ۱۹ ، ص ۲۷۳ .

(۴) روزنامه سلیمانی لوغودینک اسیر اولدیغی سویایور .

حضور یله تشویق ایچون نهر کنارنده بر چارداق آلتنده قالدی؛ اردو وسرای اغالی ده شو تأثیر معنوی یه اوندن ده آز مؤثر اولیان دکنک ضربله رینی علاوه ایلور لر دی . بو آره لوق خبر آلتدی ده سملین قلعه سی وزیر اعظمک انه دوشمش ، قولپه نیک قلعه سی صاحبه سی قلعه دن قاچمش ، یحیی پاشا اوغلو بالی بک متعدد قلعه لر ی ضبط ایله التمش اسیرک باشنی کسدر مشدر (۱) . انشا آته باشلان دیغنک اوننجی کونی بیک سکز یوز دراع [؟] طولنده کی کوپری کاملاً ختام بولمش ایدی؛ لکن نهرک بقته وقوعه کلن بر فیضانی کوپری تی قسماً تخریب ایلدیکندن عسکرک مروری انجق سکز کون صکره قابل اوله بیلمشدر (۲۱ شعبان — ۲۷ تموز) (۲) . بر آیدن بری وزیر اعظم پیری پاشا بلغراد ی آبلوقه ایتمکده اولدیغی حالده سلیمان اردونک بقیه سیله یتیشه رک آبلوقه یی محاصره یه تحویل ایلدی . پادشاه دیوار لرک ضعیف طرفی ساوه و طونه ک ملتت اسنده اولدیغی قلعه دن فرار ایدنر واسطه سیله خبر آله رق « آطه قلعه » دینلین موقعه قوردردیغی طوپولرله شهرک بو طرفندن کدکلر آچدردی ؛ محضور لرک طوطی اونلادیغی وشوصورتله اک قوتلی واسطه مدافعه دن محروم بولندقلری جهته عثمانی بطاریه لرینک متادی آتشلری ده زیاده نائل موفقیت اولیوردی . هاوالا (قاوالا) ویودوسی ، محافظه سنه تودیع اولنان موقعی الحساقجه ترک ایدرک بلغرادک بتون طوپلرینی عثمانیلره تسلیم ایتمش ایدی (۹ اغستوس) . بلغار عساکر معاونه سی قلعه یه کیرمک اوزره شهر استحقاکلرندن چکلدیلر : قوماندان بلاسیوس اولاه ، یانوس بوتیوس ، ژان مورگی بو آیلقله طولمش قورقارک قلعه مدافعه سی ده اخلال ایده جکلری اندیشه سیله ایچری کیرملرینه ممانعت ایتدیلر سه ده نهایت موافقت کوستردیلر . سلطان سلیمانک اسلافی طرفندن واقع اولان تعرضاته دائماً مقاومت ایتمش اولان شوخرستیانلق موقعه مهمنی مجار رؤسای کمال شجاعتله مدافعه ده دوام ایلدیلر ؛ بکرمی دفعه دن زیاده وقوع بولان هجومی دفع ایتمش اولدقلری حالده (۳) پادشاه برایتالیان یاخود فرانسر مهتدیسنک نصیحتی اوزرینه شهرک — مجارلرک

(۱) روز نامه سلیمان .

(۲) فردی ، ق ۳۰ . روزنامه سلیمان امرای آره سنده قولپه نیک (Koulpenic) ی

ضبط ایدن اولونه سنجاق بکنی؛ قولپه نیک صاحبه سی تعقیب ایدن نیکبولی سنجاق بکی بهرام و سلستره سنجاق بکی محمود بکری ؛ موره فاطمی اعقابندن موره سنجاق بکی عمر بک اوغلی حسن بکی؛ محمد تانینک آمرالی ساله سنندن بالطه اوغلی پیری بکی تعداد ایدر .

(۳) ایستوانقی ، ۷۰ ، آفریبا ، ص ۹۶ و ۹۷ ، ۱۶۲۲ .

نشان طاشی و عثمانلیلرک نه بوازه تسمیه ایتدکری - الکجیم قاعه سنک التنه لغم قونلشنی امر ایتدی (۱). محصورینک ایچنده الی سلاح طوته بیله جک انجق درت یوز کشیدن عبارت ایدی؛ شو بر آوج شجعمان بلغرادى تسلیم ایتدکنن ایسه دیوارلری التده مدفون اوله جتاردی؛ لکن فرانسوا دو هنده روار ایله والانتن توروکک خیاتی و صربلیلرک خصومت دینه سی (۲) سربستانه چکلمک شرطیه کندیلرینی تسلیمه اجبار ایلدی. بناءً علیه محافظلر ۲۵ رمضان ۹۲۷ (۲۹ اغستوس ۱۵۲۱) تاریخنده قلعه نی تخلیه ایتدیلر؛ فقط ترکار سوزلرنده طورمیوب خیلی مجارلری اعدام ایتدکری کبی (۳) بلغارلری استانبوله کوندر دیلر (۴)؛ حالا استانبولک برکونی «بلغراد» نامیه یاد اولنور. پادشاه بالی بکی قاعه قوماندانلغنه تعیین ایله اوچ بیک یکی چریدن باشقه استحکاماتی تعمیر ایچون یکر می بیک اولاحی ده معینته براقدی (۵). بلغرادک سقوی سیرمی خطه سنک باریج، پهرقاس، سالاتمن، مترویچ، قارلویچ، اویلوق کبی مواقع مستحکمه سنک ده عثمانلیلر اننه چکسنی موجب اولدی [۹].

سلطان سلیمان بوفتح مهمی مملکتک بتون قضات وامراسنه طمطراقلی فتحنا - مهلره [۱۰] بیلدیردیکی کبی ونديک دو جنه ده بر سفیر ایله اخبار ایتدشدرکه جمهور خزینه اوراقی بوایلچینک سناتو حضورینه رسماً صورت قبولنی محافظه ایتدکده در (۶). قلعه نك تسلیمه نك ايرته سی کونی پادشاه جمعه نمازینی بلغراد باش کلیسا سنده قیلهرق بو

(۱) جلال زاده، ق ۳۴. فردی، ق ۳۶.

(۲) قانونا ۱۹۰، ص ۳۱۳ و ۳۱۴. دو براویوسدن نقلاره ی، ایستوانفی ونه نکال. صریبه

تاریخی، ص ۴۵۵.

(۳) ایستوانفی، ص ۹۹. روزنامه سلیمانی مجارلرک سلاتمندن ۳۰ ایلول تاریخنده

کبی یه بیلدیردیکنی یازار.

(۴) فردی، ق ۳۸. جلال زاده، ق ۴۵.

(۵) فردی، ورق ۴۰.

(۶) مارینی سانوتو، خلیل چاوش ناهنده قرمزى کلاهی بر عثمانلی ایچینسک ۲۸ تشرین

اول تاریخنده ورودینی شوققره سیله یازار، ۳۲، : 28 ottobre venne l'orator

restito di casacha rosa per rallegrarsi della creazione di Doge e significar la vittoria di Belgardo. (خلیل چاوش) turco Chalil Ciaus

ایچی سناتون اوچ یوز دووقه هدیه آمشدر. لوزیه نك ونديک تاریخنده مرآعت، کتاب

۲۲ ص ۲۱.

صورتہ جامعہ تحویل و عثمانی مورخ لرننگ تعبر نجبہ اصنامدن تطہیر ایشدر . بو تعبر ایله یالکنز صلیبیری ، تصویر لری دکل ، خصوصیه سواتا پاتینچا نامندہ کی صرب عزیزہ سنک (سنت و نہراند) نغشی قصدا یدبور لر کہ سلطان سلیمان صرب پاپاسلرننگ بلغراد محاصرہ سنده کی خدمت لرنہ مکافات^۱ بونغشی آلوب استانبولہ کو تورملرنہ مساعده ایشیدی (۱) ؛ انجق شو بدل خیانتدن جوق زمان مستغید اولہ مادیلر ؛ چونکہ متعاقباً روم بطریقہ بوقیہ جسد ایله سنت - باربک برقولنی و مریمک بر تصویرینی اون ایکی بیک دوقیہ صاتمغہ مجبور اولدیلر (۲) . سلطان سلیمان عسکرینہ مکافات و یردکن ، شہرک اداره سنی تنظیم و ایکی یوز طوپ ایله مدافعہ سنی تأمین ایتدکن ، شایاج استحکاماتی ده یکر می طوپ ایله تقویہ ایلدکن صوکرہ استانبولہ توجه ایدہرک استقبالیہ کلن اہالیکنک تشکیل ایلدیکی ظفر آلیاہ شہرہ داخل اولدی [۱۱] .

پادشاہ بلغراددن استانبولہ کلیرکن (۱۹ تشرین اول) ایکی یاشندہ کی اوغلی مرادک و مؤخرآ ، یعنی وصولندن ایکی کون اول بر قیزینک وفاتی خبرینی آلمش ایدی ؛ استانبولہ کیردکن اون کون صوکرہ ده طقوز یاشندہ کی اوغلی محمودک چیچکدن وفاتیہ متألم اولدی (۲۹ تشرین اول) . وزیرلر سلیمانک چو جملرینک جنازہ لرنہ یایان رفاقت ایدہرک بونلر سلیم اولک تربہسی یانہ دفن اولندیلر (۳) . پادشاہ بر برینی متعاقباً عقد اولنان دیوانلرده ، راگوزہ ، روسیہ ، وندیک حکومتلرننگ تبریکاتی تبلیغہ کلن ایلیچیلرک قبولیہ مشغول اولہرق تعدیل اگذار ایلدی . راگوزہ لیلر احتیاج لری ایچون بغدادی صائین المق مساعده سنہ و ممالک عثمانیہ ننگ بتون لیمان و بازار لرنده رسمدن معفویتہ نائل اولدیلر (۴) . ترہ تراق گوبہن اسمندہ کی روسیہ سفیرینک طلبی اوزرینہ پادشاہ ، روسلری راحتسز ایتمہ سنی قریم خانہ اشعار ایله برابر عکسی حالندہ دوچار غضب اولہ جغنی بیاد بردی (۵) . روس ایلیچیسنک موسقویہ عودتندہ قریم خان زادہ لرندن اسکندر منکوب بر لکدہ اعزام و پادشاہک چار واسیلیہ احتیاسات دوستانہ

(۱) انکھل . صربستان تاریخی ، ص ۴۵۵ ، بروتوس و ایستوآنفیدن نقلاً ؛ ایستوآننی بو عزیزہ بہ « بہ تہ آ » دیور ؛ توبہرو « بہ تیقا » یازیور .

(۲) سپاندوجینو ، ص ۹۱ .

(۳) فردی ، ق ۴۱ و ۴۴ . روزنامہ سلیمانی . جلال زادہ . عبدالعزیز .

(۴) مارینی سانوتودہ ، ج ۳۲ ، وندیک ایلیچیسنک راپوری .

(۵) انکھل ، راگوزہ تاریخی ، ص ۱۹۸ .

سنگ تبلیغنه مأمور ایدلیدی. دولت عثمانیه ایله اتفاقا بتون اهمیتی تقدیر ایتمکده اولان چار، مؤخرأ، ایکی دولت آرسنده تعرضی و تدافعی برعهدهنامه عقدا یتمک اوزره سرانی ضابطانندن ژان موروسوفی استانبوله کوندرمش ایسه ده مقصدینه موفوق اوله مادی (۱). وندیک حکومتک، سلیمک وفاتندن بری بابهایون ایله مناسباتی پک کوزل ایدی؛ سفیری مارکو مومو واسطه سیله اسکی قاپیتولاسیونلری تجرید (۱ محرم ۹۲۸ — ۱ کانون اول ۱۵۲۱) [۱۲] ایله اوتوزماده نی حاوی برعهدهنامه عقدا ایدیدی. اوزمان اسرار دولتک مخفی طو تلمسنه حکومتجه او قدر اعتنا اولنوردی که بو عهدهنامه نک وجودی شمدی به قدر جمهور مورخلرینه مجهول قالمشدر. اشبو عهدهنامه تجارک سربستینی، تجارک امنیتی تأیید ایله هر اوج سنه ده بردکشدیرلک اوزره استانبوله وندیک ایلجیسی اقامه سنی تنظیم ایدوردی. قچاق کوله لر جمهوره اعاده اولنه حق و قبول اسلام ایتمش بولندقلری حالده بیکراقچه حسابیه بدل ویریه جک ایدی؛ پرنسک حریتی اعاده ایدیه جک و دکنیز قضا زده لرینه ایلدشلمیه جک ایدی. هر قبودان — کیمسی، کندیمی ایچنده بولمندی حالده برلیمان کیردیک زمانده بیله — سفینه سندن مسؤل ایدی. قاتلر و جنایات سائر اربابی ایکی حکومت طرفندن اعاده اولنه حق ایدی. ایکی دولت تبعه سی آرسنده کی دعاویده تر جانلر محاکمه حاضر بولنه حق (۲)؛ بورج ایچون بالیوز حبس ایدیه میه جک (۳)؛ وندیک تجاری بالیوزک رخصتی اولماد قچه ممالک عثمانیه ده سیاحت ایدیه میوب وراثته متعلق دعوالری بالیوز طرفندن کوریه جک؛ بوتاجرلر خراجدن معفو طو تیه جق ایدی. وندیک لیرک ممالک بریره ایله [جزایر، طرابلس غرب] تجارتلرینه ایراث موانع ایدیه جک؛ جمهور کیملری یالکز آق دکنیز بوغازینه واستانبوله داخل اوله جقلری زمان معاینه ایدیلوب کلیولیده

(۱) قارامسین . روسیه تاریخی ، جلد ۷ . ص ۱۲۹ و ۱۴۲ .

(۲) شمدی تبعه احتییه به متعلق دعوالرک مذاکره سنده بیله تر جانلرک حضوری بوماده دن منبئدر؛ حال بوکه حاکم شرع ، کیمسه ایله مذاکره ایتوب کتبا به باقه جق اولورسه نه اوقودینی تر جانه معلوم اوله میه جنی جهته اوزمان تر جانک محکمه شرعیه ده حضور به شمدی مذاکره او طه سنه نفوذی بسبتون باشقه شیلردر . معاهدات ، منعقد اولدقلری زمانک احواله کوره تفسیر اولتق قاعده اصلیه در ؛ بناءً علیه بو عهدهنامه لیرک اوصورتله تفسیری «الحکم لمن غلب» سوزندن باشقه بر شیئه مستند دکلدر؛ مع هذا بوقاپیتولاسیونلرک احکام عهده نک متقابل اولمسق نقطه نظرندن و نقاط سائر ه دن دخی استناد کاهلری هب اوسوزدر . (مترجم)

(۳) یعنی افراددن برون دیکینک بورجی ایچون کفیل ایمش کی بالیوز محبرس اولما به جق (مترجم)

معاینه اولنمایه جق ایدی . نهایت ، ونديك حكومتی قبریس وزانطه اطه لرینك تملكسنة مقابل، هر سنه ، بری اون بيك ديكری بش یوز دو قهلق ایکی ویرکوتأدیه ایدیه جك ایدی (۱). بو وثیقه دیپلوماتیقه ، دولت عثمانیه نك مؤخرأ ديكر دولترله عقدايتديکی مواد اساسیه نقطه نظرندن اهمیت عظیمه یی حاویدر . حدود ، جمهورایله بوسنه قرالری آره سنده اون دردنجی عصرده اولدینی وجه ایله محافظه ایدلمشدر .

سلطان سلیمانك فاتحه جلوسی سنه سی شو صورتله — سنین آتیه ایچون مثال لایق اولمق اوزره — كرك صلحه ده، كرك حربده شانلی مرور ایلدی . پادشاهك نظر دقتی بر آن مصالح دولتن انحراف ایتمه مش ، افعلانك هربری بیوك آدم، بیوك حكمدار ، تام مسلمان اخلاقته دلالت ایتكده بولنمش ایدی . سلطان سلیمان افكار عالیه و تصورات واسعه یه مالك ، اجراده ثابت و سریع ، قواعد اسلامه تامایله مراعاتكار اوله رق علوم و صناعاتی حمایه ایدردی ؛ خرسیتانلره دشمنك دكل، دوستلق كوسترر و فقط یهودیلردن صوك درجه ده نفرت ایلردی . واسع وایلری یه دوغری چیقمش جبهه سی، اسمر جلدی، طور و قورانه سی طبیعتده شدتله ممزوج عاقبت اندیشلكه دلالت ایدردی؛ كوزینك اوسته قدر این قاوونگی چهره سنك سرالكنی آر تبرردی [۱۳] . باباسنك اتخاذا ایلدیکی قاوونگی دكشدردی . سلیم، مدور برقاوونگی كیردی؛ سلیمان، دلبندی كلاهنك اطرافنده اوصورتله صاراردی كه كلاهك یالكنز اوچی كورینوردی (۲). سرپوش شرقه پك مهم عد اولنور و صونف خلق و مأمورینك، طریقت علمیه ایله ديكر طرق دینه نك فرقلینه دلالت ایلر . سلیمانك سلطنتده قاوونق والبسه دها مدقانه قاعده لره ربط اولندی (۳) . یالكنز پادشاهك قاوونگی مرتفع برشكلده مصنوع و ایکی عدد بالقجیل قوشی توپلریله [توغ] مزین ایدی؛ وزیرلك قاوونگی الت طرفدن كینش اوله رق یوقاریسندله دلبنديك اطرافنه كینش برصیرمه شربت قونلش ایدی كه بونلره « قلاوی » دینیلردی ؛ سرای اكبر مأمورینه مخصوص « مجوزه » لر پادشاهك سرپوشنه مائل و فقط دها كوچك ایدی . علما و فقها اطرافنه دلبنديصارلمش

(۱) مارینی سانوتو ، ج ۳۲

(۲) سلطان سلیمك قاوونغه « سلیمیه » دینیلردی ؛ سلیمانك قاوونغه — هرا ایکی شرقه تمثال حكمت اولان — یوسف پیغمبره ، یاخود یوسف صلاح الدینه منسوب اولاسی محتمل اولمق اوزره « یوسفیه » تعبیر اولنوردی .

(۳) شمائلنامه ده سلیمان زمانته مراجعت .

« خراسانی » کیرلردی . اندرون سرای محافظلرینک التون ایشلمه‌لی کلاهرینه « اسکف » دینیلردی ؛ بیرون محافظلرینک ، یعنی بوستانجیلرک کلاهی — اوچلری آرقه‌لرندن اوموزلرینه دوغری اینز — « براطه » ایدی . یکی چری ضابطانی مغفر شککنده وتویلرله مزین « قوقه » ، یکی چری نفراتی « کچه » قوللانیرلردی ؛ مأمور وعسکر اولیان اهالی « پریشانی » ، یاخود عادی بر « دلبنده » ویا — باشک اطرافنه کلایشی کوزل باغلامش — شال استعمال ایدرلردی (۱) . پادشاه ، — شو صورتده سرپوشلریله صنت خدمتاری معین — اکابر مأمورینیه برلکده هر جمعه الای ایله جامعه کیدردی . اداره ملکیده دوت وزیر استخدا م ایند اینلک عثمانی پادشاهی ، سلطان سلیماندر ؛ اسلافنک زمانلرنده بونلرک عددی هیچ بروقت اوچی کچمه‌مش ایدی [۱۴] . بووزیرلر ، شیخ جمال‌الدین آق‌سرای احفادنندن قره‌مانده متولد اولان ، چالدران محاربه‌سنده سلیمک صوگ درجه‌ده توجهنی جلب ایدرلرک مصر محاربه‌سنی متعاقب مقام صدارته کلن پیری محمد پاشا ؛ سلیمانک انشته‌سی وککبوزه‌ده‌کی کوزل جامعک بانسی اولان اسقلاوون جنسندن مصطفی پاشا ؛ سه‌به نیتولی اولوب سلیمانندن اون‌سه یاشلی ، طبعاً جنک جو ، شریر ، پک حریرص بولنان فرهاد پاشا ؛ خدمت دولته صقالی آغارتمش ، پادشاهک شهزاده-لککنده مغنیساده مدیر امور ودفتردارلغنده بولتمش اولان قاسم پاشا ایدی (۲) . بلغرادک تسخیرندن صوکره قاسم ، اختیارلغندن دولای تقاعدینی ایستدی ؛ پادشاه مسئولی اسعاف ایله ایکی یوز بیک آقچه — که اوزمانک حسابنه کوره دوت بیک دوقه طوتار — تخصیص ایتشد (۳) . وزرانک تقاعد معاشلری اووقندن بری بومقدارده تعیین ایدلک معناد اولمشدر . قاسمک اوغلی احمدده باباسنک تقاعدی صیره‌سنده سنجاق بکی نصب اولندی (۴) .

قیش دیوانلرله ، انشات ایله کچدی . استانبولده سلیم نامنه باشلانیلان جامع یواش یواش ختام بولدی ؛ محارستان حدودنده ، شاباج وبلغراد ، بلغراد قربنده حواله قلعه‌سی (۵) ، آق دکنز ساحلنده قواله شهری احکام ایدلدی ؛ ترسانه‌ده

(۱) موراجه دوسونه مراجعت .

(۲) پچوی ، دفتر وزرای سلیمانیده عالی .

(۳) بردوقه‌الی آقچه قیمتنده ایدی . صولاق‌زاده یه کوره‌سلیمک جلوسنده التمش آقچه طوتاردی .

(۴) فردی ، ورق ۴۷ .

(۵) فردی . صولاق‌زاده . عالی .

بيک عماله يکي دوناما انشا و تجهيز ياه مشغول ایدی . عثمانی پادشاهلرينک تصور ايتدکاري فتوحات اچون بو قدر مساعد بر زمان اولمامشیدی . شارل کن و برنجی فرانسوا ، رقابتلريه بر رينک قوتی محو ايدیورلردی ؛ ايکنجی اويينک کوچک ياشده بولنسی بحارستانی اصيلاز ادکانک استبدادينه بر اقمشیدی ؛ اوننجی له نون ، بر آلمان پاپاسياه ، یعنی بالذات لوتهر يابه مجادله ده ایدی . بودر لواحوال اچنده در که سليمان ردوسک فتحی قرار - لاشدیردی . محمد ثانیکنک موفق اوله مادي نی بوتشینی تصمیه ایتسی بالکنز اور و پا حوالندن منبعث اولمايوبردوس ، شوالیهلرک النده بولندججه بحر سفیده سیر سفان خرستیانلق دول بحریه سی النده قاله جفتی تیقن ایلشیدی . بوندن باشقه استانبول ایله یکی تسخیر اولنان مصر آرسنده بر نقطه مواصله تاسیس ایدوبده شو صورتله سربستی تجارتي ، بحر آسوریه یه و اورادن مکيه کیدن حجاجک امنیتی استحصال احتیاجنی حس ایتشیدی . درجه کفایده مؤثر اولان بواسابه دیگر شخصی آرزولرده انضمام ایديوردی . خرستیانلرک تیمورلری آلتنده ايکین مسلمانلری قورتارمق ، جدينک رونق شانی سوندرمش اولان لکنی ازاله ایتمک ، محمد ثانیکنک مغلوب اولدینی یرده غالب اولمق فیکرندن پک محظوظ اوليوردی . اوزمانه قدر ناقابل تسخیر عد اولان بلغرادى ضبط ایله ممالکنک شالنده خرستیانلغک بر موقع مهمنی زیر و زبر ایتدیکی کبی شمدی ده بحر سفیده خرستیانلرک ایلری قره غول نقطه سی اولان ردوسی ضبط ایتمک و بوصورتله عثمانی استیلاسنی قردهده ، دکنزده توسیع ایتک ایتيوردی (۱) . وزیر جنک جو مصطفی پاشا ایله آمیرال قورد اوغنی (۲) ، آرزوی تسخیرینی تحریک ایتمه مش اولسه لریه شو اسباب مجتمعه همیچ شبه یوقدر که پادشاه اچون محاربه یه کافی کورینه جنک ایدی . بونلره شونی ده علاوه ایتمیلدر : مملکتلرینه خیانت ایدن ایکی شخص - که بری بریهودی طیبی و دیگری

(۱) مورخ بوربون (Bourbon) ، فونتانوس (Fontanus) و اولردن نقلاً بوزیو (Bosio) و ورتو (Vertot) بو محاربه نك اسبابی حقه ده جلال زاده . فردی ، طیب صفیله ردوسده رفاقت پادشاهیده بولنان عرب مورخی رمضان ایله همان همان متصادفدرلر . ترسیه نك « ردوسک ۱۵۲۲ ده سلیمان ثانی طرفندن ضبطی حقه ده خاطرات » اثرینه مراجعت .

(۲) عثمانی مورخلری قورد اوغلنک ابراماندن بحث ایدرلر ؛ لکن فونتانوس . قنول ، مه زده ی (Knolles , Mézeray) و بر چوق مورخلر اوکا ایراد ایتدکلی اوزون نطقلردزو وزیریه بی اساس اولدقلی جای ایتباه اولیان مکتوبلر اسناد ایتمکن صرف نظر ایتش اولسه لرده اینی ایتمش اولورلردی .

دها زیاده آمارال اسمیه معروف، شوالیه طریقتی باش قنچلاری آندره در — آطه‌نک مرکز حکومتنک ذخیره‌سی آز و قلعه‌نک برچوق یرلردن رخنه‌دار اولدیغی بیان ایله ردوس اوزرینه هجوم ایچون زمانک مناسب اولدیغی بالدفاعات سلطان سلیمانہ عرض ایتشلردی . بنابرین سوقیات قرار کیر اولدی؛ انجق پادشاه، محاصراته ابتدار اولنمازدن مقدم امر قرآنی پی یرینه کتیرمک ایچون استاد اعظمه بر مکتوب کوندره رک بونده تسلیم اولسنی اخطار و بالاختیار مطاوعت کوستردیکی حالده شوالیه‌لرک حریت و اموالی مصون‌قاله جنی حتمده بر معناد خالق ارض و سما ایله پیغمبری محمد [صلعم] و دیکر یوز سکسان بیک رسل خدا و آسماندن نازل اولان درت کتاب مقدس نامنه قسم ایتشدر [۱۵].

۱۸-حزیران ۱۵۲۲، اوچ یوز یلکندن مرتب عثمانی دوناماسی [۱۶] استانبولدن ردوسه متوجهاً حرکت ایلدی . دوناماده پک چوق مهماندن (۱) باشقه بوسفره سر عسکر (باش قوماندان) تعیین اولتان وزیر مصطفی پاشا قومانداسنده اون بیک بحریه و اطفائیه افرادی بولونیوردی . ایکی کون مقدم (۲۱ رجب — ۱۶ حزیران) سلطان سلیمان تقریباً یوز بیک عسکرله [۱۷] برأ مرمریس کورفزینه کیتمک اوزره یوله چیقمش ایدی . عزیمتنک ایکنجی کونی مال تپه‌ده ، عثمانی دوناماسنک مساعد بر روزکار ایله بتون یلکندرینی آچهرق کیتمکده اولدیغی کورمک محظوظیتنه نائل اولدی .

اردونک آسیای صغرادن مروری ائناسنده پادشاه بربرینی متعاقب برقاچ مسرتلی خبر آلدی : هر سک سنجاچ بکنک قارداشی — کهرقا (تیمیوس) نهری منصبندن پک اوزاق اولمان بربرده اولوب دکیز خرسز لرینک التجا کاهی اولان — دالماسچیانک اسقارادین (سقاردونا) قلعه‌سنه استیلا ایتش ایدی (۲) ؛ یکی چریلر ، ردوسک غربنده پیستقویا و لیمونیا آره‌سنده واقع هالکه (خالکی) کوچک اطه‌سنه یاناشوب قلعه‌سنه لغم اچهرق بو موقعی اللرینه کچیرمشلردی (۳) ؛ فرهاد پاشا ، کاخک فتحی صیره‌سنده سلطان سلیم طرفدن ذوالقدریه امارتنه تعیین اولنش اولان شهسوار

(۱) عرب مورخی دوناماده قره‌یه جیقاربله‌جق ایکی بیک کشی و سکزیبک بحریه عسکری بولندیغی یازار . ترسیه ، ص ۷۲۳ .

(۲) پچوی ، ق ۲۷ ، بوقعه‌ینی تعریف ایدر . صولاق زاده ، ق ۲۱۰۲ ، جلال زاده . ق ۵۵ . سپاندوجینر . فردی ، ق ۹۸ . عبدالعزیز ، ق ۴۶ .

(۳) پچوی ، ق ۲۶ . سلیمان‌نامه . کاتب چلبینک « بحریه » سی . درس‌نسخه‌سی ، ق ۴۵ ، بو آطه‌نک تعریفنه مراجعت . اوراده هارکه ، یاخود هاره‌یرینه هالکه او قوملیدر .

اوغلی علی بکی اعدام و مملکتی اراضی دولتہ الحاق ایتمشیدی (۱)؛ حاصلی بتون احوال پادشاهه مساعد ایدی. شو صیره ده عثمانلی دونانما سنک بر قسیمی — بو عزیز دن قالمه اشیای مقدسه یه مالک بولنان — اطه ننگ اکی بیوک یورطیلرندن بری اولان عزیز ییجی کونی فاووز قلعہ سی قربنده ردوسه عسکر چیقارمش ایدی. ایکی کون صوکره بتون دونانما شهر دن آز بر مسافده کائن پارامبولن قوینه تیمور آتدی. عسکرک، مهمانک، طوپلرک دیشاری چیقارلمسی، اردوکاه قورلمسی ایچون، برده سر عسکرک محاصره نی کشادا یتمک شرفی پادشاهه بر اقسیمی لازم کلدیکی جهتله اونک و رودی ایچون بر آی کچدی. ردوسک همان قارشیشنده اسیاطو پراغنده — بربری اوزرنده واقع بوکسک طاغیرله روزکارلره قارشی محفوظ — واسع بر کورفزک نهایتنده مرمریس (مارماریس، فیسکوس) نامنده برقریه واردرکه کورفزه ده اسمنی ویرمشدر. فیسکوس اهاالیسی اسکندرک دارا اوزرینه سفر نده دم دارلرینه هجوم ایتمشردی؛ ما کدونیا لیلر طرفدن محاصره اولتملری اوزرینه — بر اردویه قارشی هپ قوتلری التی یوز کشیدن عبارت اولدیغندن — زوجه لرینی، چو جتملرینی بوغازلایه رق و خانه لرینه آتش ویره رک روم اردوسی آرہ سندن کندیلرینه یول آچوب طاغیرله التجا ایتدیلر (۲). بزمن زمانم زده، یعنی ۱۸۰۱ بهارنده مصره مأمور اوچ یوز یلکندن مرکب برانکلین دونانماسی اسکندر یه یه کیتمک اوزره مرمریسه کیرمشیدی. ۱۵۲۲ توموزینک سکیزنده سلطان سلیمان، یوزدن زیاده محاصره طوپلرینک سلاملری آرہ سنده ردوسه چیقدی؛ اون ایکی عدد غایت بیوک طوپ جلب نظر دقت ایدیوردی که بونلرک ایکیسی محمد ثانی طرفدن استانبول محاصرسنده استعمال اولنانلر کبی اون بر اون ایکی پالم (۳) محیطنده کولله آتیورلردی. قلعہ ننگ دیوارلرنده و دروننده بو جسیم دانهلردن تصادف اولنان بر قاچ عددی مورخلرک همان اینانلیه جق درجه ده کی افاده لرینک دلیل مادیسیدر [۱۸]. سلیمان بالذات استحکاماتی استکشاف و عسکرینک مواقع مختلفه سنی تفتیش ایدی. استاد اعظم ویلیه دولیل آدام کویلره آتش ویرمش، بتون مبانی خارجه یی بیتمش، کوی اهاالیسنی کدکلرک تعمیر نده استخدام ایچون قلعہ ایچنه آلمش ایدی. یدی موقعدن هر برینی سکیز لسان

(۱) سلیمانامه . عالی ، بشنجی وقعه ، ق ۲۲۵ . عبدالعزیز ، ق ۴۶ . جلال زاده ، ق ۴۱ .

روضه الابرار . ق ۲۸۸ . تجتبه التواریخ ، ق ۱۲۸

(۲) ترسیه ، « لوائج افاده میسی مخطره لری » ، ج ۲۵ ، ص ۷۱۴ .

(۳) اسکی یونانلی و رومالیلرک آل آیه سنه مساوی اولچولری . (مترجم)

شوالیه‌لرینه یعنی فرانسر ، آلمان ، انکلیز ، اسپانیول ، پورتیکیز ، ایتالیان ، اوودرنیا ، پرووانس شوالیه‌لرینه توزیع ایتمشیدی ؛ بوصورتله هر ملت برموقعه مأمور و شرفی سائقه سیله محافظه‌سنه مجبور ایدی. استاد اعظم سرانی ترك ایله میمه منسوب مظفریت کلیسای قریبنده واقع « غالبلر قاپیسی » نیرلشمش ایدی. غالبلر قاپیسی ، ماندراچیو (مندرک) وقادرغه لیمانه مقابل اوله رق شمالاً شهرک مدخلی ایدی ؛ بوقاپینک صولنده آلمان لسانی برچی ، صوکره سنت - آمبرواز قاپیسی ، متعاقباً فرانسر لسانی برچی بولونیوردی ؛ صاعده اوودرنیا وفرانسه برجلری واقع ایدی . بودرت استحقاک بلدهنک شمال طرفنی مدافعه ایدرهک محاصرلرک هجوملرینی توجیه ایتمش اولدقلری شرق طرفنده - عثمانلی مورخلرینک « بجنه » نامیه یاد ایلدکلری انکلیز لسانی برچی واوندن صوکره سنت - آمبرواز قاپیسی واستاد اعظمک سرانی کلپوردی (۱). شهرک جنوب طرفنی پروانس وایتالیا شوالیه‌لرینه تودیعی ایدلشدی ؛ پورتیکیز شوالیه‌لری دکنز قاپیسنک مدافعه‌سنه مأمور ایدیلر. لیمان زنجیرلرله مسدود اوله رق غایت منیع اولان موقعلرینک مدافعه ایتمکده اولدقلری « ملک مقرب » وسن - نیتمولاقله لیه ده حمایه ایدلمکده ایدی (۲) . عثمانلیلر شهری شمالدن جنوبه دوغری شو ترتیبده احاطه ایتدیلر : صاغ جناحده فرانسر و آلمان لسانلری برجلری قارشینسه روم ایلی بکلر بکی ایاس پاشا وانک یانلرنده واسپانیا و اوودرنیا برجلری مقابله‌نده وزیر ثالث احمد پاشا اقامه ایدلشدی ؛ مرکزده وانکلیز برچی موازیسنده سرعسکر و وزیر ثانی مصطفی پاشا بولونیوردی . پادشاهک اردوگاهی مصطفی پاشانک اشغال ایلدیکی موقعک ارقه طرفنده ، سن - قوم وسن - دامین تپه‌سی اوزرنده و مریم العذرایه منسوب اتمونیترا کلیسای یاقینده ایدی . شهرک جنوب شرقیسنده ، محاصرده اردوسنک صول جناحنده اناطولی بکلر بکی قاسم پاشا پرووانس برچی اوزرینه وقوع بوله جق هجومی اداره به مأمور اولدیغی کبی ده اوتده وینه بوصول جناحک متهاسنده وزیر اعظم پیری پاشا [۱۹] ایتالیاشوالیه‌لرینه

Topographische Ansichten gesammelt auf einer Reise in (۱)

شرقه برسیاحتده جمع ازلان « مناظر تیوغرافیة » نامنده کی اثر . ص ۷۲ ، *die Levante* ، ۱۸۱۱ مطبوعی .

(۲) بوربون ولدمدارنخطاسنک ارنده « ماندراکیدن هجوم تصورنده بولان دشمنلرک ایجری به کیرمک امید عظیمی ازاله ایتدیلر . » دینلیور .

مقابل بولونیوردی . اغستوسک برنده روم ایلی بکار بکی — مقدا فورسته نقاد ، مودلینغ ، ویانه ، هاغنو قوماندوری بولنمش اولان — قریستوف والدنرک قوماندنده محاربه ایدن امان شوالیهلری موقعی اوزرینه یورویهرک محاصره نی کشاد ایلدی (۱) . یکرمی برطوپ آلمان برجنه ، یکرمی ایکی طوپ ده سن نیقولا قهسنه ییلدی ریملر یاغدی ریوردی . هر بری اوج طوپدن مرکب اون درت بطاریه اسپانیا وانکلتره برجلری اوزینه توجیه ایدلمشیدی [۲۰] . محاصرلر ، محصورلر اغستوسی لغم و لغمه مقابل لغم آچق عملیاتیه امرار ایلدیلر . استاد اعظم ویلیه دولیل آدامک شجاعت قهرمانیسی و کراید جزیره سندن ورودنده طریقتهک صلیب اعظم پایه سنی احراز ایتمش اولان و ندیکلی مهندس غابریل مارتینه نفو- نک مهارتی سایه سنده شو الیهلرک یر آلتی مانورلری بیوک نتیجه لر ویردی . عثمانیلر آنجق ایلولک دردنده (۱۲ شوال) ایدی که انکلیز برجنک قسم جنوبیسی برهوا ایتمه که موفق اولدیلر . آچیلان کدکلر اوزرینه یوریوب یدی خرسیتیان بپراغی آلدیلر . لکن استاد اعظم ، صلیب اعظم بپراغی آچهرق یتیشوب محاربه جملری ایکی بیکنن زیاده ضایعات ایله رجته اجبار ایلدی (۲) . ترکلرک التی کون سوکره کی ایکنجی برهجوملری ده اوقدر بیوک ضایعاتی موجب اولدی ؛ محصورلر ایسه یالکنز اوتوز مقتول ویردیلر که طوپچی جزالیله استاد اعظمک علمداری بونلرک آردسندده بولونیوردی (۳) . ایلولک اون اوچسندده (۲۱ شوال) اوچنجی برهجوی متعاقب ترکلر یکی لغملر آچغه مجبوریت کورمکسزین انکلیز برجنی زورلایهرق اوزرینه بش بپراق دیکمه که موفق اولدیلر . قوماندور والدنر غایت قانلی برمحاربه ایدرک بوبایراقلردن برنی آله بیلمش واوهر و دیلر حامیسی سن-

(۱) والدنر خاندانی بوقوماندورک خاطره سنی تأیید اچون تیرول ایالتنده پلوده ن قصبه سنده اونک شرفنه بریوم دوری تأسیس ایتشدرکه مارتنه یورطیسندن سوکره کن صالی کولری اجرا اولانه جق ایدی . ترسیه ، « مخطره لر » ، ۲۲ ، ص ۷۵۳ . پلوده ن ، بوتاسیسک خاطره سنی غائب ایتشدر .

(۲) بوربون ولد مادر بنطاسی . روزنامه سلیمان .

(۳) بوربون طوپچی جنرالنی کویبودومارسه لاق Guyot de Marselhae و علمداری هانری موزل Henri Mauselle تسمیه ایدر . وهرتو برجنک اسمنی قادرغه لر قیودانی میشل آرژیلدون Michel Argillemont ایله قاربشدریر . [طرفینک ضایعاتی مقدارلرنی احتیاط ایله تاقی ایتلیدر . مترجم]

تیبویه تقدیم ایتشدر [۲۱]. ایرتهسی کون، شهره خیانت ایتمکده و عثمانلی اردوسیه مناسبته اولان یهودی طییبی بر اوق ایله دشمنه مکتوب اته جنی صیره ده یاقه لانه رق پارچه لاندی (۱). بواوچ محاربه عمومی اولمایوب محاصره اردوسنک بر قسمیه انکلیز برجنی مدافعه ایدن شوایه لر آرسنده وقوع بولمشیدی؛ لکن ایلولک یکر می دردنده بتون استحکامات خطوظنه امتداد ایده جک بر هجوم عمومی اعلان اولندی. اوکلهدن کیجه یاریسنه قدر عثمانلی اردوسنده دلالر دولاشه رق: « یارین هجوم اوله حق؛ طاش، طوپراق پادشاهکدر؛ قان ایله مال غالبلرک غنیمتیدر (۲) » دیه باغیریشدیله. کونش طوغازکن عثمانلیلر شهرک شمالنه، شرقه، جنوبنه یورودیلر. مع هذا سنجاقلری اسپانیول لسانی بر جنده تمرکز ایده رک یکی چری اغاسی بر جدن ایچری کیردی، بایراغنی دیکدی؛ لکن بومظفریت از وقت دوام ایده رک هپ سنجاقلری خرسیتیانلرک اللرینه کچدی. ترکلر کدکارده و خندق لرده اون بش بیک تلفات ویره رک هر طرفدن رجعت ایتدیرلیدیلر (۳). محاصره مدتجه وقوع بولان یوریشلرک اکمدهشی اولان بوجومده یالکز شوایه لرک وطریقته منسوب اولمایانلرک دکل، ردوس قادینلرینک ده شجاعتی کورلمشدر. یانلرنده اقان قان دریالرندن تدهش ایتیه رک بر طاقمی او قدر قورقونج بر جنسکده بی تاب قالان محاربلره یکیدن قوت ویرمک ایچون اکمک و شراب، بر طاقمی ده کدکلی طولدرمق ایچون طوپراق و مهاجرلرک اوزرینه اتمق ایچون طاش کتیرمکده ایدیلر (۴). انکلیز بر جنک مدافعه سنده مقتول اولان رؤسادن برینک معشوقه سی — که نامی مجهول قالمش بررومدر — دیکر لرینک آرسنده هم مجنونلغه، همده عظمت و محبت و وحشته دلالت ایده جک بر حرر کته امتیاز قازانمشدر. ایکی چوجغنی قوجاقلایوب النرینه خاچ اشارتی یاپدقن صوکره کو کسارینه خنجر صوقه رق و: « ایشته، دشمن، آرتق سز نه صاغ، نه ده اولو ایکن نازک بدنلر یکیزی لکه دار ایده میه جکدر... » دیه رک آتسه فیرلاتدی. اوندن صوکره عاشقنک قانلی ماتوسنی کیه رک والته بر قلیج آله رق غوغانک اک قیزغین طرفه قوشدی؛ بر شجاعت

(۱) بوربون . روزنامه سلیمانی یهودینک مکتوبی ده بولونک وقایعنده قید ایدیور .

(۲) روزنامه سلیمانی .

(۳) بوربون . روزنامه سلیمانی دها زیاده تلفات بیان ایدر .

(۴) بوربون .

فوق الطبیعه ایله دو کوشه رک قهرمانلر اولومیه ترک حیات ایلدی (۱) . پادشاه، هجومنده موفق اوله مایشنه حدتله مسئولیتی روم ایلی بکاربکی ایاس پاشانک اوزرینه آتوب عزل ایتیش و حبس ایتدیرمش ایسه ده ایرتهسی کون سر بستیسینی و منصبینی اعاده ایلدی [۲۲] . اوچ کون سوکره مصر والیسی خیری بکک وفاتی خبرینی آلمسی اوزرینه سر عسکر مصطفی پاشای متوفایه خلف اولوق اوزره اعزام ایتدی ؛ وزیر ثالث احمد پاشا محاصره نی اداره ایتک ایچون اونک یرینه چکدی (۲) . دونانما آمیرالانی مأموریتی یایلاق مصطفی پاشان آلنهرق بهرام بکه ویرلدی (۳) . ۱۲ تشرین اولده (۲۱ ذی القعدة) کونش طوغدینی صیره ده احمد پاشا انکلین برجنی آلمنی تجربه ایتدی ؛ اسل تحکاملر عثمانیلرک الله چکمش ایکن یکی چری اغاسی مجروح و عسکری رجته مجبور اولدی (۴) . ینه بو آیک نهایتنه دوغری مهاجرلر قانلی بر محاربه دن سوکره ایتالیا و پرووانس بر جلرندن رجعت ایتدیرلدی . اوچ هفته ده ، منفرد محاربه لرله اوغراشلدی ؛ لکن عثمانیلر کیتدکجه بر موفقیت قریبه یه دوغری ایلیلیورلردی ؛ بونکله برابر ۲۳ تشرین ثانیده (۴ محرم) وقوعه کلن هیچ نتیجه سز بر محاربه ترکلردن بش یوز کشینک ضیاعنی موجب اولدی (۵) نهایت سنت - آندره یورطیسی کونی (۳۰ تشرین ثانی - ۱۱ محرم) اسپانیا و ایتالیا بر جلری یاغور سیلابلری بوشاندینی بر صیره ده ضبط اولندی ؛ لکن یکیدن اوچ بیک ضایعات وقوعی اوزرینه ارتق سر عسکر آچیق هجوملره کیریشمیه رک خندق آچق و لغ قازدیر مقه اکتفایه قرار ویردی (۶) .

محاصره نک بدایتندن بری ترکلر تلفات کلیمه ویرمشلردی ؛ نصفی حرب ایدرکن ،

(۱) بالذات حاضر بولنان مهندس قونتانوسک « ردوس محاربه سی » نامنده ک اثری ج ۱۱ :
*« Ne hostis, dicebat, vilissimus vivis aut mortuis gemina nobilitate
 orporibus potiretur . »*

(۲) جلال زاده ، ق ۶۷ . روزنامه سلیمانی .

(۳) فردی . ق ۶۴ . عالی ، دفتر وزرا .

(۴) روزنامه سلیمانی . بوربون : « اواراضیدن (ایتالیان النده کی) و پرووانس کد کندن . »

(۵) بوربون و روزنامه سلیمانی .

(۶) جلال زاده ، ق ۷۰ . فونتانوس ترکلرک ضایعاتنی بش بیک تخمین ایدر . بوربون :

« آقد پاشا (احمد پاشا) بعدما هجوم ایتیمه رک خندق لرینه دوام ایتکی قرار لاشدیرر » دیه یازار .
 ترسیه ده مورخ رمضان . ترسیه ، ص ۷۵۵ . بوهومی سهواً ۹ محرمده کوستردر .

نصفی خسته‌لقدن اولمق اوزره یوز بیک مقدار عظیمده تخمین اولونیوردی (۱).
 ۱۰ کانون اول ۱۵۲۲ده شوایله‌ر دشمن اردوگاهنده بیاض بایراق تموج ایتدیکنی
 کوردک اونلرده بر بیاض بایراق چکدیلر؛ متعاقباً یکی ترک کله‌رک پادشاهک خط‌زیرن ایله
 اشارت مخصوصه‌سنی حاوی بر مکتوب ایصال واستاداعظم ایله ملاقات طلب ایلدیلر.
 سلطان سلیمان ایلکی شوایله ابعاث اولنمسی اوزرینه پادشاه، شهری اویچ کون‌ظرفنده
 تسلیم ایتک شرطیه شوایله‌ره شرفی بر تسلیم تکلیف وموافقیت اولنمادینی صورتده
 بتون ردوس اهالیسنی قلیجندن کچوروب کدیباری بیله مستمی طومایه‌جفتی بیان
 ایله تهدید ایلدی (۲). موقعک تسلیمی، طریقتک صلیب اکبر پایه‌سنی حائر
 اولانلری آره‌سندکی مذاکرده ومؤخرأ هر لساندن ایلکی شوایله‌نک مبعوث بولندینی
 مجلس مشاورده قرارلشدیرلمش ایدی. لکن بوقرار قوتلی بر مخالفته، معروض
 قالمش وشدیداً تقییح ایدلمش اولدیغندن پادشاهه اسپانیول شوایله‌لرندن ایلکی
 مبعوث دها کوندریله‌رک بوقدر مهم بر مسئله حتمده قرار ویرمک ایچون دها
 مهلت ایسته‌مشردی. ردوس اهالیسی روم ولاتینلردن مرکب اولنغله ارلرنده
 مذاکره‌نک بالطبع دها کوچ اولدیغنی بیان ایدیلیوردی. سلطان سلیمان، جواب
 مقامنه قائم اولمق اوزره قوماندانلرینه حربه باشلانمسی امر ایتدی (۱۸ کانون اول
 — ۲۹ محرم (۳). انم وخندق عملیاتی یکی بر غیرت ایله‌اله آندی. ترکر، اسپانیول
 برچنک ایلری استحکامی اوزرینه بر یوریشلرنده رجعت ایتدیرلدی ایسه‌لرده
 ایرتسی کون او قدر شدتله هجوم کوستردیلر که شوایله‌ر شهر ایچنده کی استحکام وخندقلرک
 ارقه‌سنه چکلمکه مجبوریت کوردیلر (۴). نهایت مهمات قالماسی محصورلری تسلیمه
 مجبور ایتدی. ویلیه دولیل آدام سرعسکر احمد پاشایه ایلکی شوایله کوندردی:

(۱) پاشا مجاربه‌ده التمش درت بیکدن زیاده وخسته‌لقدن قرق الی بیک تلفات وقوعه کلدیکنی
 دینی اوزرینه یمین ایله بیان ایتشدر، بوربون.

(۲) بوربون.

(۳) بوربونده ۱۵ کانون اول.

Le 17 decembre, les Turcs donnèrent l'assault a la barbacane d'Espagne. — Le lendemain (18), ils vindrent avec grosse puissance donner l'assault à la dite barbacane. کانون اولده.

ترکر اسپانیا برجه هجوم ایتدیلر. — ایرتسی کون (۱۸)، ینه اورجه هجوم ایتک اوزره عظیم
 قوتله کلدیلر، بوربون.

بونلر دوسک استاد اعظم پیهر دو بوسون طرفندن سر بستانه تصرفی کنندی نامنه و اخلاقی نامنه تأمین ایچون بایزید ثانی ک ویردیکی بر وثیقه‌تی ایصال ایلدیلر . احمد پاشا بونی اله کچیرر کچیرمن بیرتوب ایاقلریله چیکنه دی . او کون اسیر ایتمش اولدیغی ایکی نفرک پارمقارینی ، برونلرینی ، قولاقلرینی کسه رک شتوم غلیظه‌تی حاوی بر مکتوب ایله او حالده استاد اعظمه کوندردی (۱) . نهایت ویله دولیل آدام سوک درجه یه کله رک برشوالیه ایله شهر اهالیسندن ایکی کشی بی ر دوسک تسلیمنی مذا کره یه کوندردی (۲۱ کانون اول — ۲ صفر) . سلطان سلیمان بونلرک تکلیف لرینی قبول ایده رک وزیر اعظمی طریقه تک مرخصریله شرائط تسلیمی مذا کره مأمور ایادی . استاد اعظمک یکرمی بشی شوالیه لردن و یکرمی بشی معتبران اهالیدن اوله رق اللی کشی بی عثمانلی اردوسنه رهن کوندرمسی ؛ اعضای طریقه تک اون ایکی کون مهلت ظرفنده آطه دن چیقملری ایچون کندی لرینه کیمار تدارک اولنمی ؛ روم ولایتلرک مذهب و کلیسارینه حرمت ایلمسی قرارلاشدرینش ایدی . اهالی مبعوثلرینک پادشاهدن واقع اولان طلب مخصوصلری اوزرینه عهدنامه نک بر ماده سی عسکرک ردوسدن بر میل اوتیه چکیله جکینی متضمن ایدی . لکن عهدنامه امضا ایلدیکنک بشنجی کونی (۲) یکی چریلر ، قورقونجاغی درجه سنده انتظامسز اولان او عسکر کندی لرینی طوته مادیلر ، فرهاد پاشا قومانده سنده ایران حدودندن کلن اون بش بیگ آرقه داشلرینی زیارت بهانه سیله الرنده ککنکدن باشقه بر سلاح اولمادیغی حالده شهره تقرب ایده رک وقوسکوینین قاپیسینی زورله آچه رق معتبرانک خانلرینی یغما وهردر لوسیئاتی ایقاع ایلدیلر . اک زیاده عزیز یحیی کلیساسنده غضبلری فوران ایله دیوارلرده کی اعزه تصاویرینی ، استاتولری بوزوب قیره رق استاد اعظملرک قبرلرینی آچدی لر ، محرابلری آلت اوست ایتمدی لر ؛ صلیب لری چاه ورلرده سورودیلر ؛ تزینات مقدسه یی یغما ایلدیلر (۳) . عزیز یحیی کلیساسنک چاک قله سی یوقاریسندن اذان او قویوب مسلمانلر عبادته دعوت اولندی ؛ سن نیقوله قله سی ماغاللرنده عثمانلی موزیقه سی ظنین انداز اولدی ؛ ایشته بو صورتله مسلمان مؤذنلری ، ترک داوللری خرسیتیانلق

(۱) بوربون ، فونتانوس ، قالدون دیک بال تمیلنده ، ص ۴۳ .

(۲) بوربون بووقعه امضای عهد نامه دن بش کون سوکره ، یعنی ر دوسک ترک طرفندن استیلاسنه مصادف ۲۵ کانون اول تاریخنده اولدیغی صریحاً ذکر ایلر .

(۳) فونتانوس و بوربون .

عالمته ردوسک فتحی اعلان ایتدیلر (۱). بو قاریشقلقره مخالفت کو سترمک ایستینلر یادکنک آلتنده جان ویردیلر، یاخود النان اموالی یوک حیوانی کبی بردوش ایدهرک اردو کاهه کو تورمهک مجبور اولدیلر. ردوسک فتحی نوئل یورطیسی صباحی، پایا آدریهنک سن پیه ر کلیساسنده دعای قدسی نی ایفا ایلدیکی صیره ده وقوع بولدی؛ بوراسمه اثناسنده پنجره کنارندن برطاش دوشهرک پاپانک آیاقلری آلتنه یو وارالشمش اولدیغندن خرسیتیانلغک ائک بیوک موقع مقاومتک ستموظنه علامت عد اولنمشدر (۲). شو صورتله، تسلیمک باشلیجه ماده لری امضا اولنور اولتماز نقض ایدلمشیدی؛ لکن بوندن دولانی پادشاهی می وزیرلری می، یوقسه یکی جبریلرک (۳) انتظامسزلغنی می اتهام ایتمک لازم کله جکی بیلنه مز. عهدنامه نک تصدیقندن برقاچ کون سوکره احمد پاشا، وبله دولیل - آدامه بعض تبلیغات اجرا ایتمک ویا پادشاهک کندیسیله ملاقات آرزوسنده بولندیغنی بیلدریمک ایچون اسپانیا برجی کدکری اوزرینه کلدی. استاد اعظم، کوکلندن بوتلاقنی ایسته مه مکله برابر صفرک دیدینده (۲۲ کانون اول ۱۵۲۲) - رفاقتنده یالکیز برقاچ شوالیه اولدیغنی حالده - عثمانلی اردو کاهنه ورودایتدی. او کون دیوان کونی اولدیغنی جهتله اوزون مدت غالبنک چادری اوکنده، قار ویا غمور التنده زمان قبولک حلوانه منتظر قالدی. وزیرلره فرهاد پادشاهت بوس سلطانی راسمه سی ایچون شرف مثوله نائل اولمش وفرهاد پاشا بو صیره ده وازولردن، طبقلردن، کوش قوپه لردن مرتب هدایاسنی تقدیم ایتمش ایدی. (۴) نهایت استاد اعظم برخلعت تشریف کیدرلرکدن سوکره حضور سلیمانیه کو تورلدی. ایکی سنه مقدم مقام حکومه واسل اولمش وشمدی مختلف وضعیتلرده قارشی قارشی یه بولنمش اولان بو ایکی حکمدار مدت مدیده سکوت ایله بربرینه عطف لحاظه ندقیق ایلدیلر. سوکره پادشاه سوزه باشلا یه رق باده لر، الکالر غائب ایتمک حکمدار لرک نصب طالعی اولدیغنی بیان ایله استاد اعظمی مغلوبیتندن دولانی تسلیه یه چالشدی و سربست چکیلوب کیتیمی مساعده سنی تسکیر ا تأمین ایلدی (۵). سلیمان بو طور یله افکار عالیه و ساحتکارانه کو ستردی؛ لکن شو حرکت نجیبانه نی ایرته سی کون تکذیب ایلدی. بدبخت شهزاده جمک - بیلنمز بریافتله شوالیه لرله برلسکده اورویا یه کچه بیلمک امیدنده اولان - اوغلی میدانه چتارلمسی اوزرینه بوئی ارکک چو جغیه برلسکده اعدام و دیکر چو جقلرینی استانبوله (۶) اعزام ایلدی. شو صورتله عثمانلی

(۱) جلال زاده، ق ۷۱.

(۲) سپاندو چینو، ق ۹۴.

(۳) بوربون «اونک [پادشاهک] می. یوقسه پاشالارک امریله می اولدیغنی بیلم «دور».

(۴) جلال زاده. روزنامه سلیمانی.

(۵) فونتائوس، بوربون.

(۶) فونتائوس. روزنامه سلیمانی. سپاندو چینو. ق ۹۶ و عثمانلی مورخلری.

پادشاہلرینک اے بیوکی دہ حکمدارلرک اقرباسنی اولدیرمسنی امر ایدن سیاست غدارانہنک اعتیاداتنه مدیون اولدیننی قان ویرکیسنی تادیہ ایلدی . بو صفوق وحشیلکدن ایکی کون سوکره سلیمان اسپانیا برجنی وسن نیقولاقلہسنی کورمکھ کیدہرک اردوکاھنه عودت ایتمزدن اول ردوسی واستاد اعظمک سرائنی مشاهدہ ایتمک ارزوسنده بولندی . معیتده یالکیز احمد پاشا ایله برکنج کوله بولندیننی خالدہ شوالیہلرک طعاعخانہسنہ عزیزمتله ویلیہ دولیل - آدمی ایستدی . پادشاہ - کندیسنک سوزلرینی روجہ یه ترجمہ ایتمکده اولان احمد پاشا واسطہ سیلہ - شرائط تسلیمک هر نقطہ سی قطعاً اجرا اولنہ جغنی یکیدن تأمین و ردوسک تخلیہ سی ایچون دھاووزون برمهلت اعطا ایلدی (۲۹ کانون اول - ۱۰ صفر) . استاد اعظم پادشاہه تشکر و شروط عہده صادق قالمسنی ایستہکله اکتفا ایلدی (۱) . ایرتہ سی ودھا ایرتہ سی کون، بش یوزی یکی چری اولمق اوزره بیک کشی ردوس محافظہ سنہ قونیہ رق شہنشاہک (۲) اشیاسی مرمریسه کوندرلدی؛ دونانما امیرالی دہ جزیرہ نک دیکر شہرلرینی تسلیمہ کیتدی . ۱۰ کانون ثانی ۱۵۲۳ (۱۳ صفر ۹۲۹) دہ استاد اعظم ، عزیزمتدن اول پادشاہک الی اویمکھ کلہرک درت التون وازو تقدیم ایلدی . سلطان سلیمان ابراہیم پاشایہ خطاباً : « بو خرسیتانی اختیارلغندہ خانہ واموالی ترکہ مجبور ایتدیکمدن دولانی متأسف اولمیور دگم » دیدی (۳) . اوکونک کیجہ یازیسنه دوغری ویلیہ دولیل - آدم معیتده کیلرله برابر اوروپایہ متوجہاً یلکن آچدی . اوندن سوکره کلن جمعہ کونی سلطان سلیمان عزیزلیجی کلیسا سنده نماز قیلدقدن سوکره پیسقویا محاصرہ سنده تلف اولان قپودان قرہ محمودک (۴) قادرغہ سنہ بیلدی ؛ مرمریسه وارنجہ منتشا ، قرہ سی ، ایدین ، صاروخان سنجاق

(۱) بوربون . فونتانوس ایکی حکمدارہ یکیدن اوزون نطقلر سوبلیر ؛ پادشاہک سوز سوبلرکن استاد اعظمہ احتراماً ، سلام ویررکی الی صاریغنه کوتوردیکنی افادہ یه قدر چیقار .

(۲) ہامہر ، شمدی یه قدر دیکر پادشاہلر حقتندہ استعمال ایتمدیکی خالدہ بوندن سوکره سلطان سلیمان حقتندہ توقیراً ارہ صیرہ ایمراطور تمبیرنی قولانغہ باشلامش اولدیفندن بو کلہ یه تصادف اولندقجہ شہنشاہ ایله ترجمہ اولنہ جقدر .

(۳) روزنامہ سلیمان .

(۴) « ایلکھ فی ۱۱ شوال ۹۲۸ فتح اولندی ؛ محمود رئیس قلعه یوریشسنده تفنک قورشونیہ اورلدی . پچوی جلد ۱ . ص ۷۵ » (مترجم)

بکلریله امیر اخوری اسکندر بکه، ردوس استحکاماتک سریراً تعمیرینه نظارت ایتلرینی امر ایلدی (۱). کندیسیده، محاصره ائناسنده، اسکی بلده نك موقعی اولان وشواله لر طرفندن « فیله روس » و ترکر طرفندن « سنبللو » تسمیه اولنان موقعه بر بنا (۲) یاپدیرمغه باشلامش ایدی که حالا او موقع دلاراده بعض بقایاسی وارد (۳). ردوسک سقوطی او کاتباع سکز آطه نك، یعنی : له ریوس (ایله روس)، قوس (استانکوی) (۴)، قالیمنا (گلمز)، نیسیروس (انجیرلی)، ته لوس (ایله کی)، خالجه (خالکی)، لیونیا، سیمه (سومبکی) اطه لرینک ده دوشمسنی موجب اولدی (۵). یوز جک لکده کی مهارت لریله محاصره ائناسنده پادشاهه بیوک خدمت لر کوسترمش اولان سومبکی قادی نلری بیاض دل بنددن بر سر بوش طاشیمق امتیازینه نائل اولدی لر (۶). قدیم آلیقارناس خرابه لری اوزرینه امان شوالیه سی شاغھولد طرفندن انشا اولنان پتروون قلعه سنه عثمانی محافظ لر قونیه لر ق سلیمانک «فتوح عشره» سنی اکل ایلدی. ردوس محاصره سی ادوار حاضر. محارباتی تاریخنده یالکیز ویله دولیل - آدامک و شوالیه لرینک جسارت قهرمانیلریله دکل، ترکرک ایلک دفعه اوله رق مراجعت ایلدک لری بومه لرک و مارتینه نغو طرفندن ایجاد اولنان لغ مقابل لغملرک و داووللرک استعمالیه حائز اهمیتدر (۷).

سلطان سلیمان، ردوسدن حرکتندن برآی صوکره مظفرانه استانبوله داخل اولدی (۸)؛ ردوسده شهزاده محمدک ولادتتی استخبارایله حس ایتدیکی مسرت

(۱) جیویو .

(۲) روزنامه سلیمان .

(۳) فونتانوس، قانقوندیلك بال تمیلی، ص ۶۸ : «Ad montem Philermum super cujus verticem tyrannus Sacello diviparæ virginis in balancas sedemque arcanaram li bidinum et monstruisci concubitus mutato, arcem erexit.»

(۴) پادشاهک بو آطه یه کوندردیکی تسلیم تکلیفی مکتوبی مارینی سانوتونک ۱۵۲۳ شئونده مندرجدر؛ بونده سلطان سلیمان سکنه نك حریتنه رعایت ایده جکی حقنده یوز سکسان بیگ بیغمبر و کتب مقدسه یه عین ایدیور .

(۵) فونتانوس، ص ۸۱ . جلال زاده، ورق ۷۱ .

(۶) Turner's Travels جلد ۳ .

(۷) فونتانوس، ص ۴۰۱ . یوربون. [یرالنده عملیات اجرا اولندیغنی حس ایتدیره جک

حساس داووللردر . مترجم .]

(۸) روزنامه سلیمان. دونانما استانبوله کیتمک اوزره سافزدن کچر . سپاندو جینو . ص ۹۷ .

عبدالله نامنده دیگر برشهرزاده سنک ارتحاليله خللدار اولمقده تاخر ایتدی. پادشاه ردوسدن ممالک عثمانیه نك بتون قاضیلرینه، قریم خانه، مکدشریفه ظفرنامه لر کوندر- مشیدی. ردوس قتحك رسماً تبلیغ اولندینی بتون خرسیتان حکومتلرندن یالکیز وندیک دیوان هایونك تبلیغاته تظاهرات مودت ایله مقابله ایلدی (۱). سلطان ساجانك پارلاق موفقیتلری ایران و شروان شاهلرینك اوزمانه قدر پك ده خیرخواه لغه دلالت ایتیه جك صورتده محافظه ایتش اولدقلری سکوتی قطع ایلدی: پدرینك ارتحالندن وکندیسنك جلوسندن دولایي — فقط بر مدت تأخرله — تعزیت و تبریکی حاوی کاغدلری کلدیکی کبی ردوسك قتحندن دولایي ده بیان ممنونیتی متضمن اوله رق زمان مناسبده نامه لر کوندردیلر (۲). بش یوز سواریلک معیتله بوغاز ایچنك اناطولی ساحلنه واصل اولان عجم ایلچیسنه راجبني حکومت سفیرینك او قدر غلبه لك ایله استانبولده عرض وجود ایتسی مناسب اولمایه جنی بیان ایدیه رك انجق یکرمی کشی ایله (۳) کلی امر اولندی. چار واسیلینك باب دولتله اتفاق عقدینه مأمور ایتش اولدینی روس ایلچیسى ژان مورو سوفده اوصیره ده استانبولده بولونیوردی؛ لکن مورو سوفك تشبثاتی نتیجه سز قالدی (۴).

۱۵۲۳ حزیراننده وزیر اعظم بیرى پاشا — مقامنه کوز دیکمش اولان احمد پاشانك افتراسی اوزرینه — عزل و اخیراً اعتیاد ایدلیدیک وجه ایله ایکی یوزبیک (۱) روزنامه سلیمانی . ۳۰ ایلول . پادشاهك بروسه قاضیسنه فتحنامه سی ، ق ۶۷ ، ن ۲۱؛ قریم خانه ، ق ۶۴ ، ن ۲۰ مندرجدر. وندیک دو جنه اولان نامه دن ماریخی سانوتوده بحث اولمشدر .

(۲) روزنامه سلیمانی. ایران شاهنك مکتوبی، ورق ۷۱، نومرو ۲۲؛ جوابنامه پادشاهی، ن ۲۳؛ شروان شاهنك مکتوبی ، ق ۷۳، ن ۲۴؛ جوابی، ۷۵، ۲۵ .
(۳) فردی ، ق ۸۲ . وندیک ایلچیسى پیه ترونك ۶ کانون اول راپورنده « یکرمی کشی» دینلمشدر، ماریخی سانوتو، جلد ۳۵ .

(۴) قارامین، روسیه تاریخی، ۷، ص ۱۴۳. ماریخی سانوتو، جلد مذکور. وندیک ایلچیسنك بیان اولتان راپوری ایران ایلچیسيله برلکده روسیه ایلچیسندن ده بحث ایدر . وندیک ایلچیسى سلیمانك طبیعتی حقنده شویله سوبلر: «Non è Sodomita come li altri Sgniori Turchi, e ama la giustizia»

اقچه تخصیصات ایله تقاعد ایلدی (۱). سلیمان، پیری پاشانک یرینه التفات کرده سی اولان خدمه خاصه رئیس و طوغانجی ابراهیمی [۳۳] نصب ایتمشدرکه بوذات او زماندن اعتباراً روم ایلی بکلر بکلکنی ده وزارت عظمایه علاوه حائر اولمشدر (۱۳ شعبان ۹۲۹-۲۷ حزیران ۱۵۲۳). پارغا کیجیلرندن برینک اوغلی وکنجکلکنده ماهر کانیجی اولان ابراهیم ترک قورسانلری طرفدن طوتیه رق مغنيسا جوارنده بر طول قادینه صائش ایدی. بو قادین کنچ کوله نك حسن طبیعیسنی و هنرنی غایت کوزل گبندرمک و اعتنا کارانه تربیه ایتمک ایله اظهار ایدیوردی. اوزمان هنوزولی عهد بولنان سلیمان برکون کزرکن، کان چالمقده بولنان ابراهیمه تصادف ایلدی. کنچ کوله نك هنر و ذکاسنه او قدر مفتون اولدی که او وقتدن بری کندیسنه رفیق غیرمنارق اتخاژ و جلوسنده خدمه خاصه و طوغانجیلر رئیسکنه تعیین ایلدی (۲). ابراهیمک هر کون زیاده لشمکده اولان نفوذی — ردوس سفرینی مناسب کورمه مکله ادبارینی تعجیل ایتش بولنان — پیری پاشانک خدمات قدیمه سنه مقابل کلکنده تأخر ایلدی. وزیر اعظمک او وقتسز عدم تنسیبنه مبنیدرکه سفرک باش قوماندانلنی کندیسنندن تخلف ایتشیدی. احمد پاشانک طبیعت شدید حریصانه سی پادشاه طرفدن ابراهیمه کوستریان ترجیحه متحمل دکل ایلدی؛ پیری پاشا عزل اولنجه، ایکنجی وزیر بولمق جهتیله وزارت عظمی حسب الاصول کندیسنه توجه ایده جک اعتقادنده ایدی. سلیمانک التفات کرده سنک مظفریته هر آن شاهد اولماق ایچون مصر و ایلیکنی ایستدی؛ احمد ایله ابراهیمک رقابتی دیوان هایونده مناظر الیمه حدوشنه بادی اولدینی و اونک مصره کیتسی شو حاله ختام ویره جکی ایچون پادشاه احمد پاشانک ارزوسنی اسعافه مسارعت کوستردی (۳).

(۱) جلال زاده احمد پاشانک افترالری حقنده پک سر بیستانه بیان افکار ایدر، ق ۷۷. سلطنت سلیمانیه نك ایلك وقایبی حقنده آز اعتماد لایق اولان آلموسینو (*Almosino*)، ۱۰۴-۱۱: صحیفه لرده حکایه ایدرکه: پالی (پیری پاشا دیمک ایست)، سلیمک کیدرمک ایستدیکی لباس مسمومدن محافظه ایتک صورتیه شهزاده سلیمانک حیاتی قورتارمش؛ لکن ابراهیم، آلموسیتونک صاندینی کی استابول سراینده دکل، مغنيساده سلیمانک یاننده بولندینی دوشونیلنجه بو حکایه نك بی اساس اولدینی اکلشیلیر.

(۲) سپاندرچینو، ص ۱۰۰، پارغاده طوغدینی سولیر. وندیک ایلیچیس پیرو زدن ابراهیمک ولادنی، صورت تربیه سی و سرایه دخولی حقنده وندیک سناتوسنه مفصل بر مکتوب کوندرمشدر؛ ۶ کانون اول تاریخیه مورخ و مارینوسانوتونک ۳ نجی جلدنده مندرجدر.

(۳) فردی، ق ۸۰. صولاتی زاده؛ ق ۱۰۲. جلال زاده، ق ۷۸.

قریم خانی محمد گرایک، سلطنتک سکزننجی و عمرینک اللی سکزننجی سنه سنده وفاتی وقوعه کلدی. کرک او، کرک قارداشی قالغای، کندیسنک ایکی اوغلی نازی گرای و بابا گرای طرفلرندن احداث اولنان بر عصیان لیدیه ترک حیات ایلدیلر (۹۲۹ — ۱۵۲۲). بوقتل مضاعفدن سوکره ایکی خانزاده مغدورلرینک حکومت واموانی مقاسمه ایتمدیلر؛ غازی باباسنک، باباده عموجه سنک عنواتی آلدی. شیرین بک، تعیر آخرله باش سنجاق بکی اولان ممش، قریم خانلنک قالغایدن سوکره الک بیوک مأموری بولندیغندن شو حادثه یه دائر باب دولته بر عریضه تقدیم ایدرهک غاصبک یرینه، قارداشی محمد گرای طرفندن رهن اوله رق استانبوله کوندریلان سعادت گرایک تعینتی پادشاهدن استرحام ایلدی. سعادت گرای، یکی چریلر جانبندن ده حمایه کوره رک قریم تختی ضبط و یکنی غازی گرای ممش بکک آرزویی وجه ایله قالغایغه نصب ایلدی. تاتارلرک اصول حکومتنه کوره قالغای منصبی دائما، حکومتده اولان خاندانک الک قدملی اعضاسنه، یعنی خانک یا بر عموجه سنه، یاخود بر قارداشنه ویرمک لازم کله جکی جهتله بوکا مغایر اولان او توجیه یکی قاریشقا قلمر احداث ایلدی. اتی آی سوکره، غازی گرای — که هنوز یکرمی بر یاشنده ایدی — برادری بابا گرای ایله برلکده بایرام تبریکی ایچون خانک حضورینه چیدق قلمری صیردده اعدام اولندیلر. سعادت گرای قالغایغه یکنی دولت گرای انتخاب ایلدی. لکن، از وقت سوکره اسلام گرای قارداشی غازینک انتقامی الملق اوزره ماتی قیام ایتمیره رک حکومتی دردست ایتدی. سعادت گرای یدی سنه دهها استانبوله، پادشاهک ویردیکی تخصیصات ایله یاشایه رق ایوب جامعنه دفن ایلدی (۹۴۴ — ۱۵۳۷) (۱). اسلام گرای قالغایلغی قارداشی اوزبک گرایه ویردی؛ لکن اوزبک سلطان سلیمانک توجهندن دوشدیکی ایچون بر سنه سوکره اونک یرینه منکلی گرایک اوغلی صاحب گرای تعین قلدی. محمد گرای حکومتی انه آلوب ده مملکتک اسایشنی بتون قارداشلرینی اورته دن قالدیرمقله تأمین ایتمک ایستدیکی زمان هنوز چوجق بولنان صاحب گرای قزانه التجا ایدره رک اولومدن قورتلشیدی؛ او وقتدن بری نوغایلر [۲۴] اونی کندیلرینه خان انتخاب ایتمدیلر. صاحب گرایک قریم خانلغنه جلوسنی انتاج ایدن احوال دن آتیده بحث ایده جکزه.

خیربای ، غزالینک عصیاننده پادشاهه صادق قالمش و کوردیکمز وجه ایله ردوسده کی قوتله اردوسنه یدی عرب شیخی قومانده سنده اوچ بیک کشیک بر قوه معاونه کوندرمش ایدی [۲۵]. لکن شریک جنایتی اولمقدن امتناع ایتدیکی غزالینک انجام کارینی خبر آنجه درین بر محزونیته دوشدی (۱). عمری ختامه یا قلاشدیغنی حس ایدره ک بتون کوله لرینی آزاد و متعدد خیرات تأسیس و تخصیصات تعیین ایتدی؛ املاک کثیره سنی وقف یا پهرق منافعی اوغلارینه و مملوک سلطانی ناصر بن محمد قلاوندن طول قلوب سلطان غوری ایله تزوجدن امتناع ایتمش اولان زوجه سنه وصیت ایلدی. خیربایک صوک خدمتی یکر می بلکندن مرکب بردونامانک تجهیزیدرکه بوکملر دامادی قایتبای قومانده سنده، هنوز ردوسده بولنان پادشاهه تازه عسکر ایله مسلمانلر ایچون سرمایه ظفر اولمق اوزره «عقاب» اسمنده کی لوای پیغمبری بی کتیر مشلردر (۲). یوقاریده یازلدیغنی اوزره سلطان سلیمان، خیربایک وفاتی جزیره یه حقیقه قدن اون هفته سوکره ردوس حصارلری اوکنده خبر آله رق انشته سی مصطفی پاشایی مصر والیلکنه تعیین ایتدی [۲۶]. مصطفی ، جانم و اینال نامنده — افعال سیئه لری جمله سنده اولمق اوزره عرب شیخی حسن مری ایله اونک عموجه سنی اولدیرن — ایکی کاشفک (یعنی مصر بکلر نندن ایکسینک) عصیانیه اوغراشمغه مجبور اولدی . یکی چریلرله ، بفرقه تیرانداز ایله عاصیلرک اوزرینه یورویه رک مغلوب ایتدی ؛ ایکی رئیسک باشی قاهره ده باب الزویه ننگ مازغالرینه دیکدیردی (۳). برمدتجک سوکره مصطفی پاشا، حریمی سلطانک رجایی اوزرینه استانبوله کتیرلیدی . سلطان ، پادشاهه طالعمرز لکندن شکایت ایتدی : اولا سلیم طرفدن بوستانجی باشی یه تزویج اولندیغنی حالد اولنک ، باباسنک امریله اعدامی فلاکتیه اوغراشمیدی ؛ شمیدی ده مصطفایه ویریلیر ویرلمز ، زوجنک کندن تباعد ایتدیرلمسیله طوللغه

(۱) صولاق زاده، مصر تاریخلرندن نقلاً یازارکه: غزالینک اولدیرلیدی کون اوکله اذانی صیره سنده جامع ازهر اوکنده بر آدم بوکسک سس ایله « یامعشر المسلمین! بوکون، بوساعت غزالینک باشی ، علی نامنده برینک قلیجیه سلطان سلیمانک درگاهنه کوندرلدی . « دبه باغیرمش . برقاچ کون سوکره شامدن کلن اولاقلر غزالینک فی الحقیقه اوکون اولدیرلیدی خبرینی کتیرمشدر . خیربای ده باب الزویه یه دفن اولتمشدر . (مترجم)

(۲) سهیلی ، ق ۵۱ . شگری ، ق ۱۰۵ . الیوم «سنجاق شریف» دینیلیر. [عقاب،

ضم عن ایله در .]

(۳) صولاق زاده ، ق ۱۰۲ ، فردی ، ق ۷۷ . سهیلی ، ق ۵۲ . شگری ، ق ۱۰۶ .

محکوم اولیوردی (۱) . مصطفانک یرینه رکاب امراسندن، نامیله اکیلان محلاتک مؤسسسی کوزلجه قاسم (۲) تعیین ایدلدی . لکن قاسم تعیینندن بر قاج آی کچر کچمز مصر والیلکنی — مؤخرأ خان لقبنی آلمش و عثمانی تاریخلرنده بوصولته یادیلمکده یولنمش اولان — احمدپاشایه ترکه مجبور اولدی . احمد، وزیر اعظم منصبنی غائب ایتمسینه یدل، مصر سلطانلغنی غضب ایتمک ایستدی . فقط مملوکاری قازانه بیایدیسه ده یکی چریلرک صداقتنی بوزهمدی . مصرک بیوک تیمارلرنی تصور اتنه آلت اولان اسافله یردی؛ قاهره قلعهسنه صاحب اولان یکی چریلردن قورتلق ایچون علی و خفی هر درلو وسائطه تشبث ایتمدی؛ لکن خدعه لری هیچ بر نتیجه یرمدی . انتظارینه نائل اولمایجه الی آیدن بری خیانتنه ستره اتخاژ ایتمش اولدیغنی نقابی قالدیره رق اردو کاهنی انباده تأسیس و پای تحت قلعهسنی محاصره ایلدی . یکی چریلر بر یورویش پاره رق کوستردکلری جسارتله خاطرهمرده مقوش قالان بر محاربه ده عاصیلردن درت بیکنی اولدر دیلر . احمدپاشا مملوک امیرلردن جلال الدین آندنه برندن، قلعه ایچنه کیدرو ایکی عصردن بری اونودلمش اسکی برصوبولی بولندیغنی خبر آلدی؛ بو امید اولنماق واسطه موفقیتدن استفاده ایله مملوکلرنی قلعهیه ادخال ایده رک یکی چریلری قتل عام ایتردی (۳) . احمد مصره مالک اولنجه سلطان عنواتی واسلامیتک ایکی حق سلطنتی (خطبه وسکه) آلدی (کانون ثانی ۱۵۲۴) (۴) . اسکندریه ایله بتون ساحل النده اولدیغنی ایچون مصر ایله مرکز دولت آره سنده مواصلاتی کسمک قولای اولدی؛ بنا برین، اونک عزالیله یرینه — مصطفی پاشانک والیلکنده عربلرک عصیاننی او قدر موفقیتله سوندیرن — یکیت قرده موسانک تعیین اولندیغنی متضمن فرمان سلطانی بی کتیر، مکده اولان کمی بی الیه کچیردی؛ یکی والی ایله فرمانک

(۱) سپاندوجینو، ق ۹۹ .

(۲) عالی . فردی . سهیلی، ق ۵۳ . « نزهة الناظرین » ایله دیگر مصر تاریخلری قاسم پاشایی والیلر چدولنده اونو تمشلردر؛ ترتیب تاریخی ایله مصطفی و احمد پاشالر آراسنده در؛ حاجی قالفه نک تقوم التوارینخنده واردر، ص ۲۱۸ .

(۳) صولاق زاده، ق ۱۰۲ . احمد پاشا استانبولدن ۲۰ رمضان حرکت و ۸ شوال قاهرهیه مواصلت ایلمشدر . فردی، ق ۸۴ . سهیلی، ۵۳ . شکری، ق ۱۰۳ . عالی، ق ۲۲۵ . ماریخی سانوتوده، ج ۳۵، کرید و ندیک ایلیچینسک راپوری: « *tutti da Turehia sonos ta tagliati a pezzi* »

(۴) فردی . ق ۸۵ . جلال زاده، ق ۷۴ . صولاق زاده، ق ۱۰۲ . سهیلی، ق ۵۳ . شکری، ق ۱۰۷ . عبدالعزیز، ق ۵۸ .

حاملی اولان چاوشی اولدردی . احمد، عثمانلی پادشاهلری کبی اوچ وزیر بولندرمق ایستیه رگ مصرک اداره سنی بونلره تقسیم ایتمدی لکن بونلردن محمد بک پادشاهه صدا اته احمده وفاسزلق کوستردی . احمدی قالدرمق ایچون هر تدارکی کوردکنن وقاهره خانه لرنده برقاچ یوز عسکر صاقلا دقدن صوکرده غاصبک قلعه دن اینوب ده شهرده حمایه کیده جکی برزمانی بکلدی . کیردیکی محل « الله ینصر السلطان سایان ! » صدالریله باصلدی . احمد ، تراشی یازیم اولدینی حالده اومحاک اوزرینه چیتوب کیسه کورمکسزین ایندی ؛ اتنه ینه رگ قلعه یه قاچدی ؛ علی العجله طوبلا نمش بر قاچ عسکر دن عبارت محمد بک طاقی احمد له برلکده ایچری کیردی . لکن خاننک ایچ قلعه ده یکی مدجأ و ملوککری چاغیرمق ایچون وقت بولسی جای اندیشه ایدی ؛ هر دقیقه ، آن نطعی اوله بیله جکی ایچون محمد بک سرایدکی خزینه لر غالب لک مالی اوله جغنی اعلان ایتردی . حریر غارت برچوق عرب لک قوشوشمسی ایچون بوندن مؤثر برشی اوله میه جغندن عرب لردن طیرمانه رق قبولری زور لادیلر . احمد بو قاریش قلق ویغما سایه سنده یکر می آدمیله ، طانق سزین قور تیله رق شرقیه ناحیه سنده بی بکر عشر تنه قاچدی (۱) . محمد بک ، چرکس جانم حمرای قومانده سیله اوچ بیک سواری نی اونک تقبینه کوندردی . جانم حمرای قچاق لری طوته مانن کری دو نوسی اوزرینه محمد بک سلاح لری مکمل اوچ بیک کشی ایله بالذات چیتوب « محله » یه کیتدی ؛ اوراده عرب شیخی خریش ، احمدی زنجیر ایچنده تسلیم ایلدی (۲) . خاننک باشی . استانبوله کوندرلدی . پادشاهک عصیان باصدیرمق ایچون اوچ بیک کی چری ایله قره دن کوندرمش اولدینی اوچنجی وزیر آياس پاشا عودت امر نی آلدی ؛ قاسم پاشا تکرار ولایت والیدکنه تعیین اولندی . محمد بکک پادشاهه صداقتی ، یا خود بر خاننه خیانتی مالک اولدینی تیمار لره دیکر لرینک علاوه سی ومصر دفتر دارلنی ایله مکافات کوردی .

(۱) احمد ، بکر عشر تنک و ملوککری یاردیمیه قاهره نی اله کچیر مشیدی . کربدون دیک قونسو سنک راپوری : « سائتو (صعید) بکی ابن عمر نامنده بر عرب سکسان بیک کشی ایله وابن بکر نامنده بر عرب ده اون بیک قدر مملوک والی بیک زنجی کوله ایله ، اهالینک توجه وقبولنه دینی هیج قان دوکلیکسزین قاهره یه داخل اولدیلر . « مارینی سانوتو ، ج ۳۵ .

(۲) فردی ، ق ۸۸ . صولاق زاده ، ق ۱۰۲ . عالی ، برنجی و تعه . الشرح الرحمانیه ، اثر

ابوسرور . پچوی ، ق ۳۰ .

ينه بوصيره ده سلطان سايمان استانبولده — اوزمانه قدر معتاد اولماش برظنطنه ايله — همشير سنك وزير اعظم ابراهيم پاشايه تزويجی دوکونتی ياپوردی (۱۸ رجب ۹۳۰ - ۲۲ مایس ۱۵۲۴) . ات ميدانه مکلف چادرلر و پادشاه ايچون بر تخت قورلدى . صاغديچ وظيفهسى ويريان ايکنجی وزير اياس پاشا (۱) ايله يکي چرى اغاسی سرايه کيده رڭ پادشاهی، دوکونی حضوريله شرفیاب ایتمکه دعوت ایتدیلهر. سلطان سلیمان بونلری ملتفته نه قبول ایتدی؛ ابراهيم پاشایي ثناده اطرا ایدرک دعوتچیلری هدايايه غرق ايله اعاده ایلدی. یدی کون، متادیا، سلحدارلر، سپاهیار، علوفه. جیلر، غربا، جبه جیلر، طوپچیلر پک دبدبلی بر صورتده اضیاف اولندیلهر؛ سکزنجی کون یکی چریلره، وزیرلره، بکلر بکلرینه، سنجاق بکلرینه پارلاق بر ضیافت ویرلدى؛ طقوزنجی کون — که کلینک سرایدن انه چنی کونک عرفه سیدر — پادشاه ابراهیمک سراینه کیتدی. بتون خانهلرک دیوارلرینه قیمتدار قماشلر سریش اولدینی جهته سلطان سلیمان عادتا التون وایپکدن بر دیوار آرهدنن کچوردی. صاغ طرفنه مفتی محترم علی جمالی، صول طرفنه کنج شهزادلر معلمی شمسی افندی (۲) اقعاد ايله مسائل مذهبیهدن بحث ایدن مختلف مدرسه لر مدرسلرینک درسارینه نظارت ایلدی (۳). بو مباحثات عالمانه ختام بولنجه باش امیراخور اولالکیز پادشاه، صوکره علما ایچون سفره ترتیب ایلدی؛ دفتر دار مصطفی شربتدارلک وظيفه سنی ایفا ايله پادشاهه یکپاره برکاسه پیروزه ايله شربت صوندی. خزینه هایونده محفوظ اولان بوکاسه نك ایلک صاحبی نوشیروان اولدینی روایت اولنور (۴). علما حلویات وشکرله لراه خانهلرینه کوندرلدى. پادشاه سرايه عودتنده سلطان سايمان بر اوغلی طوغدینی خبریله مبشر اوله رق «سلیم» تسمیه ایتدی (۲۴)

(۱) اسکی روم ایلی بکار بکیدرکه ردوس محادیره سنده المان برجنه قارشى مهاجماتی اداره ایدوردی .

(۲) تقویم التواریح . ص ۲۰۴ . [بوراده ياکاشلق واردر : پادشاهک صاغ طرفنده مفتی کال پاشا زاده شمس الدین احمد، صولنده خواجه خیرالدین وار ایدی . مترجم]

(۳) پچوی ، ق ۲۱ . عالی ، ق ۲۲۶ . صولاق زاده ، ق ۱۰۳ . [ویریان درس]

(۴) «خزانة عامرہ اولان کاسه پیروزه که طباعی و سرپوشی ايله نوشیروان یادکریدر دیومشهوردر شربت ايله باش دفتر دار اولان مصطفی چلی سعادتلو پادشاهه صرنوب اندن يته کلوب یرینه اونوردی .» پچوی ، ج ۲۱ ، ص ۸۱ . (مترجم)

رجب—۲۸ مایس) (۱). ایکی کون سوکره صاغدیج، جهازنخلدرنی (۲) کوتورن برعظیم الای ایله سرای همایوندن ابراهیم پاشانک سراینه کیتدی. بونخلاردن بری التمش بیگ و دیگرکی قرق بیگ کوچک پارچه لردن مرتب اوله رق اوزرلرنده بیگ شکلده اغاجلر و سیمرغ (۳) و عنقا کبی خیالی قوشلر ترسیم ایدلمشیدی. ۲ شعبان — ۵ حزیران، سلطان سلیمان، ابراهیمک ات میداننه بودفعا انشا ایتدرمش اولدینی سرایه عودتله کورش، رقص، قوشو، اوق یاریشی و سائر عمومی اکلنجه لری تماشا ایتدی. زوجین شرفه متعدد شاعرلرک تنظیم ایلدکلری قصیده لری قبول لطفنده بولندی؛ خیالینک قصیده سی جمله سندن زیاده مظهر تقدیر اولدی (۴).

ابراهیم پاشا، قدرت مطلقه یی پادشاه ایله مقاسمه ایتمش عد اولته بیلیردی. ازدواجندن درت آی سوکره سلیمانک یکی بر اثر اعتمادینه نائل اولدی: والی قاسم پاشا و دفتردار محمد بک آره سنده ظهور ایدن اختلافاتی فصل ایتمش و خطه نك قوانین قدیمه سنی تکرار تأسیس ایلک اوزره دونانما و بش یوز یکی چری و برقاچ

(۱) عبدالعزیز افندی، ق ۶۳. جلال زاده، ق ۸۲. صولاق زاده، ق ۱۰۳. آلموسینو، سلیم ثانی زماننده کی وقایعدن بالذات شاهد اولقی اوزره بحث ایتدیکی زمان شایان وثوق اولقله برابر سلیمان اول زماننک بتون وقایعی قاریشدریر. ابراهیمک ازدواج دوکوتنی ده اوغلنک سنت دوکونی یاپار؛ حال بوکه ابراهیمک اوغلی یوق ایدی.

(۲) انسانک قوتنه علامت. [«نقل (نخل) قاطری کبی دونامش» تعبیر قدیمه نظراً اسکی دوکونلرده قیزک جهازی اغاج شکلنه قونیور و حیوانلرله، یاخود جسامتته کوره ارا به لرله کوتوریاور ایتمش؛ فقط بونلرک علامت قوت اولسی دوغری کورنمز. مترجم]

(۳) زند اوستانک مثل آق باباسی. سیمرغ، فی الاصل اوچ قوش معناسنه اولدیندن اساطیر ایرانیه ده سیمرغک اوچ باشلی، یاخود اوچ وجودلی تصور اولدینی اکلشیلیر. برهان قاطع، سیمرغ و سیرنکک عنقا اولدینی یازورسه ده سیمرغ خیالیدر؛ عربک عتقادیدیکی قوش ایسه بسبتون خیالی می، یوقسه وقتیه موجود ایکن غائب می اولدینی مشکو کدر. بنابراین بونلر باشقه باشقه قوشلردر. سیمرغ؛ زر اوغلی زالی تربیه ایتمشیدی. (مترجم)

(۴) عالی، پچوی، جلال زاده. بودوکونک تفصیلاتی ایچون ماریخی سانوتوده، ج ۳۵ استانبول و نیدیک بالیوزینک اوغلنه یازدینی مکتوبه مراجعت: «*Il Signor dona 30 gardine d'aspri di 100 l'una ali Ganizeri che andavano 8000 alle nozze in ordine del Signor, et accettò l'invito con usarli parole in gran laude d'Ibrahim, trai porvioni (چادرل) del Sr. era l'uns di Usun «Hassan l'altro del Guri.*»

بيك ديكر عسكر ايه مصره كوندردى (۱ ذى الحجه ۹۳۰ - ۳۰ ايلول ۱۵۲۴).
 علوفه جى باشى خير الدين، چاوش باشى محمد بن صوفى، دفتر دار اسكندر چلبى،
 تذکره جى مصطفى، مورخ جلال زاده ابراهيمك معيتده ايديار (۱). صوكره لرى
 رئيس الكتابة و نساخچى مأموريتلرينه ترفيع اولنمش اولان جلال زاده سلطان سايمانك
 زمان سلطنتى تاريخى يازمشدر. سلسله مراتب دولته كى موقعى برچوق و قايمده
 بالذات حضورى جهتيه تاريخى مراجعت و اعتماد ايديله جك آناز قيمتدار دندر.
 دونانماك عزيمتده پادشاه استانبول قربنده كى اطهره قدر ابراهيمه رفاقته پك
 مودتكارانه بر صورتده وداع ايلدى كه ملل شريفه ده ايشيدلمه مش و عثمانى
 پادشاه لرى تاريخده باشقه مثالى كورلمه مش بر التفاتدر (۲). دونانما كليولى
 اوكلرندن چكركن برقاچ عجم اسيرى - سليم اول زماننده، بوملتك دين و دولت
 دشمنى اولدينى حقنده و يريلن فتوايه مبنى - پادشاهك امريله اعدام اولدى (۳)؛
 سايمانك بدايت سلطنتده كوسترمش اولدينى حسيات عاليه شو صورتله تعصب و بر
 سياست ظالمانه تأثيرى آلتنه كيروردى. ابراهيم ساقيزه اوغرايه رقى و نديك مأمور لرى
 طرفندن توقيرات كوردكدن و بعض هدايا آلدقندن صوكره ردوسه ياناشدى
 (۱۰ محرم - ۷ تشرين ثانى). عثمانى دونانماسى اسكندريه يه يلكن آچدينى حالد
 صوك بهار روزكار لريه اناطولى ساحلنه دوشهرك ردوسدن حر كتندن اوچ هفته
 صوكره مرمريس كورفزينه كيرمكه مجبور اولدى (۱ صفر - ۲۸ تشرين ثانى).
 سنه نك بو موسمنده دكيز يوجليغنه امنيت ايديله مه مسى ابراهيمى قره دن كيتمكه
 اجبار ايتدى. مصر دفتر دارى محمد امين زمان اداره سى حسابى و ير مك ايچون
 استانبوله كيتمك اوزره ايكن وزير اعظمك لاذقيه و وصولنى خبر آلمسيه ايلك
 تصورندن فراغت و سوريه يه دوغرى يلكن آچمه مسارعت ايدهر ك ابراهيمك
 حضورينه چيقدى؛ ابراهيم، حر كتنى تصويب و قاهره يه اعاده ايلدى. مصر واليسى
 قاسم پاشا بر آ شامه قدر كهرك دفتر دارك اداره سنه اسناد ايتمكه اولدينى خطالر
 حقنده وزير اعظمى مساعده لى بر حاكم بولدى (۴). ابراهيمك حلب و شامده

(۱) جلال زاده، ق ۸۱. على، ق ۲۲۷. فردى، ق ۹۱. صولاق زاده، ق ۱۰۳.

(۲) جلال زاده، ق ۸۱. على، ق ۲۲۷. فردى، ق ۹۱. صولاق زاده، ق ۱۰۳.

(۳) فردى، ق ۹۲.

(۴) فردى، ق ۹۵ و ۹۶.

بولونیشی بو ایکی شهرده کی بکار بکلرینک حرص و ظلمنی ازاله ایله کنسیدیلرینی خلق ایچون موجب سلامت اوله جق صورتده قورقوتدی (۱). وزیر اعظم هپ کچدیکی یرلرده کوستردیکی بی طرفلق ایله اهلینک دئاسنه مظهر اولدی .

ابراهیم پاشانک قاهره یه دخولی (۲۴ مارت ۱۵۲۵) او قدر طنطنه ایله وقوعه کلدی که بتون چرکس سلطانلرینک احتشاماتی خاطره لری رونشمز قالدی. آغیر البسه کیمش بش بیگ یکی چری، سپاهی، ملوک الای تشکیل ایدیلوردی . بوز مناسبتله پادشاهک کندیسنه ویرمش اولدینی آت طاقلری یوز اللی بیگ التوندن زیاده بر قیمتده ایدی. سواریلرینک مزراقلری — عثمانلیرک ملی رنکلرینه مغایر اوله رق — ماوی و بیاض ایدی. وزیر اعظمک خدمه سی خدمه شاهانه کبی صیرمه لی سرپوش و البسه کیمشردی؛ معیتده کی مملوکلرده بویه تلبس ایتمشله ایدی [۲۷]. ابراهیمک مصرده کچیردیکی اوچ آیک هر کونی بر درلو اجرات عادلانه و لطفکارانه ایله جلب انظار دقت ایلدی؛ مملکتک احتیاجانه کوره قوازین جدیده وضعی و اسکیلرینک تعدیلی و اداره نک یارده لری اصلاحلرینک تدارکی خصوصاتیه فاصله سز اشتغال ایلدی. بنی حواره و بنی بقر اسمیه یاد اولتوب خیانتله اتهام اولنان عشرتلرک شیخلری صلب ایله جزا کوردیلر . تاواحه لره و حبسه قدراشاغی و یوقاری مصرده کی دیکر عرب عشرتلری رؤسانه ، پادشاهه اطاعتله صداقتلرینه یمین ایتملی اخطار اولندی؛ شهرلرده دلاللر دولاشه رق حکومتدن شکایتی اولانلری نه ظلم کوردکلرینی بیلدیرمه کة دعوت ایدیلوردی. بورچ ایچون محبوس فقیرلر صالیورلدی؛ معارف و اعاشه ایتم ایچون نظامات مخصوصه قونلدی (۲). ابراهیم، قلعه ده والی قوناغنک قارشیسنده خزینه حکومتی محافظله ایچون ایکی قله یاپیلردی؛ مقیاس نیل قریبنده کی یاری خراب جامع عمر و بن عاصی کندی مصر فیله تعمیر ایتدردی . ویرکی دفترلری سلطان قایتبای وغوری زمانلرنده کی.

(۱) جلال زاده، صولاق زاده، عالی، فردی . جلال زاده نک نقل ایته بیکی بر مکالمه یه نظرأ وزیر اعظم، قاسمک بکار بیکی سنائچمدن هدیه المنی تقبیح ایتمش و اگر دعوا جیسی ظهور ایدرسه بونلر کندیسنی قورتاره میه جفی سولیشدر . .

(۲) جلال زاده ، ورق ۸۸ و ۸۹ . [صالیوریلان محبوسلرک - بورج لری الاجتلیلرینه تأدیبه اولندی ، سامنامه ، ص ۷۸ . مترجم]

حالیته قونلدی (۱). دفتردارك حسابنه كوره ابراهيم — مصارف اداره چيقدقندن سوكره — مصدر دن باب دولت ايچون تحصيل اولنه جق مبلني سكرسان بيك دوقه (۲) اولمق اوزره تعين ايلدی . اداره عموميه بو صورته طریق صلاحه کیرمکده ایکن غربا قوماندانی شجاع اغا ، ابراهيم پاشانك مصر والیدکنه مناسب کوردیکنی تعیین ایله ممکن اولدیغی قدر سرعتله استانبوله عودت ایتمسنی امر فرمان پادشاهی نی حمالاً مصره ورود ایلدی (۳). وزیر اعظم ، خطه نك اداره سنی سوریه بکلر بیکی سلیمان پاشایه بر اقدقندن سوكره ۲۲ شعبان ۹۳۱ (۱۴ حزیران ۱۵۲۵) ده قاهره دن چیقدی . شامدن کچرکن ونديکيليرك امتيازات ومعايياتی تأييد وقيصريده اقامتی اثناسنده ، ذوالقدر ترکن بکلرندن انمش اولان تیمارلری اعاده (۷ ایلول) ایدوب قاهره به کیردیکی زماندن زیاده ددبه ایله استانبوله داخل اولدی (۴). عساکر محافظه پادشاهی ایله وزیر لر درت کونك یولدن استقبال وذات شاهانه طرفندن — احجار قیمتدار ایله مزین طاقی ایکی یوز بيك دوقه قیمتده — برعرب آتی اهدا ایلدی لر . ابراهيم ده عودتنده پادشاهه اوقیمتده برسرپوش تقدیم ایتدی . درت کون سوكره دردنجی بر شهزاده دنیا به کلهرک سلطان سلیمانك خطه مصریه نك صورت سکون بولمسندن ونديم خاصنك وصولندن دولایي حاصل اولان ممنونیتی مزداد اولدی (۱۴ ایلول) (۵) .

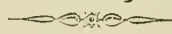
(۱) جلال زاده . صولاق زاده ، ق ۱۰۴ . عالی ، ق ۲۲۷ ، سلیمان سلطنتندن اون اوچنجهی وقعه . دیژون (Digeon) ده قانوننامء مصره ؛ «خاندان عثمانی ومصر حکومتی خلاصه وقایعی مقدمه سیله ، بیکی ترك وعرب حکایاتی » اثرینه ، پارس ۱۷۸۱ ، مراجعت . فرانسه انستیتوسی مخطره لرنده موسیو دوساسینك « مصرده حق تصرف اراضیدك انقلابی احوالنه » دائر اوچ مخطره سنه مراجعت ، ج ۱ و ۷ . [منشآت فریدونك ۲ نجی جلدنده « الرسالة المصریه فی منافع الديوانيه » یه ده مراجعت . مترجم]

(۲) صولاق زاده ، جلال زاده ، عالی ، پچوی ، لطیفی .

(۳) بینه اونلر .

(۴) مارینی سانوتو ، ج ۴۰ . « *Apas Bascia andava avanti poi Mustafa Bascia poi lui solo fra i Solachi — presentò al Sig. una capo d'oro con gioje comprata 200,000 zeccheni — un diamante di 58 carati costa 30m. Z.2. Uno di carati 21 costa 18 m. Z.3. Uno di 11 carati costa 18 m. Z. Un semmeraldo 15.m Z. — Cosnandamento dato da Ibrahim Bascia al Bailo di Venezia in Damusco* (ونديک ایلچيسنك راپوری)

(۵) « ۱۴ ایلونده پادشاهك براوغلی دنیا به کلشدرکه دردنجی ارکك چوجنیدر ؛ برنجیسی باشنده در » مارینی سانوتو ، جلد مذکور .

يکرمی التتجی کتاب

يکي چربلرک عصبانی . — ایران ایله مناسبات خصمانه ؛ فرانسه و لهستان ایله مناسبات دوستانه . — خرواستانده وقایع حربیه . — بخارستان استیلاسی . — موهاج محاربه سی و بو محاربه نك نتایجی . — آسیاده عصبان . — بوسنه ده ، خرواستانده ، استقلال و نیاده قلعه لرقتی . — زاپولیا و فردیناندك سلیمان ایلیچلری . — ابراهم باشانك بتون عثمانی اردولرینه سرعسکر لکی . — بودینك ضبطی ، و یانه نك محاصره سی . — عثمانلیرك رجعتی سببی .

سلطان سلیمانك ، ساطنتك شو زماننده اجنبی دولتلیله مناسبات دیپلوما . تیقیه سندن بحث ایتمزدن اول ، وزیر اعظمك مصره عزیمتیه عودتی آره سنده . حدوث و بو عودتی ایجاب ایدن وقایعه بر نظر رجعی عطف ایده لم .

فرهاد پاشا ، ردوس سفری اثناسنده ، طمعنی و طبیعت خونخوارانه سنی ذوالقدریه امارتنده شهسوار خاندانی سوندرمکله تسکینه چالشمش و اداره سنه تودیع اولمان و لایته کندیسنی والیدن زیاده جلاد صفتیه کوستر مکده دوام اتمش ایدی . مظالمی و آتی یوزدن زیاده اشخاصی بغیر حق اولدرمی . « انتقام ! » دیه فریاد ایلیوردی (۱) . سلطان سلیمان ، اسیادن کندیسنه ایریشن شکایات متکرره اوزرینه فرهاد پاشانی عزل ایتمدی ؛ لکن والده سلطا . نك و مجرمك زوجہ سی اولان همشیره سنك ابراماتنه دایانه میهرق یدی بیک آچه ایله سمندره ایالتی و یردی . هیچ شهه مزکه بو قدر تخصیصات ارتکاباتنه حد چکه جکینی و مرکز حکومتك یاقینلی ده منصفانه بر اداره سائق اوله جغنی امید ایلیوردی . لکن دالمایالینك اصلاً مائل سیئات اولان طبیعتنی هیچ برشی . اصلاح ایده مزدی ؛ یکی ایالتی خلقنی اولکی ایالتی اهایسی کی تضییق ایله غضب شاهانه بی دعوت ایتمدی . پادشاه بونده دخی ناقابل انخنا اولان عدالتك بر دلیل . جدیدینی کوستره رك انشته سی اولقله برابر فرهاد پاشانی اعدام ایتمزدی . (۴ محرم ۹۳۱ — ۱ تشرین ثانی ۱۵۲۴) (۲) . بونمونه شدت و سوریه والیسی .

(۱) عالی ، ق ۲۲۹ ، سلیمان سلطنتندن ۱۱ نجی وقعه . فردی ، ق ۷۴ و ۹۹ .
صولاق زاده ، ق ۱۰۴ . جلال زاده ، ق ۹۰ . پجوی ، ق ۳۱ .
(۲) ماریخی سانوتوده . ج ۴۱ ، و نديك ایلیچیسى بیهرو براغادینونك (Piero Bragadino)

۱۵۲۶ تاریخلی رابوری : « *Ferhad bassa fucugnado del Sgr., mediante la moie e la madre sost enuto, ha perso il Ghazali, Alaeddule sua moglie sorella del Signor bellissima donna vestita di negro.* »

خرم پاشانک عزلیله یرینه دونانما قیودانی سلیمانک نصبی دولتک بیوک مأمورلری اوزرنده حسن تاثیری موجب اولدی . پادشاه ، وزیر اعظمک عزیمتنی متعاقب ، پای تختندن چیقوب قیشی ، ایلك دفعه اولمق اوزره ادرنه ده کچیرمه کیتمشیدی . دیوانه یالکیز هفته ده ایکی کون زیاست ایده رک اکثر اوقاتی آوده کچیردی . اداره مملکت اوزرنده صاحب ملک دست اقتداری محسوس اولمادیغندن مصالحک طرز جریانی بوندن متأثر اولمقده تأخر ایتمدی ؛ خصوصاً استانبولده یکی چریلر کندیلرینک و پادشاهک بی حرکت بولمندن دولایی سویلمکه باشلادیلر . سلطان سلیمان ادرنه دن عودتنده سرایه کیتیموب ده کاغذخانه قصرنده قالمسی اوزرینه بوسا کتانه خشنود سزقلر اچیق بر عصیان منقلب اولدی (۱) .

۲۵ مارت ۱۵۲۵ ، یعنی پادشاهک وصولندن اوچ کون سوکره [۱] یکی چریلر ابراهیم پاشانک ، ایاس پاشانک ، دفتردارک خانلرینی ، کهرکی ، یهودی محله سنی یغما ایتمدیلر . سلیمان ، فورطنه نی حضوریه تسکین ایچون سرایه قوشدی . فسادک مرتبلرندن بر قاجی ، عسکر نامه پادشاهدن هدییه طلبنه جرأت ایلدیکندن اوچنی کندی الیه اولدردی ؛ لکن اولقرینی اوزرینه دوغرولتمش اولان آرقداشلرینک تهدیدی اوزرینه چکلمکه و موافقت کوسترمکه مجبور اولدی . تام زماننده توزیع اولتان بیک دوقه عصیانی باصدردی ؛ انجق یکی چری اغاسی مصطفی ایاه سپاهی اغاسی وخیلی ضابطلر فسادی تحریک ایتش و یاخود مساعد بولنش اولمق شبهه سیله برطاقی عزل و برطاقی اعدام ایلدی .

ابراهیمک چاغیرلمسی (۲) و بو وحشی میللیس عسکرینک طبیعت جنک جویانه و غارتکارانه سنی اشغال ایچون سفره قرار ویرلمسی اسبابی یکی چریلرک انتظام سزغلنده آرامالیدر . سلیمانک جلوسندن بری دولتک اک قورقونج ایکی قومشوسی اولان « شیعی » عجمارو « غیر مسلم » بحارلرله صلح عهدنامه سی امضا اولنماش و هر نه قدر باب هایون بوا یکی حکومتله علنی محاربه ده دکلسه ده مخاصمات هیچ بر وقت بسبتون کسلمه مش ایدی . صفوی خاندانی مؤسسسی شاه اسماعیل تقریباً برسنه مقدم وفات

(۱) مارینی سانوتو ، ج ۳۸ . پیرو براغادینونک ۲۵ مایس ۱۵۲۵ راپوری :

« *Avvisa come il Sr. tornato della caccia dove esser stato con persone 50* »
« *mille.* »

(۲) فردی ، ق ۱۰۱ . مارینی سانوتو . پیرو براغادینونک ۲۲ مایس راپوری :

« پادشاه ابراهیم پاشانک برآ عودتی یازدی » .

ایتمشیدی؛ وزیر اعظمک دوکوندن آز سوکره استانبوله کشش اولان بوخبر بر سفارتله تبایغ اولمادینی ایچون سلطان سلیمان، شاد جدید طهماسبی معتاد وجه ایله تبریکه لزوم کورمدی. اوندن باشقه، ناشایجی جلاله بر مکتوب بازدردی که طرز شاتمانه و تهدیدکارانه سی، عثمانلیلرک شیعی و غیر مسلملر حقنده اسلوب دیپلوماتیکده کی وحشتلری سیاستلرنده کی وحشته معادل اولدیغنی اثبات ایدر. ایران شاهنه، اک محقرانه تعبیرات ایله، اسماعیلک سلیم طرفندن مغلوبیتنی اخطار ایتدکن سوکره، پادشاه شویله دوام ایدیوردی (۱):

«اگر طبیعت ضلالت سرشکده ذره قدر جلادت و غیرت اولیدی، چوقدن هلاک اولوردک... عنایتزه مظهر دوشوب قلیجمر آتنده جان پهراسکه امان ویرلدی؛ نیچون درگاه جهان پناه و بارکاد فلاك اشتباهمه آدم کوندروب عرض عبودیت و جان سپاری و اظهار رقیق و خاکساری ایتمک؟ بونقصان عقل ایله تمام ضرورک و دائره ضلالتدن عدم عدولک ان شاء الله الاعز و الاکرم، نم دخی عن قریب دیار شرقه توجه هایون و عزیمت میمونمه موجب و باعث اولدی. اوتاق کردون نطق اراضی تبریز و آذربایجان بلکه ممالک ایران و توران و سائر ولایت سمرقند و خراسان صحرا الرنده قورباق مقرر اولدی. بوزمانه دکن تأخیره سبب اقصای ممالک محمیله کفار انکروس و افرنجده واقع اولان بلغراد و ردوس - که معظلمات قلاع ربع مسکون اولوب هربری اعجوبه دهر بوقلمون ایدی - استخلاصلری ایچون لشکر جرار عد و شکار ایله اوزرلرینه عزیمت ایدوب واردیم کبی هادی * انا فتحنا لک فتحاً مبیناً * هدایتیه و دلیل * ینصرتک الله نصرأ عزیزاً * دلالتیه ضربه هجوم شاهبازان رومه متحمل اولوب هربری زمان قلیده حیطة فتح و تسخیره وصول بولوب مدار اصنام، دارالاسلام و معابد اوئان، مساجد اهل ایمان اولوب این کفر و ضلال علی وجه الکمال نکونساار قلندی * الحمد لله الذی هدانا لهذا * ایندی خیر واکاه اوله سزکه عنان عزیمت ظفر قرانم سنک اوزریکه منعطف اولوب عسکر ظفر رهبرک هجوم نصرت مرسوملری ولایتکدر؛ مقدا تئیه احوال کارزار شیمه مرضیه دلاوران نامداران اولغین، سکا دخی اعلام اولندی: شویله

(۱) هامه ریک ترجمه سی یرینه منشآت فریدون، ج ۱، ص ۴۷۸ و ۴۷۹، اصلندن النشدر (مترجم)

میل که گروه انبوه کوه شکوه، ولایتکه داخل اولوب خاتمان و مملکتک تاراج ایتهدن تاج الحاد رواجک باشکدن چیقاروب، طریقه اجدادیکه سالک اولوب، ابدال وار نمد کیوب، زوایه درویشی و مسکنتده و تکیه مذلتده منزوی اولوب نواب کامیابدن « شیئالله » (۱) ایدرسهک دولت و سعادت سنک اوله، و اییلکدن غیرى نسنه کورمیه سین؛ والا، غرور فرعونى و بندار نمرودى جیلت شقاوت منزلتکدن زائل اولوب راه ضلالت و لجاجته زاهب اولورسهک، ان شاء الله الاعز، صدای تصادم لبوش و نوایر تراحم ریح جیوش، و اوازه طوب صاعقه کردار رعد آثار خیشوم مخافت میشومکه واصل اولیجق نهیه اوغرادینگ معلوم اوله؛ شویله که، موربى مقدار اولوب ثقبه زمینه کیرسهک و طایر برنده اولوب هوای بالاده اوچارسهک دخى سنى قومیوب، بعنایة الله الملك الحییر، عرصه جهانی وجود خیتکدن تطهیر ایددم. فرمان قدر نفاذیمه جواب کوندروب ارایسهک وقتکه حاضر اوله سین. والسلام علی من اتبع الهدى. » (۲)

بومألده و بواسلوبده دیار بکلربکنه، کیلان شاهنده یازلدى (۳) . طهماسب پادشاهه جواب یازه جق یرده، مقدما اولدینى کبی، کندیلریله تعرضى و تدافى اتفاق عقدا تمک اوزره مجارستان قرالنه و المانیا امپراطورى شارل کنه سفیر کوندردى (۴) . اوزمان مصر قاریشقه قلقربی تسکین ایله مشغول اولان سلطان سلیمان، کلیبولیده یولتان بتون عجم اسیرلرینک اعدامى حقنده ابراهیم پاشایه و یردیکی امر ایله، عجم شاهنه کوندردیکی مکتوبک مفاد خصمانه سنى تأیید ایلدى. یکی چریلرک عصیانى

(۱) درویشلر تسئل ایدرکن [الله ایچون برشى و بر معناسنده اولان] بو تعبیرى قوللاندقلى جهته سلطان سلیمان بونکله شاهه باباسى حیدرک شیخلکنى اخطار ایدور . (۲) نمد، کچه؛ بندار، زعم؛ لجاجت، عناد؛ نوایر، نأثرلر؛ یاقیجى شیلر؛ خیشوم، بوغاز؛ ثقبه زمين، یردیکی . (مترجم)

(۳) بوکا دائر ایکی مکتوب روزنامه سلیمانیده ۲۸، ۲۷ نومرولرله، ق ۷۷ و ۷۵ مندرجدر. [کیلان حاکمه کوندریلن نامه — که شاه اسماعیلک وفاتى استعلامنى ده متضمندر — منشآت فریدونده، ج ۱، ص ۴۷۷ - ۴۷۸؛ و دیار بکلربکی خسرو پاشایه حکم ۵۷۹ - ۴۸۰ موجوددر . مترجم]

(۴) مارینى سانوتو، ج ۳۶، ایران شاهنک پیه ترو نامنده بر پاپاس ایله کوندریلن مکتوبلرنى ذکر ایدر .

مصرده ایکن خبر آتش اولان وزیر اعظم بونی بر سر حکومت اولمق اوزره صاقلامیه رق بالعکس البسه ماتم اکتسایله (۱) اعلان ایش وعودتند حکومتک حرکتی تشدید وتوسیع وپادشاهک تصورات جنک جویانه سنی تشویق ایشیدی. قیش موسمی — مجارستان اوزرینه می ، یوقسه ایران اوزرینه می اولدنی بیلمکمزین — هر دللو تدارکات ایله کجدی . کیملر یابلدی ، طویلر دوکلدی . بوزمانده عثمانلی طوبیجیلنی اوروپانک سارڈولتلی طوبیجیلقرینه مدھش برتفوقی حائز بولمش وردوس وبلغرادک تسخیرنده باشلیجه اسابدن بری اولمش ایدی (۲). پادشاهک تصور ایتدیکی سفر چوق زمان کیزلی قالمادی. اووقت دولت عثمانیه ، وندیك ایله مصالحه حالنده ایدی. فرانسه ایله ایلك عهد نامه سی اون سنه صوکره عقدايدلمش ایسه ده ایکی دولت آره سنده مناسبات دوستانه موجود اوله رق مکتوب وسفیر تعاطیسنه باشلانمش ایدی . برنجی فرانسوا سلیمان مکتوب یازه رق شارل کئی مجارستانده اشغال ایچون اورایه استیلاسنی تشویق ایشیدی (۳) . وقوعه کلن محاربات مشهورمنک حکایه سنه ابتدار ایتمزدن اول، بلغرادک فتحندن موهاچ جنکینه قدر بش سنه ظرفنده مجارستان وانلاق حدودنده تحدت ایدن اک مهم وقایعی کوزدن کچیره جکمز .

(۱) « ابراهیم یکی چریلرک عصیانندن متأثر اوله رق سیاه البسه کیندی . « ماریخی سانوتو ، جلد ۳۴ . بتفصیلات استابول وندیك ایلیچینسک ۱۸ تموز ۱۵۲۵ راپورندن مأخوذدر . بوراپور یکی چری وسپاهی انالرینک یوقاریده بحث ایتدیکمز اعدامی حقنده دخی شویله یازار : *Il Signor fece taiar la testa al Aga dei Jannizzeri giovane di 35 anni, a molti capi fece taiar il soldo ed altri si che il Capo dei Sipahi apichato havendosi lamentado i Sipahi che taiava il soldo, il Signor fatto ritenere il capo dei Sipahi.*

(۲) ماریخی سانوتوده ، ج ۳۸ ، ۱۵۲۵ سنه سی ، پیهرو براغادینولک استابولدن مکتوبی : *Il Sr. ha mandà il suo capo di Bombardieri a veder l'artilleria, vuol, aver 600 archebusi, fa getar basilischi che per ogni galia ne hebbi uno* « per le grosse di 8 e le sottile de 9.

(۳) هیچ براوروپالی مورخ ، حتی فلاسان بووقعه دن بحث اتمز ؛ بو بابده عثمانلی مورخلریله ماریخی سانوتو ، جلد ۴۱ ، وندیك ایلیچینسک راپورینه وجلال زادیه ، ق ۱۰۴ ، مراجعت ایتلیدر . پیهرو براغادینو ، ۲ شباط ۱۵۲۶ تاریخله دیورکه : « *L'ambassador di Francia è stato oxfordo, il hanno donato asperi Xm. una vesto d'oro*

افلاق ، هنوز دولت عثمانیه نك خراجكنداری ایدی ؛ لکن سایمان افلاقی ده ممالکنه ضم ایله اورایه کندی انتخاب ایده چکی بروالی کوندرمکی قرارلشدیردی . بلغراد محاصره سی اثناسنده (۱۵۲۱) ترانسیلوانیا ایله افلاقی استیلايه مأمور اولان محمدبک ، صوك وویوده ناگول — باسارا بك یدی یاشنده بولنان اوغلتك حيله سیله افلاقی اله کچیردی . کنج پرنس ایله والده سنی واقرباسنی استانبوله کوندره رك دولت عثمانیه نك آتیا افلاقده حکومتنه مقدمه اولمق اوزره صو باشیلقره بر چوق ترکری یرلشدردی (۱) . بویارلر ، رادول آنده بر اسکی پاپاسی پرنس انتخاب ایده رك تصدیقی رجاسیله پادشاهه بر هیئت مبعوثه کوندردیلر . مبعوثلر بوغلدی ؛ معیتلرنده بولنانلر — شو صورتله ویریان جوانی بویارلره تبلیغ ایتك اوزره — برونلری ، قولاقلری کسلمش اوله رق اعاده اولندیلر . محمدبک ، توج ایدن پاپاسی ترغوویچده مغلوب ایلدی ؛ مظفریتندن صوکره کندیسنی افلاق سنجاق بکی اوله رق اعلان ایتدی . افلاقلیلر زیپس قوتی ژان زاپولیان استمداد ایلدیلر ؛ محمدبک ، مملکتی بو قورقونج یاردیمچینك استیلاسه دوشورمه مك ایچون بویارلره برعهده نامه عقدینه استعجال کوستردی که اسکی امتیازلرینی وکندیلرینه برباش تعیننی حقی محافظه ایدوردی . اوچ یوزسواری ایله کلن بر مأمور مخصوص پادشاهی ، یکی انتخاب اولنان پرنسه برات ایله علامت امارت ، یعنی سنجاق ، داوول ، طوپوز کتیردی . اقعدراسمه سی کونی ، مأمور ، پرنسه طوپوزی ویره چکی صیرهده بتون بویارلرک حضورنده باشنه اوره رق اولدردی ؛ بویارلردن ده بر قاجی اعدام اولندی (۲) . بو خبر اوزرینه ، زاپولیا بر مجار فرقه سنی حدوددن کچیره رك افلاقلیلره التحاق ایتدردی ؛ بسه رابانك اقرباسندن اولوب بویارلر طرفندن تخته چیقاریلان بر ایکنجی رادولده مملکتی محمد بکک الندن آلمق اوزره بربرینی متعاقب بش دفعه جنك ایتدی . صوك محاربهده رادول کایاً مغلوب اولدینی حالده زاپولیا اوتوز بیك کشی ایله امدادینه کلوب امارته تکرار اقعد ایلدی ؛ لکن چکیلوب کیدرکن ،

(۱) انکھل ، افلاق تاریخی ، ص ۲۰۳ ، ایکنجی لوئینك لهستان قرالی سیکسیسمونده مکتوبندن نقلاً ؛ «*tom. actionum regis Sigismundi*» ه مراجعت .

(۲) انکھل ، ص ۲۰۲ ، راغوزولی بوچیندولینك (Bocignoli) قاهردهن مکتوبی .

ایلیده کندیسنی محافظه سوز ویرمه جکی جهته ترکرله خوش کچمنسنی نصیحت ایلیدی . رادول اوغراشمقندن برتیجه چیقمایه جفته قانع اوله رق کندیسنی پادشاهه تسلیم ایتسیله سرایده آلیقونیلوب یرینه ولاد تعین اولندی ؛ لکن ولاد یویارلرله او یوشه میوب قاچغه مجبور اولدیغندن (۱) سلطان سلیمان مقدماتان اون ایکی بیک دوقه یرینه اون درت بیک ویرمکدن باشقه بر شرط قوشمقسزین رادولی امارتنه اعاده ایتدی (۲) . ولاد استانبولدن عودتنده یومی اللی اچقه واون اتی یاشنده کی اوغلی — ظاهر ، کنج التفات کرده نك کوزللیکی بابانک طالعرسز لکندن زیاده مظهر التفات اولسندن دولای (۳) — اونک ایکی قاتی تخصیصاته نائل اولدی (۴) .

بتون قوای حکومتی برنقطه ده تمرکز ایتدرمک ایچون یالکز داخله دکل ، شرق وغربده دخی اجنبی حکومترلایه حال صلحده بولنق دولت ایچون بر احتیاج مبرم اولقله برابر عثمانی سیاستکده اک ماهرانه برتدیری ایلی . بناء علیه افلاق ومولداویینی سکونه کتیرمک وقریم خاننک سهواتنه مقامنه اعقادی ایچون لهستان قرالیله مذاکراته کیریشمک لازم کلیوردی . سلیمان قریم شبه جزیره سنه بیک یکی چری وطوب ومهماتتی حامل یوز آراهه کوندرمکله برابر اون بیک سواری طوپلانمسی امر ایتدی (۱۵۲۵) (۵) . بو تدارکات آره سننده لهستان قرالی سیگسموند طرفندن معیتنده یوزکشی ایله استانبوله بر ایلیچی کلدی ؛ سفیر ، حضور شاهانه یه قبولنده الی کوش وازو تقدیم ایتدی ؛ اوندن سوکره سرایدن چیقارکن وزیر لر بر معتاد

(۱) افلاق تاریخی ، ص ۲۰۵ .

(۲) اون ایکی بیک دوقه ویرکو بوچینیولیده مندر جدر .

(۳) سلطان سلیمانک عصمت اخلاقی جهتیله بوسوء ظنه محل یوقدر . افلاق بکنک مملکتندن عواند کلیه سی وار ایلی ؛ تخصیصات باغلانمسی مجرد بر التفات اولقله مقدارینه باقیله ماز . (مترجم)

(۴) استانبول ونديک بالیوزی پیهرو براغادینونک ۱۵۲۵ تاریخل راپوری : « افلاق ویوده سی عزیمت وپادشاهه سنوی اون درت بیک دوقه ویرکو اعطاسنی تعهد ایلی . استانبولده کندیسنه یومی اللی اچقه ، اون اتی یاشنده اولان اوغلته یوز اچقه تخصیص اولندی . »

(۵) پیهرو براغادینونک استانبولدن ۳۰ حزیران ۱۵۲۵ تاریخل راپوری ، مارینی سانوتو ، ج ۳۹ : « *Li Tateri havendo mosso il loro Sr. con tradimento il Sr. subito spazzò un altro Sangiachi con 1000 Janizeri e 100 carete di artiglieria, con tutti li Bombardieri e mandamenti ai Sangiachi di vicinanza, sicche saranno di 10 mille cavallè.* »

برضیافته دعوت ایلدیلر. وصولنده کوستریلن تمایلات توجهکارانه تکذیب ایلدی؛ بش ای اقامتن صوکره، متارکنک بش سنه تمیدینه نائل اوله رق کری کیتدی (تشرین ثانی ۱۵۲۵) (۱). راگوزده حکومتی، دولته کندی آرسنده تحدث ایدن بعض اختلافاتی بش بیک بش یوزالتمش دووقه اهداسیله اخیراحل ایتشیدی (۲). وندیك جمهوری، هردرلو احوال سیاسیله ده مصلحتکذار کوندرمکله برابر استانبولده دائمی بر بالیوز بولندير یوردی (۳). بوزمانده ایدی که فرانسه دخی برنجی دفعه اوله رق باب دولته بر ایاجی کوندرمش و بو ایاجی ذات شاهانه دن اون بیک آنچه هدیه، خلعت تشریف و بوندن دها مهم اولق اوزره شارل کن ایله قارداشی فردیناندک قوتلرینی اشغال ایچون مجارستانه عسکر سوقی و عدینی آلمشدر (۴). اووقته قدر ترکلرایله معاهده ایچون منفرد آمتردد قالمش اولان مجارستان قرالی وندیك حکومتندن ایسته مکده حق کوردیکی سکز بیک دووقه نك ویرلمه مسی اوزرینه اوده عهدنامه عدینی قرارلشدردی [۲]

بلغرادک فتحندن بری مجارستان، خرواستان، دالماسیا ترکارک آقینلرینه آچیق قالمش و بر چوق مصادمه وقوع بولمشدر. اولری بوراده ذکر ایتک لازم کایر. بلغرادک سقوطنی تعقیب ایدن سنه (۱۵۲۴)، عثمانلیلر اوستروویچه، سیکار، دونانامنده کی دالماس شهرلرینی ضبط ایتدیلر؛ لکن قنین و کروپا بلده لرنده کی اوستریا عساکر محافظه مسی طرفندن رجعت ایتدیلر (۵). بونکه برابر بر مغلوبیت آقینجیلرک میخال اوغلی فرهاد بک قومانداسنده، صاواودراوا آرسنده کی خطبه

(۱) پیرو براغادینونک ۶ تشرین ثانی ۱۵۲۵ راپوری، مارینی سانوتو: « Jonse un ambassador del Rè di Polonia con 100 cavalli, presentò 6 cope d'argento manzò colli 3 Bassa e veniva per prolongar la tregua per anni sei ».

(۲) انکهل، راگوزده تاریخی ص ۱۹۹.

(۳) پیرو براغادینونک یرنه پیه تروزه ن Pietro Zen تعیین اولنوب برمدت برلکده بولتمشدر. مارینی سانوتو، ۱۵۲۶.

(۴) پیرو براغادینو، مارینی سانوتو، ج ۴۱، ۱۵۲۶. ص لاق زاده. ق ۱۰۴. فلاسان و برنجی فرانسوا ایله شارل کنک هپ مورخلری. وندیك راپورلرنده و عثمانلی تاریخلرنده مدکور اولان بوسفارتدن ساکتدرلر. « L'ambasciador di Francia è stato ».

« expedito, li hanno donato aspri 10,000, una veste d'oro » براغادینوندن.

(۵) انکهل، دالماسیا تاریخی، ص ۵۶۶.

تخریب ایله قازنیوله قدر خرواستانی آتش وقان ایچنده براتملرینه مانع اولمادی (۱). ایکی سنه سوکرده، اون بش بیک آقینجی بی سیرمیده پول توموری اسمنده کی محارب پاپاس کلیاً مغلوب ایدرک بتون اسیرلری اللرندن المش و فرهاد بکک باشنی، قرق سنجاق ایله برچوق آت و آتون و کموش ایشلمه لی خیلی سلاحی بودینده ایکنجی لوتی به کوندر مشدر (۲). شایان ذکر اولان بو هزیمتله برابر و در بوزن، مناستر، سمندر، سنجاق بکلری خسرو، سنان، بالی بکلر یا یچه اوکنده کورلمکده تاخرایتمدیلر؛ آنجق پیهر که غلوی پیچ و بلاس شهری قومانده سنده کی عساکر محافظه بتون محمولره مظفرانه مدافعه ایتدیلر. برقاچ آی مقدم، بلاس شهری، جم نامنده بر ترک ضابطی طرفندن مبارزه منفردیه چاغیریلوب برضربه ایله جمک باجغنی کسه رک چیزمه سیله، مهمیزیه برلکده دوشورمش ایدی. فرانژیپان قوتی اولوب گورک قار دینالک قاین پدیری و شارلکنک ایلیچسی اولان حرب آدمی قریستوف — که ایتالیا محاربه لرنده ایمپراطور ماتسیمیلیه نه او قدر دلائل شجاعت کوستر مشدر — اون آتی بیک کشتی ایله یا یچه نی محاصره دن قورتارمغه کلدی؛ بو موقعک اوکنده ترکلری بوزهرق اردو کاهلرینی، خسرو بکک چادرینی، التمش سنجاق ایله هپ عسکری موزیقه سنی اله کچیردی. بو پارلاق وقعه سلاح فرانژیپانه، قبال ایکنجی لوتی طرفندن «دالماسیا و خرواستان حامیسی» عنوانی قازاندردی (۳). مارتولوز دینلن عثمانلی حدود عسکرلری درت یوز مقدارنده اولدقلری حالده فرانژیپان قوتنک مظفریتندن بر آز اول سقاردینودن چیقوب دالماسیا اوزرینه آتیه رق قونت قارلویوچک قلعه سی اولان سقوزانی المش و ایچلرنده خیلی مملکت معتبرانی اولمق اوزره اوچ یوز اسیر طوتمش ایدیلر (۴).

بو وقایع، سلطان سلیمانک ردوس و بلغراد سفرلری کبی بالذات یاپدیغی موهاچ

(۱) والواسور، ۴، ص ۴۲۱.

(۲) ایستوانی، قولونیا تمثیلی، ۱۶۲۲، ص ۱۰۴ و توبرو؛ اولردن نقلاً قانوا،

۱۹، ص ۴۷۸ - ۴۸۳.

(۳) شیمهک، ص ۲۰۵. انککل، ص ۵۶۶.

(۵) مارینی سانوتو، ج ۳۷: *Turchi e Martolosi di Scardona e quelli lochi: ۳۷ circumvicini da circha 400 sono andati assaltar Scusa, luoch del conte Zuane Carlovieh, e l'hanno tolto, e sacheziato e menato via « anime 308 e preso molti nobili fra i quali due Perosichi.*

[مهاج] محاربه سنک مقدمه سی اولمقدن باشقه برشی دکلدرا. ایکنجی سفرک قوماندانلی، مصردن عودتندن بری حقنده کی توجه شاهانه دائماً ازدیاد بولمش اولان وزیر اعظمه ویرلدی. دیکر وزیرلرک بالنسبه هیچلسکی اونک قدرتی آرتیروردی. یونلرک برنجیسی اولان مصطفی اختیار و مفلوج اولدیغندن هان متدایاً یتاقده ایدی (۱). ایکنجیسی اولان آياس (۲) — که مصطفی کبی ارناووددر — او قویوب یازمق بیلمدیکی، کوچا کله سوز سویلیدیکی، یالکز محاربه آدمی اولدینی جهته دیوانده آنجق عادت یرینی بولمق ایچون کوریلوردی. ابراهیمک، رفقاسنه فائقیتی، کنجلسکی، تربیه ممتازه سیله پادشاهک مودتی هر درلو رقابتی امکانسز یراقوردی. سلطان سلیمان ایله وزیر اعظمک محرمیتی او درجه نی بولمش ایدی که یرمعتاد یمکلیرینی برابر یدکدن باشقه اکثر یا آیرلماقی ایچون یتاقلرینی بربرینه یاقین یاپدیرلردی. پک آز کون اولوردی که اک مهم ایشلرله مشغول اولدقلری حالده پادشاه ایله وزیر اعظم صباحدن بری تذکره تعاطی ایتهمش و او کونک اقسامنی برلکده کچیرمه مش اولسونلر. ابراهیمک خصوصاً یاریم وحشی! برملت آره سنده مهارت موسیقیه سی و پک چوق او قودینی جهته مصاحبتنک لذتی نظر مطالعه یه آلینیرسه بو امثالسز توجهه پک تعجب اولتماز. ابراهیم آنا لسانی اولان روحه دن باشقه ترکیه، فارسی، ایتالیانجه بیلیردی؛ تاریخ و جغرافیا مطالعه سنی پک سورسه ده اک زیاده او قودینی آنیال و اسکندرک محاربات مشهوره سی ایدی. یالکز قرابتلرینه دکل، سنلرینک و طبیعتلرینک مناسبتنه ده مبتنی اولان شوارتباط پادشاه

Mustafa di anni 84, Albanese vecchio, ammalato di gota, sta di 12° (۱) mesi 8 in letto, savio, cugnado del G. Sgr. aveva per moje sua sorella, fu moglie di Bostanzi Bassa alqual Selim suo padre fece taiar la testa, per aversi portà mal contra il Sofi, lo chiamano amico vecchio del Sgr. e ha gran piacer che sia detto, questo disordinato lussurioso per lo molto a schiavi 700, e intrada 70 mille ducati. ۱۵۲۶ راپوری؛ مارینی سانوتو، ج ۴۱.

Il terzo vezir Ayas, Albanese di 44 anni, non sa leger, uomo (۲) di guerra, non sa scriver e meno parlar, ha schiavi 600, intrada 60,000 ducati pocco cervello e la madre e tre fratelli monachi à la Valona, à la quale manda cento zecchini l'anno.

ایله صدر اعظم آرسنده آلتی سنه دن بری دوام ایده رک ذره جه مختل اولماش ایدی (۱).
 مجارستانه عزیمت قرارلاشجه دیکر ایکی وزیر ایله برلکده افندیسنه رفاقت ایدن
 ابراهیم، وندیک بالیوزینی — سلفک ردوس محاصره سنده یاپدیغی کبی — اردو
 ایله برابر کلکه دعوته مأمور اولدی؛ لکن ایچی، شارلکن ایله قرال ایکنجی،
 لوتیه وندیکیلرک ترکلرله ائتلافی شهه سنی ویرمه مک ایچون سنندن دولایی اعتذار ایله
 آرزوی شاهانه یه موافقت کوسترمدی (۲). باب دولتک اجنبی حکومتلریله مناسبانده
 باشلیجه واسطه اولان ترجمان یونس بکده سفرده برابر ایدی. بازید ثانی
 زماننده ایچیلک ایله وندیکه کوندریلن علی بک ارتحال ایله یرینه اشویونس بک
 تعیین اولمشدر (۳) که جلوس سلیمانی وندیک دوجی لورادونایه تبلیغتی مقدمات کورمش
 ایلك. مجارستان سفردن برسنه اول مفتی علی جمالی وفات اییدی (۴)؛ بو ذات
 یکریمی سنه مدت الک بیوک شریعت مأموریتنده شرفله بولنش ایدی. سلطان سلیمان
 جمالینک خاطرده سنی ائک کوزک صورتده تقدیر ایتمش اولمق ایچون علوم و ادبیات
 عثمانیه نك مدار افتخاری اولان الک بیوک علمادان برینی، یعنی هم فقهده

(۱) *Ibrahim di anni 33 nostro suddito* (پادشاه اوتوز ایکی یاشنده ایدی) *dela Parga; smarto si di letta di ogni cosa di farsi legger libri di romancie, la vita di Alessandro Magno, di Hannibale, di guerre, compone à gran piacer di musica a piacere di saper della condizione dei Signori, dei siti di terre e d'ogni altra cosa, copia ogni cantilena che puo aver, e dotto, lege persiano, molto amado dal Sr. dorme spessissimo al Seraio in un letto che si toccauno ad uno; ogni giorno il Sr. li scrive qualche polizza di sua mano e la manda per il suo muto. Da anni 6 insieme hanno fatto questa vita insieme, ha intrada ducati 150 mille, 100,000 di Bassa 50,000 di Beglerbego, schiavi 1500, vestido d'oro, a la madre con due fratelli al Seraio,*

پهرو پراغادینو، جلد ۴۱، پیرو پراغادینو.

(۲) پیرو پراغادینو وپه تروزه نك استانبولدن ۲۶ مارت ۱۵۲۶ تاریخی راپوری. مارینی.

سانوتو، ج ۴۱.

(۳) مارینی سانوتوده، ج ۴، ۴، وندیک ایلیچینسک راپوری: *In loco di Alibei che morite, il Sr ha fatto Junisbei, che fù aratar alla Signoria al tempo del Loredan.*

(۴) حاجی قالغه، مفتیلر دفتر، ص ۱۲۸.

هم لسان و تاریخده شهرت متساویه نائل اولان کمال پاشا زاده بی تعیین ایلدی [۳]. سلطان سلیمان مدت غیوبتده استانبولک اداره سی ایچون کمال پاشا زاده کبی بر مفتی به، مصر والی سابق قاسم پاشا کبی بر قائم مقامه اعتماد ایده بیلیردی (۱). ایوب، ابوالوفا ایله باباسنک، بیوک باباسنک، اونک باباسنک تره لرینی زیارت ایتدکنن صوکره ۱۱ رجب ۹۳۲ (۲۳ نیسان ۱۵۲۶) یوز بیگ کیشیک بر اردو و اوچ یوز افوا ناریه (۲) ایله استانبولدن حرکت ایتدی (۳). عثمانلیلرک ظنون پرورلکی یوم عزیمتی ایکی صورتله مسعود کوردی: اولاً، ترلارک یشیلانمنسه مؤکل و آب حیاتک محافظی اولان خضرک کوننه مصادف ایدی که (۴) پادشاهلرک قیشلق سرایدن یازلق سراینه (۵) کیتدکلری و اصلبل شاهانه دن آتارک مظفرانه چایره جیقارلدقلری یوم مخصوصدر (۶). اوندن باشقه — [حضرت] محمد ایله دیکر برچوق بیوک آدملرک یوم ولادت و وفاتلری اولدینی جهته یوجلیق ایچون اک مساعد عد اولنان — بازار ایرتسی ایدی (۷). اردونک عثمانلی ولایاتندن کیشی کمال انتظام دائرهمسنده وقوعه کلدی: اکلش ترلاره کیرمک، حیوان اولتلاق، اصحاب اراضینک حیوانلرینی آلق اعدام جزا-سیله ممنوع ایدی. خلافتده بولنانلرک باشلری کسلدی، یاخود اصلدیلر؛ پادشاهک اوامرینه مغایر حرکت ایدن برقاچ قاضی بیله شدتدن قورتیله مادیلر (۸). توقف کونلری، سلطان سلیمان عسکره کچید رسمی یابدیرر، دیوان قورار، یاخود دول اجنبیه سفیرلرینی قبول ایدردی. ۵ نیسانده، مولداویه بکنک ایاجیسی معادویرکی نی تقدیمه کلدی؛ برقاچ کون صوکره سلیمک طیبی اخنی چلینک اوغلی سیف اللهی

(۱) کمال پاشا زاده تاریخی، ق ۱۴.

(۲) فردی، ۱۰۶.

(۳) صولاق زاده، ق ۱۰۴.

(۴) خضرک اولیله بر مؤکلبیتی و محافظلنی اولمادینی کبی روز خضرک اسلامجه هیج برقدسیتی اولایوب موسم ربیعک نصفتده واقع اولقله کمال بهار اولقندن باشقه بر ضرتی حائر دکلدگر؛ خرستیانلرک یورطیسیدر. (مترجم)

(۵) منشآت راغب پاشاده و دیگر انشالرده بومناسبتله پادشاهلری یازلقه عزیمته تشویق ایچون متعدد مکتوب نمونه لری کوریلور. [ایام مخصوصه تبریکلری کبی کوچ زماننده ده صدر اعظم طرفندن تبریک عرضی تقدیمی معناد قدیم ایدی. مترجم]

(۶) مورآجه دوسون.

(۷) ویانه کتبخانه ایمپراطوریننده ابن حجله نک «سکردان» ی.

(۸) روزنامه سلیمانی، ۱۰، ۱۱، ۳۱ مایس و ۵، ۱۹ حزران تاریخلری.

حضورینه قبول ایتدی، ویومی التمش اچقه (بردوقه) ایله طیابت خصوصیه سنه آلدی (۱). کترتله یاغان یاغموور بالقانندن کچمه نك مشکلاتی آرتیروب قلبه دن نیشه کیدن الی بوغازی همان کچلمز حاله کتیردیلر [۴]. قلبه ده، اناطولی سوارسی اردویه التحاق ایتدی. بتون عسکرک « تراژان قاپیسی » دینلن طار بوغازدن کچمسندن حقیقه حق مشکلاتی رفع ایچون، بوسواری شرقه دونه رنک بلغارستانه ایزلادی بوغاد زندن کیردی (۲). وزیر اعظم صوفیه ده پادشاهدن آیرلدی؛ صوکره مو راوه کنارنده ینه برلشوب پته رواردینه دوغری پشدار اولدی. بوسنه وهرسک سنجاق بکلری طونه کنارنده وبلغراد جوارنده اردویه التحاق ایلدیلر. سکنر یوز کوچک کمی و قایقدن مرتب اوله رق ایچلرینه میخال اوغلو، اسکندر اوغلو، یخشی بک قوماندلرنده یکی چری قونش اولان عثمانلی ایجه دوناماسی اردوگاه قارشینده تیمور آتدی. استانبولدن حرکتندن اوچ آی صوکره ایدی که پادشاه بلغرادده بایرام مناسبتیه (۳) اردو رؤساسنک واکا بر مأمورین دولتک تبریکاتی قبول ایلدی (۱ شوال ۹۳۲ — ۱۱ تموز ۱۵۲۶). وزیر اعظم ایسه پته رواردنه دیوارلری کنارینه وارمشیدی (۵ شوال — ۱۵ تموز). درحال، قلعه یه چیتیمق ایچون اسکهلر قوردردی؛ برکون صوکره ده شهر آتدی. وقت غائب ایلمکسزین قلعه نك محاصره سنه باشلاندى؛ محاصره اون ایکی کون دوام ایتش و عثمانیلرک ایکی هجومه ضایعات کلیه ویردیریله رنک (۴) مقاومت اولتمش اولدیجی حالده دیوارالتندن قازیلان ایکی لغمک پاتلامسی محاصرله کنیش بر کدیک آچدی: محافظلرک بش یوزی اعدام و اوچ یوزی اسیر ایلدی (۵). وزیر اعظم — عسکرلرینک مزراقلری اوجنه بش یوز باش صاپلامش اولدیجی حالده — پادشاهی استقباله کیتدی (۶).

(۱) روزنامه سلجانی، ۵، ۲۰ مایس.

(۲) روزنامه سلجانی، ۲۳ مایس.

(۳) روزنامه سلجانی، ۱۱ تموز. صولاق زاده، ق ۱۰۴.

(۴) روزنامه سلجانی بر دفعه سنده یوز الی، بر دفعه سنده بیک یازبور.

(۵) روزنامه سلجانی، ۲۸ تموز. کال پاشا زاده، ق ۲۹-۳۲. بجارستان مورخلری

پته رواردنه پن محاصره سی حقنده آرز تفصیلات ویرلر. جلال زاده یه مراجعت. ق ۹۷.

فردی، ۱۱۸. بچوی، ق ۳. عالی، ق ۲۲۹.

(۶) مارینی سانتو، ج ۴۲، و ندیک ایلیچینسک راپورینه عطفاً: « a Pietro Va-

radino e disfatto tutto, et mortovi dentro 200 fanti alli ualiq ha

« fatto taiar la testa.

قلعہ نیک فتحی مؤردہ سنی کتیرنہ بیک التون ویرمش بولنان سلیمان فوق العادہ بر دیوان عقد ایہ وزیر اعظمک امری آلتسدہ محاربه ایدن بکارہ کمال ممنونیتی بیان ایلدی . درت یوز بیک اچہ تخصیصاتی اولان بکارہ اوچر یوز بیک اچہ، دیگر لرینہ بواقچہ نیک نصفی احسان اولندی [۵]. ینہ بوصیرہ لرده، سیرمی خطلہ سنک بتون قلعہ لری بوسنہ بکرمی طرفندن تسخیر اولندیغی خبری پادشاهہ واصل اولدی . عثمانلی اردوسی ایلبوق دیوار لرینہ قدر طونہ بوینجہ ایلریلہ رک بوموقع، منتظم محاصرہ آلتنہ آلتدی . ترکلرک خندق لر یلہ اعمالات سائرہ سنک هر آن دها زیادہ تعصیق آیتکده اولدیغی قلعہ یدنجی کون بالاختیار تسلیم اولدی ؛ غیر منتظر اولان بوتسلیمدن دولای ایلبوق اھالیسندن اون ایکی کشی قافتان الباسیلہ مکافات کوردیلر . ال اوپمہ راسمہ سنک اجر اسندن سوکرہ پادشاه اردودہ اعلان ایتدی کہ سفردن مقصد ، بودینک فتحیدر (۱) .

طونہ ودر اوہ بوینجہ نئسہ کہ [اوسک] قدر یولده دوام اولندی؛ پادشاه اورادہ توقف ایلہ ایکی یوز سکسان درت « اون » اوزونلغندہ بر کوپری آتدردی ؛ آلتی کون سورن انشا آتہ بالذات نظارت ایتدی . یالکنز ایکی « اون » عر ضدہ اولان بو کوپریدن اردونک کچمسی دہ اوقدر مدتدہ وقوع بولدی . نئسہ ک شہری یغما واحراق ، کوپری تخریب ایلدی . عثمانیلر ، یاغورلر و سیسلر آرہ سندن ، هر آدیمدہ بطلاقلری اولان ، صولری طغیان ایتمش بولنان بر مملکت ایچندن موھاچ صحرا سنہ قدر ایلریلہ دیلر . موھاچ طونہ نیک جانب غریبسندہ وبوشهرک تشکیل ایلدیکی بر آطہ نیک قارشیسندہ ، باغلرلہ مستور بر اووہ نیک ایچندہ در . موھاچک آلت طرفندہ ، طونہ نیک صاغ قولی قربندہ ، قرہ صو (قاراشیجہ) نامیلہ اکیلان جسم بطلاقل واردر ؛ شهرک جنوب غریبسندہ آنتیہ آتر شکلندہ بر طماغ یوکسلیر کہ بونک اتکندہ ، شمالاً فلدوار کوی و جنوباً ترکلرک بوضو کلیسا نامنی ویرمش اولدقلری بر کلیسا کورینور . بواسم بوکونہ قدر قالمشدر : « یوز وقلیچا » دن « بوضو کلیسا » ی اکلماق قولایدر . بو طماغ ایلہ موھاچ آرہ سندن قصبہ نیک صولندہ اووہ استقامتندہ بروادی « باج قالویہ » تسمیہ اولنان تپہ نیک کنارنجہ کیدر [۶] .

(۱) روزنامہ سلیمانی، فردی، صولاتی زاده، جلال زاده .

۲۸ اگستوس ۱۵۲۶ (۲۰ ذی القعدة ۹۳۲) ، عثمانلی اردو کاخنده : « ان شاء الله ! » صدای حربی عکس انداز اولدی ؛ بوسدا، ایرتهسی کون محاربه ایدیه جگنه اشارت ایدی (۱). وزیر اعظم، بعضاً علامت صفت مأمورتی اولمق اوزره سمور کورک ، بعضاً عادتا خدمتہ خاصه اوروبهسی کیمش اولدینی حالده محاربه ترتیبی مذاکره ایله قرار لاشدرمق ایچون برقاچ دفعه پادشاهک حضورینه کیتدی. اگستوسک یکریمی طقوزنجی کوتی ، اردو طلوع شمس ایله برابر — ادای صلاتدن سوکره — حرکتہ باشلادی. ییحی پاشانک اوغلی وسمندرہ متصرفی بالی بک درت بیک زرهلی سواری ایله پیشدار ایدی ؛ اوندن سوکره ، روم ایلی عسکری ویوز اللی طوبی اولان برطوبیجی طاقیلہ وزیر اعظم کلیوردی ؛ اسیا عسکریلہ طوبیجیلرک نصف دیکرینه قوماندہ ایتمکده اولان اناطولی بکلر بکی بهرام پاشا وزیر اعظمی تعقیب ایدیوردی ؛ اک سوکره ده ، عسا کر محافظه سی ، بکی چریلر ، آلتی آلی منتظم سواری ، خسرو بک قوماندہ سنده کی بوسنه سواریلری ایلہ سلطان سلیمان کلیوردی . اردونک باشی بارانیوار یولیلہ — اوزماندن بری بوزوقلیجا نامنی المش اولان — کلیسا یاقینه کلدیکی زمان بالی بک بش بیک آقینجی ایلہ آریلہرق باج قالوبه نک، صولنده موهاج صحرا سنہ چیقان بروادی نی طوتهرق بوسورتله محارلری چویرمش اولدی (۲) . پادشاه اوکله یه دوغری موهاج قصبه سنہ حاکم تیلری طوتهرق صف حرب اوزره دیزلمش دشمنلری ایاقلرینک آلتنده کوردی . سلیمان ، پیش نظرندہ جریان ایدہ جک فاجعه خونینی تماشا ایتک اوزره ، پارلاق برززه کیمش ، باشنه اوچ سرغوجلوبورقاووق قوتیش اولدینی حالده ، کندیس ایچون قوریلان تختہ اوتوردی . برقاچ سنہ سوکره بودین بکلر بکی حسن پاشا (۳) پادشاهک بولنش اولدینی موقعه برکوشک یاپدرمش ، وتپه نک اتکنده بر چشمه یاپدرمشدر [۷] . سلطان سلیمان محاربه امرینی ویرمزدن اول ، اردونک بتون رؤسائی بر مجلس حربہ دعوتله

(۱) پچوی ، ق ۳۳ و ۳۴ ، بو محاربه نی هر مورخک باشقه درلو حکایه ایتدیکنی سویلہرک بالذات حاضر بولنان بیوک باباسنک افاده سنہ کوره نقل ایدر .

(۲) مقدا میر علم بولنش اولان حسن بک ، پچوینک مهاج طاغنی زیارتہ کیتدیکی زمان بودین بکلر بکی ایدی .

(۳) پچوی ، ق ۲۳ ، خسرو بکی ذکر ایلہ بودیوانک احوال مخصوصه سی علی دده نامنده یه بو محاربه ده حاضر بولنش اختیار بر شیخدن نقلاً یازار ؛ علی دده سیکه تنده مدفوندر .

خسرو بك قومانده سنده دمداری تشکيل ایدن اختيار ايقنجيلركده بونده حاضر بولمسنی آرزو ایتدی . بولردن آلتوجه (۱) نامنده بر ضابطه، زرهی [جوشنی] آرقه سنده، کپه نکی ترکیسنده ، طوغولغنه سی باشنده ، دوداقرلینک اوستدن یناقرلینک هر طرفه بیقلری چیقمش اوله رق ایله یله دی . خسرو بك « مر داختیار، سعادتلی پادشاه سنک رأیکی صوریور ، دیدی . آلتوجه « دوکوشمکدن این رأیمی اولور ؟ » جوانی ویروب یرینه کیندی (۲) . خسرو بك ، صیقی کتله حالنده مقاومت ایدلز برقوت و شدتله یورون مجار آتلیلرینک هجومه مقابله کوچ اوله جغنی پادشاهه اخطار ایلدی ؛ بولرک ، اردونک اغرائنی اوزرینه آتلیلرنده کی مخاطره یی بیان ایتدکدن صوکره دشمنک هجومده صفرلک آیریلوب مجارلرک ایجری النهرق

(۱) پچویده عدل طوجه . « عادل قوجه » ، یعنی « اختیار عادل » اولسی ده ملحوظدر .
 (۲) مرحوم علی دده دن ایشتم : ابراهیم پاشا روم ایلی الیلرینی برلشدردکدن صوکره پادشاهک حضورینه کلدکده سرحد امراسی دعوت ایله مذاکره اولمسی فرمان بیوریلور .
 « امراه چاوشلر کوندریلر . خسرو بك هیسندن اول کلیر ؛ پادشاهک بولندی تیجه که چیقمسی امر اولنور . ابراهیم پاشا ایاقده ، دیگر وززاده پادشاهک قارشیسنده ایدیلر ؛ ابراهیم ، خسرو بکه خطاباً « سرحد بکلریسکز ؛ سعادتلی پادشاهمز سزدن مشاوره ایستور ؛ ایشته مهاج صحراسی ، لکن هنوز دشمندن اثر یوق ؛ تدبیر ندر ؟ » دینجه خسرو بك ذات شاهانه یه توبه ایله : « سعادتلی پادشاهم ، بز سرحدده مشاوره یی سرحدک امور دیده اختیار لریله ایدرز ؛ کندی رأیمله برایش کورمیزه فرمان اولنورسه واروب سویلشه لم . » دیدی . پادشاه « اومشاوره ایده جک آدملری بورایه کتیریکیز » دیه امر ایتدی . خسرو بك اشاغیده طوران آدملرندن برینه : « تیزوار ، قوجه الای بکی ، قره عثمان ، محمد صو باشی ، عدل طوجه ، بلبان چری باشی مشاوره یه کلینلر » دیه سویلیدی . بو آدم کیتیدی کبی عدل طوجه دیدیکی بهادر اختیار جیقه کلیر ؛ جبهه سی ارقه سنده ، طوغولغنه سی باشنده ، کپه نه کی ترکیسنده ، برقرجیل اختیار ؛ تراش اما بیقلری طوغولغنه سندن هربری دشمنه یراوق کبی چیقمش ؛ خسرو بك ، بونی دعوت اوزرینه کلدی صانهرق « عدل طوجه ، پادشاه مشاوره امر ایدور » دیر ؛ عدل طوجه « بورادن دوکوشمکدن باشقه مشاوره می اولور ؟ بخی قوجه الای بکی سزه کوندردی ؛ دشمن الایلری کورنمش ، چرخه جیلر طووشمش ؛ کلیکیز ، سنجاغکزک دیدنده بولونیکیز » دیوب آتی تپه رک ینه کندی الاینه دوغری کیتدی . پچویدن تلخیص ، تمثیل استانبول ، ص ۹۰ و ۹۱ . (مترجم)

صفرلک سدیله یاندن و آرزق دن هجوم ایدلمسی رأینی عرض ایتدی (۱). بو رأی قبول ایدیلرک آغزلق اردونک ارقه سنده اوزاق بریره قونلدی. بالی بک، مجار باراقلرینک کورنمکده اولدیغنی خبر ووردیکندن سلطان سلیمانده کندی سنجاقلرینی آچرددی؛ کوزلری یاشلی اولدیغنی حالدله آلدرینی کوکه قالدیره رق «آلمی! قدرت و قوت سندن! امداد و حمایه سندن! امت محمدیه یاردیم ایت!» دیه دعا ایلدی. بو حال کوریلنجه، بتون عثمانلی صفرلنده شجاعت و دین شوقی نمایان اولدی. سواریلر بر حس متحد ایله حرکت ایدرک اتلرینک اوزرندن صیچرایوب یره قاپاندیلر، آلدرینی یره سوردیلر؛ صوکره بر غیرت جدیده ایله اتلرینه بیدیلر، و پادشاهک اغورنده جانلرینی فدا ایدم جکلرینه یمین ایتدیلر. وزیر اعظم، مکافات عظیمه وعد ایدرک احتیاسات عمومیه یی تزید ایلر بر ابر ایلاک صدفه حرب ایتمکده اولان روم ایلی عسکرینک باشنه کچدی؛ اناطولی عسکری، نظام معتداک خلافتنه، ایکنجی صفی تشکیل ایلوردی [۸]؛ پادشاهک یکی چریلرله برلکده برابر بولندیغنی اوچنجی صف بطاریه لرک یاقیننده طاغره ویروردی. مجارلرک ایلاک صفی پیهر پهره نهی (۲) و پاپاس پول توموری قوماندنده اوله رق «سینه سنده یلدریم، بر بلوط کچی» ایلری هجوم ایله — خسرو بکک رأینی موجبجه عثمانیلرک صفرلینی اچملرندن، یاخود مجارلرک شدت هجومه قارشى مجبور

(۱) صولاق زاده و جلال زاده بورأینی بالی بکه عطف ایله یورویش ائناسنده آت اوزرنده پادشاه ایله قونوشه رق کیدرکن بیان ایتدیکنی سوبلرلر. [سمندرله بکی بالی بک یا شاه ایله هم عنان بولنه رق «دشمن تیمور قلعه کچی پولاده مستغرق اولدقلرندن ماعدا بربرینه زنجیر کچی صوبو ددرلر؛ بو طرز ایله نره یه هجوم ایتسهر طاققت کتیر بیله من. اونلر بزم اوزریمزه یورودکلری کچی ایکی طرفه آیریلیز؛ کچی ووردکلری کچی اوزرلرینه هجوم ایدرز. شمدی یه قدر هپ بویله جنک ایدلشدر. لکن بزم عسکرک آرقه سی آغزلق ایله مالامال ایکن دشمنه یول ویریله من؛ مغلوبیتک بزم طرفده اولسی احتمالدر.» دیه بیان رأی ایلدی. صولاق زاده دن تلخیص، ص ۴۵۴ و ۴۵۵. مترجم]

(۲) صولاق زاده و پچوی «به رونی» تسمیه ایدرلر. صولاق زاده «طومور بالی دیدکلری پاپاس، قرال کندیسنه قرداش دیر ائمش، اونک ایچون برانه نامله مشهور ائمش» دیه یازار؛ پچوی ایسه باباسک باش بوغ اولوب بوکچی آدمله «براط» دینلدیکنی ذکر ایدر؛ شوخالده بزم تاریخله، هامه مرک روایتجه فی الحقیقه ایکی اولقی دهنا محتمل کوربین بود آدملری برکشی فرض ایدورلر دیمکدر. (مترجم)

رجعت اولمزدن (که بودها محتملدر) دولای (۱) -- روم ایکی عسکرینی اناطولی عسکری اوزرینه دوشوردی. لکن بویلك غلبه پک آز سوردی. بالی وخسرو بکلك اقینجیلری بولندقلری وادیدن ظهورایله بورادن دشمنک ارقهسنی چوپره رک (۲) اوزمانه قدر مظفر اولان ایلك مجار صفی ، ایکی طرفدن هجومه مقاومت ایچون ایکیه آیرلغه مجبور ایتدیله (۳). بالذات قرال لوبی قوماندده سنده اولان ایکنجی صف اناطولی عسکرینک ایچندن پادشاهک ویکی چربلک آلمش اولدقلری موقعه قدر کندیلرینه یول آچدینر. اوراده شدتلی و قورقونج بر جنک اولدی. محارب شهر مارشال ایله دیگر ایکی شوالیه محاربه میدانده قالمق ، یاخود پادشاهی حیاً ویا میتاً طومتق ایچون یمن ایدن اوتوز ایکی مجسار ایله [۹] فی الحقیقه ذات شاهانه قدر ایلریله دیلر وعساکر محافظه دن بر قاجنی اولدیره رک ایاقلری کسلش اولان آتلی التلرنده یرم قاپاتجیه قدر صاواشدیلر (۴). ساطان سایان ، بالدفعات اوزرینه مزراق و اوق اصابت ایلدیکی حالده زرنهک متانتیه خلاص اولدی ؛ انجی کنج قرال ایکنجی لوبینک مغفیری کندیسینی اوقدر محافظه ایدمدی (۵) ؛ روایت کوره لوتی جنک ایچون سلاحلرینی قوشانیرکن اجلی یاقلاشمش اولدیغنه دائر کیزی برحس قبل الوقوع ایله رنکی آلمش ایدی (۶). بربرینه زنجیرلره مربوط اولان عثمانلی طوپلری اووقته قدر ساکت قالدقلری حالده نهایت اون خطوه مسافه دن مجارلر اوزرینه دانه لرینی یاغدیرنجه بونلرک آره لرنده قورقونج برقاریشقلق چیقدی ؛ صول قوللری قارمه قاریشیق طاغیله رق قاجدی وارلق بوندن صوکره قرال بردها کوریه مدی (۷). صاغ قولده بالی بک طرفدن

(۱) هامبر ، مناسب غیرتیه تأویل ایدیور کبی کورینور . (مترجم)

(۲) روزنامه سلیمان .

(۳) پچوی ، لطفی ، روزنامه سلیمانی بحالی ذکر ایدرلر .

(۴) صولاق زاده : « دشمن خاکسار الیندن اوچ نفر اهرمن خونخوار الرنده نیزه آبدار [مزراق] عسکر اسلامک صفرلرین تارومار ایدوب یاردیلر . پادشاه عاقلناه (استانبول مطبوعنده جم جاء) حضرتلرینک اوکنه چیته واردیلر . »

(۵) صولاق زاده . [صولاق زاده قرالک صوده غرق اولدیغنی سوبلر . ص ۵۷ .

بومورخه نظراً توسور بالینکده باشی کسلمشدر ، کذالك ، ص ۵۷ . مترجم]

(۶) صولاق زاده قرالک ایکی یرندن یاره لاندیغنی یازارسه ده یا کلمشدر .

(۷) برودریت (Broderith) وایستوانفی .

صیقشیدریلوب هر طرفه متفرق اوله رق نصل یابه بیلدیلرسه ، کیمی آرقه یه ، کیمی صوله فرار ایندیلر ، بونلرک ایچنده ترك الندن قورتیله بیلنلر بطاقلقده بوغلدیلر؛ یاره لری محاربه میداتنی تركنه مساعد اولماش اولان قرالده بونلرک ایچنده ایدی [۱۰] .

ایکی آیدن از بر زمان ایچنده مجارستانک نصیب طالعی تعین ایتمشیدی . طونه برکون برکیجه ، دشمنک ضربه سندن خلاص اولق ایچون ایرماغه ایتلانلرک جسدلرینی سمندره و بلغراد اوکنه دوکدی . قورتلغه موفق اولان جزئی بر مقدار عسکر یا غمور سیلابه لرندن استفاده ایتدیلر . مورخ وقتچلار بروده ریت بونلرک ایچنده ایدی . عثمانلی اردو کاهنده ، هر کسک کیجه موقعنده طور مسمی ایچون دلالار ندا ایتدی ؛ موزیقه کیجه یاریسنه قدر اوکونک مظفریتله طین انداز اولدی (۱) . ایرتهسی کون پادشاه ، ابراهیم پاشا وایکنجی وزیر برابر اولدقلری حالده ، محاربه میداتنی تاماشا ایتدی . اختیار برالای بکنک چادرینک اوکنده طوره رق کندیسنی سلاملامقده اولدیغنی کوروب : « شجاعتی عسکر ! شمدی نه یایمق لازم کلیر؟ » دیه صوردی . اوده ترکلرک قدیم سرتلکیله : « پادشاهم ، دقت ایت که طوموز ، یاوریلرینی بو بوتمسین ! » دیدی (۲) . سلطان سلیمان تبسم ایله عسکره بر مقدار دوقه ویردی . ایرتهسی کون ، استانبولدن برلکده کتیرلمش ارغوانی بر چادر آتته قوریلان تخته جالس اولدیغنی حالده وزیر لرک ، بکلر بکلرینک تبریکاتی قبول ایتدی . وزیر اعظمک باشنه کندی ایله بر سرغوج قویه رق ساثر اکابر دولته خلعتلر توزیع ایتدردی . سکیز پاپاس ایله بر جوق مجار بارون و امتیازلی امراسنک باشلری داخل اولق اوزره ایکی بیگ رؤس مقطوعه دیوان چادری قارشیسندن اهرام شکلنده ییغلدی (۳) . دفتردارلر دشمن اولولرینی صایوب دفن ایتدرمه ک مأمور اولدیلر : یکریمی بیگ پیاده و درت بیگ سوار یه قدر صایدیلر (۴) . اقینجیلر بتون مملکتی اورمغه

(۱) جلال زاده ، صولاق زاده ، پچوی ، فردی ، روزنامه سلیمانی .

(۲) قوجه الای بکی — که ۶۱نجی صحیفه حاشیه سنده دخی ذکر ی کیمشیدی — چادر اوکنده سلامه طور دینی منقولر هایون اولنجه « ابراهیم پاشا ! الای بکنی چاغیر و شمدی تدبیر نه در صورت ! » بیور لرلر الای بکی ، وزیر اعظمک سؤالی اوزرینه بی تکلف « اوغوزانه » (ترکلرک جدی اولان اوغوزلرک معتادی اوزره) « طوموزک یتاغنده چو جوغنی اولسون » دیه جواب ویرر . پادشاه نیم خند ایدهرک بر اوج التون ویرر . پچوی ، ج ۱ ص ۹۵ و ۹۶ . (مترجم)

(۳) روزنامه سلیمانی .

(۴) بوئوخین بروده ریت ایله ایستوانفینک تخمینلرینه موافق کبیدر . صولاق زاده بو مقدری

مأذون اولدی. اردو مهاجی یاقوب محاربه دن یدی کون سوکره بودینه توجه ایتدی (۳ ایلول ۱۵۲۶). پادشاه یوله چیقمازدن اول اردوده بولنان اسپرلرک کافه اعدامنی امر ایدرک فقط قادینلری استنا ایله سربست بر اقدرمش ایدی. بو قورقونج امر درت بیک کشتی بی محو ایش و یالکنز درت کشتی قورتلشدر (۱). ایتنجیلرک اسپرلملری امری ابطال ایدلدی (۲). یدی چاوش ظفرنامه لرله استانبوله، یروسیه، شامه، قاهره، دیار بکره، حلبه؛ بر مملوک ادرنیه [۱۱]؛ دیگر ایکی نامه بر افلاق و بغداده کوندرلدی. پادشاه اختیارلغک بوزه مامش اولدیغی برکوزلک صاحبی اولان والده سنه ده بالذات مکتوب یازدی (۳).

۱۳ ذی الحجه ۹۳۲ — ۲۰ ایلول ۱۵۲۶ (۴)، سلطان سلیمان اوفهن [بودین] اوکنه واردی؛ مجارستانک بو پای تختندن بر هیئت مبعونه شهرک اناختارلرینی تقدیم ایچون فلد وارم قدر استقباله کلشیدی؛ پادشاه سکنه نیک جان و مانله تعرضی ائک شدتلی جزالره منع ایتدی؛ وصولنی تعقیب ایدن ایکی کون ایچنده ابراهیم ایله برلکده شهری دولاشدی. ایرته سی کون طونه اوزرینه بر کویری قورلسنی امر ایلدی؛ اطرافی تماشایلیکی صیره ده شهرده قضاء آتیش ظهور ایتشیدی؛ ده ایرته سی کون دیگر بر محله ایله اوفهنک بیوک کلیسای یاندی. وزیر اعظم، یانغینک توسعنه مانع اولمق اوزره حریق محلنه قوشمش ایسه ده وقت کچمشیدی (۵). پادشاه بوفلاکتی تعقیب ایدن کون قرالک آوسراینه کیتدی که بو صیره ده هر کول، دیان ایله آپولونک تونجندن هیکلری و قلعه نیک بتون طوی طاقملری نقل ایدیلوردی؛

بش بیک یازار. [استانبول تمیلنده کوزه ایشمدی؛ بزم طرفدن ۱۵۰ مقتول اولدیغنی یازدیغنی محله، ص ۴۵۷، سهو ترتیبه اوغرامش اولسی ملحوظدر.]

(۱) روزنامه سلیمان بر مقدار کلی دیمکله اکتفا ایدر. پچوی، ق ۳۶، یازدیغمز برقلری کوسترر.

(۲) صولاق زاده ده «(دشمنک فرارندن سوکره) ایتنجی طائفه سی یوللرین الوب جوغنی قلیچدن کچیردیلر» دینلمسنه نظرآ نه اسپرلرک اعدامنه امر ویرلش، نه ده اسپر طولتلمسی امر اولمشدر. (مترجم)

(۳) «*Il Sgr. marciando verso Buda, ha scritto alla sua madre*» وندیک ایلیچینسک راپوری، مارینی سانوتو، ج ۴۶.

(۴) هاهمه رده ۳ ذی الحجه دینلمسی اثر سهودر؛ پچویدن ا کلاشیلیر که دوغریسی یازدیغمزدر. (مترجم)

(۵) پچوی، ق ۳۷. روزنامه سلیمان.

بونلرک ایچنده [عثمانیلردن آلمه] غایت بیوک ایکی طوپ وار ایدی که محمد ناینک بلغرادی نتیجه سز محاصره سندن سوکره، رجعتی صیره سنده اوفنه کتیرلشیدی (۱). سلطان سلیمان عیداضحایی قرال قصرنده کچیره رک وزیر لر اصول مرعیه به توفیقاً ال اویمکه کلدی لر . طونه اوزرینه اودون بازاری یاقینده قورلسنی امر ایستدی کویری ختام بولدقن (۱۷ ذی الحجّه — ۲۷ ایلول) سوکره وزیر اعظمی برابر آلهرق پشته به کتیدی. اردو یواش یواش کچمکده ایکن بشنجی کون کویری قیریه رق ایکی نئی غرق اولدی؛ عسکرک هنوز کچمه مش قسمنک صدالارله نقلنه مجبوریت کورلدی . پشته ده ، پادشاه مجار معتبرانی حضورینه قبول ایدرک ژان زاپویایی قرال نصب ایده جکنی وعد ایتدی که بو آدم مجارستانک اک زنکین واک حریص اکبرندن ایسه ده بیوک حکمدارلره مخصوص اوصافدن محروم ایدی . نهایت، پادشاه، بودینه دخولندن اون درت کون سوکره عودت امرینی ویردی و بر چوق غنائمی حامل اولان و اوکلرندن — هر یاشده ازکک قادین یوز بیگ مقدارینه بالغ و ایچلرنده اوفه نندن چیقارلمه یهودیلرده موجود — اسیر سورمکده بولنان عسکرینی طونه نک صول طرفه (۲) سوق ایتدی [۱۲]. سرای قصرینک خزینهلری و مانیا س قورویوسک زنکین کتبخانه سی استانبوله کوندرلک اوزره طونه اوزرنده کمی به یوکلندی .

موهاچده اسپرلرک اعدامندن بری، اقینجیلر — شرائط تسلیمی وایدیلن یمینی نظر اعتباره آیه رق — هر طرفی آتسه، قانه غرق ایله مجارستانی دولاشمقده دوام ایتمشلردی . فونفکیره هن شهرینک بالاختیار تسلیمندن اوچ کون سوکره اهالیسی بازار میداننه طویلا دیه رق اعدام ایدلمشلردی [۱۳]. سرایه قدر طونه ایله بالاتون کولی آره سنده کی خطه برچولدن عبارت قالمش ایدی . ترکلرک سیاستی مجارستانک فتحندن زیاده تخریبینی ایجاب ایدیوردی . بونکله برابر ، بتون شوفلاکتلر ملتک بر قسمنه القای شجاعتن باشقه بر نتیجه ویرمدی . مجار قرالدرینه مخصوص تاجک محفوظ بولندیغی و یسغراد کوبیلرک و پاپاسلرک شجاعتی سایه سنده قورتلدی . قوماندانک ترک ایلدیکی غران استحکامی میشل ناژی نامنده بر مجار پیاده نفری طرفدن موفقیتله مدافعه

(۱) جلال زاده . ق ۱۰۶ . صولاق زاده ، ق ۱۰۶ . کمال باشا زاده ، ق ۶۲ . حسن

بک زاده . فردی ، ق ۱۲۸ . عالی ، ق ۲۳۱ . پچوی ق ۳۷ .

(۲) روزنامه سلیمانی . صولاق زاده ، ورق ۱۰۶ .

اولندی (۱) . لکن عثمانی وحشتی ، غران باش پستپوسنک قصر صفاسی اولان موروتده اولدینی قدر اجرای احکام ایتدی ؛ اهلیدن درت بیکی ماللریله اورایه چکلمشلردی ؛ دیگر بر قاچ بیک کشی ده آرابه لردن یاپدقلمری سده ارقه سنده تحفظ ایتش ایدیلر . بوتحفظ ایدن کیمسه لر ترکرک هجومه مدافعه ایتدیلر سده اوزرلرینه چویربان محاصره طولیرینه مقاومت ممکن اولمادی . موروتده پاره پاره ایدیلن مجارلرک مقداری — مورخلرک تخمیناته کوره — موهاچ محاربه سی بمقولرینه مساویدر (۲) . بویکی وقعه یه نظراً مجارلرک بوسفرده ایکی یوز بیکه چیقاریلان ضایعاتی مبالغه لی دکلدر (۳) . اردو سگدین وباچه قدر غیر مزروع اراضی واسعه دن سرعتله کچدی ؛ لکن حیوانلرک بر چوغی ، شدتلی یاغورلر یاغمه قه برابر صوسزلقدن ، اولسزلقدن تلف اولدی . ایتنجیلر سگدینک یغماسنده یکی چریلردن سرعتلی داورانیدیلر ؛ یکی چریلرکلدکلری زمان قلعه نك دیوارلردن باشقه برشی بوله مادیلر . باجده ، اهالی بتون برکون کلیسالرنده مقاومت کوستر . دیلر سده ایشامه دوغری — محاصرلر ایچون تلفات کلیه یی موجب اولمقده برابر — هجوم ایله ضبط اولندی . بوقصبه ایله جوارندن پک چوق شیر اغتام ایدلدی . وزیر اعظم ایله دفتر دارک حصه سنه الیشر بیک قویون دوشدی (۴) . سایان ، تیتولده کی اردوکاهنده ، رادویچک عثمانیلردن برقاچ یوز کشینک برطاقنی اعدام وبرطاقنی اسیر ایتش اولدینی وباتیانینک دمدری تهدید ایتمکده بولندیغی خبر الهرق اردونک ارقه سنی محافظه ایچون خسرو بکی کوندردی . باج ایله پته روارده یین آره سنده ، بر قاچ بیک مجاز عائله لریله ، ماللریله برلکده — بطاقلقلره محاط اولوب مستحکم اردوکاه حاله قویمش اولدقلمری — بر اوودیه چکلمشلردی . ترکرک ایچون بوموقعک ضبطی ، بتون مجارستان قلعه لرینک هیئت جموعه سنک تسخیرندن ده ا زیادیه مال اولدی ؛ حتی موهاچ جنکندن زیاده ضابط ضایع ایدلدی . یکی چری اغاسی ، صامسونجی باشی ، بونلرک معاونلری ، چاوش باشی میدان

(۱) بروده ریت ، ایستوانی ، نازی (Nagy) نك موهاچ جنکی حفته کی افادسی که پچویده مذکوردر .

(۲) « Plures igitur hic quam in campo Mohacs caesi sunt . » قانونا .

۱۹ ، ص ۷۰۸ .

(۳) « Periisse hac clade 200 millia hominum » بروده ریت ، ایستوانی .

(۴) پچوی ، ق ۲۸ ، ۳۸ ، ۳۹ . کمال پاشا زاده ، ق ۹۳ . روزنامه سلیمانی .

خریده قالدی (۱). مجارلر بوجنکده میشل دو بوزینک موروتده کوستردیکی مثالہ امتثال ایتدیلرکه ترکیسنه المش اولدینی زوجه سیله برلکده طولو دیزکین قچارکن ترکلرک یتشمک اوزره بولندیغنی کوره رک اللرینه دوشورمه مک ایچون قادینی خنجریله اولدرمش واوندن صوکره انتقامنی المق ایچون هیچ بر طرفه باقیه رق عثمانلی صفرلی ایچنه آتش ایدی (۲).

تصادف غریب اولق اوزره، موروت ایله مستحکم اردوکاهده کی قانلی صحنه لر — مغلوبلرک مورخلری طرفدن تفصیلاتیله نقل ایدلمکده اولدینی حالده — غالبلرک مورخلری طرفدن سکوت ایله کچشدیرلمشدر . بوده کوستررکه مکمل و بی طرف بر تاریخ یازمه نك برنجی شرطی منابع مختلفه نی بر بریله مقابله ایتمکدر . پته روارده یینه ، اردو طونه اوزرینه بش کون ظرفنده بر کویری قوردی ؛ سلیمان برهفته ادرنده قاهره استانبوله ، یدی آغیوبتدن صوکره (۳) ، ۲۳ تشرین ثانی (۱۷ صفر ۹۳۳) واصل اولدی . ابراهیم پاشانک اوفهن قصر قرالیسندن آتش اولدینی اوچ هیکل — دیکیلی طاش وستون ایله تونج ییلانلر عمودینه تمه اولق اوزره — آت میداندنه کی سرانی اوکنه قونلدی (۴) . بو اوچ اثار عتیقه نك هنوز موقعلرنده کورلمکده ایسه ده هیکلر خیلی وقتدن بری اورتدن غائب اولمشدر . محمد ثانی ، قسطنطنیه نك فتحده اوچ ییلان هیکلنک باشی کسدرمش ایدی . سلطان سلیمان ، ملتک اوهامندن بالاتر اولدینی ایچون وده ادرغریسی وزیر اعظمک ابراماتنه مبنی آت میدانتی — اسلامجه صنم عد ایدیله بیله جک — بو اوچ هیکل ایله ترین ایلدی . بو خصوص ، بوراده شوندن دولانی ده شایان تذکاردرکه شریعت موسویه کبی شریعت محمدیه دخی انسان ایله یاپیش تصویرلری منع ایتمکده اولدینی جهته سلیمان ووزیری ایچون حقیقه بر جسارت فیلسوفانه اثری عدینه مستحقدر . تعصب مذهبی ، ابراهیم پاشانک دینجه مبالا تسرلغندن دولانی شکایتدن کری قالمادی . فغانی نامنده بر شاعر ، تنظیم ایتدیکی هجو یوده برنجی ابراهیم بتلری قیرمش ایکن ایکسنجیسی میدانلره دیکمش اولدیغنی بیان

(۱) پنجوی ، ق ۲۸ و ۲۹ . روزنامه سلیمان .

(۲) ایستوانی ، ۸نجی کتابک نهایتنده ، *clarium facinus* .

(۳) روزنامه سلیمان .

(۴) عالی . صولاق زاده . موراجه دوسرته نظراً ایا صوفیه نك تونجودن معمول ایکی

بیوک اویزه سی اوفهن صویفونندن [غنائمدن] در .

ایدیوردی؛ بو مقایسه مدققانه بدبخت شاعرك اشکه ترس بندیریلرک شهرده دولاشدیرلدقدن صوکره أصلمسنی موجب اولمشدر [۱۴] (۱).

سلطان سلیمان مجارستانی تالان ایتمکده ایکن انا طواینک هر طرفده اذدر عصیان باش قالدیریوردی. پادشاهک ممالکنه عودت ایچون طونه دن کچدیکی کون (۲) بر قاچ اولاق ایچ ایل (کیلیکیا) ترکمنلری آره سنده عصیان چیقه رق مدهش بر صورتده اطرافه انتشار ایتمکده اولدیغی خبرنی کتیردیله. اناطولی بکلر بکی اعاده سکون مملکت ایچون همان اورایه کوندردی. بو طغیانک سببی ایچ ایل سنجاق بکی اسبق وزیر اعظم هر سک احمد پاشا زاده مصطفی بکک، سنجاغک تخریری حقنده ویردیکی امر ایدی. قاضی مصالح الدین ایله کاتبی محمد تودیغ اولتان بوايشده عننی حقسزلقلر اولدی. او وقتدن بری اهالی کیزلی کیزلی هیجان ایچنده ایدی. بونی میدانه چیقارمق ایچون انجق بروسيله لازم کلیوردی که اوده ظهور ایتدی. سوکلون قوجه نامنده بر اختیار ترکن، تارلاسنه ایکی یوز اقیچه درجه سنده اغیر برویرکی قونلسندن شکایت ایتسی اوزرینه جواب اولمق اوزره صاقالی تراش ایتدیله. بو تحقیردن ویرکینک وضعندن دهها زیاده متأثر اولان سوکلون قوجه، اوغلی سوکلون شاه ولی و ذوالنون اوغلی نامنده اوچنجی بر ناخشوندايله ترکن عشریتلری باشنه کچدی. قاضی، کاتب، سنجاق بکی بغته اله کچیریلوب اولدیرلدی (۱۰ اغستوس ۱۵۲۷ — ۱۲ ذی القده ۹۳۳). قره مان بکلر بکی اسکندر پاشا زاده خرم پاشا قوتنه مغرور اوله رق عاصیلر اوزرینه

(۱) «ایکی طوب بلغرادده ایقونلدی؛ اوچ هیکل استانبوله کتیریلرک ات میداننده عمود اوزرینه قونلدی. وزیرک سرانی قایدی قارشیدنده اولسيله «پاشا بت پرستدر» ديه کفت و شنید اولدی. حتی فغانی چلبی:

«دو ابراهیم آمدیدیر جهان؛ یکی بت شکن، یکی بت نشان»

دیه هجو ایتدیکی جهتله بریجه مفسدگذار زوالی بی بردار ایتدیله. صولاق زاده دن تلخیص، ص ۵۹ و ۶۰.

«بر خایل اول کلوب اصنامی قیلمشدی شکست؛

سن، خلیل، شمدی کلدک، خلق قیلدک بت پرست»

بیتی ده شایان تخطردر. (مترجم)

(۲) روزنامه سلیمانی کوره ۱۰ تشرین اول تاریخنده و بنا برین موهاچ محاربه سنک، فهسلرک (Fessler) ج ۱، ص ۳۲۹، ظنی وجه وجه ایله یکرمی دردنجی کونی دکال، قرق ایکنجی کونی ایدی.

یوریدی؛ لکن عسکری قیصریه یه یاقین قورشونلی بوغازی قربنده مغلوب و مقتول اوله رق کندیسیده جنک میدانده قالدی . غالبلر توقاد طرفنه توجه ایله آرتق آباد و قازآباد اووملرنده تحشد ایتمک کیتدیله . اماسیه ده اقامت ایدن ایالت روم بکلربی حسین پاشا کندی عسکرینی ذوالقدر، مرعش، ملاطیه بکلرینک عسکریه برلشدیره رک اردوگاهنی سیواسده قوردی . ملاطیه بکی یولار قاصدی بک بیسک سواری ایله دشمنک استکشافنه کوندرلیدیکی حالده درت یوز کشتی غائب ایدرک شهره عودت ایلدی . رمضان اوغلی غائبه سندن اختیار اطنه بکی پیری بک — کندیلرینه معلومات ویرلمش وبری عینتابه، دیکری ملاطیه و رود ایتش اولان — شام و دیار بکر بکلرینک کتیره جکلری امدادی بکلمک موافق احتیاط اوله جغنی بیان ایلدیه ده کنج و جساتنی مفرط روم بکلر بکی بونصیحتی دیکله مدی . ۱۶ ایلول (۱۹ ذی الحجه)، حسین پاشا هویوکلو قربنده ترکمنلرله حرب ایدرک اول امرده ترکمنلر رجعته مجبور وریسلری ذوالنون تلف اولدی؛ لکن تکرار طوپلانوب کیجه یاریسنه دوغرو حسین پاشا اردوگاهنی علی الغفله باصه رق پاشایی مجروح و سیواسه قاچمه مجبور ایتدیله که اوراده یارده سندن ترک حیات ایلشدر . عاقبت دیار بکر بکلربی خسرو پاشا عاصیلرک موفقیاتنه نهایت ویرمک شرفه نائل اولدی . ینه بو صیره ده اطنه و طرسوسده دخی قاریشقلقلر ظهوره کلدی؛ اطنه ملحقانندن برندی ناحیه سنده طوموز اوغلان و طرسوس سنجاغدن اولاش ناحیه سنده یکیکجه بک عصیان چیقارمشلردی؛ ولی خلیفه نامنده بر عجم متعصبی ده طرسوس جوارنده قره عیسالی عشیرتی عصیان ایتدیرمشیدی . انجق بو ایکی عصیان اطنه بکی پیری بکک تداییر عاقلانه و مؤثره سیله از وقت ظرفنده سرعته باصدی رلدی (۱).

ایرته سی سنه قره مانده ترتیب اولنان عصیان ده اهمیتلی اولمش وبالذات وزیر اعظمک اوراده بولمسنی ایجاب ایتشدر . یکی چریلرک حامی آنخا ایتدکلری حاجی بکتاش سلاله سندن (۲) قلندر اوغلی، بایراغنک آلتنه بر قاج بیسک درویش، ابدال، قلندرایله اسافل ناسدن برچوق کشتی طوپلامشیدی . روم، اناطولی، دیار بکر بکلر

(۱) عالی ، ۲۳۳ . پچوی ، ق ۴۴ . جلال زاده ، ق ۱۱۴ . فردی ، صولاق زاده .

(۲) «حاجی بکتاش ولی اولادندن ، یعنی قادیجق آنه دن بورنی قانی داملاه سیله نفس

اوغلی اولان حبیب افندی اولادندن ؛ قلندر ابن اسکندر ، ابن بالم سلطان ، ابن رسول

چایی ، ابن حبیب افندی .» پچوی ج ۴۱ ، ص ۱۲ (مترجم)

بکلرینک بربرینی متعاقب آیتدکری محاربهده عاصیلرکاه مغلوب، کاه غالب اولدینر:
 روم بکلربیکی یعقوب پاشا « اونا اود » بوغازنده قلندره مغلوب اولدینی کبی قلندرده
 پاسین اووده خسرو پاشایه بوزیله رق قره چایرده اناطولی بکلربیکی بهرام پاشان
 انتقام الوب اونی توقاده التجایه مجبور ایلشیدی . بهرام پاشا ، بوشهرک قارشینده ،
 کندیسنه التحاق ایدن قره مان ، حلب بکلر بکلریله برانکده قلندره فلاکتلی بر
 محاربهده بولنه رق قره مان بکلربیکی ، علائییه ، اماسیه ، بیره جک بکلری و قره مان
 و اناطولی تیمار دفتردارلری بوجنکده مقتول دوشمشدر . وزیر اعظم ذوالقدر
 ایالتنده قارص نام محلهه ایکن بوقانلی مغلوبیتک خبرینی آله رق استانبولدن کتیرمش
 اولدینی اوچ بیگ بیکی چری و ایکی بیگ سباهی ایله علی العجله البستانه قدر ایلیله دی؛
 لکن عاصیلره هجوم ایتزدن اول موفقیتنی تأمین ایده جک ایکی تدبیر اتخاذا یلدی :
 ترکمنلره مغلوب اولان عسکر دن اردویه کله جکلر بولنورسه مغلوبیتلرینه دائر نشر
 ایده جکلری خبرلر بریکی عسکرک افکارینی اخلاص ایده جکندن بحق قورقه رق
 بولنردن کیمسه کله مننی و عکسی حالده اولدیرلملرینی امر ایلدی . اوندن سوکره
 لازم کلنلره التفات کوستره رک و تیمارلر توجیه ایده رک اولجه قلندر طرفه کچمش
 اولان ترکمن عشیرت لرینی (۱) بو طرفه جلب ایتدی . بولنرک افتراقی اوزرینه عاصیلر
 یرقاج یوزکشیدن عبارت قاله رق صدر اعظمک چاشنیگیرلرندن بلال ، محمد ، ودلی پروانه
 قومانده سنده برمفرزه ایله قولایجه منهنزم اولدیلر؛ قلندر معیتله برابر باش ساز طاغلا رنده
 طوتیه رق کندیسيله ذوالقدر خاندان اصلندن فلاکت ارقاداشی اولان ولی دم دارک
 باشلری کسلدی ؛ پچوینک تعیری وجه ایله « فترا که اصلدی » ، وزیر اعظمه
 کتیرلدی (۲۲ رمضان ۹۳۳ - ۲۲ حزیران ۱۵۲۷) . بوموفقیتدن سوکره
 ابراهیم اناطولی بکلر بکیله آسیای صغری بکلرینی - توقاد محاربه سنده قاچوب ده شان
 عسکرینی مخاطریه قومیش اولانلری تحقیق ایتک اوزره - عقد ایتدیکی دیوانه
 چاغیردی . اولاناطولی بکلربیکی بهرام پاشایه برطرز تهید ایله : « یاری چپلاق ،
 سرسری ، خانه بردوش ، درویش طاقنک اوکندن نصل قاچدی کز ؟ » [۱۵]
 دیدی (۲) بکلربیکی جواب ویره میه رک ، یاخود جوابه جرأت ایده میه رک وزیر
 (۱) فردی « چپکلکی ، اجه قویونلو ، ماصادلی ، بوزوفلو » عشیرت لرینی تعداد ایدیور .
 (۲) « بر بلوک چیرلاق ، چپپلاق ، بر سردسته لی طور لاق اشقرلر دن یچون فرار ایتدی کز ؟ »
 پچوی ، ج ۱ ، ص ۱۲۳ ، (مترجم)

اعظم بوسؤالی اوتنه کی بکلره ایراد ایلدی ؛ اونلرده اردونک مغلوبیتی مسؤولیتی بربرینک اوزرینه آتدیلر ؛ جلادلر ، تقرب ایچون امر آلمش اولدقلری صیرده ایدی که سابق وزیر اعظم پیری پاشا زاده ، ایچ ایل بکی محمد بک اووقته قدر محافظه ایلدیکی سکوتی قطع ایله پادشاهک سعادت ایچون دعا ایتدکنن صوکره : « اجدادینیز برمحاربه یه کیریشه جکلری زمان اللهدن استمداد وتجربه لی اختیارلرله مشاوره ایتکی معناد ایدنمشلردر ؛ بزیسه نه اونی یابدق ؛ نه بونی یابدق ؛ غرور ، نفسمزدا اعتماد بوفلاکتلری باشمزه کتیردی . جزامزی چکمک ایچون ایشته قلیج وایشته باشلریمز ! » دیدی . وزیر اعظم بومردانه سوزلردن متأثر اوله رق ماضی نی عفوایله اطنه والی عاقلی بری بکی معینته الهرق استانبوله عودت ایلدی و طرف شاهانه دن کمال التفات ایله قبول اولندی (۱۱ اغستوس ۱۵۲۷ — ۱۳ ذی القعدة ۹۳۳) (۱) . دیوانده جریان ایدن مذاکراتی سامعه پادشاهی یه ایصال ایله صاحب ملکک نظر دقتی وکلاسنک افعالی اوزرنده دایما برقرار بولندیغنه دلالت ایتک اوزره دیوان اوطه سنده ووزیر اعظم مقامک اوستنده سرائیک ایچ طرفه اسرار انکیز برینجره نک آچلمسی تقریباً بوزمانده وقوع بولشدر .

وزیر اعظمک استانبوله عودتندن اوچ آی صوکره بر مسئله دینه تحدث ایله اولا سلطان سلیمانک ، صوکره بتون شهرک نظر دقتنی کندیسنه انحصار ایتدردی . علما زمره سندن قابض نامنده بری ، [حضرت] عیسانک [حضرت] محمده رجحانی غلنی محالدرده بیان ایتش اولمق تهمتیه دیوانه کتیرلدی . روم ایلی قاضی عسکری قناری زاده محیی الدین چابی وانا طولی قاضی عسکری قادری چابی قابضک دعوانی دیکله دیلر ؛ ایکی قاضی عسکر بورای ضلالت کارانه حقدده فکر کافی یه وشومسلاک جدیدسالکنک مدعیات جسورانه سنی رده مقتدر دکل ایدیلر . برنجیسی اجدادینک خدمات عالیده بولنش اولسنه مغرور بولنش وایکنجیسی ایفای وظیفه سنه دلالت ایده جک علوم یرینه جمع ثروته حصر افکار ایتش ایدی . قابضک ضلالتنه مقابل دلائل مقننه حسنه ایرادی یرینه قتلنه حکم ایتکی دهها مختصر ودها قولای بولدیلر (۲) . وزیر اعظم اونلرک بو افراطنی رد ایله طرز حدت واستعجاللری حاکمک صفتنه یاقشمیه جفتی وکندیلرینک بودرلو افکارضاله حقدده استعمال ایده جکلری

(۱) عالی ، پچوی ، فردی ، صولاق زاده ، جلال زاده .

(۲) « حکمت بقتله » دن غیری کلامه قادر اولمادیلر . پچوی ، ص ۱۲۴ (مترجم)

سلاح انجق قواعد مذهبه و شریعت اولوب او آدمی هان میدان سیاسته کوندرمک دکل، مباحه ایه اقناع ایتک لازم کله جگنی سویلیدی. لکن محی الدین وقادری چلیلیر قابضک دلائلی ردایده مدکلرندن وزیرلر متهمی واتهم ایدنلری موقع محاکمه دن چیقاردیلر. سلطان سایمان، قفسلی بنجردهن، دیوانده وقوعه کلن شوخصنه نی تماشای ایدی؛ نتیجه محاکمه دن ناخشنود اوله رق — بکلنلمدیکی حالده — دیوانه داخل اولدی (۱)؛ شدتلی بر طور ایه وزیر اعظمه شویله خطاب ایتدی: «عیسایي محمد تر جیح ایدن بر ملحد نیچون جزالندیرلمدی؟» ابراهیم پاشا جواباً دیدی که: «قاضی عسکرلر دلائل سالمه ایه مدافعه ایده جک یرده حدتله محکوم ایتدیلر. بونک ایچوندرکه حقنده کی اسناداتدن دولایی جزالاندره مادیق». پادشاه «شریعتی بیلمک قاضی عسکرلر مخصوص دکدر؛ دعوی یارین مفتی ایه استانبول قاضیسنک حضورینه جریان ایتمیدر؛ متهم اوزمانه قدر موقوف طوتسون». دیدی. او وقت استانبول قاضیسی بولنان سعدالدین ومفتی متبحر کمال پاشا زاده ایرته سی کون دیوانه کلوب اوتوردیلر (۲). مدت مدیده قابضله مباحه ایتدکن وفکرندن رجوع ایتدیرمک ایچون خیلی چالیشه رق ممکن اولمادیغنی اکلا دقن وکره شرعاً لازم کلن اصوله تماماً رعایتله قتله محکوم ایدیلر. قابض بومدهش فتوی اوزرینه ده فکرنده بی تزلزل قاهره ق صوک نفسنه قدر سوزندن دونمدی (۳).

سلطان سایمانک، بر ماحدک حیاتی قواعد اسلامی محافظه به فداده کوستردیکی شدت بر زمان صوکره اسایش داخلی ایچون اتحاد تدابیر ایده جکی صیره ده وحشته منقلب اولمشدر. سلطان سلیم جامعی جوارنده برمسلمانک خانه سی غارت اولمش؛ ارکک، قادین، چوجق، کوله، ایچنده بولتانلرک جمله سی اولدیرلش ایدی. (۲۴ شباط ۱۵۲۸). اودون یاریجیلغی، جکر صایجیلغی ایه شهرده دولاشان ارن اولر حقنده بعض شهپلر حاصل اولدیغندن برعائله ناک انتقامنی آلق ایچون بو بدبختلرک قتل عامی وقوعه کلدی؛ سکیز یوز کشتی باشقه بر صورتله محاکمه ایدلمکسزین جالدره تسلیم ایدلیدی (۴).

- (۱) «پادشاه» وزیرای عرضه دعوت ایتش ایدی «صولاق زاده، ص ۶۸». «وزرا عرضه کیردکده»، پچوی، ص ۱۲۴. بوجالده پادشاه دیوانه چیتله کلش دکدر. (مترجم)
- (۲) روم ایلی قاضی عسکری تصدیری بهانه ایه قالفوب کیتدی، پچوی، ص ۱۲۴. (مترجم)
- (۳) عالی، پچوی، فردی، صولاق زاده، جلال زاده.
- (۴) «هرچندکه بوفسادی ایدنلر تجسس اولندی، قطعاً صورت شرعه کیره جک مرتبه

استانبولده بر مسلمان عالمه سنک اعدام اولندیغی کون ، اعلان عصیان ایتمش اولان سیدی ، اظنه یه مایحق عزیر سنجاغی بکی بولنان عموجه سی اوغلی احمد بکی عزیر یاقیننده کلیاً مغلوب ایده رک بش بیک کشی ایله برندی ناحیه سنی و صوکره بورادن اشاغی آباس قصبه سنی غارت و احراق ایله ذوالقدر اراضیسنده قارص قصبه سنده اینجیر اوغلی نامنده دیکر برعاصی ایله برالشوب سیس قلعه سی اوکنه کلدی . بو طرفلرده ایلک برعصیانی او قدر موفقیتله تسکین ایتدیکنی کوردیکمز رمضان اوغلی پیری بک [که استانبوله کیشیدی] طرف شاهانه دن بو عصیانی ده اطفا یه مأمور اولدی . برمدتن بری خسته بولمقله برابرلاتردد بر قاق بیک کشی ایله استانبولدن عزیمتله صوکره درجه ده تصدیق کورمکده اولان (۱) سیس قلعه سنک امدادینه تام وقتده یتشدی . اونک تقربنده عاصیلر ایکی فرقه یه آیرلیدلر ؛ بر فرقه سی عزیر اوزرینه رجعت ایده رک اوته کی فرقه سیدی قومانده سیله سیس طاغنده دربند قله سی قربنده مستحکم بر موقع طوتدی . پیرعلی بک سیدی اوزرینه هجوم ایله قارداشیه معیتده ایکی بیک کشینک میدان حربی نعلشریله ستر ایتدکلرینی کوردکن صوکره غلبه ایتدی ؛ سیدی بی ده اله کچیردی . ایرته سی کون عزیر اوزرینه یوروویه رک عاصیلرک ایکنجی فرقه سنی پریشان ایتدی ؛ حیاً درزنجیر اولان سیدی بی رؤسای عصانک باشلریله برلکده استانبوله کوندردی ؛ سیدی ده استانبولده پادشاهک امریله اصلی (۲)

حلب اهالیسی قاضی (۳) ووالیرینک مظلمدن بی زار اوله رق برجمه کونی ایکسینده معیتلریله برلکده اعدام ایتشلردی (مایس ۱۵۲۸ — شعبان ۹۳۴) . خلقک بو صورتله بالذات احقاق حقه تصدیلری مجرملرک ردوسه نفیلریله

ظهوره کلدی . عاقبت ایرغادلق ایله اسواق شهری دور ایدن بیکار ارنود قسندن اولق احتمالی ویریلوب بعض علائم دخی ظاهر اولغین اتمکچی ، موجی ، دلاک ، اشجی ، اودون یاریجی قسندن و بالجله بیکار مقوله سندن سکز یوز قدر آدم اخذ اولوب چارشولرده سواقلرده جمعیت یرلرنده قتل اولوب اشقیابه باعث خوف و خشیت اولوب آندن صکره بو مقوله فساد ظهور ایتدی . « پچوی ، ص ۱۲۷ . صولاق زاده دخی برچوق کناهدیز آدملرک قاننه کیرلش اولسنه تأسف ایدر ، ص ۶۹ (مترجم)

(۱) «سیس قصبه سنی غارت و قلعه سنک فتحه» ده جسارت ایتشلردی . پچوی ، ص ۱۲۶ .

(۲) پچوی ، ق ۴۶ . عالی ، ص ۱۸ نجی وقعه ، ق ۲۲۳ . جلال زاده ، ق ۱۱۹ .

صولاق زاده ، ق ۱۰۸ .

(۳) بو قاضی به «نرد قاضی» دیرلردی ؛ مفتش اموال اولمشیدی . پچوی ، ص ۱۲۷ (مترجم)

جز الاندیرلدی . بوسیرده سلطان سلیمان ، ممالکنک دیکر براوخنده دخی اویله برعصیان ظهور ایتمه سی ایچون اشقودره سنجاق بکی بالی بکک ، وویوده نك ، کیهانک ، بوسنجاقدہ ارتکاب ایله متهم بش مأمورک آصلمسی امر ایتدی . امرک اجراسی بونک ایچون استانبولدن کوندریلن ایکی چاوشه تودیع اولندی (۱) .

پادشاهک ناقابل انخا اولان عدالتنک قورقوسی امور اداره نك هر قسمنده صلاحی موجب اولدی . سلطان سلیمان ، متعاقباً بوسنه وسمندره والیرلی خسرو بک ایله یحیی اوغلنک بوسنه قلعه لری اوزرینه تشبثات موفقیت کارانه لری خبر آلهرق بیالی بکک تمعدیاتندن ترتب ایدن خشنودسزلغی اونوتدی . کچن قیش اثناسنده وزیر اعظمک دیوانه ، عثمانلی عسکرینک بر مظفریتنی ، یاخود بر تسخیرینی عرض ایتمدیکی کون پک نادر اولمش ایدی (۲) . یا یچه بلده مستحکمه سی بوسنه وسمندره بککرینک قوای مجتمعه سنه اوزون مدت مقاومت ایدمدی (۳)؛ جسور ضابط بلاس شهری اوراده اولمادیغی کچی ژان هوپوردانسکی ، قاسم وویوده ایله بر مبارزه مفرده ده الدینی یارهنک عواقبندن دولای هنوز خسته ایدی . قوماندان اتیهن قوربونوغ ، سربست چیقه بیلیمک شرضیله یا یچه بی قورقاقچه تسلیم ایلدی . رادویچده ، مقاومت تجر به سنده بیله بولتمقسزین ، بوسنه نک ایکنجی قلعه سی یانیالوقه [بنالوقه] بی تسلیم ایتدی . بو ایکی قلعه نک سقوطی اوزرینه به لویزه رو ، اوربورراچ ، صوقول ، لهواج ، سریوار ، آباروک ، بهرغاه ، بوساچ ، غره بهن قلعه لری عثمانلی لریک الیه کچدی . خروا تستانده اوبدیناه لیکاه ، چرباوا ؛ اسقلاوونیا ده مودروش ، پوزمغا ؛ دالماسچیا ده اوروانا موقع لری ده عثمانلی لره اطاعتی قبول ایتدیلر . بناءً علیه قین ، مودروش ، چرباوا پسقپوسلقلری (۴) لغو اولندی . پوزمغا عثمانلی

(۱) پچوی ، ق ۴۷۰ . عالی ، ۲۰ نجی وقعه ، ق ۲۳۰ جلال زاده ، ۱۲۳ .

(۲) فردی ، ص ۱۴۶ .

(۳) یا یچه فاتح زمانی فتح ایله ایکی سنه عثمانلی زده قالمش ایکن دشمن بر جمعه نمازنده مسلمانلره هجوم ایله قتل واسیر ایدرک التمش سکز سنه قلعه یه مالک اولدی . خسرو بکک بر وویوده سنه قلعه دن بر آدم کلوب نردبان ایله بطال قیودن ایچری قومغه دلالت عرض ایدر . خسرو بکه بیلدیرلر ؛ لکن خسرو بک کلنجه یه قدر ایش اوته طرفه عکس ایدر ملاحظه سیله وویوده نک آدم لری همان اوکیجه قلعه یی ضبط ایدرلر . خسرو بک کلیرکن میژده یی آلیر ؛ آتی واوزنده کی اشیانک جمله سنی مزده لک و برر . پچوی ، ج ۱۳۰ (مترجم)

(۴) بو پسقپوسانی ایالت ، ولایت معناسیله آلمالیدر (مترجم)

سنجاق مرکزی اولدی (۱). سلاله عثمانیدن اولان خسرو بك (بازید نائینک بر کریمه سنک حفید سی ایدی) بوسنه والیلکننده بیوک طنطنه وبونکله برابر عدالت شدید نشر ایتمکده ایدی؛ دالمایچاده سه به نیتقولی مراد کیمیا برابر بولنه ورق قنین سنجاغک اداره سنی مأذونیت تامه ایله اوکا ویرمش ایدی [۱۶].

۱۵۲۸ سنه سنده، سلطان سلیمان مجارستانه بچی بر سفر ایچون حاضر لاندی، وبری ژان زاپولیا و دیگر ی قرال فردیناند طرفندن کوندریلن ایکی ایچی پی قبول ایلدی. زاپولیانک جلوسی قراللق ایچون بر تخم نفاق اولمشیدی. معاهدات متقدمه - مجارستان تختنه ماقسیمیلیه نك حفیدی آرشیدوق فردیناندی دعوت ایتمکده ایدی. فردیناندک قارداشی شارل کن، ۲۸ نیشان ۱۵۲۱ و ۱۸ مارت ۱۵۲۲ تاریخلریله وورمس و بروکسل دیه تدرنده [مجلس عمومیلرنده] منعقد و نائق موجبجه «مجارستان قراللیغه اوستریانک حق سلطنتی اوکا ترک ایتمشیدی. پالاتین ایتین باتوری ریاستنده انعقاد ایدن بره زبورغ دیه تنده زاپولیا غاصب و فردیناند یکانه حکمدار مشروع اعلان اولندی (تشرین ثانی ۱۵۲۶). فردیناند رقیبک اوزرینه یوریدی؛ زاپولیانک اکثر طرفدارانی آریله رق توقای صحرا سنده مغلوب و فرانسز ایچیسی ریسون واسطه سیله، قاین پدری بولنان لهستان قرالی سیگیسموندن استمداده مجبور اولدی. سلطان سلیمانده، تازانسیلونیا ایچندن برسقیر کوندره رک کندیسنه وعد اولنان تاج قرالی بی اله کچیره بیلسک ایچون طلب معاونت ایلدی. بونازک وظیفه سفارتی — بر فکر دقیق و فعال صاحب اولوب قلمنی ده قلیچی قدر مهارتله استعمال ایدن و آزر مدتدن بری، سفارتله بولندیغی پارسدن عودت ایتمش اولان — سیرادی پالاتینی ژه روم لاجچی به تودیع ایلدی. لاجچی، طرف شاهانه دن قبول اولمازدن اول بر معتاد وزیرای زیارت ایتدی. استانبوله و صولندن بری لوئی غریقی ایله رابطه دوستی پیدا ایتمش وباب دولته اجرا ایده چکی مذاکراتک نتیجه پذیر اولسی ایچون اونک حقدنه کی امنیتدن استفاده عز مننده بولمش ایدی. لوئی غریقی، مقدا استانبولده ایچی و شمعی و ندیک، دوجی بولنان اندره آغریتینک ولد طبعیسی ایدی. ماهر و هیچ برشیدن قفور کتیر میه جک درجه ده حریرص اقبال اولسیله ابراهیم پاشانک حسن توجهنی جلب (۱) ایستوانفی، اثر میچوت عنه. کورسه یه خ (Kerselich) زاغرابی فارلاتی. (Zagrabie Farlati) تاریخی، ۴، ص ۱۱۲. انکمل، دالمایچا تاریخی، ص ۵۶۶. مجارستان تاریخی، ۲۴ ص ۱۶. شیمه ک، ص ۲۰۳.

ایده‌زک بوسایه‌ده التفات شاهانه یه‌ده مظهر اولمشیدی ؛ اودرجه لرده که دولتک دول سائر ايله مناسباتنده دائماً لوئی غریبی وساطت ایدردی . رفته رفته مصالح اجنبیه‌نک اداره‌سنی نفسنه حصصاً ایتیش اولدیغندن کندیسنی یالکز وندیك حکومتک مأموری دکل ، مجارستان ایشلرنده دخ‌لک یوکسک درجه‌ده حکم صفتیه مخنه‌سیاسیاته بیوک بروطفیه اجرا ایتدیکنی کوره جکیز . لاچکی ، زاپولیانک ابتدا مالک اوله جنی قرالغاک مهم پسقپوسلغنی [ایالتی] وعد ایتک و سنوی بیکلرجه دوقه و یرمک صورتیه درکه لوئی غریبی تی قازانمش ایدی . غریبتینک نفوذی سایه‌سنده لاچکینک ایشلری بسبتون دکشدی ؛ وزرا ، اولجه کندیسنی صوغوق و متکبرانہ قبول ایتیش اولدق‌لری حالدہ شمدی رعایت و حرمتله تلقی ایدراولدیلر ؛ مقدا مویرکی ایستلمش ایکن هر سنه معتاد هدیله‌ری حامل برسفر کوندرلمسی طلیله اکتفا اولندی . پادشاه ، وزیر اعظم ، وزرا طرفلرندن ایراد اولنه‌رق مجار ایلیچیسینک راپورلرنده مذکور اولان سوزلر اوزمانک سیاست و دیپلوماسیسنی اوقدر اینی کوستررکه بوراده برقسمنی نقل ایتمکی مناسب کوربورز (۱) . ابراهیم پاشا ، ۲۲ کانون اول ۱۵۲۷ تاریخنده کی ایلك ملاقاتنده لاچکی یه شویله سویلیوردی : « نیچون متبوعک مجارستان تاجنی پادشاهدن ده اول ایسته‌مه مشدر ؟ اوفهن یانغینله قرال کوشکنک محافظه‌سی نه دیمک اولدیغنی اکلامادیمی ؟ بوراده هرشیدن معلومات آلمشدر ؛ آرشیدوقک ، سنک افندیکک دکرلری نه اولدیغنی و خرسیتیانلغک اوتنه‌کی پرنس‌لرینک نه یابه‌بیله جکلری معلومدر . مع هذا لاچکی زاپولیانک یالکز پادشاهک دوستاغنی دکل ، اونک اوزرنده نفوذ تامی اولان ذاتک‌ده توجهنه مظهر اولمق امید وارزوسنده بولندیغنی جواب ماهرانه‌سنی و یرمکه نائل تبسم و تحسین اولمشدر . ایرته‌سی کون وزیر مصطفی پاشادن شوسرت سوزلری ایشتدی : « دیمک اولیورکه سن هدیله سز اوله‌رق ، بزم دوستلغمز ی دکل ، معاومتز ی ایسته‌مکه گلشسک . سویله باقه‌یم : سنک افندیک ، پادشاهک آتک ایاغنی باص‌دینی بودینه وافندیمزک عودتی ایچون تخصیص اولتان قرال کوشکنه کیمکه نصل جرأت ایتشدر ؛ بزم قانونمز ایسترکه پادشاهک استراحت ایتدیکی ، آتک کورندیکی هر یردائما حکممز آتنده بولونسون . سن و یرکیسز اوله‌رق و پادشاهک قوللرندن بری طرفندن کلیورسک . بیلمز میسک که کونش کبی یکانه اولان متبوعمزک

Actio Hyeronimi Lasczky apud Turcam nomine regis; dan Bel, (۱):

۰۲۶۰ ص ۰۲۰ قانونا *apparatus ad historiam Hongariae Posonii, 1753, p. 159.*

آسمان وزمینه حکمی جاویدر. سن، ترانسیلوانیا بانک آدمی، سعادتلی پادشاهی، افندیك قدر عاجز فقیر بر پرنسك باباسی اولمق اوزره یادایتمکه نصل جسارت ایدیورسك؟. او چنجی وزیر ایاس پاشاها آسرت معامله کوستره رك طرف شاهانه دن قرال لویی نزدیکه کوندر بیان قولك هنوز حیاته می اولدیغی صور مشدر. ابراهیم، ۲۸ کانون اولمه لاجیکی تکرار ملاقاته قبول ایدرك زاپولیانك، مجارستان قرالی صفتیه وایلچیسی واسطه سیله، کندیسنه کوچك قدداشی کبی خطاب ایتمسه مساعده کوستردی. علاوه دیدی که: «بزقرال لویی بی اولدردك. قصرینی آلدق، اوراده یمك یدك و او بودق. اونك. قرالغی بزمدرد. قرالدرک تاج ایاه قرال اوله جتقرینی ظن ایتمك دلیلکدر. اجرای حکومت ایدن آتون دکدر، قیمتدار طاشلر دکدر، تیموردرد؛ قلیج اطاعته مجبور ایدر؛ قلیج ایاه قازانیان شیئی قلیج محافظه ایتمك لازم کلیر. بیلیرکه مجارستانک پاره سی، منابجی قالماشدر؛ بو حالده سنک افندیك پادشاهی متبوع طانیسین، دست اقتدارندن استمداد ایتمسین؛ اوزمان یاریم ایدر، یالکیز فردیناندی دکل، بتون دوستلری نه. محو ایلر، اونلرک طاغرینی آتلیمزک یاقلریله اووه یاپارز. دوج غریتی و اوغلی اولمسه یدی، فردیناندک و سنک افندیك حکومتی بی نشان ایتمش اوله جق ایدک؛ زیرا متقابلاً بر برینی خراب ایدن ایکی دشمنک محاربه سی اوزرلرینه کلن براو چنجی ایچون، دائماساعددرد. اکرن یکی چریلره، روم ایلی عسکریله فردیناندک اوزرینه یورو. مش اولسه یدی، یاخود ایاس پاشا بوغدانلیلره، تانارلره افندیك اوزرینه دوشمش اولسه یدی نه اوله جقدی؟ بو یاز وندیکی دوستلریمزک رجاسی اوزرینه کندیمزی حرکتسز طوتدق؛ فقط بویه یا بقله او یومیوردق، واکر اقتضا ایدرسه محاربه یه چیمغه حاضرز. ایکی رقیب بر برینک قوتلری محو ایتمش کوریورز؛ پادشاهک اردولری سهولته غلبه ایدد جکلردرد. ایکی خصمزمک اوزرینه، یالکیز برینک اوزرینه کوندردی کمزدن زیاده عسکر کوندره جکیز، و بودینی براینکچ استانبول. یاه جغز. بن سکا ترک اصلیه، یعنی پک قیسه سوبلدم؛ ترکلر آسویبلرلر، چوق یاپارلر. سن بنم کولدیکی کوروبده توجب ایدیورسك؛ قلیجزمک قوتیه فتح ایتدی کمزیرلری ایسته مک کلدیک ایچون کولیورم. معلومک اولسون که بز شاهین بجه سندن ده قورقونج بجه لریمز واردرد. اللریمز، بر کره قویدیغمز یردن. چیمماز، مکرکه کیلسین؛ بوسوزلری خاطر کده طوت، چونکه حقیقت بودرد. یر، کوکدن دوشن هر دامه نی آبر؛ بزده اونک کبی، بزده سوبلینلن سوزلرکده

جمله سنى، خصوصاً بر سفير طرفدن سويليانلىرى خاطر يمزده طوتارز . لکن بزم اوزون قوللر يمز وارسه سزكده اوزاغى كورر كوزلر يكز واردر . سز، پك چوق سئلردن برى غائب ايدلمش مملكتلىرى ايستيورسكز، دائماً باغر ادى قور يورسكز . بن ظن ايدر دم كه سىرمى يى چوقدن برى اونوتمش بولنه سك ؛ لکن كور يورم كه سىرمى شرابى ايجمشسك و، اكلاشيلان، خوشكه كيتمشدر . بو ايالت بزه وارداتندن زياده مصرفلى اولديغى سويليورسك ؛ بوشمدليك دوغرى بدر ؛ چونكه هر آي يكرى سكز يوك كوش آچقه، يعنى اللى آلتي بيك دوقة صرف ايد يورز كه سنده آتى يوزيتش ايكي بيك دوقة ايدر [۱۷] . سىرمى به مقابل بزهديه ايستميورز، وىركى ايستيورز . بزه ايكي دفعه لهستاندن بحث ايتدك ؛ بو قور الغك صوك ايلچى سنى اوچ سنه لك بر متاركه ايله كوندر دك كه اونكده مدتى يا قينده بيته جكدر . لهستان ايله محاربه ده بولنماق لغه مزله برابر صوك سئلرده اورادن الليشر بيك دوقة كمشدر ؛ چونكه تاتارلر لهستاندن آلدقلى اسيرلىرى هپ تركلر صاتارلر ؛ كىلى وكفه كمر كلرى ده ايكي سنه ده واردات معتاده دن اوتوز بيك دوقة زياده وىر مشدر (۱) ؛ اكر عسكرى يمز افلاقدن لهستانه كىرسه يدى ، قرال نه ياپارسه ياپسين ، بتون بر سنه هر يره آتش وىره دك ، قان صاچ قرق اوراده قاله جقلى ايدى (۲) . «سلطان سايمان لاجچى يى ۲۷ كانون ثانى ۱۵۲۸ ده ملاقاته قبول ايله اونك ايراد ايتديكى نطقه جواباً شو سوزلى سويلدى: «متبوعكك صداقتى نمونيتله قبول ايدر دم؛ شمدى به قدر حكومتى، صورت فعليه ده هيچ بروقت اونك اولما مشدر؛ او حكومت، فتح وسيف حقيه بندر . لکن ذاتمه انتسابنه مكافات اوله رق مجارستانى ترك ايتدك دن باشقه اوستريانك فرديناندينه قارشى اونى صورت مؤثرده حمايه ايدم جكم؛ مستريح اوله بيلير .» ملاقاتك ختامنده ابراهيم پاشا لاجچى به ديدى كه: «شمدى متبوعك قرال ديه جكز؛ ترانسيلوانيا بانى دكل . پادشاهمز حكمدارىكك دشمنلىرى اوزرينه بالذات يورويه جكدر . آرتق نه هديه ايسترز، نه وىركى!». لاجچى، او وقتدن اعتباراً، آچيله جق سفرك تسليحاتنى و محاربه پلاننى آمين ايتدى . عودته رخصت آلىق ايجون قبولدن بر كون اول (۱) بر مملكتنه ادخالات موجب منفعتدر ، اخراجات ده اولق شرطله . ابراهيم پاشا بو شرطى اونوده بيليردى ؛ چونكه غنيمت طريقيله ده ممالك عثمانيه به كلى باره كىردى . شمدى ايسه او اوله مادى ايجون ، اى دوشونلى يز ؛ زيرا ادخالات مملكتك طوبراغيله ، يعنى املاك و اراضى سنىك تبه اجنبيه انه كچمسيله تقابل ايدر . (مترجم)

(۲) Bel ، ص ۱۷۶ ، مذكور اولان بومنفولاقى قاتونا اونوتمشدر .

(۳ شباط ۱۵۲۸) درت قات خلعت واون بیك اقیچه (ایکی یوز دو قه) هدیه آلدی . ایرته سی کون حضور سلطانی به قبول ایدلدی ؛ پادشاه کندیسنه شو یولده خطاب ایتدی: « متبوعکّه ارتباطمزی اثبات ایچون استعمال ایددجکمز وسائطی بیلیرسک : اونک ایشلری بنم ایشلر مدر ؛ بکا عائد اولان اوکا عاؤدر . بیلیرم که خرستیان حکومتلری اجدادیمک و مسلمانلرک اوزرینه تهدیدلی بلو طلر بیغمشلردر ؛ انحق بوبلو طلردن بیلدیرم چقیموردی . اونلر سبب اولسه دیدلر انسان قانی دوکلیه جک ایدی ؛ لکن هر وسیله ایله اوزریمزه یورونیلری محو ایتمک مطلقاً لازم ایدی . متبوعک ، خرستیان حکومتلرینک مهم و غیر مهم هر حالندن بزى دائماً خبردار ایتسین ؛ آره مزده کی اتفاق کوندن کونه دها درین کوك صالحه جقدر . متبوعکّه دوست و متفق وفاکار اولمق ایسترم ؛ بالذات ، بتون عسکرمله اونک دشمنلرینک اوزرینه یورویه جکم ، حییب خدا محمده وقلیجمه یمین ایدرم . »

لاچکیده « متبوعنک ، پادشاهه دوست اولانلره دوست و دشمن اولانلره دشمن اوله جفته می اولان الله و بالذات الله اولان یسوع المنجی نامنه » یمین ایتدی . اوندن سوکره لویی غریتی یی زاپولیانک مرخصی اولمق اوزره تقدیم ایددی . ۲۹ شباط ۱۵۲۸ ده مجارستان ایله ترکیه آره سنده برنجی اتفاق عهد نامه سی عقد اولندی ؛ اوندن ماعدا لاچکی به اللی طوپ واللی قنطار باروت وعد ایدیلرک بونلرک طونه و تیس طریقله همان ارسالی تدارکی کورلدی ؛ اوصیرده ، دولتک بتون سنجاق بکلرینه ده ، هپ عسا کر معاونه لرینی ایلك اشارتده سفر ایچون حرکتیه حاضر بولندرملری امر ایدلدی (۱) .

فریدیناند زاپولیانک تشبثاتندن ، لاچکینک مأموریتنده کی موفقیتدن معلومات آله رق اوده سلطان سلیمان ایچی کوندردی . اوستریانک باب دولته ایلك کوندرمش اولدینی بوسفارت ژان هو بوردانسکی وسالاتنوق اسملرنده ایکی نونس (۲) ایله اصلاً المانیالی اولان «سیگیسموند وه یگزه لبرگه ر» دن مرکب اولوب امداد ایسته مکه دکل ، مجارستاندن آنان اراضینک طلبنه ، مصالحه قطعیه وهیچ اولمازسه برمتارکه تکلیفنه مأمور ایدیلر (۳) . الی هفته سیاحتدن سوکره ، فتح قسطنطنیه نك یوم

(۱) قانونا ، ۲۰ ، ص ۲۲۸ و ۳۳۴ ، لاچکینک بومأموریتی حتنده ایستوانتی و ژووبوس (Jovius) ده کی بعض سرواتی ولاچکینک روزنامه سنده کی بعض تاریخ خطالرینی تصحیح ایتمشدر .

(۲) اوستریا ایلیچلرینه «نونس» دینیلدی . (مترجم)

Zermeghi , Rer . gest . iner Ferdinandum et Johannem , dan (۲)

دورینه مصادف ۲۹ مایس ۱۵۳۸ تاریخندہ استانبولہ واصل اولدیلمر . امر پادشاهی موجبجه استقبالیلرینه چیقان بیک آتلی ایله استانبولہ کیردیلمر . ابراهیم پاشا هو بوردانسکیدن « بتون خرستیانلق علمی حکمدارلرینک ، کولیکسنه التجا ایتمکده اولدقلری عثمانلی پادشاهنک حضورنده سنک متبوعک ، نصل ، کندیسنه زیاده قوتلی عنوانی ویرمک جرأت مغرورانسندہ بولمشدرد ؟ » ديه صوردی . هو بوردانسکی ، دولت عثمانیه نك حمايه سنی استرحام ایدن دولتله هانکیلمری اولدیغنی بیامک ایسته می اوزرینه ابراهیم پاشا فرانسه یی ، لهستانی ، ونیدیکی ، ترانسیلوانیایی صایدی . وزیر اعظم ، فردیاند طرفندن طلب اولسان ممالکک دفتری کورمی وزیرنه [۱۸] ، استانبولک ده ایستلمه مسنه تمجب ایندیکنی بیان ایلدی . محاربی هو بوردانسکینک اطواردرشته سنی لهستان پالاتینی لاجکینک معامله مراسم شناسانه سندن پک فرقی ایدی . سلطان سلیمان ، فردیاندک یالکیز مطالبندن دکل ، یومطالبک عرض اولندیغنی صورتندن ده اوقدر مغبر اولدی که ایاجیلری اقامتکاهلرندہ موقوف بولندردی . آنجق طقوز آی اسارتدن صوکره کندیلرینی سر بست براقه رق هر برینه بش یوز دوقه هدیه ابتدی ، وشوسوزلری سویلدی : « متبوعکیز یزمله هنوز مناسبات دوستانه وهم جواریده بولنماشدر ؛ لکن یاقینده بولنه جقدر . کندیسنه سویله بیلیرسکیز که بتون اردولرمله کیدوب ملاقی اوله جغم ، وایستدیکنی کندم ویره جکم . » سفیرلر ، جواباً ، متبوعلری ، پادشاهک دوست اوله رق کسندن ممنون اوله جغنی ، فقط دشمن صفتیه ده قبول ایده بیله جکنی بیان ایندیلمر . تجدید متارکه ایچون متبوعی طرفندن کوندرلمش اولان لهستان ایلیچیسسی سیگیسموند ویکیزه لبره رگری فردیاندک اک صادق خادم لرندن سیگیسموند ديه تریشتاین ظن ایدن وزیر اعظم ، بو اوستریا ایلیچیسینی شارل-کنک قارداشی طرفندن کوندرلمش برجاسوس اولمقله اتهام ایلدی ؛ مقدا قرال ایکنجی لوینک سراینه کوندریلن چاوشک قتلنی ده اوقدر آجی بر صورتده تقییح ایلدی (۱) .

Schwandtner ، ص ۳۹۳ . « مجارستان مخزنی ، نام اثر ، ۴ ، ۳۹۵ . اوستریا خاندان طوری وقرالیسی خزینه اوراقنده هو بوردانسکی (Hobordansky) نك راپوری ؛ بو خزینه اوراقنده شمعدی به قدر نامعلوم برچوق ترك وثائق واردرکه بالدفعات اولردن بحث ایتمک وسیله سی بوله جغز .

(۱) ویکیزه لبره رگر (Weixelberger) ک راپوری . اوستریانک دولت عثمانیه به بو ایلیک سفارتی حقنده درت ورقه لقی ، مطبوع فقط محل طبی کوستریله مش بر راپور

سلطان سلیمانک، مجارستان قرائتک نامہ سنہ ویردیکے جواب شو صورتلہ دہ تحقیقیری متضمن ایدی : اوچ کون مقدم ، ابراہیم پاشایہ ، سنوی اوچ ملیون اچہ تخصیصات (التمش بیک دوقہ) ایلہ سر عسکرلک ، یعنی اوستریا اوزرینہ آچیلہ جق سفرك باش قوماندانلغنه مأموریتتہ دائر بتون دیوان مجتمع ایکن بربرات اعطا ایلدی . بالذات پادشاہک کوزی اوکنده ، نشانجی بولنان مورخ جلال زادہ طرفندن قلمہ آلتان بوبراتک صوک فقرہ لری وزیر اعظمہ ویریلن اقتداری شویلہ تعریف ایدر (۱) .

« بیوردم کہ بعد ایوم دخی کماکان وزیر اعظم وکافہ ممالک محروسہ مدہ جناب جلات مأمم قبلندن سر عسکرلک اولوب وزراء اصف نشان مسند نشین وروم ایلر بکلر بکیسی وقاضی عسکرلرم وعامہ علما وفضلا وقضاة وسادات ومشاہخ وسائر بکلر بکیلرم وعموماً ارکان دولت قاہرہ واعیان سلطنت باعہرہ وسنجاق بکلری وباب سعادت مأمبده خدمت ایدن بلوک اغالری وحجاب سر اپردہ عظمت وکامرانى ونواب کارکاه حشمت وکشورستانى ومتفرقه لرم وبلوک کتخدالری وقہوم قوللری جمہہ سی وجمیع ممالک تحمیدہ واقع اولان الای بکلری وصو باشیلر وچری باشیلری ومجموع عساکر نصرت مآثرم خلقی وسائر زمرہ اکابر وافاضل وجہہ عالی واسافل وارباب مناصب وجہات وجہور انامدن قاطنان سدہ عرش آسا وساکنان عقبہ کیتی فضا وقطان مملکت ووطان ولایت واهل وبرومدر وجہہ صغیر وکبیر وغنی وفقیر محصلاً خواص وعوام کافہ انام مومی الہی وزیر اعظم وهرزمانده عموماً سر عسکرلک بیلوب کچل تمظیم وتکریم ایلہ معزز ومکرم ووفور بحیل وتفخیم ایلہ مبجل ومفخم طوتوب مشارالہک حضورندہ اقبال واستقبال ایچون دقیقہ فوت ایتیموب ہرنہ کہ دیرسہ وہرنہ وجہ کورسہ ہم لسان در زبارمدن صادر اولش کلام سعادت انجام وامر واجب الاحترام بیلوب سمع تحقیق ایلہ صفا وحسن قبول ایلہ تاقا ایلوب دولت قاہرہ صاحب قرانیہ متعلق اولان جمہ

موجوددر: «Welcher gestalt Kunig.Maj.zu Hungarn Behmeb Bothschafter. nemlich Herr Sigismund Weichselberger und ein Ungarischer Herr zu dem turkis.hen Kaiser zukommen sinä» وندیسہ (Wendische) مراجعت

«مجارستان مخزنہ»، ۴ .

(۱) ہاممہ رک ترجمہ سی یرینہ اصلندن آئمشدر ، منشآت فریدون ، ج ۱ ، ص ۸۲ :

و ۸۳ : (مترجم)

مهمات امور و کفۃ مصالح جمهورده امرندن وسوزندن تجاوز و عدول و انحراف و ذهول ایلملر . اکر استانه سعادت آشیانه مدده و اکر سائر ممالک محروسه مدده واقع اولان بکر بکیلرک و سنجاق بکیلرک و باقی اعلی و ادنا و ارباب مناصب و مراتب و اصحاب جهاتک و منازلک و بالجمله حومه سلطنته مدده اولان کلیا قوللریمک عزل و نصبی انک رأی صائبه و فکر ثاقبه مفوض اولوب شولکه مراسم قوانین و زرات و سر عسکری و لوازم اسالیب صدارت و دادگستریدر مؤدی قیلوب سالاک مسالاک عدالت و نصفت و ذاهب مذاهب شرع و دیانت اولوب طبقات مخلوقاتی علی تفاوت الدرجات منازلنه تنزیل ایلمکده دقیقه فوت ایلمه . و هر بارکه سفر هایون واقع اولوب سعادت و اقبال و عزت و اجلال ایله جناب جلالت مابم توجه ایتملوا اولوب و یاخود عسکر ظفر بیکرم ارسال اولتمق لازم کله اول وقت دخی سر عسکر لکه متعلق اولان خصوصات هر نه ایسه کلیاً مومی الیهک ارای صائبه اصابت قرین و افکار ثاقبه متانت رهینته مفوض اولوب او امرینه امثال و نواهیسندن اجتناب ایلیوب امرینه مخالفت ایتملر . یولداشلی و مردانه لیکي ظهور ایدنلر باندده و مستحق عاطفت و عنایت اولنلر حقنده اکر بکر بکیلک توجیه ایتمکدر و اکر اعلی و ادنا یه تیمار و علوفه و یرمکدر بالجمله انواع مناصب و جهاتدن محصلا هر نه توجیه و تعیین و تفویض و تقلید ایدرسه بزم عز حضور سلطنت موفور مستلزم الحبور مدده محل قبولده و منزله ارتضاده بیلنه . و کذاک ذکر اولنان فرقه عساکر نصرت مأرمدن العیاذ بالله فرمان شریفه مخالف مشار الیهک امرینه و سوزینه مخالفت و عناد ایدنلری کیم کرکسه اولسون و یاخود خلاف شرع مطهر و مغایر قانون مقرر رعایایه ظلم و تمدی ایدنلر قاچ نفر اولور ایسه اولسون اصلا سده سعادت جاننه عرض و اعلام ایتمک توقف ایتمیوب انواع عقوبات و سیاستدن هر نه یه مستحق و سوزار اولور ایسه اولسون مقتضای شرع و قانون اوزره تأخیر ایتمیوب سیاست ایدوب کرکی کبی . حقلزنده کلدوره که سائر لرینه موجب عبرت و نصیحت اوله اولباندده هیچ احد مانع و دافع اولیه . شویله بیلهلر ، علامت شریفه اعتماد قیلهلر . تحریراً فی اوائل شهر شعبان المعظم ، سنه خمس و ثلاثین و تسعمائه ، بمقام قسطنطینیّه . [۱۹]» (۱) .

(۱) جلال زاده نشانی مصطفی بک نقل ایدرکه: «برکون دیوان داغلدن صوکره بادشاه بنی چاغیروب «حمد اولسون مملکتیز وسعت بولدی ؛ مدالح چوق؛ هریره کندیمز کیتمک مناسب دکلددر؛ ابراهیم پاشا سر عسکر اولوق اوزره بربرات تسوید ایت» دیه امرایتدیلر .

پادشاه بورات ایله برلکده وزیر اعظمه اوچ تشریفات کورکی ، مکلف اکرلنش طفقوز آت کوندردی که برینک اوزرنده اجمار ثمنه ایله لامعه دار بر قلیچ و برکان ایله اوقلر بولونیوردی (۱) ؛ ابراهیم پاشایه آتی توغ و اوزمانه قدرسنجاقلر دوت اولمق معتاد ایکن یدی سنجاقل ویرلدی . ایکسی قرمزی ، ایکسی چیزکیلی ، اوته کیلری بیاض ، یشیل ، صاری اولان بویدی سنجاقل عثمانلی اردولرینه سیارات سبعة نك تأثیرات مسعوده سنی جلب ایتمک اوزره تفأل اولنمش ایدی . روم ایلی بکلر بکی قاسم پاشا بونلری ، داود پاشاده کی اردو کاهنده وزیر اعظمه ایصال ایتدی . وزیر اعظم بومناسبتله دولتک بیوک مأمورلرینی وارو رو ساسنی پک مکرمانه تلطیف ایلدی . برمدتجک صوکره سلطان سلیمک و اوغلنک خدمتده اختیاراتلامش اولان ایکنجی وزیر مصطانی پاشا و فوات ایلدی ؛ ایکنجی وزیرک روم ایلی بکلر بکی قاسم پاشایه و اونک خدمتی ایکنجی دفعه اولمق اوزره وزارت عظمایه علاوة ابراهیم پاشایه تقویض اولندی (۲) .

۱۰ مایس ۱۵۲۹ ، سلطان سلیمان ایکی یوز اللی بیگ عسکر و اوچ یوز طوب ایله استانبولدن حرکت ایتدی . معیت پادشاهینک نه ترتیبده کیده جکلری بر امر مخصوص ایله تعیین اولندی : باشده چاشنیکیکلر بولنه رق اولنلرک ارقه سندن متفرقلر کله جک و اغالرده بونلری تعقیب ایده جک ایدی ؛ نشانجیلر ، دفتردارلر ،

اوکیجه یازوب ابرته سی کون حضورلرنده اوقودم ، « معقول » بیوردیلر . غایت مکلف یازیلوب طنزاندقدن صوکره حضوره تسلیم اولندی . هدا یا ایله برلکده بکی چری اغاسنه تودبعاً کوندرلدی . ابراهیم پاشا برانده خاص تعیین اولنان اوچ ملیون اچیهی آزیقسانه رق « ابوالفتح ، وزیر اعظم محمد پاشایه قرق کره یوز بیگ ویرمیشدر . بوقولکزه دخی اویله جه ویرسه ... » دینجه سلطان سلیمان « اولنلر قسطنطنیه فتحه موفق اولمشلردر . ده ا زیاده احسان بیورسه لر جائز ایدی » بیورمشلر . ابراهیم پاشا « بغداد وبدون زمان قدیمدن بری پای تختدر . استانبوله ترجیح اولنلر لسه اوندن دون دکلدلرلر » زمینده جواب ویره جک اولمش ایسه ده سلطان سلیمان « استانبول الآن پای تختمزددر ؛ اوشهرلر نصل ترجیح اولنور ؟ خصوصیه بزم اولنره بکزه مکه چالمنق نه حدیمز ا » سوزلریله قطع کلام ایشدره . پچوی ، ج ۱ ، ۱۲۹ و ۱۳۰ . بوسر عسکرلک ابراهیم پاشانک نقطه منتهای اقبالی ایدی . اسباب اعدامی بوندن باشلار : نصل که ایلریده کوریه جکلر ؛ فقط ابراهیم پاشا سرعسکر اولدینی زمان بغداد التمامش ایدی . (مترجم)

(۱) آت طاقلرندن بریده مرصع ایدی . پچوی . (مترجم)

(۲) جلال زاده ، ق ۱۲۴ ، موراجه دوسون ، ۷ ، ص ۳۹۱ . صولاق زاده ،

« ق ۱۶۸ ، فردی ، ق ۱۵۰ ، عالی ، ۱۲ نجی وقعه .

قاضی عسکر لر پادشاهک یدی توغی اوکندده کیده جکاردی (۱)، فلبدهه مریج یاغموردن او قدر قبارمش ایدی که کوپری بی الوب عثمانی اردو کاهنک قورلمش اولدینی او و دینی باصدی (۹ حزران — ۲ شوال). بر چوق عسکر بوغلدی؛ بر طاقمی ده صو ایله محصور اولدقلری جهتله بیه جک بوله مامق تهلکدسنه عرض نفس ایله اغاجنره چیقیدیلر (۲). اردو، شدتی بریاغمور آتنده کوجلکله یولنه دوام ایدرک مور اووه و صاوودن مرورده موفق اولدی؛ در اووه نهریخی ده اسدک قربنده کوپری آتهرق کچدی. پادشاه موهاچه واصل اولنجه زاپولیا، ایاجیسی لاجکی و آتی بیگ آتیلدن مرکب بر فرقه ایله عرض عبودیتسه کادی. وزیر اعظم زاپولیانک یاقینلشدیغنی خبر آلتجه اللی یکی جری و معیتدن اللی سواری ایله استقباله چیقیدی (۳). ایرتهسی کون (۲۰ تموز — ۱۴ ذی القعدة) ایچون مجارستان قرالنک قبول رسمییی قرارلشدیرلدی. اوتاغ هایونک ایچ طرفنده سرای وارداغالی صف قورمش ایدیلر؛ اونلرک آرقه سنده یای و اوقلرله مسلح صولاقلر، اونلردن صوکره ساییس و متفرقه لر بولنیوردی؛ خار جده یکی چریلر ایکی طرفله دیزلمش لردی. اونلردن صوکره ده صاغده سپاهیلرله روم ایلی عسکری، صولده سلحدار لرله اناطولی عسکری موقع طوتمش لردی. اوکله یه دوغری صول جناح اغالریله متفرقه لر زاپولیا بی آلتجه کیده رک اوتاغ هایونه قدر معیتنده بولاندیلر. سلطان سایمان زاپولیانک کیردیکنی کورنجه اوچ آدیم ایلری یوریه رک اوپدیرمک ایچون الی اوزاتدی؛ صاغ طرفنه اوتورمق اوزره دعوت ایلدی. وزیر اعظم ابراهیم، آیس، قاسم پاشا لر صول طرفه آیاقده طور بیورلردی. پادشاه زاپولیا به رخصت ویردیکی صیره ده صیره غاشیه لی اوچ رأس جنس آت و صیرمه لی چوقه دن درث قانتان هدیه ایتدی (۴). سلطان سایمان موقع محاربه ده مجار قرالنک تعظیما تی قبول ایتمکله مظفریت لامعه

(۱) روز نامه سلیمان.

(۲) عالی ۳ نجی وقعه، ق ۲۳۶، و صولاق زاده، ق ۱۰۰۸، جلال زاده نک ۱۲۸ نجی و رقدن برفره نقل ایدرلرکه بوکا اینانمایان چوق بولنه جقدر: جلال زاده نک نقاش علی بکدن حکایه سنه کوره بوعلی بک براغاج اوزرینه چیقمش اولدیغندن صباحه قدر کوجک ییلانلر کندیسنی بیزار ایتمش واغزینی، قولانلرینی دلیک ظن ایدرک کیرمک ایستمش لردی.

(۳) روز نامه سلیمان.

(۴) روز نامه سلیمان، پنجوی، ق ۳۸، عالی، ق ۲۳۷، جلال زاده، ق ۱۲۸،

فردی، ق ۱۵۶. ایستوائقی.

داری صحنه‌سنی خاطر لرده تأیید ایلیش اولدینی کبی موهاچ صحرائی قرال لوئینک هزیمتی و شرف ملی بی‌کندی حرص جاهنه فدا ایدن زاپولیانک مسکنتی کوردیکی جهته قرالغه کن محجوبیتک ایکی دفعه شاهدی اولمشر . موهاچدن سکسارده کیرلدیکی زمان ایزوورنیک والیسی بالی بک، مجارستان تاج قرالیسنی و بوتاجک محافظی اولوب زاپولیا به طرفدار بر فرقه انه دوشمش اولان بیهر پوره نه بی الملق اوزره بش یوز سواری ایله ایلری کوندرلدی .

۳ ایلولده سلیمان — او وقت فریدیناند التده بولنان — بودین دیوارلری اوکنه واصل اوله رق شهر جوارنده [۲۰] باغلق صیرتلا اوزرینه اردوگاهنی قوردی . محاصره عمایاته درحال باشلانندی . پادشاه و وزیر اعظم آرقه لرنده عادی کورکلی قفتان و باشلرنده مغفر اولدینی حالده اکثریا استحکاماتی استکشافه چیقارلردی . بشنجی کون داخلی قانی عثمانلیرک انه دوشدی ؛ ایرتهسی کونی یکی بر هجوم وقوع بوله رق عساکر محافظه ، امان ضابطانندن بری قریستوف به سسه ره ره ، و دیگر ی ژان توینکه رنامه نده ایکی الجاغک تأثیرینه تبعیه " حیاتلری محافظه اولتمق شرطیه — هنوز کدک آچلمه دن — تسلیم اولدیلر (۱) . یکی چریلر ، قوردقلری یغما امیدلرینک یرینی بولمادیغنی کوره رک سویلنمکه و تضمینات طلبنه قیام ایتدیلر . بونلرک خشنودسزلقلری اغیر قاریشیققلری موجب اوله رق او صیره ده سکبان باشی باشندن یاره لاندی ؛ دیگر بر طاقم بیوک ضابطلرده طاشه طوتلدی (۲) . عسکر ، آرزولرینی پادشاهک اسعاف ائمه مسندن منفعل اوله رق اهالی بی کوله اولمق اوزره صاتدیلر ؛ امان محافظلرینی ده قلعه دن چیققلری زمان شرائط تسلیمه رغماً قتل عام ایتدیلر . بناءً علیه موهاچ اسیرلرینک و بونلرک اعدامی پادشاهه دکل ، منحصرأً ایکی چریلرک طمع وحشت کارانه لرینه عطف اولتمق لازم کلیر (۳) . بودینک ضبطندن اوچ کون سوکره ، زاپولیا آرپادلرک (۴) تحتنه اقعاد

(۱) ۸ ایلول تاریخنده روز نامه سلیمانی .

(۲) روزنامه سلیمانی . جلال زاده ، صولاق زاده ، حسن بک زاده ، فردی ، عالی ، پیچری ، ق ۴۸ . پچونیک روایتنه کوره بر اسیر ، عساکر محافظه نک کوتورمکده اولدینی بر اراهه بی معاینه ایتک ایستین بر مسلمانک اوزرینه قلیچ چکمسبیله بوندن دولابی قتل عام وقوعه کلشدر . کرکک یکی چریلرک اختلالی و کرکک بو وقعه باشقه هیچ بر تاریخده مندرج دکلدر .

(۳) روزنامه سلیمانی .

(۴) مجارستان فاتحی آرپادک سلاله سندن اولان مجارستان قرالری . (مترجم)

اولندی؛ فقط بالذات پادشاه، یا خود وزیر اعظم و دیگر روزیر، حتی اورپا و آسیاده کی بکلم بکلردن بری ویکی چری اغامی طرفدن دکل، آغانک ایکنجیسی دیمک اولان سکبان باشی معرفتله. سکبان باشی لوتی غریتی ایله برابر ترانسیلوانیا و یوده سنک چادرینه کیده رک قصر قرالی به دعوت ایلدی. زاپولیا، سکبان باشی به، بیک، معیتده کی یکی چریلرده بر او قدر آتون و یردی. سلطان سلیمان بودینه بر ترک والی براقه رق ویکی او امرگذارینی معیته آله رق ویانه اوزرینه توجه ایتدی؛ سمندره بکی بچی پاشا زاده محمد بک اردونک او کنده کیده رک استکشاف وظیفه سنی ایفا ایدیلدی (۱).

صوک بهار تساو ایلی و نهاری موسمنک فورطنه لریله برلکده ایلیک آقینجیلر میخال اوغلو احفادنندن برینک قومانده سیله ویانه به واصل اولدیلر. قونت ژان هارده کک بایراق داری قریستوف زه دلپچ ایله آلتی شوالیه [۲۱]، اوزمان مورخلرینک اوراقچی، یا خود دری یوزیچی تسمیه ایتدکلری قورقونج انتظامسز عسکرک ایلیک الدینی اسیرلر آرسنده ایدی. زه دلپچ ایله فلاکت آرقاداشلردن هر بری مزراق او جنده براسیر باشی کوتورمکه و شوصورتله لهیتا اوزرنده بروکه قدر کیدوبده پادشاهی استقباله مجبور طوتدیلر. سلطان سلیمان ویانه عسا کر محافظه سنک مقدارینی و شمندی فر دیناندک نرده بولدیغنی صور دی. بونلر محافظلرک بکرمی بیک پیاده و ایکی بیک سواری به بالغ اولدیغنی و فر دیناندک یوقاری خطه به چکلدیکنی بیان ایتملری اوزرینه پادشاه فر دیناندی بولنجه به قدر تعقیب ایده جکنی و بالا اختیار عرض تسلیمیت ایده جک اولور لسه ویانه اها ایسنک امواله ایلشمیه جکنی و فقط بویله یا بمازلرسه شهری عسکرلرینه براقه جغنی سویلدی. عزیز و انچه سلاو کوننک عرفه سنده (۲۷ ایلول — ۲۳ محرم) سلیمان ویانه دیوارلری اوکنه واصل اوله رق اردو کاهنی سیمه رینک کوینده قوردی. اوتاغ هایون — که اونک یرینه مؤخرآ او وسعتده بر بنا یاپلمشدر — داخلآ صیرملی قماشلرله مفروش اوله رق خارجآ آتون دیرکلر اوزرینه قورلمش ایدی؛ بتون اطرافنه اون ایکی بیک بکی چری توزیع اولمشیدی. انا طولی بکلر بکی بهرام پاشانک عسکری شوهنات دره سنه قدر پادشاهک اردو کاه عمومی سنک صاغ طرفنه یا بیلور دی؛ سیمه رینکک صاغ طرفنده نشانچی و دفتر دار چادرلری بولونیوردی؛

(۱) روزنامه سلیمان. عالی، ق ۲۳۷، پچوی، ق ۴۹. فردی، ق ۱۵۸.

عبدالعزیز، ق ۸۱.

وزیر اعظمك اردوكهی عزیز مارق ایله ویانهك «اوجاقلر قاپیسی» دینیلن قاپیسنه قدر اولان مسافهینی اشغال ایله بونقطه دن ویه نه ره برغ دینیلن طاغعه قدر امتداد ایدیوردی. ابراهیم پاشانك چادرلری یاتیننده غران استحکامنی سلاح پاتلاتمق سزین اچاقجه تسلیم ایتمش اولان (۱) پول ووردای ، بحار قرالنی تاجنك محافظی پول پهره نی ، زاپویانك عالم دوستی سیمون اتینایی ایله وزیر اعظمك محرمی لوئی غریبتنك چادرلری وار ایدی. عزیز مارق ایله ویه نه ره برغ آره سنده طویجی باشی قوماندنده درت یوز طویدن مرکب طویجی طاقی ، دوغانجیلر ، قولوورنجیلر (محاصره طویجیلری) بولونیوردی. پیشدار قوماندانی بالی بك (۲) ویه نه ره برغ تپه لرینی بو طاغك شهره مقابل مائهنسی اشغال ایدیوردی ؛ ویه نه ره برغ ایلیرسنده دم دار قوماندانی خسرو بكك (۳) عسکری ویانه یه قدر یاتیش ایدی. «كوشك قاپیسی» تسمیه اولنان قابی یه باغارلردن ، خرو اتلردن ، صربیلردن طویلاتیش روم ایلی ایاتی عسکری قونش ایدی ؛ «اسقوجیایلر» قاپیسنده دویلینغه دوغری موستار پاشاسی اعقاد ایدلشمیدی. محاصره اردوسنده تقریباً یوز یکریمی بیك آدم و یکریمی بیك دوه وار ایدی. قاسم وویوده (۴) طونه اوزرنده ، اچیلرنده مارتولوز (عسا کر غیر منتظمه) بولنان سـكـز یوز بالقجی قایغندن مرکب برانجه دونامیه قوماندانه ایدیوردی . شهرده . محصورلر — هربری ترکلرک براردو کاعنه مقابل — یدی موقعك استحکاملری ، وزیرینه توزیع اولمش ایدیلر .

وزیر اعظمك چادری قارشیدنده — کداوتاغ هایون بونك ار قه سنه مصادف ایدی — باویه رادوقه سی پالاتین فیلیپ درت یوز سواری و اون درت طابور ایمپراطورلق عسکر ایله اوجاقلر قاپیسنی اشغال ایله صولده قرمز قله یه و صاغده قارنتیه قاپیسندن یاری یوله قدر یاتینده ایدی. استحکامك ، قارنتیه قاپیسیله اتصال و اوغوستلر مناسرتینه قدر امتداد ایدن قسمك محافظه سی شوالیه نك دوره ی شاخ قوماندنده سنده کی اشانغی اوستریا عسا کر

(۱) ایستوانفی ، قانونا ، ۲۰ ، ص ۴۸۸ .

(۲) په سسل (Pessel) ، کوچک بالی بك که دها اوج قارداشی اولوب جمله سی برز قوماندانغه تعیین اولنان ذات اولدینغی سویلیور ؛ اوستریا تاریخی المانقنده یازلدینی کی درت اوغلیله بلغراد پاشاسی دکل . بوتقویمده ، ص ۹۴ ، نرستاسکی یرینه موستار او قونیلدر . وه لیوسه (Velius) ده مراجعت .

(۳) په سسه لك اوژوبوبك (Ujumbeg) دیدیکی .

(۴) لاباخ (Labach) و په سسل ، ۷ .

معاونہ نہ تودیع اولنمش ایدی . اوغوستنلر مناستری داخل اولدینی حالده ، اورادن اعتباراً قصره قدر خطاستحکامات آہل دوہولنہ کہ واونک ایستریلی عسکرینہ ویرلمش ایدی . حرب مشاوری و طوپچی باش استادی اولریک لہ یسہر قصری مدافعہ ایدیور . ایدی . قصر ایہ اسقوجیایلر قاپیسی آرسندہ کی موقعه — بر قایچ اوستریا تیمارلیسی ایہ ویانہ بلدیہ محافظلری ضابطانی معیتندہ بولندینی حالده — حضور حکمداری مشاوری لہ ٹونار دوفہلس قومانداییدیوردی . او جانلر قاپیسندن ٹہند (سفالٹ) (۱) دینلن یہودیلر محلہ سنہ قریب وەردهر قاپیسنہ قدر استحکامات رامپرہ دخت دہہر سدورف ایہ بر طاقم اوستریا تیمارلیسنہ واسپانیول عسکرینہ ویرلمشیدی ؛ سرای امراسندن درت بوہمیاطابوری میرآلای ارنسٹ دولاندانستاین ایہ ژان ہالوک قوماندہ سندنہ بش یوزسواری وەردهر وسہل قاہلرندن قرمزلی قہیہ قدر متمد اولان خطدہ جنک ایدیورلردی (۲) . محصورلرک قوتلری مجموعی اون آتی بیك کشیدن عبارت اولہرق بوہر آویج عسکر سلیمانک مدہش اردوسنہ قارشلی نہایت آتی قدم قالیناغندہ ویرجدن کاملاً محروم براستحکامی مدافعہ ایدہ جنک ایدی . لکن وسائط مدافعہ ضعیف ایسہ ترکارہ قارشلی کین شدتلی و درین ، نفرانک غیرتی امثالسز ، امرانک مہارت وجسارتی عددنقصانلی صورت کافیدہ ضامن ایدی . بوامراء اخیر آسپیر مجلس عمومیسندہ ترکارہ قارشلی حرب ایدہ جنک اردونک — یکنی باویہ رالی فرہدریقک یرینہ — باش قوماندانلغنہ تعیین اولنمش اولان پالاتین ایالتی قوتی و باویہ را دوقہسی ایہ قونت نیقولا دوسالم و بازون روگگہ ندروف ایدی (۳) .

دشمنہ انتظاراً ویانہ جو اراندہ کی محلہلر یاقلمش ، باییتلمش ایدی ؛ برنجی استحکامدن بکرمی خطوہدہ شہرک ایچنہ دوغری طوپراقدن یکی براستحکام انشاقلندی ؛ طونہ ساحلی قازیقراہ مدافعہ اولندی . سہل قہہسی ومدبجہ لر کوپریسی یاقیندہ بر برج یایدی ؛ قومباردلرک تأثیرات محر قہسنہ قارشلی کلنہ بیامک اوزرہ خانہلرک اخشاب سفملری ہدم ایدلدی . محصورلرک طوپلری یمش ایکی عدددن ، یعنی عثمانلی طوپلرینک خسندن عبارت ایدی .

(۱) «*Quæ a judcorum turri tenet et im ellendt germanice appet*»

لatur» مورخ دیداقوسہراوا (Didaco Serav)، ص ۴۸ .

(۲) پہسہل ، لووانقلاو ، ص ۵۷ .

(۳) پہسہل ، ص ۴۷ .

سایمانک اردوگاهنی سیمه رینکده قوردینی کون (۲۷ ایلول — ۲۳ محرم)، طونه عثمانلی اینجه دونانمانسی تشکیل ایدن درت یوز قایق نهر دن یوقاری دوغری چیقزق تصادف ایتدکلی کوپر بلی کاملاً یاقشردی . ایره سی کون ، محصور لر ، ایکی بیك بش یوز مقدارنده اولدق قری حالد ، قارینتیه قایسندن ترکلرک اوزرینه یوروش یاپه رق ایکی یوز کیشی اولدیر دیلر که ایکی یایا باشی ، برچاوش ، برچوق یکی چری یونلرک آره سنده ایدی . تبدیل قیافته آت اوزرنده شهرک اطرافنی طولاشمقده اولان وزیر اعظمده آزدها اسیر ایدیلر جک ایدی (۱) . ۲۹ ایلول (۲۵ محرم) اوچ طاقم تیمارلی قصر قایسندن براینکجه یوروش یاپدیلر سهده ترکلره برآز ضایعات ویردردکن صوکره عودنده تأخر ایتدیلر (۲) . ۲ تشرین اول (۲۸ محرم) ، محصور لر ، سمندره بکنسک اردوگاهنه هجوم ایدرک اوتوز باش واون اسیر ایله عودت ایتدیلر (۳) . ینه اوکون ، محصورلرک قارینتیه قایسی وعزیزه قله ر کلیسای آلتنه قازدق قری لغملره مقابل لغحفرینه باشلانادی . ترکلرک لغم یاپدق قری خرسیتیانلره ، دشمن طرفنه قرار ایتش برعثمانلی طرفدن خبر ویرلمش ایدی . دشمن ، بوتشباتنده موفق اوله مامسی اوزرینه قارینتیه قایسی اوزرینه شدتلی آتش آچدی ، وبتون کیجه دوام ایلدی (۴) . (۶ تشرین اول — ۲ صفر) ، وزیر اعظم اقینجیلره دیوارلره طیرمانق ایچون اسکالر وانا طولی عسکرینه خندق قری طولدیره جق چالی بیغینلری احضارینی امر ایلدی (۵) . ینه اوکون زاپولیانک طرفکیر و محبی سیمون آتینایی عثمانلی اردوگاهنه کلدی . بوذات معلومات واسعاسی جهتیله روز نامه سلیمانیک تعیری وجه ایله «رئیس العلماء» تسمیه اولندیغدن بالذات وایه دار معارف اولان وارباب علمی مسلمیندن اولماسلر بیه توقیر ایدن پادشاه طرفدن التقات ایله قبول اولندی . ینه اوکون (۶ تشرین اول) اقسام ساعت آلتی به

(۱) په سسهل ویددافو بو یوروشی ۲۹ ، لابخ ومه لدمان (Meldeman) ۲۷ ، روز نامه سلیمانی ۲۸ ایلولده کوستر لر .

(۲) مه لدمانده لابخ ، ۲۸ ایلول . روز نامه سلیمانی به کوره ۲۷ .

(۳) په سسهل ، ص ۶۳ ، یالکز برلغمک کشفندن بحث ایدر ؛ لکن لابخ ۲ تشرین اول یوروشندن برکونی اولوقوع بولمش برچرخه جی مصادمه سندن دخی بحث ایدر . روز نامه سلیمانیک اوکونده وزرانک پادشاهی زیارتندن باشقه برشی ذکر اولتیور .

(۴) په سسهل ویددافو .

(۵) روزنامه سلیمانی . ۴ تشرین اول .

دوغری، قونت پالاتین فرهدریق بوکیجه عثمانلی اردوسنه هجوم ایده جک طابورلری آمین اتمک اوزره قرعه آتدی . دشمنی بغته^۱ باصمق اوزره طلوع شمسدن مقدم (۷ تشرین اول) ، (۱) نکه دوره ییشاخ قومانده سنده سکیز بیک کشینک سهل قاپیسندن قصر وقارینتیه قاپیلرینه کیمسی وبوصیره ده سیگیسموند لهیسه ر قومانده سنده دیکر برالایک قارمه س مناسترینی چویره رک دشمنک ارقه سندن هجوم ایتمسی قرارلاشدیرلدی ؛ لکن بوترتیب ، اجراسنده چوق کچ داورانلدیجی ایچون برتیجه ویرمدی ؛ سیگیسموند لایسه ر عسکر یله قصر قاپیسنه اصل اولدیجی زمان کوندوز اولمش ویکی چریلر قارشى قومئغه حاضر بولمش ایدی . برصیره ضابطنک قورقافلغی ، یاخود خیاتی سائقه سیله باغیر مسی محصورینک فرارینی موجب اوله رق جنک میدانده بش یوز مقتول وبره مقدار اسیر بر اقدقبری حالده شهره عودت ایدیلر ؛ ترکر بو محاربه ده کوستئدیل شجیع آلی بکنک کنج یاشنده وفاتیه متالم اولدقلى کی خرسئیانلرده وولف هاکن نامنده برضابطی ، ژورژ سته رینی ، اسپانیالی غارچیا گوزمانی غائب ایتدیلر . یورویشه قومانده ایدن نکه دوره ییشاخ زرهی آلتنه اوچ دانه کیرمش ایسه ده تأیرسز قالمش ایدی . عثمانیلر ایمراطور عسکرینی اوقدر یاقیندن تعقیب ایتدیلرکه برآن، اونلرله یرلکده شهره کیره جکلر ظن اولندی ؛ لکن کدک آچیلمش اولمادیجی لی قاپیلر قپانجه مردیون قورمق ایستینلرده کری پوسکورددلی (۲) . سلطان سلیمان یکی بر باصقین وقوعندن احترازاً بتون کیجه سواریلری آت صیرتنده بولندردی (۸ تشرین اول) . محصورلر شو صورتله عثمانیلری سلاح آلتنده کورنجه — یا کلش اوله رق — ایرته سی کون قلعه یه بر هجوم دها وقوعه کله جک صاندیلر (۳) .

۹ تشرین اول ، اوکله دین اوچ ساعت صوکره یه دوغری قارینتیه قاپیسنک صاغنده وصولنده ایکی لغم پاتالایه رق ایکی کدک آچدیلرکه بری یکرمی درت کشینک بر

(۱) په سه سل وروزنامه سلمانی لابخک سهواً ۶ تشرین اول کوستردیکی بوتاریخده تماماً متفقدرلر . جلال زاده ، ق ۱۳۱ و ۱۳۲ ، ۲۹ ایلول و ۲ و ۶ تشرین اول هجوملرینی تصویر ایدر . عالی ، ق ۲۳۷ ، پچوی ، ق ۳۹ ، عبدالعزیز ، ۸۱ و ۸۲ .

(۲) په سه سل وسه راوا (Serava) بو هجومه دائر بر شی سوبلیورلر سه ده له وانقلاؤده ، ص ۳۸۹ ، ولاباخنن نقلاً مه لمانده مذکوردر .

(۳) روزنامه سلیمانیه . مورخلر، ینه اوکون وقوع وارجمی «Taschenbuch für Geschichte» اثرنده مذکور اولان بر یورویشدن ساکتدرلر .

جبهه کیرمنه مساعد واوته کی ایکی (اون) وسعتده ایدی . عثمانلیر اوچ کون متادیاً شهره هجوم ایتدیلر (۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲ تشرین اول) ؛ لکن — مخاطره نك صورت تهیدد االدینی هر موقعه کیدن — نيقولا دوسالم وژان قاچیانهری هر یرده قارشیلرنده بولدیلر . ایکی اغمک دها پاتلامسی قارینه قایسی کدکنی توسیع ایتدی ؛ آنجق بوفرصدن استفاده ایتمک ایستین یانیه و اولونیا بکبری ایکی یوز کئی ضایعات ایله اوچ دفعه رجعت ایتدیرلیدیلر (۱) . ۱۲ تشرین اول ، قارینتیه قایسیله او جاقلر قایسی آره سنده دیوارک بریوک قسمی بیقادی ؛ یکی بر غیرته هجوم باشلادی . واینه قله لری یوقاریسندن ، پاشالر ، بکلیر یکی چریلرک و عزبلرک غیرتی دکنک و قلیج ایله تحریک ایتمکده اولدقلری کورلدی . عثمانلیر ایکی دفعه دها رجعت ایتدیرلیدیکندن وزیر اعظم بر مجلس مشورت حریبه عقد ایدره ک بونلره — ایرته سی کون موسمک ایلریله مسی . ویه جک بولنمسی زجعی امر ایلدیکی و برصف محاربه سنده و یاخود محاصره جنکنده . اوچ هجومی کافی کورن حکم شریعت (۲) یرینی بولش اولدینی جهته — آرتق . صوک بر هجوم اجراسی قرارلایدیلدی . اردونک مختل اولمغه یوز طوتان شجاعتی . پاره توزیعبله ، برچوق و عدلرله اعاده ایدلدی (۳) . یکی چریلرک هر بری بیک آچه ، یعنی یکرمی دوقه آلدی ؛ اردو کاهده اعلان اولندی که دیوارلرک آلتنه ایلاک واران اوتوز بیک آچه لقی برزعامت آله جق ، اکر او یله برزعامته مالک اولوبده سپاهی درجه سنده ایسه صو باشی اوله جق ، واکر صو باشی ایسه سنجاچ بکلکنه چیقاریله جقدر . پادشاه کدکلری بالذات ممانیه کیتدی ، و کافی درجه ده کنیش . بوله رق وزیر اعظمی زیاده تحسین ایلدی (۴) . ینه او کون عثمانلی اغمجیلری . عملیات جدیدله ایله اوغراشقمده و شهره متمادی بر آتش ییلدیریمی یاغدیر مقدمه ایکن پول . باکیچ وژان قاچیانهر بریوریش یا پهرق برچوق اسیر ایله عودت ایتدیلر (۵) .

(۱) روزنامه سلیمان ، لابخ ، به سسل ، سهراوا ، لهیه (Leyle) ، به ک روزنامه سی ؛ مارینو سانوتو : « *Alli 9 Ottobre fece il Turco Sopra la torre di Caranar verso il monastero di S. Chiara due grosse mine nel qual loco era il C. N. di Salm supremo logotenente e con ipso Giovanni Cozianer.* » (۲) بوها ممرک زعمندن عبارتدر . (مترجم)

(۳) روزنامه سلیمان ، ۱۳ تشرین اول .

(۴) روزنامه سلیمان . به سسل ، لابخ ، سهراوا ؛ هورمایه رک « *Taschenbuch* » . الی اخره . اثر مذکورنده مندرج قونت نيقوله دوسالمک افاده سی .

(۵) ایستوانتی . روزنامه سلیمان : « اوتلوغه و آزوغه [حیوان و انسان] بیه جکی .

۱۴ تشرىن اول (۱۰ صفر) ، عثمانلى اردوسى ، اوچ قولى منقسم اوله رق ،
 طوپلر كى صداى رعدى و موزىقه سىسلىرى آرسىندى ، قارىتمىه قاپسىنك صاغ و صول
 طرفلر ندى و قرق بش تواز و سىستىندى كى كىك اوزرىنه يورىدى . ابراهيم و بهرام پاشا لر
 قىلىچ و دىكك ضربه لىله عىسكركى غيرتى تىحرىك اىتمك اىستىور لرسىده مؤثر
 اولمىوردى ؛ عىسكركى ، آلمانلر كى اوزون آر كىوز لىله اولمىكدن اىسه قوماندانلرى نىك
 انلر لىله اولمىكى ترجىح اىلدىلر نى سويلمىور لردى . اوكله دن صوكره ساعت اوچه
 دوغرى يىكدن اىكى لغمك پاتلامسىله كىك دى كىنشىله دى ؛ محصور لىر قصر اىتمىده
 يراوچن جىسىنى ده كىشف اىله اوندىن يكرى سىكز طونو باروت چىقاردىلر . صوك
 يىر هجوم دىله تجربىه اولدى ؛ لىكن وىانه نىك شىجىع مدافعلىرى نىك و رىئىسلىرى قوت
 دوسالمك شىجاعتى قارشىسىندى نىتجه سىز قالدى ؛ قوت دوسالم بر دانه اىله دوشن
 طاش پارچه سىله باجاغدىن آغىر ياره اىلمىدى . سلطان سلیمان غلبه نىك امكانسىز لغى
 كوره رك رجعت امرى نى وىردى (۱) . نصف اىله دوغرى يىكى چرىلر چادر لىرى نى
 قالدردىلر ، و كوتوره مدكلىرى نى آتسه وىردىلر ؛ ياشلى اسىر لىر ياقلىدى ؛ بىكدىن زىاده
 قادىن و چوقق اولدىرىلر كى رىعان شىباب و صباحتده اولان دىكر لىرى اسارتله كوتوردى .
 اردو كاھك ياتمى بومناظر خىجىع بى وىانه سىكنه سىنك كوز لىرى او كىندى تىنور اىتدىكى
 كى اولمك اوزره اولوب ده مدافعى سنه مقتدر اولمىدقلىرى اشخاصك فرىاد شىكائىتلىرى
 قولاقلىرىنه قدر كلىردى . اىشته ۱۴ تشرىن اول تارىخىدر كه سايمان ، طالعك برنجى
 دفعه اوله رق سلاخه ياور اولمادىغى كوره رك وىانه بى تىسخىر تصور ندن واز كچمش
 بو بو شهر كى پارلاق مدافعى سى المانىانك بقىه سىنى ترك تىحكمندىن قورتارمىشدر .
 بوتارىخك ، آلمانى صفحات شىونىندى وقاىع عظىمه بىه زمان صدور اولدىغى كورلمىكدىدر :
 بىرزاخك سقوطى ، و سىتقالى عهد نامى سى ، هوھكىره نى محاربه سى ، اولمك
 تىسخىرى ، اىبه نا محاربه سى ، وىانه مصالحى سى ، لا بىسىق محاربه سى ، نهاىت المانىانك
 ناپولىون اىله مجادله ، مدىدسىنه ختام وىرن محاربه نىك بدائىتده دول متفقى اردولرى نىك
 آلتىحاكى ، برىرى نى متعاقب ، هپ بو كونه تصادف اىتمىشدر (۲) .

ايچون [كىدن كىستىنلردن كافر بى حد آدم الدى » .

(۱) روزنامه سلیمان .

(۲) بىرزاخ ، ۱۶۳۹ ؛ و سىتقالى مصالحى سى ، ۱۶۴۸ ؛ هوھكىره نى ، ۱۷۵۸ ؛

دولمك سقوطى ، ۱۸۰۵ ؛ اىبه نا ، ۱۸۰۶ ؛ وىانه مصالحى سى ، ۱۸۰۹ ؛ لا بىسىق ، ۱۸۱۳ .

ویانه ، خلاصتی — ترکلرک بورالرده وصولندن بری ساکت قالان — ساعت چاکلرینی ظنین اندازایتمک وبتون ناقوسلرینی حرکته کتیرمک صورتیه سلاملادی . وزیراعظم ، اسیری اولان بایراقدارزه دایچه بوکورالتیلرک نهدیمک اولدیغنی سؤال ایدرک علامت ممنونیت اولدیغنی خبر المسی اوزرینه بایراقدارای ایپکلی وصیرمه لی البسه کیدوروب ویانه یه اعاده ایلدی (۱) ؛ ابراهیم پاشانک شو حرکتی یا برحسن توجه اثرینه ، یاخود بر مبادلله مذاکره سنده تعارض ایده بیله جک مشکلاتی آرزوی ائتلاف ایله تسویه ایتمک مقصدینه مستند ایدی . فی الحقیقه ایرته سی کون اسیرلرک تخلیصی حقیقده محاربه قومیسرلرینه فنا بر ایتالیا نجه ایله یازدیغنی مکتوبده شویله دیوردی : « بن ، ابراهیم پاشا ، اللهمک عنایتیه ، اک بیوک ، اک شانلی ، اک زیاده مغلوب اولماز ایمراطور اولان سلطان سلیمانک وزیراعظم ومحرم ومشاوری ؛ بن ، اونک دولتنک مدیری ، قولارینک ، سنجاق بکارینک رئیس ، اردولرینک سر عسکری ، سزه ، اصیل ومرد ضابطان ! اولاغکزله کوندردیکنز مکتوبک مائنه مطلع اولدق . معلومکنز اولسون که بزسزک بلده کنزی المغه کلدک ، آرشیدوقکز ی مغلوب ایتمک کلدک ؛ کندیسنی بوله مادیغمز ایچوندرکه بوراده بو قدر کون غائب ایتدک . دون اسیرلرکنزدن اوچنی صالیویردک ؛ سزه تبلیغ ایتمک اوزره اولاغکزده سوبلدیکنز وجه ایله سزکده بزم اسیرلریز حقیقده ایله معامله ایتمکنز مناسبدر . المزده بولان اسیرلرکنزی صایمق اوزره بزه بر مأمور کوندره بیلیرسکنز ، وبوبابده دوغریلغمزدن اصلا اندیشه یه محل یوقدر ؛ چونکه اگر بودینده ویریلن سوز طوتامش ایسه قباحت بزم دکل ، اونلر کدر (۲) . ویانه اوکنده ، تشرین اول واسطنده یازلمشدر . »

۱۶ تشرین اولده سلطان سلیمان اردوکاهنی قالدردی ؛ بونکله برابر ویانه یه آرز بر مسافهده بر بیوک دیوان قوردی : وزیرلر ، اغلر سفرك نتیجه مسعوده سندن دولای تبریک ایتدیله ؛ عسکرده غلبه چالدقلرینی کوسترمک ایچون هدیه لر طاغیدلادی . وزیر اعظم قبضه سی ، قینی مرصع برقلیح ، درت قافتان ایله — هربری بش یوز غروش ، یاخود التمش بیک اچمه وبنابرین او وقتک رایجنه کوره بیک ایکی یوز

(۱) په سسل ، لابخ ، روزنامه سلیمانی .

(۲) لابخ بومکتوبی ابراهیم پاشانک علامتنک رسمیه برابر درج ایدور . مکتوبی ،

کورمیش اولان رییشی (Ribischi) شویله دیور : « *In levi italica papyro* »
« *italice scripta, quas ego ipse in manibus habui et legi.* »

دوقه‌ی حاوی — بش کیسه آچه آلدی (۱). برکون اول بیکی چریلره داغیدیلان پاره ایکی یوز قرق التی بیک دوقه دن زیاده طوتیوردی. شوصورتله، پادشاه و وزیر اعظمک سیاستی — موقع استفاده به قونلمسنی ایستمه مک جو مر دلکنده بولنلمش اولان (۲) — بر رجعت محبوری بی عسکرک انظارنده بر مظفریته تحویل ایتمک املنده بولنمشدر. یسه بو ۱۶ تشرین اول کونی، اوچ آلمان نفری ویانه اوکنه کلدرک اسیر ایکن تر کلرک آلرندن قاچوب قورتلش اولدقلرینی سوبدلیر. شهره آلدیلر سه ده مسرفانه یابدقلری و ترک سکه سیله اوده دکلری مصارف جالب اشتباه اولدی. استنطاق اشکنجه سنه قونیه رق سنجاقلرینک آلتندن قاچوب دشمن طرفنه کچه ش و بلده بی یاققی و کندیلرینی ویه نه ربغ آرقه سنده بکلیه جک برفر قه یه رهبر اولوق اوزره کلیتی پاره آلدقلرینی اقرار ایلدیلر. بونفرلر پاره پاره ایلدی؛ اعضا لری استحکاملره اصلدی. ابراهیم، صوک امینینک ده منقطع اولدینگی کوره دک ۱۷ تشرین اولده، عسکرک رجعتده دوامی امرینی ویردی، و اوکون بروکدن لهیتا اوزرینه کیتدی. ژان قاچیا بهر، پول باکیچ، سیگیسموند و دیگره لیه رهگر دم دارلره تعرض ایله بر مقدار اسیر و آت و دوه آلدیلر. آنجق بوضعیف مقابله لر، تر کلرک قورقونج افراطیله قابل قیاس دکدر؛ مناصر مورخلرک افاده لرینه نظراً، اولدر بو خطه ده اون بیک آدمدن زیاده اسیر آلمشدر (۳). ویانه محاصره سنک سوردیکی اوچ هفته ظرفنده المانلرک ساقمان (۴) دیدکلری آقینجیلر یا لکنز پای تحت جوارینی دکل، یوقاری و اشانگی ایستیریانی تخریب واقینلرینی راتیزبون طرفلرینه قدر توسیع ایله کلیسالی، خانهلری یاقدیلر؛ بدبخت اهالی بی اولدر دیلر. خاله نبرغ اتکنندن لیختانشتاین قصرینه قدر

(۱) روز نامه سلجانی. صولا ق زاده. جلال زاده. برکیسه بش یوز غروش و غروش یوز بکرمی آچه طوتار. لاجینک ابراهیم ایله بر مکاله سندن آکلاشدینی اوزره اوزمان بر دوقه الهی غروش ایدردی. سلیمان، اون ایکی مایون اوچ یوز بیک آچه توزیع ایتمکله صوک مجوی ایکی یوز قرق التی بیک دوقه الهی تأدییه ایشدر.

(۲) عثمانلی اردوسنک انتظامنه خلل کلدیکی کبی ویانه محصورلرینک مقدارلری آز و حالاری پریشان ایدی؛ تر کلری تعقیب ایتمه لری بوندن نشأت ایشدر. هاهمه رک ترجمه اولنان عباره سی ملیتی جهتیله بالطبع معذوردر. (مترجم)

(۳) په سه سن، بهک، لایاخ.

(۴) عثمانلی آقینجیلری رومالیلرک بره داتور (Predatore). ای تالیانلرک کو آستادوری (guastadori) و ساچه جیا توری (sacchegiatori = خراب ایدنجی) دیدکلری طاقدیر؛ آلمانلر بوسوک کله دن ساقمان (Sakman) یا عیشدر.

بتون مملکت بریوک یاغین یرینه دوندی. ویانه نك رفع محاصره سی کونی بوشناقلر هه یلیغانس-ستاد باغاریخی خراب ایده رك صوك هجوم مغلوبیتنك انتقامنی بو کویک اهالیسنی قتل عام اتمکله آلدیلر (۱). دوبلینکده ویرکی دفترلری یاقادی. پانزینک، سن - وهبت، هوتتهلدورف، هیه چینک آتشلر ایچنده قالادی. لیخته نشتاین سینورینک اوغلی قریستوف فریه یله بن، کوشکنک یاغیندن قور تار یلوب اسیر کورتلدی. برده ختولسدورف، دیوارلرینک متاتی سایه سنده آپ آکسزین ضبط اولمه دن قورتلدی. برون، آتزه دورف، بادن، قلوسته رنوبورغ موقعلری ییقلادی. اتی بیک آقینچی انس نهری اوزرنده کی خطه یی تخریب و بییه رباخ کلیاسانی احراق ایله اپسیچ و وایدوفندن کری سورلدیلر. اوستریا میلیسلری رئیس اولوب ویانه نك ترکلر طرفندن ایکنجی محاصره سنده شهری مدافعه ایتدیکنی کوره جکمز کونداگه رك سلف لایقی ژان ستاره مبرغ، معیتده پک آز آدم اولقله برابر، انس کچیدلرینی محافظه ایتدی؛ بوغازلرک جمله سی قه لره مدافعه ایده رك واغاجلر کسدیروب یاتیره رق اوتوز بیک آقینچینک مرورینی منع ایله بونلری ایستریایه دوغری دونمکه اجبار ایلدی که اوراده دخی کندیلرینی انتقام بکلیوردی [۲۲]. کویلولر بونلردن خیلی طاقلری بربرینی متعاقب بقته باصره رق ایچلرندن الدقلری اسیرلری اعدام و یا خود احراق ایلدیلر. ستوقرو موقعنده ایکی قارداش طونه ساحلدرینی هر دلرلو تعرضدن محافظه ایتدیلر. کوچک قایقلرله طونه دن کچن بیک آقینچی اوزرینه قونت ژولیه ن دوهارده ک طرفندن هجوم ایدیله رك شمیدا قصبه و قصرینک احراقی جزاسی اولق اوزره اولدیرلیدیلر. غوبورل آدنه بر آتلی، شجاعتی سوقیله ترکلرک برطاقنی قایقلرینه قدر تعقیب ایتدی؛ مجادله ده قایق دویریلوب ایچنده کی انسان و آتله صوده بوغادی. باشقه طرفده، نرله ک دو تروسینچ یالکیز اون آتلی و آتی بیاده ایله برد کرمنی بردشمن مفرزه سنه قارشی او قدر ای مدافعه ایتدی که اوچ یوز تلفات ویرددی. قورنوبورغده مستحکم برقلعه یه آتیش اولان ایکی آقینچی طاقنی ایستریا بیوک حاکمی ژوررژ دولوخته نبرغ و باویه را میر آلایلی وولفغانغ و سیگسموند دوده بکس طرفندن محو ایدلیدیلر؛ اوستریا روسی نهرك اوته طرفندن بو شادله لره یاردم ایدوردی. اگر خرستیانلر یکرمی بیک مقتول واسیر ویردیلرسه ویانه سفرنده پادشاهده قرق بیک عسکر ضایع ایتدی.

(۱) *Historische und topographische Darstellung der Pfarren, Schwaeser, ۱۸۲۰*

Klaester im Erzherzogthum Oesterreich. ۱، ص ۷۸

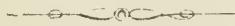
اقتدیلر بوتخریبات صیردسندہ، بیہودہ امید ایتمش بولندقلری ویانہ غنائم عظیمہ سنہ معادل کلہجک اغتنامات آرامقدہ ایکن عسا کر منتظمہ رجعتنہ دوام ایتشیدی . ترکربک قرال یانوش دیدکلری زاپولیا سلطان سلیمانک تقرینی خبر آلہرق بودیندن حرکتلہ استقبالنہ چیقدی وکندیسنی استقباله کلن وزیرلر طرفندن قبول اولندی . اوچ کون سوکرہ (۲۹ تشرین اول — ۲۵ صفر) زاپولیا سفربک نتیجہ مسعودہ سندن دولای دیواندہ سلطان سلیمان تبریگ ایله ال اوپدکدن سوکرہ — اون قافتان، زنجیر وگملری التوندن اوچ آت ہدیہ آلہرق — چیقدی . غریتہ دہ ایرتہ سی کون ایکی بیک دو قہ الدی (۱) .

اردو طونہنک صول ساحلندن یولہ دوام ایدرک بالیہ، بات مونوستور، باچ ، پتہرواردہن طریقہ بلغرادہ کلدی . قلاغوز بولنامسی واورلرک بیلنمہ می وزیر اعظمک اشیاسی دہ داخل اولمق اوزرہ خیلی یوکلرک ضایع ایدیلرک بطاقلقدہ قلمسنی موجب اولدی؛ بواہاللرہ جزا اولمق اوزرہ یوکلرک نقلنہ مأمور اتی بیک کشینک مخصوصاتی کسادی؛ و برچوق کوچک ضابطلرک دہ تیمارلری ترقین ایلدی (۱) . وزیر اعظم، اردونک رجعتنہ دوچار اولدینی بوکی کوچک طالعسز لیکلردن تحویل انظار دقت ایچون بردیوان مخصوص عقد ایدرک مجارستان تاجنی — نوشیرواندن منتقل اولدیغنی بیان ایله — بتون اکبر دولتک کوزلری اوکنہ قویدی . اووقتہ قدر ابراہیم پاشا بونی یانندہ صاقلامشیدی؛ احتمال کہ اگر ویانہنک سقوطیلہ مجارستان بر ترک ولایتی اولورسہ کندی باشنہ قویمق ایچون . لیکن احوال حاضرہ یہ بناء پەردنہ ی، لوی غریتی، سیمون آتینای ایله زاپولیاہ کوندردی (۲۷ صفر — ۳۱ تشرین اول) . سلطان سلیمان بلغراددن ونڈیک دوجنہ ترجمان یونس بک واسطہ سیلہ بر مکتوب کوندردی کہ بوندہ ویانہ سفرینی ، فردیناندک رجعتنی ، زاپولیانک اجلاسنی شرقک مبالغہ معتادہ سیلہ اشعار ایدیوردی [۲۳] . پادشاہ استانبولہ ، کانون اول واسطندہ واصل اولدی .

ویانہنک بو نتیجہ سز محاصرہ سی سلطان سلیمانک موفقیتلہ تتوج ایتمین ایلاک تشبیدر . بوسفردہ ظہورہ کلن تخریبات وافعال وحشت ، ملتک باربارلنی حسابنہ قونئالیدر؛ نہ پادشاہہ اسناد اولئالیدر ، نددہ وزیر اعظمہ . بردہ ویانہ محاصرہ سی مجرد ابراہیم پاشانک خرسیتانلرلہ اویوشمسندن دولای نتیجہ سز قالدیغنہ دائر بر (۱) روز نامہ سلیمان ، ۲۵ ، ۲۸ ، ۲۹ تشرین اول .

چوق مورخلر وحتى روبرتسون طرفندن واقع اولان اسنادات قطعاً بی اساسدر؛ بویه اولمش اولسه، عثمانلی مورخلری اونك ويانه اوکنده خیانتی — اقتدار تامه مالک اولمش اولان — بوالتمت دیدۀ پادشاهینک برقاچ سنه صوکره سقو طنی ایجاب ایدن اسباب صیره سنده صایمقدن کرمی قلمازلردی . حال بوکه بوکا دائر برشی سویلز لر . ونديک و اوستریا اوراق خزینه لر نده دخی بویه بر طنی تأیید ایده بیله جک الك کوچک براماره یوقدر . مؤخرأ ابراهیم پاشا ایله اوستریا سفیر لری آرد سنده تأسس ایدن مناسبات دخی — ایلریده کوره جکمز وجه ایله — اویله بر حاله دلالت ایده جک برشی کوستره من . اولاً، ابراهیم پاشانک صورت افاده سنده ایملی بر توجهه نشانه اوله بیله جک هیچ بر تعبیر اولمادینی کجی اوستریا ایاجیلرینک سوزلرنده ده کندیلرینک تمثیل ایلدکاری حکومت حقنده کی خدمته دائر بر ایما یوقدر . ابراهیم پاشا بحارستان تاجنه آرزو کس بولمش اولدینی حاله دخی ویانه مغلوبیتدن — زاپولیانک انتخابنک تأییددن باشقه — هیچ برشی قزانهمیه جق ایدی [۲۶] . شو حالده عثمانلی رجعتنک اسباب حقیقیه می وزیر اعظمک خیانتی دکل ، یکی چریلرک اولجه بودینده یوز کوسترن خشو دسزلنی، معتاد اولمادق لری بر صغو قدن شکایت یتیمکده اولان اناطولی عسکرینک سویلنمه لری، بتون اردوده حس اولنان فقدان ارزاقدر . ویانه نک بو کوزل مدافعه سی بودین، راب، پیله نته نبورغ، آله نبورغ شهرلرینک قولایجه، تسلیمی حجابنی محو ایدر . عثمانلی فاتح لری امواج مخربه می، برنجی دغه اوله رق المانیا امپراطورانی اراضینسه بایلدق لری حالده اوستریا پای تختی استحکاماتنده ناقابل مقاومت برسد بولمش ایدیلر .

يکرمی يدنجی کتاب

شہزادہ لک سنت دوکونی . — فردیناند ، زاپولیا ، پورنہی ایلہ لہستان ، روسیہ ، فرانسه قرالریک سفیرلری . — سلطان سلیمانک بشنجی سفری . — کونش محاصرہ سی ، عثمانلی اردوسنک ایستریا طریقہ عودتی . — قورونک ضبٹی . — فردیناندک باب دولت ایلہ مناسباتی ، اوستریا ایلہ دولت عثمانیہ آرسندہ ایلک عہد نامہ نک عقدی .

کتاب سابقہ ، سلطان سلیمانک و وزیر اعظمنک سسیاست مہارناسی عثمانلی اردوسنک ویانہ اوکنده دوچار اولدیغی حقارتک حس ایدلمہ مسنہ نصل چالیشدیغنی ذکر ایتش ایدک . نقرانہ ، قوماندانلرد احسانلر ویراش ؛ ممالک عثمانیہ والیرلینہ ، اجنبی دولتیرینہ مظفریتنامہ لر کوندرلش ایدی . باب دولتدن صادر اولان اوراق رسمیه واضحاً اشار ایدیلوردی کہ پادشاہ المانیانک فتحی آرزوسندہ بولنمایوب مقصدی فردیناندہ یتیشہ رک اونی بر محاربیدہ اجبار ایتمکہ منحصر اولدیغی کبی تبارستان تاجنبی زاپولیانک باشنہ قویمسیلہ بوتاجی ترک ایتمک کبی شاعانہ برساحتدہ بولغوشدر [۱۹] . شوصورتلہ ، عثمانلی اردوسنک رجعتی بتون ولایات والیرلینہ واجنبی سفیرلینہ سیکلی مظفریتدہ کوسترلدی . ملتلی ، یالانی کرچک کبی قبول ایدوب ددہ ہزیتتی مظفریت تقیسنہ اجبار ایدن بوسیاست مستبدانہ ایجابندن اولمق اوزرد ، سلیمان ، استانبولہ وصوانی متعاقب — تخریبساتک ، یغمالک آلداتمغہ کفایت ایتمہش اولدیغی — شجاعت عسکریہ بی احیا ایچون اوزمانہ قدر ایشیدلمہ ش درجہ ددہ طنطنہ لی دوکونلر تصور ایلدی . ظفر نامہ لرینہ و برچوق تیار وزعامت لر احسانہ رغماً ، موفقیتی حقندہ انتشار ایدن شہہلری بوصورتلہ محو ایتک ایستیلوردی .

دولتک اکابرینہ ، والیرلینہ برعتاد کوندردیکی دعوتنامہ لر دن باشقہ وندیگ دوجنہ ارسال ایلدیکی بر نامہ مخصوص ایلہ ، درت شہزادہ سنک سنت دوکونندہ قومشو ودوست صفتیلہ اونیدہ دعوت ایلوردی . آنجق باب ہمایونہ کلک ایچون ، تعیین اولنان مدت مکتوبک تاریخ ارسالندن اعتباراً آتی ہفتہ دن زیادہ اولمادیغندن سلطان سلیمانک بو دعوتی انجق بر راسمہ مخصوصہ اولمق اوزرد ایفا ایلدیکی ، یاخود وندیگ دوجنک ویا وکیلنک دوکونہ یتشملرینہ مساعید اولہ جق قدر مہات ویرمکی حیثیتہ موافق کورمدیکی ظن اولنہ بیلیر . یونس بکک ویانہ سفرندہ کی مظفریاتی ونجارتستان تاجنک زاپولیاہہ ترکی وندیگ ساتوسنہ تالیغندن تقریباً آتی آی صوکرہ

ایدی که صیرمه‌لی مکلف البسه‌ی لابس یکی بر ایلیچی وندیک اصیلزادکنندن اون ایکسی دلاتیه سناتویه ادخال اولنه‌رق شهزاده‌لرک قریباً سنت ایدیه‌جکئی اعلام و دوچه پادشاهک دعوتنامه‌دوستانه‌سنی اعطا ایلدی [۲]. دوج، یاشندن و سیاحتک اوزونلغندن بحث ایله اعتذار ایتمکله برابر کندی رینه‌فوق‌العاده بر ایلیچی کوندره‌جکئی علاوه ایتدی. بناءً علیه اوصیره‌ده استانبولده بولنان مرخص‌پیه‌ترو زومندن باشقه موچه‌نیغو سنت دوکوننده دوجی تمثیل ایتمکله مأمور اولمش (۱) و دوکون ۲۷ حزران ۱۵۳۰ تاریخنده وقوع بولمشدر.

او یوم رسمیده اوکله‌یه دوغری پادشاه، بتون سرای اکبری معیتده اولدینی حالد آت میداننه عزیمت ایتدی که بومیدانک جهت شمالیه‌سنده مهتر خانه قربنده لاجورد طاش ستونلری اوزرینه محشم بر تخت قورلمش ایدی؛ اوزرنده التون ایله روتقدار بر سایبان بولونیور، بونک ذروه‌سنده غایت قیمتدار قماشلر تموج ایلوردی. زمین یوموشاق قالچه‌لرله مفروش اوله‌رق جوارنده بیک رنگده چادرلر کوریلوردی. ایکی وزیر — که آياس و قاسم پاشالردر — مقدماعن زیحی کایساسی اولان ارسلانخانه‌یه قدر پادشاهی استقباله کادیلر (۲). یالکز پادشاه آت اوزرنده، اوندن ماعدا هر کس یایان اولدینی حالد وزیر اعظم، یکی چری اغاسی، دولتک هپ بکلر بکلری میدانک اورتیه‌سنه قدر کادیلر؛ مغلوب حکمدارلردن آلمه چادرلرک اورتیه‌سنده موضوع اولان و قیمت و رونقجه جمله‌سنه فائق بولنان تختک باصه‌ماق‌لرینه قدر اوحال ایله پادشاهه رفاقت ایلدیلر. محمد ناینگ غلبه ایتدیکی اوزون حسنک و سلیم اولک تختندن ایندیردیکی غورینک اوتاقلری ابراهیم پاشانک مجارستان قرالنک سر ایندن آلدینی هیکلرک یاننده کورینیوردی. عسکر موسیقه‌سنک طنین مسراتی آره‌سنده پادشاه تخته‌چقیدی؛ اکابر مأمورینک، وزرانک، اغارک، مفتی ایله علمانک تبریک و هدیه‌لرینی عرض ایتملرینی متعاقب کندیلرینه مکلف بر ضیافت چکلدی. ایکنجی کون، بالذات استانبوله کلک اوزره دعوت ایدلمش اولان وزیر و والی معزوللری شرف دست بوسه نائل اوله‌رق بولردن یالکز وزیر اعظم سابق پیری پاشا، مصر سفرنده خدمات عظیمه‌سی کورلمش

(۱) سابانک، موچه نیغونک اعتماد نامه‌سنه جواباً ۱ محرم ۹۳۷ (۲۵ اگستوس ۱۵۳۰) تاریخیه کوندردیکی نامه‌ی احتشام اوستریا خاندان امپراطوریسی خزینة اوراقنده محرات ترکیه (Scrittura turchesche) آره‌سنده در.

(۲) جلال زاده، ق ۱۳۵. فردی، ق ۱۶۵. عبدالعزیز، ق ۸۴.

اولان زینل پاشا (۱) ، سابق اناطولی بکربی یعقوب پاشا ، سابق روم ایلی بکربی اسکندر پاشا ، طرفلرندن وکیل کوندرمک مساعده سنه نائل اولمش ایدیله . اوچنجی کونی سنجاق بکربینک ، کرد بکربینک ، دول اجنبیه ایلیچیلرینک قبولیه کچدی . ونیدیک ایلیچیلرینک متمدن بولنمش دیکر ملتله ایلیچیلرینک بولنمسنی حس ایتدیرمه مش اولدی . ایکی فوق العاده ایلیچیه ایه — که زدن وموچه نیغودر — استانبولده مقیم ونیدیک بالیوزی بهرناردو ودوجک اوغلی اولوب پادشاهک زاپولیا زدینه مأموریتله کوندرمش اولدینی آلازیو غریقی بودوکونده حاضر بولدیله (۲) . زیر قدم ملوکانه عراض اولسان هدایا اوزمانه قدر کورلمش اولانلرک جمله سنی کچدی . بوهدایا، مصر وشام پاموقلی منسوجانندن [قطنی] [۳] ، و هندستان موصلین وشالرنندن ، آتون ایله طولوکموش طبقلرندن ، مجوهرات ایله طولو آتون کاسه لردن ، سینیلرندن ، بلور قدح لردن ، ففغوری چیندن ، تاتارستان کورکلرندن ، عرب دلی قانلیلرندن ، ترکن آتلرندن ، ملوکلرندن ، روم کمنجیلرندن ، حبش ومجارستان کوله لردن مرتب ایدی . یالکنر وزیر اعظمک هدایاسی الی بیک دوقة قیمتنده ایدی (۳) . سلطان سایان خلقه بر محاربه منظره سی اراشه ایتدردی که بونده محارب وظیفه سنی ایفا ایدنلر حقیقه توفک ، قیلیچ ، مزارق ایله مسلح بولونیورلردی . مخصوصاً انشا اولنمش وبری مجارلر طرفندن مدافعه ایدلمکده بولنمش ایکی اخشاب قله اوزرینه هجوملر اجرا اولندی (۴) . دردنجی کونی سرای خواجه لری ، عام متبحر خیرالدین ایله قاضی عسکرلر پادشاهه عراض تبریکه کلدیله . چکیلن ضیافتده اولر وزیر اعظمک صاع طرفنده بولنه رق ال لندی قزارتمه لر ، واک نفیس طاتیلر ویرلدی ؛ خلق حقه باز وجانباز اوینلریله اکلندی . بشتجی کون سلاح اوینلرینه ، روم ایلیده بر بکلکه تعیین اولنمش اولان چرکس بکی اینال ایله مصر دن کیش اولان ملوکلرک مبارزدرلینه تخصیص اولندی ؛ بونلرک سلاح قوللانمده وآته بینمکده

(۱) صولاق زاده یه وسلیمانامه یه نظرآ پیری وزینل پاشالر بالانات حاضر ایدیلر . صولاق زاده ، ص ۲۷۵ ، سلیمانامه ، ص ۱۰۷ . (مترجم)

(۲) مارینی سانوتوده ، ۱ ، ۵۳ ، بودوکون حقنده درت راپور وازدر : برنجیسی پیه ترو زدن طرفندن ، ۱۳ تموز ۱۵۳۰ : ایکنجیسی موچه نیغو طرفندن ، ۱۴ تموز ۱۵۳۰ ؛

اوچنجیسی بالیوز بهرناردو طرفندن ؛ دردنجیسی سناتو اعضاسندن آدره آ روسی طرفندن . (۳) فردی ، ق ۱۷ . مارینی سانوتو ، اثر مذکور .

(۴) مارینی سانوتو ، ۴ تموز تاریخلی راپور .

کوستردکاری مهارت ، فوق‌العاده تقدیر مظهر اولدی . پادشاه کیجه نك کچ بر بروقته قدر بو او یونلره حضوریه شرف ویرمکده اولدینی حالد ایکی اخشاب قله کیجه یاریسی العاب ناریه آرسنده طوتوشدیرلدی . ایرته سی کون دیگر ایکی قله کورلدی که ینه او کیجه بینجیلکده وزور او یونلرنده مهارتیه مشهور اولان جاروم نامنده بری طرفدن انشا ایدلمشیدی . بو قله لرك هر بری یورکشی طرفدن مدافعه اولمقده ایدی ؛ بونلر متقابلاً یوریشلر یاپه رق بر برینه هجوم ایتدیلر ، تا اوزمانه قدر که ایکی طرفدن بری کایاً مغلوب اوله رق بر چوق قیزلرله دلی قانلیلر غنیمت کچی غالب طرفک الله دوشدی . بوا کله جملر یکی العاب ناریه ایله ، ایکی قله نك یانمسيله ختام بوادی (۱) . یدنجه کون یکی چریلر ، اغالری نك و سواری قوماندانلرینک رفیقنده اولدقلمی حالد ختسان نخللرینی صورت مظننه ده آلوب کوتوریدیلر . بونخلار مخروطی شکل اوله رق التون ورقلرله ، قوه فاطردنک وفرت مخلوقاته دلالت ایتک اوزره بر چوق اینجه چیچک ، میوه ، قوش ، چارپا رسملرله مزین ایدی . سکرنجه و طقوزنجه کون رقص ایله ، موسیقی اکنجه لرله کچدی ؛ آت میداننده کی ستون ایله دیکیلی طاش آرسنه تمید اولتان برایپ اوزرنده مصرلی بر جانباز ابراز هنر ایتمکده اولدینی حالد کمجیلر و یکی چریلر یاغلی دیرکلرک تپه لرینه قونش مکافاتلری آلق اوزره (۲) چه ویکلک مسابقه سنه چیمش ایدیلر . اونجه کون مدرسلر و بونلرک کونده اللشر اچه آلان معاونلری ایله قاضی و مدرس متقاعدلری مظنن بر ضیافته دعوت اولندیلر . ستونک و دیکیلی طاشک اوزرینه جانبازلر چیقدی . اوندن سوکره اوچ کونده مسخره لر ، حقه بازلر ، خیالچیلر ابراز هنر ایدیلر . او یونجه لرك جمله سی باشلرینه سریلن ، یا خود آلنرینه یا پشدریلان التون و کوش سکلرله بر چوق بخشش ایدیلر . اون دردنجه کون سرای واردو اغلری اوچ شهزاده نی — که مصطفی ، محمد ، سلیمدر — المق اوزره اسکی سرایه کیتدیلر ؛ وزیرلر آت میداننک مدخلته قدر پیاده اوله رق شهزاده لر ایستقبال ایله ارکان دیوانک مجتمع بولندینی اوتاغ پادشاهی یه ایصال ایتدیلر (۳) . ایرته سی کون ضیافت شاهانه ویرلدی ؛ پادشاهک صاغ طرفنده وزیر اعظم ، ایکی وزیر ،

(۱) جلال زاده ، ق ۱۳۶ و ۱۳۷

(۲) « سنت موسی » جلال زاده ، ق ۱۳۷ ، فردی ، ق ۱۶۹ .

(۳) جلال زاده ، ق ۱۳۷ . فردی ، ق ۱۷۰ .

یعنی آياس وقاسم پاشا، روم ایلی و اناطولی بکری وقاضی عسکرلری، خواجه شهر یاری خیر الدین، تاتار خانک اوغلی؛ صول طرفنده اسکی وزیر اعظم پیری محمد پاشا، زینل پاشا، آق قویونلو سلاله سندن فرخشاد بك، مصر سلطانی قانصوغورینک اوغلی مراد بك، صولك ذوالقدریه بکنك اوغلی لطیف بك بولونیورلردی. اوزانتجی کون حضور پادشاهیده وقوع بولان مباحثه علمیه باخاصه جالب دقت اولدی. چاوش باشی مفتی بی، جبه جی باشی معلم پادشاهی بی مذاکره علماء مجلسنه دعوته مأمور اولدیلر. پادشاهک حاجنده مفتی و اناطولی قاضی عسکرى قادری افندی؛ صولنده خواجه ایله روم ایلی قاضی عسکرى فناری زاده محی الدین بولندی. سلطان سلیمان درس اولمق اوزره سورۀ فاتمه بی کوستردی. طالمانه جوا بلر ویرلدکجه آقشیرله تحسین اولتور، وجهات و توقف و تردده قارشى سکوت ایله تجازات کوستریلردی. سلیمان خلیفه نامنده بر مدرس دهها مدهش بر جزایه اوغرادی: بر سؤاله مقابل جواب بوله مدینندن منزول اوله رق خانه سنه کورتوریلوب اوراده ترك حیات ایلدی. نهایت اوز سکیزنجی کون ابراهیم پاشانک آت میدانی قربنده کی سراینده سنت اجرا اولندی. وزیرلر، بککری، علما حضور شاهانه چیه رق شرف دست بوسه نائل اولوب خلعتلر کیدیلر. اولکی کونلر کبی یکیدن اکلنجه لر والهاب ناریه ترتیب اولندی. خلاصه، بو دوکون اوچ هفته سوردکن صوکره کاغد خانه صحراننده بر قوشو ایله ختام بولدی (۱). سلطان سلیمان، کوستردیکی طنطنه دن ممنون اوله رق: «سنگ هم شیردمله ازدواجک دوکونیه اوغلریمک دوکوندن هانکیسی دها کوزلدر؟» دیه سؤال ایلدی. ابراهیم بویه جواب ویردی: «بم دوکونم کبی شمدی یه قدر اولمامش و اولمایه جقدر.» سلیمان بوجواب نامنتظردن براز منفعل اوله رق «نه دن؟» سؤالی ایراد ایتمسینه وزیر اعظم: «سزک دوکونکزده بم دوکونمده کی قدر بیوک بر دعوتی یوقدر: بم دوکونم زمانمک سلیمانی اولان مکه و مدینه پادشاهنک حضور یله مشرف اولمشدر.» جواخی ویردی. پادشاه بو ستایش ماهرانه دن متعجب اوله رق «بونی اخطار ایتدیکنکن دولای هزار تحسین!» دیمشدر [۴] (۲)

(۱) جلال زاده، ق ۱۳۹. فردی، ق ۱۷۳. عالی، ق ۲۳۹، یکرمی اوچنجی وقعه. عبدالعزیز، ق ۸۶. پچوی، ق ۵۲. صولاق زاده، ق ۱۱۰.

(۲) صولاق زاده یه نظراً ابراهیم پاشا: «بم دوکونم بالذات مکه و مدینه و سد اسلام اولان بودین و مصر و شام پادشاهی سلیمان زمان و خلیفه بلنداستان حضرتلری تشریف بیوردیلر.» دیمش و پادشاه بی اختیار: «ابراهیم، هزارا فرین که بزى الزام ایتدک» سوزلرینی سولمشدر. (مترجم)

سنت دو کوندن اوچ آی صوکره (۱۷ تشرین اول) استانبوله اوستریا ایمپراطوری فر دیناندک ایکنجی هیئت سفارتی ورود ایلدی که خرواستان شوالیه لرندن وارثی مابینچیلرندن ایمپراطور لنگ سن — وهیت و گونش موقعلرنده کی عساکری قوماندانی نیقولایوریشیچ ایله شنه برغ قوتی و ایستیریاشوالیه سی ژوزف دولامبرغدن مرکب ایدی . معیتلرنده یکریمی درت کشتی بولونیوردی؛ بوسفارت حقنده خاطرات تاریخیه یازمش اولان به نوا قروبه شیچ دوبه زنبورغ لاتینجه ترجمانی صفتله بونلرک آره سنده ایدیلر [۵] . اللی چاوش شهرک یاریم فرسوخ مسافه سنه قدر استقبالی رینه کله رک ایلیچیلر خاننه ایصال ایتدیلر؛ و امر پادشاهی موجبجه هیچ برشیلری اکیسک اولمامسنه اعتنا اولندی . وصولرینک طقوزنجی کونی یوریشیچ و ژوزف دولامبرغ ابراهیم پاشا طرفندن قبول ایدیلر (۲۵ تشرین اول) . اوزمان اوستریا سیراینده لسان وطنه اوقدر حرمت اولنوردی که بویلیچیلرک وزیر اعظمه و پادشاهه سبب ، مأموریتلرنی آلمانجه دن باشقه لسان ایله افاده ایتلری صورت مخصوصه ده منع اولمش ایدی [۶] . ابراهیم پاشا ، کندی ترجمانی ایتالیا نجه دن باشقه لسان بیلمدیکنی بیان ایله سفیرلرک سوزلرینک لاتینجه به ترجمه ایدلمسنه موافقت کوسترمدیکندن بونلر تعدیل فیکره مجبور اوله رق یالکیز خروا تجه بیایر برترجمان ایسته مکله اکتفا ایتدیلر ؛ بوکا مساعده اولندی . بونک اوزرینه ابراهیم پاشایه ، یوریشیچ کندی لسانی اولان خروا تجه ایله خطاب ایدرک ملاقات پادشاهی به قبول اولملرنی رجا ایتدیلر . وزیر اعظم بونلری شارل کن وفر دیناندک شمعی نره ده بولندقلری ، بو حکمدارلرک اعتیادانی ، ایشلرینک احوالی وسأره حقنده سؤالره غرق ایلدی . ایمپراطور ایله بوهمیا و مجارستان قرالی حقنده جریان ایدن مکلمه ده برنجیسنی انجق اسپانیا قرالی و ایکنجیسنی قیصه جه فر دیناند تعبیرندن باشقه بر صورته یاد ایتدی . شارل ایله پاپا آره سنده کی مصالحه نک — ایمپراطورک عسکری روما شہرنی غارت و پاپایی دوچار اسارت ایش اولدقلری جهتله — سفیرلرک ظن ایتدیکی قدر خالصانه اوله مایه جغنی متبسمانه اخطار و پاپا ایله فرانسه قرالتک پادشاهدن استمداد ایش اولدقلرنی [۷] و اسپانیا قرالتک برنجی فرانسوا حقنده کی معامله سی انسانیته مغایر بولندیغنی علاوه ایتدی . بو یوله دها بر چوق افادانده بولندقدن صوکره کشادینه مأمور اولدقلری مکلمه دن مقصدنه اولدیغنی سؤال ایتدی . ایلیچیلر بو جهت ایش حضور شاهانه ده بیان مأمور اولدقلرندن ابراهیمک آرزوسنه موافقتده براز مشکلات کوستردیلر ؛ بونکله برابر لاتینجه یازلمش کوچک برورقه

ویریدیلر که مأموریتلرینک مقصدی بونده خلاصه اراء اولمش ایدی. ا کروزیراعظم، کندیلرینک اعزامنه سبب اولان ایشدن تامامیه معلومات اله جق اولورسه حضور شاهانه یه قبوللرینه ممانعت ایده جکندن و پادشاه ایه ملاقاتدن صرف نظر ایه هو بوردانسکی کبی هیچ برشیته قرار ویرمکسزین عودته مجبور اوله جقلرندن قورقورق بوبانده تفصیلات اعطاسندن اجتناب ایتدیلر. ایکنجی بر ملاقاتده ابراهیم پاشا بو اندیشه یی ازاله ایتسیله ایچیلر هو بوردانسکینک — بسبتون جنک جو یانه اولان تبلیغات شفاهیسه مخالف اوله رق — پادشاهه ایصال ایلدیکی نامه نک فکر استلاف جو یانه سنه فر دینانک دائم اصادق بولندیغنی بیان ایه کندیلرینک بر صلح عهدنامه سی عقدی ایچون کوندرلدکلرینی افاده ایتدیلر. ابراهیم پاشا، هو بوردانسکینک تعایجات تحریریه سی مندرجاتنه مغایر اوله رق بر چوق قلعه لری و حتی سمندره یی طلب ایتش اولسنی تقییح ایه فر دینانک غیبوتی ائناسنده متبوعنک مجارستانی تسخیر ایتش اولدیغنی مبالغه کارانه تفصیل ایدی [۸] (۱). هو بوردانسکینک مأموریتی ایکی صورتیه نظر ملاحظه یه آنه رق کندیسنک سرت سوزلر ویرنامه دوستانه ایه اعاده سنه مجبوریت کلدیکنی علاوه دن سو کره بونک اوزرینه پادشاهک فر دینانکی آرامق ایچون سفره چیقمش و بودینده بوله مامسی اوزرینه بر دولته پای تخت اولغه شایان اولان کوزل و یانه شهری اوکنه عزیمت ایتش اولدیغنی [۹]؛ فر دینانک عثمانلرک سلاح ظفری اوکندن دائما فرار ایتدیکی ایچون اصل امپراطورک کلدیکنی کوسترمک ایچون انانیا طوبراغنه ائینجیلر صالحی ویردیکنی؛ مملکتی فتح ایتک ایچون دکل، انجق براز کشت و کذار ایچون کلدیکنی اکلاتمق و زیارتندن بر خاطره براقق مقصدیه حصارلری براز تخریب ایلدیکنی؛ بیوک طوپلری برابر آلمایه رق بودرلو بر تفرج عسکری یی دوچار مشکلات ایدن صفوقلرک حلولی اوزرینه چکلدیکنی؛ عودتنده — چونکه ارتق فر دینانک اسپانیا قبرالنک و یانه والیسی اولمقدن باشقه بر صفته مالک اولمایوب مجارستان اوزرنده هیچ برحتی اولمادیغندن — پادشاهک کندی بنده سی یانوشی مجارستان قبرالی اولمق اوزره تویج ایلدیکنی افاده ایتدی. ابراهیم پاشا سوزک بوراسنده شارل کئی تحقیره باشلایه رق اونک ایتالیا سفرینی انجق برنجی فرانسو ادن پاره قوپارمق ایچون پایدیغنی و باشنه بر قوقوتنه و بر تاج قومش اولدیغنی

(۱) *Er habe gesagt, es were der potschaft (Hobordansky's) schuld, dann E. M. hetten ein Brief geschrieben, der wer woll menschlich gestelt gewesen.* (لامبرغ و ووریشیجک راپوری)

ایچون کندیسنی ایمپراطور صاندیغنی سویلدی، ویدی کی: «ایمپراطور لاق قلیج ددر؛ صلحه کنججه، فردیناند مجارستاندن واز-کچوب ده اورادن هنوز النده بولنان یرلری تسلیم ایتدیگجه وشارل کن شبه جزیره چکلمک اوزره المنیادن چیقوب ده یانوشه احسان اولنان قراللیق اونک تصرف سکون پرورانسی التنده برآمدجه صلح ممکن دکلدرد» [۱۰]. ایلیچیلر ابراهیمک مغالی مبالغه لی اولدیغنی اخطار ایتدیله سه ده بر فائده سی اولمایوب نهایت پاره تکلیف ایتدیله . لکن ابراهیم پاشا پارماغیله یدی قله نی کویستره رک اوراسنک التون ایله مالا مال اولدیغنی و بناء علیه متوعی اولنک ثروته اصلا محتاج اولمادیغنی؛ صوک ایلیچیلر (هو بوردانسیکی ایله وه یکنزه لبررگه ر) حمایه سی صاتین آتیق ایچون کندیسنه یوز بیک فلورین و یرمک ایستمش ایسه لرده هیچ بر در لوهدیه متبوعنک منافعی اونوتدیره میه جغنی اولنره سویلدیکی کی شمدی دخی تکرار ایتمکده بولندیغنی؛ پادشاهه ممانک مفتوحه سی ترک ایتمکی توصیه دن ایسه بتون جهانک فتحنده اوکا عرض معاوتی ترجیح ایده جکنی بیان ایلدی [۱۱]. ایلیچیلر اشته تکلیفندن دولایی اعتدار ایله پادشاهدن بر ملاقات مساعده سی المسنی نیاز ایده رک سکز کون صوکره بوکا نائل اولدیله . ۱۷ تشرین ثانی ۱۵۳۰ ، سرایه صورت مظننه ده قبول ایدیلدیله؛ برنجی حولی نی کچر کن قلاغوزلری برابر اولان ایکی فیل نظر دتتلینی جلب ایتدیکی کی ایکنجیسنه دخوللرنده زنجیره اورمش ایکی ارسالان ایله ایکی پارسک صیحه لر یله سلاملان دیله (۱) . صولاقار ، صیرمه لی کلاهلر کیمش سرای خدمه سی ، اوچ بیک یکی چری دیوان او طه سنک اوکنده بولتمقده ایدی ؛ دیوانده وزیر اعظمک صاغ طرفنده وزیر قاسم و آیس پاشالره روم ایلی بکلر بکی بهرام پاشا وصول طرفنده ایکی قاضی عسکر ، اوچ دفتر دار ایله نشانچی اخذ موقع ایتمش ایدیلر (۲) . لامبرغ ، وزیر اعظمه آمانجه خطاب [۱۲] ایده رک ابراهیم پاشانک اسئله مستهزیا نه سه هپ او یولده جواب ویردی ؛ نهایت چاوش باشی و نشانچی دلالتیله ، ارقداشیله برلکده حضور شاهانه یه قبول اولندی . سلطان سلیمان آمانجه بر نطق

(۱) لامبرغک راپوری و صراحتنامه .

(۲) لامبرغک راپوری . نشانچی (secretaire) راپورده بهادوم (Behadum)

[بهادالین ؟] تسمیه اولتمشدر . « Zween türkisch Pfaffen so in allen Fellen Urtheil und Recht sprechen und drey alt praktikanden so des Kaisers Kammergut handeln, insonderheit ist der Obrist Sekretary auf der rechten Hand, etc.

ایراد ایدرک [۱۳] سفارت ترجمانی طرفندن لاتینجه یه وسرای ترجمانی طرفندن ترکیه یه ترجمه ایدلدی. اعتماد نامه لک تقدیمندن سوکرده یوریشیچ خروات انسانیه سوزه باشلا یه رقی پادشاهه ، لاتینجه اولق اوزره مطالب واقعه لرخی متضمن برورقه اعطا وسریعاً جواب ویرنسی استدعاسیله ختم کلام ایتدی . پادشاه بر اشارت موافقت یاپه رقی بر قاپ کله سویلیدی ؛ وزیر اعظم ده آرزو لرینک قریباً سعاف ایدیله جگنی تأمین ایلدی . ایکی کون سوکره ابراهیمک زردینه دعوت اواندیلر ؛ وزیر اعظم بوملاقانده دخی اولکی بحثه ارجاع کلام ایدرک ینه هو بوردانسکیدن شدیداً شکایت ومتبوعنک ایکی دفعه سلاحیله فتح اولمش اولان مجارستانی اعاده ایتسنده کی امکانسزانی سرد ایله سلطان سایانک ، برنجی سفرینی فرانسه قوالیله والده قرالیچه نک (۱) تمنیات مصرانه سی

(۱) هامم رک فرانسیجه یه مترجمک حاشیه سیدر : برنجی فرانسوانک اسارتی اثناسنده دوشس دانفولم [قرانک والده سی] سلطان سلیمان تونت دوفرانژیایی کوندرمش ایدی . بر صفت رسمیه سی اولمیان بومأمور بوندن بویله رقیب قاله جق اولان شارل کنک تقوتندن ترکیه ایچون ترتب ایدیه جک مخاطردنی و المانیا امپراطورینک کوندن کونه استیلانمون اولان قوتنه قارشی فرانسه ایله اتفاق ایتدی لزوه نی پادشاهه عرض ایلدی . سلطان سلیمان ایلیچی بی صورت مساعده ده دیکلیره رک شومکتونی یازدی :

« هو العلی الفنی المعطی المعین »

حضرت عزت جلت قدرته و عات کتبه نک عنایتی ؛

ومهر سپهر نبوت ، اختر برج فتوت ، پشوا ی زمره انبیا ، مقتدای فرقه اصفیا ، محمد مصطفانک ، صلی الله تعالی علیه وسلم ، معجزات کثیره البرکاتی ؛
ودرت یارینک — که ابوبکر و عمر و عثمان و علیدر ، رضوان الله تعالی علیهم اجمعین — انرک و جمیع اولیاء اللهک ارواح مقدسه لری مرافقتی ایله ؛

بن که سلطان السلاطین ، و برهان الحوائین ، تاج بخش خسروان روی زمین ، ظل الله فی الارضین ، آق دیکرک و قره دیکرک و روم ایانک و اناطولینک و قرمانک و رومک و ولایت ذوالقدریه نک و دیاربکرک و کردستانک و اذربایجانک و عجمک و شامک و حلبک و مصرک و مکه نک و مدینه نک و قدسک و کلیاً دیار عربک و ینک و دخی نیجه مملکت لرک — که آبا ی کرام واجداد عظام انار الله براهینهم — قوت قاهره لری ایله فتح ایلدکاری و جناب جلات مأم دخی تیغ اشبار و شمشر ظفر نکارم ایله فتح ایلدوک نیجه دیارک سلطانی و پادشاهی :

سلطان بایزید خان اوغلی سلطان سلیم خان اوغلی سلطان سلیمان خانم ؛

سن که فرانجه ولایتنک قرالی فرانچسوسین ؛

درکاه سلاطین پناهه یارار آده ک فرانتیان ایله مکتوب کوندروب و بعض آغز خبری دخی اصمربلوب مملکتنکره دشمن مستولی اولوب الان حبسه ایلدوک کیزی اعلام ایدوب خلاصکر خصوصنده بوجانیدن عنایت ومدد استدعا ایلشسز ؛ هر نه که دیمش ایسه کز بنوم

اوزرینه آچمش و دشمنلرینک علمینده برآ و بحرآ محافظه ایده جکنی شارل کنک پایه سریر عالم مصیریه عرض اولوب علی سبیل التفصیل علم شریفم محیط اولوب تمام معلوم اولدی . اعدی پادشاهلر صینق و حبس اولماق عجب دکادر . کولکیزی خوش طوتوب آزرده خاطر اولیه سکن . اوله اولسه بزم آبا کرام واجداد عظامز ، نورالله مرقدهم ، دائماً دفع دشمن و فتح ممالک ایچون سفردن خالی اولیوب بزخی انلرک طریقته سالک اولوب هر زمانده مملکتلر و صعب و حصین قلعهلر فتح ایلوب کیجه کوندوز آتمز اگر کلمش و قلیچمز قوشالشدیر . حق سبحانه و تعالی خیرلر میسر ایلوب مشیت و ارادتی نهیه متعلق اولمش ایسه وجوده کله . باقی احوال و اخبار نه ایسه مذکور آدمکیزدن استنتاج اولوب معلومکیز اوله . شوبله بیله سز .

تحریراً فی اوائل شهر اخر الربیعین ، لسنة اثنتین وثلثین و تسعمائة ، بتقام دار السلطنة العلیة القسطنطینیة المحمیة المحروسه . »

(بومکتوب پارس کتبخانه ملیسی ال یازیلری محافظی موسیوره نو طرفندن کشف اولمش و سرای برنجی ترجمانی موسیو ژوانن طرفندن فرانسجه ترجمه ایدلشدیر . اوائل ربیع الاخر ۹۳۲ = ۱۲ اواسط شباط ۱۵۲۶ اصلدن) . [مکتوبک ترجمه سی ریشه اصلی نقل اولمشدر . تاریخ جودت ، ج ۱ ، ص ۳۴۸]

سلطان سلیمان ، فرانسه سراینه استانبولدن ایلول ۱۵۲۸ تاریخیه مورخ دیگر بومکتوب دها یازمشدر که بونکله برنجی فرانسوانک بیت اللحم خرستیانلری حقتنده کی بر طلبنه متوجهانه اولدی قدر نیجیانه بر صورتده جواب ویروردی . بومکتوب یوقاریده نقل ایتدی کمز مکتوبدن ایکی سته صورکه ایسه ده مسلمان حکمداری بونده — اوزمانک خرستیانلر نده کوریلن دین تعصبنه مخالف اوله رق — ادیان سائر ه حقتنده مساعدنه کارلغنی اثبات ایتکده اولدیغندن اوننده بورابه درج ایتکی وجیهه عد ایدرز . دیوان هایوندن صادر اولان سائر مکتوب کبی « هوالعی الغنی المعطی المعین » کتابه سیله مصدر اولان بومکتوب شودر :

[بدایتدن « سن که فرانچه ولایتک قرالی فرانچسکوسین » سوزلرینه قدر اولکنک عینیدر] « مشرق هدایت و سعادت و ملجأ اصحاب حکومت اولان درگاه سلطنت اشیان و بارگاه اقبال نشانه ارسال ایلدی کی کمز مکتوبده ممالک محروسه مضافاتندن بیت اللحم قلعه سی دروننده مقدما ملت عیسویه باندنه بولوب جامعه تحویل ایدلش بر کلیسا بولندی بنی بیلدیرم شسکن ؛ بو خصوص حقتنده هر نده دیش ایسه کز تفصیلاً معلوم اولدی . اگر بو کیفیت بر تصرف مسئله سندن عبارت بولمش اولسه ذات شوکتسماتزله سزک آره کزنده موجود اولان محبت و مودته بناء آرزو کز نزد سعادت مأبمزه قرین اجابت و قبول اوله جفی بی اشتباه ایدی . لکن بوماده اموال منقوله و غیر منقولیه متعلق خصوصات قبیلندن اولیوب امور دینه مزه متداثر در ؛ چونکه خالق عالم و صرعی بی آدم اولان حق جل و علی حضرتلرینک اوامر مقدسه سنه اتباعاً و ایکی جهان کونشی پیغمبریز صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینک شریعتنه امتثالاً اشبو کایسا زمان غیر معلومدن بری جامعه تحویل اولوب مسلمانلر انک دروننده نماز قیلمشدر . فلیندا ایوم جامع اسمنی حائر اولان بر مملک مخصص لهندن تحویل شریعتمه مزه مغایردر ؛ بو خصوص شریعت مقدسه مزده جواز داده اولمش اولسه دخی طابکیزک اسعافی بنجه ممکن

رقبته و عدايش اولديغنى علاوه ايلدى (۲۵ شباط ۱۵۲۶ — ربيع الثاني ۹۳۲) [۱۴].
مجارستان حقدنه هرايكي طرف، رايلىرنده اصرار ايلديكىندن لامبرغ ويوريشيچ
وداع ملاقاتى ايسديلىر؛ التي كون صوكره حضور شاهانه يه قبول ايله پادشاهك النى
اوپمك مساعده سنه نائل اوله رق فردينانده يازيلان نامه هايونى آلدبلىر (۱).

دكل ايدى . لكن عبادته مخصوص اولان محللر خارجنده اوله رق خريستيانلىك المرنده بولنان
يرلىك كافه سنده سكته دن هيچ برنى زمان عدالت نشانده كيمسه انديشناك ورنجيدنه ايدنه .
زير جناح حايه شاهانه مده حضور تامه مالك اوله رق آيين و اصول مذهبيه لرني ايفا ايتيرينه
مساعده اولمشدر . الان مذهبلرى بنالزنده و محله لرنده تمام امنيت ايجنده بولندقلرى حالده هر كيم
اولورسه اولسون برفردك كندبلىرني رنجيدنه ايتسى و لك كوچك بر خصوصده دوچار تعدى
اوللىرى قطعاً ناقابل امكاندر . شويله بيله سز .

تخويراً في اوائل محرم الحرام لسنة خمس و ثلثين و تسعمائة (اواسط ايلول ۱۵۲۸) .
بتمام دارالسلطنة القسطنطينية المحمية المحروسة «اصلى تخطروا لونه ماديفتدن فرانسزجه ترجمه سنندن
ترجمه ايدمشدر .

[خيرالله افندى تاريخنه نظراً ، ج ۱۰ ، ص ۲۲ ، برنجى فرانسوا تركار عليه نده عقد
اولنان اوروپا اتقاندن چكيلاهرك سلطان سلمانه برسفير كوندرمش ايسه ده اونك الزده كي
مكتوب حدودده المانلىك انه كچمشدر . مؤخر فرانسويان واسطه سيلاه ايكنجى دفعه برمكتوب
كوندرمشدر . خيرالله افندى ، ص ۲۲۹ و ۲۳۰ ، برنجى فرانسواك والده سيلاه كنديسى
طرفندن ايكي مكتوب ترجمه سنى درج ايدركه شونلردر :

سلطان سلمانه فرانسه قرالى برنجى فرانسواك والده سى طرفندن مكتوب

« اسپانيا قرالى شارل كان ، اوغلم فرانسواي پاوى محاربه سنده طوتوب حبس ايلدى .
شمدى به قدر اوغلمك خلاصنى شارلك انسانيتته براقش ادم . حال بوكه مأمون اولان انسانيتي
اجرا ايتديكىندن باشقه اوغلمك حقدنه برطاقم حقارت دخي ايتمكده دره ايمدى عالمك مصدق
اولان عظمت و شانكز ايله اوغلمى دشمنمك نجه قهرندن خلاص ايله ابرازاهت بيورمكيزى
ذات شاهانه كردن بالخاصه نياز ايدرم . »

سلطان سلمانه برنجى فرانسواك مكتوبى

« دنياك جهات معموره سنندن برچوق النكا و بلادك حاكم و پادشاهى و بالجه مظلوملك
دادخواهى اولان سلطان معظم و خاقان مفخم حضر تلىرني عرض مافى البال بودركه مجارستان
قرالى برنجى فرديناندونك اوزرينه هجوم ايتديككزده بزدخى همت و عنایتكز ايله حبسندن
خلاص اولوب اسپانيا قرالى شارل كنك اوزرينه هجوم ايدوب اوجمى اليز . سزكه شه نشاه
جيليل الشانكز ، اونك حقدن كنمكه عنایت بيورلدينى حالده بوندن بويله بنده نعمت شناسكز
اولديغمه اشتباه بيورلييه . »

خيرالله افندى تاريخه كوره بومكتوب ۱۵۲۵ كانون اولنك ايتيسنده تقديم اولمشدر ؛
پادشاه ايلچيه زياده التفات كوسترمشدر . مترجم [

(۱) سيفرلىك صرحانلناه لرنده و داع ملاقاتنده ايكنجى حويلده ايكي فيلك آره سنده بر
زرافه كورمش اولدقلرى مندرجدر .

لامبرغ و یوریشیچ استان بولده صلح مذاکره سی یا مقده ایکن فر دینانک جنزالی کیلیوم دوروغاندورف بودینی محاصره اتمکده و ابراهیم پاشانک، هوبوردانسکینک مطالب مغرورانسندن شکایت ایلدیکی کون هوبوردانسکی بر یوریشدن عودت ایدن زاپولیانک عسکرینه قاریشه رق — کندی حیاتی تهلکده قاله جق اولسه ده پادشاهک محیسنک حیاته خاتمه و یرمک عز میاه — قلعه یه کیرمکده ایدی. هوبوردانسکی بیلنوب طوتلدی؛ اوزرنده چیقان خنجر تصور ایلدیکی قتله برهان کافی اولدی؛ برطوره یه قونیه رق طونه آتدی (۱). یاچیه مدافع شجیعنک، دولت عثمانیه نردنده ایلاک اوستریا ایلچیسنک عاقبت سفیلانه سی بوندن عبارت اولدی. مجارستان پای تختی — مجار ملته منسوب اشخاصدن باشقه — قاسم پاشا، مؤمن اغا، سالیانک مأموری آلوازیو غربتی ایله اوچ بیک ترک طرفدن مدافیه اولونیوردی (۲). روناندورف محاصره دینی اتی هفته شدتله دوام ایتدیردی؛ لکن بومدنک ختامنده چکلکه مجبور اولدی؛ اولاً محمد بکک تازه عسکر و مهمات و حریبه وارزاق ایله مالی اولان اینجه دوناتماسی طرفدن تهید اولدینی کبی بوندن ماعدا محمد بکک آرقه سندن کلکده اولان ایکی بیک سوارینک و صولندن اندیشه ایدیوردی. بودینک روغاندورف طرفدن محاصره سندن اتی هفته مقدم، سمندره و هر سسک سنجاق بکری محمد و مراد بکر فر دینانک اواضیسنده جولان ایتک بهانه سیله مجارستانک یاریسنی خراب ایتشاردی. محمد، واغ و نوترا آره سنده کی خطله یه تیمور و آتش ایصال ایله طاغ کویارینه دهشت ویرمشیدی. مراد، اهالیسنک بر اقوب قاچدینی باینوچ موقعی یاقدی. اون بش کوندن آزر زمان ایچنده یالکز فر دینانده دکل، زاپولسایه عاڈ اولان برچوق کویلر تالان ایدلمش و اون بیک مجار اسیر کورتورلمش ایدی. ایستوائفی به اینامقی لازم کلیرسه زاپولیا بودبخت اسیر لک بودیندن چکدیکنی کوره رک بی فائده کوزیاشلی دوکشدر (۳). افینجیلر، ینه اوصیره ده قازنیول اوزرینه ده دوشمشلردی؛ نوئل

(۱) *Rogendorfi ad. comit. Nitr. ap. Pray, Epistolae procerum*

اثری (Litter)، ج ۱، ص ۱۰۳.

(۲) ایستوائفی قاسمی قاسنوس (Cassonus) و مؤمنی نومیلا (Numilla)

یاغشدر؛ چچونک مجار مورخانندن نقلاً و ایستوائفینک وچهره جینک (Szornegi) افاده سنه موافق اوله رق بودین محاصره سی حقه ده کی افاداتی اولامش اولسه بوصول اسمی سسک مشکل اوله جق ایدی. مجارلرده غربتینک و افینز اسمی لوبیدر؛ لکن اصل آدی آلویزه (Aloyse) در.

(۳) ایستوائفی، ۳۰. آغریا، ص ۱۷۰.

یورطیسندن عید فصحه قدر جولانرینی درت دفعه یه قدر تکرار ایدوب اوچ بیکدن زیاده اسیر کوتوردیلر (۱) .

سلطان سایان صید ایله اکلنمک ایچون کیتش اولدینی بروسدن عودتنده بودینک استخلاصی خبرینی آلدی (۲). قیش اداره داخلیه مصاحبه حصر اولندی؛ حقلرنده شکایات واقع اولان (۳) برقاچ والی عزل و دیگر بعضیلرینکده مأموریتلری تحویل اولندی. روم ایلی بکلربکی بهرام پاشا کوله لری طرفندن اعدام اولنسیله قاتلار قصاص اوانه رق اونک حکومتی تکرار وزیر اعظمه توجیه ایدلدی (۴). ابراهیم پاشا، بوقیش ظرفنده باب دولته کلن ایاجیلرله ، پادشاهدن زیاده مشغول اولدی . پادشاهه هدایای قیستار تقدیمه سیگسموندک فودتی تأمیناتی تجدیده کلش اولان لهستان قرانک ایاجیسنه مقبوعی نزدده او یولده بر مأموریتله رخصت ویرلدی (۵)؛ حجار قراننگ ایکی مدعیسی اولان زاپولیا و پدرونه ای ابراهیمک توحهنی کندیلرینه حصر ایچون رقابت ایله ایکیبی ده غایت قیمتدار بر التون قدح تقدیم ایتدیلر (۶). واسیلینک نیسان ۱۵۳۱ تاریخی بر مکتوبی حامل اولان روسیه ایاجیسی مقدمه باغراده کوندرش اولان ایکی مصلحتگذارک نه اولدق لرینی سؤال ایله دولت عثمانیه یی اتش و تیمور ایله تهدید ایددرک بونلرک اعاده حریتلرینی طلبه مأمور ایدی (۱۵) .

(۱) والواسور ، ۴ ، ص ۴۱۳ .

(۲) فردی ، ق ۱۷۴ .

(۳) طرابلس شام والیسی سایان پاشا ذواتقدر ایالتی والیکنه تبیین اولندی ؛ شام والیسی عیسی پاشا کاروانلرک نهب اولدیفنه دائرتجار طرفندن واقع اولان شکایات اوزرینه عزل و شام سابق روم ایلی بکلربکی مصطفی پاشایه تفویض اولندی . فردی ، ق ۱۷۶ .

(۴) فردی ، ق ۱۷۸ . پچوی ، ق ۵۳ . عالی ، ق ۲۳۹ ، بکری دردنجی وقعه .

(۵) فردی ، ق ۱۷۲ .

(۶) *Historia di guazzo* وندیک . ۱۰۶۹ ، ص ۱۲۳ : « *In quei medesimi giorni Galzaa (?) hanno appreso del gran Turco di gran rispetto per andare al Re di Polonia per commissione del suo Signore aviosse e per nuova amicitia contrattare.* »

(۷) مارینی سانوتو ، ج ۵۴ : « *Sitrova qui un messo di Pietro Pereny venuto per nome di tutti i Boroni come si dice, per presentar al Ibra- im una copa d'orata contiene 6 quarte, costa assi danary* » بجارستان قرالی یانوشک مکتوبی صورتدهده مراجعت .

سلیمان ایله واسیلینک مناسباتی بوراده قالدی؛ لکن یدی سنه صوکره واسیلی وفات ایدمه رک اونک خلفی دردنجی ژان سرای ضابطانندن آداشه فی پادشاهه یازدیغی مکاتب دوستانه ایله موسقوودن استانبوله اعزام اتمشدر (۱) .

سلطان سلیمان، بشنجی سفرینی سویلدیکمز وجه ایله بوهمیا و مجارستان قرالی عنواتی ویردیکی واسپانیا قرالک برآدمی عد ایدمه رک مکتوبلرنده هر زمان انجق ویانه والیسی دیه یاد ایلدیکی فردیناند علینه دکل، المانیا و شارل کن علینه اولمق اوزره آچدی. ابراهیمک و متبوعنک غرور مفرطی، فردینانده کندیلرینک عظمت و قدرتلرینه لایق برخصم کورمیه رک مجارستان تاجی ایچون باشلانیلان منازعه ده شارل کندن باشقه سنی رقیب کبی تلقی به تنزل ایتیمورلردی . سلیمان، اخیراً دولت عثمانیه نک تحت اطاعتده اولمق اوزره زاپولیا ایچون تأسیس اولان مجارستان قرالغنک حدودینی ویانه والیسی معرفتیه تهیدید ایدن اسپانیا قرالیله بوی اولمک شرفینی آرزو ایدیوردی؛ لکن شارل کنی کندیسیمه محاربه شرفه نائل ایتک آرزوسنده بولتمقله برابر بونک ایچون ایمپراطور طانییوردی . بو عنوانی کیمسه ایله مقاسمه ایتک ایستیموردی؛ چونکه ابراهیمک اکثریا سویلدیکی وجه ایله کؤکده [علمده] یالکیز برالله اولدینی کبی دنیاده دخی فقط بر ایمپراطور [شهنشاه] دن زیاده بولنماسی لازم کله جکی فکر نده ایدی . کندیسینی شاه شاهان، پادشاه اعظام، حاکم عالم عنوانلریله یاد ایدن سلطان سلیمانک ضربه لری التنده ازلمکه لایق یکانه بردشمن و ارسه اوده، آنجق پاوی غالبی و روما فاتحی اولوب ده اولکی سنه راتیسبون مجلس عمومیسنده بتون آمانیایی ترکرر علینه حرکته کتیرمهک چالیشان و قدرت و تصورات واسعه سی برنجی فرانسوانک زقابتی تولید ایدن شارل کن ایدی (۲) .

سلیمان، ۲۵ نیسان ۱۵۳۲ (۱۹ رمضان ۹۳۸)، استانبولدن حرکت ایتدی. اوچ یوز طوپدن مرکب بر طویجی طاقنی حاوی اولان (۳) اردوسنده ایکی یوز (۱) قارامسین، روسیه تاریخی، ۸، ص ۲۲۹ .

(۲) شارل کن کندیسینک ترکرر علینه محاربه به تحریکندن حظ ایدردی. بو بابه دلیل اولمق اوزره یالکیز شورساله بی بیان ایله اکتفا ایدرز: «Ad Caroli m^o, Imperatorem invictissimum, ut facta cum omnibus Christianianis pace bellum suscipiat in Turcas, Io Genesii Sepululedae Cordubensis Cohortatio.

(۳) م. غوازونک تاریخه کوره، ص ۱۲۳، یالکیز یوز یکر می طوب: «Furono pezzi 120 in tutto, cioè sei topi et cononi 46, e coloörine 44, cil resto sagri « e simili pezzi.

بيک کشی بولونیوردی که بونلرک اون التي بيکی روم ايلي ، اوتوز بيکی اناطولی
 عسکری ، اون ايکی بيکی یکی چری ، يکری بيکی منتظم سواری ، التمش بيکی
 آقینجی ایدی (۱). سليمان، مجازات و مکافاتی زمان مناسبده استعمال ایتک صورتيله
 عسکرینی الک شدتلی بر انتظامه رعایت ایتدیرمکه موفق اولدی (۲) . نیشدن
 کچرکن، ویسغرادده زاپولیا ایله عقد اولنان متارکه نیک تمیدینی طلب ایتک اوزره
 قونت دولامبه رغ ایله قونت دونوغارولادن مرکب اوله رق فریدیناند طرفندن
 کوندریان هیئت سفارتی حضورینه قبول ایلدی [۱۶]. پادشاهی بلغرادده بولوق اوزره
 کلش اولان فرانسز ایلیچیبی رینسون (۵ تموز ۱۵۳۲ — ۱ ذی الحجہ ۹۳۸)
 برملاقته نائل اولدی که بونده صوک سفر ائناسنده زاپولیا ایچون اجرا اولنان
 مراسمه رعایت اولمشدر (۳). شو قدرکه فریدیناندک ایلیچیلری برنجی فرانسوانک
 — متبوعنه، پادشاهک دوستلنی تأمینات جدیده سیله عودت ایدن — ایلیچیبی کبی
 حسن معامله کورمکدن اوزاق قالدیلر (۴) . نسه کده پیه ر پهرنه ی ایله اوغلی
 راسمه دست بوسی به قبول اولندیلر ؛ فقط پادشاهک دکل ، وزیر اعظمک التي
 او په ییلدیلر . غریتی برمدت صوکره بونلرک توقیفنی اخطار ایلدیکندن پهرنه بیک
 کندیلرینی مدافعه ایتک ایسته یین ایکی ارقداشی اعدام اوله رق دیکر ایکیسی ده
 حیاتلرینی صاتین آلمغه مجبور اولدیلر . پهرنه ی ایسه حریتی استرداد ایچون یدی
 یاشنده کی اوغلی رهن برامغه مجبور اولدی . زاپولیا یه تودیع اولنان بو چوجوق
 مؤخرأ سنت ایدیلرک استانبوله کوندرلدیکی جهته باباسنی بردها کورمدی .
 عثمانلی اردوسی بلغراددن حرکتندن صوکره ، قریم خاننک برادری صاحب گرایک
 کتیردیکی اون بش بیک تاتارک التحاقيله تزید قوت ایتمش ایدی ؛ نسه کده بوسنه

(۱) فردینک بوحسانی، ق ۸۴، سليمانک قوتی اوچ یوزیکه چقاران ایستوانفی واولاهینک
 (Olahi) حسابيله اولدجه مطابقت ایدر . تعداد اولنان یوز یکرمی بيک کشی به [۱۲۸]
 بيک [بلغرادده اون بش بيک تاتار و نسه کده خسرو بک قوماندنده سنده یوز بيک محارب
 التحاق ایتکله اردونک مجموعی ایکی یوز الی بیکه بالغ اولیوردی دیمکدر .
 (۲) روزنامه سلجانی، ۱۴ و ۲۲ مایس .

(۳) روزنامه سلجانی . فردی، ق ۱۸۶ . جلال زاده، ق ۱۴۸ .

(۴) ایستوانفی ۶ . جلال زاده . فردی ، ق ۱۸۸ . عبدالعزیز، ق ۸۸ . مجار مورخلری
 نوسفارت حقدنه قطعی برشی بیلدیلر . ایستوانفی بونک ایچون شوبله سویلر : « Firunt
 » tamen Franciscum regem non hoc tantum tempore auctorem fuisse .
 لکن عثمانلی مورخلری فرانسز سفیرینک قبولنی تفصیلاً یازارلر .

والیسی خسرو بک یوزبیک کشتی ایله اردویہ التحاق ایتدی (۱). سلیمان ، یولنک اوزرنده شیقوش، اگه رسهك ، بابوچا، بیلووار، بهرزه نسه ، قاپولنا، چیچو، شافاده ، قاپورناق ، ووتوش ، پولوشكه ، روم ، هیدوهك ، کورمه ندوار ، ایکه روار، مهشته ری، سومباتیه ی قلعه لرینی آلدی (۲). لکن بر کوچك موقع اولان گونشی او قدر قولای اله کچیره مدی ؛ بونك قوماندانی نيقولا یوریشیچ پارلاق مدافعه سیله نامنی تأیید ایلدی (۳).

۸ اغستوسده (۴) وزیر اعظم گونش اوکنه کلوب اردو قوردی ؛ اوچ کون صوکره یاغمورلی برهوا ایله پادشاه واصل اولدی . هر طرفدن کوچك طوپلر ، چاقولوسلر توجیه اولندی که بونلرک ال بیوکی قازیمورطه سی بیوکلکنده دانه لر آتاردی ؛ بونکله برابر ، اوچ کونک ختامنده ، استحکامک برجلری غائب اولمش ایدی (۵). اومدته لغملرده قازلمش اولدیغندن بتون خط اوزرنده هجوم امری ویرلدی (۶). یوریشیچ قراله راپورنده اون ایکی هجوم صایار ؛ روزنامه سلیمانیده و ترک مورخلرنده بونلرک دردی ذکر اولتمشدر (۷). دیوارلر اون اوچ یردن لغمه آتیه رق سکز ذراع کنیشلکنده برکدک آچیلدی . سلطان سلیمان خندقلر ایچون چالی کسدره رک بونلردن ایکی تپه جک یاپدیردی که کوزل اسلحه به مالک اولان محاصرلر

(۱) پنچوی ، ق ۵۴ .

(۲) روزنامه سلیمانی . پنچوی ، ق ۵۴ . بیوک نشانجی .

(۳) بو بجار اسملرینک املاسی شودر: *Siklós, Egerszeg, Babócsa, Belovár, Berzencze, Kápolna, Csicsó, Safade, Kapornak, Wutusich, Paelcské, Rum, Hidiwég, Kaermendvár, Ykervár, Mesteri, Sombathely, Güns.* ترجمه ده بجار لساننده کی صورت تلفظلری یازلمشدر. (رفیق عطا)

(۴) *Dürkünsche Belagerung vor Güns im Monath Augusti des 1532 Jars* عنوانیه روسناقده مندرج اسکی برال یازیننده «*Belagerung der Koenig lichen Freystadt Güns.*» ص ۲۶ ، ایلک ترک آلابرینک ورودی • اغستوسده و تکمیل اردونک ورودی ۱۰ اغستوسده کوسترلمشدر .

(۵) قاتونا ، ۲۰ ، ص ۸۱۷ و ۸۲۹ .

(۶) ۱۰ ، ۲۰ ، ۲۳ و ۲۸ اغستوس ، روزنامه سلیمانی و پنچوی .

(۷) یوریشیچک راپوری . پنچوی . روسناقده کی نسخه بو هجوملری ۱۳ ، ۲۷ ، ۲۸ ، ۲۹ ، ۳۰ ، ۳۱ ، ۱ دیر . مجموعی اون طغوز صایار : بونکله برابر شوبله علاوه ایدر : *Doch darunter nur 18 gewalug Sturm gethan, aber im (Got hab Lob) eyn Phainer geratten.*

بوتپه لک است حکاماته حاکم اولان ذروملرندن محافظلری زیاده اندیشناک یدییورلردی . یوریشیچ چالی بیغینلرینه آتش ویره بیلدیسده درحال سسوندیرلدی . پادشاهک گونش اوکنه وصولنک اون طقوزنجی کونی (۲۸ اغستوس) یوریشیچ قراله راپورنی [۱۷] یازمش اولدینی صیرهده ابراهیم پاشا طرفندن ده شهرک تسلیمیه برابر ویرکی ویرمک ، یاخودیکی چری ضابطاننه ایکی بیک مجاز دوقه سی اهداسیه کندیلرینی صاتین الملق ایچون اخطار واقع اولدی . یوریشیچ ، گونش کندیسنک اولمادیغنی و بنا برین اوزرنده هیچ برحق مخصوصی اولمایان برشهری ویرکی به باغلا یه مبه جغنی و بونکله برابر اهالیده ایستیلن ایکی بیک دوقه نك بولمادیغنی جواباً سرد ایلدی . ابراهیمک دیکر اوچ اخطارینه ده باشقه جواب ویرلمدیکندن درحال هجوم قرار . لاشدیرلدی (۱) . وزیر اعظم ، عسکرک شجاعتنی تحریک ایچون ترقی و تیمارلر ویریه جکنی اعلان ایتدیردی . پچوینک تعمیرنجی د هرکس جانن آغزینه آلوب یا باش آلیرم ، یا باش ویریرم دیو ، چالیشوردی (۲) . بکی چری و عزیزلر طرفندن دیوارلرک اوزرینه سکز باراق رکز اولمش ایکن سپر اتخاذا ایتدیکاری اغاجلر آرقه سننده مستور اوله رق صوک دقیقه لرینه انتظار ایتدیکده اولان اختیارلر ، قادیلر ، چوجقلر او قدر آجی و او قدر مؤثر صورتده باغیریشدیلر که مهاجملر دوچار دهشت اولوب ایکی بایراغی دشمنه براقه رق قاجدیلر (۳) . بونتیجه کرک محاصرلره ، کرک محصورلره او قدر غریب کوردی که برشکل خارق العاده ایله تفسیره لزوم حس ایتدیلر . مهاجملر کورکده ، پارل پارل پارلار قلیجیه کندیلرینی تهدید ایدر برسواری کورمش اولدیلرینی ادعا ایتدیکاری کبی مدافعلرده سومباتی (آنکه نهری اوزرنده ستهین) بلده سنک حامی اعظمی عزیزمارتن طرفندن امداد وقوعنه کندیلرینی اقتناع ایلدیلر . عثمانلرک چکلهمسندن اوچ ساعت کچمش ایدی که درت مکالمه مأموری کدک اوزرنده کورینه رک یوریشیچک کوستردیکی شجاعت پادشاهک نظر استجساننی جلب ایتش اولدینی ایچون کندیسنی کورمکدن و مزبته تقدیر خوان اولمقدن محظوظ اوله جغنی بیان ایله وزیر اعظمک ویردیکی سوزک محافظه سی التنده اولمق اوزره اونک ترک اردو کاهنه کلسنی

(۱) یوریشیچک ۳۰ اغستوس تاریخلی راپوری که که بلده (Gebel) ، ص ۳۰۹ ،

مندرجدر : « Beytraege zur Geschichte Kaiser Karls V. »

(۲) پچوی [تمثیل استانبول ، ج ۱ ، ص ۱۶۰]

(۳) بالذات یوریشیچک افاده سنندن نقلاً ژوویوس (Jovius) ، ۳۰ . قانونا ، ۲۲ ،

افزاده ایلدیلر . یوریشیچ صوک هجومده جریحه دار اویش بولندیغندن اکر تکرار هجومه باشلانسه یی بر ساعت دها دایانه میه جق ایدی ؛ موقعک محاصر مسنه باشلانیدینی زمان معیتده بولان یدی یوز ارباب شجاعدن آنجق یاریسی قالمش ایدی . طوپیحیلرک باروتی یوق ایدی ؛ نفرلرده جسارتلرینی غائب ایتمکه باشلامشردی . بناءً علیه یوریشیچ تکلیفی قبول ایدوب فقط بر مرور تذکره سی ویرلمسنی وایکی رهنک کندیسنه تسلیم اولنسنی شرط آتخاذا یادی . درت مکلمه جیدن بری کو کسندن برمروریه چیقاروب ویردی ؛ ایکسی ده رهن اوله رق قالدی . یوریشیچ یکی چری اغاسی واسطه سیله وزیر اعظمه کو تورلدی ابراهیم پاشا آیآغه قالقوب انی اوزاتدی ؛ اوتورمسنی تکلیف ایتدی . وزیر اعظم ، استانبولده دوچار اولدینی خسته لقدن تاملیله قورتیلوب قورتلماش اولدیغنی و جریحه سنک اغیر اولوب اولمادیغنی استفساردن سوکره باتیانی وپیه رده به راؤس کبی نیچون تسلیم اولمادیغنی و حالامتبعدن امداد می بکلدیکنی ، سؤال ایدی . یوریشیچ صوک سؤالدن تغافل ایله ارتق اسکی خسته لغندن مضطرب اولمادیغنی و بری آتشی بر سلاحدن وایکنجیمی بر طاش ضربه سندن آلمش اولدینی ایکی یارهنک مخاطره لی شیلر اولمادیغنی بیان ایله نهایت دشمنک متبوعنه — مجبوریت کورمدجکه — عرض عبودیته شرفی مانع اولدیغنی سویلدی . ابراهیم پاشا پادشاهک شهر وقلعه یی کندیسنه احسان ایده جکی جهته حضور شاهانه ده زانو بزمن اولسی لازم کله جکنی بیان ایتدی . آنجق یوریشیچ استانبولده سفارتی انناسنده ابراهیم پاشان بر شیئه نائل اولهنک اکوزل چاره سی ، احتیاسات حریرصانه سی اوقشامق اولدیغنی بیلدیکی جهته کندیسنی حضور پادشاهی یه چیقامیه جق قدر قوتسز اولسیله برابر وزیر اعظمی طرفندن ویریلن قرارلری ذات شاهانه نک دائم تصدیق ایتمکه اولدیغنی بیان ایدی . بوجواب ، ابراهیم پاشانک خوشنه کیتدیکندن یوریشیچک احترازینی ممنونیتله قبول ایلدیکی کبی بقیه عسکرک دخولنی منع ایچون کدکله مدخلنه اون ایکی نفر قونسی حقنده واقع اولان طلبنی ده اسعاف ایلدی (۱) . یکی چری اغاسی قلعه یی کورمک ایسته دی ؛ لکن یوریشیچ شجاعتی درجه سنده احتیاط صاحبی اولدیغندن اغانی ایچری آلامق ایچون قوه محافظه نک انتظامسز اسپانیول و آلمانلردن مرکب اولدیغنی

«Ich hab an im gemerkt dass er hoch für gut gehalten hat dass (۱) ich mich zu dem Kaiser hab gewidert zu gehen, und dass ich so viel von ihm in seinem Sinn halt.» (یوریشیچک راپوری)

ۋ كىدىسى ذاتاقلعه ايچون دكل، يالكنز شهر ايچون سوز ويرهش بولنديغى سويلدى.
 بو جوابده ابراهيم طرفندن قبول اولدى . يوريشيچ وزير اعظمه واردونك
 اكابرينه قيمتدار كوش وازولر ويرهك كىدىسى ده برخلعت آلدى. بترك مفريزهسى،
 موزيقه سنى چالديغى وسنجاغنى آچمش بولنديغى حالده كدكك اوزرينه كلوب اشغال ايتدى.
 قرمزى رنگده اولان بوسنجاغك اوزرنده بياض حروف ايله : « لااله الله، محمد
 رسول الله » يازلمش ايدى (۱). تركلرده بونى يوكسك، صدا ايله تكرار ايدى (۲) خرىستانلارك
 قارشيسنده دينلرينك اوصورتله اغلاسى — گونشك يغمما ايديله مسنه. مقابل — كىدىلر نجبه
 شرف پادشاهى يه موافق بر اثر موفقيت صايلدى . ابراهيم پاشانك ايرتەسى كون
 (۲۹ اغستوس، ۲۶ محرم) گونشك تسليمى تېلىغ ايچون سلطان سايمانە كوندردىكى
 متفرقه بر قفتان آلدى ، تخصيصاتى ده آرپهلق ناميله سنوى اون بيك آچقه
 آرتيرلدى (۳)؛ پادشاه وزير اعظمه مكلف البسه وسورغو چارله مزىن برسروپوش
 اعطاييله اظهار ممنونيت ايلدى (۴) . ايرتەسى كون عقد اولنان ديوانده وزراى
 دولت، بلكر بلكرى، بلكر پادشاهه عرض تېرىكات ايلدىلر (۵). دها ايرتەسى كون
 آلتە نبورغك تسليمى خبرى كلدى ، وفردينانك ايلچيلرى لامبرغ ونوغارولايه
 رخصت ویرلدى. بونلر بلغراددن عودتلرنده موهاچده پادشاهه ملاقى اولمق اوزره
 تكرار اعزام اولندقلرى حالده بودفعهده اولكى كې برشيئه موفق اوله مدىلر [۱۸].
 سلطان سايمان الك صوكره كىدىلرينى حضورينه قبول ايتدىكى وقت بهض هدايا ايله
 برابر برمكتوب ویردى كه بونده فرديناندى تمالكنك تخريديه تهديد ايدىرك بر
 ميدان محاربه سنده بوى اولچمكه دعوت ايدىوردى . بومكتوب آلتون وماوى

(۱) ايستوانقى، ۱۱، ۱ .

(۲) قاتوناده زهرمه كى ، ۲۰ ، ص ۸۲۶ .

(۳) روزنامه سلمانى، ۲۹ اغستوس

(۴) پچوى، ق ۵۶ . يوريشيچه براقيلان سنجاغك هديه دكل، سنجاق بلككنه تعيينه
 علاومت اولديغى بيان ايدر. [قلعه مزبوره (پچوينك « اوسك » ديدىكى نسهك قلعهسى)
 بودين قرالنه اطاعت شرطيله اسكى بكنه بريلوب برسنجاق ها يون دخى احسان اولدى كه
 الان (پچوينك زمانده) قلعهده محفوظدر. حتى نعمتى سفرى. ديلين ۱۰۱۲ سفرنده اردل
 قرالى سرحد عثمانى عسكرندن بر مقداريله اورايه كيتدىكى زمان سنجاغك برجه ديكيلهرك
 اونكله تفاخر اولنديغى كورمشدر . پچوى ، ج ۱ ، ص ۱۶۵ . مترجم]
 (۵) روزنامه سلمانى، ۳۰ اغستوس.

خطوط ایله محرر و آل برکیسه به موضوع ایدی (۱). ایشته بوضورتاه گونش، یوریشیجک قهرمانلیغیه ویانه کچی اوچ آی بالذات پادشاهک قومانده سی آتنده بولنان بتون عثمانلی اردوسنه قارشى طورمشدر [۱۹].

آقینجیلر برنجی محاصره ده نهنس موقعنه قدر ایلیریله مش اولان قاسمک [۲۰] معینده اولدقلری حالده اشانغی ویوقاری اوستریاسنجاقلرینی تخریب ایتمکده اولدقلرندن ویانه سلطان سلیمانک تکرار ورودینه انتظار ایدیوردی [۲۱]. بونکله برابر چوق کچمه دن خبر آندی که عثمانلی اردوسی هیچ امید اولنمادینی حالده گونشک صول طرفی طوتهرق ایستیریا اوزرینه آتمشدر. سلیمانک بوقراری، اسپانیا وایتالیان فردیناندک اردوسنه قوه معاونه ورودینه دائرالتان خبرلردن زیاده موسمک ایلیریله مسندن، ییهجک بولنماسندن، خصوصاشیعیانه مدافعه اولنان ضعیف دیوارلرک بیوک اردولره قارشى کوستره بیله جکلری مقاومت حقنده گونش اوکنده حاصل اولان تجربهدن ایلیری کیشدر. پادشاه بوسفره همان هیچ طوپسز باشلامش اولدیغندن ایلک مقصد ویانه نک تسخیری دکل، شارلکن ایله بر میدان محاربه سی یایمقندن عبارت اولدینی ظن اولنور. گونشدن اوستریا ایلیجیلری لامبه رغ ونوغارولانک کتیرمش اولدقلری مکتوبلرده دخی بونک بریکی دلیلی واردر. لکن شارلکن وفردیناندک اردولری ویانه ایچنده قالدینی ونوستاد موقع مستحکمى عثمانیلرله ویانه آرسنده بولندینی جهته او قدر بیوک بر صورتده باشلامش اولان شوسفرایستیریا ایچنده جولانلردن عبارت قالمشدرکه بوجولانلر او ایالتک شمدی به قدر کوردیکی آقینلرک اک مدهشیدر (۲).

قاسم بک ایسه اوستریا ایچندن، صوک سفرده کچمش اولدینی یوللری طوتوب اون بش اون آلتی بیک آقینجی ایله نهنسندن مرورایلدی واختیارلرله چوجقلری اعدام ایدرک، دلی قانلیلرله کنج قیزلری سواریلرک ترکیسنه باغلایه رق اورالری آتش وخونه غرق ایتدی. ارنستوفنده برفرقه، نهنسندن مرور ایله قله نق، دیسباخ، سیتادل کیرشه ن یولیه وولفهرن ولوزانسته یینه یان قصبه لرینه قدر کیتدی. بو صوک قصبه انجق بر قاچ کشى طرفندن وحی روایته کوره بتون پنجره لره توفکلر یرلشیدر مش اولان یالکیز برکشی طرفندن مدافعه اولنهرق ایلک ضربه ترک رؤساندن برینه اصابت

(۱) ژوویوس (Govius)، ۳۰. قاتونا، ۲۰، ص ۸۱۹، ۸۲۰.

(۲) ژوویوس، ۳۰، قاتونا، ۲۰، ص ۸۲۹.

ایش اولسیله بش یوز مقدارنده اولان محاصر لر کلدکلری یولدن رجعت ایتشلردر .
 سته ر شهری اقینجیلرک عودتی بیک اغیر سوارینک وصولندن زیاده سلیمانک رجعتنه
 مدیون اولمشدر . اون ایکی بیک کشیدن مرکب اولان بواقینجی فرقه سی سته یری
 تهدید ایلدکن صوکره یولنک اوزرنده و دیهر قصبه سنی احراق ایدوب فقط واید هوفن
 اوزرینه تعرضنده موفقیت سز لکه اوغرادى ؛ اهالی بریوریش یا پهرق اوچ یوز آت
 آدیله ؛ درت یوز اسیر قورتاردیلر (۱) . قاسم طونه ساحل لرینی تعقیب ایتوب
 اورمانلرله مستور برسلسله جبال اولان وینه روالد طریقله عودت ایتدی که اورادن
 بادهن جوارینه چیقهرق ایستیر یاده سلیمانک اردوسنه التحاق ایتک ایستیوردی .
 انجیق بوایالته کیدن بوغازلر ایلولک اون طقوزنده قونت پالاتن فرهدریق امری
 التنده کی امپراطور عسکر یله طوتلش ایدی . ترکلر بوتانستاینه وصوللرنده لوآبه رسدورف
 موقعی امپراطور مزراقیلرندن یکرمی ایکی بلوک تیمارلی ایله اوغسبورغ عساکر
 معاونه سی قوماندانی شهرته یین دو بورتانباخ طرفندن اشغال اولنش بولدیله (۲) .
 بو قوماندان اون سکز بلوک ایله آیریلهرق سکز بیک کشی ایله بش یوز تیراندازدن
 مرکب اولان عثمانیلرله هجوم ایله بولری بوتانستایندن چیقاروب قونت پالاتن
 فرهدریق طوپی آلتنه سوردی (۳) . قاسم ، حرکاتی اشکال ایتکده اولان
 اسیرلرله امپراطور عسکر ی آره سندن یول آچه نک کوچ اوله جغنی حس ایدهرک
 بولردن درت بیکنی اعدام ایتدی . اوندن صوکره فورطنه لی برکیجه ایدی که
 بوندن استفاده ایله دشمن آره سندن کچه ییله جکنی امید ایدهرک عسکرینی ایکی
 تقسیم ایتدی : برنجیسی فریز [فیروز ؛] قومانده سیله جنوبده اورمانی طوته رق
 آغاچلر آره سندن یول آچوب ایستیر یایه کیرمه که موفق اولدی ، اردونک ایزنجه
 کتدی ؛ بالذات قاسم بک قومانده سنده اولان ایکنجیسی اول اوغسبورغ معاونه سی
 قوماندانی طرفندن دوچار تعرض اولهرق وندن صوکره ده ستاده مبرغ وادیسندن
 (۱) « اوستریاده نه نس اوزرنده کی میلیس عسکرینک مختصر تاریخى » ، (المانجه در)
 ص ۹۷ — ۱۰۲ .

• Von einem Scharmizel darina eine merkliche Anzal Türken durch (۲)
 Hilfe des Almechtigen erschlagen, aus einem Briefe der von Augspurg
 Hauptmann geben im Leger zu Lewersdorf. (Loibersdorf یاخود Leopoldsdorf)
 «Beytraege» ، ۱۸ ایلول ۱۵۲۲ ، مؤلفی که بهل ، ص ۳۰۵ — ۳۱۸ .
 (۲) شوالیه سه باستیه نک ترجمه حالی ، ۰۱ ص ۳۵ .

چیقارک پالاتن فرم در یقک آتشی آتته دوشدی . قاسم بک ایلاک اوریلانلر آره سنده بولندیغدن اونک یرینه عثمان کچهرک صحرا ده جسورانه ایلریله دی ؛ قونت لودرون ایله براندبورغ مارغراوی یواکیمک عسکرینه تصادف ایتدی . بو مصادمه بر محاربه دن زیاده بوغازلامه دن عبارت اولدی : چونکه آتلی بی تاب قالمش ومزراقلری اولکی محاربه لده قیرلمش اولان عثمانی سواریلری مقاومت ایده میورلردی ؛ قاچه بیلن برقاچنی کویلیلر بریقلیچ بوغازنده اولدیردیلر ، برطاقنی ده سه بانستان یاقینده بر قایانک ذروه سندن اشاغی یوارلادیلر (۱) . بو فرقه نك بقیه سی عثمان معرفیه بادایه ترایز کیره هن آره سنده طوپلاندقلری حالده اولایمیراطور عسکرینه ، مؤخر آ برحجار فرقه سنه مصادف اولدیلر . بول باکیچ مزراغنی دیکمش اولدی بی حالده عثمانک اوزرینه یورویوب آتدن دوشوردی ؛ صوکره اکر قاشنده اصیلی خنجری آله رق اونکله برضربه ثمت ایریشدیروب قیمتدار اسلحه سنی الده ایتدی . قاسمک التون و مجوه ایشلمه لی و سرغوجه مزین مغفری (۲) عثمانی شاهینی اوستریا قره قوشی صرفدن مغلوب ایدلمش اولدیغنه تلمیح اولمق اوزره قونت پالاتن فرهدریق طرفندن شارل کنه تقدیم اولندی .

شوصورتاه ، قاسم بکک اون اتی بیک آقینجی سندن انجق پک آزی فیروز قومانده سنده ایستیریایه کیره بیلدی [۲۲]؛ عثمانی اردوسی ، غره چ اوکنه کلوب ده اردو قورمق ایچون بو خطه نك فرهدیبرغ ، کیره برغ ، هارتربرغ وادیلرندن کچمش ایدی . بو اوچ وادینک اهالیسی قلعه حاله قویدقلری کلیسالیینه التجا ایتشلردی ؛ حیاتلرینی قورتاردیلر ؛ لکن خانلرینی تخلیص ایده میهرک اونلر آتسه اولدی . مجارستان وایستیریا حدودی اوزرنده کی وایسه نبورغ یاقینده عثمانیلر ، ایچلرینه برآدم کیره بیلن بیوک طویلرینی برامغه مجبور اولدیلر (۳) . بوترک مجبوری کوسترکه یوللر روزنامه سلیمانینک تعیری ، وجه ایله صراط محشر قدر مشکل العبور اولدینی کبی اردوده گونش محاصره سی انناسنده بولندی بی قدر طوپ یوقسه ده جسیم طویلر دن بسبتون محروم دکل ایدی . پولاتاؤ قلعه سی محافظی ، غله یسدر و قرینده برعثمانی فرقه سنه باصقین ویرمک ایستیوب خونریزانه برحرب وقوعه کلدی

(۱) *Ausflug in Hormayr's hist. Taschenbuch* نام اثر شه یکر (Schgiel)

۹ نجی سنه ، ص ۱۵۲ .

(۲) ایستو آنفی ، ۱۱ . ژوویوس ، ۳۰ .

(۳) ژولپوس سه زار ، ۷ ، ص ۳۸

(۱۰ ایلول) که بونده محافظتک معینده کیلردن درت یوزی تلنک اولدقدن صوکره کندیسی ده مقتول اولدی . بو ائشاده قریم خان مورنهرینک صول ساحلنی تخریب ایدیوردی . نهایت اردو، عالینک تعبیرینه کوره «باغ وراغی جنت فردوسدن نشان، حالاکه مساکن و بیوتی قرارگاه اهل میزان» اولان غره چپ اوکنه واصل اولدی [۲۳].

احتمالدرکه سلیمان غره چپ تسخیر تجربیه سنده بولنمشدر؛ عثمانلیلرک شهرک اسکی قپوسی یاقینده قلعه نیک اتکنه قدر گلش اولدق لرینه دائر روایت قدیمیه و اوراده حقیقت، یا خود افسانه اولان بو وقعیه یی اثبات ایچون برترک چهره سی کوسترلیکنده اولسنه نظراً هیچ اولمازسه بویه بر تصور بولندیغی ظن اولنه بیلیر . بو ظنی تأیید ایده جک برشی ده هپ عثمانلی مورخارینک افاده لریدرکه — گوش حقنده کی روایتلری درجه سنده موافق حقیقت اولق اوزره — غره چک تسخیر اولندیغی سویلمکدن چکنمزلر . انجق بوتسخیر روزنامه سلیمانی طرفندن بیه تکذیب اولونیور؛ چونکه اونده غره چک تسلیمنه دائر برکله اولمایوب یالکزاردونک بو موقعک الت طرفنده مورنهری اوزرندن انسان و اشیاچه بعض ضایعات ایله کچدیکی بیسان اولنمقده در (۱۲ ایلول) (۱) . اگر ترکر غره چه صاحب بولنمش اولسه لردی مور اوزرینه برکوپری قوره جق قدر زمان کچیرمش اولملری وسلطان سلیمانک ایستیریانک برنهرنده بو غلملق تهلیکسنه عرض نفس ایتمه سی لازم کلیردی [۲۴]. ژان قاجپانهر، نوستاد جهتندن ولایته کیرمش اولان ایقنجیلری رجعت ایتدرکدن صوکره غره چده کی عسکرله برلشهرک فهرینزده عثمانلی دمداری اوزرینه دوشدی؛ بالکایه مغلوب ایدهرک برچوق اطروفه حریه و خصوصاً برپاشانک باشنی کتیردی (۲) . ۱۴ ایلولده سلیمان سه قائلویشکاهنده اردو قوره رق مبذول بیه جک بولدی؛ برقاچ کون صوکره ده اردو کاهنی ماربورغ یاقینده دراوه ساحلارینه کوتوردی . بو موقعک قوماندانی سیگیسموند ویکزله برگره — که اون بیک کشیلاک برترک فرقه سنی له یانیچ صحرا لرنده محو ایتشیدی — اوزرینه وقوع بولان درت هجومی دفع ایلادی . سلیمان برکوپرینک تماماً قورولسنه قدر درت کون دراوه کنارلرنده قالدی؛ وزیرلر، اغالر — دکنتک لرنده — اعمالاتی تسریع ایدیورلردی . کوپری بیتنجه عسکر قارمه قاریشقی کچمکه

(۱) جلال زاده ، ق ۱۵۲ . عالی ، ۲۵ نجی وقعه ، ق ۲۴۰ . پچوی ، ق ۵۷ .

روزنامه سلیمانی ، ۱۲ ایلول

(۲) ژولیس سهزار ، ۷ ، ص ۴۵ ، مه کیزردن نقلاً .

استهجال کو ستردیکندن انتظامی محافظه ایتمک و فلاکتی نتیجه لر وقوعی موجب اوله بیله جک بو عجله یی منع ایتمک ایچون وزیر اعظم ایله پاشا لارک بالذات بولمدری لازم کلدی . نهایت اردو ۲۱ ایلولده اوکله یه دوغری مرورینی اکیال ایتمکله پادشاه کو برینک یاقلمسنی امر و کو پریدن گذار ائسانسده ابراهیم طرفندن کو ستریلن غیرته مکافاة ، قیمتدارا کر اورلمش برآت ایله اچقه احسان ایلدی . اردو ، وینچا بوغازندن دراوه بو نیجه یولنه دوام ایتدی ؛ ایستیر یادن رجعتی اورایه کیریشی قدر مشکلاتی موجب اوله رق هر کون اش یادن بر قسمی ضایع اولدی (۱) . اینه جیلر فه یستر یچ و غونوویچی یانه رق سیللی ونوخا ئوس آره سنده کی بر لک هیدسنی خراب ایتدیلر . بونلردن بر طاقی باقلا پ دینیلن تپه لر ی کچه رک سن - لاوانت صحرا سنه اینمش و اوراده سن - له ئوناردی اوره رق و هیدالپ تپه لر دن قارینتی خطه سنده هوتنه نبر که قدر کیرمش ایدی (۲) . لکن مملکتک میللیس قوماندانی ودیت و هلزر بونلری مغلوب و رجعته مجبور ایتدی . وازاسدینک آلت طرفنده راسینا قله سندن آتیلان بر قورشون دفتر دارک قارداشی شعبانی اولدردی ؛ عثمانلی لک انتقامی هم سرعتلی ، هم قورقونج اولدی : قله یاقادی ؛ ایچنده کیلر قتل عام ایلدی . اسیر کو توریلنلر آره سنده ژورژ هوست (۳) بولونیوردی که سرنوشتی کندیسنی هندستانه قدر سوق ایتمش و شید به رگر و مکتب خواجهمسی مو هله نباخ کبی بزه سیاحتلرینک تعریفاتی بر اقمشدر . پادشاه ایله وزیر اعظم هر بارتی موقعده ایرلدیلر (۴) : ذات شاهانه یکی چری و سپاهیله بر لیکده صول جهتی طوته رق قاپرو نیچقا ووه روچ یولیه پوزه غایه کیتدی ؛ ابراهیم پاشا اردونک دم دار یله صاغه دونه رک خسار اتده بولنقمسزین بر برینی متعاقب قروچ ، گودو وچ ، خاسما ، و هلیقا ایله زاپولیانک اجدادینک قله سندن کچدی (۵) . لوغو و یچده ، وزیر اعظم آندره ستاوه راسمنده بر اسیری ایتالیا نیجه بر مکتوب ایله فر دینانده کوندردی . ابراهیم پاشا ، اردونک اصل اسباب رجعتی بر شیوه بیان فخارانه آلتنده شارل کنک

(۱) روزنامه سلیمان ، ۲۳ ایلول .

(۲) وایچاش مناسترنده کی براسی لوحه بووقعیه شهادت ایلیکنده در . فلیب وونه ندک «Archives für Geschichte, Statistique, Litteratur und kuns» (Ph. Vonend) آرشینه مراجعت .

(۳) ایستو آنی ، ۱ ، ۱۱ ، ص ، ۱۸۱ .

(۴) روزنامه سلیمان .

(۵) ایستو آنی ، ۱۱ ژوویوس ، ۳۰ . قانونا ، ۲۰ ، ص ۸۳۵ .

غیوبتی بهانه خنده فرماسیله کیزلیه رک « بر حکمدارک مملکتلری اونک زوجه لری کبی » اولدیغنی بیان ایله ختم کلام ایدوردی که شارل کنی کرک زوجه لرینک یاننده ، کرک مملکتلرنده بولمق مشکل اولدیغنی متضمن قابا و حقیقه ترکلره یاقیشیر بر تحقیق در [۲۵] (۱) . فرق اللی بیک نفوسی حاوی اولان پوزدها شهری آشلره اورلدی . نه سه کالت طرفده بولنان پودغاراچ و ناسیچ قلعه لری علامت اطاعت اوله رق اناختارلرینی کوندردیلر ؛ بادشاه بوقلعه لری زعامت اوله رق ابراهیمه ویردی . اردو مجارستاندن ، ایستیریان ، اسقلاوونیدان اوتوز بیک اسیر کورتوردی ؛ لکن پوسوتی کچدکدن صوکره ، آرتق ممالک پادشاهی یه کیرلیدیکی جهته یکیدن اسیر النمنسک منغنی متضمن بر امرنامه نشر اولندی (۲) . بلغرادک قارشینسده سلطان سلیمانک اردوسی وزیر اعظمک اردوسیله برلشدی (۱۲ تشرین اول — ۱۲ ربیع الاول) ؛ ابراهیم پاشا ، پاشالره ، بکلره برلکده متبوعنه عرض عبودیتسه کلدی . برلشمش ایکی فرقه طونه یی کچه رک بلغراد قلعه سی آلتنده اردوگاه کوردیلر . ایرته سی کون سلطان سلیمان ، عسکرینه کچیدرسمی اجرا ایتدیره رک دهالیرته سی کون قوریلان دیوانده وزیرلره دفتردارلره ، نشانجی یه ، اناطولی وروم ایلی بکلر بکلرینه خلعت کیدیرلدی . ینه اوکون صوک سفرده احراز اولنان مظفریاتی خبر ویرمک اوزره هر طرفه ، ولایات والیرینه ، وندیگ دوچه اولاقلر چیقاردلی [۲۶] .

باب دولت ترجمانی یونس بک — که ویانه محاصره سندن صوکره دوچ آندره آ ضرحتی یه زاپولیانک مجارستان تحتہ اقعادینی تبلیغ ایتمک اوزره بلغراددن ویانه یه کیشم ایدی — بودفعده ینه بلغراددن اوشهره عزیمت ایلدی . یونس بکک حامل ولدینی مکتوب پادشاهک رجعتنی شرفلی بر صورتده کوسترمکه چالشمقده ایدی ؛ بوکا نظراً شورجعت انجق ایمپراطورک قورقاقلغندن نشأت ایشیدی . شو فقره جالب نظر دقت اولیوردی : پادشاه ، او ملعون حکمدارک اقامتکاه قدیمی اولوب حیاتی قورتارمق ایچون ترک ایتمش وکندیسیله برلکده طریق اغوای شیطانی یه صاپان

(۱) السنه شرقیه ده ملک عروسه تشبیهی رایج اولوب بر پادشاهک مملکتتی بر دشمنه بر افرق قاچسی بوتشیه ایله شدتلی تقبیح اولنورسه ده بوندن شارل کنک زوجه لری حقنده ایما چیقمق اقتضا ایتمه چکی کبی هاهمه رک شیوه السنه شرقیه دن غفلتله اوسوسوزی اوقدر قابا کورمسی لازم کیزدی . (مترجم)

(۲) جلال زاده ، ق ۱۶۳ و ۱۶۵ . پچوی ، ق ۵۸ . عالی ، ق ۲۴ . صولاق زاده ، ق ۱۱۰ . روزنامه سلیمان ، ۸ تشرین اول .

غیر مسلم اهالی بی ایچنده بر اقمش اولدینی غره چ بلده عظیمه سی پیشکاهنه کیتمش ایدی . شوده علاوه اولونیوردی که اورالرده خرستیان دینی ییقلدقدن صوکره پادشاه عودت ایلمش و خاربوتی (هاربارت) و پورده غایله دیکر بر چوق قلعه لر تسخیر اولنمشدر [۲۷] . یونس بیک عزیمتدن ایکی کون صوکره وزیر اعظم بایراقلیخی اچمش و موزیقه سنی اوکنه اتمش اولدینی حالده ، سفرك نهایتله ختام بولان سرعسکرلک علاماتی دست پادشاهی به تسلیم ایتک اوزره ساوا کوپریندن کچدی (۹ تشرین ثانی — ۱۰ ربیع الاخر) . فلبده دیوانک حال اجتماعنده سلطان سلیمان اسماعیل گرایک عموجه سی صاحب گرایه قریم خانلغی توجیه ایدی ؛ صاحب گرای صوکره سفرده تاتارلریله برابر اردویه رفاقت ایتمش و مور نهرینک جهت شرقیه سنده کی اقلیری جلب نظر تقدیر ایلمش ایدی . تکرار قریم خانلغنه تعیین اولنمق امیدنده بولنمش اولان قارداشی سعادت گرای بوکا مقابل سنوی اوچ یوز بیک اچقه تخصیصات ایله هر سنه بش یوز بیک اچقه ایراد کتیرر اراضی واسعه یه نائل اولدی (۱) .

سلطان سلیمان اثنای راهده ، اوزمان له چ و صوکره غنه زدن قلعه سی محافظی اولان لهستان ایلیجیسی اوپالینسکی حضورینه قبول ایدی [۲۸] که اوتوز سنه مقدم بایزید ایله عقد و ۱۵۲۵ ده سلیمان طرفندن تجدید ایدلمش اولان لهستان متارکه نامه سنک تمیدینی طلبه مأمور ایدی (۲) . لهستان قرالی سیگسموند شو صورتله بوغدان طرفندن مملکتک اسایشنی تأمین ایتک ایستیوردی (۳) . اوپالینسکینک مذاکراتی موفقیت تامه یی موجب اوله رق قریم خان صاحب گرایه لهستان قرالیله حال اسایشده بولنمی و اونی دولتک دوستی نظریله کورمسی تبلیغ اولندی (۴) . ۱۸ تشرین ثانیده (۱۹ ربیع الاخر) پادشاه ، یدی آیلق بر غیبوبتن صوکره استانبوله کیردی (۵) . بش کون متبادیا ، عثمانلی مورخلرینک « اسپانیا قرالی علیه نه

(۱) پچوی ، ق ۵۸ . صولاق زاده ، ق ۱۱۰ فردی ، ق ۱۹۷ . عالی ، ق ۲۴۱ . جلال زاده ، ق ۱۶۴ .

(۲) ماری سانونوده ، وندیک ایلیجینک ۱۵۲۵ تاریخلی راپوری . قرومر ، ج ۲۹ ، لهستانلی فهیله (Feily) معرفتیه ایلك قرارلشدیریلان قاپتولاسیوندن بحث ایدر . (۳) شواتره مراجعت : *Historia rerum polonicarum concinnata à Salamone* ، *Neugebauer, Hannover, 1618* ، ص ۵۳۱ (واپووبوسک ۱۵۳۲ شئوندن نقلاً) ، (۴) ایکنچی حاشیه ده مذکور اثرله . صاحب کرایه ساتکریوس (Satkereijs) دیرلرله . (۵) استانبولدن ۲۱ نیسانده عزیمت و ۱۸ تشرین ثانیده عودت ایلشدر .

المانيا محاربه سی « (۱) توسيم ايلدکلری بوصول سفرک مظفرياتی تشهیرایچون بش کون متبادياً شملک یابلدی . استانبول ، اسکدار ، ایوب ، غلطه بش کیجه قدیلر ایله دونادیه رق بازارلر ، دکانلر ، بزازستان کیجه لری دخی آچیق طوتلدی ؛ خلق هرکون بربرینه ضیاقلر چکدرک اکلندیلر . بلغراد وردوس فاتحک ، موهاچ مظفیرینک بالذات اجرا ایتدکلری سفرلر دها شمیدین بشه بالغ اولمشیدی ؛ صوکه سفرینی ده اوصاف ممتازه سنی صورت علیه ده اعتراف ائمه مش اولسه ده قلاباً تصدیق ایلدیکی شارل کن علیه اجرا ائمشیدی (۲) . شارل کن ، سلیمان ایله بوی اولچمک اوزره ایتالیا دن چیقمش ایکن سلیمان هجومه جسارت ایده مه مشیدی . بناء علیه عثمانیلرک رجعتی شارل کن براءتلاف عجز عد ایده بیلیردی .

سلطان سلیمانک دراوه ساحل لریخی تخریب ایتدیکی ائنده وطونه انجه دوناماسی سابق قوماندانی قاسم بکک پوتانسستاین وادیسند ه ایمپراطور اردولرینک ضربه سی آئنده بی حیات قالدیغی کون ایدی که شارل کنک آمرالی مشهوراندریا دوریا مورده قورون شهرینی ضبط ایتدی . عثمانی لیمانلرینک اک ایی مستحکملرندن اولان بوموقع برکون محاصره ایله اله کچیلدی . شهرک قاره یه ناظر جهته مقابل توجیه اولنان بطاریه ده انجق اون درت طوپ وار ایدی ؛ لکن دکیز کنارنده کی دیگر اوچ جهت یوزالیدن زیاده افواه ناریه ایله دوکیله رک کدکلر آچلمشیدی ؛ دوریانک دوناماسی یوکسک کنارلی اوتوز بش کمی ایله قرق سکز قادرغدن مرکب ایدی . بونکه برابر بوتسخریسریع محاصرلرایچون اوجوزده مال اولمادی . قاره طرفدن چیقلا ریلان ایتالیا فرقه سی اوچ یوز مقتول ، بیکنن زیاده مجروح ویردی . قادرغه نفراتی دها موفق اولدیلر ؛ شدتلی فقط از سورکلی بر محاربه دن صوکره دکیز طرفدن کیردیلر . دوریا محافظلرک زوجه لر یه ، چوجقلریه ، ماللریه چکیلوب کیتلرینه مساعده کوستردی (۳) . قلعده ، فرانسو اماندوزا (۴) قومانده سنده ایکی بیگ اسپانیول

(۱) روزنامه سلیمانی ، ۲۱ - ۲۵ - تشرین ثانی .

(۲) *In this first essay of his arms, to have opposed such a leader as Solyman, was no small honour to have obliged him to retreat, merited very considerable praise* (شارل کن) (روبرتسون ، شارل کن ، ۱ ، ۵)

(۳) باروتا (Paruta) ، ونديک تاریخی ، ۱ ، ۷ . ساغرده دو (Sagredo) نک خاطرات تاریخیه سی . Anton Doria's Kurzer Innbegriff in Gabel's Beytraegen . نام اثر ، ص ۳۱ . ایستوانفی ، ج ۴ .

(۴) کوازو تاریخی .

بر اقره ق پاتراسه توجه ایله اوراسی ده قورون (۱) قدر سرعته تسخیر ایتد کدن صو کره اینه بختی او کنه کلدی . بوغازک مدخلنده بایزید ثانی طرفدن یاپیلان ایکی قلعه دوریانک قبضه ضبطه دوشدی : موره طرفنده کی بالاختیار تسلیم اولدی؛ ساحلی مدافعه ایدن هجوم ایله آلدی . موره دن علی العجله طوپلانیش بر ترک فرقه سی جبراً آلمان قله بی استرداد ایتمک ایستمش ایسه ده سارنوقوتی ژه روم توتاویلا قومانده سنده درت بیک تیراندازک تقریبی اوزرینه اینه بختی به چکلدی . اصل قارده بولسان مواینه تو قلعه سنک اوچ یوز یکی چریدن مرکب محافظلری کاملاً تلف اولدیلر ؛ دوریا ترک کتابه لری به مزین بیوک طویلردن ایکسینی سارنوو سالوانی نامنده کی جنراللره اهدا ایدره رک دیکر لر یخی جنوه به کورتوردی ؛ بونلر ، مشهور کمیجینک خصم قورسانلردن اغتنام ایتش اولدیغی مبالغ کلیه ایله یاپیلان کلیسیایه بر اطروفه حرب اولدی . سیچیون وقورینت ساحلدرینی کاملاً تخریب ایتد کدن صو کره موسمک ایلریله دیکنی کوره رک دونانماسیله کری دوندی (۲) .

اوستریا محاربه سنک نتیجه سی ، دوریانک موره ده کی تسخیراتی ، کله جک باده نقل اولنه جق ایران محاربه سی تصوراتی سلطان سلیمانک فکر جنک جو یانه سنی صلح تکلیفاتی قبوله ده ا مساعد برحاله کتیر دیکندن فر دینانک بوسنه نک ختامندن اول یکی بر سفارت ایچون ایستدیکنی یول اجازت نامه سنی ویرمه ک مساعت کوستردی . یونس بکک ، کانون ثانینک ایلک کونلرنده وقوع بولمش اولان وندیکه وصولی ، گونش مدافع شجیعنک بیوک قارداشی اولان اوستریا ایلچیسینی ژه روم دوزارانک استانبوله ورودینه مصادف اولدی [۲۹] . آره لرنده مورخ مارینی سانتو دخی داخل اوله رق اللهی وندیک اسیلز اده سی سانتو طرفندن یونس بکک استقبائنه مأمور اولدی (۳) .

(۱) کوازو تاریخی ، وندیک مطبوعی ۱۵۴۹ ، ص ۱۲۵ ، محافظلری سکز بیکه چیقارده :
 مهاجرلی ایسه سکز یوز کوستر : *800 soldati tra Italiani, Spagnoli, e Allemani gli rimase.*

(۲) پاروتا ، ساغره دو ، ایستو آنی ، دوریا پنچوی ، ق ۵۸ . عالی ، ۲۶ نجی وقعه ، ق ۱۴۲ . حاجی قافه ، اسفار البحار ، ق ۱۸ . عثمانلی منبعلری دوریانک وصولنده استانبوله چکیلن عثمانلی دونانماسنک قوماندانی احمد بک اولدیغنی بازارلر . ایستوانی ، پاروتا ، ساغره دو (ایرال) دیرلر ، غوازو (زای) صورتنده کوستر .

(۳) *ene Junisbei Orator del Sgr. Turco per il qual fu ordinà andasse tra 40 gentiluomini, tra di qual 10 Marini Sanuto fui comandato.— con il Caftan d'oro tuchesco, che la Signoria la fece vestir*

یاننده انجق اون کشی بولنان ژه روم دوزارا شو صورتله احتراماتسز قبول اولندی. و صولنک ایکنجی کونی وزیر اعظم ایله کوریشوب دردنجی کونی حضورشاهانه یه چیتدی (۱۴ کانون ثانی). صلح مذاکره سینه مامور ایدی ؛ سلطان سلیمان ، صلح قطعی یه تبدیلی فردیناندک علامت اطاعت اولمق اوزره غران اناختارلرینی باب دولته کوندرمسندن باشقه برشینه منوط اولمادیغنی بیان ایله آنجق بر متارکه یه مساعده ایتدی. فردیناند و شارل کئی قارداش کئی بیلدیکنی ، شارل کئی ایله — حتی غرانک تسلیمندن مقدم — بش یا خود یدی سنه لک بر صلح عقدینه حاضر اولدیغنی ، فردیناندک غران موقعندن زبانی مجارستاندن تضمین ایده جکنی علاوه ایلدی (۱). ژه رومک اوغلی ودهسپازینه ترفیق اولنان بر چاوش یومالده بر مکتوب ایله ویانه یه عزیمت ایتدی (۱ شباط ۱۵۳۳) (۲). ویانه شهرینک ایلک کوردیکی بو عثمانلی ایله چیسسی عظیم طنطنه ایله قبول ایلدی. فردیناند، ایلچینی، صیرمه لی قاش ایله مزین بر تخت اوزنده جالس اولدیغنی و باشنده قیمتدار بر تاج بولندیغنی حاده قبول ایتدی ؛ صاغ طرفنده یکرمی مجار معتبرانی بولونیوردی (۳) که واراسدن و فونفکیرهن پسقپوسلریله غرانک تسلیم اتمش اولان پول وهرده ی نامنده دیکر بر پسقپوس بونلرک آره سنده ایدی ؛ صول طرفنده ده بوهمیا اکبری وار ایدی. بر قاچ کون سوکره ، عثمانلیرک تکلیف ایلدکلری شرائط متارکه کندی لسانلریله بوهمیا لیرله و مجارلره تبلیغ اولندی. غرانک اناختارلرینک ایستلمسی بوهمیا لیری یک زیاده قورقوتدی ؛ لکن فردیناند ، ساخته اناختارلر اعمال اولنه بیله جکنی ، ذاتاً وزیر اعظم قلعه نک کندی انه تسلیمینی دکل ، یالکز علامت اطاعت اولمق اوزره اناختارلری طلب و تکلیف نک اصل معناسی بوندن عبارت اولدیغنه یمین ایتدیکنی سویلدی. (۴) ۲۹ مایسده

سانتو، ج ۵۶ . ۹ کانون ثانی ۱۵۳۳

Alli 10 (Genaro) entro l'Orator del Re dei Romani con cavalli (۱)
12, con non molta dimostrazione alociato in luogo solito Fra Armenie
Greci alla banda sotto il podromo (آت میدانی) alli 12 ebbe audienza
dal Ibraim, quel io fece aspettar sul podromo alli 4 audi il Sgr.
• l'Orator col suo fiol * پیه تروژه نک راپوری، مارینی سانتو، ج ۵۶ ، ۱۵۳۳ .
ایستوائفی ۱ ، ۱۲

(۲) اوستریا خاندان ایمپراطورسی خزینه اوزراندده ژه روم دوزارانک راپوری .
(۳) اسملری ایستوائفیده ، ۱ ، ۱۲ ، ص ۱۹۴ ؛ قاتوناده ، ۲۰ ص ۸۸۲ مذکوردر .
Yerum Ferdinandus, posse pro callvibus facile si sit nesesse alias (۴)

چاوش بر جواب مساعدیله اعاده اولندی ؛ هم فردیناندک ؛ همده مجارستانک صوک قرالتک متروکه سی مارینک سفیری بولنان قورنه لیوس دوبله چیموس شه پهر [۳۰] ، چاوشی پک یاقیدن تعقیب ایلدی . شه پهر ، پادشاهه غرانک اناختار لریله ایکی مکتوب تقدیمه مأمور ایدی . بونلرک بری شارل کندن ایدی که برادر یله سلیمان آردسنده توستی و مجارستانک قارداشنه بر اقلیمی تکلیفی متضمن ایدی (۱) . فردیناندن اولان دیکری قورونک اعاده سی (۲) ایچون شارل کن نزدنده توسط ایده جکی و عدینی حاوی اوله رق اوغلاک پدر طرفندن تکلیف اولنه جق صلحی ممنونیتله قبول ایده جکنی افاده ایله ختام بولیوردی (۳) . بوتشبات صلحیه آردسنده ژدروم دوزارا ، ابراهیمک آرزوسنه امتتالاً ، متارکه نک امضا اولندیغی اخبار ایچون یانه والیسنه ، قارنیوله مجلس اداره سنه ، غران ، پوزدغا ، قورون قوماندانلریته و اندریا دوریایه استانبولدن مکتوب عمومی یازدی (۴) .

سلطان سلیمان عقده متارکه دن ائتهاز فرصته تسلیحات جدیده و اداره داخلیله جه بعض تبدیلات اجرا ایلدی . بیوک اوغلی مصطفایه صاروخان والیکنی توجیه و قرق بیک دوغه تخصیص ایلدی [۳۱] . عثمانلی چاوشنک فردیناند طرفندن قبول اولندیغی کون اون بش یاشنده بر کوزل دلی قانلی اولان شهزاده مصطفی دیوان همایونده دست بوسی پدیره قبول اولندی . وزیر ایاس پاشا رکا بنی طوتدی ، وزیر اعظم قافتان کیدردی . برقاچ سوریه و ایران شهزاده سی سلطان مصطفانک نائل اولدیغی شرف قبولدن حصه دار اولدیلر . برمدت صوکره سلطان سلیمانک — کوزللیکی بحق مشهور اولان — والده سی حفصه خاتون وفات ایلدی (۴ رمضان — ۳۰ مارت) . زوجی سلطان سلیمک قربنده مدفوندر (۵) .

confici ایستوانفی ، صحیفه مذکوره .

(۱) شارل کنک ۶ مارت تاریخی مکتوبنک نسخه ثانیه سی اوستریا خاندان ایمپراطوریسی خزینه اوراقنده در .

(۲) شه پهرک ، اوستریا خاندان ایمپراطوریسی خزینه اوراقنده بولنان اعتماد نامه سی ؛ قرالیچه طرفندن شه پهره ژدروم دوزاریه ویریلن ۴ ایلول تاریخی رخصت کامله وثیقه سی .

(۳) ایستوانفی ، ۱ ، ۱۲ .

(۴) «*Ad eximium regimen in Vienna, ad Capitaneum Lubianae, ad Capitaneum Jaschanum in Strigonia e Bachi Janus Ferenz et Pekralus iu Posega.*» (ایلیچنیک یوقاریده ذکر اولنان راپوری) .

(۵) جلال زاده ، ق ۱۶۵ . صولاق زاده ، ق ۴۰ . موراجه دوسون ، ۲ ، ص ۵۱۲ ، اورته طبع .

نیسان نهایته دوغری ، مجارستانده هرایشی کورمکده اولان آلاز بوغریتی
بودیندن استانبوله کلدی . ابراهیمک امرینه مبنی ژهروم ایله بر ملاقاتنده سلطان
سلیمانک مجارستان تاجی اوزرندهکی مطالبنه دأر بالدفعات موضوع مذاکره اولمش
اولان مسئلهنی آچدی . مقدهما فردینانده کوندرلمش اولان چاوش ، صلحک شرائط
قطیعه سنی قرارلاشدرمه مأمورایدیلن و سپازیهن دوزارا و قورنه لیوس دو پلیچوس
ایله بر لکده ۲۵ مایسده عودت ایلدی . ژهروم دوزارا و اوغلی و سپازیهن غرانک
اناختار لرله فردینانک هدایای محشمه سنی وزیر اعظمه تقدیم ایلدیلر . اوستریا
حکمداری فردینانک علامت اطاعت اولمق اوزره تقدیم ایتدیکی بو اناختار لری
کورنجه وزیر اعظم مفتخرانه تبسم ایدهرک ژهرومه ، بونلری محافظه ایده بیله جکئی
اشارت ایتدی (۱) . قرالک قبولنی رجا ایلدیکی — ایکی بیک دو قهلق برالماس
و بونک ایکی مثلی قیمتده بر یاقوت و الماسک نصف قیمتده وارمود شکلنده بر اینجی
ایله مزین — بر مدالیونی ده او قدر ممنونیت ایله آلدی (۲) . ابراهیم ، همان بو
ملاقاتنده ، عقد اولنه جق عهد نامه شروطی مذاکراتنه باشلامق ایستدی ؛ لکن ژهروم
رفیقی برابر اولمقسزین هیچ برشی قرارلاشدرمه میه جغنی بیان ایلدیکندن بو بادهکی
برنجی مذاکره نک برکون سوکره اجراسی تقرر ایتدی . مذاکرات یدی کون
سوردی . فردینانک ایلیچیلرینک ابراهیم پاشا و غریتی ایله یدی ملاقاتی حاوی اولان
و نائقی ، یالکز اوزمانک مناسبات سیاسی سنک اوراق منته سی اولملرندن دولای دکل ،
ابراهیمک طبیعت و موقعی تمامیه توصیف ایتلرندن طولای ده بک قیمتدار اوله رق
بوتاریخده تصویر ایتکده اولدیغمز لوحه نی ا کمال ایلر . بناء علیه ، ارباب مطالعه
مکالمه لر حقنده تفصیلات ویرمه مزه و ابراهیم پاشانک لسانندن سوک دفعه اولمق اوزره
ایشیده جکمز سوزلری نقل ایتمه مزه مساعده ایدرلر . ۲۷ مایسده اوستریا ایلیچیلری
ایچه غلبه لک بر معیت عسکریله تکرار وزیر اعظمک سراینه کیتدیلر ؛ بونلر آت

(۱) *Et supra illud praesentavit* : آوستریا خاندانی خزینئه اورا فنده سفیر راپوری .
Hieronymus ipsi Bassae claves Strigonii, et dixit ecce claves illas,
quas tu et Caesar Turcarum petivistis ad fidem et firmitudinem Re-
giae Majestatis Domini mei declarandam. Ad quod praefatus Bassa
subrisit et cum capite fecit signum, ut Hieronymus cas salvaret.
(۲) سفیر راپوری : *Bullam aurcam qualis praefigitur pelvis in*
quali erat adamas 2000 aurcorum inferius rubinus 4000 aurcorum
« et dependebat unio pyriformis mille aurcorum.

میدانندن چکر کن بودیندن آلمه هی کلرله ماکتک احقاق حقاصول سر یعه سنی اجراه
 دائماً آماده اولان دارا غا جلرینی [۳۳] کوردیلر. ابراهیم پاشا صیرمه لی بر قافتان کیمش
 و بونک آلتنه ماوی رنکده ینه صیرمه لی بر لباس کورنمکده بولتمش ایدی؛ شه پهر
 وزه رومی یرندن قالمق سزین قبول ایتدی و بر مدت آیاق اوزرنده بر اقدی؛
 ایله چیلرده ابراهیم پاشانک شخصنه عطف لحاظه تدقیق ایلدیلر. ابراهیم اورته بویلو،
 اسمر تنلی، بیضی چهره لی ایدی؛ الت چکه سنده غایت کسکین و بر بردن فاصله لی
 بش اتی دیش جلب نظر ایدیوردی. نهایت مرخصلر آنکینی او پهرک «متبوعلری
 اولان فردیناندک و قرالیچه مارینک برادرینی» سلاملا دیلر. وزیر اعظم در حال
 محاربه نیک نتایج لاکتی و پادشاهک قدرتی حقدنه اوزون بر نطقه باشلادی. شویله
 سویلیوردی: «فی الاصل، یکی چریلرک یومیه سی یاریم اچهدن عبارت ایدی؛
 سوکره تدریجاً ایکی، اوچ، درت، بش اچیه ترقی ایتمشدر. لکن صیره نفرینک
 سکز اچهدن زیاده آدیغنی یوقدر. قوه بجزیره نیک حرب زماننده مصرفی پک چوقدر؛
 انجق خزینه او قدر زنگیندرکه بوندن پک آرماتر اولور. دون، اتالیابه قارشلی
 بر دونانما تجهیزی ایچون بیک آت یوکی اچه، یعنی ایکی میلیون دوقه آلم [۳۴].
 اللی بیک تاتار جهانی تالان ایتمه کافیدر. — بیکلرجه قادین و چوققلری اسارتدن
 قورتارمق ایچون اورمانلره کوندردم؛ بن و بر چوق باشقعلری بویله حرکت ایتدک؛
 ترکلرک جمله سی، خرسیتانلرک سویلیسکه محظوظ اولدقلری قدر وحشی، ظالم، انسانیتسز
 دکدرلر. — بویوک دولتی اداره ایدن بنم؛ هر نه یاپارسه م یاپلش اوله رق قالیر،
 زیرا بتون قدرت بنم المده در؛ مأموریتلری بن و یریرم، ایالتلری بن توزیع ایدرم؛
 و یردیکم و یرلمش، رد ایتدیکم رد ایلدشدر. بیوک پادشاه برشی احسان ایتک
 ایستدیکی، یاخود احسان ایتدیکی زمان بیله اکر بن آنک قرارینی تصدیق ایتمه جک
 اولورسه م غیر واقع کبی قالیر؛ چونکه هرشی: حرب، صلح، ثروت، قوت بنم
 المده در. بونلری سزه سویلیدیکم، مرامکزی سربستانه سویلیسکه جسارت و یرمک
 ایچوندر. «بونک اوزرینه قورنه لیوس، تعلیماتی موجبیجه فردیناند پادشاهی باباسی
 و ابراهیم پاشایی قارداشی اوله رق سلاملا دیغنی سویلیسله وزیر اعظم شو جوابی و یردی:
 «فردیناند، بنم پادشاهم قدر بیوک برهنشاهک دوستلغنی قزاقمه چالشمقله پک،
 اینی یاپار؛ چونکه بودوستلق اولمسه بلکه ایکی درلو فلاکته اوغراردی». اوندن
 سوکره قورنه لیوس سوزه باشلا یوب شویله افاده مرام ایتدی: «قرال فردیناند،

بجارتستانك هنوز كندی النده بولنان قسمنه تملك ایدیه یامك اوزره بزى سرك نصایحكزه دوحسن توسطكزه مراجعت ایچون کوندرمشدر. وزیر اعظم قورنه لیوسك ایماسنه جواب ویرمکسزین، اوندن فردیناندك مکتوبنی آلدیغی صیرهده شارل کندنده بر مکتوب اولوب اولمادیغی صوردی. قورنه لیوس، شارل کنگ برادری لهنده توسطی متضمن مکتوبنی ویرمسیله ابراهیم آیغه قالقهرق: « او، شایان تعظیم بر بیوک حکمداردر، دیدی، و مکتوبنی اوپوب کوكسی اوزرینه قویدقدن صوکره کمال احترام ایله یاننه وضع ایتدی (۱). قورنه لیوس دوام ایلدی: « قرال فردیناند، قارداشی ایمراطوری پادشاهك احتساست دوستانه سندن خبردار ایتمشدر. ایمراطور شارل، پادشاهی کندی قارداشی عد ایدر، و بر معاهده مخصوصه یالغه حاجت اولمقسزین شرائط آتیه ایله فردیناندك صلحنه داخل اولوق ایستر: بجارتستان فردینانده، و آرجل اطه می ایلك صاحب لرینه اعاده اولندیغی حالده قورون رد اولنه جقدر؛ قورون اهالیسی مال لرینه چکیله ییله جکلر در. پاپا، ونديك، فرانسه قرالی ایله دیگر بتون خرستیان حکومتلرینك منافع صلحدن استفاده لرینه مساعده اولنه جقدر. « ابراهیم جواباً دیدی که: « اگر شارل خالصانه صلح ایستیورسه متبوعم رد ایتمز؛ اولاً مکتوبنی اوقویه می. « شارل کنگ ایمراطورلق مهرینه عطف نظر ایدر که شوسوزلری علاوه ایلدی: « متبوعمك ایکی مهری واردر که بری کندیسنده طورر، دیگر بری بنده بولنور؛ زیرا کندیسيله بنم آرمده برفرق اولسنی ایستمز؛ اگر کندیسى ایچون البسه یالسنی امر ایدر سه بنم ایچون ده اورنکنی ایصمارلار؛ بنم انشا آت ایچون پاره صرف ایتمکله کمه مساعده ایتمز؛ بودیوانخانه اونك طرفندن یاپلشدر. — قورونه کلنجه اوراسی برقلعه در که اونك بزده بیکلر جه سی واردر، اونك تملکی بزجه مهم برشی دکلدر؛ قورونی صلحاً المقدن زیاده قوت ایله استرداد ایتکی آرزو ایدرز؛ مناسب کوردیکمز وقت اونى یاقه بیلیرز. — پادشاهم بجارتسانی قرال ثانه ویرمشدر، دنیا ده هیچ بر قوت اونى اونك لندن آلهماز. آرجل، باربروسک سنجاغیدر. قرالیچه ماری یه اراضی و جهازی اعاده ایتدیرمکه چالیشه جغم؛ اگر بودینده دها بر ساعت قالسه یدى بزم المزه دوشه جك و پادشاهم طرفندن همشیره کبی (۱) اوستریا خاندان ایمراطوری وقرالیسی خزینه اوراننده و کتبخانه نك فهرستنده. امور مذهبییه تاریخى، ۱۵۲. « *Et dixit: Iste est magnus Dominus et debemus ipsum ideo honorare, et sumsit litteras et osculatus est eas—et quamdiu hic sermo de Carolo Caesare duravit tamdiu stetit erectus.*

معامله کورده جک ایدی؛ بیوک حکمدار لارک شرفی مغلوبلری عنوا یتمکه در. ابراهیم پاشا ایاجیلره رخصت ویرزکن مجارستان مسئله سنی مذاکره ایتمک اوزره کندیلرینی آواز یو غریتی به کوندردی (۱). بوملاقات التی ساعت سورمشیدی . قورنه لیوس وژدروم غریتی ایله ایکی دفعه ملاقات ایتملردر که غریتی بوایشده هم احد طرفین، هم ده حکم اولق اوزره ایکی یوزلو بروطفه قوللانمشدر (۲). غریتی ، سامانک زابولیا به ویریلن وعدی ایفا ایده جکنی، و کندیسنه کانجه اکر اسناد اولندن کی مجارستان تختنده ارزوی اولدینی صحیح ایسه کویک کی اولمکی ترجیح ایله جکنی سویلیوردی. اوندن سوکره مجارلر علیهنده برچوق شتوم صرف ایده رک بونلری خائن و اداره اولنماز بر ملت اولق اوزره توصیف ایلدی (۳). شونی ده علاوه ایلدی که ترکلرک نخوتنه قورونک اعاده سی ایچون مذاکره یه کیریشمکدن ایسه تکرار فتح ایتمک ده موافق دوشه جکدر؛ بناءً علیه التمش قادرغه قورون لمانتی ده شمدیدن محاصره ایتمکه و اون کمی استانبول ترسانه سنده انشا ایلمکده در؛ تمامیه مجهز اون قادرغه یلکن آحق اوزره کلیبولیده امر بکلیر؛ دیگر اون قادرغه ده سیرا کوزه لی [سرقسطه لی] قورسان به لوئومویه قارشی کوندرمشدر؛ قورقود اوغلنک ردوسده اتوز التی کمیی ، متعدد یوک کیلری وبومبارطه لری واردر که شارل کن آرچل اطه سنی ضبطه تشبث ایده جک اولورسه بولیا ساحلنه عسکر دوکمه حاضر در. نهایت شونی ده سویلدی که: پادشاه باربروسک سنجاغنی ایمپراطور شارله اعاده ایتمک ایستمش اولسه بوکا مقتدر اوله میه جنی کی مقتدر اولسه ده اعاده ایتمک ایستیمه جکدر. صلحک انعقادندن سوکره اسپانیولر قوروندن کال سربستی ایله چکیله بیله جکلردر؛ ذاتاً کندیسی ده روملردن وندیك طرفه دونمش اولانلر

(۱) ایچیلرک راپوری : « Quum hoc diceret Ibraimus Bassa nihil res-
 pondere Hieronymus et Cernelus, sed se mutuo intuentes, quia dixe-
 rat quod ad Gritti deberent se conferre, tacite sedebant. Quod volens
 Ibraimus eadem verba quae prius iterum dixit et subjunxit. Non dubita-
 tic quia ego sum qui faciam quod volo, et non quod ipse Aloisius Gritti
 «vollet, sed ipse Aloisius faciet id quod ego jussero tantum loquimini illi.
 Primum respondit Aloisius Gritti: Se partim adversarium » (۲)
 «esse partim arbitrum adversarium, quia ibi venisset nomine Joannis
 « regis; arbitrum, quia ordinatus ad id a magno Caesare.
 (۳) خاندان ایمپراطوری خزینة اوراق: « Multa mala de Hungaris locutus est »
 «dicens pessimam gentem, infidissimam intractabilem.

حقنده پادشاه نزدنده توسط ایلده جکدر . شارلک موضوع بحث اولان معاهده نامهیه -- اولجه بوبابده رأیلرینی استفسار ایتکسزین -- دیگر خرستیان دولتیرینی ادخال ایتک ایستمش اولسی شایان تعجبدر . شوکوروشدیکی کونک صباحی وندیك ایلیچی وبالیوزندن آلدینی بر افادهده جمهور چوق زماندن بری دولت عثمانیه ایله کمال استلاف اوزره بواندیغندن شارلکنک وندیکه متعلق شروطی کاملاً فائدهسز شیر اولدیغنی متضمندر . قورنهلیوس جواباً دیدی که: «ایمپراطور، رومدن اوتنه طرفه چکنرک عفوینی معاهده نامهده ذکر ایتکه مجبور اولمشدر؛ زیرا دوستلرینی فدا ایدرک صالح یایمق مردانه بر حرکت دکلدر؛ مع هذا بویولده حرکت ایتک بالذات غریبتیک هر کسندن کوزل بیلدیکی اسبابدن منبعثدر که بواسبابک اساسی باشقه دلور حرکت ایتمش اولسه روملری استحقار ایدور کورنمکدن عبارتدر (۱)». اوندن سوکره خرستیان حکومتلرینه متعلق فقرهیه کلهرک شارل بتون اوروپانک اسایشنی ایستدیکی جهته بویخصوصده خرستیانلق وایمپراطورلق وظیفه سنه اطاعت ایتمش اولدینی بیان ایلدی (۲). عید خمسینک (۳) بازار ایرتسی کونی ایلچیلر ابراهیم ایله ایکنجی برملاقده بواندیلر که برنجیسندن دها غریب واحتراسی سلطان سلیمانک سلطنتنده بریوک وظیفه اجرا ایدن شخصک هویتی دها زیاده اظهاره مساعددر . غرتی ، ترهان یونس بک ، نشانچی ومورخ دولت جلال زاده بوملاقده حاضر بواندیلر (۴) . اصل مواد مذاکرهیه کیرلمزدن مقدم تماطی اولنان سؤالر آرسنده ابراهیم شو سؤالی ایراد ایلدی : « اسپانیا نیچون فرانسه قدر اینی زراعت اولنماشدر ؟ » قورنهلیوس جواب ویردی که بونک سببی مملکتک قوراقلغنه وانلس یهودیلریله مسلمانلرینک اخراجنه وصاباندن زیاده سلاح قوللامق آرزوسنده بولنان اسپانیولرک غرورینه عطف ایتک اقتضا ایدر . ابراهیم بونک اوزرینه دیدی که : « بوغروری

Hoc punctum de recipiendis Graccis transfugis in gratiam si pax (۱) fieret aperte dixit Cornelius Aloysio Carolum Caesarem habere velle, et sine illo non esse honestum ipsi pacem facere per multas rationes, quarum praecipuam ipse Gritti posset intelligere, et ea erat, ut videretur Carolus incolas Graccos contemneret.

Hoc enim esse imperatoris verae Christianae (۲)

(۳) پاسقاییه دن الی کون سوکره کی بایرام که موسانک طورده الواح عشره بی آلدینی کون اولق اوزره خرستیانلره یهودیلردن قالمشدر . (مترجم)

(۴) جلال زاده احتمال که نشانچی اولق صفتیه بومذاکره حقنده سکوتی وظیفه صایمشدر .

قائدہ آرمالیڈر؛ کبر ایہ، جو امر دلکھ مالی اولان رومارده بویہ در . « نہایت مذاکرہ بی بر تمیل ایہ آچدی : « حیوانلرک الہ قورقونجی اولان ارسلان زور ایہ دکل، حیہ ایہ، محافظنک ویردیکی بیہ جک ایہ ، اعتیاد قوتیہ تسخیر اولنور؛ محافظ اونی قورقومتق ایچون بردکنک انتخاب ایتمیڈر ؛ هیچ براجنی اوکا یمک ویرمه ملیڈر . ارسلان حکمدار ، محافظلر اونک مشاورلری و وکلاسیڈر ؛ عصا حقیقت وحقایتدرکہ حکمدارلرک قلاغوزلری یالکنز بونلر اولمیڈر . بن افندی، بیوک شهنشاهی عصای حقیقت وحقایتلہ اداره ایڈیورم . حکمدار شارلده بر ارسلاندر؛ بوالده ایجاب ایڈرکہ اونی ده ایلیچلری بوصورتلہ تسخیر ایتمیلر [۳۵] . »

اوندن سوکرہ کنڈینسک اقتدارندن بحث اچہرق دیدی کہ : « بنم یابدیغ یابدقدر؛ بر سایی پاشا یاپہ بیلیرم . افندیمک معلوماتی اولمادیغی حالده ایستدیکم کی مملکتلر ، قرالقلر ویردہ بیلیرم ؛ اونک ویردیکی شی بنم تنسیبمه مقرون اولمازسه اراده سی اثرسز قالیر ؛ بالعکس بن امر ایستدیکم حالده اوتنسب ایتمزسه بنم امرلرم اجرا اولنور، اونک کی دکل . صالح وحرث بنم المده در ؛ خزائن دولت بنم امرم آلتنددر . متبوعم بدنن زیادہ مکلف البسه ایچنہ دکلدر ؛ بنم ثروتم دائما مال دو قونماش اولہرق قالیر ، چونکہ او بنم عیپ مصرفلری می ویرر . قرالقلری ، مملکتلری ، خزینہلری بکا تودیغ اولمشدر ؛ بونلری ایستدیکم کی اداره و صرف ایڈرم . کنجاکمدن بری پادشاه ایہ برلکده یاشادم ؛ اونک دوغدیغی ہفتہ دوغشم .

— تختہ چیقدیغی وقت ، مجارلرلہ مناسبات حسن مجاورت تأسیس ایتک وباباسنک وفاتندن دولایی تعزیت وجلوسندن دولایی تبریک آلمق مقصدیہ مجارستانہ بری اچی کوندردی؛ لکن اونلر مکتوب کورتورن آدمی طوتوب حبس ایتدیلر . ایکنجی برچاوش ینہ او ماموریتہ تعیین اولمش ایکن احتمال کہ بریوک آدم ظن اولندیغی ایچون اودہ اوحالہ اوغرادی ؛ بتون بومعاملہ لر بیوک پادشاهی زیادہ مغبر ایڈیوردی . برمدت سوکرہ فرانسه قرالی پاوایده مغلوب اولہرق والده سی متبوعمه شوسوزلری یازدی :

« اوغلم فرانسه قرالی، اسپانیا قرالی شارل طرفندن حبس ایڈمشدر؛ ظن ایڈردم کہ شارل اونی صالیورمک جو امر دلکنده بولونسون ؛ لکن اولیہ یاپمی شو یلہ دورسون ، حقدہ هیچ لایق اولمایہ جق صورتنہ معاملہ ایتمشدر . بیوک شهنشاه ، اوغلی قورتارمق صورتیہ علوشانکیزی اظہار بیورما گیزی استرحام ایڈرم (۱) . »

*Confugimus ad Te magnum Cacsarem, ut tu liberalitatem tuam (۱)
ostendas et fivum meum redimas .*

پادشاه فرانسوانک اوغرا دینی فلاکتدن متأثر و شارل کنک معامله سندن منفعل اوله رق قادینک آوازه استرحامنه اک مؤثر صورتده نه وسائط ایله مددرس اوله بیله جگنی دوشوندی؛ اوزمان، کندی ایاجیلرینه مجارستان قرالی طرفدن کوستریلن معامله سیئه نك انتقامنی الحق ایستدی . خصوصیه که قرال لوئیک زوجه سی شارل کنک همشیره سی ایدی. لوئی پادشاهه مقابله یه چیقدی؛ ایکسی ده، الارنده قلیج، مجارستان تختی اوزرنده کی مدعیاتلرینی مدافعه ایتمکله قلیج مسئله نی فصل ایتدی؛ حکومت حقنی بزه ویردی . مجارلری مغلوب ایدن نم ؛ چونکه پادشاه موهاج محاربه سنده بولمادی؛ بزه التحاق ایچون آته بینمک اوزره ایکن کندیسنه مظفریت مرده سنی کوندیریوردم . اوندن صوکره بودنی ضبط ایتدک؛ و بزم حقمز مظهر رجحان اولدی . ابراهیم بودینک فتحنده اسیرلرک نه کندیسنک امریله، نه ده پادشاهک امریله دکل، انجق کندی خطالریله قتل عامه اوغرا ملرندن تفصیلاً بحث ایتدی (۱) . هوبوردانسکینک تکلیفات مبالغه کارانه سنه تکرار عطف مقال ایتدکن صوکره ویانه محاصره سنه کچرک تبدیل قیافت ایله ، و بیاض دکل ، رنکلی برصاریق ایله ویانه استحکاماتی اکثریا بالذات استکشاف ایلدیکنی اخطار ایتدی (۲) و دیدی که: « بوصیره ده شارل ایتالیده ترکلری حرب ایله تهدید ایتمک ولوته مذهبی اربابی جبر آسکی اعتقادلرینه کتیرمک ایله مشغول ایدی، المانیایه کلدی، برشیده موفق اوله مادی. بر ایمر اطور ایچون برشیده باشلابوده بتیرمه مک و سویلوبوده هیچ برشی یایماق لایق دکلدرد . بر مجلس رهاین اعلان ایتدی ، انعقاد ایتدی ؛ بودنی محاصره ایتدی، آله مادی؛ قارداشی فردینساند ایله قرال ژان آره سنده اعاده صالح ایتسی لازم کایدی، بوکاده تشبث ایتدی؛ اکر بوکون بر مجلس رهاین طوپلامق ایستمش اولسه م لوته ری بر طرفه ، پاپای بر طرفه قور ، کلیسانک وحدتی اعاده ایتمک کندیلرینی مجبور ایدرم (۳) ؛ بن و پادشاه بوصورتله ، شارل کنک یامسی لازم کلن

(۱) «Male cessit illis, qui non expectato praesidio ipsis ordinato ad deducendum mane egressi sunt castris Budensi, aliquotque Turcas inventos occiderunt, quae res cum tumultum exitasset, prius perire, quem per se Ibraimum Bassam succurri posset; jussu autem Caesaris aut suc un quam caesos fuisse. اوستریا خاندان ایمر اطوری و قرالیسی خزینة اوراقنده ویانه کتیخانه سنده سفارتک راپوری .

(۲) «Solebam, inquit, aliquando ambulare et circumspicere urbem»
 سفارتک راپوری «non cum albo sed alio pillo»
 (۳) «Ego, inquit, si nunc vellem, possem Lutherum ab una et Pa -»

شئی یا پیش اولورز . مجارستان قرالی یا ناغنده جان ویرمش اولسهیدی احتمال که فردیناندک بعض مرتبه حق وراثتی اوله بیایدی ؛ لکن محاربه میداننده مقتول اولدیغی ایچون قراللی بزه عاُددر، چونکه قیلجلیمزله فتح اولمشدر؛ بزجارستانی استیلا ایتدک . قرداشکه شاتوسنی اعاده ایتدک (ژه رومه خصاب ایدرک) ؛ بتون والیر عرض تعظیلات ایتدیلر ؛ مناسب کوردیکمز قدر مجارستانده قالدق ، و بزه مقاومت ایدرک کیمسه یه تصادف ایتدک . « ابراهیم پاشا انجق بوه مقدمه دن و دیگر برطاقم استطرادلردن صوکره مذاکره نك موضوعی اولان خصوصه یعنی شارل کنک مکتوبنه نقل مقال ایدرک و مکتوبی الیه الهرق دیدی که : « بو مکتوب ، احتیاطی و معتدل بر حکمدار مکتوبی دکادر؛ شارل کن کندی عنوانلریله برابر کندیسنه عاُد اولمایان رجوق عنوانتری مغرورانه تعداد ایدور؛ کندیسنه قدس قرالی دیمکه نصل جرأت ایدور؛ بو مملکتک صاحبی بیوک شهنشاه اولدیغی بیلمیورمی؛ پادشاهدن مملکتلیری آق می ایستبور ، یوقسه بویله یازمقله اونی استخفاف ایتدیکنی می کوسترمک ایستبور؛ بن ایشیتدم که خرستیان حکمدارلری دینجی قیافتنده قدس زیارتی یاپارلر ایش؛ شارل کن قدسی دینجی قیافتنده کورمکه اورایه قرالی اوله حق صانیور؛ بوندن صوکره قدسه دخولی بتون خرستیانلر ایچون منع ایدرککم . قورنه ایوس شارلک مغرورانه اختصاص ایش اولدیغی بو عنواندن دولایی ممکن اولدیغی قدر معذرت بولمغه چالیشهرق بویله یازلمی اصول قلمیه اقتضاسندن اولهرق هیچ برمعنای مخصوصی اولمادیغی افاده ایتدی . ابراهیم دوام ایتدی : « بوندن باشقه شارل کن فردیناند ایله نم افندیمی بدرجه ده طوتیور؛ قارداشی سومکده حق واردر، لکن بونک ایچون بیوک پادشاهی او قارداشه قیاس ایدرک قدرینی تنزیل ایتمی لازم کلز . نم متبوعمک اراضی و انسانجه فردیناندن دها قوتلی و دها زنکین سنجاق بکاری واردر . « اوزمان ژه رومه خطاب ایدرک دیدی که : « سنک قارداشک نیتولانک اقرباسندن بولنان قره آمد سنجاق بیکنک قرالکدن زیاده اراضی ورعیته ما کدر (۱) .

اللی بیک سواری محاربه لرده اونک معیتده بولنور ؛ سپاهلیری ، تیمارلیری فردیناندک سپاهی و تیمارلیرندن چوقدر : پادشاهمک دها بویله چوق سنجاقلیری واردر . ایمپراطور

pam ab altera parte statuere, et utrumque ipsorum cogere ad celebrandum concilium . سفارتک راپوری .

(۱) بتون مورخلر کونش مدافع جسورینک بو اقرباسندن ساکتدرلر . حال بوکه راپورده شویله مندرجدر : « *Et conversus ad Hieronymum, affinis inquit* »

شارل کن اویله برمکتوب یازمقدن اوتانق لازم کلیردی . لیکن فرانسه قرانئک مجارستان سفری ائناسنده بزه کوندردیکی وساده جه « فرانسه قرالی » دیه ادضا ایلدیکی مکتوب بوندن نه قدر فرقلی و حقیقه^۱ بر قراله یاقشیر صورتددر! (۱) . بونک ایچوندرکه پادشاه معظمده فرانسه قرالنه شرف و یرمک و نجابتده اوکا رقابت ایتمک ایستیه رکه جوابنده غنوانلرینی هیچ یازمادی ، و زیاده سودیکی برقراداشنه یازار کبی یازدی ؛ ینه بونک ایچوندرکه باربروس فرانسه قرالنه ، بیوک پادشاهه اطاعت ایدر کبی اطاعت ایتمک ایچون امر آلدی . اکر شارل کن بزمله مصالحه ایدرسه یالکمز اووقت ایمراتور اوله جقدر ؛ زیرا فرانسه ، انکلتره قرالترینه ، پاییه ، پروتستانلره بزاونی اوصفتله طانتدیره جغز . ظن ایدر میسکیزکه شارل کن ایله پاپایی ربط ایدن مودت ، خصوصیه پاپا رومایغماسنی ومدت اسارتنده اوغرادینگی معامله سیئینی تخطر ایدرسه ، پک حقیقیدر ؛ بن اونک اکیلی رسمیسندن غضب اولنمش بر الماسی التمش بیك دوقه یه صاتین آلم . بوالماس (پارماغنده بر یوزوک کوستره رکه) ، حبس ایلدیکی زمان فرانسه قرانئک النده ایدی ؛ مؤخرأ بکا کچمشدر . فرانسه قرالی نصل اولورده شارل کنی سور ادعاسنده بولنه بیلیر سکیز ؛ « ابراهیم خاتمه کلام اولمق اوزره علاوه ایتدی که ایمراتورک مناسبتسز مکتوبنی موجب انفعال اولمقدن احترازأ پادشاهه تقدیم ایتیه جکدر ؛ اکر شارل کن بر صلح عهد نامه سی عقدینی آرزو ایدورسه بر ایباچی کوندرمک اقتضا ایدردی ؛ اوکا انتظارأ اوچ ایلق برمتارکه امضا اولنه بیلیر . ونهایت باربروس بومدت ظرفنده بحرأ خرستیانلر علینه هر دلرو مخصوصاتی تعطیل ایدر .

ینه اوکونک آقشامی ابراهیم وسایمان غریبتنک خانه سنه کیده رکه اوچ ساعت اونکله قونوشدیلر ؛ بویله بر زیارت مسلمانلر ایچون آرشایان تقییح کورلمدیکندن پادشاهی ابراهیم وغریبتی طرفندن سحر ایله تسخیر ایدلمش بر مجنون عد ایتدیلر (۲) .

Nicoliz fratris tui et tuus qui est Sanzachus in Cara chemita (Edessa)

[ادهسه اورفهدر ؛ حال بوکه قره آمد دیار بکردر . مترجم]

(۱) ابراهیم بوراده فلاسان ایله دیکر فرانسه مورخلرینک مسکوت عنه کچدکاری و فقط عثمانی مورخلریله بروجه اتی مارینی ساتونونک ، جلد ۵۷ ، سویلدیکی ایکنجی فرانسز هیئت سفارتی ایما ایدیور: «*Summa della relazione di Rincone stato Orator del Re Christianissimo al Sr: Turco fatta familiarmente.*

(۲) «*De quo ipsius adventu postea plurima mala Thurcae dicebant , appellantes magnum , Gaesarem insensatum , stultum , male-*

۱۱) حزرانده غریقی ایلیچیلری برمذا کره یه دعوت ایلدی ؛ تعیراتی ، صلی اولی پادشاه ایستمش کبی کوسترن شارلک مکتوبنی تعیبیدن باشلایه رقی (۱) علی الخصوص فردیناندی سایانه معادل طوتان مناسبتسز تیاسدن طولانی اظهار نفرت ایتمکی اونونمادی (۲) . علاوه ایتدی که پادشاه بجا رستانی زاپولیایه و وارثلرینه احسان ایتمشدر ، و کندیسسی (غریقی) کله جک قیش ، دولتک مأذونیت کامله سنی حائز اوله رقی بوقر اللعک تحدید حدودینه کیده جکدر . اوندن سو کره سلطان سایانک قدرتی حقیقه برمدحیه فیخارانه یاهه رقی شویایه سویلادی : « صولک بجا رستان محاربه سنده سلطان سلیمانک هعیت مخصوصه سنده بیگ سکز یوز عسا کر خاصه ، وزیر اعظمده بیگ ، دیگر باشالرده بشر یوز کشی بولونیوردی . قولرک پادشاه اطاعتی اودر جهده در که شودقیقهده بر آشجی بی اوهر شیئه مقتدر اولان ابراهیم پاشانک اعدامه کوندرمش اولسه بوامر در حال ، مشکلاتسز اجرا اولتور . دنیا یه یالکنز او صلح ویره بیلیر . خرسیتیانلق هیچ بر وقت بوزمانده اولدینی قدر منقسم اولمامشدر . » نتیجه کلامی شوکا منجر اولدی که شارل صلح مذاکره سی ایچون بر ایلیچی کوندرمک لازم کلیر ، اوکا انتظاراً بر متار که یه مساعده اولنه بیلیر . لکن قورنه لیوس و ژه روم جواباً بیان ایتدیلر که اگر پادشاه صلحی رد ایدیورسه شارل تعطیل مخاصاته محتاج دکدر . ابراهیم ، ایلیچیلرله واقع اولان اوچنجی بر مکاله سنده (۲۲ حزران ۱۵۳۳) ، سلفلرندن بوقدر آدملرک نائل اوله مادقلری بر شیئه موفق اولدقلرندن دولانی کندیلرینی تبریک ایلدی (۳) : صلح ، عددی معین سنه لر ایچون دکل ، فردیناندک محافظه ایتمک ایستدیکی مدتیجه دوام ایتمک اوزره عقد اولندی . بو معاهده نامه موجبنجه فردیناند ، بجا رستانده

*fiat ab Ibrahimo ed Gryti, prout intelligere potuimus in sequenti-
bus, et singuli singula mala in futura divinabant tam Judaei quam
Thurcae.*

Quid aut significarent verba in litteris posita: Spem exhibitam (۱)

« *de pace tractanda? Tamquam ipse (سلیمان) vellet tractare pacem.*

Deinde quid illud? ut in beneficium utriusque Vestrum (۲) (سلیمان)

*cedat inquit Caesar Thurcarum, dixisset Carolus: utriusque
nostrum et non vestrum, sic enim inquit se supra nos ponit et me
« vult similem Ferdinando Regi.*

(۳) ایلمک ایلیچیلر هو بوردانسکی ایله وه یکزه لبرکر ؛ ایکنجیلری لامبه رغ ایله یوریشیج ؛

اودنچیلری لامبه رغ ایله نوغازولا ایدیلر .

هنوز نر لره مالک ایسه اونلر النده قاله جق ایدی؛ پادشاهده فر دیناند وزاپولیک آر لرنده عقد ایده بیله جکلری صورت تسوییه یی تصدیق ایتمک حقنی محافظه ایدوردی. وثیقه دهه شونلرده علاوه اولونیوردی: پادشاهک قولی غریبی دولت طرفدن قرالغک تحدید حدودینه مأمور اوله جقدر؛ شارل، کندیسیده بر صلح مخصوص عقد ایتمک ایچون سفیر کوندره جکدر؛ مرخصک ورودینه انتظاراً اوکقارشی محاصمه — شارل طرفدن باشلانامش اولوق قیدیله — تعطیل ایدیله جک ایسه ده او طرفدن خصوصته ایستار اولنورسه اونکله وبتون دنیایه قارشی مدافعه یه حاضر بولونلشدیر.

ایرته سی کون ایلیچیلرک حضور پادشاهی به قبولنه تخصیص اولنمشیدی. اولجه وزیر اعظم طرفدن طعامه دعوت اولنه رق بوصیره ده ابراهیم پاشا ایلیچیلرک ذات شاهانه به نه تعبیرات ایله عرض مرام ایده جکلرینی تعیین ایلدی. ویریلن تعلیمات شو یولده ایدی: « اوغلاک قرال فر دیناند سنک مالک اولدیغک شیرلی کندی مالی کبی و کندیسنک مالک اولدینی شیرلی سنک مالک کبی عدایدر، چونکه سنک اوغلاکدر. محارستانی کندیکه ایلیقویمش اولدیغنی بیلیوردی؛ زیرا بیلمش اولسه بومملکتی محافظه ایتمک ایچون هیچ بروقت محاربه ایتمزدی. لکن مادام که سن، یعنی اونک پدری، دائرة ممالکک داخلنده بولندرمق ایستیورسک، سکا مبارک اولسنی وصحت تامه کی تمی ایدر؛ چونکه سن — که اونک پدریسک — بو قرالغنی ودها دیکر لرینی تکرار تسخیر ایتمی ایچون معاونت ایده جککندهده شبهه ایتمز. ایلیچیلر، ترجان یونس بکدن، قرال فر دیناندک قارداشی ابراهیمک (چونکه اونک معاوتی بوصفته وعد و قبول اولنمشیدی) شو صورتله برادرینک خصوصاته علاقه دارلق کوستردیکندن دولایی کندیسنه تشکر لرینی تبلیغ ایتمنی رجا ایلدیلر. اوندن سوکره چاوش باشی معرفتیه حضور پادشاهی به قبول ایدیلرک سلیمانک البسه سنی اویمک شرفه نائل اولدیلر. قورنه لیوس ابراهیمک سوز لرینی عیناً تکرار ایتمدی (۱)؛ یونس بک وزیر اعظمه تبلیغ ایلدی؛ اوده بو اساس اوزرینه بتون صنایع حسن بیانی ایشایه رک پادشاهه ترجمه ایلدی. قورنه لیوس، تقدیم ایده جک هدیه سی اولمامسندن دولایی عرض اعتذار وقرالیجه مارینک جهازینک اعاده سنی و فر دیناندک قارداشی اولان ابراهیمک باب

*Tunc Cornelius hocce exhibito salutavit ipsum magnum » (۱)
Caesarem secundum documentum quod dederat heri Ibrahimus, et secun-
dum id quod oratores hodie admonuerat.*

هاپونده قرالک وکیلی صفتنده کورنمسنه مساعده ایدلمسنی پادشاهدن نیازایلدی .
 ژدروم ، بیوک پادشاهک اوغلنک باباسیله دائماً حال صلحده یاشامق و مخابره
 متمادیده بولمق واستانبولده برالیوزی ، یاخود قونسولوسی اولمق آرزوسنده بولدیغنی
 افاده ایتدی . یوز دفعه تکرار ایدلمش برشیئی ، یعنی « اوغلك باباسنه عائد اولمایان
 هیچ برشیئی اولمادیغنی کبی بابانک کذلک هرشیئی اوغله عائد اولدیغنی (۱) ، بردها
 سویلدی . سلطان سلیمان — یونس بک نطقنک هر قسمنی در حال ترجمه ایده ییلمک
 ایچون اکثریا کندی سوزینی کسه رک — شوصورتده جواب ویردی : « پادشاه
 سزه ، اولکی ایچیئرک موفق اوله مادقلمری صالحی احسان ایدیور . یدی سنه ایچون ،
 یکر می بش سنه ایچون ، یوز سنه ایچون ویریور دکل ، — ا کر سز نقض ایتمزه کز —
 ایکی عصر ایچون ، اوچ عصر ایچون ، ابدی اوله رق ویریور . پادشاه فر دیناند
 حقتده براوغلی حقتده اولدیغی کبی معامله ایده جکدر ؛ پادشاهک ممالک و تبعه سی
 اوغلی فر دیناندک امری آلتنده در ، نصل که فر دیناندک ممالک و تبعه سی ده پادشاهک
 امری آلتنده در . پادشاه قرالیچه ماری به جهازینی ، دیگر اموال و اراضیسنی اعاده
 ایدیور . قورنه لیوس و ژدروم ، مارینک نامنه اوله رق ، برنجیسی سلطان سلیمانک النی ،
 ایکنجیسی البسه سنی اوپدیور . ابراهیم ، متبوعنک حضورنده علاوه ایتدی که : « قرال
 فر دیناند و ژان آرسنده عقد اولنان مقاولات سلطان معظم طرفدن تصدیق اولنه جقدر ؛
 قولم غرتی بوبابده امر آله جقدر . بیوک پادشاه ، اوغلی فر دیناندک دوستلرینک دوستی
 و دشمنلرینک دشمنی اولد جقدر . « وزیر اعظم شارلک مکتوبنک اوصورتده یازلمسی
 اسبابنک ایضاحنی قورنه لیوسدن تکرار طلب ایتدی ؛ اوده بستیون غیر متجاوزانه
 برصورتده تفسیره چایشه رق دیدی که : « شارل هیچ برکیمسه نی تحقیر نیتنده بولنماشدر .
 مع هذا بومکتوبک فکری حقتده کیمسه نک یا کاش آ کلامقندن منع اولنسی
 قابل دکدر ؛ لکن شارل قارداشیه دولت آرسنده عقد اولنان صالحی هیچ شهبه سز که
 تنسیب ایده جکدر . « ابراهیم ، دها سویلیه جک برشی اولوب اولمادیغنی سفیرلردن
 برقاچ دفعه سؤال ایتدکن صوکره ، اوچ ساعت سورمش فقط کرک وزیر اعظم ،
 کرک پادشاه طرفدن پک اوزون کورلمه مکده بولنش اولان ملاقاته ختام ویردی (۲) .

Nihil esse filii quod non sit patris, nihil esse patris quod non (۱)

sit filii.

Sic tandem valedixere Magno Caesari et egressi non sine admi- (۲)

ایرته سی کون قورنه لیوس وژه روم ابراهیمک سراینه دعوت اولنه رق غریتی نی ده اوراده بولدیلر. وزیر اعظم دیدی که : «دون بزمله برلکده اکنمزدن، طوزیمزدن دیدیکمزدن بری دوستلریمزدنسکر. فردیناندا ایچون سزه ایکی مکتوب وریله جکدر: بری پادشاه طرفندن، اوته کی بنم طرفندن، یعنی متبوعمک قدرتنک یگانه مودوع اولدینی واداره دولتک عهده سنه مفوض بولندیغی شخص طرفندن؛ چونکه معتام بوصورتله امضا ایتمکدر (۱). امپراطور شارل ایچون ده سزه ایکی مکتوب ویره جکر. «ایلیچیلر معاهده نامه نك اصلنک کندیلرینه تبلیغ و هیچ اولمازسه بر صورتک اعطا ایلمسینی بیان ایملری اوزرینه ابراهیم پاشا اصول بویه اولمادیغی وهر ملتک کندی عاداتی اولوب بناءً علیه عثمانیلرکده کندی عاداتی بولندیغی جواباً سویلیدی. لکن غربتی، معاهده نامه نی کندیسی اوقویه جغنی افاده ایتمسیه ابراهیم پاشادوام ایتمدی: «غربتی، مصالحه یه ادخال و فردیناند طرفندن حسن معامله یه مظهریتلرینی آرزو ایلدیکمزد دولتلی سزه تعداد ایده جکدر. «قورنه لیوس ایله غربتی آره سنده، دون اعاده سی وعد اولان قرالیچه مارینک جهازی حقدنه شدتلی بر مباحثه وقوعه کلدی؛ ابراهیم، ژه رومه، اسقلاوون لسانیه، ویریلن سوزک دیندارانه محافظه اولنه جغنی سویلیدی. بونک اوزرینه ایلیچیلر وزیر اعظمندن رخصت آلدیلر (۱۴ تموز ۱۵۳۳)؛ ابراهیم پاشاده قارداشی فردینانده محبتی عرض ایتملرینی بیان ایلیدی. بونکله برابر یونس بک فردیناند وشارلکن ایچون اولان مکتوبلری آنجق اوچ هفته سوکره ویردی (۲)؛ بونلری آلدقندن اوچ کون سوکره حرکت ایلدیلر. ایشته بوصورتله،

*ratione omnium Turcarum, quod tamdiu apud magnum Caesarem man-
serint nam ad horas fere tres apud ipsum subsisterunt.*

Quoniam sum Gubernator Imperii et Domini ipsius, sic enim (۱)
solemus scribere; کندیسندن یالکمز فردینانک ایلیچیلری قارشیسنده دکل،
وندیک ایلیچسی په ترو زه نویده اوقدر از تواضع ایله سویلر. مارینی ساتوتو، ۵۸:
Ibrahim il Sr. mi ha dato diritto al mezzo del Impero, vol sia conosciuta
la mia persona non come Bassa ma come partecipe del Impero, e che io
daji la vila e la morte a chi me piace: il Sr. a sui Sangiachi che son da
colore uno rosso altro bianco; il Sr. si ha dato la parte rossa e mi ha dato il
turchino. Divisum imperium cum Jove Caesar habet, cosa che mi pur fu».
(۲) اوکون غربتی خسته لاندی، یکی بالیوزنیقولو جوستینیانی وایلچی قومه قونتاره نو

(Come Contareno) استانبوله واصل اولدیله برهفته مقدمده زاپولیانک ایلیچیلری
لاچسکی (Lasezki) وقامیلو اورسینی (Camillo ursino) پای نختنه کلشلردی .

سالمیان ، مجارستانی غصب ایتمسنی بابا ایله اوغل آرسنده موجود اولمق لازم کلن
 اشتراك اموال بهانهسی التنده ستر ایندی ؛ فردیناند و ابراهیم آرسنده زعم اولنان
 قارداشلقده فردیناندك بردواتك وزیریه هم درجه عد اولنمسی مذلتی صورت آخردده
 کوستر مکدن باشقه برشیئه یارامادی . ایشته ، اوستریا عثمانیلرله برنجی مصالحه سی
 بودرلو منفعت و شرف فدا کارلغییه صاتین آمشدر .

یکرمی سکسنجی کتاب

ایران سفری . — تبریز و بغدادک تسخیری . — اسکندر چلبینک اعدای . — ابراهیمک
نظردن سقوطی و اعدای . — فرانسه ایله انفاق معاهدهسی . — قورونک اعادهسی . —
خیرالدین باربروس ایله شارل کنک تونس اوزرینه سوقیاتی .

یازلمسی ممکن اولان بتون مظفرت مکتوبلرینک بر سلسله مظفریاته تحویلنه
موفق اوله مادقلری ویانه سفرندن ، اوستریا ایله ایلك صلاح عهدنامه سنک انعقادندن
صوکره سلطان سلیمان ، دولتک غربندن شرقنه تحویل انظار ایلدی ؛ جدی محمد
ثانی و پدری سلیم اول کبی ایران شاهی علیهنه بالذات سفر آچق ایستدی . بو آندن
اعتبار آدرکه عثمانیلر ایکی عصر ظرفنده نوبت بنوبت عجم و مجارلرله حرب ایدرلرله
او صورتده که بو ایکی دولتدن بریله مصالحه ، دیکریله مخاصمه نک کشادینه اشارت
قطعیه در . حدودینک ایکی مقابل نقطه جهندن بو ایکی حکومتله مجاور اولان
ترکیه نک موقعی اقتضاسندن اوله رق اونلرله بالضروره رقابتی واردر ؛ طوپراقده
کوکلشمش دیمک اولان بو اسباب عداوت اوزرینه کین ملی و تعصب دینی نیده
علاوه ایتمیلدر . آلمانلرله عجملرک لسان و تاریخلرینک مقایسه سی بوملتلرک بر اصل
مشترکدن اینمکده اولدقلری ملاحظه سنی ویرر ؛ ایران اهالیسی اولان جدلری ،
ترکلرک جدلری اولان توران اهالیسیله محاربه دن خالی دکلر ایدی . عثمانلی بر
آمانده بر « غیر مسلم » دن باشقه برشی کورمز ، بر عجمده ده بر رافضی کورر ؛
بناءً علیه اونک ایچون بونلرله محاربه قر آنک امر و فقها فتوالرینک تأیید ایلدیکی
بر وظیفه دینه در . سلیم ، اسماعیل اوزرینه اولان سفرینک مقدمه سی اوله رق
ممالک دولتنده متمکن بتون رافضیلری اعدام ایتمش ایدی ؛ سلیمانده برقتل عامده
بولندی ایسه ده بر دائرة محدودیه منحصر ایدی ، چونکه یالکیز کلیبولیده کی
محبوسلر حقنده اجرا اولندی . سلیمان طرفندن شاه طهماسبک (۱) تبریکات
متأخره سنه ویریلن جواب و او زماندن بری ایران علیهنه تصور ایتمیکی و فقط
دهامساعد بر زمانه قدر تأخیره مجبوریت کوردیکی ترتیبات تسخیره نک ایلك صورت
ظهوری بو محبوسلر حقنده کی معامله اولمشدر (۲) . بر چوق احوال ، وقایعی تسریع

(۱) سینک سکونی و یاخود ساتفووسکیک (Senkowsky) یازدینی کبی سینک کسریله
(Tahmasp) یاخود (Tahmasib) . [برنجی صورت دوغیدر]

(۲) ۲۶ نجی کتابه مراجعت .

ایتدی . ایکی حکمدارکده حدود اوزرنده بولنان ایکی والیسی خیانت ایتمشیدی . بتلیس خان شرف بك خدمت سایمانی بی ترك ایله شاه طرفنه کچمش و بایزید ثانی عصرنده شیطان قولی عصیان صیره سنده تکمدن ایرانه التیجا ایدن اولامده وطن جدیدی حقی سلیمانہ صائمش ایدی (۱) . گونش محاصره سندن برقاچ کون اول اولامه پادشاهک التی اوپمک اوزره حضوره قبول ایدیه رک سنوی ایکی ملیون اچقه تخصیصات (درت یوز بیک دوقه) ایله حصن کیف وبتون بتلیس اراضیسی بکدر بکلکنه تعیین قلمشیدی . قره مان ، آماسیه ، ذوالقدر ، سوریه ، دیاربکر بکدر بکدرینه ده اولامه نک ممالک حکومتی وخصوصا بتلیسی تصرف ایده بیلیمسی ایچون اوکا معاونت ایلرلی امر اولتمشیدی (۲) . اولامه فی الواقع بتلیسک محاصره سنه ابتدار ایتمش ایسه ده شرف بك بر فرقه ایرانی ایله یتشه رک رجعته اجبار ایلدی . بومغولویتک خبری سلطان سلیمانہ ، میسر ایچندن گونش اوزرینه کیدرکن واصل اولدی . طهماسب طرفندن بغداد والیدکنه تعیین اولنان ذوالفقار خان — که خلیفه الخلفا (۳) عنوانیه معروفدر — اولامه نک حرکتیه امتثال ایتمشیدی؛ بغدادک اناختار لرینی سلیمانہ کوندرمش و عثمانلر طرفندن وعد اولنان امدادک ورودینه قدر بوشهرده طوره بیه جکنی امید ایتمکده بولنش ایدی . لکن از وقت صوکره طهماسبک آدملری طرفندن قتل اولته رق اونک وفاتی بغدادک ایران حکومتجه تملکنی یکیدن تأمین ایش ایدی . بتلیس عثمانلی حکومتنه قارشى عصیان ایتمش و بغداد عثمانلی حکومتی حمایه سنه کیرمش اولدینی ایچون بوایکی موقعک تسخیرینی شرف دولت سلطان سلیمان ایچون بر مجبوریت حالنه کتیرمش ایدی؛ بناء علیه پک چوق زماندن بری ایران اوزرینه تصور اولنوبده اوزمانه قدر تأخیر اولنان محاربه نک وقوعی دها زیاده تأخر ایتدی . وزیر اعظم ینه سر عسکر عنوانی آلهرق مجارستان قرالی فردیناند ایله صالح عهدنامه سنک عقدندن بر آرزوکره ، یعنی صوکه بهار تساوئی لیل ونهارنده بتلیسه متوجه حرکت ایلدی؛ پادشاه ایلك بهار تساوئی لیل ونهارنده بالذات بغداده توجه ایده جک ایدی (۴) .

(۱) جلال زاده ، ق ۱۶۹ . پچوی ، ق ۵۹ .

(۲) فردی ، ق ۱۸۱ .

(۳) فردی ، ق ۱۸۳ . اولاشاه اسماعیلک امیر دیوانی اولان خادمک اشبو خلیفه الخلفا

عنوائی احراز ایده رک ذوالفقار اوکا خلف اولمشیدی . پچوی ، ق ۵۹ .

(۴) جلال زاده ، صولاق زاده ، عالی ، فردی .

سر عسکر قونیه واصل اولمازدن مقدم چنارلیده کی اردوکاهنده ایکن شرف بیگک سرحد عسکری طرفندن کلیاً مهزم ایدیلرک باشی کسلدیکنه دائر اولامه دن مکتوب کلدی. مقتولک باشیده برلکده کتیرلمش ایدی (۲۱ تشرین اول ۱۵۳۳ — ۲ ربیع الاخر ۹۴۰) (۱). ابراهیم پاشا کردستانک ارباً انتقال ایده کلن سنجاقرندن بری اولان بتلیس حکومتی متوفانک اوغلی شمس الدین بکه توجیه ایده رک منشورینی کوندروب اولامه یه ده باشقه برکوزل منصب وعد ایلدی (۲). وزیر اعظم قیشلق اردوکاهنی حلبده قوردی؛ موسمک مساعده سز اولمسندن دولایي توقف اولندیغی ائشاده ایرانلیلرک النده بولتان بر چوق قلعه لرک قوماندانلریله مذاکره یه کیریشه رک بهاربتداسنده عثمانی اردوسی ایرانه استیلا ایچون حرکت ایلدیکی وقت بومذاکرت اولرک تسلیمنی تسهیل ایلدی. عادلواز، ارجیش، اخلاط (قدیم خلیط) شوصورتله ابراهیمک انه دوشدی. بواوچ موقع اوروبا جغرافیونجه ساحل شرقیسنده کی وان شهرینه نسبتله وان کولی و آسیالیلرجه ارجیش (بطامیوسک آرسیاستسمیه ایلدیکی) کولی توسیم اولتان کولک جهت شمالیه سنده در. اکر واندن نهر کنسارنجه شماله دوغری کیدیلیرسه بنده ماهی کچیدنن ارجیشه (آرس) مواصلت اولنورکه منبت وجوز اغاجلری مغروس بر سحرانک اوزرنده کورنمکده در. غرباً ایکی مرحله اوتده ایسه حصارلرینک بر قسمنی محیط اولان کولک کنارنده عادلواز وارد در (۳). عادلواز دن بر مرحله ده — کندیلیرینه ارمنشاه، یعنی ارمنیه حکمداری (۴) عنوانی ویرن — ترکن بکلرینک اسکی اقامتکاهی اولان اخلاط، ریان و ایچلرنده یوزدرمه قدر چکن المالریله مشهور بر سحراده کندینی عرض ایدر (۵). بوموقع بالدفعات حرکت ارضدن، ودها زیاده دفعات ایله کرد بکلرینک، ترکلرک، عجملرک محاربه لریله خراب اولمشدر؛ خوارزم جلال الدین منکبرنی طرفندن سلجوقیلر الندن نزع ایله جنکیز خان زماننده مغوللر و تیمور زماننده تاتارلر طرفندن تالان ایدلمشدر. اخلاط بر چوق علمانک مسقط رأسی وارمنی و ترکن بکلرینک [۱] مقابرینی (۶)

(۱) جلال زاده، ق ۱۶۹. پچوی، ق ۵۹.

(۲) بوققره نی پچویدن آلان هامهر، مأخذینک براز معقد اولسنه مبنی شمس الدینی اولامه نک اوغلی ظن ایدر؛ ترجمه ده دوغریسی اختیار اولمشدر. (مترجم)

(۳) جهانما، ق ۴۱۲.

(۴) مارتن، (Martin)، ارمنستانه دائر خاطره سیاسییه و تاریخیه، ص ۱۳.

(۵) جهانما، ق ۴۱۳.

(۶) پیتی دولاقروا بومقبره لری زیارت ایدوب فقط اعزه مقابری صاعمشدر. مارتن.

و خصوصاً مؤسس دولت عثمانک، اجدادی مزارلرینی حاوی اولمقله مشهوردر [۳].

ابراهیمک ترتیبی دیاربکر وموصل طریقله بغداده کیتمک ایدی؛ لکن کدخدا، یعنی معاون صفتیله وزیر اعظمه ترفیق اولنان اسکندر چلبی بوصورتک اجراسنه مانع اولدی. اسکندر، ادارهٔ مالیده مهارتیله سلطان سایمانک امنیتنی قازانمش وثروت عظیمه سی کندیسنه بیوک بر نفوذ ویرمش ایدی. بیوک مأمورلر ایچنده دارات و دبدهجه وزرایه، حتی بالذات وزیر اعظمه رقابت ایده بیلن یالکیز چلبی ایدی. اوچ یوزی صیرمه لی سرپوش کیرالتی یوز کوله سی وار ایدی (۱)؛ ابراهیم پاشانک بویه سرپوشلو کوله لری درت یوزدن زیاده دکلدی؛ دیگرایکی وزیرک ایسه التمشدن سکسانه قدر ایدی. اردونک عزیزمتنده ابراهیم پاشانک کدخداسی اولان اسکندر چلبی کندی معیتی خاکی اولمق اوزره مسلح و آتلی کوزل بیگ ایکی یوز کشی یه بر رسم کچید یاپدیردی. عثمانلیرک اصول اداره سی اقتضاسنجه دولتک هر مأموریتی، هر تیمار و زعامت صاحبی حال سفر ایچون، اهمیله متناسب بر مقدار عسکر چیقارردی؛ او زمان دفتردارلر سفر آچدیقه اردویه کندی مصر فرلیله تجهیز اولمش اوتوز آدم کوندرلردی. اسکندر چلبی، وزیر اعظمک بر معتاد بو آدم لری ایستمی اوزرینه نورد، نه ده تمامیله قبول ایتیه رک اردوگاهه یوز اون کشی کتیردی که مأموریتی ایجابیله مکلف اولدینی قوهٔ معاونه ده بونلرک آره سنده ایدی. ابراهیم، دفتردارک بومسا کندن حاصل اولان خشنود سیزانی اظهار ایتیه رک او وقتدن بری اسکندر چلبی حقنده کین پیدا ایتدی؛ دفتردار، وزیر اعظمک کندی حقنده نه فکر بسله دیکنی پک کوزل بیلدیکی جهته له اونک سقوطنه مترقب ایدی. ابراهیم پاشاده مع زیاده بو آرزوده بولندیغدن ایکسی ده کیزلیجه کندی محولرینه خدمت ایتش اولیورلردی. سوریه دفتردارنی نقاش علی (۲) اسکندر چلبی بی دوشورمه کله اونک منصبنه وارث اومق امیدنده بولنه رق وزیر و دفتردار آره سنده کی خصومتی شدتلندر مکه چالشدی. هر احتمالله نظراً نقاش علی ایله ابراهیم آره سنده قرارلشدیریلان بر ترتیب اقتضاسنجه اردونک حرکت ایده جکی صیره ده

(۱) صولاق زاده، ق ۱۱۱. جلال زاده. عالی، ۳۲ نجی وقعه. ق ۶۷؛ ۲۴ چجوی ق ۶۰.

(۲) بو ذات حلب دفتردارنی اولوب شام و دیاربکر دفتردارنی دخی هنوز ایرلدیغندن «عرب وعجم دفتردارنی» دیرلر ایتش. نقاش علی بک «پرحیله وداستان، صاحب مکر واذعان» اوله رق اسکندر چلبینک خلافتنده اولسیله چلبی حقنده صدراعظمه اصلی اصلسز التماآته بولنور ایتش. چجوی، ج ۱، ص ۱۷۷. (مترجم)

خزینہ دولری یولہ چیقماق اوزره ایکن هر طرفدن دفعه « خرسز وار! » سسلری ایشیدلدی . وزیر اعظمک آدملری قوشوب خزینہ بکجینرندن اوتوز کشی بی توقیف ایتدیلر . بو بدبختلر ، ایرتسی کون اشکنجه یه قونیلجه اعتراف ایتدیلر که دفتردار ایله او یوشه رق کیجه لین خزینہ بی یغما ایتک تصورنده بولمشلردر . فقط بو برفترادن عبارت ایدی ؛ عسکرک فکر سلیمی بو ایشده سر عسکرک خدعه سندن باشقه برشی کورمدی (۱) .

اسکندر چابی اودقیقه دن اعتباراً ، آرتق دشمنی محو اولدجه کندیبی ایچون سلامت اوله میه جغنی آکلادی . وزیر اعظمی محو مقصدیله ، رأینی ممکن اولدینی قدر دلالت و عجمدن کله اولامه نیک شهادته استناد ایتدیره رک اردو کاهه صوک کلن خبرلره کوره ایران شاهنک بو کونلرده ترک ایتش اولدینی ایران پای تختی اوزرینه یورونلستی تکلیف ایله تبریزک آلمسی بغدادکده سقو طنی موجب اوله جغنی علاوه ایتدی . امید ایدیوردی که بو خطه ده اردونک امنیتی ، یا خود شرفی مخاطر دیه قویهرق رقیبنک پادشاه نظرندن دو شمنی مستلزم احوال ایقاع ایده بیلسین . تبریز فاتحی عنوانیه یاد اولمقی خیالنه فریفته اولان وزیر اعظمک غرور و احتراصی کندیبی دفتردارک قوردینی دوزاغه دوشوردی . فی الحقیقه ابراهیم ، بغدادی بر طرفده بر اقوب تبریز اوزرینه توجه ایله بیردجک قربندن فراتی کچهرک ۱۴ مایس ۱۵۳۴ (ذی القعدة ۹۴۰) ده دیار بکره واصل اولدی ؛ عسکرینک جمله سنی طوپلامق ایچون اوراده التی هفته قالدی (۲) . اورادن عزیمتدن اون کون سوکره (۱۱ ذی الحجه — ۲۳ حزیران) سور وارکده (۳) کیدوب بوموقعی اردو کاه اتخاذایده رک اونیک ووان قلعه لرینک اناختار لرینی تقدیم ایتک ایچون کلن هیئت مبعوثه بی قبول ایتدی ؛ وان قلعه سی عثمانلی دولتی قلعه لرینک استه حکم لرندن بریدرکه تیمور اوچ هفته محاصره ایتدیکی حالده اله کپیره مه مش و اوزرنده مبنی بولندیخی قایالر جهانگیرک امری موجبجه برهوا ایتکه چالیشان اون بیک کشی یه برکون صباحدن اقشامه قدر مقاومت ایدرک بومساعیدن ده برشی چیقمامشدر (۴) . سوریه والیسی [شام بکلر بکی] خسرو

(۱) جلال زاده ، ق ۱۷۱ . پچوی ، ۶۱ .

(۲) ردی ، ق ۲۰۶ .

(۳) پچوی ، ج ۱ ، ص ۱۷۷ ، خان سوار بک (مترجم)

(۴) جهانناما ، ق ۴۱۱ . بوتارنیک یدنجی کتابنه مراجعت . تاریخ فتح : « آلدی

پاشا وان محافظه سنه تعیین اولندی . ایرته سی کون محمود لوترک عشریتندن امیر بک سیوانک اناختار لرینی کتیردی (۱). ابراهیم پاشا بربرینی متعاقب حرم ، بیدکار ، روزنی ، خول ، تنوز (۲)، اونیک ، بایزید ، وایتان ، اهتان (۳) قلعه لرینک ده اطاعتنی قبول ایتدی . ۱ محرم ۹۴۱ (۱۳ تموز ۱۵۳۴) ، عثمانلی اردوسی مظفرانه تبریزه کیریوردی . ابراهیم ، قیش اردوکاهنی سعد آباده قوره رق شهرک جنوبنده کی غازان تر به سنک قربنده برقلعه انشا ایدوب (۴) ایچنه اهالی بی تحت اطاعتده طوتمق ایچون بیک تیرانداز قویدی . قتل ویغما کچی ، تسخیرک شدائد آفاتنی منع ایتمک ایستیه رک تبریزد برقاضی تعیین ومحافظه آسایشه خیلی آدم اقامه ایلدی . ابراهیم پاشانک بوتداییری — که هر درلو قاریشقلغنی منعه کفایت ایتمشدر (۵) — علی الخصوص بو محاربه مناسبتیه فقها طرفندن ویریلن قنوی رافضیلرک عمومماً اعدام واموانلک یغما ایدلسنی امر ایتمش اولدیعی ایچون پاشانک خاطره نامنه بر شرفدر . شو سفرك موفقیاتنی خللدار ایده جک شی آنجق اردونک قزلبه طاغ بوغازنده اوغرا دینی مغلوبیتدر . اولامه ایله اسکندر چلبی ابراهیم پاشان اونی بیک کشی ایله اورایه کیتمه ک مساعده آتش اولدق لری حالده بو عسکرک هان جمله سی تلف اولدی (۶) . او مغلوبیت قسمیه ده شروان شاهنک

حصار وانی سلیمان شاهمز » [۹۴۰ یرینه ۹۵۵ کوسترر . احتمال که هاهمه رک المادینی مصراع اولده تعمیه وار ایدی . مترجم]

(۱) پچوی ، ق ۶۰ . جلال زاده ، ق ۱۷۲ . فردی .

(۲) بونلر استانبول مطبوعی پچوبده ، ج ۱ ، ص ۱۱۸ ، شوبله کوسترلشدر : جرم ، بیدکار ، دوسی ، خل ، تنور . (مترجم)

(۳) فردی ، ق ۲۰۷ . جلال زاده ، ق ۱۷۲ . پچوی ، ق ۶۰ .

(۴) جنکیز خان نسلندن ابتدا مسلمان اولان غازان خان ایچون بنا اولنان تر به — که الآن شنب غازان دیه مشهوردر — بیهوده مال تلفیه اعمار و برقلعه متینه به تحویل قلندی ، و ایچنه توران شاه نسلندن میرزا محمد بعض امرا و بر مقدار عسکرله تعیین اولندی . پچوی ، ج ۱ ، ص ۱۸۰ . (مترجم)

(۵) فردی ، ق ۲۰۵ ، و جلال زاده ، ق ۱۷۳ ، ابراهیم پاشانک حرکت نجیبانه سی حقنده شوکوزل شهادت کوریلور : « عجمدن بر فرد سر مو کزید کورمدی . »

(۶) جلال زاده ، ق ۱۷۴ . پچوی ، ق ۶۱ . [اولامه بک دفتر داری پاشانک حضورینه کتیره رک « بود یارده اصل قزل باش او جاننی قزلبه طاغ یا بلاغیدر ؛ براز عسکرله کوروب طاغنی ، او جاننی بر باد ایتمک قولایدر . » دهرک واسکندزده اوله سوبلیه رک اولامه نک امری الته ویریلن اون بیک عسکر او طرفه کوندردلی . او قوجه مفسد « بورادن اوتنه سی معمور یرلردر » دیه عسکری طار بر بوغازه صوقه رق و کندیسکی کویا نکجه بان اولق اوزره مقاله رق زواللی عسکر و آتلی تلف اولدی . پچویدن تلخیص ، ج ۱ ، ص ۱۷۹ .]

وگیلان حاکمی مظفر خانک اطاعتیه توازن ایش دیمکدر ؛ بونلرک مبعوثلری ابراهیم پاشایه قیمتدار هدیهلر تقدیم ایتدیلر . وزیر اعظم ، آذربایجان حکومتی اولامهیه ، عراق حکومتی بایندر اوغلی مراد بکه تفویض ایلدکن صوکره سفرك نتایجنه وبوخصوص ایچون ممالک دولته شمیدین ظفر نامه لر کوندرلمسی مناسب اوله جغه دائر تبریزدن سلطان سلیمان مفصل برعریضه ارسال ایلدی (۱) .

ابراهیم پاشانک دیار بکردن چیقوبده تبریزه متوجهاً حرکت ایتدیکی کون (۱۱ ذی الحجه ۹۴۰ — ۲۳ حزیران ۱۵۳۴) سلطان سلیمان اسکداردن ایران حدودینه دوغری عزیمت ایلدی . پای تخندن ایرمازدن اول الوآزیوغریتی بی اوچ بیسک کشی ایله مجارستانه کوندرمش ، استانبولک محافظه سنی برسنجاق بکنه ، آسیای صغرانک محافظه سنی ده صاروخان والیسی شهزاده مصطفایه تودیع ایشیدی . اناطولینک مراکز اداره سی اولان ازنیق ، کوتاهیه ، آق شهر ، قونیه بلده لرندن سرعتله کچدی . قونیه ده اقامتی اناسنده ابراهیم پاشانک بر اولاغی وان ایله دیگر قلاع مفتوحه نک . اناختارلرینی کتیردی . پادشاه ، اردوسنک مظفر یاتندن دولایی جناب حقه تشکر ایله شاعر اعظم صوفیه جلال الدین رومینک تر به سنی زیارت ایلدی . قرآن [کریم] ومثنوی اوقونلقدن صوکره درویشلر قدوم ونای صدالریله سماعه باشلادیلر . درویشلرک وجدی وسرعت حرکتلرینک حضاره بخش ایلدیکی انجذاب اودرجه بی بولدی که کویا مرقد پیر دخی بوسماع آتشین جریان طوتیه رق برلکده دور ایتکده و « جهان معونینک سلطان اعظمی اولان » ملا خنکارک خیالی ، « ظل الله فی الارض » اولان سلطان سلیمان ایران سفرینک حسن نتیجه سنی تبشیر ایلکده ایدی (۲) . سلیمان ، باباسی سلطان العلماء اوغلی سلطان ولد عنوانلرینی حائر اولان ملا خنکارک روحانیتندن استمداد ایلدی [۳] . پادشاه ، سیدغازیده سید بطالک (۳) وارضر ومده شیخ ابواسحاق کارزونینک

(۱) جلال زاده ، فردی ، روزنامه سلیمانی ، ۲ ایلول .

(۲) جلال زاده ، ق ۱۷۳ .

(۳) بو سید عربی ۱۲۱ (۷۳۸) ده ارتحال ایشدر . رومان صررتنده تاریخی پارس کتبخانه سنده ۳۱۷ ، ۳۱۸ ، ۳۳۸ ، ۳۳۹ ، ۳۴۰ ، ۳۴۱ ، ۳۴۴ ، وویانه کتبخانه سنده ۱۷۰ نومروده در . [بوذاتک تر به سی سیدغازی قصبه سنده و اوچلر بایری دینیلن محله در . اتصاننده جامع ودرکاه واردر . بومیانی امرای ساچوقیه دن برینک والده سی طرفندن انشا و ۶۰۴ کیخسروبن قیلیچ ارسلان طرفندن تعمیر اولمشدر . خداوندکار سالنامه سی ، ۱۳۲۴ .

[مترجم]

قبرلرینی ده زیارت ایتدی؛ ابراهیمه مالکانه تخصیص ایتدیکی آرجیشدن امیراخوری محمدواسطه سیله وزیر اعظمه قیمتدار هدیه لر کوندردی (۲۰ ایلول)؛ آنجق عجملرک سرعسکر اردوسنه هجوم ایتمک اوزره ایلریله دکلرینی خبر آلدیغندن دیوانده همان تبریز اوزرینه یورومک نیتنده اولدیغنی بیان ایلدی [۴]. ۲۷ ایلولده، تبریز اهاالینسک هیئت مجموعه سی طرفدن استقبال اولندیغنی حالده بو شهره داخل اولدی. ایرته سی کون پادشاهک وزیر اعظمک اردولری آوجانده یرلشدیلر. ۲۹ ایلولده سلطان سلیمان بریوک دیوان عقد ایده رک بونده سرعسکره، بکلر بکلرینه، اغاره، دفتر دار اسکندر چلبی به، رئیس جلال زاده مصطفی چلبی به [۵]، نشانچی سیدی بکه تشریف خلعتلی ویرلدی. عساکر خاصه پادشاهی، یکی چریلر، سپاهیلر آدم باشنه بیک اقیچه، یاخودیکرمی دوقه احسان آلدیلر. کیلان حاکمی ملک المظفر سلیمانه عرض عبودیت ایله انی اویمک کلدی؛ شروان شاهک اوغلی بایورد، کباخ، قره حصار، آطنه بکلرینک عساکر معاونه سندن مرک اولان تبریز محافظلرینه قوماندان تعیین اولندی. اوندن سوگره اردو میانه وزنگان طریقله سلطانیه اوزرینه حرکتنده دوام ایلدی. سلطانیه ده پادشاهه خبر کلدی که شاه طهماسب بر حرکت رجعیه اجرا ایتکده بولنش و ذوالقدر خاندان قدیمی بکی محمد بک عثمانلی طرفه کچمشدر. طهماسبک سنجاغی آلتدن قاچان، محمد بکدن عبارت قلمادی؛ شاهرخ بکک اوغلی و ایران امرای سندن دیکر بش کشتی متبوعلرندن یوز چویروب لوای سلیمانی آتته دخالت ایتلریله پادشاه طرفدن راسمه دست بوسی به قبول اولنه رق کندیلرینه خلعت، قاووق، حیثیترینه لایق صورتده کچنمک ایچون پاره احسان اولندی (۱۵ ربیع الاخر — ۲۴ تشرین اول). موسم ایلریله دیکر جهته همدانه کیدمک ایچون کچلمسی لازم کلن طاغ بولی مشکلات عظیمه عرض ایدیوردی؛ برچوق یوک حیوانی تلف اوله رق طویلر یاغمور لر دن پک جامورلی برحاله کلن بولاره کومیلوب قاله یازدی. ابراهیم پاشانک مشکلات حادثه یی اردو نقلیاتنه مأمور اسکندر چلبینک احتیاط سزلقنه عطف ایله خصمنی محو ایچون شومرور اتناسنده پادشاهک انفعالنندن استفاده ایلدیکر کلاشیلیر؛ بوالقات اوزرینه اسکندر چلبی عزل ایله اوزرنده کی جسم مالکانه لر خاصه پادشاهی اولتی اوزره نبط اولندی (۱). لکن بو حقسزلق یوللرک حالنی اصلاح کیشدیر میوب حتی عسکر همدانی آرقه ده براقه رق قدمانک «اورونت» دیدکلری اوند بوغازلرینه کیردکلری زمان (۱) روزنامه سلیمانی، ۲۴ تشرین اول. عالی، فردی، جلال زاده، صولاق زاده.

یولر هیچ کچیه میه جک درجه نی بولدی . برچوق اشیا غائب اولدی؛ یوز طوب آرابه سی یا قیلوب بونلرک طوپلری دشمن انه کچمه مک ایچون گوملدی . نفرات یورغو نلقدن او قدر بی تاب قالمشردی که انهای طریقده وفات ایتش وبغدادده امام اعظم قبرینه دفنی وصیت ایتش اولان نشانجی سید بکک نعشنی شاهی قلمسندہ برافغه مجبور اولدیلر . اردویک مشکلات ایله برابر بغداد اوزرینه دوغری ایلریله دی؛ بغداد محافظی ، عن اصل تکلی اولان محمد بک براطعت نامه کوندرمش ولکن معیتندہ کی عسکرک هپسنی آلہرق قاچش ایدی . وزیراعظم ، او قدر مهم وشمیدیکی حالدہ مدافعه سز اولان بغدادی ضبط ایچون اوگدن کیتدی ؛ نغمائی منع ایچون قاپلری قاپادہرق شهرک اناختارلرینی علمداری واسطه سیله پادشاهه کوندردی؛ سلطان سلیمان ، مؤدہ نک موصلنه بش یوز آلتون ایله اوزمانده وارداتی اوچ یوزبیک اچہ طوتان ایزوورنیک سنجانی بکلکنی وردی (۲۴ جمادی الاخری — ۳۱ کانون اول) . ایرتہ سی کون سرعسکر بغداددن چیقوب پادشاهک استقباله کیتدی؛ سلطان سلیمان ، توجهنی اظهار ایچون وزیر اعظمی غرق احسان ایله یکرمی بیک التون اهدا وتخصیصاتی مصر وارداتندن المق اوزره برمثلی تزید ایلدی (۱) . متعاقباً وقوعه کان دیوانلرده بکربکری ، بکرب ، اغالر پادشاهک انی اوپمک شرفه نائل اولدیلر؛ سفرك ابتداسندن بری واقع اولان خدماته مکافاة ترقیلر ویرلدی . اوزمانه قدر رئیس الکتاب خدمتی ایفا ایدن مورخ جلال زاده مصطفی چلبی نشانچلیق منصبه ترفیع ایدیلرک ریاست خدمتی تذکره جی رجه توجیه اولندی . کاتب دیوان [مکتوبجی ، شمیدیکی تحریرات مدیری] دیمک اولان تذکره جیلک ده رمضان اوغلی محمد بکک انتقال ایتشدرکه اوده برعثمانلی تاریخی یازمش ومؤخرآنشانجی اولہرق بیوک نشانچین (جلال زاده دن) تفریق ایچون کوچک نشانجی عنوانیله یاد اولمشدر . سلطان سلیمان ، جلال زاده مصطفی چلبی به خاص هایوندن یوز سکسان بیک اچہ لک ، یاخود اوچ بیک انی یوز آلتونلق مالکانه ویردی؛ رئیس الکتابه الی بیک اچہ لک ، یاخود بیک دووقه ، تذکره جی به اون سکز بیک اچہ لک ، یعنی اوچ یوز آلتمش آلتونلق مالکانه لر تخصیص اولندی (۲) .

عثمانلی دولتنک غریبه مجارلره قارشى حدود قلعه سی اولان بلغراد ، دارالجهاد (۳)

(۱) روز نامه سلیمان ، ۱۰ ، ۱۳ ، ۳۰ کانون اول .

(۲) روز نامه سلیمان ، ۸ کانون اول . فردی ، صولاق زاده . عالی . جلال زاده ، ق ، ۱۸۰ .

(۳) بعض اوروبالیر ، جهاد حرب مقدس دیمک اولدینی ایچون بلغرادک اوصورتله توسیعی

عنوانی آلدینی کبی شرقده عجمله قارشی حدود قاعه سی اولان بغداد، دارالاسلام عنوانیه یاد اولور؛ خلفای عباسیه نك مقری اولدینی ایچون «دارالخلافه»، برچوق مقابر عزیزانی حاوی اولدینی ایچون «برج اولیا» قایلیری دیش قایلیریه مستور اولدینی ایچون «زورا» اسمیله ده (۱) اکیلیر. هجر نك ۱۴۸ نجی سنه سنده (۷۶۵) خاندان عباسینك ایکنجی خلیفه سی منصور، دجله نك سواحل شرقیه سنده بغدادک تملرینی آتدی. یرلی مورخ و جغرافیاچیلرک روایتیه کوره بوشهر بیلدیزلرک اولیه بر اجتماع مسعدت نموننده واقع اولمشدرکه بغدادی دارالخلافه اتخاذایدن اتوز آلتی خلیفه عباسینك هیچ بری اوراده وفات ایتمه مشدر؛ لکن بونلردن چوغی اوراده مدفوندر (۲). بغداد اسمی، بعض مورخلرک روایتیه کوره، زاویه سی ایوم شهرک بولندیغی محله تأسیس ایدلش اولان بر درویشک اسمندن آلمشدر؛ یاخود جوارینک منبت اولسنه مبنیدرکه بودها محتمل کورینور؛ چونکه دهه سمیرامیس زماننده همدان خطه سی «باغستان» تسمیه اولمش ایدی (۳). زمانزده دخی بغداد پر نیچ ترلالریه، خرمارلیه، لیمون و پورتقاللریه مشهوردر. عراق عربک قومشو شهرلری میودلرینک و یرکیلرینی بغداده کوندرلر؛ بصره دن پر نیچ و شکر قامشی؛ واسطدن الما و اوزوم؛ شهرباندن نار کلیر (۴). بغداد، هندستان

نشانه تعصب عدایدرلر. اساساً کلیسانک مسلمانلر تلمپنه صلیب محاربه لرنی چیقاردینی بر زمانده بلغراده بویله بر عنوان و یرلیسی سوزکوتورمن. لکن جهاد لسان شریعتده فی سبیل الله حرب. دیمک ایسه ده بوکله قبل الاسلام دخی موجود وچالیشمق دیمک اولان جهاد اصلندن مأخوذ وبلغله زمانزده دخی اصطلاح شرعی دکل، بر تعبیر لغوی اولیق اوزره محاربه لرمزه جهاد دینلمکده اثر تعصب کوره میزه. (مترجم)

(۱) جهانئا، ص ۴۵۸. [احور و زننده ازورک مؤثی اولان «زوراء» بر طرفندن بر طرفه کیدن، یعنی خط مستقیم اوزره دکل، بیلان قاوی آقان نهره صفت اولور؛ دجله بغداد طرفلرنده بویله آقدینی ایچون اوکا زوزا دینلمشدر؛ بواسم بغداده دخی و یریلیر. زوراء، zigzag کله سنک نام مقابلیدر. مترجم]

(۲) جهانئا، ص ۴۵۴. [صوک خلیفه عباسی مستعصم ایله اتوز دیدر. مترجم]

(۳) سچلیالی دیودور (Diodore de Sicile) کتاب ۲، «Βυγίτανον» دیور.

(۴) جهانئا، ص ۴۵۹. نیه بوهرده (Niebuhr) ده بغداد خریطه سنه مراجعت، ج ۲، ص ۲۸۹. خریطه ۴۴؛ ایوهس (Ives) ده شهرک تعریفنه، ج ۲، باب ۳. اوتهر (Otter)، ص ۲، ص ۲۰۰. تاورنیه. اولیویه، ص ۴، ص ۳۰۸. سه سستی. (Sestini, Viaggio di ritorno o di Bassora)، ص ۲۱۱. هود، (Heude) سیاحتنامه، ص ۱۳۸. ماق کینه نیر، جغرافیا، خاطرات، ص ۲۵۲.

ایله ایران آره سنده کی تجارتک مخزنی ، وبصره واصفهاندن سوریه وآسیای صغرایه کیدن کاربانلرک کذرکاهیدر (۱) . یوزانلی قلهسی ، درین برمحافظه خندق اولان متین دیوارلر بغدادی هر طرفدن احاطه ایدر ؛ بودیوارلر نصف دائره شکنده امتداد ایله تقریباً اون ایکی بیک (اون) اراضی یی اشغال ایدر [۶] ؛ نام فارسیسی اوق (تیر) دیمک اولان دجله [تیغر] شمالدن جنوبه جریان ایله شهرک تشکیل ایلدیکی بریایک کیریشی کبی کورینور . شمالده امام اعظم [۷] قاپیسی واردر که خارج بغدادده بر فرسخ مسافده مدفون ابوحنیفه دن طولانی بویله تسمیه اولمشدر . دیگر ایکی قاپی آیدینلق قاپی و قراللق قاپی اسملرینی آملشدر ؛ کوپری قاپیسی ، دجله نك اوتنه طرفنده خارج شهر محله سنک غربنده کائن قوشلر قلعه سنه کوتورر (۲) . خایفه لر سرای قدیمدن اثر اولمادیغی کبی دالارینک اوزرنده وصاغ وصول طرفده ذی قیمت البسه لی والدری قلیجلی سواری هیکلری مرتسم آلتون اغاجی محافظه ایچون خلیفه مقتدرک اغاج سرائی نامیله بنا ایلدیکی سرائدن [۸] دخی برنشانه یوقدر ، لکن هارون الرشیدک ، زوجہ سی زبیده نك قبری اوزرینه انشا ایتدک قبه حالا موجوددر . اسلامک ایلاک دارالفنون اولمق اوزره وزیر اعظم نظام الملک طرفندن انشا اولنان مدرسه نظامیه نك زده بولندیغی شهرده کیمسه نك معلومی دکلدر . صوک خلیفه عباسی مستنصرک (۳) مدرسه نظامیه نك شکنده انشا ایتدیردیک مدرسه جهت تخصیصی دکشدر مشدر ؛ دار علم و عرفان ایکن مرک خان اولمشدر (۴) . بغداده برج اولیا نامی ویرن برچوق تربلرک بر قسمی شهرک سورلری داخنده بر قسمی خارجه رصافه محله سنده ونهرک جانب غربیسنده در . درون بلده ده ، مؤسس طریقت قادریه عبدالقادر ایله (۵) مذهب حکیمینک شهیدی اولان شیخ سهرودینک (۶) مزارلری واردر . امام اعظمک تربہ سی خارج شهرده در . امام اعظم ابوحنیفه مذاہب اربعه سنیه نك درت امامنک برنجیسیدر ؛ عثمانلی فقہاسی تفسیر احکام قرآن وحدیثده اونی رهبر اتخاذا ایتمشدر (۷) . دیگر

(۱) مورخک زمانه کوره . (مترجم)

(۲) جهانما ، ص ۲۶۰ .

(۳) صوک دکلدر ، صوک خلیفه عباسی مستعصمک سانی و پدیردر . (مترجم)

(۴) ماق کینه ئیر ، خاطرات جغرافیہ ، ص ۲۵۲ . شریاً یوز کوچک و اون بدی بیوک

قله سی [پنجره سی] اولان بوبانک نهرک هر طرفنده اوچردن آلتی قاپیسی واردر .

(۵) ۱۱۶۵ (۵۶۱) ده وفات ایتمشدر . موراجه دوسون ، ۴ ، ص ۶۲۲ .

(۶) معصوم اولدینی حالدہ ۱۱۹۱ (۵۸۷) ده اعدام اولمشدر . حاجی قائفه ، تقوم التوارخ .

(۷) موراجه دوسون ، ۱ ، ص ۱۷ .

اوچ امامدن حبل‌ده بغدادده آرام کزیندر. ابوحنیفه‌نک تر بهسی قارشیننده ونهرک اوتنه طرفنده خاندان نبوتدن اون ایکی امامدن ایکینسک، یعنی یدنجی موسی علی کاظم ایله طقوزنجیلری اولان موسانک حفیدی محمدتقینک تر بهلری کوریلور. بغداد بونلردن باشقه — مذاهب اربعه سینه ده ائمه اربعه دن سوکره برنجی درجه ده بولنان — بر چوق مجتهدلرک، یعنی تفسیر احکام سینه جه اجتهاد مخصوص درجه سنه وارن ذواتک قبرلرنی ده حاویدر. اهل اسلام؛ اوراده، اعظم صوفیه دن جنیدک، شبلینک، حلاج منصورک تر بهلرینه عرض احترام ایدرلر؛ حلاج، جناب حق نفسنده تمثیل ایتیش دعواسنده بولندیی ایچون کشدتلی اشکنجه لر آلتنده تلف اولمشدر (۱). رصافه ده دها بر چوق اعظمک مقابری واردر؛ خلفای عباسیه دن [۹] بعضلرینک قبرلری حال حرابیده بولمقله برابر بو خلیفه لرک مبانی انشا آتنده ابراز ایلدکاری احتشامدن نشانه در. بغداد، تأسیسندن ایکی عصر سوکره، سرای خلفادن باشقه، عراق عجم و عربده حکمران اولان وبالذات خلفای بیله لر زدنک ایدن بویه خاندان ذی قدرتدن معزالدوله نک (۲) سرای انشا اولندیغنی کوردی. بو عائله نک ایسوک حکمداری عضد (۳) الدوله بغدادده محشم بر خسته خانه واقرباسندن شرف الدوله بر رصدخانه بنا ایلدیلر. خلفا سرای، دها مغوللرک استیلاسندن مقدم، جلال الدین خوارزمشاه منکبرینک (۴) بغدادی غارت ایلدیکی زمان یا ایشدر؛ لکن جنکیز خانک قائم مقامی صفتیه مستولی اولان مغول خانی هولگونک بتون مبانی تی تخریب، بتون اهالی تی قتل عام ایتمه کلدیکی زمان شهر کاملاً زیروزبر اولمشدر. اسکی بغداد خلافتله محو اولدی؛ لکن بر برینی متعاقب عراقده حکمران اولان ایلخان، قره قویونلو، آق قویونلو خاندانلری زماننده اسکی خرابه لری اوزرنده یکیدن وجود بولدی ایسه ده تیمور، جنکیز خانک گذارنده ایقاع ایتدیکی مظالمی کافه تجدد ایتمکه ده تأخر ایتیمه رک حتی انسان باشلردن یا پدر دینی اهرامارله جنکیزی کچمشدر. بغداد، آق قویونلو خاندانندن صفوی خاندانی مؤسسای شاه اسماعیل و نهایت سلطان سلیمان انتقال ایتمشدر. سلطان سلیمان پدر واجدادندن «سلطان البرین و خاقان البحرین»، «خادم الحرمین الشریفین» قسطنطنیه، ادرنه، بروسه، «مصر نادره العصر»، «شام جنت مشام»، «حلب

(۱) ۳۵۰ (۹۸۲) ده، حاجی قافله، سیوطی، تاریخ خلفا، ابن شجنه.

(۲) ۲۷۲ (۹۸۲) ده. حاجی قافله.

(۳) ۶۲۲ (۱۲۲۵) ده.

(۴) ۵۶۶ (۱۲۵۸) ده.

الشہبا» شہر لریٹک صاحبی عنوان لریخی تواریت ایتشیدی . بونلره بلغراد دارالجهاد
وبغداد دارالسلام صاحبی عنوانی تده علاوه ایتدی (۱)

اردونك بغداد مشتاسنده كچیردیكى دوت آی ظرفنده ، پادشاه بتون خطه نك
تحریرینی امر و دولتنك دیکر ولایاتنده جاری اولان تیمار وزعامت اصولنی اورایه ده
ادخال ایده رك ممالك جدیده مفتوحه سنك اداره سنی الك عادلانه اساسلر اوزرینه تأسیس
ایتمکله اشتغال ایلدی ؛ شهرک اوابدینی ، مشهد کربلای ، امام علی ایله اوغلی حسینك
مدفون بولندقلری نجفی زیارت ایتدی (۲) . اسلام آرسنده دوران ایدن بعض
روایات بین التهرین قطعه سنه قدسیت اسناد ایدر : مسلمانلر بو خطه ده بو قدر
شهادی دینك قانلرینه جریانکاه اولان لملم ، جمجمه ، کربلا ، قادسیه صحرائینی ؛
آدم ، نوح ، یحاذقل ، ادریس پیغمبرلرک قبری دینیلن محملاری ؛ خاندان پیغمبریدن
آتی امامك ، یعنی امام علی ، امام حسن ، امام حسین ، امام عسکری ، امام قاسم
وامام تقینك (۳) تره لرینی ؛ روی ارضدن غائب اولان صوك امام مهدینك حقیقه جنی
مغاره دینی (۴) بر احترام دینی ایله زیارت ایدرلر . بودرلو روایاتده موضوع بحث اولان
محملر مسلمانلرک نظرنده تاریخ و جغرافیاسجه شایان دقت یرلردن زیاده اهمیت
آلیر ؛ اسلام منذر ، نعمان ، منصور ، کیکاوس طرفندن انشا اولتان سدر و خورنق ،
دوانی و اغارکوف [؟] سربلرینه پک آز صرف فکر ایدرلر . کذلک ، قدیم حیره
و کوفه عرب شهرلری خرابه لرینی معاینه ایله پک آز اشتغال ایده رك ترمودون و کته
سیفون خرابه لری ایسه هیچ نظر التفاتلرینی جلب ایتمز . قدیم بابلون شهرینك
بولندینی محله روی اسماندن نازل اولان هاروت و ماروت اسمنده ایکی ملکك
کوزل آناهیدی تسخیره قالمشش اولدقلری ایچون قیامته قدر زنجیر ایله مربوط
بولندقلری چشمه خیالیدن باشقه برشی آرا مالزلر : بویکی ملک انزو اکاهلرینك الك
درین گوشه سندن کندیله یله استشاره یه کلن انسانلره سحر تعلیم ایدرلر ؛ کوکل و یردکلری
قادین ایسه تعلیم ایلدکلری کله افسونکار قوتیله اسمانه حقیقه رق نجم صباحی اقامتکاه
ایدنمش و نجومك هپ براغزندن او قودقلری منظومه ده ضیای خورشیددن مصنوع

(۱) « دولت عثمانیه نك تشکیلات و اصول اداره سی » نه مراجعت ، ۱ ، ص ، ۵۰ .

(۲) روز نامه سلیمان ، ۱۸ - ۲۳ مارت .

(۳) جهاننما . اوتار ، ایوهس ، سه ستینی ، نیه بوهر ، تاورنیه ، اولیویه .

(۴) موراجه دوسون ، ۱ ، ص ۲۶۸ .

برباب ایله استاد ترنم وظیفه‌سی ایفا ایتمکده بولمیشدر (۱). آنجق بوقدر غرائب خاطرات ایله مالی اولان شومملکتده سلیمان‌ک زیاذه اشغال ایدن شی مذاهب اربعه سینه دن برنجیسک مؤسس اولان امام اعظم ابو حنیفه‌نک قبرنی تحری اولمش ایدی. بوقبر شیعیلر طرفدن تخریب ایله اوزرنده هر نه‌اشیا وار ایسه یغما ونعش احراق ایدلمش ایدی. انجق ابو حنیفه‌نک خاطره‌سنه و سلیمان‌ک ارزوی دیندارانه‌سنه موافق برائر اعجاز کاری اولمق اوزره شیعیلرک تر به محترمه‌یه خصومتلری بیهوده اولمش ونعش لطف ربانی ایله محفوظ قالمش ایدی. قبر امامک اسکی محافظی اولان برچاوش، رؤیاسنده امامک کندیسنه کورینه‌رک جسدنی رافضیلرک دست بی احترامندن قورنارمسی امر ایتمش و اوده بو اشارت معنویه بنه ابو حنیفه‌نک جسدی یرینه بر غیر مسلم جسدی قویه‌رق امامک نعشی امنیتی بر محله نقل ایتمش اولدیغنی سویلدی. سرعسکر بونی چاوشدن خبرالمسی اوزرینه کیفیتی پادشاهه عرض ایتمکه برابر طاشقین نامنده بر مدرس نعش قیمندارک تحریسنه مأمور ایددی. شیخ مدرس، عمله‌نک تعیین اولنان محله طویراغی تحریک ایتمکده اولدقلری صیره‌ده تصادف ایتدکاری بر دیواردن مسک قوقوسی ظهور ایلدیکنی بیان ایتدی. نعش امامک اوراده وجودینه و قبر محافظنک صحت افاده‌سنه اصلا شبهه ایدیه‌یه جک بر دلیل تشکیل ایدن شوعلامت اوزرینه ابراهیم پاشا بالذات عزیمتله تر به‌نک مدخلنده کی طاشی کندی ایله قالدیردی. سلیمان دخی عزیمتله مسارعت ایله بنانک قبه‌سی الته کیردی؛ بتون اردویه قناعت کلدی که امامک نعشی اوزمانه قدر ظن اولندیغنی کبی رافضیلر طرفدن یا قلمامش و بالعکس بر عنایت مخصوصه اسمانی اوله‌رق کشفی پادشاهه و وزیر اعظمه قالمش ایدی. احجاب پیغمبریدن ایوبک قبرینک استانبول محاصره‌سی صیره‌سنده کشفی نه قدر مهم تأثیری موجب اولمش ایسه امام اعظمک مزارینک بولمسی ده اردویه او قدر حسن تأثیر کوستردی. اکر بویکی وقعه محمد ثانی و سلیمان‌ک سیاسی بر تدبیری ایسه خلق اوزرنده کی تأثیری بوندن دولایی ده آرز قوتلی اولمامشدر. بتون اردو قبر امامی زیارته شتاب ایلیه‌رک فاتح بغدادک جدی فاتح قسطنطنینه درجه‌سنده عون‌الهی به مظهر اولدیغنه اعتماد حاصل اولدی. محمد ثانی قبر ایوب انصاری اوزرینه بر جامع یاپدرمش ایدی؛ سلیمان‌ده قبر امام اعظم اوزرینه بر قبه انشا ایتدیرمش و اوزماندن بری بوبنا

(۱) ریشار، « بابلون خرابه‌لری خاطراتی » [هاروت و ماروت حفته کی ایات قرآنییه مستند روایات معلوم اولوب اونک خارجنده کی سوزلر افسانه‌دن عبارتدر. مترجم]

اهل سنتدن اولان مسلمانلرک اک زیادہ کلدکلری بر زیارتکاه اولمشدر (۱) .
 پادشاه بغداددن، وندیک ایله ویانه سراینه ظفرنامه لری حامل اوله رق ممش چاوشی
 کوندردی؛ برمدت صوکره آلوازیوغریتنیک قتل حادثه سنه متعلق تعلیمات ایله ویانه یه
 برنامه بردها کوندرلدی (۲). سلیمانک بغدادده اقامتی انساننده درکه ابراهیم، اسکندر
 چلبی حقنده کی تصور انتقامنی اجرابه سعی ایتدی. دفتردار معزول، مقامیله برلکده
 هپ نفوذ سیاسی غائب ایتمش ایدی؛ انجق ثروت بی پایانی اونی صدر اعظم ایچون
 مخاطره لی یابه بیلیردی. ابراهیم پاشا بو احتمالندنه قورقوسی قالماق اوزره خصمی
 حقنده پادشاهدن بر اعدام امری المق ایچون هیچ برشیده اهل ایتدی. بر دیوان
 کونی وزیر ایاس وقاسم پاشا رهنوز کله مش اولدکلری حالده اسکندر چلبینک ازاله سنه
 دائر طرف پادشاهیدن بر امر ورود ایدرک فی الحقیقه شهرک چارشینسنده الحاقجه
 صلب اولندی (۳) سلیمان بومری ویرمکله برابر دفتردارک التی ایدی بیک کوله سنک
 مزایده ایله صائلیه رق سرای قوللری اره سنه ادخال و اموالنک خزیننه سلطانی ایچون
 مصادره اولمشنی اراده ایتدی. ابراهیمک غیظی بودرجه ده دخی قالمیوب اسکندرک
 قاین برادری حسین چلبینک باشی جلادک ساطوری التنده دوشمد کجه سکون بولدی.
 دفتردارک معیتده او قدرادم بولندی رلمسی یالکز برنمایش ارزوسندن منبعث دکل ایدی؛
 مختلف خدمات دولتی لیاقتله اداره یه مستعد برارباب شباب فدانلنی تشکیل ایتک
 ایستوردی؛ بناء علیه فکر وشجاعتلریله تمایز ایدنلری انتخاب و اداره ملکیه نک

(۱) جلال زاده، ق ۱۸۷ - ۱۹۴، بغدادده بولدینی برال یازیسندن نقلاً ابوحنیفه نک
 ترجمه حانی بازاره عالی یه ده مراجعت ۲۶نجی وقعه، ق ۲۲۵؛ پچوی ق ۶۳ [قبر امامک
 کشفنه دائر پچونیک فقره سی مترجک تذیلاتنده کوریلور. هاهمه رمسلمان اولمادینی ایچون اینانیه.
 بیلیرسه ده بزجه ایوب انصاری و امام اعظم کبی اکبردینک قبرلری حقنده بومثلوعنایات الهیه
 ظهوری استبعاد اولماز] .

(۲) فردیناندک ویانه دن ۵ تموز ۱۵۳۵ تاریخلی مکتوبنده شویله اوقونیور (اوستریا
 خاندان ایمپراطوریسی خزیننه اوراق) : « *Venid ad nos huc Viennam ultima Iunii datis, venit (talius meysis voivoda cum litteris mense Regeb 15 Febr. litteris in urbe Bagdad scriptis, ad quas 3. hujus responsum dedimus, et de co, quae de morte Aloisii Gritti ad nos scripserat, grato animo accepimus victoriam.* » سلطان سلیمانک شباط تاریخلی مکتوبی ویانه

کتبخانه سنده تاریخ غیر روحانی اوراقتده مندرجدر .

(۳) روزنامه سلیمانی، ۱۰ مایس. عالی ۳۲نجی وقعه. فردی، صولاق زاده، جلال زاده.
 [اسکندر چلبی ۸ رمضان ۸۴۱ ده صلب اولمشدر] .

مختلف شعبه‌لرینه، یاخود اردویه ادخال ایدردی . اسکندر چاییتک یدی کوله‌سی وزارت ووزات عظامیه واصل اولمشدر؛ بونلردن سایمانک صوگ وزیر اعظمی و سیگت فاتحی صوقوللو محمدپاشانی باخاصه سویلک لازم‌کایر [۱۰]، عثمانلی مورخ‌لری دیرلرکه بویدی وزیرک ثروت جموعه‌سی اسکندر چلینک ثروته معادل دکل ایدی [۱۱]. سلطان سلیمان بغدادده آنخادمشتا ایلدیکی صیره‌ده سپاهی وسلحدارلرایله صاغ وصول جناح غربا وعلوفه جیلرینه سفرده اولدینی کبی اوتاغ پادشاهی محافظه‌سنده بونلمرینی امر ایتمش ایدی (۱) . بغداددن عزیمتسده شهره ، دیار بکر والیسی اولوب بغدادک برنجی عثمانلی والیسی اولمق اوزره مأموریتی تحویل اولنان سلیمان پاشا قومانداسیله بیک توفکچی و بیک تیراندازدن مرکب برقوه محافظه بر ایدی (۲) . ۲ نیسان ۱۵۲۳ (۲۸ رمضان ۹۴۱) ، تبریزه عودت ایتک اوزره اوزره اردویی حرکت ایتدردی؛ لیکن کلدیکی یولی طوتمیه رق کردستان و مراغه دن کچدی . وانی ترک ایدن شاهک رجعتی خبری ، ایران شهزاده‌سی سام میرزانک ورودی (۳) ، بری فرانسهز دیکری عجم ایکی ایاجینک تقرب ایتدیکنک بیلدیرلمسی اوچ آی حادثه‌سز ، دغدغه‌سز بر صورت مطرده‌ده دوام ایدن بو حرکت ائسانسده براز مدار اشتغال اولمشدر . برنجی فرانسوا سایمانه مقدهما ایکی ایاجی کوندرهش ایدی ؛ برنجیسی اولان قونت دوفر انژیپانی و یانه‌سفری عقبنده استانبوله وصول بولمش ؛ ایکنجیسی اولان یوز باشی رینسون گونش سفری ائسانسده بلغراد اوکنده اردو کاد پادشاهی یه کیش ایدی . اوچنجی اولمق اوزره لافوره نامنده بر ایاجی بغدادک فتحندن دولانی سایمانی تبریک ایچون آسیا یه کله‌رک [۱۲] ایکی دفعه بیهوده تکلیفات صالحیه ایله ورود ایدن عجم خانی اوستا جلیدن زیاده حسن قبوله مظهر اولدی (۴) .

تبریزده اردونک مشقت و خدمت‌لری سماحت شاهانه ایله مکافات کوردی : هر نفر یکر می التون و سنوی بیک اقیچه تخصیصاتی اولان هر تیمارلی سنه‌ده ایکی یوز اقیچه ترقی آلدی . سلیمان ، شاهک سراینه یرلشهرک وزیر اعظم ده برابر بولندی ؛ دیکر وزیرلر چادرلتنده اقامت ایدبورلردی . عثمانلیلرک تبریزه عودت‌لرینک ایلاک جمعه‌سی پادشاه ، سرعسکر یاره برلکنده سلطان حسن جامعنه کیتدی ؛ بو الایدیکی چریلر اطرافنده

(۱) روزنامه سلیمان، ۲۴ کانون اول ۱۵۳۴ .

(۲) فردی ، ق ۲۲۳ .

(۳) روزنامه سلیمان ، ۳۱ مایس ۱۳۳۵ .

(۴) روز نامه سلیمان ، ۳۰ حزیران ۱۵۳۵ .

صف قوردقاری کبی امرا آت اوزرنده بولتورلردی (۱). سلطان سلیمان، ایران شاهنک پای تختنده اون بش کون مدت توقفی مملکتک تنظیماتنه، والیر تعییننه، احراز ایتدیکی یکی مظفریتلرک اجنبی دولتله تبلیغی متضمن مکتوبلر ارسالنه صرف ایتدی. دیوانک اصول قدیمه انعقادینی ده تبریزده تبدیل ایشدر؛ بوندن سوکره روم ایلی و اناطولی بکربکیرینک وزیرلرایله برلکده دیوانده بولنمیوب انجق فوق العاده احوالده و کندیلرینک برعزضلری اولدینی زمان داخل اولملرینی امر ایتدی. دیگر بکربکیرلری دیوانک انعقاد ایتدیکی یره اصلا کیرمیوب قاپیده بولنه جقلرایدی (۲). سلیمان، فتحی قان ایله احکام ایتکی مقتضی عد ایتدی؛ شفقت نامنده برکرد بکنک یدی آدمیله برابر باشلری کسادی (۳). مختلف بیوک خدمتله تعیین اولنان و ایلدر اده سنده شاهک قارداشی سام میرزانک، التجاسندن دولایی کوردیکی مکافاتی ذکر ایتک لازم کلیرکه کندیسنه و یریلن ایالت قزل اوزنک اوتیه طرفنده کی بتون عراق پارچه سنی حاوی ایدی [۱۳]. تبریزده پادشاه و ندیک سناؤسنه بغدادک ضابطی خبرینی کونرددی؛ نصلکه بغداددن ده تبریزک فتحی بیلدیرمش ایدی (۴). مورخ نشانجی جلال زاده مصطفی چلبی تبریزده اقامتی اثناسنده سلطنت سلیمانینی متضمن یازدیغی تاریخ حقهده اک متفنن ایران ادباسنک ملاحظاتی آمله مشغول اولدی. بلاغت ایرانیه شو مناسبتله بر جولانکاه بوله رق مؤلف مدایح مبالغه کاری به غرق ایدلش و جلال زاده اونلری اثرینک دروننه اعتنا ایله قید ایتشدر. بودر لومدیجی لر تقریض تسمیه اونور (۵).

تبریزدن استانبوله کلک ایچون آلی آی کچه رک پادشاه پای تختنه ۸ کانون نانی ۱۵۳۶ ده مظفرانه داخل اولدی. عثمانلی مورخلری سلیمانک ایران اوزرینه بوبرنجی سفرینی برقاچ سنه سوکره وقوعه کلن نخبجوان سفرندن تفریق ایچون عراق عجم و عراق

(۱) کندک، ۵ تموز

(۲) کندک، ۱۳ تموز.

(۳) روزنامه سلیمان، ۱۱ تموز.

(۴) پادشاهک بغداددن ۲۰ رمضان ۹۴۱ (۲۵ مارت ۱۵۳۵) تاریخلی برنجی و تبریزدن

۱ محرم ۹۴۲ (۲ تموز) تاریخلی ایکنجی مکتوبی و ندیک خزینة اوراقنده در.

(۵) جلال زاده، ق ۱۷۴، ایران ادباسندن شریف حسینک، حسین قاسم زاده مولانا

احمدک، شبسترلی زاده فضل اللهک، مصطفی شریف الحسینینک، شیخ محمدک تقریضلرینی

عرب سفری تسمیه ایدرلر . ابراهیم پاشانک سکون صلحدن استفاده یه مسارعت ایدرک ممالک عثمانیه ایله فرانسه آره سنده کی مناسبات تجاریه بی تنظیم ایتمک اوزره فرانسه زایلچیسسی لافوره ایله بر عهدنامه مذاکره سنه کیریشدی . اودرلومعهاهدات سائره یه اساس اولان بو عهدنامه ده هر ایکی حکومت عاقدصولرده متقابلاً سربستی سیرسفان وبتون مواد حقوقه ده فرانسه قونسولوسلرینک حق قضای قطعیسی تأمین اولونیوردی . فرانسه تبعه سی حقنه اقامه اولنه جق دعاوی جزائییه قاضیلردن دیوان هایونه نقل اولنقله برابر حکم ویرمک قاضیلرله برلکده برر فرانسه ترجمانی حاضر بولنه جق ایدی ؛ برفرانسه تبعه مسلمیه یه اولان دیوتنی تسویه ایتمه دن فرار ایدرک اولورسه تبعه مسلمه نیک دیگر برفرانسه یا خود فرانسه قونسولوسی علیه دعوی ایدر میوب فرانسه قرالندن دعوی ایتمی قرارلاشدیرلدی . ینه بو معاهده موجینجه فرانسه تبعه سی محلی حاکمه مراجعت مجبوریتنده بولنقمسزین کندی ارزولری وجه ایله وصیت ایتمک حقنه مالک اولدیله ؛ وصیت اولنان اموال قونسولوسه تسلیم اولنهرق فرانسه قانونلرینه و شروط وصیته کوره اونک طرفندن لازم کنلره ویریه جک ایدی . نهایت بوندن مقدم اله کچیریلوب اسارتده استخدام اولنانلرک سربست بر اقلملری بوندن سوکرده حربده اله کچیریه جکاره هر ایکی طرفه اسارت معامله سی ایدلمه سی قرارلاشدیرلدی (۱) .

بو تجارت عهدنامه سی سلیمان سلطنتک دکل ، وزیر ذی اقتداری ابراهیم پاشا اداره سنک الده بولنان صوک وثیقه تاریخیه سیدرکه بونک زمان انعقادنده ابراهیم پاشا اون درت سنه دن بری وزیر اعظم لقدم بولنیوردی . سلیمان بر روم کوله سنی کندیسنه انشته یایمق ، دولتک اک بیوک مقاملرینه تعیین ایتمک ، زمام اداره حکومتی الیه ویرمک ، بتون اردولرینه عسکر یایمق اوزره چاموردن چکوب چیقارمش ایدی . کال علو جنابی جهتیله ابراهیمه دائماً پک سوکیلی برقارداش معامله سی ایتمش وکندی قدرته برریقب مدهش ایجاد ایتمکده اولدیغنی اصلا خاطرینه کتیرمه مش ایدی . ابراهیم ایسه مست اقبال اولهرق کندیسنی اوموقع بالاترینه چیقارمش اولان ذاتانک الطافی اونوتدی ؛ غرور نامعقولی ایچنده هر درلو حسیات تواضعدن تجرد ایدرک اقدنی بی قولدن ایران مسافه بی بیلمیور کچی کورندی ؛ احتراض وغروری اودرجه یه

(۱) فلاسان (Fissan) « فرانسه دیپلوماسینک عمومی و محاکمه کی تاریخی » اثرنده ،

ج ۱ ، عهدنامه تاریخی ایچون ۱۵۳۶ یرینه سهواً ۱۵۳۵ کوسترر .

واردی که بستون پادشاه مخصوص عنوانری بیله آلق ایستدی . شارل کنگ و فردیناندک ایلیچلرینه ، پادشاهک اراده ایتدیکی خصوصاً صانده بیله کندیسنگ کال اقتدارنی فخرانه کو سترمک ایستیه رک نه قدر احتیاطسزجه بر نخوت ایله سوز سولیدیکنی مقدا کورمش ایدک . وندیک ایلیچیسنگ بر راپورندن نقلاً ، پادشاهک قولدن باشقه بر شی اولمایان آوازیو غریبتنک سراینه کیده جک درجه لرده وزیر اعظمنک ارزوسنه موافقت کو ستردیکی زمان ابراهیم پاشانک ، سلطان سلیمانک افکاری اوزرنده کی تأثیر ساحرانه سی استانبول اها لیسنجه نه قدر خشنودسزلغنی موجب اولدیغنی ده یازمش ایدک . وزیر اعظمنک خلقجه مدوحیتی رخنه دار ایدن حال بوندن عبارت دکلدر؛ بر خطاسی ده شو درکه حلبده ایکن اردوی نفرت آور خدعه لرله دفتر دار اسکندر چلبی علیه چورمش ایدی .

دفتر دارک اولاً عزلتی ، بر مدت سوکرده بغدادک بر میداننده اعدامنی انتاج ایدن بو خدعه لرک موفقیتی عمومک خشنودسزلغنی صوگ درجه یه کتیردی . مع هذا وزیر مغرور ، اسکندر غلبه سیله ، سلیمانک افکاری اوزرنده کی تأثیرنی حدودیله ، تبریز و بغداد فتحک ویردیکی شرفله آرتق هیچ بر شیئه اهمیت ویرمز اولمش ایدی ؛ ایران رجعتی ائسانده — بو خطیه دخولی زماننده اسکندر چلبی طرفندن واقع اولان اخطاراته رغماً — اردویه نشر ایتدیکی بر امر نامه نی « سرعسکر سلطان » دیه امضا ایش ایدی . فی الحقیقه کرد سنجاقلری امراسنجه اوتهدن بری سلطان عنواننک استعمال ایدلمش اولسی بولدیغنی مملکتک عاداتنه تبعیت صورتنده بر معذرت عد اولنه بیلیر ؛ فقط احتمالدرکه ابراهیم تصورات حریرصانه سنه موافق بر تصادفدن استفاده ایتک ایسته مش و کندی زعمنجه تحته ایصال ایدن مریدیونک بر درجه سنی بو صورتله آتلامشدر (۱) . حال بوکه جنت غرور ایچنده مسلکنجه بریوگ خطوه صاندیغنی شو حرکت ، حین مصادمه ده سفینه اقبالی پارچه پارچه ایده جک بر قایا اولمشدر . سلیمانک التفات کرده سنه ترک موقع ایتک اوزره والی صفتیه مصره کوندر بلن وزیر احمد پاشانک سلطان عنوانی غصب ایش و بو اغتصاب مشومی کندی حیاتیه تأدییه ایدرک تاریخده خائن نامیه تلغین ایدلمکه کسب استحقاق ایش اولمشدن بری اون ایکی سنه

(۱) جلال زاده ، صولاق زاده ، عالی و پچوی به نظر آ اسکندر چلبینک بو اخطاراتی ابراهیمک اونک علیه کد کیکنک باشلیجه اسبابندن بری اولمشدر ؛ روزنامه سلیمانیه ابراهیمک برنجی دفعه اوله رق ۲۳ ایلول ۱۵۳۵ تاریخده سرعسکر سلطان تسمیه اولندیغنی کورلکده در .

کچمش ایدی. ابراهیم، احمدک حرص کو ستردیکی عنوانی آملقه پادشاهک افکارنده، مصر و ایسنک عصیان جرأتکارانه سنک ویردیکی شهلهری تولید ایتش و بودرلو برتشتبک چوق زماندن بری متصور خیانت مقدمه سندن باشقه بر شی اولمدیغی ملاحظه سنی القا ایش ایدی. پادشاه، اسکندر چلینک اعدامنی تعقیب ایدن کیجه کوردیکی بررؤیا اوزرینه ده بواندیشه لری آرتیره رق رؤیایی بر اخطار آسمانی اولمق اوزره تلقی ایتشیدی. ابراهیمک کیفنه قربان اولان دفتردار برعلوی شفق ایچنده کورینه رک — معصوملرک اعدامنه امر ویرمکه سوق ایده جک درجه ده کندیسنه تحکم ایتش اولان — مغرور برالتفات کرده نک اغتصاباتی قارشیسنده کوستردیکی لاقیدیدن دولایی پادشاهه شدتلی تقریعات ایله خطاب ایدی؛ کورینن خیال، بوسوزلردن صوکرده، بوغمق اوزره سلیمانک اوزرینه آتیش و پادشاه شدتلی صیحه لرله صیجرایه رق او یاتمش ایدی (۱). بورؤیا پادشاهه زیاده تأثیر ایتش اولمقه برابر بغدادده کی اکابر مرقدلرینی زیارتده، تبریز جامعنده صلات جمعه ادا سنده ابراهیمی برابر بواندیردینی کچی سراینه اون ده ایش، وحتی کندی او طه سنده یاتیردیغی اویش ایدی. بوندن برآز صوکرده درکه سلیمان، ندیمک کمال اقتدارندن احترازه و خیانتدن قورقمه باشلادی. برپادشاهک وزیر ی حقنده قرار اعدام تلفظ ایتسی ایچون اوندن اندیشناک بولنسی کافیدر؛ بلکه سلیمان ابراهیمک قرآن [۱۴] و دیگر کتب مقدسه ایچون بی ادبانه کوستردیکی حرمسزلکندن ده منفعل اولمشدر؛ کذلک، بلکه وزیر اعظمک — بستیون مستور قالمسی پادشاهک شانی اقتضاسندن کورینه جک — برجنایت مجهوله سندن دولایی انتقام اله جق ایدی، نصل که وقتیه هارون الرشید دخی برمکی زاده جعفرک جنایتی ستر ایتش ایدی [۱۵].

شوده علاوه اولته بیلیر که ابراهیم جعفرکی ثروت عظیمه یه مالک ایدی؛ وزیر لرینک قدرتجه رقابتلری دخی پک چوق دفعه لر سلاطینک کیزلی کیزلی حسدینی تولید ایتمه مشمیدر؛ هر نه حال ایسه، ابراهیم، ۲۱ رمضان ۹۴۲ (۵ مارت ۱۵۳۶)، بر معتاد پادشاه ایله برلکده طعام و استراحت ایتک اوزره سرایه کیتدیکی حالده ایرته سی صباح بوغومش بولندی. جسدک حالی کوستریور ایدی که مخوق مصرانه اوغراشمشدر؛ یوز سنه صوکرده حرم دیوارلرنده ابراهیمک قانی ارئه ایدیلور ایدی. طالعک بوالتهجا کاه محترمه ادخال ایده جکی آدم ایچون — ابراهیمک کوستردیکی مثاله امتثال ایدر لرسه —

(۱) بورؤیایی جمله سی نقل ایدن عثمانلی مورخلری جلال زاده، صولاق زاده، علی و یچویدن روایه موراجه دوسون، سلطنت عثمانیه لوحه لری؛ ج ۱، ص ۳۸۶.

نه قورقونج اخطاردر! وزیر اعظمک نعشی غلطیه نقل اولنه رق برتکيه به کومولدی،
 واوزینه برتر به یا بلادی . یالکز قبرینه غرس ایدلمش اولان براغاج بو کوزدن دوشن
 وزیرک مدفنی خیلی مدت کوسترمشدر (۱) . ایشته دها چوجق ایکن اهتدا ایدن
 بورومک قطع ایتدیکی طریقک عاقبتی بوندن عبارت اولدی . ابراهیم الکاشانی درکه دن
 ذروه اقباله چیقدی؛ کوله همان همان افندیسنه مساوی اولدی؛ کآن کش، ذی قدرت
 بررجل دولت مرتبه سنه صعود ایتدی؛ اداره ملکیه وعسکریه بی الهه الدی . خلاصه
 کلام سلیمان اوزرنده کی نفوذی کنیدیسنی بر بیوک دولتک حاکم مطلق یابدی . مزایای
 طبیعی سی ومهارت موسیقی سی اوائل حالنده پادشاهک حسن نظرنی جلب ایتمش
 وفی الحقیقه خدمات حکومته دخولک ایلک سببی بونظر التفات اولمشدر؛ لکن ابراز
 ایلدیکی مهارت وبتون مدت اداره سنجه موفق اولدینی خدمت ایله موقعنه اثبات
 لیاقت ایتمشدر (۲) . بوندن باشقه بر طرفدن اعتیاد قوتی، دیگر طرفدن ابراهیمک
 اعمال واقوالنده نمایان اولان قدرت فعالانه سی، پادشاهی از وقت ایچنده کوله سنک
 فاقیتی اعترافه مجبور ایتمش ایدی؛ پادشاه ایله قدرت سلطنتی مقاسمه ایدن، ویانده گوئوش
 محاصره سنی یاپان، تبریز وبغدادی فتح ایلین بو کوله، مجارستان قرالی فر دیناند
 طرفندن قارداش وایمپراطور شارل کن طرفندن یکن دیه یاد ایدیلن بو آدم، وقایع
 بلندی اوقودوب دیکله مکی بک سودیکی سزازه برکون معادل اولمق تصورنده بولنان
 بو آدم، ۱۵ مارت تاریخنده، یعنی نمونه امثال عد ایتدیکی قهرمانک تاریخ وفاتک
 بوم دوریسنده محقوراً ترک حیات ایلمک محکوم ایدی! (۳)

اگر خلیفه لک، عجم شاهلرینک، تانار خانلرینک — مورخ خوندمیر طرفندن
 بزه ترجمه حالاری بر اقیلان — ایکی یوز وزیر ایچنده هیچ بری جعفر برمکی قدر
 ذی اقتدار اولمامش ایسه هیچ بری ده اونک قدر مدهش بر سقوطه اوغرامامشدر؛
 بونک کبی عثمانلی تاریخلرینک زمانمزه قدر صایدینی ایکی یوز وزیر ایچنده هیچ
 بری ابراهیمک اصل اولدینی ذروه اقباله چیقمامش؛ لکن هیچ برینک سقوطی ده
 ممالک دولتده اوقدر شدلی حس ایدلمه مشدر (۴) .

(۱) صولاق زاده، ق ۱۱۲ .

(۲) عالی، ۳۴ نجی وقعه .

(۳) آلبوسینو (Almosino)، ص ۱۱۴، شوبله سویلر: «Tragedia de un Valido, digna d'esser mai notada.» ابراهیمک سقوطنی پیالی (بیری) باشانک .

اقبال وادیاری کبی اینالیه جق بر صورتده نقل ایدر .

(۴) کوازوو تاریخی، ص ۱۲۹ .

ابراهیم پاشانک وارث مقامی اولان ایاس پاشانک وزیر اعظم‌لنی زمانده کی وقایعک حکایه‌سنه کیرشمزدن اول سلفنک زمان ادا رسنه ائدی ایکی وقعه‌نی بوراده ذکر ایتمه‌من لازم کلیر . ایران سفرینک نقلنی فاصله‌دار ایتمه‌مک مقصدیاه ، بوا یکی وقعه‌نی ترتیب شونی‌یه کوره اراه‌دن صرف نظر ایتمکی مقتضی کورمش ایدک؛ مع‌هذا بونلرک جریانکاهی آسیا دکل اوروپا اولمشدر : قورونک اسپانیول عسکری آلدن کیری آلمانی ایله تونسلک خیر الدین باربروس طرفدن موقتاً تسخیر ایدلمسندن بحث ایتمک ایسترز . فردیناندک سفیر لری استانبولده صلح مذاکره‌سنده بولندقلری وشارل‌کن ، بحارستان تاجنک منحصراً فردیناند طرفدن تملکنکک تأمین شریطیله قورونی دولتله اعاده ایده‌جکنی عرض ایتمکده اولدینی حالده سلطان سلیمان قورونی الملق ایچون سمندیره سنجاقل بکی بیجی پاشا اوغلی محمد بکی بر فرقه عسکر ایله کوندرمکده ویتش یلکندن مرکب برده دونانما چیقارمقده ایدی (۸ اغستوس ۱۵۳۳) (۱) . لیکن اندره آ دوریا عثمانلی دوناتماسنه تصادف ایتدی ؛ قوتجه نصفدن دون ایسه‌ده خصمنه تعرض ایله مغلوب و بومیلردن بر قاجنی محو ایتدیکی کبی بش یوزیک چری ضایعات ویررددی (۲) . بونسلکه برابر قورون کوندریلن عسکر طرفندن صیقی بر ابلوقه‌الته‌التمش ایدی ؛ محصورلرک ییه‌جکی قالمامغه باشلا یوردی ؛ یکر می کوندن بری شهرده بولنان اشک و آتارک اتلریله تغدی اید یورلردی . انجق متماقباً بوییه‌جکندنده محروم قالدقلرندن ایاق قابلرینک مشینلرینی غذا یایمغه مجبور اولدیلر . آجلقدن ناچار قالان اون روم بر آرز ییه‌جک بولمق ایچون عثمانلی اردو کاهنه ایندیلر . بونلر طوطولوب حیاً دیرلری یوزیلرک براسقره اوزرنده یاقلدیلر (۳) . اسپانیولر کندیلرینکده عاقبت حاللری بوکا منجر اوله‌جغنی تفکر ایله قوروقوب اولنرده جسارتلرینی ضایع ایده‌رک محاصره اردوسی قوماندانی اولان جنرال ایلهمذا کره‌یه کیرشمکه تشبث ایتدیلر . شارل‌کنک سیجیلیا والیسی بیناتلینکک آغیر طوب طاقملرینی قالدیرمق وسر بستانه چکلملری صریحاً مقاوله اولنان عساکر محافظه‌نی اسپانیایه نقل ایتمک ایچون کیلر کوندرمی قرارلشدیرلدی (۴) . ایران سفری ائسانسده بحر سفیدک ، قورونک دوریا‌الته کچمسنی ایجاب ایدن تشبته

(۱) کروزو تاریخی ، ۱۲۸ و ۱۲۹ .

(۲) آنتوان دوریا ، که بکلاک علاوه‌سنده « شارل‌کنک زمان سلطنتنده کی وقایعه نظر »

عنوانلی اثر . پچوی ، ق ۱۵۸ . فردی ، ۱۹۸ . عالی ، ۲۴ نجی وقعه ، ق ۲۴۱ .

(۳) کروزو تاریخی ص ۱۲۹ .

(۴) آنتوان دوریا ، اثر مذکور ، ص ۳۴ . پچوی ، ق ۱۵۸ .

مائل احواله معروض اولماسی ایچون سلیمان، دها دوغریسی ابراهیم دواتک بتون قوای بحریه سی قوماندانلغی — اوروپانک شمدی یه قدر انجق باربروس نامی اتنده طانیدینی واحوال حیاته دأرک اینانناز افسانه لره مورخلرک موثوقیت ویرمکدن محظوظ اولدقلری — خیرالدینک النده جمع ایش ایدی [۱۶].

بومشهور آدمک باشلیجه وقایع حیاتی برنظره سربعه اتنده طوبلامغه چالیسه جغز؛ بزیا لکنرک زیاده ناقابل رد اولان منابعدن الدیغمز کبی افاداتمزی ک قطعی وناثقک مقابله سیله تدقیق ایلدک. بووناثقک باشنه خیرالدینک ترجمه حانی کچیرمک لازم کایرکه بونی پادشاهک امریله آمیرال، سنان چاوشه سویلیوب یازدیرمش وحاجی قالفه تاریخ اسفار بحریه عثمانیه ده مختصر برتحلیلی ویرمشدر [۱۷].

مدللینک محمدنانی طرفندن فتحنی متعاقب روم ایلی سپاهیلرندن وارداریکیجه لی یعقوب اسمنده بری اسحاق، اوروج، خضر (مؤخر اخیرالدین باربروس نامنی المشدرد)، الیاس نامنده درت اوغلیله بوآطه ده یرلشمش ایدی؛ اسحاق تاجر اولدی؛ اوته کیلر بایزیدنانی وسلیم اول زمانلرنده — جولانلرینی تجارت بحریه بهانه سی اتنده کیزلیرک — دکیز خرسزلغنه باشلادیلر. عزیزیحی شوالیه لرلیله برمحاربه ده الیاس تلف واوروج اسیر اولدی؛ لکن اوزمان اناطولی ساحلی والیلرندن بری اولان شهزاده قورقودک مدخاله سی اوزرینه اوروج اسارتدن قورتلدی. اوروج ایله خضر دکیز خرسزانی مسلکنده دوام ایتدیلر؛ جرأت وشجاعتلری بربریه حکومتلری طرفندن خدمت لرینه مراجعتی مستلزم اوله رق آزوقت سوکره بونلرک کیلری بنی حفص خاندانندن تونس سلطانی محمدک سفینه لری صفنده اخذ موقع ایلدی. چوقه یوکللی برفرانسز کمیسی اللرینه دوشه رک مشهور کمال رئیسک یکنی محی الدین رئیس بومکی بی استانبوله کتیرمه مأمور اولدی؛ باب هایون شو هدیه نک نشانه تقدیری اولتی اوزره کندیلرینه ایکی قادرغه وایکی خلعت تشریف کوندردی (۱). یعقوبک ایکی اوغلی بو برنجی موفقیتدن جسارت الهرق درعقب، افریقا ساحلنده بوجه وجرجل اوزرینه برتشدنه بولتیق ایچون اون کمی تجهیزینه باشلادیلر (۲) اوروج جزائر اوزرینه یوریدی؛ خیرالدین جرجلی انه الدقدن سوکره تونسه کلوب استانبولدن کوندریلن ایکی قادرغه ایله مدللیدن هنوز ورود ایدن قارداشی اسحاقی اوراده بولدی. بو وقایعک کذاری

(۱) کاتب چلبی، «تحفة الکبار فی اسفار البحار»، ق ۱۲.

(۲) اسفار البحار ق ۱۳. (باجه وشرشل محاربه سی) عنوانیه.

صیروسندہ ایدی کہ سلیم اول مصر سفرینی آجدی، و خیرالدین پادشاهه تجدید عبودیت ایچون قورد اوغلنی کوندردی. بونکله برابر اوروجک جزائرده موقعی پک مشکل ایدی؛ زیرا اسپانیول دوناتمانسه مقاومت ایتمکله برابر شارل کن ایله اتفاق ایدن و خطه نیک هر طرفدن آقوب کلن عرب قبیله لرینه قارشنی قویتمق لازم کلیوردی؛ لکن بوانتظامسز عشریت خلقی اون ایکی بیک دوه براقه رق قاچد قلدن اسپانیوللرده شهری اوروجه ترک ایله چکلدیله. هرایکسی مقصد لرینه وصول بولمش اولان ایکی قارداش مساعیلرینی تنس و تلسان اوزرینه برلشدردیله. حفص خاندانندن ایکی قارداشک اداره ایتمکده اولدقلری بو ایکی شهر او قورقونچ دکنیز خرسز لرینک تقریبی اوزرینه قارداشلر طرفدن ترک اولندی (۱).

خیرالدین جزائر کیتدی؛ اوروج کنج قارداشی اسحاق ایله برلکده تلسان قضا سندہ محاربه یه دوام ایدی. لکن اسپانیول عسکری ایلبیلیه رک (قلعه القلاع) ی محاصره ایتمدیله. بوقعه چوق زمان مقاومت ایده میه رک بتون محافظلری و برلکده بولنان اسحاق اسپانیوللرک الندہ مقتول اولدیله. اسپانیوللر شو برنجی موفقتیدن صوکره تلسان اوزرینه یوریه رک یدی ای محاصره ایتمدیله. اوروج دیشاری به بر یوریشده محافظلرله برلکده اسحاق و عسکرینک عاقبت حالنه اوغراد ی. مع هذا یعقوبک اوچ اوغلندن برحیات قالان خیرالدین جزائرک صاحبی ایدی؛ زیرا بوشهرک صوکره حکمدار مستقلی اولان سلیمک قتلندن صوکره — نامنی خطبه لرده یاد و سکه لرده حک ایتمدیلمکن باشقه — کافه حقوق سلطنتی آلمش ایدی. خیرالدین، بر حامی قوینک مظاهرتی تأمین ایده بیلیمک ایچون بو حقوقی عثمانلی پادشاهنه صاقلامش ایدی: بناء علیه اوزمان مصرده بولنان سلطان سلیمه او امر کذارلق صفتنده عرض تابعیت ایچون حاجی حسین نامنده برینی کوندردی؛ پادشاه بومطاورعته مکافاة کلن آدمه سنجاق بکلیکی علامتی اولمق اوزره قایج، آت، طبل و خیرالدینه بکلر بکی عنوانک توجیهنی متضمن برآت و یردی. بومدت انناسنده، تلساندن طرد اولوب ده فاسه التجا ایتمش بولنان مسعود و عبدالله، بابالرینک میراثنی تکرار تسخیر ایتمک اوزره بو خطه نیک حکمدارندن براردو ایله معاونت کوردیلر. خیرالدین مسعودی دفع ایتمدی؛ لکن حقوق سلطنت، سلطان سلیم اول نامنه اجرا اولنمق شرطیله سنه ده اون بیک دو قه آلتونی و یرمک اوزره تلسانی عبدالله و یردی. شو قدرکه از بوقت صوکره خیرالدین

بر طرفدن تونسدن کلن عسکر و دیگر طرفدن عرب عشرتلی جانبدن محصور
قاله رق جزائی تخلیه ایله تکرار کمپزینه اتلغه مجبور اولدی . دوناماسی سچلیا
ساحلرینه کیده رک خیلی یغمالرده بولندی .

خیرالدین، اوزون برغیو بتدن سوکره جزا ائره عودت ایده بیلدیکی زمان برنجی ایشی
نسان بکنه، مقدا محکومتی کندیسنه تسلیم ایتدیکی زمان قبول ایتدیرمش اولدینی شرائطی
ایفا ایتدیرمک اولدی. کنار ایدن الی سنه ایچون آتمش بیک دو قه نك هان تادیه سنه
وبوندن سوکره کی سنه لر ایچون بکرمی بیکه ابلاغنه موافقت ایدلمدکجه صلحه ده بئناشما دی .
خیرالدین، لیما نك قارشیدسنده واقع اوله رق اون درت سنه دن بری اسپانیوللرک اله کچیر-
دکلی کوچوک اطه یی المدقجه جزا ائره حکومتی درجه کافیه ده محکم عدا تمدی . برنجی
مجموعی بر موفقیت کامله ایله تنوج ایلدی . بش یوز اسپانیول اسیر اولدی؛ قلعه تملندن بیقلدی؛
اطه یی قره دن ایران اینجه بوغاز دولدرلدی (۱). اطه ده بر اقلمش اولان اسپانیول
مخافلرینی حمایه ایچوک طقوز بیوک کمی کلدیکی زمان خرابه دن باشقه برشی بولمدیلر (۲).
خیرالدین، اون بش قادرغه ایله بونلرک قارشیدسنه چیقهرق ماهرانه اولدینی قدر
جرا تکارانه بر مانوره ایله هان بتون دونامای ائه کچیردی، وایکی بیک یدی یوز اسپرایه عودت
ایتدی . موقعنک فو ائندن استفاده ایچون اودین رئیس فرانسه و اسپانیاساحلرینی ترصد
ایتمسنی امر ایده رک کندیسی ده اون بش اسپانیول میسی در دست و دیگر اوچ کمی بی
احراق ایلدی؛ دولت عثمانیه یه سیاستنده صداقت کوستره رک سفر لری نك موفقیاتنه
دا اثر پادشاه بر عریضه مفصله کوندردی (۳). بوزماندن اعتبار آدرکه خیرالدین باروس،
ایمپراطور شارل کن دوناماسنک باش امیرالی اندره آ دوریانی قورقونج بر رقیب
بولدی . دوریانک جر جل اطه سی اوزرینه تعرضی (۴) بونلرک اره لرنده مجادله یه
اشارت اولدی : دوریا رجعه مجبوریت کوردی . خیرالدین جربه اطه لی قورصان
سنان ایله برلشدکدن سوکره جنوه و فرانسه ساحلرینی خراب ویغما ایتدی . لکن
سلطان سلیمان مصطفی چاوش واسطه سیله خیرالدینه بیلدیردی که دولت فرانسه ایله
بر صلح عهدنامه سی عقد ایتمش اولدینی ایچون فرانسه یه حرمت کوسترمسی لازمه

(۱) اسفار البحار، ق ۱۶۸۱ .

(۲) *Bemerkungen über den algierischen Staat* ایچون «

جزایر بکلکی حقنده ملاحظات » نام اثره مراجعت . ج ۲ ، ص ۶۲۵ .

(۳) اسفار البحار، ق ۱۷ و ۱۸ .

(۴) کذاک و جزایر بکلکی حقنده ملاحظات ، ۲ ص ۶۳۱ .

کله جکدر . باباسنک المش اولدیجی قورصان شهرتی محافظه ایده جک اولان حسن بکک جولانلری ده بوزمانه دوغری باشلامشدر. خیرالدین ، شارل کن طرفدن شدتاه تضییق اولنان اسپانیا مرابطینک استرحاملری اوزرینه اوتوزالتی چکدری ایله اولیوا قربنه کله رک اوبی چاره دینداش لرینی بوکیلره الدی . بردن اون بیک کیشی بیندیلر ؛ اوصورتده که بربرینی متعاقب اجرا ایتدیکی یدی سفرده اندلس مرابطیندن یتمش بیک کیشی بی بربریه سواحلی شلندیرمک اوزره او طرفه کوتورمشدر [۱۸] .

جزائرده موقوف اولان یدی بیک خرستیان اسیری ایچنده ، سکز اسپانیول کیسندن مرکب بردونمانک ضابط و نفر بتون طاقی بولنیوردی که بوکیلردن یدیسی جنرال پورتوندونک تلفتی موجب اولان بر محاربه ده خیرالدینک انه کچمش ایدی . خیرالدین ، اسیرلردن باشلیجه یکریمی کشینک فدیة نجاتی اولمق اوزره یکریمی بیک دووقه لق بر مبلغ جسم تعیین ایتمش ایدی ؛ بونلر فرار ایتک امیسنده بولنه رق اومقصدله برفساد ترتیب ایتدیلسه ده نیتلری اکلایشله رق هپسی اعدام اولندیلر . خیرالدین دیکر لرینک حیاته ایلشمدی ؛ شونک ایچون که اوزمان خرستیان النده اسیر اولان جسور قودانلری صالح لرئیس ایله طورغود حقنده مقابله بالمثل اولنور قورقوسنده ایدی (۱) .

قورونک دوریا طرفدن ضبطدن سوکره (۱۵۳۳) خیرالدین سنان چاوش واسطه سیله سلطان سایمانک برخط شریفی الدی که (۲) شارل کن علیه بحرأ اجرا اوانه جق سفره دائر تدابیر حقنده مذاکره اولمق اوزره همان استانبوله عزیمتی امر ایدی . خیرالدین ، تونس پادشاهی سلطان حسنک جلوسنده قدرت سلطنته سکون ایله تملکنی تأمین ایچون اعدام لرینی امر ایتدیکی قرقبش قارداشندن یالکزجه قورتلمش اولان بردانه سنی استانبول سراینه کوتوزدی . امیرال استانبوله دوغری یلکن اچمش اولمقه برابر کیدرایکن میسینا اچیلرلنده اون سکز کمی ضبط ایله بتون آدم و طاقه لرینی اسیر ایتدکن سوکره کیلری شهردن کورینه جک بریده احراق ایتدی (۳) . قورونی ضبط ایدن اندره آ دوریا خیرالدینک یاقلاشدیغی خبرینی النجه پروه زه نی ترک ایله

(۱) اسفار البحار ، ق ۱۹ .

(۲) بوخط شریف خیرالدینک با امر پادشاهی سنان چاوشه یازدردینی ترجمه حالنده تاملأ

مندرجدر .

(۳) اسفار البحار .

برندیزی به متوجهاً و نديک کورفزينه دالدي؛ لکن جرأتلی قورصان، دوريانک تعقیبه
 یکرمی بش کمی کوندردی؛ بونلر دوريانک کیلرندن یدیسنه یتشه رک ایکسنی اسیر ایتدیله.
 جزا اردو نامای بوضبط ایتدیکی کیلرله قوت بولمش اولدیغی حالده متعاقباً قودان احمد
 پاشا قومانداسنده کی عمانلی دوناماسیله برلشه رک ایکی امیرال، ابراهیمک ایرانه عزیمتدن
 آ زوقت صوکره، ایکسی برلکده استانبول لیمانه کیردیله. خیرالدین باشلیجه ضابطرلیه
 برابر پادشاهک کندیسنه اقامتگاه تعیین ایتمش اولدیغی ترسانه یتدی. ایرتسی کون
 سکز باشلیجه قپودانیله دست بوسه قبول اولندیله. ختام ملاقاتده سلطان سلیمان
 بونلره خلعت کیدیره رک کندی خزینه سندن معاش تعیین ایلدی. حبلده مشتاقورمش
 اولان ابراهیم پاشا، بکلر بکی رتبه سی توجیه ایتک و اچله جق سفرك موفقیتی ایچون
 تعلیمات لازمه یی و یرمک اوزره خیرالدینک کندیسنه کوندرلمسی پادشاهه عرض ایتدی.
 پادشاهک امر لرینی قرده ده دخی د کیزده کی قدر سرعتله اجرا ایتدیکنی کوسترمک
 ایچون یورولمق بیلمز قورصان قپودان لرلیه برلکده آت ایله ابراهیمک اردو کاهنه
 کیتدی؛ وزیر اعظم صورت مظننه ده قبول ایله بتون دیوان مجتمع اولدیغی حالده جزا
 بکلر بکلکی عنواتی توجیه ایلدی (۱). شو عنوان ایله دیوانده دیکر بکلر بکلرک جمله سنه تقدم
 ایتدی. ابراهیمک النی اوپمک راسمه سندن و پارلاق شلکله رخصت تخصیص اولان
 ایکی کوندن صوکره استانبوله عزیمت ایلدی. کیدوب کلش انجق یکرمی ایکی کون
 سورمش ایلدی. خیرالدین، بو اوزون یولجیلیق انناسنده یالکیز ایکی یرده توقف
 ایتدی که بری جلال الدین رومینک تره سنی زیارت ایچون قونیه ده و دیکری سید
 بخارینک قبری زیارت ایچون بروسه ده وقوع بولمش و خیرالدین مظفریت ساحی حقنده
 بو ایکی بیوک ذاتک معاونت و همملرینی استرحام ایلشدر (۲).

بتون قیش زمانی استانبول ترسانه سنده و بالذات خیرالدینک اداره سی التنده کمی
 یاپلسنه صرف اولنمش ایدی (۳)؛ اوصورتده که دونامانک دکره چیقاجنی وقت —
 خیرالدینک جزا اردن کتیردیکی کیلر داخل اولمق اوزره — سکسان درت سفینه بولنیوردی؛
 خیرالدینک کیلرندن اون سکزی قادرغه اوله رق بونلر دندن ده بشی بالاختیار دولت

(۱) حاجی قالمه اسفار البحارده و تقویم التواریخده خیرالدینک بوزمانده قپودان پاشاغه
 تعیینتی ذکر ایتکله خطا ایدیور. فردی، ق ۲۵۰، قپودان پاشا ق توجیهی ۹:۳ (۱۵۳۶)
 سنه سنده ذکر ایدر.

(۲) جلال زاده؛ ق ۱۷۰ صولاق زاده، ق ۱۱۰. پچوی ق ۵۹. عالی.

(۳) خیرالدینک ترجمه حالی، ق ۸۶.

خدمته کیرمش قورصانلره عاند ایدی (۱). ۱۵۳۴ سنه سی یازینک ایلاک کونلرنده و سلطان سلیمانک بالذات ایران اوزرینه یورومک ایچون اسیای صغرادن کچدیکی صیردهده خیرالدین پاشا اق دکیز بوغازندن چیقوب ایتالیا ساحلرینه یلکن آچدی . مسینا بوغازنده قودان پاشا، قورون و مودون روملرینک نقل ایدلمش بولندیغی ره گیوی ایدی . بویکی اهالی خیرالدینک تقربنده شهردن چیقمش ولیمانده تیمورلی التی همی یی غنیمت اوله رق برامش ایدی . آمیرال شو بوغازده کچیردیکی کیجه لک برنده، مالطه آطه سنک فتحنی وعد ایدرکی عداولنور برؤیا کوردی . ایره سی کون سن لو سیدو قلعه سنی آله رق کیلرینه سکز یوزاسیر کتیردکن صوکره قلعه یی یاقدی . چیتارو قلعه سیله لیمانده بولان اون سکز قادرغی ده آتسه و یردی . عثمانی دوناماسی چیتارو خرابه لرینی ترک ایله ناپولی ساحلنه دوغری یولنه دوام ایتدی؛ سپه رلوناغا [اسپرلونغه] یغما و احراق ایدلدی . باربروسک، ایتالیا ساحلرینک بو قسمنده کی شو تخریباتدن مقصدی بر چوق غنیمت آلمقدن و بر چوق قیز و قادی نلری اسیر ایتمکدن زیاده فونیدیده و سپازیو قولونانک زوجه سنی یغته آله کیرمک ایدی . جیولیا غوزاغانا منده اولان بو کنج قادین — بتون ایتالیا شاعر لرینک حسن آسانینسی تغنی ایتدکاری — یو آنادی آراغونیا (۲) اسمنده کی ملکه حسن و آنک قارداشی اولوب اونک ده صباحتی همشیره سی درجه سنده و کوزل لکله شهرتی کالده اولدیغندن حرم سلیمان یه رونق و یرمکه لایق برشکار قیمتدار ایدی . قورصانلرک قره یه ایتمسی او قدر سسسز ، صداسز و قوعه کلدی که جیولیا یالکسز برکو ملکه مستور اولدیغی حالده بر آتک اوزرینه آنالیوب قاجق صورتیه قورتیه بیلدی . برشوالیه دن باشقه محافظی یوق ایدی؛ مؤخرأ جیولیا بو آدمی، تخطرینه شایان اولان بو کیجه ده زیاده جرأتکار بولمش، یاخود لزومندن فضله شیلر کورمش اولدیغی ایچون اولدر تمشدر (۳) .

ترکر، تشبیلرینک نتیجه سز لکندن حد تلنه رک مریم البتولک تصویر لرینی قیرمق و وه سپا . زیونک اجدادینک مقابرینی زیر و زبر ایدره رک تربینات ثمنه سنی المق صورتیه اخذ انتقام ایلدیلر . فوندی (قدیم فوندوم) نک یغماسی درت ساعت سوردی . بو شهرک کلیسای دیوارینه تعلیق اولتان برلوحه او قورقونج کیجه نک خاطره سنی تأیید ایتمه کی تخصیص

(۱) حاجی قافه، اسفار البحار، ق ۲۰ . که بلده ، ق ۳۵ ، دوریانک راپوری .

(۲) « *il Tempio alla divina S. donna Gianna d'Aragona* » نام اثر .

وندیک ۱۵۶۵ .

(۳) له آندرو آلبرتی (*Lcandro Alberti*) . بتون ایتالیا نک تصویراتی (*Dese . di*)

، وندیک ، ۱۵۸۱ ، ص ۱۳۷ .

اولنشدرد . یوآنانک فسون حسنی ایتالیانک اک بیوک شاعر ورساملرینه سرمایہ صناعت اولمش اولدینی حالده قارداشنگ کوزلککی انجق عثمانلی قورسانلرینه بوتعرضندن سوکره شهرتکیر اولمشدر . یوآنانک تصویرلری زمانمزده دخی پارس ، وارویک ، قاسل ، روما موزهلرنده بولنور [۱۹] .

خیر الدینک ایتالیا ساحلرندہ کی تخریباتندن بر مقصدی ده تونس علمینده کی تصوراتی اوروپا حکومتلرینه حس ایتدرمه مک ایدی ؛ سلطان سایمانک سکسان سکز کمی ، سکز بیک بیکی چری ، سکز یوز بیک التون (۱) ویرمش اولسی بوتشبت ایچون ایدی . تونسده اوچ سندن بری — بوخطہنی وممالک متجاورہنی اوچ یوز اللی سندر اداره ایتمکده اولان — بنی حفص [۲۰] خانداندن سلطان مولای حسن حکومت ایتمکده ایدی . بوذات عطالت وسفاہتہ میلندن دولای نہ مملکتک استحکاماتی تقویہیہ ، نده قرق درت (۲) قارداشنگ قان لککلی ہنوز اوزرنده کورلمکده اولان تختی مدافعہ ایدہ جک عسکر تنظیمہ اصلاصرف ذہن ایتیمہ رک یالکیز درت یوز کوز دل قانلیدن مرکب اولان حریمی خلقنی آرتیرمغہ چالیشوردی . خیر الدین ، مولای حسنک سز اوار نفرین اولان بو حکومتہ خاتمہ ویرمک ومقدما استانبولہ کوتورمش اولدینی قارداشی [۲۱] راشدی اونک یرینہ اجلاس ایتک یہانہ سیلہ عثمانلی دونامسانی تونس پیشکاهنہ کوتوردی . حسنک خدمتندہ بولنان ایکی اسپانیولدن دونمہ مسلمانک دلالتی اوزرینہ بش بیک سواری ایلہ دکی طرفندہ کی قاییدن شہرہ کیدہ رک قلعهنی همان ہیچ مدافعہ سزالہ کچیردی (۳) . لکن اہالی « یاشاسین پادشاہ وخیر الدین! » صدالرندن باشقہ بر شی ایشتمدکلی وراشدک استانبولہ بر اقلدینگی اوکرنڈکلی جہتلہ قیودان پاشانک اصل تصوری نہ اولدیغندہ ترد ایتدیلر . قارداش قابل حقتدہ کی نفرتلری اوچ عصر دن زیادہ تونسده سلطنت ایدن خاندان قدیمہ محبتلری وخصوصا عثمانلی بویوندورونگی التہ کیرمکدن کندیلرنجہ

(۱) کہ بلدہ مندرج اولدینی اوزرہ . ص ۴۳ ، دوریا التی یوز بیک دیور . ساغرہ دو ، ص ۲۱۰ ، ونڈیک ۱۶۸۸ ، « *Ottocento mila Sultoni* » بازبور . (سکز یوز بیک سکہ سلطانیہ ، عثمانلی التونی)

(۲) قارداشزینک عددی ساغرہ دونک دیدیکی کی یکرمی ایکی وروبرتس-ونک ، ۱ ، ۵ ، یازدینی کی اتوز درت اولایوب قرق بش (نخبہ التواریح) ایدی . بنی حفص ۵۵۱ (۱۱۵۶) دن بری سلطنت سوربورلردی .

(۳) ساغرہ دو ، ص ۳۱۲ .

حاصل اولان قورقو اوکنده زائل اولدی . بونک اوزرینه سقوی اسبابنه تشبث ایتش اولدقلری حکمداره معاونته مولای حسنی — التجا ایتش بولندیغی عشار امدادیله — تکرار شهره کیرمکه تشویق ایلدیلر . مولای حسن ، ساحده متمکن عرب عشارینک اوکنه کچهرک تونس قابیلرندن جبراً کیرمکه موفق اولدی ؛ لکن خیرالدین ، طوپلرینک قوتلی یاردیمیه سلطانی رجعت و کندیسنی سلامته اتمق ایچون فراره مجبور ایتدی . قبودان پاشا ، تونسدن طقوز میل مسافهده کی حلق الواد قاعه سنی ضبط ایتدی . اوروبالیرک « غوله تا » صورتنده ترجمه ایتدکلی بوسام ، طار و آاز امتداد ایدر بر بوغازک شهری قارشینده کی کوله ربط ایتدیکی ایچون ویرلمشدر (۱) .

خیرالدین تونس آتجق برقاچ آی صاحب قاله بیادی ؛ ایمراطور شارل کن مولای حسنک ودها زیاده مالطه شوالیه لرینک رجالرینه موافقتله سلطان مخلوعه حکومتی اعاده ایتک و فقط بالخاصه او خطه بی جسارت و شجاعیتله خرسیتانلق دوناماسی ایچون بردهشت کسلمش اولان آدمک لندن آلق ایچون تونس استیلا تصور عالی جنابانه وقهر مانانه سنی (۲) قورمش ایدی . ایمراطور موسیقه آهنکریله و لیمانده کی طوپلرک صدای احترام لریله سلاملانرق استانبولک عثمانیلر طرفندن فتحی یوم دوریسی اولان ۱۵۳۵ مایسنک یکر می طقوزنجی کونی — اسپانیول اصلزاد کانک ال کزیده لری برابر اولدیغی حالده — باز سلوندن کمی یه بیندی . دوریانک قومانده سی آلتنده بولان دونامتا مختلف جسماترده بش یوز کمیدن مرکب اولدق بالذات شارل کندن باشقه سنک امرینه تابع اولمیان مارکی گوآستونک قومانده سنده اسپانیول ، ایتالیان ، آلمان عسکر لرینی حامل ایدی . ۱۶ جزیرانده — برطرفدن دیکرک تشکیل ایلدیکی بوغاز ایله و دیگر طرفدن صولری تونس دیوار لرینه قدر امتداد ایدن کول ایله مدافعه اولان — غوله تابه اولان آلمان ، صوکره اسپانیول و نهایت ایتالیان عسکری چیقارلدی (۳) . بری دیکرندن تقریباً بر میل مسافهده کاشن وهربری قرقر خطوه لک بر مرابی حاوی ایکی قله غوله تانک باشلیجه قوتی تشکیل ایدوردی ؛ تونسک آناختاری صاییه بیله جک اولان بوقلعه برطرفندنده خیرالدینک بیوک ترسانه سی ایدی . او قدر مهم اولان بوموقعک محافظه سی خیرالدینک ال ثباتلی قبودانلرندن قورصان سنانه

(۱) ساغره دو ، ص ۲۱۳ . اسفار البحار ، ق ۲۰ . احوال خیرالدین ، ۲۶ نجی مجلس .

(۲) بوتعیبرلر هاممهرک طرفکی لرکی آثارندندر . (مترجم)

(۳) روبرتسون ، ۱ ، ۵۰ .

تودیع اولمشیدی (۱) . بوقلعه نك منتظم محاصره سنك دوام ایتدیكى برآی ظرفده
محصورلر اوچ دفعه دیشاری به هجومه تشبث ایلدیلر ؛ برنجیسنده دوق دوسارنو
تلف و اوچنجیسنده مارکی موندیا آغیر مجروح اولدی (۲) . محاصره نك ایکنجی
کونی بیوک قیمتده بهارات یوکلی برعثمانلی کیسی غوله تا لیمانه تقرب ایتمشدی ؛
لکن اسپانیول عسکرنی کورنجه کال سرعتله دونوب آلاغه آچلمق ایچون بتون
یلکنلرنی آچمش ایدی . بر قاق کمی تعقینه چقیدیلر ؛ دیکر لرینک جمله سنك
اوکنده بولنان بر بیوک کمی نظر دقتی جلب ایتدی که ناظرلردن غرانویلك و ایمپراطور
قچالاریه سنك خدمته مخصوص بولندیغک علامتی اولمق اوزره ایمپراطوره مخصوص
قرتال بایراغی چکمکده ایدی . عثمانلی کیسی ضبط و اوتوز بیك دوقه قیمتده اولان
حموله سی آمیرال دوربایه ترك اولندی (۳) . الك اصیل عائله لردن برخیلی ایتالیان
سفره اشتراك ایتک اوزره اوروپادن کلمش ایدیلر ؛ قونت دوبه نه وان ایله آلارقو
مارغراوی و دوق فردیناند دوغوزاغ بونلرک آره سنده ایدی .

دونانمانک بارسولوندن چیقدیغک اوتوزنجی کونی — که ۲۹ حزیراندر — فراری
سلطان مولای حسن، شارل کنه عرض تعظیما ته کلدی، و ایاقلرینه قاپانوب حمایه سنی
استرحام ایلدی (۴) . ایمپراطور دوق دالی، آلارقومارغراوینی، قونت دوبه نه وان
استقباله کوندرمش ایدی . سلطان ملتفتانه قبول و ایکنجی مابینجیسی برائت
حاکمی لوئی دی فلاندرک چادرنده هر درلو شکرله و شربتلر ا کرام ایلدی . مولای
حسنک مرابطیندن رفاقتنده بولنانلر کآن و اوقلرله، خنجرلرله، اوتوز قرق ذراع
اوزونلغنده مزراقلرله مسلح ایدیلر . سلطان ایمپراطوره تأمین ایتدی که ما کولات
حواله لی سکرنجیك دوه ایله اون التی بیك سواری کندیسنی تعقیب ایتکده در ؛
لکن نه اونلر، نه بونلر کورونمیدیلر . شارل کن عسکرنیك قوتنه استناد ایله دعواسنک
علویتنی بویکی معاوانلرک اوزون مزراقلرنی، زهرلی کآن و اوقلرنی استعمال ایتک
صورتیه لیکه دار ایتک ایستمدی (۵) . ۱۴ تموزده غوله تا هجوم ایله اندی ؛ کونی

(۱) آرمریوس ، (Armerius) قالفوندیلك بال مطبوعی ، ۱۵۵۶ ص ۵۳۵ .

(۲) ۲۳ ، ۲۵ ، ۲۶ حزیران ۱۵۵۳ . ئەتروبیوس (Etrobius)

(۳) ئەتروبیوس ، ۵۶۲ .

(۴) ئەتروبیوس و آرمریوس .

(۵) هوراس ، ۱ ، ۱۹ . [شارل کنک آفریقایی تسخیر تصویرنه علویت اسنادی

گونه ایکی سنه مقدم سلطان سلیمان شارل کنگ قاداشی مجارستان قرالی فردیناند ایله مصالحهیه موافقت کوستردیکی حالدیه ایمپراطورک ایستدیکه صلحی رد ایتمش ایدی . ایمپراطور اردوسی غوله تانک بری « طوز قله سی » و دیگر صوقله سی (۱) تسمیه اولنان ایکی قله سنی ضبط ایتدیکه وقت هر نوع دن کلیتلی بر مقدارده اسلحه و مهمات ایله قرق طوپ بولندی که بولردن بری استانبول و ردوس محاصره لر ی مناسبیه تاریخ مزده تعریف اولنان و اوز لر نده لاتین و عرب کتبه لر ی محکوک و یا خود زنبق و سمندر منقوش بولنان غایت بیوک طوپلردن ایدی . غوله تانک ضبطی اوزرینه شارل کن اولردن باشقه یوز کم ی و مختلف چاپده اوچ یوز طوپ انه کچیردی . بوموقک سقوظندن و ترسانه سنک ضیا عندن سو کره خیرالدین ، امید سلامت بولمق ایچون بر صف محاربه سنه کیرشمک ایستدی . عصیانلردن بر قاریشیق و قوعنک او کنی الملق و بتون عسکر یی حربه چیقاره بیلمک ایچون شهرده محبوس یدی بیک خرستیان اسیرنی قتل عام ایتمک ایستدی ؛ لیکن سلاح قوتیه مجبوریت کورمدکجه اطاعت ایتین اهالی طرفندن منع اولندی . امیرالک دشمنه قارش ی چیقاره جق انجق طقوز بیک یدی یوز آدمی وار ایدی . بوضیف اردونک اوچ ربهی اناطولیده مرعش دن آتمش ایدی ؛ شهرک عسکر ی فقط سو کره بی تشکیل ایتمش اولسلیه برابر بلده لرینک دیوارلردن خارجه چیقمغه پک آز مائل کورندیلر .

خیرالدین تونس استحکاماتی آلتنده بر موقع اتخاب ایتدی که دشمن اردوسنک شهره تقریبی قطعاً منعه کافی کورینیوردی ؛ شو قدر که محاربه یه طو توشلمق لازم کلدیکه زمان یالک ز اناطولی عسکر ی سلاح قوللانهرق افریقا عسکر ی دو کوشمکدن امتناع کوستردیلر .

بوصیره ده تونس شهری ایچنده موقوف خرستیانلر زنجیرلرینی قیرمهغه موفق اوله رق موقک پولرینی قاپادیلر (۲) . خیرالدین ، بوالتجا کاهدن محرومیتی اوزرینه صادق قبودانی اولان ، غوله تانک مدافع شجیبی سان قورصان ، بریهودی مهتدی ، برده اوروپالی مورخلرک « شیطان اولار » (۳) تسمیه ایتدکلی دیگر برمهتدی .

(۱) قاقون دبلده ته تروویوس ، ص ۵۵۷ .

(۲) حاجی قالمه ، اسفار البحار ، ق ۲۱ . ته تروویوس ، آرمه ربوس . کوازو تاریخی ،

ص ۱۵۶ .

(۳) ایتالیانلر *Caccia Diavolo* ، فلمنکایلر *Knuppel diewel* ، ته تروویوس *Cassi* ،

diabolus تسمیه اندر .

ایله برلکده بونه طرفدن طاغله قاجدی . ایرتهسی کون (۲۱ تموز ۱۵۳۵)
ایمپراطور شارل کن، بغته بر هجوم قورقوسیه عسکرینه کال انتظامی محافظه ایتدیره رک
اردوسنی شهره توجیه ایلدی. حرکت به باشلانمزدن اول عسکرک تونس یغما ایتسنه
مساعده اولنوب اولمیه جفنی مذاکره ایچون اوچ ساعت بر مجلس قورلدی (۱)؛ ایمپراطور
شهری محافظه ارزوسنده ایدی؛ فقط اسپانیول عسکرینک فکر یغما کرانه سی جنرالترینک
رأینه غابه ایتدی. یغما ایکی کون صباحدن اقشامه قدر دوام ایده جک ایدی؛ اوتوز
بیک کنی بوغازلاندی؛ اون بیکی ده اسیر ایلدی (۲). اوزون بر زماندن بری تونس
وحوالیسنده الیم براسارت ایچنده بولنان اوتوز بیک خرسیتیانک استحصال حریتته
مقابل اوتوز بیک جسد چیقارلمسی نه مؤلم بر تقاص ونه حزین بر مبادلدر! بوگم
آماز عسکر ایچنده اسپانیوللرک زیاده وحشت و یغما یه انهمک کوستر لرلردی؛ خانهلری،
صندوقلری، کیلارلری، حتی اکرین قویولری بر حرص نفرت آوریله آراشدر لرلردی.
جامعلر، مدرسه لر، مکتبلر خراب اولدی؛ نادر و قیمتدار کتابلر بیر تلدی، یاقلدی .
هر طرفده قتلدن، هتک عرضدن، یغمان باشقه برشی کورلمیوردی (۳). اوچنجی کون
ایمپراطور، یالکزما کولات غارت ایتلمینه مساعده اولنمش اولان آلمان عسکر یله شهره
کیددی؛ غالبلرک تخریباته نهایت ویرلمسنی و بونده دوام ایدنلرک اعدام ایله مجازات کوره .
جکلرینی معلن اوله رق اردویه بر امر نامه نشر ایلدی. شارل کن اغستوسک برنده اردوی
شهردن چیقارده رق غوله تانک اتکنده وصو قله سنک قارشیسنده کی اسکی موقعلرینی
طوتمنیخی امر ایتدی. اردوهر آدیمده نفر لرک کرک مزعج بر محافظلقدن قورتلقی ایچون،
کرک محض وحشت سابقه سیله اولدر دکلری اسر الاشلرینی آیاقلری آلتنده بولیور نردی.
اجساد ایچنده بر چوق قادینلر نظر دقتی جلب ایدردی: بونلرک شیشمانقلری اودر جهده
ایدی که قوجه مملری قرنلرینک آلتنه قدر اینزدی. فرط سمن، بر بریه ساحلر نده قادینلری
« قوقوروز » ایله بسلمکدن تولدا بدر (۴). ما کولات تدارکنه مأمورا اولانلر ذخیره نیک
کیلرله نقلنده زیاده بطاات کوستر دکلری جهته ایرتهسی کون آقشامه قدر قالدیریلوب
کوتورلمیه جک اشیانک ترک ایدیله جکی اعلان اولندی . لیکن تونس یغماسنده

(۱) کوازو تاریخ، ص ۱۰۶ .

(۲) تئروبیوس، آمبروس، کوازو تاریخ .

(۳) قائموندیلده تئروبیوس، ص ۵۷۲ .

(۴) قائموندیلده تئروبیوس، ۵۷۳ : « Ut nbera illis ad coxendices usqu »

خارج طوتلش اولمردنن دولایی پک منفعل اولان ایتالیان و امان عسکری و یریلن مهلتدن اول یغما کر لکه قالقشیدیلر ؛ آقشامه قدر نقل ایدیله بیه جک اشیایی دها صباحلین غارته باشلادیلر. ایمراطور بویغما انتظامسزلغنی اردونک تا اورتیه سنده منع ایتمک اوزره غوله تا قلعه سنه شتاب کوستردی (۱). ۸ اغتوسده مآذونیت کامله یی حائز قومیسر لشارل ایله مولای حسن آره سنده براتفاق عهدنامه سی امضا ایتیدیلر (۲) که مولای حسنک قدرتدن محرومیتک و محقوریتک صو ک در که سنه ایندیکنی مثبت بر وثیقۀ غریبه در. بونده تونسده بولنان بتون خرستیان اسپرلرینک همان صالیور یلمسی، بتون خرستیانلرک شهرده اقامتده و آیین مذهیلرینی اجرا ده سربست اولملری درج اولندی؛ تونس حکمدارینک طلبی اوزرینه والانس و غره ناد [بلنسیه و غره ناطه] ده بولتوب هنوز تنصرا یتیمش عربلر بوتیدیردن استئنا اولندی. سلطان، حالا خیرالدینک انده بولنان بونه، ییزرته ، افریقیه شهرلرینی شارل کنه تسلیم ایتمکی تعهد ایدیور، و غوله تانک تصرفی حصراً و کاملاً ایمراطوره بر اقیلیوردی . بوندن باشقه مولای حسن، غوله تانک مصارف اشغالیه سی تضمیناتی نامیله غالبه اون ایکی بیک دو قه ویره جک و هر سنه سنت - آن یورطیسندن بر کون اول - علامت شکر کذاری اولق اوزره - فاس جنسندن اون ایکی آت و اون ایکی طای تقدیم ایده جک ایدی. معاهده شروطنه ایباک رعایتسزاک و قوعنده مولای حسن ایمراطوره الی بیک، ایکنجیسنده یوز بیک دو قه تأدیله ایله جک ایدی ؛ بو رعایتسزاک بر دها تکرر ایده جک اولورسه مملکتدن چیقاریله جق و دولتی غائب ایده جک ایدی. مقاله نامه عرب و اسپانیول لسانلرنده یازیلوب او قوندی . صادقانه انفاذی ایچون مولای حسن پیغمبر و قرآن ایله بر پارچه سنی قینندن چیقاردیغی قلیجنه قسم ایتدی ؛ ایمراطورده ، خاچ ایله مزین مانتوسنک بر اتکی اوزرینه اوزادلمش اولان کندی النی او پد کدن صو کره عهدنامه نک کافه موادینک حرفیاً اجرا ایدیله جکنه او علامت محترمه اوزرینه یمین ایددی. بونک اوزرینه سلطان اطاعت و تشکری تظاهراتی تکرر ایدیه رک ایمراطوردن رخصت الدی. شارل کن غوله تایی اشغال ایچون تونسده بر نار مه ندوزا قومانده سنده بیک اسپانیول و دوریانک یکنی قومانده سنده اوزون او مورغعلی اون کمی بر اقدقن صو کره

(۱) نه ترو بوس ، ۵۷۳ .

(۲) بو عهدنامه نه ترو بیوسده کاملاً و کوزوده خلاصه مندرجدر. کوازو بو نه شهری ایچون سکز بیک دو قه نآدیله سی و صدف صیدی حقنک ترکی مشروط بولندیغنی یاز یورسه ده یا کلدردر. عهدنامه نک اصلنده بونلره دائر برشی یوقدر .

۱۷ اگستوسده سئنه سنه بینه ریک بربریه سوا حاندن ایرلدی، عثمانلی دولتک غرب حدودنده بووقایع صورت جریان بولمقده ایکن سلیمان و ابراهیم تبریزی ضبط ایتش و ایران شاهنک سراینده غالبانه انفاذ اوامر ایتمکده بولمش ایدیلر. شارل کن، ایکی دفعه عثمانلی حکومتنه غلبه ایتش ایدی: گونش محاصره سی ائساننده سلیمانک کندی اوکنده رجعتی و ایمپراطور اوردوسنه تعرضه جسارت ایده مکسزین ایستیریانی تخلیه سنی کورمش ایدی؛ بودفعه ده عثمانلیلرک برنجی دکیز آدمی اولان خیرالدینی تونسدن چیقاردی. تونسک ضبطی شارل کنک شان عسکر یسنک ذروه سی اولدی؛ بوپارلاق ضربه سلاح، برقوه غاصبه نک محویه مولای حسنک اجدادی تختنه اعاده سی، او قدر چوق خرسیانک ائسار تدن تخلیصیله انسانیته ایدیان بیوک خدمت، شارل کنک نامی — خرسیانلغک اقدرتلی حکمدارینه — لایق بر شفق شان ایله احاطه ایتدر مشدر (۱)؛ بوکا، خصوصیه، سیاستک منافعه خرسیان نامی منافع و شرفی ترجیح ایتش اولدینی ایچون مستحق اولمشدر. روبرآ-ون (۲) بحق اخطار ایدر که ایمپراطور، زمانی حکمدار لرینک تشبثاتی توایدیدن خودینلکدن ده، اولتشبثاتی اداره ایدن کوچکلکدن ده کندی محافظه ایده بیلمشدر. بونکله برابر نظر بی طرفانه سی تونس و تبریز سفر لرینک ایکسسه بردن اعطاف ایدن مورخ، ابراهیمک حرکتی شارل کنک معامله سنه مرجح کوردیکنی صاقلایه ماز، وزیر اعظمک قوه ارادیه متینه سی پادشاهک غیابنده تبریز و بغدادی تخریب ویغمادن محافظه ایتش؛ حال بوکه ایمپراطورک ضعیف، مظفریتنی قیمتدار کتبخانه لرک محوی و او توز بیک قربان معصومک اعدامیله تلویث ایلشدر. اگر ابراهیمک سقوطندن سوکره تعصب دینی یودین قصرندن آلتوب ده آت میداننه قونش اولان حرب اطروفه لرینک محویه وزیر اعظمک خاطرات مظفریاتی ائما ایتک ایستمش ایسه شارل کنک تونسده مظفریتنی تأیید ایچون صناعت، تاریخک امدادینه کلشدر. ایمپراطورک برابرالدینی فامنک رسامی ژان و دیمیر اوسفرک محاربه لرینی التی بیوک لوحه دن مرکب برطاقم تشکیل ایدن رسملریله تصویر ایتمشدر که بولوحه لر وقتیه پرنس اوژنه نک سرانی اولوب تکرار دین آلتان حرب اطروفه لرینک جمع ایدمش بولندیی «به لوه در» ده زمانزده دخی جذب انظار حیرت ایلکده در [۲۲].

(۱) هامبرک بوراده طرفکی رلیکی و تعصبی او قدر آچیقدر که ردایتمک کلفتنه دکز. (مترجم)

(۲) روبرسون، بشنجی شارل تاریخی (*Hist of Charles V*)، ۱۰، ۵.

يکرمی طقوزنجی کتاب

ترك علما و شعرا سندن بعضرينك ارتحال. — ونديك ايله حرب. — قورقو محاصره سي. — قاجيانه رك هزيمتي. — بحر سفيدده خيلى جزا ترك فتحي. — هم بوغدانده و بحر سفيدده ، هم هند دكيزنده سفر. — وزير اعظملك وفاتي. — شهزاده لرك سنتي. — تركارك و ونديكليرك حدود قلعه لرني متقابلاً ضايع وضبط ايتلري. — قاستهل نوئوونك فتحي و ونديك ايله مصالحه .

سلطان سليمانك بالذات اداره ايلديكي سفر لرك التجيسي اولان ايران سفريني برسنه فاصله ايله برى ونديك ، ديكرى افلاق اوزرينه ايكي سفر تعقيب ايتمشدر . پادشاهك استانبوله عودتيله اولونيه يه عزيمتي آره سنده كچن سنه نك شايان دقت و قايعندن اولوق اوزره تونس ضايع ايدلمش و مفتي كمال پاشا زاده وفات ايتمشدر . عربي برتاريخ و فلك تيميرنجيه كمال پاشا زاده ايله علوم مزاره دفن اولمشدر (۱۵۳۶) (۱) . عثمانى مسلك شرعي سنك اكي بيوك درجه سي اولان مفتيك ، قرآنك كوزل تفسيرينه يازديني حاشيه لرك و يرديكي معروفيت درجه سندن دون اولامق اوزره قوه حافظه سيله ده مشهور اولان سعدي چلبيه تفويض اولندي (۲) . ينه اوزمانه دوغرى غزالى و اسحاق چلبى نامنده ايكي شاعر وفات ايلدى . برنجيسى « دلى برادر » لقبيله طائيش ايدى ؛ ايكنجيسى ، مصر سفرى ائناسنده مرحله لرك اوزون اوقات خاليه سي مصاحبات مفيده لريه اشغال ايتك اوزره سليم اول طرفندن جلب اولنوب ده عجميجه و مناسبتمز طور لرندن دولاي اولا دايق و صكره اعدام جزاسنه محكوم اولدقلى حانده پادشاهك علومه محبتي سايه سنده جزادن قورتاش اولان اوچ شاعر دن برى ايدى . اسحاق چلبى نه خانه سنده ، نه ده خارچنده هيچ قاووق كيمك ايستمزدى ؛ داتما فنا سوزلر سويلردى ؛ تركلرده نادر اولميان بابتلايى اختيارلغنه قدر محافظه ايتدى ؛ حياتك صوك سنه لرنده سر خوشانچى براقدى ؛ لكن قادينلره نغز تندن هيچ واز كچمدي . هر كون يالين آياق ، باشى قباق سوقاقلرده كنج چوققلر آرقه سندن قوشار ، يتلريني زهرلى هجورله طولديرردى (۳) . تركارك آردته ني اولان دلى

(۱) حاجى قافه ، تقويم النوارنج . آكوسنينو ، ق ۱۳۶ : « Ciencia y capacidad del mofti Quiamel Baxa Ogti, y obras que escribio » [كمال پاشا زاده نك تاريخ

وفاتي : ارتحال العلوم بالكمال = ۹۲۸]

(۲) طاش كوپرى زدنك شقائق نعمانيه سي . سعدي چلبى بيضاوى يه حاشيه يازمشدر .

(۳) لطيفي ، تذكره شعرا ، ص ۹۶ . عاشق حسن چلبى ، حسن چلبى ، قنالى زاده .

برادر، گذراش حیاتنده کی غرابت و بتون مسلمان ارباب ناموسنک تقییحه دوچار اولان «دافع الغموم» (۱) عنواننده کی مجموعه سیله همدها هنرلی، هم اخلاقی دها بوزوق بر آدم شهرتی اکتساب ایتشدرد. سلیم اولک برادری شهزاده قورقودک اک شطارتلی رفقای بزمندن ایدی. برکون شاعرک پک جرأتکارانه برسوزندن جریحه دار اوله رق باشنک کسلمسنی امر ایتش ایدی. دلی برادر، شهزاده نک سر خوشاقدده ویرمش اولدیغی امری اجرا ایده جک اولورسه کندیسنکده حیاتندن محروم اوله جغنی قپوجی باشی یه اخطار ایتک تدبیر عاقلانه سنده بولنه رق دیدی که: «سنگ باشکده استادانه دولدورلمش اولدیغی حالده یارین بنم باشمک یانه قونیه جقدر». قپوجی باشی قورقودی؛ دلی برادرک اعدامنی ایرته سی کوننه تأخیر ایتدی، وپکده کوزل یابدی؛ چونکه قورقود، عقلی باشنه کنجه، اگر قپوجی باشی ویریلن امری اجرا ایتش ایسه اونکده اولدورلمسنی امر ایلدی (۲). قورقود مصره کیتدیکی زمان دلی برادر کیکی بابانک زاویه سنه مرید اوله رق (۳) مؤخرأً تدریس ایچون سیور محصاره واق حصاره کیتمش واورالرده هجویه لریله مدهش بر شهرت قازاتمشدر. تدریس مسلکنده معتاد اولدیغی قدر دوام ایتوب زمانندن اول ترک ایتش اولمقله برابر استانبوله عودتنده — بلکه حامیسی اولان دفتر دار اسکندر چلینک نفوذیه — بیک اچمه معاشه نائل اولمش ایدی. مختلف بنالره صرف ایتک اوزره وزاردن ده خیلی پاردرل ایدی. بونلرله بوغاز ایچنک روم ایلی ساحلنده برجامع، بر زاویه، بردده حمام یاپدردی؛ بوسوک بنا، دلی برادرک تصور و ترتیب ایتش اولدیغی حالده وسائل حظوظات ایله و خدمت ایدن کنج چو قورقود صباحتیه ترک لریک ابتلائی مشتهیات

[تذاکر شعرا موزون و مقفا سوز سویدنلرک جمله سنی داخل حساب ایتش اولدقلرندن حقیقه سزاوار تخطیر و تذکیر اولان برچوق شاعر لری بر مناسبتسز و زنجیلرک آره سنه قاریشوب کیتمشدر. اوروپا بایلر دخی تذاکر شعرا ده کی آثاری تمیزه مقتدر اولدقلرندن هیچده قاله النغه شایان اولایان برطاقم آدلره عثمانی شاعری نامیله اعتبار و بر مشلدر. تذاکر شعرا برسغن شناس طرفندن کاملاً کوزدن کچیریلرک و هر شاعر بوتذکره لریک موافق حقیقت اولوب اولادینی مجهول شهادت لریله دکل، کندی اثر لریله سخا که ایدیلرک بر «تاریخ ادبیات عثمانیه» تحریرینه پک چوق زماندن بری انتظار اولمقله در. مترجم]

- (۱) بعض تراجم احواله نظراً «دافع الغموم و رافع الهموم» عنوانیه ایدی رساله یازمشدر. بونلرک موضوعنی هاهمه یازمه دینی کی بزده حسب الادب ایضاح ایده میه جکزه. (مترجم)
- (۲) تذاکر شعرا، لطیفی و عاشق حسن، شاهپه ک ترجمه سی، ص ۲۴۳.
- (۳) کذللک، قتالی زاده، بلیغ بروسوی، بالدر زاده.

پرستانه‌سنة او قدر موافق کلیوردی که مملکت خلقی طاقم طاقم کیدیورلردی ابراهیم پاشا، اخلاق عمومی‌نی محافظه ایچون بوبنایی بیقدیرمش اولمسی اوزرینه [۱] دلی برادر عربستانه عزیزمته اوراده حاملر، برجامع، برز او یه یاپدیر برق استانبوله ده محجومکتوبلری کوندردی [۲]. برکون باغچه‌سنة برقاچ ارقداش دعوت ایتمش اولدینی حالده بردن بره « دوستلر ! جمعیتلر ارتق پریشان اولیور : ساقی اجل بکا جامنی صونیور. » دیهرک ختم حیات ایلدی .

وندیک ایله دولت عثمانیه آره‌سندده اوتوزالتی سندن بری دوام ایدن مصالحه‌نک انک متین استنادکاهی ، ابراهیم ایله سقوط ایتمشیدی . ابراهیم پاشا جمهور تبعه‌سندن اوله‌رق دنیا یه کلدیکی حالده جمهورک حامیسی اولمش و اخیراً ترانسیلوانیا یه کوندریلن، دوجک اوغلی آلوازیو غریتی یه بیوک بردوستلق کوسترمکده بولنمش ایدی . مقدا یکی چری اغاغننده ، صوکره ایکنجی وزارته بولنمش و ابراهیمه خلف اولمش اولان ارناود آياس پاشا دوغری وجوانمرد بر آدم اوله‌رق ایکی دولت آره‌سندده موجود روابط دوستینک محافظه‌سنة اتهام ایدیوردی (۱) . لکن اونک نیات صالح پرورانه‌سنة — بر دکنز محاربه‌سندده نائل شرف وغنیمت اولمق امید یه وندیکیلرک بجزراً انک کوچک حرکتلرینی علامت صحیحه خصوصت اوله‌رق تلقی ایدن — خیرالین باربروسک تمایلات جنک جویانه‌سی معادل کلیوردی (۲) . برقاچ سندن بری وندیک، عثمانلیلره برچوق حرب بهانه‌لری ویرمشیدی : قورون محاصره‌سی اثناسنده جمهورک کیرید آطه‌سندده کی قوای بحریه‌سی قوماندانی پروده دیتور جیر ولامو، اسکندریه‌لی کنج مرابط عنوانیه معروف اولان اوزمانک انک مشهور برقورصانه هجوم ایله امیرال کمیسنی ودرت قادرغه‌سنی ضبط و دیگر ایکسینی غرق ایلش ایدی؛ بومصادمه اوچ یوزیکی چری ایله بیک کوله‌نک حیاته مال اولدی . کنج مرابط، سکنز جریحه‌سندن قان آققده اولدینی حالده دکنزه آتیش ایدی؛ لکن وندیکیلر کندیسنی دکنزدن چیقاروب یاره‌لرینی التیام پذیرایتدکن صوکره اقتضاع صالح ایچون سلطان سایانه برسبب ویرمه‌ش اولمق ایچون ضبط ایتدکلیری اودرت قادرغه ایله آفریقا ساحلنه کوندردیلر . ینه بوصیره‌لرده بوغدای یوکنمک اوزره وندیک لیمانلرینه کیرمش اولان ایکی کمی جمهور طرفدن مصادره اولمسی

(۱) باروتا ، وندیک تاریخی ، ۱ ، ۸ ، ص ۵۷۱ ، وندیک ، ۱۶۰۵ . ساغره‌دو، خاطرات

تاریخیه ، ۱ ، ۵۰ ، ص ۲۳۷ ، وندیک ، ۱۶۸۸ .

(۲) کوازو تاریخی ، ص ۱۹۹ . باروتا ، ساغره‌دو .

اوزرینه دوج، مجلس ادارهٔ جمهور کاتبی دانیل دی فرهدریچی نی (۱) بوایشک بر یا کشلقدن عبارت اولدیغی بیان ایله اعتذار ایتیمک ایچون استانبوله کوندردی. او وقت ادارهٔ امور ایتیمکده اولان ابراهیم پاشا هر درلو مشکلاتی رفع ایتسیله بو حادثه نك برسوء نتیجه سی کورولمدی [۳]. ایران سفرندن سوکره واستانبولده فرانسه سفیری لافوره وراغوزه ایباچسیی دون سه رافینو دی غوزی معرفتیه بر صورت فعالانده اداره اولنان مذاکرات ائناسنده [۴] پادشاه، ترخان دولت یونس بکی دردنجی دفعه اوله رق وندیکه کوندردی. یونس بک، معاهداته دها زیاده اعتنا ایدلمسی سناتویه اخطار ایله برابر شارل کنه قارشی برنجی فرانسوا ایله اتفاق ایچون تشویق ایتیمک مأمور ایدی [۵]. بر عثمانلی اردو و دوناماسنکده دولتک مطالبنی تأیید ایچون حاضر بولندیغی ایما ایدجه ک ایدی. سلطان سایمان ایله مناسبات دوستانه سی درجه سنده برنجی فرانسوا و شارل کنه قارشی بی طرفلغی ده محافظه ایتیمک ایسته یین وندیک حکومتی ایلچیه زیاده التفات کوستره رک نیات صلحیه سنک تأمینیه رخصت ویردی. لکن اوستریا خاندانی علیه تصور اولنان اتفاقه کیرمک تکلیفی قاله آلمدی. بوجواب، دکیزدن زیاده قرده قوتلی اولان پادشاهک آدریاتیک دکیزنده بر محاربه دن ایسه بحارستان اوزرینه عسکر سوقنه دها متایل اوله جنی ملاحظه سنه مبنی ایدی. شو صیره ده تومازو موچه نیقونکده در حال استانبوله عزیمتله ایران سفیرینک حسن نتیجه بولمسندن دولایی دوجک تبریکاتی عرض ایتسی و برقاچ وندیک کمینسک ضبط اولمسندن، وندیکک سوریه ده ادخال تنده کمرک آتیرلمسندن، بالیوزک مکتوبلری بوقیف ایدلمسندن، و معاهداته مخالف احوال سائر دن دولایی شکایت ایلسی امر اولندی. او قدر اوزون بر زماندن بری وندیک ایله استانبول آره سنده وجود بولمش اولان حسن امتزاجک دوامنی خالصانه آرزو ایدن آياس پاشا موچه نیقونک شکایت ایتدیکی احوال حقمنده بیان معذرت ایله بوبابده بر چاره بولنه جغنی وعد ایتدی. تأمینات، سناتویه عثمانلی لیمانلرنده اجرا اولنمقده اولان تجهیزات عظیمه نك تونس، یاخود نابولی اوزرینه اولدیغی امید خیالیسنی ویرمکه آرزو یاریم ایتدی (۲).

۱۵۳۷ مایسنده (۳) سایمان، ایکی شهزاده سی محمد و سلیم ایله برابر استانبولدن

(۱) پاروتا، ۱، ۷، ص ۵۴۳. ساغره دو، ۱، ۴، ص ۲۰۳.

(۲) پاروتا، ۸، ص ۵۷۳.

(۳) روزنامهٔ سلیمانی. فردی، ۲۵۶ - ۲۶۳.

اردوسیه اولونیا به عزیمت ایلدی. خیرالدین باربروسک قومانداسنده بونان دونانماده اوصیرده آ: ریاتیک دکزینه چیقدی. تونسک ضیاغندن صوکره باربروس جزائره کیده رک اورادن یکر می یدی قادرغه ایله مایورقه و مینورقه آطه لرینه توجه ایتمش ایدی. ماهونی یغما ایتمش، اوندن صوکره بش بیک یدی یوزاسیر ایله آفریقا ساحلرینه شتاب ایده رک اثنای گذارنده یزه رتایی ضبط ایش، نهایت استانبوله گیش ایدی [۶]؛ پادشاه، عزیمتندن اول خیرالدینک دکزیه چیقمسنی امر و قپودان پاشا لغه تعیین ایلدی (۱). شارل کنک امیرالی مه لفی برنسی اندره آ دوریا او وقت مسینا لیمانده تیمور اوزرنده ایدی؛ عثمانلی دونانماسنک تقریبی خبری اوزربنه ۱۷ تموزده اورادن چیقدی. قیمتدار اشیا بوکلو اون عثمانلی کمینسک اسکندریه لیماندن حرکتی خبر آله رق بونلری تعقیب و شدتلی بر مقاومت کورمکسزین دردست ایله احراق ایلدی. ۲۲^۹ تموزده آ ندره آ، پاقسو اطه سی قارشیلرنده کلیسولی سنجاق بکنک کدخداسی علی چلبی قومانداسنده اون ایکی عثمانلی قادرغه سنه تصادف ایده رک کونش طوغمازدن بر ساعت اول اوزر لرینه هجوم کوستری. دوریا، قرمزى برنیمن لابس اولدیغی حالده قادرغه نك اوزرنده ایاقده طور یوردی؛ اطرافنده بیاض البسه لی اصلزاده لر بولونیوردی. محاربه غایت شدتلی اولدی، و بر یچق ساعت سوردی. ترک کیمیلرندن برادم قورتلدی. دوریا ده دیزندن یاره لاندی. باربروسک یوزکمی ایله کندیسینی تعقیب ایتکده اولدیغی خبر آله رق بو قوتک فائیتندن دولانی چکیلوب الله چیردیکی اون ایکی قادرغه ایله مسینا به عودت ایتدی (۲). خیرالدین لطفی پاشا ایله برلکده پولیاسا حلالرینه توجه ایتدی؛ چونکه سلطان سلیمانک و کندیسنک آرزوسی محمد ثانی نك بو خطه ده کی فتوحاتی تجدید ایتک ایدی. سکز بیک سواری، ده هازاده بر مقدار پیاده، مدهش بر محاصره طویلری طاقمی اوترانتو قربنده قاسترو ساحلنه چیقارلدی. بینیا تالی نامنده برخان، عثمانلی سواریلرینه دلالت ایله وطنی بالذات یغما ایلدیکی کبی قاسترو عسا کر محافظه سنی ده تسلیم اولغه اقناع ایتدی (۳). اوترانتو قلعه سیله دیکر لر ی ده دشمنک کندیلرینه ویردیکی فقط طوتمادینی سوزه اعتماداً

(۱) فردی، ۲۴۵ . ۲۵۰ .

(۲) کوازو تاریخی، ص ۱۹۷ «آ ندره آ دوربانک حیات»، فارولی سیغونیئی، (Carcli Sigonii) ص ۶۴ .

(۳) کوازو تاریخی، ق ۱۹۷ «Doria's Begebenheiten in Goebels Beiträgen zur Geschichti Carl's V, اثرنده ص ۴۵ . پارتوا، ص ۶۰۳ . حاجی قافه، اسفار البحار، ق ۲۲ . فردی، ق ۲۴۶ و ۲۶۳ .

اطاعت کوستردیلر. ترکر، بر آي بو کوزل ملکتلری تخریبیدن کری قالمیوب عودتلرنده اهالیسنک اون بیکنن زیاده سنی اسپر کورتوردیلر (۱). خیرالدین، ایتالیا ساحلندن، — اوصیره ده تجاوزلری وقوع بولان — آرنالدری تأدیب ایچون پروزه به کیتدی (۲). مع هذا ونديک جمهورينه هنوز اعلان حرب ایدلمه مشیدی؛ یونس بک ده، بر ترک کمیسنک دامماچیلی ناسی دوزارا ایله ژهروم پهزارو قومانده سیله قورفو صولرنده یولنان ونديک دوناتماسنک قره غول کمسی طرفندن ضبط ایدلمسندن دولای بعض مطالب تبلیغ ایلمک اوزره بشنجی دفعه اوله رق ونديکده کوروندی. اثر سوء تصادف اولمق اوزره جمهورک درت قادر غه سی یونس بکی کترین اوچ قادر غه نی قورفو کورفرزنده تعقیب وشده تله تضییق ایلدیکندن بونلرخیماره ساحلرنده قره به اوردیله؛ اهالی آضازده لره فامعامله ایتدیله، و آنجق یونس بکک رتبه سنی اوکرندکدن صوکره براقدیله (۳). استانبولده کی بالیوز اورسینی، حقوق مللک بو صورتله نقض ایدلمسندن دولای صایحی اخلال ایدن احتیاط سز آدم کیم ایسه اونک تأدینی نام پادشاهی به اوله رق ایستدی. سناتو، یونس بکک قادر غه لری اوزرینه یوروین قونت غراده نیقوی حبس ایدره ک بر ترک کمیسنی ضبط ایتمش اولان پرووه دیتور قونتا رینیک ده اوو غادوری محکمه سنده محاکمه سنی امر ایتدی. آنجق پادشاهک اغبراری شو ترصیه ایله سکون بولادن مقدم، دوریا بو انفعالی برقات دها تزید ایلدی: شو صورتله که اردلرنده کیزلی بر اتفاق وجودی شبهه سنی ویره جک بر طرزده ژهروم پهزارویه بر مکتوب یازدی، بونی آدریاتیک دکیزنده ترکرک الهه کچیرتدی؛ آندره آدوریا نیک بو حیلهدن مقصدی پادشاهک ونديک لیلردن شکایتی اسبابنی تزید ایله جمهوری بی طرفلندن چیقارمق ایدی. اون ایکی قادر غه سنک ایمراطور دوناتماسی طرفندن ضبط اولندیغنی اونوده میان خیرالدین ده بر طرفدن پادشاهی حربه تحریک اید یوردی. پولیه نی تخریب ایدن اردو اوترانتو و بریندیزی اوزرینه تعرضه جسامت ایتکمزین کری چاغیریه رق قورفونک فتیحی قرار لاشدیرلدی (۴).

(۱) کوازو تاریخ.

(۲) دوریا، (که بهل، ص ۶۷)؛ خیرالدینک برمدت قبودان پاشالقدن عزل ایدیلره رک برینه لطنی پاشانک تعیین ایدیلدیکنی یازمته خطا اید یور؛ خیرالدین وفاته قدر او منصبی محافظله ایتمدر. حاجی قافله نیک اسفار البحارینه و تقویم النوارینغه مراجعت.

(۳) پارونا، ۱، ۷، ۵۹۶، ۲۳، تموز. کوازو، ق ۱۹۶.

(۴) پارونا، ۱، ۷، ۶۰۲، ۶۰۳.

وندیک کورفزیئک مدخلنده ایلری قره غول کبی بر موقعده بولان قورفویوک جزیره سی یوز یکر می میل محیطنده اولوب یاریم آی، یاخود یاریم اوراق شکلنده شرقدن غربه امتداد ایدرکه ازمئه قدیمه ده «دره بانون» (۱)، یعنی اوراق دینلمسی بوشکلندنشأت ایتمشدر؛ طاشلق اولسندن دولای «شهره»، و موسیقه به وضیافتلره محبتاه معروف سکنه سی اولان فه آچه ایلردن دولای فه آچیا تسمیه اولندیگی کبی نهایت شمیدیکی اسمک منشأی اولقی اوزره قورسیرا (۲) اسمیله آگلمشدر. ایلیاد مؤلفی قرال آلسینوئوسک محتشم باغچه لرنده تغنی ایدرک فه آچه ایلری صدای اسمانیسیله مست غرام ایدن اهمی ده مودوقوسی بزه طاتمشدر (۳). توسیدید ایله برلکده په لوپه نه سه محاربه لری سر ائینه کسب و قوف ایتش و اوزمانک روملرینک طبیعت سیاسیله لرده شمیدیکی روملرک طبیعت سیاسیله لرینی تدقیق ایتش اولانلریلرلرکه قورینت ایله آتیه نیک رقابتی هرایکی طرفکده قورسیری اله کچیرمک آرزوسنده بولنسدن نشأت ایتش و بورقابت یکر می یدی سنه محاربه سنی و یونانستانک اک خالص قانک اقسنی موجب اولمشدرکه سیبوت و پاتراس دکنز غوغالری، پلاته، پوتیده، خالکیدیه، مدالی محاصره لری، مدالی و پلاته اسیرلرینک وحشیانه اعدامی، نیسیاس وده موستن (۴) اسمنده کی جنراللرک قتلی، نه غوص نهری جنکی (۵)، نهایت لاکدومونیه لیلرک اتیه لیلره تفوقی بو محاربه نیک وقایع ونتایجننددر. یونانستان حریتک زوالندن سوکره قورسیر باربارلرک تحکمی آتیه قالمشدر؛ مؤخرآ ایلیریا قرالیچه سی توتانک غروری جزیره اوزرینه رومالیلرک حدت و سلاحنی جاب ایتمشدر. قاراتاچه لیلرک متفق اولان ماکدونالی فلیپ رومالیلردن بویکی مفتوحه لرینی آلمق ایستدیه ده موفق اوله مادی. قورسیر، روما و پرسه آره سنده بر محاربه میدانی اوله رق بیوک اسملری حائر خیلی رومالیلرک حرکات حریبه سی و یاخود جنککرده وجودیله کسب شهرت ایتدی. مارکوس تهره تیوس وارو، فعالیت عاقبت اندیشانه سیله قورسیرده — یومپه نیک عمومی قوماندانایله ادریاتیک دکنز خرسزلری اوزرینه کیده جک اولان — رومادونانسانک

(۱) Δρέπανον

(۲) قورسیرا (Coreyra) اسمی حقیقده آدره آموستوکسیدینک «قورنو تصویراتی»

آرنده و اخته رایله سه، لیبنی طرفندن یازیلان حاشیه لره مراجعت. میلان، ۱۸۱۱، ص ۲۴.

(۳) اودیسه، بزم ۸.

(۴) توسیدید، ۴، ۳۲، ۶۸ و ۸۶.

(۵) قسه نوفون، اولیپ یونان تاریخی، ۴۳، سنه ۳ و ۴.

طائفه لرینی قورتاردی (۱). اوتیکلی قاتون قبرسدن عودت ایدرکن قورسیرده چادرلرینک احتراقنده مدت اداره سی دفاترینی ضایع ایتمش و بو حادثه ایسه قاتونک عفتی حقنده سناتونک امنیتینی برقات دها اظهاره وسیله اولمشدر (۲). چیچه رون، رومادن کیلیکیایه و کیلیکیان رومیایه سیاحتنده یدی کون قورسیرده ، یدی کون ده قاسوپه ده قالدی (۳). سه زارایاه بومه آره سنده کی محاربه داخلیه ده مارکوس بیولوس، غولار غالبک حرکاتی ترصد ایتک اوزره یوز اون کمیدن مرکب بردوناما ایله قورسیر لیماننه کلدی. قاتون، فارسال محاربه سنده مغلوب اولان اردونک بقیه پریشانی و فراری سناتورلری آطه ده طویلادی؛ فلیک محاربه سندن سوکرده دو میسیوس نه نوبار بوسک یونان دکیزینه نظارت ایتمی ده بو آطه دن وقوع بولمشدر. تیبول، صتمه دن قورسیرده خسته لانتش (۴)؛ آغریین، چوجقلمی و ژه رمانیکوسک رمادی ایله برمدت بوراده قلمشدر (۵). نورماندیالیر، روبه رک اوغلی بو هه موند قومانده سنده و سچیلیا قرالی برنجی روژره زماننده ایکی دفعه قورسیری بیزانسلیردن المشردر (۶). قسطنطنیه ایتمپرا. طور لغنک لاتینلر آره سنده تقسیمنده بو آطه و ندیکلیلرک حصه سنه دوشوب اون اوچنجی عصرک بدایتنده دوج زیانونک زمان اداره سنده مالکانه اوله رق اصیل عالمه لرم ویرلمشدر [۷]. مؤخرأ قورسیر، نابولی قرالترینک اندن تکرار و ندیکه انتقال ایدرک اون دردنجی عصرک نهایته دوغری دوج انتونیو و نهیره اطه یه امتیازات جدیده اعطا ایتمشدر.

یونس بکک قادرغه لرینک غمراهه نیقو طرفندن تعقیبندن برای سوکره، سلطان سایمان، اولونیه ده کی [۸] اردو کاهندن خیرالدینه، قورفویه عزیمت ایتمی امرینی کوندردی. بونک اوزرینه عثمانی دنونماسی اطه یه دوغری یلکن آچه رق لطفی پاشانک یکرمی بش بیک کشی و اوتوز طوپدن مرکب اولان قول اردوسنی اورایه چیقاردی (۲۵ اغستوس). ترکرک و صولتی متعاقب قلعه دن آنجی اوچ میل مسافه ده

(۱) وارو (Varro)، *De Re rustica*، ۱، ۲. پلوتارک، پومبک ترجمه حالی.

(۲) پلوتارک، قاتونک ترجمه حالی.

(۳) چیچه رون، عالمه مکتوبلری ۳، ۵، ۶، ۱۶، ۲ و ۹، ۵، ۹ و ۲.

(۴) Alb. Tib. شعر حزین، ۳.

(۵) تاسیتوس، شتون، ۱، ۸.

(۶) موستوکسیدی، قورفو تصویراتی، ۲، ص ۱۵۱ و ۱۵۵؛ روموآلدالد *Romuald*

فارسال شتونی.

اولان پوتامو یغما ایدلدی . درت کون سوکره وزیر آياس و مصطفی پاشا لر ، روم ایلی بکلر بکی ، یکی چری اغاسی ، آقینجیلر اغاسی یکریمی بش بیك کشیک برقوت ایله کلدیله ؛ اوچ کون اوچ کیجه متادیا مملکتی تخریب ایلدیله (۱) .

قورفوده محصور وندیکلیر حرکتسز طور میورلردی ؛ برجلره برچوق طوب چیقارلادی ؛ دیرکلر و کسلمش اغا جلرله شهرده سد شکنده استحکاملر یابدی . ۱. ایلولده محاصر لر قلعهدن بر میل مسافهده مالیهه رو قایاسی دینلن طاشک اوزرینه اللی لیرهلق برطوب یرلشدردیله ؛ بو طوب اوچ کونده یالکز اون طقوز دانه آتهرق اونکده یالکز بشی هدفه اصابت ایتش و دیرکلری شهرک اوزرندن آشهرق دیکزه کیتمشدر (۲) . ۲. ایلولده پادشاه قورفو آطه بسنک قارشینده و قرهده واقع باستیاده اوتاق قوردردی ؛ وزیر اعظم آياس پاشا ایله خیرالدین پاشا قادرغه لرندن قلعهدن اوزرینه برقاچ کولله آتدیردیله سهده ای نشان آلمادینگی ایچون بونلر برمضرتی موجب اولمقسزین قارداشیو قربنده اطه نك ساحل شرفینده دوشدی (۳) . قورفونج بر فورطنه محاصره اردوسنک عملیاتی تعطیل ایتدی ؛ لکن آياس پاشانک کیجه یاریسی استحکاماتی استکشاف ایچون شهرک خندق کنارینه قدر ایله بله مسنه مانع اولمادی . آياس پاشانک اختاری اوزرینه سلطان سلیمان برقاچ کون اول کیسیله برلکده اله کچیرلش اولان قورفولی بر تاجر معرفتیه ، قوماندانی تسلیم اولمغه عودت ایدلدی . محصورینک حیات واموالته ایلیشمه مکی تعهد ایله برابر بولیه سفرنده امضا ایدیلن شروط تسلیمی نقض ایله اهالی بی اسیر اوله رق آوب کوتورمش اولان ترک رؤسائیک اعدام ایله مجازات کوردکلرینی واسیرلرک مملکتلرینه اعاده ایدلکلرینی بیان ایدلدی . مدیران ، پادشاهک احتیاطینه جواب ویرمدیلر (۴) . آله سساندر و ترون قومانده سنده بولنان محصورین طوبیجیلری عثمانلی طوبیجیلرندن ای اداره اولندی ؛ ایکی قادرغه باتیرلدی ، و یالکز برکولله ایله خندقده درت کشتی اولدیله . یالکز برطوب ایله استحصال ایدلش اولان بو صوک تأثیر ، طوبیجیلرک اووقتی حالته کوره فوق العاده عدولته رق عثمانلی مورخلرینک روایتلرینه نظراً پادشاه بیك قلعه نك تسخیری بر مسلمانک ممانته معادل اولمیه جغنی بیان

(۱) مارمورا، (Marmora) قورفو تاریخی، وندیک، ۱۶۷۲، ص ۲۳۶-۲۴۰ و ۳۰۱

(۲) کوازو تاریخی ، ص ۲۰۲ .

(۳) روزنامه نك قیدینه کوره پادشاه بوکوندن اعتباراً استانبوله عودته نیت ایلشدر .

سردار صفتیه سفرده بولنان لطفی پاشا بو محاصره حقنده انجق برقاچ سوز سوبلر .

(۴) کوازو تاریخی ، ص ۲۰۳

ایله محاصره نك رفعی امر ایتمشدرد (۱). عثمانیلر برای سرائی، پوتامو کوینی مالیه رو قیاسنی ضبط ایده رک باشلیجه موقع اتخاژ ایتش ایدیلر. سلطان سلیمان، اوترانتو برونده برطاغ اوزرنده واقع و جزیره نك مر کزندن دهامستحکم اولان سنت اثره لوقه سنه درت دفعه هجوم اجرا ایتدردی (۲). تصادف ایتدیکی ناقابل غلبه بر مقاومت، عزیمته قرار ویردردی. ایلولک ایدیسنده عسکر کیلره بینمکه باشلادیلر. سکز کون صکره جزیره ده ترک قالمش ایدی. لکن قورفو اوکنده مغلوبتیرینک آجیسنی بوتیرتو نك احراقی و پاقسونک تسخیریه آلدیلر (۳).

آلی هته صوکره پادشاه استانبوله کیروردی (۱۱ ثمر بن اول). امید اولتدینی درجه دن پک آرتیجه ویرمش اولان بوسفرک کشاندنه بوسنه والیسی خسرو بک یوه ربوزهن وویوده سی مراد، دالماجیانک برقاچ قلعه سی اوزرینه دهامو فقتیلی تشبثانده بولنش ایدیلر. نتیجه کامله ایله تنوج ایدن برقاچ سفردن صوکره خسرو و مراد کلیس (۴) قلعه سنی محاصره ایتدیلر. بوقلعه چیقلماز برقا یا اوزرنده کائن اوله رق مقدمه مجارستانک ترکر طرفدن استیلاسنده قرال به لایله چوققلرینه التجا گاه اولمشیدی. عثمانیلر، قلعه یه هیچ برطرفدن امداد کله مک و شوصورتاه عسا کر محافظه سنی تسلیم اولمغه مجبور ایتک ایچون ایکی قله بنا ایتدیلر (۵). بش بیک کئی ایله کلیسک استیخلاصنه شتاب ایدن پیه ر قروسیچ تامیله مغلوب اولدی. عسکرندن پک آز بر مقدراری قاچهرق قورتیله بیلدی. کلیس قوماندانی، قروسیچک ترکر طرفندن بر مزراغه صاپلانتش اولان باشنی کورونجه امید خلاصی قالمیوب اطاعت کوستردی (۷). مراد، بربرینی متعاقب بوزقو، به ریزلو، اوبروواج قلعه لرینی آلدی [۹]. دیگر طرفندن ده

(۱) عالی، ۳۵ نجی حادثه، ق ۲۴۹. پچوی، بومناسبتله عالیدن نقلاً حکابه ایدرکه ۱۵۹۰ (۱۰۰۷) تاریخنده وارسده محاصره سنده بر کولله برصیره ده دور مقده اولان سکز ترک عسکرینک باجافلرینی قیره رق بونلردن بشی متعاقباً جریحه لرینک تأثیرله وفات ایتشدر. (۲) کوآزو تاریخنی، ص ۲۰۳.

(۳) مارمورا، ص ۲۱۰. پاروتا، وندیك تاریخنی، ۸۶، ص ۶۱۳.

(۴) پچوی، ق ۶۵. مجار مورخلری وربوزهن سنجاق بکی البوراد تسمیه ایدرلر.

(۵) پچوی، ق ۶۵. جلال زاده، ۱۹۵. صولاق زاده، ق ۱۱۲. عالی، ق ۲۴۹.

ایستو آئی ۸۸۱. قانونا، ۲۰، ص ۱۰۴۲. فردی، ق ۲۵۴.

(۶) پچوی، ق ۶۵. جلال زاده، ق ۱۹۵. صولاق زاده، ق ۱۱۲. عالی، ق ۲۴۹.

قانوناده ایستوانی، ۲۰، ص ۱۰۴۲. کوآزو تاریخنی، ق ۲۰۸. فردی، ق ۲۵۴.

(۷) ایستوانی، ۱۰، ۱۳.

بوسنه والیسی خسرو بک و یحیی اوغلی محمد پاشا دولت عثمانیه ایله فردیناند آردسندده منعقد صلحه رغماً مجارستان اوزرینه تعرضده بربرینه رقابت ایدیورلردی. فردیناند، بوتعرضاتی طور دورمق ایچون دراوونک ساحل شرقیسندده واقع قاپرونجاده اون اتنی بیک پیاده و سکز بیک سواریدن مرکب براردو طوبلادی. همان جمله سی هوسار اولان بوسواریلر لوی پی کیری و پول باکیچ ایله اخیراً نائل عفو اولان اشقیار ایسی لادیسلاس مورونک قومانداسی اتنده بولونیورلردی. دیگر رؤسا ارسندده بوهمیالی اوبر شیلیک، اوستریالی هاردهک قوتی ژول، ایستریالی ژان اونغاند، قارینتیلی هراسم ماگهر، تیرولیه لی لودرون قوتی لوی، اردونک باش قوماندانی قارنیوله لی قاجیانهر جلب نظر دقت ایدیوردی (۱). سمندره والیسی یحیی اوغلی محمد پاشا مجارستان اردونک قاپرونجاده طویلاندیغنی خبر آلتجه ووقواردده امدادینه کلیری ایچون الاجه حصارده قارداشی احمد بکه، بوسنه والیسی خسرو بکه، ایزو ورنیق بکی جعفره، مراد و یوده پیه اولاقلر کوندردی (۲). بوسیره ده قاجیانهر اردوسی سکزنی بیوک چاپده (۳) قیرق طقوز طوب ایله والپو قربنده قاراشیچانی کچمش و محاصره ایده جکی اسهک دیوارلری آلتنه قدر کیش ایدی؛ آنجق محمد بک متدیاً از عاجنه مبنی حال تدافعیده قائمه مجبوریت کوردی. برچوق افلاقلیلر، بوهمیالیلر، چاکستلر، ناسادیستلر (طونه کچیلیری) مارتولوزلر (صربیه عسکری، حدود محافظتی) (۴) مجارستان اردوگاهنک اطرافنه طولهرق طوپلرک آت و اوکوزلرینی آلدیلر، و مهمات و ارزاق و رودنی کسدیلر؛ اردوگاه او قدر یاقیدن تصدیق اولندی که هیچ برنفر استحکامات خطندن ایلری تجاوزده جرات ایده میوردی. هردود موقعنده لوازم بوله بیلمک امید قاجیانهری رجته سوق ایتدی؛ لکن ووقا نهرندن کچیا یکن کویری بیوک چاپده طوپلرک ثقتنه طیانهمیوب قیرلدی؛ طوپلرده صویه دوشه رک باتدی. قاجیانهر محاصره طوپلرینی ترک ایتمه مجبور اولهرق (۵) صحرا طوپلریله بونلرک آرابه لرینی زنجیرلرله بربرینه باغلا یوب ایکی صف اوزرینه ترتیب

(۱) قانوناده ایستوانفی، ۲۰، ص ۱۰۴۵.

(۲) پچوی، ق ۶۹.

(۳) پچوی، ق ۶۹، بونلری بل ییز تسمیه ایدر.

(۴) پچوی ق ۶۹ و ایستوانفی.

(۵) کذالك.

ایندی؛ اوصورتده که اردو بونلرک آره سنده متحرک بر استحکام ایچدن کیدورکبی
 یورر ایدی. ده آقو وارده، مارتولوزلرینسک اڤ کزیده لریله برلکده اولان ییجی
 اوغلیله کلیس فاتحنه تصادف ایندی. مع هذا خرستیان اردوسی وریجو طاغنگ
 اڤ یوکسک تپه سنی شدتلی قار یاغارکن کچدی؛ لیکن مستوی اراضی به وصولنده کچیده
 کندیلرینی بکلمکده اولان ترک سواریلرینی قارشیلرنده بولدیلر (۱). ۱۵۳۷ کتون
 اولنک برنجی کونی ایکی طرفک سواریلری بربریله طوتوشدیلر؛ شورنجی مصادمه ده
 ویانه وگونش محاصره لرنده اوقدر شرف قازانمش ونوستاد جوارنده قلم بک فرقه سنی
 محو ایتمش اولان پول باکیچ اڤ شجاعتی آرقه داشلریله برابر قورشون دانه لری
 یاغموری آلتنده جان ویردی. ینه اوکونک آقشامی قاچیانره، غوریا وشیرو قوبولیه
 آره سنده کی صحرا ده اردو قوردی؛ مطلقا ایکی مخرجدن برینی آتخاب ایتمی لازم
 کایردی: بری قاسیقادن والپویه کیدن کچیده که اوچ فرسخ اوزونغا نده بر اورمان آره سندن
 کچیوردی؛ دیکری غوریانی صولده براقه رق نائل عفو اولمش اشقیار ایسی لادیسلاس
 موریه عائد اولان سنت الیزابت قلعه سنه کیدن کچیده. باش قوماندان، اردوینی شو
 بولندینی حال مخاطره دن چیقارمه نك وسائلی حقتنده مذا کره ایتمک اوزره برحرب
 مجلسی طویلا دی: اوزون مذا کره دن صوکره والپویولندن رجعته دوام ایلمکه
 قرار ویرلدی؛ لیکن لادیسلاس موریه کیجه قلعه سنه کیده رک ژان اونغاند وپاپاس
 سیمون اردودی دخی اونی تعقیب ایله عسکر لرینی قلعه به ادخاله موفق اولدیلر؛ لوی به کری
 ایله قاچیانره دخی کوندوز اولمازدن اول آچاقجه قاچدیلر. لودرون قوتی او یاندینی
 زمان مجارستان، ایستیریا، قارنیوله عسکرینک کندیسینی براقوب کیتدکلرینی آکلادی؛
 یاغلبه ایتمکه، یا اولمکه قطعاً عزم ایله اردوه قالان تیرولیلر، اوستریالیلر، قارینتالیلر،
 بوهمیالیلرله برلکده خطوه بخطوه عثمانیلرله مجادله به قرار ویردی. ات ایله صفرک
 اوکندن کچه رک عسکری، وظیفه لرینی ایفایه تشویق وقاچمقدن که جک عاری اخطار
 ایتمکده ایکن برنفر: «کوزل سویلیورسک، لودرون؛ سنک اتی، بزم ایسه یالکز
 ایکی ایاغمز وار؛ سن بزدن قولای قاچه بیلیرسک» دیه باغیردی. بوسوزلر اوزرینه
 لودرون آتدن اینوب بوصورتده سوزینی کسمکه جرأت ایدن نفری قیلجیله
 اولدردکن صوکره سلاح ارقداش لرینه خطاباً: «قارداش لر، بنده سزکله
 برلکده پیاده غوغا ایده جکم» دیدی (۲). آت لرینی خسته لره، مجروح لره داغیدوب

(۱) په سله، ویانه محاصره سی.

(۲) ایستو آنفی، ۱، ۱۳، قولونیا تمثیلی؛ اندن نقلاً ته نکلی وفسلر.

حرکت امرینی و یردی؛ اردو کاھندن چیقار چقماز عثمانلی سوارینک هجومه اوغرا دی (۲ کانون اول ۱۵۳۷). قارینتیا معاونه قوماندانی ماگر، پارلاق شابقه سی واوزرنده کی توپلرایه خصمک سلاھلرینی هر کسندن اول کندی اوزرینه دعوت ایدردی. هر طرفدن اوزرینه هجوم اولنه رق تلف اولدی؛ فقط حیاتی بهالی صادی. اوستریالیر، رئیسلیری کوزینگر، زورژ تافهل، گه بهارد بهلزر، لئونارد لامبرک ترکلرک انه وشد کدن وتورن. قوتی نیقولا مجروحاً قاچدقندن سوکره اتلاف ایدلیر. آنجق رئیسلیری آلبرشیلکک دها بدایت محاربه ده الحاقجه ترک ایتمش اولدینی بوهمیالیرک قلیجدن کچیرلمسی هپسندن فجیع اولدی. باشندن وکو کسندن آغیر مجروح اولان لودرون، معیتده کی تیرولیلیرله برابر حوضک کنارینه قدر رجعت ایتدیرلدی. شو صورتله صقیشدر لمسیله هر طرفدن احاطه ایدن دشمنه مقاومت ایده میهرک — کندی ده جسور اولدینی ایچون ارباب جسارتی تقدیره مقتدر اولان — کلیس بیکی مراد بکک اخطاری اوزرینه اوچ آلی تیمارلی ایله تسلیم اولدی. اسپرل استابوله کوندرلیر؛ فقط یاردرلنده اصلا امید التیام اولمایان لودرون، محمد بکک امریله محافظلری طرفندن اولدرلدی. اردوگاه ایله هپ توپلر غالبلرک انه کچدی. عثمانلیرک آلدقلمی طوپلردن خصوصیه بری اوزونلغی وچاپیله نظر دقتی جلب ایدوردی که او توزسنه سوکره سیگهت محاصره سندره واون التنجی عصرک صوک محاربه لرنده «قاچیانره» طوپی (۱) اسمیله تکرار میدانه چیتدیغنی کوره جکزر. پول باکیجک، لودرونک، ماگه رک باشلری پای تخته کوندرلدی (۲). زورژ تافهل وگه بهارد بهلزر — مؤخرأ توماس ناداسکی طرفندن بر محاربه ده طوتیلوب اسارتده بولندیریلان — مراد اغا ایله مبادلله اولندیلر. فراری په کری وقاچیانره ویا نه ده حبس ایدیلهرک برنجیسی غراچ وئنسپرک محبسزنده رؤیتدن محروم اولوب انجقیدی سنه طور دقندن سوکره قورتیله بیلدی؛ ایکنجیسی قوستانچا قلعه سندن فرار ایله بوسنه سنجاق بیکی محمد بکله مخبرده کیریشدیکی خالده خیانتنه تشریک ایچون برضیافته دعوت ایلدیکی زیرینی طرفندن اولدیرلدی (۳).

(۱) «سلاسیکی» ده «فوجیان طوپی» .

(۲) ایستو آنفی، ۱۳، ص ۲۱۶، قولونیا تمثیلی .

(۳) ایستو آنفی . پچوی، ق ۶۰. قاچیانهرک خیانت کوسترمش اولدیغنک عثمانلی مورخی، لسانیه تأیید اولمسی بووقعه نك صحتی حقنده هیچ شبهه براقاز . جلال زاده، ق ۲۰۰، صولاق زاده، ق ۱۱۲، عالی، ق ۳۵ نجی حادثه، ق ۲۴۷، لطفی ق ۸۳ و ۸۴، فردی، ق ۲۷۰، کبی عثمانلی مورخلرینک قاچیانهری قوچیانه تبدیل ایتلمی ایستو آنفی ایله قانته میرک (سایان ۱، ن ۱۵) فوجیانوس وقوہباق شکلنده تبدیل ایتلرندن دها قابل عقودر .

مجارستانده شووقایع جریان ایتمکده و سلطان سلیمان قورفو اوزرینه سفرینک نتایجندن خشنود اوله میهرق ارناوودلق سواحلی ترکیایه استانبوله عودت ایتمکده ایکن وندیکیلرله کرک قرده، کرک دکنده جنک دوام ایدیوردی. قورفو محاصره سنک رفعی متعاقب مورده سنجانی حکومتده بولنان وزیر قاسم پاشا (۱) مالو ازیا و ناپولی دی رومانیا اوزرینه کیده رک بوایکی بلده یی محاصره یه امر آلدی؛ قورون و مودونک ترکندن سوکره بوایکی موقع جمهور ایله بایزید ثانی آره سنده عقد اولنان عهد نامه موجینجه وندیکیلرده قالمش ایدی. قپودان پاشا خیرالدین باربروس، سرعسکر لطنی پاشا دونانمانک ایکی ثانی استانبوله کوتوردکن سوکره تیش قادرغه و اوتوز چکدیری ایله هنوز وندیکیلرک آنده بولنان اطهری تکرار ضبط ایتمک اوزره آف دکنی دولاشدی. بو اطهرک برچوغی کرک مدافعه و سائظنک فقدانندن، کرک خیرالدین باربروس اسمک و ردیکی دهشتدن دولانی ایلك اخطارده عرض تسلیمیت ایلدیلرکه شواطهر او جمله دندر: بومیروس (۲) طرفندن برکتلی قویون سوریلریله، بوغدا ایله، شرابیه ستایش اولنان و یونانک اک بیوک حکما سندن بقای روح نظریه سنک ایلك ناشری و فیثاغوره قدیم حکمت اشراقیونک (۳) معلمی فره کیده سک وطنی بولنان سیرا، یاخود سیروس [شیره]؛ آسیاک — والده سنک همیتله قالدین لباسنده و قرال لیتومه دک جاریلری آره سنده — صاقلان دینی ومع هذا اولیس طرفندن بیلندیکی و حکام عزلنده آشیل طرفندن پیروسه حامل براقیلان دهیدامیانک (۴) طوغدینی سقیروس؛ روما ایمپراطورلری زماننده سوء شهرته مشهور برمنفا اولوب ژووه نالاک، رومالیرک فساد اخلاقندن استفاده ایتمک ایستینلره جنایتلریله اورایه تبعیده کسب استحقاق ایتلرینی توصیه ایلدیکی، طاشلقدن عبارت و تاریخ قدیمده گیرا کوس (۵) اسمیه معروف ژورا نامنده کی کوچک آطه؛ نباتادن عاری برقایاق اولوب انجیل نویس طرفندن آپوقالیسیسک (۶) محل تنظیمی اولان و متعدد لیمانلری بحر سفید قورصانلرینه التجا کاه اتحاد ایدیلن پاتموس؛ پیزانی عاٹه سنه عاٹد اوله رق (۷) دیکر آلتی شهره

(۱) یازوتا، ص ۱۶۴.

(۲) بومیروس، اودیسه، ۱۵، ۲۰۲.

(۳) دیورن لائرت (D. Inert)، سوویداس (Suida) چیچرو، Quest. Luse، ۱۰۱.

(۴) پروپرتیوس (Propertius).

(۵) جویوه، ۱.

(۶) تورنهورت، ۲، ۱، مکتوب ۱۰.

(۷) کنڈاک، مکتوب ۶.

قارشی ئومیروسک مسقط رأسی اولمق شرفی قازانمغه چایشان وشاعر اعظمه بریبوک تر به پایدیران — تاریخ قدیمده ژوس نامیله معروف — سئوس؛ کیریدیلرک مالیکانه سی اولوب قاریه لیلر طرفندن پیرا، مؤخرأ پیله آتسمیه اولنان وتاریخ قدیمده آستپاله اسمیله یاد ایدیلن ستامپه لالا (۱)؛ نهایت صناعاتیه، قوهٔ بحریه سیله آنتیه رقیب وسالامین محاربه سیله، ژوبیتهر معبدیه، روملرک تحکمندن عثمانلیرک ضبطه قدر برمنع فلاکت اولمقدن خالی قالمیان ثروتیه الی الاید شهر تکیر اولان وتاریخ قدیمده ئونون آدیله کیلان نه کین. اشبوئه گین اطه سی وقتیه آتیه لیلر طرفندن تسخیر ایله اهلایسنک بر قسمی قتل عام وبر قسمی نقل اولمش (۲)، ومؤخرأ روماقونسولوسی پولیوس سولپچیوس طرفندن ضبط ایله هان جموع اهلایسی اسیر ایدمش اولدینی کبی بودفعه ده باربروس اورادن التی بیک اسیر آمشدر (۳). عثمانلی آمیرالی پازوس، آنتیپاروس، تینه، ناقسوس آطه لرنده دها زیاده مقاومته تصادف ایتدیسه ده بومقاومت تسخیره مانع اولمایوب تأخیردن باشقه بر نتیجه ویرمدی. مرمرلیبه مشهور اولان پاروسده مقدمه قاریه لیلر وقتیکه لیلر، مؤخرأ آرقادیه لیلر و کیریدیلر ساکن اولمشلردر؛ کیریدیلرک رئیس آطیه ایلك اسمنی ویرمش، و صوکره بواسم پروپونتید ایله تراکیاسا حاکم لرندن پک اوزاق اولمایان تاسوس [طاشوز] جزیره سی مهاجرلینه کچمشدر (۴). بیزانس جغرافیا نویسی سته فانوس آطه نک پاروس اسمندن اول بربرینی متعاقب آلدینی آتی اسمی ذکر ایدر (۵). کذلک رومجه نک «پاروسلی کبی معامله ایتک» ضرب مثنی تذکیر ایلرکه خاٹانه وایمانمزجه حرکت ایتک دیمکدر؛ سکنه نک بوسوء شهرتی آلملرینه سبب شودر که میلیتادی طرفندن محصور بواندقنری زمان، تسلیمیت کوستره جککری حقدنه کی وعدلرنده خلف ایتمش (۶)، ومیلیتادینک محاصره بی رفع ایتک اوزره تأدیسه نی شرط اتخاذایلدیکی یوزتالان اچقه بی ویرمه مشلردر. ته میستوقلیس مؤخرأ کندیلرینی ویرکی آتیه آلدی؛ پدلوپونه س محاربه سی اثناسنده آمیرال ته رامن

(۱) بیزانسی سته فانوس *De Urbibus*، Stephanus *Θεωγραφία* (سفرهٔ آلمی به)

(۲) توسیدید، ۱، ۱۰۵، ۱۰۸، ۲، ۲۷، ۴، ۵۷.

(۳) پارونا، ۱، ۸، ص ۶۱۶.

(۴) مانهر، جغرافیا، ج ۹، ص ۷۵، سترابون وسته فانوسدن نقلاً.

(۵) بوالتی اسم شونلردر: دمتریاس (Demetrias)، زاکینتوس (Zachynthos)،

هیریا (Hyria)، هیله سسا (Hiliessa)، مینوس (Minos)، قاباریس (Cabarnis).

(۶) سته فانوس، *de Urbibus*، هه رودوت، ۶، ۱۳۲. میلیتادیده قورنه لیوس نه پوس.

جزیره نک یوقاری صنف اها ایسنه ویرکو وضع ایتمکله برابر بونلری ده موقراسی فرقه سنه محکوم ایشدر (۱). برمدت بطامیوسلرله میتزیداد طرفندن تصرف و اوندقدن سوکره تکرار آتیه لیلرک، دهاصوکره روماویزانسلیلرک اته دوشدی. مؤخر آوندیک ممالکنه الحاق ایدیه رک صوماریوا عاٹه سی، دهاصوکره قریسپو عاٹه سی، نهایت وه نیهری عاٹه سی حصه سنه اصابت ایتمش و بو عاٹه طرفندن ساغره دویه وصیت ایدلمشیدی . ساغره دو، ملک مستقبانی خیرالدینه قارشی شجیعانه مدافعه ایتدیه ده برقاچ کون مقاومتدن سوکره باروت قالمادیغندن بلاشرط تسلیمه مجبوریت کوردی؛ غالب، اها لیدن رچوغنی — ایچلر نده ساغره دو دخی داخل بولنق اوزره — اسیر آلوب کوتوردی (۲). قدیمانه نوس دینلن تینه آطه سی — که منبع لرینک چوقاغندن دولانی [صومعناسنی متضمن اولان] هیدروسا (Ἰδρύσσα) اسمیله ده یاد اولنور — اولا عثمانلی اردوسنه عرض تسلیمیت ایتمشیدی؛ لکن کریدیلرک معاوتی اوزرینه عصیان ایله ترکلری چیقارمش و ایکی یوز سنه وندیک حکومتی آتنده قاهره ق بوجکومتک بحر سفیده ده اک صوگ تحت حکمنده بولنان یر، بو آطه اولمشدر .

بتون جزائر بحر سفیددن یالکنز ناقسوس [نقشه] آطه سیدرکه خیرالدین ایله برعه دنامه امضا ایدیه رک بونکله دولت عثمانیه به خراجکذارلغنی تصدیق و سنوی بش بیک دوقه اعطاسنی تعهد ایلوردی . لکن اطاعتی یغمان قورتلسنی تأمین ایدمه دی؛ دوق دوقریسپو ایلك سنه نک ویرکیسنی درحال تأدییه ایتمش اولمقله برابر عثمانلی آمیرالی آطه دن نقد وامته اوله رق تقریباً بکرمی بیک دوقه آلدی (۳) . سیتلاد آطه لرینک قرالیچه سی حکمنده اولان ناقسوس — که ته زه نک ترک ایتدیکی آریادی ایله ازدواج ایدن دیونیسک تحت حکمنه کچمشدر — بک اسکی برزماندن بری پاروس و آندروس ایله اطرافده کی دیگر آطه لره تغلب ایتمشیدی . بربرینی متعاقب اسمنی و سکنه سنی دیکشیدیه رک اولا تراکیالیلر طرفندن — طوپارلاق شکندن دولانی — « استرونگیل » (۴)، سوکره تسالییا پرنسلی طرفندن « دیا » نهایت قاریه لیلرک رئیس اسمنه منسوب اولمق اوزره « ناقسوس » تسمیه اولمش ودها سوکره روم مهاجرلری کلوب اقامت ایشدر . روملر، ناقسوس مهاجرلرندن

(۱) دیودور ، ۱۳ ، ۴۸ .

(۲) پاروتنا . ص ۶۱۷ . ساغره دو ، ص ۲۴۷ .

(۳) پاروتنا ، ۸ ، ص ۶۱۷ . ساغره دو ، ۱ ، ۵ ، ص ۲۴۵ .

(۴) دیودور ، ۵ .

بعضرینک تحریکاتی اوزرینه اونلره وطنلری آلیویرمک ایستین میله عجم والیسی آرستاغوراس طرفندن وقوع بولان ایلك هجومی موفقیتله مدافعه ایستدیلر؛ لکن داتیس زمانده عجم دونانمسی آطه لر دکیزنده کی جزیره لری تالان ایستدیکی زمان ناقسوس بونلرک بدبختی مشترکنه اوغرامقدن قورتیله مادی؛ معبدلری تخریب واهالیسی اسارتله نقل اولندی (۱). ناقسوس، عجم استیلاسی مصائبی تخطرله، سالامینه وپلاته نامیله شهرتکیر اولان ایام محاربه ده یونان حریتی ایچون مجادله ایتمک اوزره بر دونانما کوندرمشدر (۲). اوندن سوکره رومالیرک زیرتحکمنه کچمشدر. آنتوان فیلیپی محاربه سنی متعاقب آطه نی ردوسیلیره ترک ایلدیسه ده آز وقت سوکره تکرار آلدی. صلیبیون قسطنطین حکومتی تقسیم ایستدکلیری وقت وندیك جمهوری بحر سفید آطه لری کندی حسابلرینه تسخیر ایتمک اوزره اسیلر اذکانه مساعده ویردیکندن مارقو ساتوتو ناقسوس، پاروس، انتپاروس، میلو، ارگه نتریا، سیفانتو، پولیاندره، نانیو، نیو، سانتورین (۳) آطه لری ضبط وایمپراطور هانزیدن «ارشپهل [جزائر بحر سفید] دوقه سی» براتی اخذ ایلدی. دولت عثمانیه سنوی ویرکی ویرمکی تعهد ایدن ژان قریسپو، سانتودن بری جزیره نك یکرمنجی دوقه سی وناقسوس، خیرالدینک جولانلرنده عثمانلی پادشاهنه اطاعت ایستدیردیکی جزیره لرك اونجیسی (۴) ایدی.

ناپولی دی رومانیا شهری — که اساطیر، تأسیسی نپتونک اوغلی نااوپولیوسه قدر چیقارر — عثمانیلر طرفندن، قورفونک استخلاصندن اعتباراً اون سکزای محاصره ایلدی. دکیزه دوغری اوزامش بر دیل اوزرنده انشا اولنش اولان بو موقعک بر طرفی یاناشلماز قایانر ودیگر طرفی دکیزدر؛ منفرد بر قایا اوزرینه یاپیش برقله لیمانہ دشمن کیلیرینک کیرمه سنی منع ایدر. موقعک طبیعی اک ضعیف اولان نقطه سی، یعنی شهری قرده ربه ربط ایدن پالامه دتپه سنک تحت حاکمیتده بولنان جهتی برج وقه لرله اک زیاده مستحکمدر. شهرک بو طرفدن طاغ ایله دیل

(۱) هرودوت، ۶، ۹۶.

(۲) دیودور، ۵، ۵۲.

(۳) تورنفور «شرقده برسیاحت حکایه سی» ۱، ص ۲۵۴.

(۴) سقیروس، ژورا، پاتموس، شامپاله، نیو، اکینه، پاروس، انتپاروس، تینه،

ناقسوس (Seyros, Jura, Pathmos, Stampalaea, Nio, Egine.)
(Paros, Antiparos, Tiné, Naxos.)

آرہ سندھ صیقتشمش اولان مدخلی بر محاصرہ اردوسنہ مشکلاتہ معروض بر یکیددن باشقہ برشی براقاز؛ لیمانک خار جندہ دیک قایلاردن عبارت ساحل قرہ بہ عسکر چیقارلسنہ حائل اولدینی کبی بر جوق یرلرک صیغ اولسی اولدقہ بیوک کیملرک یا ناشمہ سنہ بیلہ مانعدر (۱). ناپولنک اہمیتی وموقعنک ناقابل تسخیر اولسی فاتح سلطان محمدک ساحلرینی دعوت ایتمش ایسہدہ بلغراد وردوسدہ اولدینی کبی بورادہ دخی طالع موقعنک دیوارلری آلتندہ کندیسینی ترک ایتمش ایدی؛ ردوس، قورون ومودون فتحندن سوکرہ بوراسنی دخی آلمنی قرارلاشدرمش اولان بایزید دخی موفق اولہ مادی. سلطان سلیمان، اسلافک نتیجہ سز قالمش مساعیسنی تجدید ایچون مورہ والیسی قاسم پاشای ایتخاب ایلدی. قاسم پاشا ۱۴ ایلول ۱۵۳۷دہ آرغوسدن چیقہ رق نابولی دی رومانیا بی محاصرہ دیہ کیتدی. اولا قیرلردہ کی حیواناتک جملہ سنی طوپلادی؛ لکن موقعنک قوماندانی وەتور بوسیخیو تا آرغوس قایلیرینہ قدر کوتوردیکی ایکی هجوم ایلہ بوغاراتک انتقامنی آلدی. (۴ و ۲۸ تشرین اول) قاسم پاشا بش آی ظرفندہ ہفتہ دہ اوچ کون شہرک دیوارلری آلتندہ جولانلراجرا ایدہرک او طر فلردہ غوغا ایتدی؛ طوپدن محروم اولسی باشقہ درلو هجومہ مانع اولیوردی. شباطدہ بر قاق جاقالوس طوپی قویدیسہدہ محصور لرلرہان در عقب بونلری سکوتہ مجبور ایتدی لر (۲). نیسانک بشندہ محافظلردن ایکی یوز کشی صو آلمق اوزرہ طیشاری چیقدلری حالہ یوز کشیلک برفرقہ یہ تصادف ایتدی لر؛ بونلرک او قدر آزلقلہ کورنملری دشمنی هجومہ جسارتلندرمک ایچون ایدی. فی الحقیقہ ایکی طرف چارپشمغہ باشلار باشلاماز قاسم پاشا بیکن زیادہ آتلی ایلہ سنت۔ الی طاغنک ماناۂ مقابلہ سندن اورتہ یہ چیقدی؛ مجادلہ غایت شدتلی اولدی؛ ناپولیلیلر — رئیس لری رونقونہ و وەتور بوسیخیو داخل اولمق اوزرہ — الی یکیٹ غائب ایتدکن سوکرہ شہرہ رجعت ایلدی لر. قاسم پاشا بوموقیتدن استفادہ یی ملاحظہ ایلہ شہرہ مضرتدن زیادہ قورقو و برمش اولان طوپلری پالامہ تپہ سی اوزرینہ یرلشدرمک ایچون اون کون اوغراشدی آنحق یدی ہفتہ سوکرہ، یعنی حزیرانک سکزندہ محصور لر اوزرینہ بیوک چاپدہ طوپلرلہ آتس ایتمکہ باشلادی؛ ینہ حزیرانک اون آتیسندہ نابولیدن اوچ فرسخ

(۱) پاروتا، ص ۶۱۵. قورونللی (Coronelli)، خاطرات تاریخیہ وجغرافیہ، بنہ بومؤلفک *Il geo redivio* اثرینہ مراجعت، ص ۴۷.

(۲) کوآزو تاریخی، ص ۱۰۶ — ۱۰۸، ونڈیک، ۱۵۴۹.

مسافه ده پالائو قاستروده بولنان اردو کاهنی ترک ایله شهره بیک خطوه مسافه ده عزیزه و نه راند کلیسای قریبه یرلشدی. برنجی هجومده خارجی استحکامی ضبط ایله احکام ایدرک اورادن و ندیکیلیر اوزرینه غایت شدتلی آتش ایتمک باشلادی. قاسم پاشا ۲۰ اغستوسده غایت بیوک برطوب تعیین ایتدی که یومی اوچ قنطار اغیرلغنده یکر می طاش کولله آتیوردی؛ محصورلر بو طوبی «فراقالوسو» یعنی کیمیک قیران تسمیه ایتدیلر. پالامه تپه سی اوزرینه موضوع بیوک چاپده سکز طوب ایله خارجی استحکام اوزرینه یرلشدرلش اولان دهها کوچک دیکریدی طوب (۱) شهر اوزرینه دائمی آتش ایتدکیری کبی شو صورتله دشمنی آیقویه رق عثمانلی عسکرینی محافظه ایله بونلرک خندق کنارنده کی قایالر اوزرینه یکر می خطوه اوزونلغنده بر استحکام انشا ایتلرینه مساعد اولمش ایدی. محصورلر اکثریا کیجه لری مردیونلرله دیوارلردن اینه رک خندق کچرلر، و خندق اوتله طرفنده کی قایالردن ضیرمانه رق استحکاملرده یرلشمش اولان ترکارک اوزرینه دوسترلر، خیلی آدم اولدیره رک اسیرلرله عودت ایدرلردی. قاسم پاشا نتیجه سز قالان بو قدر مساعدیدن و دشمنک متادی یوریشلرندن یوروله رق ۱۴ تشرین تانیده محاصره یی رفع ایله آرغوسه عودت ایلدی؛ و ندیکیلیر اونک عودتی عقبنده پالامه تپه سنی اشغال ایلدیلر؛ مع هذا قره غول محاربه لری بتون قیش و ایرته سی بهار انناسنده دوام ایلدی. قاسم پاشا نابولی قوماندانی پیزانینک خلل پذیر اولتی بیلمین مدافعه سی قارشیسنده رجعت ایتدکن صوکره آرغوسه کیتلی مقدارده عسکر براقه رق کندیس ایله بنجته یه چکلدی [۱۰] (۲).

نابولی دی رومانی محاصره سی، سلطان سلیمانک بوسته سلطنتده تاریخ عسکرینک بر صفحه سی اولمقدن باشقه برشی دکدر: پادشاه بالذات بوغدان بکی اوزرینه یوریدی؛ خیرالدین باربروس بحر سفیده و ندیکیلیر و اونلرک اللرنده کی اطه لر اوزرینه جولانلرنده دوام ایلدی؛ مصر والیسی سلیمان پاشا بحر احمرده پورته کز دونانماسیله جنک ایتدی. بو اوج محاربه نک حکایه سنه کیریشمزدن اول مختلف شعبات اداره ده وقوعه کلن تبدلات مهمه یی ذکر ایتمک ایجاب ایدر.

ابراهیمک سقوطندن صوکره — اولجه یازدیغمز وجه ایله — آياس پاشا وزیر اعظم

(۱) و ندیک مورخلری «*Sacri Passavolanti*» دیورلر. «*Sacri*» کله سی .. ترجه ده سقر (۲) دیمک اولان «*falco sacer*» دن مأخوذ اولوب چاقولوس و یا خود بالیز طوبی معنا سنه در.

(۲) کو آزو تاریخی. ق ۲۰۸.

اولش ایدی. بومناسبتله ایکنجی وزارتہ کلن قاسم پاشا، طمع و ارتکابندن دولای آزوقت ظرفنده عزل ایله یرینه روم ایلی بکلم بکی مصطفی پاشا تعیین اولندی. بکلم بکی مصطفی پاشایه خلف اولان لطفی پاشا برمدت صوکره اوچنجی وزارتہ نائل اولدی [۱۱]. لطفی پاشا اشبو وزیرک و بکلم بکلک صفتیله درک پوی و قورفو سفیرلینه سرعسکر اوله رق قوماندہ ایتمشدر. وندیکیلردن اون آطه المش اولان خیرالدین استانبوله مظفرانه عودت ایتدیکی زمان پادشاه کندیسنی دیوانده کال التفات ایله قبول ایلدیکی حالده لطفی پاشا موقتاً نظردن ساقط اولمش ایدی. عثمانلی مورخلری بوتوجهسزملکک سینی بیلدیرمیورلر؛ یالکیز عزل و برقاچ کون صوکره ابقا اولندیغنی سویلورلر (۱). وزیر نانی مصطفی پاشا ۳۰ مایس ۱۵۳۸ (۱ محرم ۹۴۵) ده وفات ایتکلہ یرینه لطفی پاشا، اونک یرینه ده روم ایلی بکلم بکی محمد پاشا تعیین قلندی. آناتولی بکلم بکی اولوب قبریس فاتحی لالا مصطفی پاشانک قارداشی بولنان خسرو پاشا بالآخره لطفی پاشانک وفاتیله اونک یرینه کلدی؛ رستم پاشا دیار بکر بکلم بکلکندن آناتولی بکلم بکلکنه، بالی بک روم (آماسیه) بکلم بکلکندن دیار بکر بکلم بکلکنه کچدی؛ سنجاچ بکی حسینہ آماسیه بکلم بکلکی ویرلدی (۲). اسقلا و ویناده پوشه غالوای جدیدی یحیی اوغلنه و یریلهرک سمندرہ سنجاغی ده آرسلان پاشایه توجیه اولمشدرکه بوذات مؤخرأ بودینه نصب اولمشدر؛ سلطنت سلیمان نہایتہ دوغرو کندیسندن بحث ایدیله جکدر (۳). داود پاشا، اوزمان بحر احمرده عثمانلی دوناتماسنه قوماندہ ایتکلده اولان خادم سلیمان پاشانک یرینه مصر والیسی اولدی (۴). پادشاه، مدت غیبوتنده استانبولک محافظه سنی صدارت قائممقامی صفتیله فرهاد پاشایه و آسیای صغرانک نظارت عمومیه سنی آیدین و صاروخان والیسی شہزادہ مصطفایه تودیع ایلدی (۵). اوصیره ده برفلورانسہ ایاجیسی، استانبوله آغیرهدیلر ایله دوق قوزمه دومه دیحینک برمکتونجی کتیردی؛ پادشاه ایتالیان مأمورینک استانبوله

(۱) فردی، ق ۲۷۵ و ۲۷۶.

(۲) کذلک، ق ۲۷۹. عالی، ۳۶ نجی حادثہ، ق ۲۵۰.

(۳) عالی، ۳۵ نجی حادثہ، ق ۲۴۹؛ فردی، ق ۲۵۰.

(۴) سلیمان پاشا مصر والیکلنه ۹۳۱ (۱۵۲۴) ده چاغریله رق ۹۴۱ (۱۵۳۴) ہ قدر

قالیدیدی؛ اوکا خلف اولان خسرو پاشانک یرینه ایکی سنہ صوکره یرنه سلیمان پاشا نصب اولنہ رق ایکی سنہ دہا مأموریت ایتشدر.

(۵) عالی، ۳۶ نجی حادثہ ق ۲۵۰. جلال زاده، ق ۲۰۶.

اقامتى تمديد ايلسنى طلب و سفره مصارف يوميه سى ايجون كايلى آچه تخصيص ايلك صورتيله فلورانسەك بو حر كتندن خشنودى كوستردى . عثمانلى تاريخنك ذكر ايتديكى ايلك « تعينات » يعنى سفرانك طعاميه سى اوله رق طرف شاهانه دن ايلك و ريلان آچه بودر (۱). بوغدان يكرمى ايكي سنه دن برى دولت عثمانيه تابعيتنى طابقمه ده اولدينى حالده (۲) پادشاه بو مملكتك پرئسى راره شك احوالندن ممنون اولمادىنى جهته اوزرينه سفر آجدى . ويانه سفرى انسانسه بوغدان بكي راره شك ايلچيسى توتول لوغوته بودين پيشكاهده اردوى عثمانى يه كله رك افديسى طرفندن پادشاهه تأمين عبوديت ايلشدى ؛ عودتنده سليماندن برات آلدى كه سربستى آيىنى و بلك انتخابى حقتك بويارلره (اصليزادگان) اعطاسنى متضمن ايدى ؛ شوقدر كه انتخاب طرف دولتدن تصديق ايديله جك ايدى [۱۲]. بويارلردن مركب برهيتت مبعوثه نك علامت تابعيت اولمق اوزره هر سنه استانبوله درت بيك دوقه ، قرق قيسراق ، يكرمى طاي كيتيرمه سى قرازالاشدرلدى . سلطان سليمان ويانه دن عودتنده هدايى مقررهنى بالذات پيه راره شدن آله رق مقابلنده سراسره قابلى بر سمور كورك (وزيرلره مخصوص لباس) ، ايكي توغ (سنجاق بكي علامتى) ، برقوقه (يگى چرى اورته باشلرينك سرپوشى) اعطا ايدى . بوندن باشقه توتول استانبوله افديسك نامنه بر سراى انشاسنه مساعده الدى كه اليوم [مورخك زماننده] بوغدان سرايى ناميله موجوددر (۳).

صوك زمانلرده راره شى كرك خراج (۴) تأديه سنده امتناع كوسترمسندن (سلطان سليمانك برخه شريفى خراجك طلبنى منع ايتديكى جهته بو ممكن كورلنز) ، كرك دولت عثمانيه نك دوستى اولان پولونيا قرالى سيگيسموندايابه محاربه و مجارستان قرالى فرديناند ايله مذاكراته ابتدار ايتمسندن و آلوازبو غريتيك قتلده مدخدار اولمقله مضمون بولمسندن دولايى پادشاهك غضبى دعوت ايلش ايدى (۵). بوغدان

(۱) فردى، ق ۲۷۹. بومورخ، ق ۳۵۰، فلورانسەك بر ايلنجى سفارتندن بحث ايله دوقه يى كاه « فرنجه بكي »، كاه « فرنجه سردارى » ديه ياد ايلر .

(۲) ۱۵۱۶ء. انكهل، بوغدان تاريخى، ص ۱۰۴ و افلاق پرئسى ناكون بسارابانك حكومتى .

(۳) قانته مير، سليمان، c c اشارتلى حاشيه، ص ۲۲۹.

(۴) قانته مير، z c اشارتلى حاشيه، ص ۲۲۲. عالى، ۳۶ نجى حاده، ق ۲۵۰. سبب

محاربه اولمق اوزره خراجك تأديه سنده انتظام سزاق وقوعى و دولتك دشمنلرینه پاره كوندرلسنى ذكر ايدر .

(۵) نوواشيش (Kovachich) ك (Scriptores minores rerum hungaricarum)

سفرینی صوک سببه عطف ایتک لازم کلیر . سلطان سلیمان استانبولدن باباسنک ،
 بایزید ناینک ، فاتح محمدک تره لرینی زیارتدن صوکره ۱۱ صفر ۹۴۵ (صالی ،
 ۹ تموز ۱۵۳۸) ده حرکت ایلدی . ایزتسی کون مصطفی پاشادن طول قالمش
 اولان همشیره سلطانینک وفاتی وقوع بولدی . ادرنده پادشاه یکی روم ایلی بکلر
 بکی خسرو پاشایله بصره ده عرب بکی امیر رشیدک اوغلنی دست بوسه قبول ایلدی ؛
 امیر رشیدک مبعوثی اووقته قدر مستقل قالمش اولان پدیری نامنه پای تحتک آناختارلرینی
 پادشاهه تقدیم ایلدی ؛ سلیمان یالکز خطب . وسکه حقوق سلطنتی محافظه ایله رشیدی
 امارتنده ابقا ایلدی (۱) . باباطاغنده سلچوق پادشاهلری زماننده برطاقم ترک مهاجرلریله
 تانارستان دوریجی سینه کلوب یرلشمش اولان اختیار ترکمن صالتق دده نک مزارینی
 زیارت ایلدی . قریم خان صاحب گرای سکز بیک سوارسی وبتون اوغلانلری
 واوغللری ایله باشده عثمانلی اردوسنه التحاق وپادشاهه عرض عبودیت ایتمدی [۱۳] .
 اردو طوب صدالریله ویکچر یرلرک اوچال سلاح بوشالمرلیله اوتاغ هایونی قوردقندن
 صکره یاش شهرینی آتسه ویردی ؛ راره شک بکی یابدردیفی سرانی ایله بتون کلیسالر
 یاندی . پادشاه سمندره سنجاق بکنک سواریلرینی و تانارلری فراری بکلک تعقیبنه
 مأمور ایده رک کندیسی ده اردونک بقیه سیله اونلرک آرقه سنندن حرکت ایلدی ؛ افلاق
 بکی طرفندن کوندریلن اوچ یوز اولاح پیشدارلق ایدیوردی (۲) . پیه ر راره ش
 صیق اورمانلر ایچندن ترانسیلوانیایه قاچدی . عثمانلیلرک تقربنده سوچاوا شهری
 مستحکم اولقله برابر مدافعه یه چالشمقسزین تسلیم اولدی . یاره دولو فیچیلر ایله
 مالی مخزنلر ، قیمتدار کورکلر دولو مغازلر ، کموش کاسه لر ، آلتون جلدلی انجیللر
 قیمتلی طاشلر ایله مزین قلیجلر ، وویوده نک بتون خزینه سی غالبلرک اله کچدی (۳) .
 سلطان سلیمان بویارلری دعوت ایده رک اونلرک رجاسی اوزرینه راره شک قارداشی (۴)
 آتیه نی بوغدان بکلکنه تعیین ایله امارت علامت لرینی ، یعنی قوقه ، سمور کورکلی
 قافتان ، طبل و نقاره ، توغ و سنجاق ویردی (۵) . اتیه ن راره شه ویریلن براتده

نام اثرده ص . ۵۸ *De rebus gestis Joannis Regis Hungariae autore Verantio*

(۱) عالی ، حاجی قالفه نک روم ایلیسی ، ص ۲۷ — ۳۰ .

(۲) عالی ، ق ۲۵۰ .

(۳) عالی ، ق ۲۵۱ ، پچوی ، ق ۷۳ فردی ، ق ۲۹۱ جلال زاده ، ق ۲۱۸ . انککل ،

ص ۱۸۱ .

(۴) روزنامه سلیمانی « صوک بکلک قارداشی » برینه سهواً اوغلی یازار .

(۵) پچوی . عالی ، جلال زاده . فردی ، صحائف مذکورہ .

بعدما وویودنهك ایکی سنهده بر ویرکی بی بالذات استانبوله کتیرمسی، احتراقی اسباب سفردن برینی تشکیل ایدن طونه اوزرنده واقع کیلی قلعه سنک یکیدن انشاسی، آق کرمان شهرینک مستحکم حاله قونلمسی، وقره دکنز ایله دنیه ستر و پروت آره سنده کی اراضینک خراجکندارلق صورتنده آق کرمان محافظلرینه ویرلمسی درج اولندی (۱).

سوچاواده سیگیسموندک بر ایاجیسی — که سلیمانک عزیمتدن مقدم، قیمتدار هدیه لر تقدیم ایتمک اوزره استانبوله گمشدی — (۲) متبوعنه التفاتی نامه لر ی حامل اوله رق اعاده ایدلدی؛ اوصیره ده، بودینه صیغیدینی ظن اولتان راره شک تسلیمینی تکلیف ایتمک اوزره راره شک سراینه بر چاوش کوندرلدی (۳). اردو پروتی کچنجه (۴ تشرین اول ۱۵۳۸) بوغاندن آلان اراضی آق کرمان وکیلی سنجاغی نامیله برلوا اتخاد و حسن بکه توجیه اولندی. ایساقجی کوپر یسنده، پادشاهک بوراده طوپلانملرینی امر ایتمش اولدینی بتون ممالک عثمانیه اولاقلری ظفر نامه لرله محال مختلفه یه ارسال ایدلدی (۴). بغداد والیسی سلیمان پاشا عزل ایله یرینه ذوالقدر بکار بیکی محمود پاشا تعیین قلندی. پادشاه یانبولیده، ولی بولندیغی دیار بکردن کلنکده اولان رستم پاشایله باباسنک اخیراً قزاندیغی مظفریت خبرینی کتیرمکده اولان خیرالدین پاشانک اوغانی قبول ایتدی. سلیمان یانبولی حوالیسنده شکارایله کلنمکده ایکن قبودان پاشا مظفرانه استانبوله کیردی: پادشاهک قیش موسمنی امرار ایده جکی ادرنیه عزیمتله عرض عبودیت ایتمک اوزره مساعده آلدی (۵). سلطان سلیمان

(۱) عالی، پیوی. جلال زاده، فردی. انکهل، ص ۱۸۱. [وسط ولایت بغدادن بر مقدار اراضی افراز اولنوب پروت نهرینک اق کرمان طرفندن قلیج [کیلی] نام شهرک مقابله سنده تورلی صوبنه و انجه یه قدر حدود تعیین اولنه رق بو حدودک ایکی طرفندن ایکی قلعه بنا اولنقی شرطیله ... پیوی، ح ۶، ص ۲۱۲. مترجم]

(۲) فردی، ق ۲۸۴.

(۳) پیوی، ق ۷۳.

(۴) جلال زاده، ق ۲۲۱، شوا بالتره اولاق کوندرلدیکی یازار: لورستان، کردستان، آزر بایجان، کورجستان، دمشق، حلب، قره مان، روم (اماسیه)، ازدرخان، اسکندریه، جزائر، صاروخان، کرمان، آیدین، اسپانیا، بالاسهک (۹)، پورتکیز، بوسنه، سمندره، هر سک، ایزوورنیک و آلولویه.

(۵) پیوی، فردی، جلال زاده پادشاهک ادرنیه وصولی ۲۹ جمادی الاولی (۲۳)

تشرین اول) اوله رق تعیین ایدبورلر.

ادرنه یه کله رڪ بايرام صيره سنده بوغدان ايلچيلرينك آغير هديه لرني قبول وخيرالدين پاشانك چكن ياز ائسانده بحر سفيدده كي محاربه لري حقتده ويرديكي تفصيلاتي استماع ايلدي (۱) .

خيرالدين بحر سفيد سفرينه استانبولدن آنجق قرق قادرغه ايله چيقمشيدى؛ چونكه دكيز موسمى حلونده — وزيرلرك كندى مصرفلريله انشا ايتلمرى پادشاه طرفندن امر اولتان — يوز كميدن يالكزاونى ختام بولمش وقصور طقسانى هنوز ترسانه لرده ، وياخود تجهيزاتي محتاج اكمل برحالده بولمش ايدى. خيرالدين بتون دوناما برلشمدجكه دكيزه چيقمق ايستميوردى ؛ لكن وزيرلرك برخدعه سي نيتنى دكشدردى : شويابه بر شايعه چيقارديلركه اندره آ دوريا ، صالح رئيسك مصردن كتيرمكده اولدينى يكرمى تجار كميسنى اله كچيرمك ايجون قرق قادرغه ايله كريد آچيقلرنده دولاشمقده در (۲). بوخبر او زرينه خيرالدين اوچ بيك يكي چرى و امراى بحريه ايله (۳) برلكده — مالوس كورفزينك مدخلنده كي يدى آطه نك (۴) قرده يه اك قريي اولان اسكياتو (سياتوس) ه متوجهاً يلكن آچدى برقايا اوزرنده مبنى اولان سياتوس قلعه سي اتى كون التى كيجه آچيلان كدكاردن دو كيه رڪ يدنجى كون هجوم ايله ضبط ايدلدى . خيرالدين محصورلردن بر چوغنى قليجندن كچيروب اوچ بيك درت يوز كشى ده اسير آلدى. استانبولدن حر كشتدن هنوز تجهيز اولنماش اولان طقسان كمى ايله صالح رئيسك يكرمى قادرغه سي ده سياتوسده اميرالك قوتنه اتحاق ايتدى ؛ شو صورتله دونامانك قوتى يوز كمى به ، يعنى بوسفر ايجون مقتضى كورنمش اولان درجه يه واردى (۵) . عثمانلى دوناماسى سياتوسدن اغري يوز قارشيسنده واقع سقيروس اطه سنه يلكن آچدى. نامى طاشلق اولان طوبراغندن آلفقده بولنان سقيروس دولولپرلك دكيز حيدودا قلريله ، ته زه نك ، اورايه نفى اولنه رق

(۱) فردى ، ق ۲۹۱ . جلال زاده ، ق ۲۲۲ .

(۲) حاجى قافله ، تاريخ اسفار البحار . ق ۲۳ . فردى ، ق ۲۹۴ . پچوى ، ق ۷۳ .

جلال زاده ، ق ۲۲۱ . على ، ۲۷ نجى وقعه ، ۱ ق ۲۵ .

(۳) قوجه ايلدن [از ميدن] على بك ، تكه دن خرم بك ، صيدان على بك ، علائيه دن

مصطفى بك . اسفار البحار .

(۴) سياتوس (Sciathus) ، سقوپلوس (Scopelus) ، هالونه سوس

(Halonesus) ، اوده ميا (Ludemia) ، په پاره توس (Peparethus)

زهرونسيا (Gerontia) ، سقانديله (Scandile) .

(۵) حاجى قافله ، اسفار البحار ، ق ۲۳ .

ترك حیات ایتسیله مشهوردر (۱). بو طرفلری تخریب ایدن ترك قورصانلربنك هجوملرینی اکثریا موفقیتله دفع ایتشیدی؛ لیکن بودفعه عرض مطاوعت ایتسی ایچون باربروسك برکورنمی یتشدی. سنوی بیك آلتون ویرکی آلتنه آلدی، و استانبوله غنیمتله دولو یدی کمی کوندردی (۲) ۱۵۳۶ ده تسخیر ایتمش اولدیغی تینه آطهسنه سنوی بیك بش یوز دوقه ویرکی قویدینی کچی سهریفوس (۳) و آندروس آطه لرینه بیکر آلتون طرح ایتدی (۱۳ تموز ۱۵۳۸) (۴). خیرالدین استانبوله عزیمتدن برآی صوکره کربد آطهسنه بر نزول یابدی. رتمو و حانیه موفقیتله مدافعه ایتدیلر؛ لیکن میلوبوتامو وستیلرک اهاالیسی قاچهرق یغمايه معروض اولدیلر؛ غالبلرک بوراده بولدقلری ذخیره ایله طوپلر کمیلره نقل اولندی. سکسان کوی یاقلدی (۵). خیرالدین قندیهدن — جزیره ده بر زمانلر موجود بولان یدی ودرت شهردن — که «نه بتاپولیس» و «ته تراپولیس» ناملریله معروفدرلر — سقاریاتو — (قدیم قاریاتوس) — یه توجه ایتدی؛ آنجق خیرالدین بو تسخیراتی اجرا ایتدیکی زمان اوشهرلردن یالکوز اوچی موجود ایدی. برقاچ کون پیستویپاده (۶) طور. دقدن صوکره استانطویه دوغری یلکن آچهرق کندی قادرغه لرینی آلدیغی نفرات یحریه نك راكب بولندقلری کمیلری ده (۷) اوراده بر اقدی. ستامپالادن، خرستیان قادرغه لرینی اورمق ایچون هر طرفه قورصان کوندردی (۸). بو سفاریله بوندن اولکیسینده خیرالدین وندیک آطه لرندن یکر می بشته ایتمش واون ایکیسینی ممالک

(۱) سترابون، ۹. بلوتارک، εν Κίμωνι

(۲) حاجی قالفه، ق ۲۴.

(۳) حاجی قالفه یالکوز بر آطه دیور؛ پچوی اسمی ویریور. [استندیل، آندره سیرفو،

پچوی، ج ۱، ص ۲۱۳. مترجم]

(۴) ایرتهسی سنه قورسینو سوماریوا (Corsino Sommariva) فرانسز

ایلیسی واسطه سیله، سنوی اوتوز بش بیك اچّه ویرمک اوزره جزیره بی تملك ایتشدر.

بومناسبتله وبریئن «بحر سفیدک اسکی دوقه و حکمدارلری تاریخ جدیدی» عنوانیله ۱۶۹۸

پارسده مطبوع آرده مندرج اولان فرمانه مراجعت.

(۵) حتی عالی اوچ یوز دیور.

(۶) پیری رئیسک بحریه سنه کوره «ایکی». بو اترک مورخده برنسخه تامهسی برلین

کتبخانه سنده ناقص برنسخه سی، دره سد کتبخانه سنده دهها آرز ناقص برنسخه سی وارد.

(۷) «لوند فرقه لری».

(۸) «کوکالو کمیلری»، اسنار ابحار.

مفتوحه دن اولمق اوزره ویرکی آلتنه آلهرق اون اوچی تخریب ایلشدرد.

خیرالدین پاشا، پاپا ایله وندیک واسپانیانک مجتمع دونامالری مشهور اقسیم یرونی قارشیسنده کی آرته کورفرزنده کائن پروزه قلعه سنه هجوم ایتمک تدارکنده یولندقلرینی خبر آلمسی اوزرینه یکریمی ایکی کمی ایله تهید اولنان نقطه یه کتدی. خرسیتانلر قوتجه چوق فائق ایدیلر؛ زیرا وندیکک سکسان، پاپانک اوتوز آتی اسپانیانک الی، قادرغسی وار ایدی [۱۴]. عثمانلی دوناماسی آرته کورفرزینه کیر کیرمز، خرسیتان دوناماسی پروزه اوکنه کلوب تیمور آتدی (۱) (۲۵ ایلول — ۱ جمادی الاولی). متفقلرک قره یه چیقمق ایچون یابه یله جکلری هر درلو حرکته مانع اولمق امریله قورصان مراد، طورغود، کوزلجه، صالح رئیس پیشدارقونلدی. دشمن ایلک باشلامق نیتده کورنیوردی؛ خیرالدین اوچ کون صوکره کورفرزدن چیقوب خرسیتان دوناماسنه میدان اوقودی. دوریا بر حرکت رجیه اجرا ایتسی اوزرینه دمدار بولنان وندیک امیرالی قاپه للو کمیلرینی چوروروب پروزه اوکنده بولنان عثمانلی کمیلرینه شدتله یوریدی؛ لکن خیرالدین کورفرزه کیرمکی مناسب بولدی؛ خیرالدینک — قاپه للونک شدتلی آتشی آلتنه کچیدک مدخلنده بربرینی صقشدیرمقده اولان — قادرغهلرنده بیوک برقارشقلق کورنمکده اولدینی حالد دوریا رجعت امری ویره رکسانته ماوره آطه سنده قاپو دو قاتویه چکلدی. ایرته سی کون (۲۸ ایلول) خرسیتان امیرالری بر مجلس حرب قوردیلر؛ دوریا محاربه دن چکنمک رأینده یولندی؛ لکن اونک رأی قبول اولنمادیغندن ایکی دونامما یکیدن بوی اولجدی. عثمانلیلرک صاغ جناحی طورغود (۲)، صول جناحی صالح رئیس و مرکزی خیرالدین قوماندنده سنده ایدی. دوریانک قرار سز حرکتلری عثمانلی امیرانک سربست و جراتلی هجوملرینه قارشى کله مدی؛ ایکی وندیک قادرغسی هوایه اوچوب برونیک، برده پاپا قادرغسی ضبط اولنهرق ایچنده کیر قلیجدن کچیرلدی. کجه نک حلولی عثمانلیلرک شومو فقیتلرندن استفاده یه مانع اولدی؛ خرسیتانلر شوصورتله ده بیوک ضایعاتدن قورتیلوب هر بری بر طرفه طاغندیلر، وسانته ماوره صولرندن چقیدیلر. خیرالدین اوغلنی خرسیتان قبودانلرندن اسیردوشن ایکی کشی و خبر مظفریت ایله — اوزمان

(۱) اسفارانبحار، ق ۲۵. پچوی، ق ۷۴. جلال زاده، ق ۲۲۴. فردی، ق ۲۹۵

عالی، ق ۲۵۲.

(۲) ساغرمه دو، ص ۲۶۵.

یانبولیده بولتان — پادشاهه کوندردی. یانبولی شهرنده شتک یاپیله رق سلطان سلیمان،
آمرانک خدمته مکافاتاً خاص هایوندن التوق اوزره خیرالدینک مخصوصانه یوزبیک
اچمه ضم ایتدی (۱) .

خادم سلیمان پاشانک بحر احمرده هندستان و عربستان اوزرینه سفری خیرالدینک
بحر سفیده — قسم کلیسی دوریانک حرکتسز لکنه معطوف اولوق لازم کلن —
موفقیتمدن ده یوکسک بر اهمیتی حائزدره. عربستان و هندستان محاربه لرینی موجب
اولوبده عثمانلی حکومتمده بیکی بر توسعی انتاج ایدن اسبابی بوراده ذکر ایتمک مقتضیدره.
پروزه محاربه بحر یه سندن اون ایکی سنه مقدم، یعنی موهاچ محاربه سندن آز
اول سلطان سلیمان مجارستان ایله عربستانک ایکیسنه بردن عطف نظر دقت ایتمشیدی،
نصل که شووقالینی تحریر ایتمکده اولدیغمز زمانده دخی بوغدان و هندستانک هر ایکیسنه
بردن سفر آچوق تصورنده بولمشدر. جسور قبودان سلیمان رئیس — بر قاق عرب
عاصیسینی تأدیپ و کندیسنک اسمنی سبا اقلیمی حدودینه قدر نشر ایتک اوزره —
بحر احمر ساحل لرینه کوندرمش ایدی (۲) . ابراهیم پاشا، مصر اداره سنی تنظیم
ایتدکن صوکره بو خطه نک والیلکنه قیصه بویلو و فقط شجاعتی مجرب اولان
و نقصان اعضاسی کندیسنی افعال عظیمه یه اقتدار سز بر اقامان — شام بکار بیکی خادم
سلیمان پاشایی تعیین ایتمشیدی (۳) . سلیمان پاشا طنطنه یی سومکده وزیر اعظمدن
کری قالماددی: عساکر محافظه سی کوز لاکلاری نادر و بنیه لری قوی بیک دلی قانلیدن
مرکب اوله رق بونلرک جمله سی التون کمر قوشانیر و اوزر لرینه قیمتدار خنجر
طاقار لردی (۴) . تاریخ سلیمان پاشایی مدح ایدر و امیر جاتم حراوی ایله اوغلی
امیر الحاج یوسفک قتلندن باشقه خطاسنی بولماز (۵) . سلیمان پاشا قاهره قلعه و محله سنی تزین

(۱) حاجی قافله . اسفار البحار ، ق ۲۶ .

(۲) عالی، ۱۲ نجی وقعه، ق ۲۲۹ . پجوی، ق ۳۲، و دیگر عثمانلی مؤرخلری . پیرو
براغادینوک ماریی سالتووده . ج ۴۱، مندرج ۶ مایس ۱۵۲۶ . تاریخی راپورندن :
*Sulyman Reys capo di armata di India a di 25 del passato parti di
qui con tre navi, tre galere grosse fornide di artilleria, sopra la quale
è andati 4000 homini.*

(۳) پجوی، ق ۷۹ : « چار ... صاحبی » درت قلبی کبی شجاعتمدن کنایه .

(۴) پجوی .

(۵) المنح الرحمانیه و تاریخ سیبلی ، ق ۵۴ .

وقصون (۱) محله سنده برزوايه وبری قلعه ايچنده سارياده وديکری نیل اوزری بولاقده ايکی جامع انشا ایلدی. خطه مصریه دن النان ویرکی نی «مصر خزینه سی» ناميله ایلک استانبوله کوندرن اودر. اوقافک اداره سنی بالذات درعهده ایده رک شومعامله اسلافده نمونه امثال اولدی؛ لکن بواداره مؤخرأً ايکی چری اغاسنک الیه دوشدی (۲). سلیمان پاشامصری اون سنه حکمت ومانتله اداره ایتدی [۱۵].

گونش سفری ائساننده پادشاه، سلیمان پاشایه سويش لیماننده سکسان قادرغه وصدال ومعونه یلدرمسنی امر ایتشدی (۳). لکن بودونانمک کاملاً تجهیزدن مقدم، سکز یوزبیک دوقه یه بالغ اوله رق ایران سفری مصارفک تسویه سنه تخصیص قلمش اولان مصر ویرکسنی بالذات ابراهیم پاشا اردوسنه ایصال ایتمکه طرف پادشاهیدن هامور اولدی. سلیمان پاشانک خلفی خسرو پاشامصری برسنه اداره ایتدکن صوکره خزینه یه سکز یوزبیک یرینه برملیون ايکی یوزبیک دوقه ادخال ایلدی. سلطان سلیمان بوتزیدی خبر آلمسی اوزرینه بوسنه وارداتنک اولکی سنه یه نسبتله فضله سنک خزینه دولته ویرلمسنی منع ایله برابر شو اچمکنک فضله سی ظلمدن حاصل اولوب اولمادیغی اکلشلمق اوزره تحقیقات اجراسنی امر ایلدی. خسرو پاشا، سلنی زماننده مصر وارداتنک دون اولمی بردونانما انشایی مصارفدن نشأت ایلدیکنی ومع هذا حاصلاتک برکت اوزره اولمی وتارالارک ده ائی اروا ایلدی ویرکونک تأدیبه سنی تسهیل وتنظیم ایتدیکنی اورته یه قویدی. پادشاه، خسرو پاشانک شوصورتله تبریه ذمتنی قبول ایتدیسده بر مدت صوکره عزل ویرینه سلیمان پاشایی نصب ایلدی. درت یوزبیک فضله واردات ایمراطور والانسک [۱۶] قدیم صویولرینک تعمیرینه صرف اولدی که بوجه ایله حاصل اوله جق صو پای تختی اسقا ایده جک ایدی.

سلیمان پاشانک مصر والیلکنه اعاده سی، خسرو پاشانک فرط غیرتندن دولانی پادشاهک حاصل ایتدیکی اندیشه دن زیاده ایران سفرینی تعقیب ایدن سنه ایچنده یرهند ایلیچیسيله برهند شهزاده سنک کله سندن نشأت ایتمش ایدی. بوشهزاده دلنهی پادشاهی سلطان اسکندرک اوغلی برهان بک ایدی که بیوک بابرک اوغلی و — نامنک دلالت ایتدیکی وجه ایله مغول ایمراطورلرینک اک بیوکی اولان — شاه اکبرک

(۱) محمود بن یوسفک «تاریخ مصر» ص ۵۴. سهیلی، ق ۵۴.

(۲) النج الرحمانیه. سهیلی. نزهة الناظرین.

(۳) پچوی. ترکیه نیک [برنوع کمی دیمک اولان] باجه کله سی ایتالیا بجه ده دائماً fuste

کله سیله ترجمه اولنور.

باباسی (۱) مغول حکمداری هایونک عساکر کثیره سی اوکندن فرار ایتمکده ایدی. سلطان سلیمان، برهان بکی صورت ممتازده قبول ایده رک یومی اوچ یوزاچه (الئی دوقه) تخصیصات ویردی. بوفراری شهرتکیر ایله برلکده ادرنه به گجرات حکمداری بهادرشاهک برایلچیسسی کلدی؛ گجرات حکمداری ده دلهی سلطانک دشمندن قوروقمده اولدیی جهته خزینه لرینی اولجه مکده امنیت آلتنه آلمش، و «دیو» نامنده کی لیمانی الهچیرن پورتکیزلره قارشى خادم الحرمیندن استمداد ایتمکده بولمش ایدی. بهادر شاهک باب هایونه کوندردیکی هدایای تمینه آره سنده آلمش، بیک «کروره» (۲) تخمین اولتان برکمر جلب نظر دقت ایدیوردی. سلیمان پاشایه، قامبا یا حکمدارینک معاوانته کیمک اوزره درحال بردونانما تجهیزسی ایچون امر ویرلدی؛ لکن تجهیزاتک ختامندن اول خبر الندی که بهادر شاه پورتکیزلر طرفندن اعدام اولمشدر (۳). پاشا بهادر شاهک مکیه وضع اولتان خزینه لرینی استانبوله ایصال ایلدی که التون وکמוש دولو اوچ یوز صندوقدن مرتب ایدی (۴).

خیرالدین باربروسک دونانماسی بحر سفید آطه لرینی تسخیر ایچون آق دکیز بوغازندن چیقمقده ایکن (۱۳ حزران ۱۵۳۸) سکسانک سلیمان پاشاده سویش لیانندن حرکته عربستان سواحلنه توجه ایدیوردی. او قدر شیشمان، او قدر اختیار ایدی که یرندن قالمق ایچون درت آدمک معاوانته محتاج ایدی؛ لکن بتون قواسنی محافظه ایتمش، فعالیت وجسارتنندن برشی غائب ایتمه مش ایدی (۵). قومانده ایتدیکی

(۱) فردی، ق ۲۴۶.

(۲) فردی، ق. ۲۵. فردینک حسابنه کوره بر «کروره» یوزبیک دوقه طوتار؛ بناه علیه بوکمر الئی ملیون دوقه، یاخود، اوچ یوز ملیون اچه قیمت جسیمه سنده ایدی. [مورخک کروره «Croré» دیدیکی، یوزبیک معناسنه اولان کرور لفظندن عبارت اوله جقدر. مترجم] (۳) پچوی، ق ۷۶. جلال زاده، ق ۲۲۱. تفصیلات ایچون «Mamuel de Baria y Sousa, the portugues Asia. Londres 1694» ج ۱، باب ۸. مراجعت. بهادر بوئرده بادیرو *Badiro* وهایون ئوماؤم (Omaum) شکلنه قولمشدر.

(۴) فردی، ق ۲۷۸. بهادرشاهک خبروفاتی ادرنه به شوال ۹۴۴ (شباط ۱۵۳۸) ده

واصل اولدی.

(۵) *The portugues Asia, 1, ch, 10, p 433 viaggio et impresa, che fece Solymán Bassa del 1538 contra Portughesi per racquistar la città del Diu in India. Verez., 1545* سلیمان پاشا حرم پادشاهی خادم لرندن اولوب بکی چریلردن دکل ایدی: *His face ugly and belly so big, he was more like a beast than man, his age 80 years.*

دونا نما یتش ایکی یلکنندن مرکب ویکرمی بیک کشی بی حامل ایدی (۱). بونلرک ایدی بیکی بیکی چری ایدی؛ وندیک ایله دولت عثمانیه آرسنده صلح منقطع اولدینی زمان تبحار کیلرندن جبراً آلنه رق عثمانلی قادرغله رینه قونلش اولان برچوق وندیک اسیری ده بولونیوردی. دوناما زبیدی کچرک (۲۹ صفر — ۲۷ تموز) عدن اوزرینه توجه ایتدی. عرب امیری عامر بن داود سلیمان پاشا طرفندن حیلله ایله آمیرال کیمسنه کتیر یاره رک اسیر ایدلدی، عدن اراضیسندن برسنجاق تأسیس و بهرام بکک محافظه سنه تودیع ایدلدی. برقاچ هفته صوکره سلیمان پاشا عسکرینی گجرات سواحانه چیقاردی؛ قوقه وقات نامنده ایکی قلعه بی هجوم ایله ضبط وایلول ابدالزنده دیو شهرینی محاصره ایدلدی. عثمانلیلرک طوپلری آرسنده تقریباً برقفطاراقتلنده گولله آتار جسیم طوپلر وار ایدی (۲). بودرلو افواه نارینه نک دوکلندن زیاده سویش برزخندن بحر محیط هندیده دیو دیوارلرینه قدر نقللری شایان تعجبدر. محاصره بکرمی کون سوردرک شومدت ظرفنده پورتکیز قوماندانی آنتوان دوسیلو درا موقعی کمال شجاعته مدافعه ایتدی؛ بتون محافظلر، حتی پورتکیز قادینلری بوشجاعته اشتراک کوستردیبلر. سلیمان پاشا اردوسنده قحط ظهوری تأخر ایتدی؛ دیوبلده سنک بیکی حکمداری محمود پورتکیزلرک منفعتنه خدمتله عثمانلیره بیه جک تدارکندن امتناع کوستردیکندن عسکر کیلره چکلمکه مجبور اولدی. محمود، کوستردیکی امنیت مقابلی آمیرال کیمسنک بیوک دیرکنه صلب اولنمش اولان عدن عرب امیرندن دهها احتیاطکار کورنمش ایدی؛ سلیمان پاشانک اصرارلرینه رغماً دونانمايه کلدی؛ شبهه سزکه اونک حقدنده عدن امیرینک وزبید امیری احمدک حقدنده کی معامله یاییله جق ایدی. یمن حکومتی کردستان فاتحی بیقلی محمد پاشانک اوغلی مصطی بکه ویرلدی. سلیمان پاشا اون آی غیبوتدن صوکره ۲۲ شوال ۹۴۵ (۱۳ مارت ۱۵۳۹) جدله لماننه داخل اولدی؛ اوندن صوکره حج ایچون مکبه عنیمت ایدرک قاهره طرفیله استانبوله کلدی. سکساناک عربستان فاتحنه شرف ویرمک ایچون کندیسنه دیوانده وزرا آرسنده یر تخصیص ایدلی (۳).

(۱) حاجی قافله، اسفارالبحار، ق ۲۶.

(۲) *The portugues Asia, I, p.438. Carrying balls above 90 pounds weight*

(۳) تاریخ اسفارالبحار، ق ۲۷ پچوی، ق ۷۷. فردی، ق ۳۱۴. جلال زاده.

صولاق زاده. لطیف، ق ۸۸. «پارس کتبخانه سی ایضاحات و مستخرجانی» اثرنده، ج ۴، ق ۴۴۴، «برق الیانی» به مراجعت.

یانغین ، وبا ، وزیر اعظمک وفاتی بوغدان ، ونديک ، عربستان سفرلرنده قازانیلان مظفریتلرک ویردیکی نشئیهی بوزدی . ۱۷ صفر ۹۴۶ (۴ تموز ۱۵۳۹) ترسانه محلهسنده او قدر شدتلی بریانغین چیقدی که ترسانهده بولنان اسیرلرک جملهسی آتش ایچنده تلف اولدیلر ؛ حریق سوق روزکار ایله لیمانک اوته طرفه کچهرک خسارات عظیمه ویردی ؛ بوفلا کتدن طقوز کون صوکره وزیر اعظم ایاس پاشا وبادن وفات ایتدی . ایاس پاشانک اصلی ارناوود ایدی ؛ اوچی ده راهب اولان اوچ قارداشی انالرینک اقامتکاهی اولان اولونیهده یاشایورلردی (۱) ؛ ایاس پاشانک ، سلفی ابراهیم پاشا قدر ونديک منافعه مساعد بولنش اولسی شایان تعجب دکلدر . آیاس پاشامستقیم وحق شناس برآدم شهرته مالک اولهرق فقط قادینلره ابتلاسندن دولایي تعیب اولونوردی ؛ خانهسنده قرق قدر بشیک بولندیی اولمش ووفاتنده یوز یکرمی چوجوق براقشدر (۲) . وزیر اعظمک ، سلفنک مملکتندن اولوب برارناوود ایچون مزیت نادره اولمق اوزره علمیه ممتاز بولنان وزیرنالی لطفی پاشایه ویرلدی . لطفی پاشا آیاس پاشا طبیعتنک مخالفی اولمق اوزره قادینلری سومیه رک اونلری دائماً استحقار ایدردی ؛ تزوج ایتمش اولدیغی [۱۷] همشیره سلیمانی حقدنه کی سوء معامله سی ایکی سنه صوکره قاین برادرینک کوزندن دوشمسنی موجب اولمشدر . مأموریتندن عزلنده زوجه سی تطلیق ایتدیریه رک دیمتوقیه نفی اولندی ؛ برچوق اثر یازمشدر که بولردن بری مؤلفنک انفصالندن اون ایکی سنه صوکره یه قدرکان دولت عثمانیه تاریخیدر [۱۸] .

۱۵۳۹ صوک بهارینک بدایتده سلطان سلیمان آسیا طرفلرنده صیده چیقمق اوزره استانبول بوغازینی کچدی ؛ بروسه یه وصولنده اهالی آتله له قارشى چیقمش اولملریله بوسواری الایندن حس ایتدیکی خشنودسنلغی اظهار ایتدی . تبعه سی طرفندن بردها بویولده بر نقصان حرمته اوغرامامق ایچون تیمارلی سواریلردن باشقه سنک آت ایله استقباله کلملرینی منع ایدر بر امرنامه نشر ایتدی . پادشاه بروسه ده آنجق سکز کون قاله رق استانبوله کلک اوزره کبری دوندی ؛ آق دکیز بوغازندن کچرکن بوغازک فرنگلرک اصولنده احکام ایدلمسنی امر ایلدی . ۱۵ جمادی الاولی (۲۸ ایلول) پای تخته عودت ایلشدی . بایزید و جهانگیر اسمنده کی ایکی شهزاده سنک سنتی ایچون دوکون یاییله رق تشرین تانینک اون برندن یکرمی آلیسنه قدر اون بش کون دوام

(۱) مارینی سانوتوده ، ج ۴۱ ، پهروبراغادینک ۱۵۲۶ سنه سی تاریخلی راپوری .

(۲) عثمان افندی ، حدیقه الوزرا : عالی ، دفتر وزرا .

ایلدی . ایلك كونی سلطان سلیمان آت میداننه کیتدی ؛ وزیر لر ، بکلیر بکلری ، بکلیر استقبان و عرض تبریکات ایلدیلر . یکی چریلره و عساکر خاصیه محشم برضیافت ویرلدی . ارسلانلر ، قاپلانلر ، پلنیکلر ، پارسلر ، وشقلمر ، قوردلر ، زرافه لر خلقت انظار تماشاسنه قونلدی . ایرته سی کون پادشاه قاضی عسکر و دفتر دارلرک آره سنده جالس بولندی حالد و زرانک عبودیت و هدایاسنی قبول ایلدی ؛ لطفی پاشا ، عربستان فاتحی سکسانک خادم سلیمان پاشا ، صوفی محمد پاشا ، رسم پاشا ، اناتولی بکلیر بکی سلیمان پاشا ، قرده مان بکلیر بکی فرهاد پاشا دست بوس مراسمنه قبول اولندیلر ؛ فرانسه (۱) ، وندیک ایله مجارستان قرالی فردیناندک و ژان زاپولی انک ایلیچیلری بوشرفدن حصه دار اولدیلر . کوروشچیلره ، جانبازلره ، حقه بازلره ، خیالچیلره ، مسخره لره ، صوتیاریلره خلقی اکلندرملری امر ایلدی . اوندن سوکره نوبت مغنیلره ، رقاصه لره ، موسیقه جیلره کله رک حتی یهودیلر ده میدان رینه یدی باشلی اژدر کتیردیلر . وزیر لر ، بکلیر ، علما ، مشایخ ، پادشاهک ساحتندن قیمتدار هدیه لره نائل اوله رق تشریف خلتملری لابس اولدقلری حالد چکلدیلر (۲) . سلطان سلیمان اوغلارینک سنت دوکونیه برلکده قیزی مهرماه سلطانک رسم پاشایه تزویجی ده اجرا ایلدی (۳) .

قورفونک محاصره سندن اعتباراً اوچ سنه دن بری وندیک ایله محاربه دوام ایلیوردی . بو مشوم محاربه نك صوگ واقعه سی اولق اوزره وندیکلیر دالمایچاده قاستل - نوئووو قلعه سنی ضبط ایتش و فقط خیرالدین متعاقباً اللرندن آلمشدر .

دالمایچانک اک مستحکم واقعندن اولان بو قلعه نك تسلیمیه محاربه نك بدایتی ارسنده بکن مدته کرک عثمانیلر ، کرک وندیکلیر ایچون خیرلی خیرسز برچوق واقعه ظهور ایدره رک ایکی طرف متقابلاً برقاج قلعه آلوب ویرمشلردر . بونلرک تسخیر ویاخود تسلیمی حقنده بعض تفصیلات ویره جکزر .

زارا وندیک قوماندانی قامیلو اورسینی اوستروویچ قلعه سنی ضبط ایتمکی تصور

(۱) نابولی قائته لی (Cantelmi) . پاروتایه مراجعت ؛ ۱ ، ۱۰ ، ص ۷۱۵ ،

۷۱۸ ، ۷۲۳ .

(۲) جلال زاده ، ق ۲۳۳ ، ۲۳۶ . فردی ، ق ۳۱۷ و اوندن سوکره کیلر .

(۳) پاروتایه ، ۱ ، ۱۰ ، ص ۷۱۴ : « Sarebbe stato appunto in tempo delle »

solennità delle nozze della figliuola e del ritaglio dei figliuoli del

Signore, et p. 723: figliuola del Signor maritata in Ruster. براین کتبخانه

سنده دیزه ال یازیلرنده ، ن ۳۱ ، اوغورنامه نك ۳ ؛ نجی صحیفه سنده بودوکونده چیقاریلان

بیکارک دفتر و واردرکه عثمانلی اطعمه تاریخی ایچون وثیقه غربیه در .

ایتمشیدی. اوچ یوز پیاده و یوز الی سوازی نی کیلره ازکاب ایدرک (شباط ۱۵۳۸) زارادن اون ایکی میل مسافهده واشیو - زارا دینلن کویه یناشدیله؛ بتون کیجه یورودکن صوکره وقتیه تاملیه [معبدیون] طریقته شوالیهلری دعاچیسنک اقامتکاهی اولان اورانایه اصل اوله رق اوراده استراحت ایتدیلر؛ کیجه نک حلولنده یوله دوشه رک ایتیه سی کون کونش دوغارکن اوستروویچ پیشکاهنده بولندیلر، وقلعه نی هجوم ایله آلدیلر. یدی یوز ترک اولدیلر دی؛ قاعه ایچنده یاپلش خانلر یاقلدی؛ هر طرف یغما ایدیله رک اوچ بیگ حیوان اورانایه کوتورلدی (۱). وندیکلیر اوبرو اوچ سفاردونا نامنده ایکی قلعه نی ده عثمانیلردن اوقدر سهولته آلدیلر (۲). بو صوک موقعک مدافعه سنده، قاعه نک فاتحی اولان کلیس سنجاق بکنک اقرباسندن مراد تلف اولدی؛ سناتو، بعدما ترکلره مرکز حرکات اوله مامق ایچون اوستروویچ ایله برابر هرایکیسنی بیقدردی؛ ترکلر بورالردن یغما ایچون وندیک و بحارستان مالکنه عزیمت ایدر، وغنائی اورالده حفظ ایدرلدی (۳). وندیکلیرک موفقیه لری متعاقباً نادرین قلعه سنک عثمانیلر طرفندن ضابطه قارشیلانندی. زارادن سکز میل مسافهده پک یوکسک برقایا اوزرنده بنا اولمش اولان نادرین قلعه سی وندیکلیر ایچون ترصدگاه خدمتی کوروب اوموقدن دشمنک نونا، زارا، سه به نیقو، بوئیزه نا، نوویغراد اوزرینه حرکتلری استکشاف و اخبار ایتک قابل اولیوردی. سه به نیکی موراتو نامنده برمه تدی ضابط اوچ بیگ ترکی نادرین دیوارلری آلتنه قدر کتیردیکی وقت قلعه بکی وندیک. اصیلزاده سی و محافظلری قرق سوازی ایله الی پیاده ایدی. محصورلر، ترکارک عددجه تقو. قندن تدش ایدرک کندیلرینه سرستانه چکلیمکی تأمین ایدن برتسلیمیت عارینی قبول ایتدیلر؛ لکن قلعه نی بو صورتله سلاح پاتالیمقسنزین تسلیم ایتدکن صوکره الحاق قیلرینک جزاسنی چکمه کده تأخر ایتدیلر؛ ترکارک قلیچندن قورتلش اولان باشلری سن - مارق میداننده ساطیر ایله دوشدی (۴). بوسنه بکی خسرو پاشا و کلیس سنجاق بکی

(۱) کو آزو تاریخی، ق ۲۴۲. ایتو آنفی، ۱، ۱۳، نادرینک ضابطنی شباطده تسلیم اولمش اولان اوستروویچ وقعه سنندن اول کوسترمکه تاریخجه خطاده بولنور؛ چونکه نادرین ده صوکره نیسانده ضبط اولمشدر.

(۲) پاروتا، ۱، ۹، ص ۶۷۲.

(۳) ایتو آنفی، ۱، ۱۳، ص ۲۱۸، قولونیا تمثیلی.

(۴) کو آزو تاریخی، ق ۲۲۲. پجوی، ص ۶۶ و ۷۵، آیورانیه (اورانا) و نادرین.

پاروتا، ۱، ۹، ص ۶۷۰.

مرادبک برمدت سوکره صاوه اوونا نهرلرینک برلشدکری نقطهده واقع دووچایی ضبط ایتدیلر . شو مغلوبیت ، صاوه اوزرنده بولنان یازهنوویج ، سو بوج قلعه لری محافظلرینی بوموقعلری ترک ایله یاقغه مجبور ایتدی . ناداشطی وکغلوویج اسمنده ایکی رئیس شیسقا ، راوزوویج ، آغرام موقعلرینک دووچاکی عثمانیلر الله دوشمه سی ایچون اوزمان ترکلرده بولنان یازهنوویج موقعی بفته ضبط ایدرک غنائمی تقسیم ایتدکن صوکره دیوارلرینی ییقمش ایدیلر (۱) . قاجانه ر ، اوسک قربنده مغلوب اولدینی وقت بر بوهمیالی فرقه سنه قومانده ایتکده اولان جنرال دهومل ترکلری مجارستانده بودروغ وته ئیس نهرلرینک ملتقاسنده واقع توقیدن چیقارمغه چالشدی ؛ لکن عثمانیلر ، پیه رپهرونینک علی العجلاه کتیردیکی امداده رغمه بوقصبه بی ضبط ایتدیلر . پهرونی توقای آلتده وقوعه کلن محاربه ده مجروح وچکلکه مجبور اولدیغدن ترکلر قصبه یه صاحب قالدیلر ؛ آنجق طورهمه جقلرینی ا کلادقلری جهته یغما ایله ا کتفا ایدرک کلدکلی یوله دوندیلر (۲) .

دکیز کنارنده وراغوزه دن قاتارویه کیدن یولک اورته سنده بولنان قاستهل - نوئووو اسمنده کی دالماجیا موقع مستحکمک ضبطی بوسفرک الهمهم وقایغدن بری اولشدر .

مجمع خرستیان دوناتماسی ، عناصرک تحت الارض مجادله سیله یوزوئولوده یکی بر طاغ میدانه کتیردیکی و ساحل بحری ایلری چیقاردینی کوندن بر کون مقدم - اولجه یازلدینی وجهه ایله - پروزه محاربه سنی غائب ایتشدر (۳) . محاربه دن سوکره پاپانک و کیلی پرنس مهانی ووندیک آمیرالی و یچانزو قاستهل - نوئووونک محاصره سی عملیاتنه باشلامق اوزره قاتارویه توجه ایتدیلر [۱۹] . بونلری تعقیبه حاضر لانان خیرالدین بردن بره شدتلی فورطنیه طوتلدی ؛ دوناتماسی پریشان اوله رق اولونیه اسکله سنه یتشدن زیاده کمی غائب ایتدکن صوکره کیره بیلدی ؛ اوراده حساراتی .

(۱) ایستوانقی ، ۱ ، ۱۳ ، ص ۲۱۸ .

(۲) کوآزو تاریخ ، ق ۲۱۶ . بوهمیالینک بوهمومی قاتوناده مذکور دکلدره : بوفره رئیسک اسمی کوآزوده بمضاً «دهوه» و بمضاً «بوهمیا ملتدن دهوهل آرتهمه» سورتنده محرر ایسه ده شواسم بوهمیالی اسمندن زیاده مجار اسمنه بکنزر .

(۳) ۲۹ ایلول البرتی ، بتون ایتالیانک تعریفاتی ، ص ۱۷۸ . که بهله ده ص ۵۱ انتوان دوریل بوحداتات ارضیه ایچون «محاربه کونی» یاخود محاربه دن آز اول «دیملکه الدانیور» «محاربه دن سوکره» اوقومیلدر .

تعمیر ایتمک ویکی قوت طوپلامق ایچون فعالانه اوغراشمغه باشلادی (۱). ۲۴ تشرین اول ۱۵۳۸ بازار کونی خرستیان قوهٔ بحریه سی قاستهل - نوئوویه یاقلاشدی؛ قادرغه لر دردر، دردر صیره لائمشیدی؛ هر صیره کندی نوبتده طوپلرینی بوشالده رق ارقده کی صیره ییر ویرمک اوزره چکیله جک ایدی؛ آنجق برنجی صیره بومانورده یی پامازدن اول، ایکنجی صیره یی تشکیل ایدن درت قادرغه او قدر سرعتله ایلر بیلر که برنجی صیره کمیلر باشلرینی چویرمیره رک هرا یکی صیره بربریه مصادمه تهله که سنده بولندی. فنا یاپیلان بومانورده دن ترتب ایدن انتظامسزلق تشبثک موفقیتنی تسریعه سبب اولدی؛ طائفه قریه حیقدی، و باشقه وسائطه مالک اولماقلری ایچون — قلعه نك قورقونج آتشی اورته سنده — مردیونمز هجومه کیریشدی. شهر ضبط اولنه رق دکیز وقره طرفدن مدافعه ایتمکده اولان ایکی قله تسلیم اولدی. بیک یدی یوز اسیر ویتمش بیک نه کودن زیاده تخمین اولنان غنیمت بوتسه خیرک بدلی اولدی؛ ناپولی خدیوی و عمومی قوماندانی فریدیناند دوغونزاغ بومهم استحقاقی دست تصرفه آله رق فرانسیسکو سارمیه نته قوماندانه سنده درت بیک اسپانیولدن مرکب قوهٔ محافظه براقدی (۲). ایزته سی سنه نك کانون ثانیسی ابتدا سنده سه به نیکیلی موراتودلالتیه سوق اولنان اوچ سنجاق بیکی اتی طوپ ایاه موقعی محاصره یه کلدیله. موراتو، اسپانیول محافظلرینی نادین محافظلری قدر قولایلقته تسلیمه ایتاق ایده جکنی ظن اید یوردی؛ لکن تکلیفاتی تبلیغه، یا خود طوپ کوله سیله تأییده وقت بوله مقسزین اسپانیولر بریوریش یا په رق ترک رک طوپلرینی ضبط ایاه کندیلرینی سوله تو اوزرینه ایدیلر. بو موقعک اها ایسی عثمانیلری بوصوله بکیله رک ایچلرندن تمشنی اولدر دیله (۳). مغلوبیتی تعمیر ایچون بیکی بردونانما یلکن آجدی، قاستهل - نوئووی اوزرینه بیکی برقره اردوسی سوق اولندی. یاقینده روم ایلی بکلر بکلکنه ترفیع ایدلمش اولان خسرو پاشا التمش بیک کشی ایاه موقعی محاصره یه عزیمت ایلدیکی کبی ینه اوزمانده خیرالدین پاشا یوز اللی کمی ایاه او طرفه عزیمت اید یوردی (۴). ۱۳۰ تموز ۱۵۳۹

(۱) کوآزو تاریخی، ق ۲۴۲. حاجی قالفه، اسفار البحار، ق ۲۶.

(۲) کوآزو تاریخی، ق ۲۴۷. حاجی قالفه، اسفار البحار ق ۲۶، عسکرک مقدارینی

التی بیک اولتق اوزره تعیین ایدر. که بوله اتوان دوریا یالکیز اوچ بیک دیر. باروتا، ص ۱۷.

(۳) کوآزو تاریخی، ق ۲۴۷.

(۴) *De Cast'illi novi direptione a Solimano Imperatore facta anno* (۱۵۳۹)

1540 (1539) narratio Christophori Richori ad Franciscum regem

عثمانی دوناماسنک چيفيت سنان اسمنده کی قورسان قومانده سنده یکرمی یدی قادرغه دن مرکب پیشداری قاستدل - نوئووو قارشینه کلدی. ایرتهسی کون ترکلر شهر دن بر میل مسافه ده کی چشمه دن صو آلمغه کلدیلر؛ اسپانیوللر بغته^۱ بونلرک اوزرینه دوشه رک درت یوزینی اعدام ایلدکن صو کره کیلرینه کیتسکه مجبور ایلدیلر . ۱۷ تموزه باربروس بالذات قلعه نك اوکنه کلدی، خیرالدین قاتارودن گنمکده ایدی؛ قتارو ونديک والسی بیه جکدن، ایچه جکدن هدیه تقدیمه شتاب ایتمشیدی. محاصره یه باشلامق اوزره سکسان طوب (۱) ساحله چیقارلدی . «بازیلیک» [شاهی] دینبان اوچ طوبی ده اولنلر صیره سنده صایمیلدرکه هربری یوزلیبره قتلتمده کولله اتیورلردی. بونلرک ایکیسی سکنز تکرلرکلکی قونداق اوزرینه قونیلهرق باشلرینه ده قرق عدد محاصره وبالیمز طوبلری وضع ایله عزیزه ونه راند کلیساسی طرفنده یرلشیدرلیدیلر؛ اوچنجیسی دها کوچک چاپده او مقدار طوب ایله تقویه ایدیله رک شهری مملحه لر جهنتدق آتسه غرق ایدیوردی. دیگر یکرمی افواه ناریه عثمانی اردوسنک وسطنده ایدی. محاصره نك دوام ایتدیکی اوچ هفته طرفنده عثمانی باطاریه لری جمعاً اوزنیک قدر کولله آتدیلر (۲). ۷ آغستوس، خسرو وخیرالدین باشلر ایکیسی برلکده هجوم ایتدیلر . ترکلر شهره کیرمش اولدقلری حالده سارمیه نته جسور عسکر یله یتیشه رک خصمنی سکنز بیک تلفات ایله دیوارلرک خارجه آتدی. ایرتهسی کون ایکی اسپانیول مهتدیسی قلعه ده بیه جک ومهمات اولمادیقی، محافظلر محاصره نك بدایتدن بری عظیم خسار کورمش اولدقلرینی، صو ک هجوم شهرک یوقاری قسمی قلعه سنی مدافعه ایدن یدی یوز عسکرک مقدارینی اوتوزه ایندردیکنی خبر ویردیلر. بوخبر اوزرینه خیرالدین یکی بر هجومه قرار ویردی که صو کواک قانلی اولمشدر (۱۰ آغستوس). عثمانیلر دیوارلردن طیرمانه رق ایکنجی دفعه موقعک دروننه داخل اولدیلر؛ اسپانیوللر بونلری رجعت ایتدیره جک قدر قوتلی اولمادقلرندن داتما محاربه ایدره رک و حیاتلرینی بهالی صانه رق رجعت ایتدیلر. اوزمان محاصره نك بدایتده قومانده ایتمکده اولدینی

Gallum in Syndromus ص ۷۶. اوتوزبش بیک مورلاق ومارتولوز دها صایار؛ لکن محاصره نك نارینخنده بیه آلداندینی ملاحظه اولنورسه بو عدد آر شایان اعتماد کورنیور . (۱) سیدروموس (Syndromus) ده ریخهر (Richter)، ص ۴۷۶. حاجی قالفه اسفار البحار، ق ۲۷ .

(۲) ریخهر : « novem missilium pilarum » ، ص ۷۷ . حاجی قالفه یه کوره سکنز بیک ایکی یوز، ق ۲۷؛ کوآزویه کوره اون اوچ بیک، ص ۲۶۴ .

درد بیک کشیدن یالکز اوچ یوز عسکری قالمش اولان سارمیه نته دکیز طرفنده هنوز النده بولان قله یی ویرمک و کندیسی ده تسلیم اولمق تکلیفنده بولندی . نه قادینلری ، نه ده چوجقنلری اولدرمکدن کری طور مامش اولان یکی چریلر ومارتولوزلر، محاصره ائناسنده تلف اولان سکر بیک قارداش لرینک انتقامنی آلمق اوزره اسپرلرک کندیلرینه تسلیم ایدلمسنی یوکسک سسلرله طلب ایتدیلر . لکن باربروس بونلرک آرزوسنه موافقت کوسترمیوب سارمیه نته ایله دیگر ضابطلری استانبوله کورتوردی (۱) . عجمدن کان اولامه قاستل - نوئوونک قوماندانلغنه نصب اولندی ؛ قلعه نیک آلدینی کونک ایرته سی ریزانو قله سی محافظلری محاربه سز تسلیم اولدیلر (۲) . ایکنجی کون قاتارو والیسی عثمانلی دونانماسی باش قومانداننه یکیدن ما کولات و مشروبات هدایاسی کوندردی ؛ آنجق باربروس موفقیتانه مغرور اوله رق بونلری ردایه قاتارونک اناختارلرینی ایستدی . والی به مبو قلعه نیک جمهوره عاند اولدیغنی وندیك ایله دولت عثمانیه آره سنده منعقد متارکه یه رغماً واقع اوله جق هر درلو هجومه مقاومت ایدمیه جکینی بیان ایتدی . بونکله برابر باربروس عسکرینی قاتارو اوکنه چیقاره رق محاصره سنه باشلادی ؛ شوقدرکه به مبو محاصرلر اوزرینه اوقدر شدتلی آتش ایتدی که تشبثلرندن فارغ اولمغه مجبور اولدیلر . عثمانلی آمیرالی والیدن کوش کاسه ایچنده تقدیم اولان بش یوز نه کوبی الدقندن صوکره عسکرینی کیلمره ارکاب ایلدی (۳) .

سلطان سلیمان، کندیسی قاستل - نوئوویه حاکم ایدمجه سفری تعجیل ایتمکه اولدیغنی حالده وندیك حکومتی مصالحه و یاخود عمومی متارکه عقد ایتک اوزره مذاکره باشلامش ایدی . بونک ایچون پای تخت کوندلرش اولان غریقی ۱۵۳۹ نیسانی ابتدا سنده عودتله ترجمان یونس بک دلاتیه وزیرله تقدیم اولدیغنی واونلر طرفندن متوجهانه قبول ایدلدیکنی و صالحک امید ایدله بیله جکینی بیان ایلدی .

(۱) ریخه ر، باب ۱ ، ص ۷۷ و ۷۸ . کو آزو تاریخی ، ص ۲۶۴ . حاجی قافه ، سفار البحار ، ق ۲۷ ، محاصره نیک ابتدائی ۸ ربیع الاخر (۲۳ اغستوس) اوله رق تعیین ایدر .

(۲) سکر جلد «مخبرات ترکیه» (Scrittura turchesche) ده دوجک ۲۲ تئوز ۱۵۳۹ تاریخله استانبول ایلیجیسی لورانئو غریقی به ایکی مکتوبی مندر جدر . بونلر ده شویله مندر جدر :

E ringrazierete l'Ambassador Francese (Rinçon) per il buon officio che l'ha fatto riferitoci per ditto D. Cesare Catelmo.

(۳) پاروتا ، ۱ ، ۱۰ ، ص ۷۲۱ . کو آزو تاریخی ، ق ۱۶۵ .

ساتو ، درحال ، سلطان سامان نزدینه اولجه ایکی دفعه سفارته کوندرلمش اولان پیه ترو زهنی استانبوله اعزام ایتدی . پیه ترو زه ن اون سکنز سنه مقدم عثمانیلرله عقد اولتان مصالحه یی تجدیده مأمور ایدی؛ لیکن وظیفه سنی ایفا ایده مکسزین انسانی راهده بوسنه سراینده وفاتی وقوعه کلدی . کرك محاربه لرده ، کرك مذاکره لرده قدرک کندیسنی ترکله مناسبات دائمه ده بولندردینی سکسان درت یاشنده تومازو قونتارینی پیه ترو زه نه خلف اولدی (۱) . بونکله برابر ترکله قاسته ل - نوئوو اوزرینه تدارکاتی فعالانه دوام ایلوردی ؛ قونتارینک استانبوله وصولی بوشهرک ضبطدن سوکره وقوع بولدی . سلیمان کندیسنی صورت رسمیه ده قبول ایتدی؛ فقط اوکا خطاباً سوز سولیدی . ملاقاتک مدت دوامنجه النی مهادی کوسکنک اوزرنده بولندرمشدرکه سرای ارکاتی بو حالی انفعال و یا خودغضب علامتی اوله رق تفسیر ایلدیلر (۲) . بعض بلادک اعاده سنی تکلیف ایتمکده اولان قونتارینک تکلیفاتی مستحقرانه رد ایلدی ؛ وزیرلر بوکا جواباً بالعکس مالووازی ، نابولی دی رومانی ایله قاسته ل نوئووویه قدر ازناودلنگ ترکنی طلب ایلدیلر . قونتارینی بو تکلیف مفرطه دن تدهش ایدره ک آرتق مذاکره ده دوام ایتمه کی موافق احتیاط بولدی . مکلمه نک ختامنده ، وزیر اعظم — مصالحه عقدینک ده واسع مأذونیه صاحب بولمنسه متوقف اولدیغی ا کلاتمق مقصدیه — قونتارینی به دیدی که : « بالذات و ندیکه کیدیکز ، فقط پادشاهک اوغلارینک سنتی و قیزینک ازدواجی دو کونلرنده حاضر بولمق اوزره ایلولده عودت ایدیکز . » بودو کونلرطنظه معتاده ایله اجرا اولندی؛ و ندیک مرخصی حاضر اولماقله برابر بالیوز قاناله سربست براقیله رق مراسمده بولمق اوزره دعوت اولندی .

ایرته سی سنه نک ابتداسنده (۱۵۴۰) اعیان دن لویجی بادوئه رو صلحه دایر باشلانمش اولان مذاکره دوام ایتک ایچون استانبوله کلدی؛ هر شیک محاربه دن اولکی حاله ارجاع اولمنسنی تکلیف صورتیه مصالحه یه مأمور ایدی؛ سفر مصارفی اولمق اوزره تضمینات نامیله اوچ یوزیک دو قهیه قدر پاره عرضه ده مأذون ایدی؛ لیکن مالووازی و نابولی دی رومانیا یی اصلاترک ایتیه جک ایدی؛ مجلس اعیانک بادوئه رویه ویردیکی تعلیمات بوندن عبارت ایدی؛ لیکن « اونلر » مجلسی ده واسع صلاحیت ویردی که

(۱) باروتا ، ص ۷۱۳ .

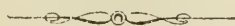
(۲) « D'animo turbato » باروتا ، ص ۷۱۴ .

ناپولی و مالووازی موقعلرینک ترکنه قدر مساعده ایدیوردی. بادوئهرونک باب دولت نزدنده کی مذاکراتنده، ناپولی مهاجری اولوب برنجی فرانسوانک ایلچیسی اولمش اولان قاتنلمی (۱) دلالت ایدیوردی. بری مجلس اعیانک، دیکری اونلر مجلسنک کاتبی اولان قاووزا نامنده ایکی قارداش بادوئهرونک ایکی یوزلی تعلیماتی قاتنلمی به خبر ویرمشلردی (۲)؛ بونلر مؤخرأ افشای سرک جزاسنی اصلمق صورتیه چکمشلردر. بوسره مطلع اولان قاتنلمی اونی دیوانه افشا ایلدی. بناء علیه بادوئهرونک استانبوله وصولنده مجلس اعیانک اوامر قطعیه سی دائره سنده قالمق ایستدیک حالدیه وزیرلر تکلیفاتی ردایله مصالحه نك انجق دها بیوک فداکارلقلرله صایتین آلمسی قابل اوله بیه جگنی بیان ایتدیله. نهایت، اوچ آی مذاکره دن سوکره بادوئهرونک بر مصالحه عقد ایتدی که جمهور ایچون مالووازی، ناپولی دی رومانیا ایله دالمالچیا ساحلنده نادین واورانا قلعه لرینه خیرالدینک ایلک محاربه سنده بحر سفیده ضبط ایلدیکی سقیروس پوتاموس، پاروس، آنتیپاروس، نیو، نه کین، استامپالیا اطله لرینه، سفر مصارفی تضمیناتی نامیلده اوچ یوزبیک دوقه آلتوننه مال اولیوردی. ایکی دولتک سفیرلری بو عهدنامه نك تصدیق نامه لرینی انجق ایرته سی سنه ظرفنده مبادله ایتدیله که او عهدنامه ونیدیک ایچون شرفلی اولماش ایسه ده بر بیوک مخاطره دن تخلیصنه باعث اولمشدر [۴۰].

دولت عثمانیه نك ونیدیک ایله مخصوصه سنک ختامی ایسته بو صورتده وقوع بولدی. بو محاربه اثناسنده عثمانی اردولری هم اوروپاده، هم آسیاده مشغول اولمشلردی. خیرالدین، بحر سفیده، ونیدیک، پاپانک ایمپراطورک مجتمع دوناماسنی مغلوب ایدرکن پادشاه بوغدان پرنسی مملکتدن طردایله بو مملکته دیکر بر حکمدار تعیین ایدیور، سلیمان پاشا سلاح ظفرینی هندستانه قدر ایصال ایله دیونی محاصره وایکی عرب امیرینی دولت عثمانیه تابعیتی قبوله مجبور ایلوردی. سلطان سلیمانک طالعی شو صورتبه بردن اوچ مختلف نقطه ده، مالکنک غربنده، شمالنده، جنوبنده مظفر اولدی.

(۱) سلیمان ایله ونیدیک آره سنده متارکه مذاکره سی ایچون قاتنلمی نك ایکی دفعه مأموریتی حقنده باروتایه مراجعت ، ۱۰، ۱، ص ۷۱۵ ، ۷۱۸ ، ۷۲۳ . فلاسان بووقایی بیلمز.

(۲) باروتا ، ۱ ، ۱۰ ، ص ۷۲۸ . دارو ، ۱ ، ۲۶ ، ص ۵۷ .

اوتوزنجی کتاب

فردیناندک ایلچیلری . — مجارستان سفری . — بودنک ممالک عثمانیه الحاقی . — شارلکنک جزایری ضبطه تشبثی . — نیس ویشته محاصرده لری . — سلطان سلیمانک اوتنجی سفری . — والپو ، شقلوش ، غران ایله شتودوایسه مبورغک ضیطی . — شهزاده محمدک وفاتی . — ویشه غراد ، نه توغراد ایله وهلیقانک سقوطی . — لونسقا وسالا محاربه لری . — خیرالدین باربروس ایله رسم باشانک وفاتی . — شارلکن و فردیناند ایله مصالحه .

بو کتاب ، وندیک ایله مصالحه دن شارلکن وقارداشی فردیناندا ایله عقد اولنان عهدنامه یه قدر جریان ایدن وقایعی حاکی ویدی سنه لک برزمانی حاویدر؛ شومدت کاملاً مجارستان محاربه سیله مالی اولوب سلطان سلیمانک اوج سطوته وصولی ده اوسه لر ایچنده وقوع بولشدر . بویدی سنه نک ختامنده اویویوک حکمدارک ایکنجی دوره سلطنته کیره جکز؛ او دورده خیرالدین باربروس و ابراهیم قدر شایان دقت دولت و حرب آدم لری ، باغراد ، ردوس ، بغداد ، مجارستان تسخیری قدر پارلاق فتوحات کورمیه جکز؛ لکن مجارستان قرالغنک قسم اعظمنک ممالک عثمانیه الحاقی و قسم علیانک اوسترایه ترکیله مجارلر مملکتنک اوروپا مدنیته یوز اللی سنه اوروپائی استیلا ایله تهدید ایدن آسیا باربارلغی آره سنده بر مجادلئ خونینه سخته جریان اولدیننی کوره جکز . شمدی بزى اشغال ایده جک اولان بویدی سنه ظرفنده مجارستانک ضیطی قدر مهم بر فتح ، اوروپا امور سیاسی سی اوزرنده شارلکن ایله بیوک سلیمان آره سنده کی صوک عهدنامه قدر آغیر نتایجی متضمن بر صالح عهدنامه سی ، بونی تعقیب ایدن وقایع بر طرفدن حرب میدانلرنده بیوک قوتلر استعمالنی و بر طرفندنده اوروپا دولت لری قابینه لرنده دیپلوماسینک سزاوار دقت و فعالیتنی مستلزم اولشدر . وندیک ایله دولت عثمانیه آره سنده کی مذاکره صیره سننده و اوندن صوکره فردیناند ، کندی ممالکی اوزرنده وقوعه کله جکنی تخمین ایلدیکی فورطنه یی منعه چالشمش ایدی؛ شارلکن ده ، نهایت ، اوروپانک اوقدر چوق زماندن بری محتاج اولدیننی اسایشی ویره یلمک ایچون فردینانده التحاق ایلدی . سفرلر ، مظفریتلر ، مغلوبیتلر بالذات وقایعک حدوئیله بر صورت واسعه ده منتشر اولور ؛ مخابرات دیپلوماتیه بویله دکلدر ؛ بونلر اکثریا مختفی قالمغه محکوم اولوب و نائقی مورخ ایچون قابل وصول اولنجه یه قدر عصر لرجه خزائن اورا قده مکتوم قایلر . مورخلرک مجارستان محاربه سنندن اول و صوکره وقوعه کلن مذاکرات حقنده ناقص و یا خود کاملاً یا کاش افاده لرینی اشبو نقصان منابعه عطف ایتمک لازم کایر .

سایمانک بغداددن، تبریزدن، دیاربکردن فریدینانده کوندردیکی اوچ مکتوبک هر برینه درحال جواب یازلمشیدی [۱] . پادشاهک استانبوله وصولندن صوکره فریدیناند ایران سفرینک نتیجه مسعوده سندن دولایی تبریک و هنوز عقد اولنان مصالحه نامه خلافتده وقوعه کلن احوال وقرالیهجه مارینک جهازینک تسلیمنده کی تأخر ایله عثمانلیلرک اوستریا ممالکی حدودنده کی متمادی جولانلرندن شکایت ایتمک اوزره ماریا بارچیزی بی کوندرمشیدی . وزیر اعظم آياس پاشا [۲] جواباً اکر غریتینک قتلی وقوع بولماش اولسه مارینک جهازی چوقدن بری اعاده ایدلمش بولنه جغنی ، عثمانلیلرک حدودده کی جولانلری اوستریالیلرک عثمانلی ممالکنده کی جولانلرندن نشأت ایتمش اولدیغنی و صربیهده حق سلطنت سلطان سلیمان عا ند بولدیغنی بیان ایده رک ایکی سندهن بری ویرکیلرینی ویرمه مش اولان قونت سرین ایله دیکرلرینه مبالغه متراکه مک نك اعطاسی اخطار اولنه جغنی افاده سیله ختم کلام ایلدی . قاچیانه رک بوسیره ده اوغرا دیغنی هزیمت مصالحه یی معما حاله کتیردی ؛ لکن فریدیناند بووقعه نك انتاج ایده بیله جکی احوالک اوکنی آلمق ایچون اون سنه مقدم زابولیانک سفیری صفیه و یانه محاصره سنده سلیمان رفاقت ایتمش اولان ژه روم لاجکی بی (۱) استانبوله کوندردی . غریتینک قتلندن صوکره لاجکی زابولیا طرفندن محبسه قونلشیدی ؛ پولونیا قرالی سیگسموندک مداخله سیله نائل حریت اولدقدن صوکره همان فریدیناندک خدمته کیرمش و اوزمانه قدراک متانتلی استنادکاهی اولدیغنی اقدیسنک او یوشماز دشمنی اولمش ایدی . بر احتیاج انتقامه اطاعت ایده رک غرو سوارداینده زابولیا ایله فریدیناند آرمه سنده عقد اولنان معاهده خفیه بی سلطان سلیمان خبر ویردی . بوخبر اوزرینه پادشاه، یاننده بولنان لطفی پاشایه خطاب ایده رک شو سوزلری سویلدی : « بویکی قرال، باشلرنده تاج طاشیمغه لایق دکالدرد؛ بونلر سوزلرنده طورمازلر؛ نه الله قورقوسی، نه ده انسانلرک قورقوسی ، محافظه سنه یمین ایتمش اولدقلری عهدنامه بی نقصدن کندیلرینی منع ایده مه مشدر (۲) » . لاجکی ۸ تشرین اولده استانبوله واصل اوله رق ۷ تشرین ناینده حضور شاهانه قبول

(۱) لاجکینک اعتمادنامه سی ۱۸ یلول ۱۵۳۹ تاریخله مورخدر؛ اوستریا خاندان ایمراطوری وقرالیدی خزینه اوراقنده بولنور . لاجکینک اندرونیقوس ترانکیلوس نامنده رفیق واری کی اوده زابولیانک خدمتی ترک ایتمشیدی . ودرانیوس طرفندن ۵ شباط ۱۵۴۱ تاریخله قارداشنه کوندرین مکتوبه مراجعت، قانونا، ۲۰ ، ص ۱۳۰۹
(۲) ژوویوس . ۳۴ ، ص ۲۲۷ .

اولندیسه ده پادشاه کندیسی آثاری ظاهر بر صبر سزاقله دیکلمکه برابر بودینک محاصره سنی اخطار ایله سرزنشله غرق ایلدی . بعضری بوا ایچینک برونیه قولاقلرینک کیسه لره عاده سنی ، بعضری ده زنجیره اورلمسنی سلیمان توصیه ایدورلردی . مع هذا لاچکی ساحت قوتیه بومعامله لری بر طرف ایتمه موفق اولدی ؛ رستم پاشا به ده اتون زنجیر تقدیم اولمق ایستلدیکی حالده یالکز او بر شی قبول ایتدی (۱) .

ایرته سی سنه لاچکی ایمپراطورک تعلیمات جدیده سیله هاگونون استانبوله توجه ایلدی (۲) ؛ بوتعلیمات ایجابجه زاپولیانک او وقته قدر مجارستاندن تصرف ایتمش اولدی قسملک اوستریا به ترکی حقنده سلیمانی اقناع ایچون هر تیشبی تجربه به وشو ترکه مقابل ساعت ، طوغان ، کوبک و ساثره دن مرتب اولمق اوزره هدیه سنویه و عدینه مأمور ایدی . لاچکینک عزیزمندن اون بش کون سوکره زاپولیانک وفاتی فریدیناند طرفندن بر یکی سفارت اعزامه احتیاج کوسترمشدی . فریدیناند ، اندرونیقوس ترانکیلوسه ویردیکی تعلیماتده : « استانبوله قوش ، اوچ ؛ » دیوردی ؛ وزیر اعظم لطفی پاشایی ، وزیر رستم پاشایی ، باب دولت ترجمانی یونس بکی قرالک منافعه قزائمق ایچون هیچ بر شیئی اھمال ایتمه سی توصیه اولونوردی (۳) .

سلطان سلیمان ده زاپولیانک ، وفاتندن اون بش کون مقدم ، قرالیچه ایزابه لدن بر چوجنی طوغمش اولدیغنی تحقیق ایچون بودینه چاوش کوندرمشدی ؛ کندیسی ترانسیلوانیادوقه سی اعلان ایتمش اولان مالیات بوچوجنک مشروعتی حقنده افکاره شپهلر القا ایتک ایستمش ایدی (۴) . ایزابه ل ، چوجنقی قوجاغنده چاوشک یاننه کتیره دک « بیوک ایمپراطورک حمایه سنه توصیه ایلدی ؛ بو صیره ده والده ، جسارتکارانه اولسی جاذبه عصمتدن خالی اولمان برطور لطافت نما ایله سینه سیمیننی آچوب چاوشک حضورنده چوجغه سوت ویردی (۵) ؛ چاوش دیزچوکرک نوزادک آیاغنی اوپدی ؛

(۱) لاچکینک خاندان ایمپراطوری خزینه اوراقنده کی راپوری .

(۲) سلیمان نرزدنده سفیر هیه ریمولاسکیویه تلمبات « هاغنویا » ۸ تموز ۱۵۴۰ .

(۳) اندرونیقوس ترانکیلوسه ویرین تعلیمات ، ویانه ، اغستوس ۱۵۴۰ : « Ut Constantinopolim advoles, curras, et si fieri potest adjuvante Lutfi et Rustem Bacha nec non Junus bey audientia'n imperatore studeas » اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسی خزینه اوراقی .

(۴) قاتوتادو « verantii Epistola » ، ۲۰ ، ص ۱۴۱۸ .

Recluso mamillari et exserta | apilla coram lactivisse (۵)

وصاغ‌اللی چوجغک کو کسنه قویه رقرال ژانک اوغلی حد بلوغه وصولندن اعتباراً — باشقه هیچ برینک اشتراکی اولماق اوزره — مجارستانده حکومت ایده جکنه سلطان سلیمان نامنه یمین ایتدی (۱).

بونکه برابر فردیناند اردوسنک جنرالدرندن لئونارفه لس بودین اوکنه کلوب محاصره آلتنه آلدی؛ لکن فنا موسملرک ایلیله مش اولمسندن دولایی درعت چکیله رک‌پشته، وایزن، ویشه غراد، شتولوا یسنن مواقع مستحکمه سنی ضبط ایلدی. مختصاتک کشادیه برابر ایزابهل پادشاهک معاونت سریره سنی استعطاف ایچون صادق مشاورلری وه ربوجی وچرسه کی ی استانبوله کوندر مک شتاب کوستر مشدی. ایزابهلک ایلیچیلری حضور سلیمانی یه قبول ای دیله رک مجارستانک اوتوز بیک دو قه یه بالغ اولان ویرکی سنی قیمتلی هدایا ایله تختک ایغنه قویدیلر (تشرین اول ۱۵۴۰)؛ بالمقابل کندیلرینه برات ویرلدی که بونکه دوات خراجه تابع اوامر کذاری اولان زاپولیایی مسندقرالیده تأیید ایدیلدی (۲). روم ایلی بکلر بکی خسرو پاشا اوچنچ وزیر محمد پاشا علی العجله بودین اوزرینه یوریمک ایچون امر آلدیلر؛ پادشاهده ایزابهلک نائبه حکومت قرالیچه صفتیه حقوقی محافظه ایتک اوزره اردوایله اولنری تعقیب ایده جک ایدی [۳].

لاچکی ایله وزیرلر آره سنده مذاکره ایله برآی دها کچدی. فردیناندک ایلیچیسلی باب دولته وسیله دائمه شکایت اولان بودین محاصره سندن دولایی مدار معذرت اولمق اوزره بونک دولت علیه ایله اوستریا آره سنده انجق ایکی آیلق برمتار که منعقد بولمسندن نشأت ایلدیکنی بیان ایلدی؛ قرال فردیناندک نه خرواستانه نه ده سلیمان عاقد دیگر ولایاته دکل، آنجق زاپولیانک مالکنه تعرض ایتش اولدیغنی ده علاوه ایتدی (۳). لاچکی، کچن سنه بیوده اوغرا شمش اولدیغنی نقطه لره طوقونجه وزیر اعظم لطفی پاشا شوپیه سویلکه اکتفا ایلدی: «ای سویلیورسک، لاچکی، لکن فنا حرکت ایدیلورسک (۴).» دیگر اوچ وزیر — که داماد پادشاهی رستم پاشا، سلیمان پاشا

(۱) قانوناده «verantii Epistola»، ۲۰، ص ۱۴۱۸.

(۲) فردی، ق. ۳۳۶: «خراج وضع اولنوب ایلیچیسلیه نشان عالیشان کوندرلدی.»

(۳) ۷ تشرین اول. «In Divano repelivi legationem quam superiori anno»

habui. لاچکینک راپوری. انکهال، ۴، ص ۷۱، ایکی سفیردن بحث ایدیلورسه ده بو سهودر

(۴) «Pulchre locutus, turpe fecisti» لاچکینک راپوری.

محمد پاشا در — لاجچکی، لهستانی اولدیفی خالد الماندره خدمت ایتمک ایچون حسیات ملیه سندن تجرد ایتمش اولمقله تعیب ایلدیلر. لاجچکی، بو حرکتی محق کوسترمک ایچون، فرانسه قرانک ایلیجیسی اسپانیول دوغمش اولدیفی خالد متبوع مشروعه قارشی برنجی فرانسوانک منافعه خدمت ایتمکده اولدیفی (۱) در میان ایلدی. لطفی پاشا برنجی فرانسوا ایله ایمپراطور آردسند هانگو عهدنامه سنک نه مقصده هینی عقد اولدیفی سؤال ایتسیله لاجچکی دیوانده حاضر بولنان بار روسی کوستره رک: « بونی بیوک آمیراله صوریکیز. » جوابی وردی. بار روس، کوله رک: « بن بوراده فرانسه ایلیجیسنه وکیل می اوله جغ؟ (۲) » دیدی دیواندن صوکره وزیر لر لاجچکی معناد اولان ضیافته دعوتله سیاحت و سفارتلری حقنده ملتقانه سوزلر سویله رک حضور شاهانه قبولندن طولای ده تبریک ایتدیلر (۷ تشرین ثانی ۱۵۴۰). لاجچکی ایفا ایلدیکی مختلف سفارتلردن بحث ایله شارل کنک سر اینده، ایران شاهلرینک اسکیلکنی عثمانی پادشاهلرندن ده اول کوسترمک چالیشان ایکی عجم سفیرینک فکرینه مقاومت ایتمش اولدیفی سویلدی. بوسفیرلردن برینک، سلطان سلیمانک ایرانده کی جالب اندیشه موفقیتاتی خبر ویرمک اوزره اولاپورتکیز قرالنه، صوکره ایمپراطوره کوندلمش بولندیفی، دیکرینکده دنیا ایمپراطورلغی شاه ایله مقاسمه ایچون ایمپراطوری اقعاهه مأمورایدلمش اولوب شو حسانجه شارل اوروپانک، شاهده آسیانک صاحبی اوله جغنی علاوه ایلدی. لطفی پاشامستهزیانه: « لکن حکومتلریکیزک حدودینی فصل قرارلاشدره بیلدیکیز؟ (۳) » سؤالی ایراد ایلدی. ینه اوکون اوکله یه دوغری لاجچکی دائره هایونه قبول اولندی؛ پادشاه ایلیچینک کلدیکنی کورنجه بویله خطاب ایلدی: « فردینانده سویلدمکی که مجارستان بکا عاُددر. او خالده بورایه نیچون کایورسک؟ (۴) ». اوندن صوکره شدید بر حدت کوسترمه سیله ایلیچی ملاقات سالونک خارجه چیقاردی. وزیر لر، فردیناندا ایله یکی بر محاربه آچق مناسب اولوب اولیه جنی حقنده حضور پادشاهیده اوچ ساعت مذاکره ده قالدیلر؛ محاربه یه کیریشلمی

(۱) احتمال که ناپولی اوله رق دوغمش ایکن شارل کنک تبعه سندن اولان قانته ای بی مراد ایلدوردی.

(۲) « *Visne me facere Regis oratorem* » لاجچینک راپوری.

(۳) « *Quomodo confinia composuistis cum Kisilbassa* »

« قزلباشه حدودیکیزی فصل کسدیکیز؟ » لاجچینک راپوری.

(۴) لاجچینک راپوری.

قرار کیر اولدیغندن دلایلر دیوانک قرارینی اعلان ایدرک لاجکی وزیر اعظمک سراینده حبس ایدلدی (۱). ترجمان یونس بك اسارتندن دولایی تسلیته کله رل تقدیم ایشم اولدیغی طوغانلری پادشاه بك کوزل بولمش اولدیغی ایچون قورقه جو برشی اولدیغی وفی الحقیقه اختیار خادم سلیمان پاشا، برونی وقولاقرینی کسمک رأینده بولمش ایسه ده پادشاهک موافقت کوسترمدیکنی بیان ایله جسارت ویردی لطفی پاشا لاجکی به دولت خدمتیه کیر مسنی تکلیف ایتدی؛ لاجکی اموالنی، زوجه سنی چوققلرینی ترک ایدمه جکنی سویله رک امتناع کوستر مسی اوزرینه وزیر اعظم خدمت پادشاهی به داخل اولتجه زوجه وقصر دن محروم اولمایه جنی جهته بوبهانه نك مقبول اولمایه جغنی سردایتدی. لاجکی مخالفتده اصرار کوستر دیکندن وزیر اعظمک سراینده محبوس قالدی؛ مع هذا بازار کونلری روم بطریقخانه سی کلیه ساندده دیکلمک اوزره چیقمغه مأذون اولدی؛ حقتده کوستریلن شده ر غمأ کندیسنگ و معیتده بولنان آدمک طعامیه سی اولق اوزره بر مقدار اقچه تخصیص اولندی. ۵۴۰ کانون اولنک برنجی کونی سلطان سلیمان شهزاده محمد و سلیم اوچ بیک یکی چری ایله ادرنه به عزیمتله انجق ۱۵۴۱ نیساننده عودت ایددی. عودتندن اوچ هفته صوکره یوزیکرمی ازکک ایله یدی قادین خزینه دن یکرمی بش بیک التون چلمش اولق شبهه سیله اشکنجه به قونلیدلر. ینه اوزمانه دوغری لورستان و کرجستان والیسی غازی خانک عصیانی خبر آلدی (۲). سلیمان ایران حدودینه ایکی بیلک بش یوز یکی چری، یدی یوز سپاهی، آلتی یوز علوفه جی کوندردی. ایشته بو صیره ده در نظر التفاتدن سقوطنی موجب اولان احوالی مقدمایا زدیغمز وزیر اعظم معزولرینه معناد اولان عزل ایدیلرک فقط داماد پادشاهی اولسنه مبنی وزیر اعظم معزولرینه معناد اولان ایکی یوز بیک اقچه تخصیصات اوکاده ویرلدی. اختیار خادم سلیمان پاشا وزارر عظمایه کلدی (۳). ایکنجی وزارت رستم پاشایه، اوچنجی وزارت محمد پاشایه دردنچیسری روم ایلی بکلر بکی خسرو پاشایه، روم ایلی بکلر بکلکی یکی چری اغاسته بغداد بکلر بکلکی ده اويس پاشایه توجه اولندی. شهزاده مصطفی، تخصیصاتنه سنو

(۱) وولفغانغ بهتان (Wolfgang Bethlen) ک دیدیکی کبی، ۱، ص ۲۰۶

یدی قله دکل، چیبینی، ۱۷۸۲.

(۲) فردی، ق ۳۳۴.

(۳) فردی، ق ۳۴۴. لاجکینک ۹ مایس تاریخی راپوری.

بش یوز بیک آچه ضمیله صاروخاندن مغنیسا نقل اولندی [۴]. اوسنه نك قیشی و ایرته سی سنه نك بهاری ایچنده کی وقایع بوندن عبارت اوله رق ایلیچی لاجکی شومدت ظرفنده هپ وزیر اعظم سراینده محبوس قالمشدر .

۲۳ حزیران (۲۸ صفر) ، سلطان سلیمان ، بحارستان اوزرینه بالذات سفر آچق اوزره استانبولدن حرکت ایتدی . وزیر اعظم ، دولتک حدود شرقیه سنی ایران شاهنک تشبثانه قارشی محافظه ایتک بهانه سیله آسیای صغرا ده قالدی ؛ لکن حقیقت حالدده شهزاده مصطفانک حرکتنه نظارت ایتکه مأمور ایدی : چونکه بابا ایله اوغل اره سنده کی منافرت هر نه قدر جدی بر صورتده اولمق اوزره آنجق اون ایکی سنه سوکره میدانه چیقمش ایسه ده شهزاده نك حرص اقبالی ده او زماندن پادشاهک شهبه سنی جلب ایتمش ایدی (۱) . سلیمانک بحارستانه عزیمتده وزیر اعظمی برابر آمامغه قرار ویرمسی سلیمان پاشانک نه اختیار ائندن ، نه ده وزیر اعظمک صلاحیت مفراطیه سی رقابت خسیسه سندن دکل ، ایکنجی وزیر رستم پاشانک تفوق نفوذندن نشأت ایتمشدر . پادشاهه داماد اولمش اولان رستم ، مقدما خدمه خاصه دن بولمقی صفتیه سکسانک خادمین زیاده توجهه نائل اولمشدی ؛ جریان ایدن احواله نظراً قولایچه اکلایشایرکه سلیمان اسکئی ندیمی ابراهیمک قدرت کامله سنی و بونک ایجاب ایده بیله جکی نتایجی تخطر ایله وزارت عظمایه آنجق آیس ، لطفی ، سلیمان پاشا لارکی کرده ، دکرده اوزون مدت خدمت عسکریده لریله تجربه اولمش آدملری کتیرمک و حقوق سلطنته رقیب چیقار قورقوسیه بونلره پک چوق التفات کوسترمه مک ایستمشدر . مع هذا بوندن سوکره کی وقایع کوستررکه سلیمان پاشانک — رستم پاشانک نفوذیه قیریلان — صلاحیتی پادشاه ایچون هیچ بر وقت سبب اندیشه واسترقاب اولماشدر . رستم پاشا ، زوجه سندن زیاده — سلیمانک کزیا ده سودیکی حرمی اولان — قاین والده سی سایه سنده اکتساب نفوذ ایشدی . پادشاه ، خصوصیه ابراهیمک — قسماً اونک نتیجه تأثیری اولان — سقوطندن سوکره بسبتون بوقادینک دست تسخیرنده قاله رق اوزماندن بری زمام حکومتی رستم پاشایه ترک ایتمشدی . رستم پاشا ایسه قدرت واسعه سنی — ایلریده کوره جکمز وجه ایله — کندی ارزوسنه دکل ، حرمک ارزوسنه کوره استعمال ایشدر . پادشاه ، استانبولدن برمرحله مسافه ده شدتلی یاغمووره طوتیه رق اردونک حرکتی امکانسز برحاله کش

اولدیغندن خالی زمانی مأمورین ادارهجه بعض تبدلاته صرف ایلدی .
 علمانک متحداً ویردکاری رأی خلافة اولهرق مست اوزرینه مسح جائز
 اوله میه جغه دائر قوی اعطا ایتش اولان مفتی چیوی زاده عزل ایله اومقامه ملا
 عبدالقادر تعیین اولندی (۱) . ارضروم والیسی فرهاد پاشاده، صورت ادارهسی
 حقهده واقع اولان شکایاتی تحقیق ایتک ایچون کرجستان حدودینه کوندربان بر
 برمفتشک اشعاری اوزرینه عزل وارضروم والیلکنه وزیردوقه کین اوغلتک مخدومی
 موسی پاشا انتخاب ایلدی (۲) .

سلطان سایمان فلبده بولندیغی صیرهده خیرالدین باربروسک سکسان قادرغه
 تجهیزیه بر اسپانیول دوناتاماسنک تهید ایتمکده اولدیغی جزائرک امدادینه شتاب
 ایتسی ایچون آمیراله امر کوندردی؛ کندیسیده اردوسیله صوفیه و شهر کویندن
 مرور واسلادی بوغازی طریقیه نیشه توجه ایده رک نیشه ، هدایا تقدیمه کلن
 فلورانس ایلیچیرینی ملاقات رسمیه قبول وقوزمه دومه دیجی به خطاباً بیان مخالصتی
 متضمن بر مکتوب ایله اعاده ایلدی (۳) . بو مجارستان سفری ده — هپ اولکیلرکی —
 اردونک انتظامه رعایت کامله سی دائره سنده وقوع بولمشدر: مورخ فردی ، بر دکنک
 چالانک بیک دکنک دیدکی یازار (۴) . بلغرادده روم ایلی بکبر بکلکندن اخیراً
 وزارت اصعاد اولنش اولان خسرو پاشا اردویه کلهرک خدمت جدیده سندن دولایی
 پادشاهه عرض تشکر ایله دیوانده موقعی آلدی (۵) . ینه بوشهرده ، نیکبولی
 سنجاق بکی احمد بک و یاقینده مظهر عفو اولان پیه ررارهش ، قوغازاسده کی شاتوسندن
 خانئانه بر صورتده خارجه جلب ایتش اولدق لری مجار رئیس مالیاطی پادشاهه تسلیم
 ایتدیلر ؛ پیه رره نی ایله مناسبات خفیه ده بولتمقه اتمام ایدیان مالیاط بقیه ایامنی
 کچیرمک اوزره یدی قله به کوندردی (۶) پهره نینک پادشاهه صادق اوله جغه دائر
 ایتدیکی یمین اوزرینه رهن اولهرق استانبوله بر اقمش اولدیغی اوغلی خلی زمان

(۱) فردی ، ق ۳۴۶ . لطنی ، ق ۹۴ .

(۲) فردی ، ق ۳۴۷ .

(۳) فردی ، ق ۳۴۹ و ۳۵۰ .

(۴) « برجوبه خسران ایلین ، بیک چوب کران یردی » فردی ، ق ۳۵۰ .

(۵) فردی ، ق ۳۵۱ . مجارلرک « اوزره ف » (Uzerof) تسمیه ایتدکلری خسرو پاشا .

فلسله رک ایستواننی به باقهرق یازدیغی کی وفات ایتش اولما بوب دردنجی وزیر لکه نصب اولنمشدی .

(۶) فسا هر . انکهل ، ایستوانفیدن نقلاً ، ۱ ، ۱۴ .

اول سنت ایدیله رڪ خدمه خاصه سلكنه آلمش ایدی (۱). سلطان سلیمان، باقراددن عزیمتندن مقدم، چه زاره فرده غوز و ایله برابر استانبوله کیتمکده اولان فرانسز ایلیچیبسی رینسونك قتلی خبرینی آلدی؛ برنجی فرانسوانك ایلیچیبسی تورین یولی اوزرنده مارکی گواستونك حیدودلری طرفندن تعرضه اوغرایه رق اولدیرلمش ایدی (۲). سلطان سلیمانك فکرنده بو حادثه نك تولید ایلدیکی تأثیر الیم، سمندره والیبسی یحیی پاشا اوغلی، بوسنه والیبسی اولامه ایله والانتین توروك و ایزابهل عسا کر مجتمعه سنك روغاندورف قوماندنده کی اوستریا محاصره اردوسنه غلبه سی خبریله بردرجه یه قدر زائل اولدی؛ فردیناندك بو جزالی بودین قریبنده کی گهرهارد تپه سنده کی اردوگاهنی بیله علی العجله ترك ایله همان چکلمکه مجبور اولمشدی. طونه نك ایندیرمکده اولدینی جسدلر، سلیمان ایچون عسکرینك موفقیته اشتباه قبول ایتمز دلائل تشکیل ایدوردی (۳). طونه اوزرنده کی اینجه دونانما قوماندانی قاسم (۴)، آمانلر طرفندن تخلیه اولنان پشته شهرینی ضبط ایتمشیدی. پهره نی نرلویه قاجمش، روغاندورف شوت اطه سنه چکیله رڪ جریجه لرینك عواقبندن اوراده ترك حیات ایتمش ایدی. مقدا فردیناندك استانبوله ایلیچیبسی و اخیراً پشته ده کی اوستریا اینجه دونانماسنك قوماندانی یونان، گونش مدافع جسورینك قارداشی غیور دالماجیللی ژدروم، بودین محاصره مشومه سنده او قدر یاره آلمشدی که آره سی چوق کچمه دن وفات ایلدی (۵). لاجکی خسته یولنقله برابر بلغرادده کی عثمانلی اردوگاهنه قدر عسکرک آرقه سندن کتیرلمشدی؛ پادشاهک بودیندن عودتنده همان میت دینیله بیله جک برحاله حریتی اعاده اولندی (۶). ۲۵ اغستوس ۱۵۴۱، محمد پاشا بتون بکلرله برلکده بودیندن پادشاهی استقباله

(۱) لاجکینک ۱۵۳۹ سنه سی راپوری .

(۲) ۱۳ تموز ۱۵۴۱ ده استانبوله کیدرکن: فهسلرک ظن ایتمدیکی کبی استانبولدن عودت ایدرکن دکل . فله سان ، ج ۱ ، ص ۳۸۸ .

(۳) فردی ، ق ۳۵۲ .

(۴) ایدو آنفیده قاسون ، دیکر مورخلرده قاسان .

(۵) ایستوانفی ، کتاب ۱۴ ، ص ۲۳۴ .

(۶) فهسلرک (۷، ص ۵۹۰) لاجکینک انجق بادراده وصولنده حبس ایلدیکنی یازمسی سهودر . لاجکینک بلغرادده ، فرانسز ایلیچیبسی رینسونك قتلنده شارل کنک مدخل اولمادینی تبیین ایتمکدن صکره صالیورلرلیکنه دائر ۶۰۱ نجی صحیفه ده کی افاده سنده ده یا کیلیور (قانوناده ژوووس، ۲۱، ص ۸۸). بالذات لاجکینک راپورندن اکلشادینی اوزره ۱۷ تشرین ثانیدن یری اسیر معامله سی کورمش وانجق احوال صحیفه سنه مرحمه براقلمشدر .

حیدری (۱). ایره‌سی کون سایان عسکری طونه‌ک صاغ ساحنه کیره‌دک «آت اوفن» ده اردوگاه قوردی. ایشه بوراده‌درکه دها ایره‌سی کون — عثمانیلرک ۳۱ اغستوسده روغوندورفه غلبه‌لرنده اسیر ایش اولدقلری (۲) — اتی یوزکشی، اوستریالی بالتازار پوخهایتهر و بوهمیالی مه‌لشور بورزیزا کبی بعض رؤسانک استتاسیه نمل عامه اوغرادیلر. ۳۸ اغستوسده چاوش باشی علی اغا پادشاه طرفندن کنج مجارستان قرالنه‌التون زنجیرلی والتون کرلی درت آت وقرالچه‌یه یوزوکر، ایپکلیله، بیله‌زبکار هدیه ایتمک اوزره بودینه کیتدی؛ بو سفرده رفاقت پادشاهیده بولنان شهزاده بایزید طرفندن ده زاپولیانک اوغنه قیمتدار هدیه‌لر کورتوروردی (۳). ایچی علی اغا، پادشاهک بالذات زیارته کچی قوانین دولت حکمنجه جا‌ئز اولمادیغنی قرالچه‌یه بیان ایله اوغلنی بودنی او قدر کوزل مدافعه ایدن اصیلزاده‌لرله برابر عثمانلی اردوگاهنه کوندرمسی سوبلیدی. شوخبر، ایزابه عظیم اندیشه ویرمکدن خالی قلمدی؛ کیجه‌نی بر مجلس ایله کیره‌دک زاپولیانک اولورکن توصیه ایش اولدیغنی مشاور پاپاس مارتینوچینک رأی وجه ایله چوجغنی کوندرمکه قرار ویردی. ۳۹ اغستوس — که موهاچ محاربه‌سنگ اون بشنجی یوم دوریسیدر — هنوز بریاشنده بولنان قرال زاده‌سیگیموند زاپولیا برسودننه، ایکی‌دایه، ایزابه‌ک اتی باش مشا‌رلری مارتینوچی، پتروویچ، والانتن توروک، اتیهن وره‌چی، اوربه‌ن باتیانی، بودمانچکی رفاقیله عثمانلی اردوگاهنه کوندردی. کوچک سیگیموند اوچ قادیناه بر آتونلو ارا‌بده بولنه‌رق مشاورلر ییاده رفاقت ایدبورلردی. دفتردار و نشانچی بر چوق‌سنجاق بکلری و چاوشلرله برابر چوجغنی استقباله کله‌رک اطرافنده‌یکی چریلرله پادشاهک محافظلری بوتان بر چادره کورتوردیلر [۶]. سیگیموندی پادشاهه تقدیم ایتمکه پتروویچ تعیین اولنمشدی؛ لکن چوجق اونکله کیتمیوب اغلامغه باشلادی؛ سوت ننه مشاورلرله برلکده بالذات حضور پادشاهی‌یه کیرمکه مجبور اولدی؛ بودمانچکی ایله دفتردار و نشانچی آز بر مدت ایچنده قادینی دیشاری چیقاردیلر. دیگر بش

(۱) فردی وپموی، ق ۷۷، ۴، جادی‌الاولی.

(۲) به‌تنگ سهواً دیدیکی کبی (۱، کتاب ۳، ص ۳۷۱) ۲۹ ده دکل.

(۳) پچوی، ق ۷۸. عثمانلی مورخلری به‌تنگ سوبلیدیکی ۱۰، ص ۳۷۹، ایکنجی شهزاده سلیمدن هیچ بحث ایتزلره استوائنی، کتاب ۱۴، ص ۲۴۱؛ ژوویوس، ج ۱۱، [حال بوکه پچوی شهزاده سلطان سلیم و بایزیدک بوسفرده پادشاه ایله برابر بولنوب ایکیسی طرفندن دخی قرال زاده‌یه ازمغانلر کوندردیکی بازار. ج ۱، ص ۲۳۰. مترجم]

مشاور دیوان چادرندہ قائدیلر؛ پادشاہ ، بودینی کندیسنه تخصیص ایتمش اولدیغی وزیرلری واسطه سیله اونلره تبلیغ ایلدی . ایزابهک مشاورلری بو خبری اوکرنکلری صیردهده — قرال زادینی کوتورن الایک کچدیکی زمان دوست ومتفق صفتیله خلقه قاریشمش اولان — یکی چریلر شهرک قایلرینی ضبط ایتشلردی؛ اهالی سلاحلرینی تسلیم ایتدکلری وبکی چریلره حسن قبول کوستردکلری حالده مال وجانلری محافظه اولنه جغنی دلایلر اعلان ایدیورلردی . کونش باتمازدن اول بودین برعثمانلی بلده سی اولمش ایدی . بو پای تخت قدیم ، مجارستان قرالنک موهاپ بپاقلقلر ندره وفاتنک یوم دوریسنده بووجه ایله سقوط ایلدی؛ قراللق دخی ترکلرک سلاح ظفری قوتیله زاپولیایه ویرلیدیکی کون ، بودینک ضبطیله اوغلنک التدن آلمشدر .

سایمان ، ایزابهک مشاورلرینی برهفته اردو کاهنده آیقویهرق قرالیچه نک استانبوله کوتورلمسی مناسب اولوب اولیه جینی حقنده اونلره مکمله ایتدی (۱) . برطرفندنده ایزابهل باباسی سیگیسه ، ونک اسکسی سفیری واسطه سیله ایلچیلرینک تخلیه سبلنی مذاکره ایلدی (۲) ؛ تشبثات واقعه سنده — قیمتدار هدیه لره توجهنی قازانمش اولدینی — مهرماه سلطانک قوجه سی رستم پاشا طرفندن معاونت کوربورلردی . بودینک ضبطی کونی یکی چری اغاسی قرالیچه یه اقامتکاهی اولان قصری تسلیم ایتسنی اخطار ایلدی ؛ قرالیچه سلطان سلیمان ترک ایده جکنی افاده ایله برابر کندیسینی ایچنده یولند قیجه کیمسه نک دخولنه مساعدده کوسترلمه سنی رجا ایلدی . ایستدیکی وعد اولندیسدهده انجاز اولنمادی . یکی چری اغاسی قصرک قاپیسینی ضبط ایدرک آقشامه قدر اوراده بولندی؛ بو مدت ظرفنده آدملری کیروب چیقیور ، فقط کیمسه یه فسالقلری اولمایوردی ؛ اغانک امریله حبس خانهلر آچیلدی . ۱۰ ایلول ۱۵۴۱ ، برچاوش کیتمهک حاضر لائسنی واشیاسنی برابر کوتورمک ایچون اوکوز صاتین آلمسینی قرالیچه یه تبلیغ ایلدی؛ بوضه دهده یکی چری اغاسی ترسانه نک اناختارلرینی ایستدی ، و آلدی . ایرته سی کون (۲ ایلول جمعه) سلطان سلیمان بودینه کیروب مریم آنا کایساسنه کیده رک نماز قیلمقله کلیسای جامعده تحویل ایلدی (۳) . ایکی کون صوکره نشانجی

(۱) ژوویوسکوزرا لساندن نقل وبه تنلک اخذ ایتدیکی نقلقلر (قانونا ، ۲۱ ، ص ۷۵) آز اعتماده شایاندر . به تلم سلیمانک بودینه دخوانی سهواً ۱۲ ایلول برینه ۲۹ اغستوسده کوسترر .

(۲) *Per Agarchum Sigismundi patris legatum*

(۳) خاندان امپراطوری وقرالی خزینة اوراقتده سفیر راپوری .

رفاقتنده ترجمان اولدیعی حالده قبالیچهیه زرین ولاجوردی خطوط ایله محرر بر برات کتیردی: بونده سلطان سلیمان بیغمیره، اجدادینه، قلیچنه یمین ایدیوردی که بودنی انحق کنج قرانک حل صغرده اولدیعی مدتجه النده بولندیره جق وحد بلوغه وصولنده کندیسنه تسلیم ایده جکدر [۷]. بیک مرتولوز، ایکی بیک یکی چری، میک سواری، بش یوز صولاق، بر قاپ یوز کمیچی بودینک قوه محافظه سنی تشکیل اتمکه مأمور اولدیله. یوعسکیرک قومانده سی، اصلی مجار اولوب (۱) مقدما بغداد والیلکنده ودعا صو کره انا طولی بکلر بکلکنده بولنش اولان سلیمان پاشایه ویرلدی؛ پادشاه بومناستله کندیسنه وزیر، تعبیر اخرله اوچ توغلو پاشاعوانتی احسان ایتدی (۲). خیرالدین افندی مسلمانلره قضی تعیین و ایزابلاک استانبولده صو ک ایاجیسی شانسلیه ودر به چنی یومی بش یوز اقیچه، یعنی اون دو قه ایله مجارستان باش حا کملکنه ترفیع اولندی. زاپولیانک اوغلنه مارتینوچی و پتروویچک وصایتی آلتنده ترانسیلوانیا سنجاغنک توجیه اولدیغنه دائر نشانچی طرفندن بر برات پادشاهی ایصال اولدینی کون ایزابلاک المانلر طرفندن — دها زیاده تورک والاند دینلن والانتن تورو کدن ماعدا — مشاورلری صالحی ویرلدی. والانتن، ترکلرک طرفدار غیوری اولمقله برابر ظاهر حله کوره دیوانده مارتینوچی طرفندن واقع اولان افترا اوزرینه یدی قله محبسنه آتیش، وبش سنه اسارتدن صو کره اوراده وفات ایلمشدر (۳). بوحبس خانه ده تمام حیات ایدن تورو ک ومالیات ایله — اوغلی خدمه خاصه سلکنه داخل اولان — پهره نی مجارلرک خیانتلرینه عثمانلیرک خیانتی نه صورتله مکافات ایتدیکی حقنده وطنداش لرینه بر مثال مدهش کوستر مشلردر. تورو ک ایکی اوغانی رهن اوله رق عرض ایتدیسه ده پادشاه، پهره نی دخی ایکی اوغانی استانبوله کوندرمش ایکن نقض عهد ایلدیکنی جواباً بیان ایله خارغو وسیگت قلعه لرینک تسلیمنی دها صا غلام تأمینات عدایتدیکنی علاوه ایلدی. ۵ ایلولده قبالیچه قصر دن چیقدی؛ سلیمان پاشا، مارتینوچینک خانه سنه یرلشدی. ودر به چنی ژان زاپولیانک سرانی اقامتگاه آخا ذ ایتدیسه ده حا کماک مأموریتنی چوق زمان محافظه ایده میهرک وطنک دشمنی اولان بر طرفدن توجیه

(۱) ژوو یوس: *In Hungaria nomine Sulimanus, qui ab ineunte aetate bello captus*

۱۸۷۲، ص ۸۷. بهتلن، ۱، ص ۳۹۳.

(۲) ایستوائنی، کتاب ۱۴: ۱۱، پچوی: ق ۷۸. فردی، ق ۳۵۵. غران حا کی موستوه کک

(Mustwek) اوستریا خزینة اوراقنده کی لایحه سی.

(۳) موستوه ک. کنذاک.

ایدیش اولان شو خدمتک عاریله ترک حیات ایلدی؛ خرسیتانلرجه معتاد اولان مراسم یاپلمسزین یهودی مزاراغنه کوملدی. طمشوار سنجاغی پتروویچه ویرلدی. بو اغتصابات ایسه پادشاهک طمعنی تزیددن باشقه برشیئه یارامادی؛ قرالیچه نک عزمتی صیره سنده فونفکی رهه ن قصبه سنی ده آرزو ایتیمکه اولدیغنی کندیسنه بیلدیردی. ایزابه لک چکلمسنی متعاقب یکی چریلر بودین قلعه سنه استیلا ایتدیلر؛ کیمسه یه ایلدشلمیه جکمه دائر علناً ویریلن سوز بودفعه ده نقض ایدیلرک شهرک مذبحه لری ینه جلا دلغه تخصیص اولندی (۱).

قرالیچه نک عزیمتدن و مجارستان قرال لری سراینک استیلا سندن برکون سوکره فردیناندک ایکی ایاجیسی — که سالم قوتی نیقولاً و سیگسموند هر برشتایندر — عثمانلی اردوگاهنه واصل اولدیلر. بو ایکی آدم تاریخده شرفلی خاطر دلر براقش لردر: برنجیسی ویانه مدافع شجیعنک اوغلی ایدی؛ ایکنجیسی ده برچوق سفارتلرده خدمات ممتازه کوسترمش ایدی. فردیناند، عثمانلی اردوسنک حرکتی خبر آلیر آماز مذاکرات جدیدیه ابتدار ایتک مقصدیه سفیر ایچون یول رخصتنامه سی ایستمش ایدی؛ ایکی سفیر بورخصتنامه ایله کلدیلر که اوزمان معتاد اولان اصول تحریر موجه شومالده ایدی: «باب هایون هر کسه کشاده در؛ برشی ایستیه جک اولان هر کس کیره بیلیر». بوعباریه نظرأ هر ایلچی باب دولته کله بیلیر سه ده رخصتنامه ده بونلرک سر بست چیمغه صلاحیت لری بیان اولنمادیغنی کبی حقوق بین الملل احکامنه کوره معامله کوره جک لری ده تأمین ایدیلوردی. سلطان سلیمان، فردیناندک لاجکی طرفندن کتیرلش اولان سوک مکتوبه یازدیغنی جواب نامه ده: «بو حکمدارک بتون مجارستانی منحصراً تصرف طلبنی متضمن تحریراتی آلمش اولدیغنی؛ حال بو که متوفی قرال زاپولیا یه مملکتک اداره سندن باشقه بر شی ویرلیوب بناءً علیه اونک حقوق سلطنت اجراسنه بروجه ایله حق اولمادیغنی؛ زاپولیانک اوغلی — باباسی کبی — ربنده صادق اولمقه مجارستان حکومتک پدرینه ویرلدیکی وجه ایله اوکاتفویضی قرار لاشدیرلدیغنی؛ عثمانلی اردوسنک حرکتی اونی بو حکومته تملک ایتدیرمک مقصدیه وقوعه کلدیکنی» بیان ایدیلوردی [۸]. سالم قوتی نیقولایه معاون اولق اوزره اولاً فرانسوارده وای (۲) انتخاب اولمش

(۱) مستوهک، اوستریا خزینه اوراقنده. [عثمانلیرک دشمنی طرفندن یازلش اونمقه برابر قول واحدن عبارتدر. مترجم]

(۲) نیقولاسام ایله سیگسموند دوه ره برشتاین و فرانسوارده وایک وزیر رستم و محمود پاشا لرله

ایسه ده سیگیموند دوهره بره رشتاینه ترك مأموریت ایشیدی. ایکی ایاجی به ویربان
 تعلیماتده - بلغرادده برانلمش اولدیجی حالده - عثمانلی اردوسنده ظن اولنان سیرادی
 پالاتینی زه روم لاجکی ایله ممکن ایسه برلشیه رك اونکله مذا کره ایدلدکن صوکره
 پادشاهک نه شرائط ایله صلحه موافقت ایده جکی اکلاشامق اوزره وزیر لرله ملاقات
 ایدلمی (۱) مندرج ایدی. بوندن باشقه سالم وهره بره رشتاین قرالک، محاربه به کیریشمس
 زاپولیا ایله عقد ایتدیکی مقاسمه عهدنامه سنک کندیسنه ویردیکی حقوقی اظهار مقصدینه
 مستند اوله رق پادشاه ایله محاربه نینده اصلا بولمادیغنی، مجارستان قرالغنه سکوتله
 تمک ایتمک ایچون ویرلمی محق اوله جق ایچینه تأدییه حاضر اولدیغنی دیوانه تأمین
 ایتمه مأمور ایدیلر؛ مجارستانک کاملاً تمکلی ایچون یوزبیک فیلورینه قدر تکلیف
 ایده جکاردی؛ اکر بوتکیلفاتی قبول ایتدیرم مزار ایسه زاپولیانک وفاتندن بری
 فردیناند طرفندن سلاح ایله ضبط اولنان ممالکک اعاده سنی و اوستریانک حق سلطنتی
 تصدیق ایدن یوقاری مجارستان قطعه سنک تمکنه ایلدیشمه مک ایچون سنوی قرق
 بیک فیلورین تأدییه سنی تعهد ایلده جکلردی (۲).

ایکی ایاجی کمیدن چیققدقلری وقت ترجمان یونس بک دکل، ویانه بقاللدن
 یوهان پیبراخک اوغلی ایکنجی ترجمان تأییز تولمان و چاوش باشی طرفندن مراسم
 خوش آمدی اجرا اولندی (۷ ایلول)؛ رسم پشانک چادری، جوارنده برچادره
 کوتورلدیلر. ایرته سی کون رسم پشانک حضورینه قبول اولندقدن صوکره دیگر
 وزیر محمد و خسرو پاشالری زیارته کتیدیلر (۳). ولادت مریم یوم دوریسنده
 ایاجیلر مراسم معتاده ایله حضور شاهانه به قبول اولندیلر: پادشاهک چادری قربنده کی
 دیوان چادرنده اوچ وزیر ایله برلکده مندر اوزرنده طعام ایتدیلر؛ وزیرلرک
 آرقه سنده قاضیه سکرلرله نشانجی بولونیوردی. ایاجیلرک مختلف ماتله منسوب
 ترجمان یونس بکه ۲۹ اغستوس ۱۵۵۱ تاریخی اعتمادنامه لری (اوستریا خزینئه اورا فنده).
 سالم وره وایه ویربان تعلیماته دخی مراجعت.

(۱) *Bassas accedant et expiscari contendat quonam animo sit Turcarum Caesar erga pacem inuendam.*

(۲) سالم وره وایه ویربان تعلیماته مراجعت.

(۳) سیگیموند دوهره بره رشتاینک اثرلرنده کی راپورلری، (۱، ص، ۲۶۰) آده لونگ
 (Adelung) طرفندن یازیلوب پترسپورغنده ۱۸۱۸ ده باصلان «سیگیموند دوهره بره رشتاین»
 عنوانی اثر. سالم، خسرو پاشایی هوسام (Husam) تسمیه ایدر و بودین والیسی
 تعیین ایدلمش صانیر.

تقریباً اسی زاده دن مرکب اولان معیتلری ده سنجاق بکری طرفدن دیگر چادرلرده اطعام ایلدیلر (۱). طعامک صوکنده وزیرلر پادشاهک چادرینه کیده رک متعاقباً سفیرلرده حضوره دعوت اولندی. بونلر سلطان سلیمانک پیش اقدامه غایت کوزل یالندیزلارمش بریبوک قدح، یالکمز ساعت و کونلری دکل، نجومک حرکاتی ده کوسترر صنعتکارانه یابلیش بر اصره ساعت وضع ایتدیلر. اون ایکی خدمتچی بوساعتی پادشاهک حضورینه کتیردیلر؛ نصل قوریله جفی ذات شاهانه به تعریف ایتک اوزره برده ساعتچی برابر ایدی؛ بوندن ماعداشواثر صناعتینک بتون اقسامنی معرف برده کتاب تقدیم اولندی. بدرجه به قدر علم هیئتہ واقف اولان سلطان سلیمان بوما کنه نی کمال دقتله معاینه ایتدی؛ پادشاه صیرمه لی برسایبان اتنده اولدینی حالدہ یاننده بر قاققان، بر کرز، بر یای ایله اوقلر وار ایدی؛ رستم و محمد پاشا صاغنده ایاق اوزری طور یورلردی؛ اوتہ کی طرفده فردینساندک ایلیچیلر نی ادخاله مأمور اولانلر بو—کوشله مزین عصایی حامل—باش ساحدار و خاص او طہ باشی بولونیورلردی. سالم و هر بهرشتاین بر برینی متعاقب پادشاهک اتی اوپه رک مأموریتلرینک نهدن غبارت اولدیغنی عرضه کیریشدیلر. لیکن پادشاه، اونلر سوزه باشلامازدن اول «نہ دیورلر؟» بدیه سؤال ایدرک ده ایلک سوزلرنده ده قطع کلام ایله وزیرایه خطاباً: «باشقه دیه جکلری یوقسه بر اکیکز، کیتسینلر!» دیدی. ایکی کون صوکره رستم پاشا ایله مذاکره باشلادیلر؛ پاشا، صوکل شرط اولمق اوزره، فردیناندک ضبط ایتمش اولدیغنی ممالک کاملاً اعاده و مجارستانک او طرفده قاله جق قسمی ایچون ویرکی تعهد اولنمادجه تائل صلح اوله میه جقلر نی بیان ایلدی (۲).

سفیرلر ویرکی اعطاسنه موافقه مآذون اولمقلر نی بیان ایله متارکه عقدینی و زنجیر ایچنده کوردکلری بالتازار پوخهایمه ر ایله دیگر اسیرلرک مبادلہ سنی طلب ایتدیلر. رستم پاشا، جواباً صلح عقد اولدینی تقدیرده اسیرلرک فدیہ نجاتسز اعاده اولنه جعنی و محاربه دوام ایدرسه مبادلہ ایچون فرصت حلولی طبیعی بولندیغنی افاده ایتدی (۳). بوملاقانک ایرتہ سی کونی سلیمان ایلیچیلرک هر برینه ایکی قاققان، بش

(۱) ژوویوسک راپوری، ک ۴۰، ص ۲۵۸ الخ، هر بهرشتاینک قانوناده کی راپورینی

۲۱، ص ۸۲، کمال ایدر. اوندن نقلاً به تلنک ترانسیلوانیا تاریخنه مراجعت، ۱، ص ۳۹۶.

(۲) قانوناده ژوویوس، ۲۱، ص ۸۳؛ ژوویوسدن نقلاً به تلن. آده لونغه سیکسیموند

هر بهرشتاین، ص ۲۶۸.

(۳) قانوناده ژوویوس، ۲۱، ص ۸۶.

طوب ایپکلی قاش، التي بيك اچمه (يوز دوقة) ويردردي؛ اوندن صوكره وداع ايتلمري ايچون حضورينه قبول ايدرك بودفمهده ايلك ملاقاتده كي مراسمه رعایت ايتدی . سيگيسموند دوهره بره رشتاين پادشاهك النى اومكك حاضر لانيركن بوكرنده اكسزين حاصل اولان بر آغرى ديزيني بوكمكك مانع اولديغندن رستم پاشايه خطاباً: « الله عشقنه بكا يارديم ايت » ديدى . رستم پاشا ايلچينك مقصدينى بيلديكي حالده هيچ معاونت كوسترمدى . فقط سيگيسموندك حائى اكلامش اولان سلطان سليمان اختيارك اشارت مطاوعتى ايضا اتمسنى تسهيل ايچون النى قالدردى؛ اوندن صوكره وزيرلرينه خطاب ايله: « برايقكز كيتسينلر » ديدى (۱) . حضوردن چيقيلنجه رستم پاشا ايلچيلرى طونه بويجه بودينك هان ديوارلرى آلتنه قدر كوتوردى؛ كنديلرينه مدهش برطوب طاقيه نهرده تيمور اوزرنده بولنان اينجه دوناتمايى و محاربه ائسانسده تركلرك انه دوشن طوپلرى كوستردى . ايلچيلر اردوكاهى بر خندق ايله محاط بولديلر كه بوخندقده ارا بولردن وزنجير ايله بر برينه باغلامش طوپلردن مركب بر سد ايله محافظه ايدلمش و اونلرك آرقه سنهده درين بر دوه ديزيسى يرلشديرلمش ايدى . سوزدن زياته اشارته اطاعت ايتكك معتاد اولان مسلمان عسكرى ايلچيلرك كچديكي ائنده درين بر سكوت ايچنمه بولديلر . اردوكاهده قورلمش اولان بر چوق چادرلرك آره سنده شهنشاهك — ديكرلرينك جمله سندن ده ايوكسك اولان يانلرى قهلى — چادرلرى نظر دقتى جلب ايتمهك قابل دكل ايدى . رستم پاشا هه ربه رشتاينه: « نه كوردك؟ » ديه سؤال ايتدى . اياچى مامرانه، مداهانان بر جواب ويردى؛ « بيوك و قدرتلى بر حكمدار ك قواي بي نهايه سنى كوردم » ديدى . ايرته سى كون رستم، ايلچيلره پادشاهك فردينانده جواب نامه سنى ويره رك كنديسنك ده مجارستان قرالنه يازديغى برمكتوبى علاوه ايلدى (۲) . بوايكي نامه كنارلرى صيرمه لى طور به لر ايچنه موضوع اوله رق مائلر نده آز فرق وار ايدى . پادشاه، عسكرينك مجارستانى ضرب سلاح ايله تسخير ايتمش اولديغنى و فردينانده غران، تانا، ويشغراد، شتولوه يسه نبورغ شهرلرينى اعاده ايتمكجه يكي بر معاهده عقدينه موافقت ايتيه جكنى بيان ايدىوردى . سفارت، عثمانلى اردوكاهنده اون بركون قالمش و بونك يدى كوتنى فائده سز مذاكره ايله كچيرمش ايدى؛ ۱۵۴۱ ايلونك ۱۸ نده هيئت سفارت و يانه يه عودت ايچون

(۱) سيگيسموند دوهره بره رشتاين، ص ۲۷۰ .

(۲) بومكتوبك اصلى و يانه خزينة اوراقنده موجوددر .

کمی یهزا کب اولدی؛ چاوش باشی ایله برترجان، بوناری کھی یه بینه جکلری محله قدر کورتوره رک طائفه یه سرینلک ویره جک مشروباتک مبدولاً تدارکنه نظارت ایلدیلر [۹]. ایلچیلرک عزیمتدن آلتی کون سوکره قبالیچه تاج ایله دیکر قراللق علائمی آله رق پای تخندن چیقدی؛ تختی وهدیه نکاح اولق اوزره ویریلن قصری غائب ایتدیکندن دولای آغلامق اوزره لپایه چکلدی [۱۰]. درت کون سوکره ده [۲۲ ایلول] سلطان سلیمان شهری ترک ایله تشرین ثانی او اسطنده استانبوله اصل اولدی (۱). بودینده اقامتی اثناسنده، اخیراً بارون دولاغارد نامیله اصلزاده لک ویرلمش اولان بحریه یوزباشیسی پولهن فرانسهز ایلیچینسک ایتالیا ده قتلنی خبر ویرمه کلمشیدی (۲)؛ سلطان سلیمان بوجنایتک جزاسنی اوستریا ایلیچسی اولان وخسته اولقله برابر حالا بلغرادده موقوف بولنان سیرادی پالاتینی ژه روم لاجکی اوزرنده اجرا ایتمک ایستیمه رک اونک عزیمته مساعده کوستردی؛ شهه سزدرکه ایلیچی بوله نک اوراده بولنمی حقوق بن الملل احکامنه کوستریلن شورعایتده خیلی تأثیر اتمشدر [۱۱]. پادشاهک پای تخته عودتدن برآی سوکره عثمانلی دونانماسی مظفر انه لیمان کیردی. بونک مظفریتلری خیرالدین پاشانک اثر مهارتی اولمقدن زیاده شارل کنک دونانماسی جزایرا وکنده پریشان ایدن تأثیر عناصر ایدی. ۲۰ تشرین اول ۱۵۴۱، شارل کن یتمش درت قادرغه ایله مختلف ابعادده ایکی یوز کیدن مرکب ویکرمی بیک پیاده بیگ سواری (۳) ایله درت یوز مالطه عسکرینی حامل دونانماسیله جزائرک شرقنده واقع ته مه نتوس (مانافوس) رونی کورفزینه تیمور آتمغه کلش ایدی. امپراطور دونانماسی ایچنده — بریاریش غالبترینه مکافات ترتیب ایدمک مقصدیله کلنمش کبی — برچوق اسپانیول خانملری کوریلوردی. خیرالدین، ایالتی عسکرینک قومانده سنی حسن بکه تودیعی ایتمشیدی؛ فقط اونک معیتنده دشمنه مقابله ایده جک عسکرالتی یوزسوارای ایله برقاچ بیک

(۱) فردی ایستوانتی ایله ، ک ۱۴ ، تماماً متفقدر : *Soliman circa idus novembris Hadrianopolim atque inde Constantinopolim reversus est.*

(۲) ساغره دو ، ک ۶ ، ص ۲۸۳ : *Se ne passo a Buda, dove incontrato Solimano di ritorno d'Ungheria.*

(۳) مالطه شوالیه سی ویلاغانیونی (*Caroli V expeditio in Villagagnoni Africam.*) عنوانلی اثرنده عسکرک مقدارینی صورت قطعیه ده تعیین ایدر: یدی بیک اسپانیول، التي بیک آلمان، التي بیک ایتالیان، اوچ بیک هر ملدن کواکلو، درت یوز مالطه عسکری (قالقوندیلك بال تمثیلی ، ص ۵۹۷) .

عربدن عبارت ایدی (۱). شهرک تسایمی حتمندہ واقع اولان اخطارہ خیرالدین گریزگاہلی جواب ویردی. ایرتہسی کون (۲) شارل کن عسکرینی صف حرب اوزرہ دیزہ رک اوچ خطدن یوریدی؛ اسپانیولر اوکده بولونیور، اولردن سوکرا المانلرله ایمپراطور کئیوردی؛ انصو کده دخی قامیلو قولونا قوماندہ سنده کی ایتالیانلر وماطه عسکری وار ایدی. تہمہ نتوس بروندن جزائرہ قدر اولان مسافہ خط مستقیم اوزرہ اون ایکی وساحل بویجہ یکرمی میدان عبارتدز؛ بونکله برابر ذرورہ لری طومش اولان قوت طرفدن دوچار تعرض اولان عسکر بومسافینی آنجوق اوچ کونده قطع ایدہ بیلدیلر. اوچنجی کونی اسپانیولر طاغک ذرورہ سنی، آلمانلر مائہ لریخی، ایتالیانلر ساحلی اشغال ایلدیلر. قادرغہ لر ساحل بویجہ اردویی تعقیب وصاغ جناحی محافظہ ایدیورلردی. بو قادرغہ لردن بری پاقسوسدہ طورغود رئیس ایله بروندیک قبودانندن ضبط ایدلمش و ایرتہسی سنہ قورسیقه سولرندہ استرداد اولومش اولان جانہ تودوریانک کیمسی ایدی (۳). مہمات، بیوب ایچہ جک، طوپلر ۲۳-۲۴ تشرین اول کیچہ سی ساحلہ چیقاریلہ جق ایدی [۱۲]. ایشام هوا ساکن اولدینی خالد بردن برہ یاغمور سیلاب لریخی دفع ایدر شدتلی بر روزکار چیقدی؛ متعاقباً فورظنہ او قدر شدتلندی کہ ہم اردونک، ہم دونانمانک سلامتی تہلکدہ براقدی. چادرسز، ماتوسز اولان عسکر صباحہ قدر بلا فاصلہ یاغمور بیدیلر؛ ایرتہسی صباح جملہ سنک اعضاسی حرکتدن قالمش، طوکمش اولدینی کبی طوپراق دہ ایاقلرینک التندہ قایمقدہ ایدی؛ لکن بو حال فورظنہ نک دونانمایہ کتیردیکی فلاکتہ نسبتلہ لاشی ایدی. اوز درت قادرغہ قضازدہ اولدی کہ پرنس مہانی ایله جانہ تودوریانک کیلری بونلرک آرسندہ ایدی؛ دیگر یوزاوتوز کیمی دہ ضایع اولمشیدی. براقچ کون اول برمتعصب مرابط مسلمانلرہ امداد الہی وقوع بولہ جغنی خبر ویرمشیدی؛ بو کشفک غیر منتظر بر صورتدہ محقق ایتمسی جزائر مدافع لرینک جسارتی تزید ایدہ رک دشمن اوزرینہ یوریمکہ قرار ویردیلر. ایتالیانلر بونلرک آپ آکسزین هجوملرینہ طوتیلہ رق اولہ، دست ضبطلرندہ بولمان برکوبرینک اوتہ طرفہ اتدیلر؛ لکن اولردہ هجوم ایدوب خصمی رجعت ایتدردیلر. آنجوق شہرک آتشی آتہ قدر سورمک خطا سندہ بولندقلری کبی طوپلرک آغزی

- (۱) اسفار البحار، ق ۲۷. روبرتسون سکیز یوز ترک ویش بیک موربتانیہ لی دیر.
 (۲) تاریخ تعیین ایدن ارلر ویلاغانیونینک کتابیلہ کوازو تارنخندن، ص ۲۸۶، عبارتدر.
 لکن نورو برتسون، نندہ «جزائرہ دائریکی معلومات» مؤلفی بونلری بیامزلر. ک ۲، ص ۶۵۴.
 (۳) کوازو تاریخی، ص ۲۸۶.

آئنده بیله مردیون قوروب چیتسغه جرأت کوستردیلر؛ بونلرک همان جمله سی تلف اولدی (۱)؛ ایچلرندن برازی، یوله حاکم طاغلرک اوزرنده موقع طوتمش اولان عربلرک طولو کبی یاغدردقلری اوقلر آره سنده بالذات ایلریله ریک امدادلرینه کابن ایمپراطورک جسارتی سایه سنده قورتلدیلر (۲). قرهیه اوران قادرغهلرده کی سکیز یوز مسلمان اسیری حریتلرینی استرداد ایدره خرسیتیان طائفه قایجدن کچیرلدی (۳). یوقدرغهلردن برنده بولنان مکسیقا فاتح شهری فرناندو قورته ز دکیز ایله عربلرک ایضاً ایتدیکی ایکی تهاکه عظیمه دن یک کوچلرکله قورتیله بیلدی. فورطنه اوچ کون دوام ایتدی؛ بومدت اثناسنده، کیلرک قرهیه اورمسندن قورتیله بیلمش اولان ذخائرک ساحله اخراجنه امکان بولنه مادی. شارل کن آتارک کسلسنی امر ایدره ک اردو یالکز بونلرله تعیش ایتدی. ارزاقک، طولرک ضایع اولسی ایمپراطوری جزائر اوزرنده کی تصور اتندن واز کچیرمه ک مجبور ایتدی؛ رجعت امرینی ویریدیکی حالده بوده مشکلات عظیمه ایله اجرا اولنه بیلدی: ایرماقلر نهر قدر بویومش (۴)، طوپراق بطاقلق اونش ایدی (۵). یوللر اودرجه ده بوزولمش ایدی که اردو ته مه نتوس کورفرزینه کیده بیامک ایچون درت کون اوغراشمغه مجبور اوله رق [۱۳] آنجق ۳۱ تشرین اولده کیلره بیندی؛ دوناتما بومساردن خوشلاتماز ساحلی ترک ایتدیکنک هنوز اوچنجی کونی ایدی که یکی بر فورطنه هجوم ایدره ک دوناتمانی بوجه کورفرزینه التجایه واوراده اوچ هفته تیمور اوزرنده قالمغه مجبور ایتدی. ایمپراطور آفریقا ساحلنده انجق برآی قالمش ایدی؛ بتون بوزمان اثناسنده خیرالدین باربروس (۶)، شارل کنک دوناتمانسی تخریب ایدن فورطنه لردن امین اولان بر لیمانده منزوی قالمش ایدی؛ بناء علیه

(۱) ویلاغانیونی، ص ۵۹۹، دیورکه: «*Altque ex Italis eos dardrunt in fugam*». *quibus non magnus esset usus militiae*. کوازو ایسه بالعکس بویه سویلیور: *Se qui Italiani havessero havuto scale per dar assalto non è dubio a'uno, che la terra pigliavano disperatamente.*

(۲) حاجی قافله، سفار البحار.

(۳) ودرتو، ج ۴.

(۴) حاجی قافله بوسیلا به لریک ایوکنی خراس تسمیه ایدیور.

(۵) کوازو تاریخسی، ص ۱۰۷.

(۶) که به لاک «تاریخه متعلق اوراق» نده مندرج آنتوان دوریانک «شارل کن زمانک

شایان تخطر وقایی» نام امری.

ایمپراطورک هزیمتی قبودان پاشانک اثر همتی دکل ، عناصرک تأئیریدر (۱) .
 خیرالدینک محاربات آتیهسی فردیناند علیهندهکی سفردن برسنه صوکره وقوعه
 کلش ایسهده مجارستان سفری وقایعنک حکایهسنی کسمه ملک ایچون بو محارباتک بیاننده
 دوام ایده جکیز . خیرالدینک بحر سفیددهکی شوپکی جولانی ، بودینده پادشاه طرفدن
 قبول اولمش واستانبوله برابرکش اولان فرانسز سفیری پوله نک اصراری اوزرینه
 اجر اولمشدر ؛ ایچی خیلی تشبثاندن صوکره دیوان هایونی اقتاعه موفق اولدی کشارل کن
 علیهنده محاربه یه دوام ایتمک ایچون عثمانلی پادشاهی ده کندی متبوعی قدر منفعتداردر .
 بونک اوزرینه ترجمان یونس بکه ، التي سنه مقدم فرانسز ایاجیسی لافورده نک طلبنه
 مبنی کن دیسنه تودیع اولنان مأموریتی بردها ایفا ایتمسی ضمننده سفارتله وندی بکه کیتهمسی
 ایچون امر ویرلدی (۲) ؛ تعلیماتی موجینجه جمهوری ایمپراطور علیهندهکی سفردن
 فعلاً حصه دار اولمغه اقتاع ایچون هر درلو مساعی نی صرف ایده جک ایدی (۳) .
 آنجق وندی کلیر ، ایکسی ده قوتلی ایکی حکمدار آره سنه کیره جک قدر اقتداره مالک
 اولدقلر نی وشو مجادلده کن دیلری ایچون سیرجی بولمقدن ای بر حرکت اوله مایه جغنی
 بالتجربه پک کوزل بیلدکلری جهته دولت عثمانیه نک تکلیفنی ماهرانه کچشدردیلر .
 پوله ن ، فونته نبلویه عودتده خیرالدینک دونانماسی قریباً سفر آچه جغنی برنجی
 فرانسوا یه تأمین ایله برابر پادشاهک مواعیدینه نظر آغانلی آمرالی فرانسه قرالندن تعلیمات
 آلمغه مأمور اولدیغنی افاده ایتمدی . پوله ن ، به ایسیه نامنده ایکنجی بر ایلچی ترفیق اولدیغنی
 حالده وندی ک طریقله استانبوله عودتده تأخر ایتمدی . سرایک مدیری و خادم اغارک رئیس
 اولان قپو اغاسنک حمایه سیله ملاقات شاهانه یه نائل اولدی . رستم پاشانک نفوذی وزیر اعظمک
 نفوذینه غلبه ایده رک بوسایه ده ، دونانمانک قریباً عزیمت ایده جکنی قراله وعدی متضمن
 اوله ر ق طرف پادشاهیدن سفیره بر مکتوب تودیع اولندی [۱۴] . فی الحقیقه پوله ن
 بر مدت صوکره — یوز اون قادرغه ایله دها کوچک قرق کمیدن مرکب بردونانمایه
 قومانده ایتمکده اولان — خیرالدین ایله برلکده سفینه یه را کب اولدی . دونانما

(۱) . اسفار البحار شارل کنک جزایر بوزغونلغنی سلطنتدن فراغته قرار ویردین اسبابک
 اک مؤثرلرندن اولتی اوزره ذکر ایدر .

(۲) ساعره دو ، ص ۲۸۳ ، یونس بکک بو عزیمتی صلح عهدنامه سنی تجدید ایچون
 اولدیغنی سویلر . پارتوتا ، ج ۱ ص ۷۳۸ ، بعض اموال طلبنه مبنی اولدیغنی زعم ایدر .
 لکن بولر برنجی فرانسوا لهنه مذاکره یه ابتدار ایتمک ایچون بهانه اولدیغنی جای اشتباه دکلدرد .

(۳) ساعره دو ، ص ۱ ، ۶ ، ص ۲۸۳ . وندی ک ، ۱۵۸۸ .

بغتهٔ مسینا اوکنده کورینه‌رک ایلیک اخطارده قلعه تسلیم اولدی . باربروس بر ملاحظت نادره صاحبه‌سی اولان، دون دیه‌غونک قیزی اسیر ایدوب خرستیان دینی ترک ایتدیره‌رک کندی حرمنه آلدی (۱۵۴۳). ترک دوناماسنک کورینیشی یوزا اطه‌سنی و اوستیا قصبه‌سنی تلاشه غرق ایتدیسده پوله‌نک او سواحل اهالیسنه یازدیغی برمکتوب اعادهٔ امنیتی موجب اولدی؛ اودرجه‌لره قدرکه نه‌تونو و اوستیا اهالیسی کیلره بوغدای و شراب کتیردکلری کبی باربروس تیرنهری منصبده هیچ بر طرفدن اندیشه‌یه اوغرامق‌سزین صوآلمغه موفق اولدی. مع هذا روما آلت اوست اولمش ایدی: اصیلزاده لر محاربه‌یه حاضر لاندیلر؛ پاپاسلر، راهب‌لر، قادیلر، چوچقلر ساین وادیسندہ تیوولینک اوتہ طرفنه قاچدیلر [۱۵]. عثمانلی دوناماسی تور تونه و جنوه ساحل‌لرندن کچهرک مارسیلیا یه تیمور آتدی. خیرالدین شهرده کمال طنطنه ایاہ قبول اولندی؛ پوله‌ن بوراده قرال طرفدن اولجه کوندرلمش بر طاقم او امر بولدی که فرانسز قواسنک عثمانلی قواسیله برلشهرک درحال نیسی محاصره ایملرینی متضمن ایدی. انگه‌ین دوقه‌سنک امری آلتندہ یکریمی ایکی قادرغه و اون سکز بیوک کیمدن مرکب فرانسز ویوز الی یلکندن مرکب عثمانلی دوناماسی درحال نیس اوکنه کیتدیلر؛ قلعه — مقدا ما باربروسک اسارتندہ بولمش اولان — مالطه شو الیه‌سی پائولو سیمه‌تونی طرفدن شجیعانه مدافعه اولندی (۱)؛ شهرک یغما ایدلیه چکنه دائر پوله‌نک باربروس نامنه ویردیکی سوز اوزرینه نیس عرض تسلیمیتده چیکمدی (۲۰ اغستوس ۱۵۴۳) (۲). یکی چریلر بر بیوک غنیمت آلمق امیدندہ آلدانه‌رق و قلعه‌نک بطاریه آتشلرینه قارشلی مقاومتده بردوام اولدیغنی کوره‌رک سویلنمکه باشلادیلر. براز سوکره فرانسزلرک باروتی قالمایوب عثمانیلردن صایتین آلمغه مجبوریت کوردیلر. خیرالدین، اهل‌لرندن وبتون بوتشبتک اداره‌سندہ کوستردکلری خفتدن دولایی کتدیلرینی تعیب ایاہ پادشاهک دوناماسی پارلاق ایشلر کورمکه آلمش اولدیغنی ونیسک ضبطی کبی نتیجه‌سی اهمیتسز شیلر ایچون شرفنی تهلیکه‌یه قویق ایستمدیکنی بیان ایلدی. انگه‌ین دوقه‌سی، باربروسک حدتنی پک کوچ تسکین ایدہ بیلیدی. مع هذا مارکی گواستونک محاصرین دونامالرینه فائق بر قوت ایاہ قریباً که چکنه دائر قلعه قوماندانه یازدیغی برمکتوبک اله کچیرلمسی عثمانیلرک رفع محاصره

(۱) ساغره‌دو، ص ۲۸۷.

(۲) تاریخ فلاسانده مقیددر، ۱، ص ۳۹۰.

ایتملینه قرار ویرددی . لیکن شهری یغما واحراق ایتهدن چکلمدیله (۱) .
 نیس ، آلب طاغلریله بحرسفید آردسنده کی خطهدن عثمانلیله جه معرفیت قازاتمش
 یکنانه شهردرکه بازیدنایمک قارداشی طالعمسز جهک اقامتگاه مجبورسی اولمش و التمش سنه
 صوکره فرانسز دوناتماسنک برخرستیان حکومته قارشی عثمانلی دوناتماسیله براشمسی
 منظره غرابت فرمانسی کورمشدر [۱۶] .

ممالک عثمانیه نك غربنده بووقایع جریان ایدرکن قریمده قاریشتملق ظهور ایدرک
 پادشاهک وخصوصا التفات دیده سی رستم پاشانک نظر دقتنی جلب ایتشیدی؛ شبه
 جزیره نك سکونی اخلال ایدن بو احوال، رستم پاشانک سیاستی نتیجه سی ایدی .
 یوقاریده یازدیغمز وجه ایه سلطان سلیمک شاه اسماعیل ایه محاربه سنده رفیق اولان
 سعادت گرای سلطان سلیمانک بغداد سفیرنه قدر قریمی اداره ایتشیدی؛ اوصیره ده
 اسلام گرایک خدعه لرینه مبنی ترک حکومته قرار ویرمش و برقاچ سنه صوکره
 برعثمانلی ولایتی مرکزنی اولمش اولان بغدادده وفات ایتش ایدی (۲) . اسلام گرای
 قارداشی اوزبک گرانی قاغای نصب ایتش اولمقاه برابر دولت، اسماعیل گرایک خانلغنی
 تصدیق ایتیه رنک منگلی گرایک اوغلی اولوب قران خانن بولنان صاحب گرایه توجیه
 واسلامی قاغایلق مرتبه سنه تنزیل ایتدی (۹۳۹-۱۵۳۲) . صاحب گرانی تختنده
 تأیید ایچون پادشاه کندیسنه اوچ یوز طوپچی، اوچ یوز سلاحچی، بیکی چری
 بر مقدار اچقه کوندرمشدر که اوزماندن بری هر خان تبدلنده طرف شاهانه دن سکبان
 اچقه سی نامیله اهدا اولنه جق اچقه مقدارینک بو قدر اولسی اعتیاد ایدمشدر (۳) .
 صاحب گرای، اسلام گرای ایه آنجق اون سکیز آی حسن معاشرت ایده بیلدی؛
 نوغای بکلرندن باقی بکک یازدیمیله اسلام گرانی صو تولدی رتمش بر فیچی ایچنده
 صغوقدن اولدرمش و متعاقباً باقی بکی ده احواله اوغرا ده رق مغدوریه آلت غددرنی
 ایکیسنی بردن برمزاره کوممشدر . کریمه سی صاحب گرای ایه ازدواج ایتش اولان
 علی بک، قارداشی باقی بکک انتقامنی آلق اوزره اون ایکی بیک کشیک براردو طوبلادی .
 لیکن صاحب گرای قرق بیک محارب ایه علی بکک عسکرینی بر بوغازده یاقه لایوب

(۱) ساغره دو، ص ۲۸۷ .

(۲) نخبه التواریخ . سعادت کرایک وفاتی ۱۵۳۲ سنه سنده ذکر ایدر سه ده «السیع السباره»

تا ۱۵۳۷ سنه سنده کوسترر .

(۳) السبع السیاری، ق ۶۴ .

محو ایتدی (۱). اگر احتیاط سزاقله سویلدیکی برقاچ سوزدن دولای وزیر اعظم رستم پاشانک خصوصتی جاب ایتمش اولسه ییدی بومظفریت قریم سلطنتک کندیسنه انحصارینی تأمین ایده جک ایدی (۲).

مبارک گرایک اوغلی ومنگی گرایک حفیدی دوات گرای اوزمان رهن صفیه استانبولده بولونیوردی؛ عمو جه لری محمد گرای وسعادت گرایک حکومتلزنده، زوجنک وفاتندن سوکره بربری متعاقب بوایکی خانک فراشنه انتقال ایدن والده سنک حمایه سیله اولومدن قورتمش ایدی (۳). یکنتمک استانبولده بولمنسندن بحق اندیشناک اولان صاحب گرای، اثر درخان، یعنی حاجی ترخان مملکتی خانغلی ایچون اونو توصیه ایتدی. رستم پاشا ظاهراً بوتکلیفی مناسب کوردی؛ دولت گرای صورت رسمیه ده اثر درخان خانغنه، لکن صورت خفیه ده قریم خانغنه تعیین اولندی؛ صاحب گرای ده عسکریله اوزمان عصیان عانی حالده بولان چرکسلرک و خصوصاً شاهانه قبیله سنک اوزرینه یورومکه مأمور اولدی. صاحب گرای، رقیبینه قارشی مملکتی خالی بر اقدینی صیره ده دولت گرای اق کرمانه وصول بوله رق صورت علنیه ده اثر درخان خانی اولمق اوزره قبول اولندی (۹۵۲ — ۱۵۴۵). متعاقباً قریم خانی عنوانی آله رق پادشاهک براتی ابراز ایله کندیسنی بوسورتله طانتدی. قالدای امین گرایک اوزرینه یورویه ریک بولاق گرای ایله مبارک گرای اسارتدن تخلیص و صاحب گرایک اقرناسندن برچوقلریله برابر بونلری عمو جه سنک قتلنه تشویق ایتدی. فی الحقیقه صاحب گرای دشمنلرینک اوردینی اون ییدی خنجر یاره سیله تلف اولدی؛ باغچه سرای قربنده صله جقده گرای عائله سنک مؤسسی اولان جدی حاجی گرای ایچون یاپدرمش اولدینی قبه آتته دفن اولندی (۴). طیب و شاعر قیسونی زاده ندائی — که صاحب گرایک اعدامی رأی العین کورمشیدی — بر اثر مقفاده خاطر سنی تحمید ایتشدر.

سلطان سلیمان، بو دیندن عودتندمه مصالح عمومی نیک محتاج اولدینی اهمی او نوتماقله برابر شکار اکنجه سیله اوغراشمغه باشلادی؛ ولایات اداره سنجه بعض تبدیلات اجرا اولنه رق بو دین والیسی مجار سلیمان پاشا خسته لقدن دولای خدمته اقتداری

(۱) جنای، ق ۱۲۱.

(۲) نخبة التواریخ، ق ۲۵۳.

(۳) جنای، السبع السیار.

(۴) السبع السیار، ق ۶۵.

قلمداد یعنی بیان ایاه تقاعدنی طلب ایتمسنبه منی اونک مأموریتی بلی بکه توجیه اولمش وسایمان پاشا و وطنک محکومیتدن صوکره چوق یاشامامشدر [۱۷]. دیار بکر حکومتمنده بولنان دیکر بر بلی اموال دولتدن ارتکابنه دأر دفتر داری طرفندن واقع اولان اخبار اوزرینه عزل ایلندی. قره مان والیسی حسین پاشاده وزیر اعظمک اتمانه منی معزول اولدی. بونلردن برنجیسنک منصبی ذو القدریه والیسی آلا پاشایه وایکنجیسنک خدمتی رمضان اوغلی پیری پاشایه ویرلدی (۱). املاک هایون اداره سنجه سوء استعمالات تحقیقنه مأمور اولان شام قاضیسنک اشعاری اوزرینه بغداد والیسی او یس پاشا عزل ویرینه آ یاس پاشانعیین اولندی (۲). پادشاه شهزاده محمدی صاروخان والیکنه نصب و اوچ ملیون آچه دن (آلتمش بیگ دو قه) دون اولمایان بر تخصیصات اعطا ایلدی؛ دیکر شهزاده سی سلیمی قونیه والیکنه کوندردی. شهزاده محمد، تعیینی کونی دیوانده پدرینک، لندن علامت حکومتی اولمق اوزره طبل و علم آلهرق بر قاچ کون اسکدارده قالدقدن صوکره مرکز مأموریتنه عزیمت ایلدی. شهزاده سلیم حقهنده بو مراسم اجرا اولندی [۱۸].

سلطان سلیمان مجارستانی هنوز ترک ایتمش ایدی که عثمانلی اردوسنک ایکی فرقه سی مملکت داخلنده جولانه باشادیلر. بوسنه والیسنک امری آلتنده بولنان برنجیسی مورایه اوزرینه توجه ایدوب فقط حل طغیانده بولنان واغ نه رینه تصادف ایله یولده توقفه مجبور اولدی؛ ایکنجیسی ترانسیلوانیای کندی لهنه و پادشا عامینه عصیان ایتدرمه که تشبث جنایتیه مهم اولان امه ریق بالاسسا ایله مالیاتک اراضیسی تحریب ایتمک اوزره گیارمات اوزرینه یوریدی (نيسان ۱۵۴۲). بالاسسا علیه اصدار اولمش و شدت اسلوبیه شایان دقت بولمش اولان بر فرمان، ترانسیلوانیا لیره اوکرتدی که مملکتلری پادشاهه عائد و کندیلری پادشاهک قوللرندن معدود اولدیغندن اکر فردیناندک تکلیفاتنه قولاق ویره جک اولورلرسه یوز بیگ تاتار و آقینچی یوردلرینی قان و آتش ایچنده براقه جقدر (۳). زاپولیانک وفاتی متعاقباً استانبولده کورنمش اولان کاتب تراکیلوس آندرونیکوس پادشاهک علوجنابنه لایق بر احسان اولمق اوزره مجارستانک ترکی و مقابلنده سنوی اللی بیگ بوده کافی کورنمدیکی

(۱) فردی، ق ۳۶۰.

(۲) كذلك، ق ۳۶۲.

(۳) اوستریا خاندان امپراطوری وقرالیسی خزینه اوراننده دردنجی مکتوبه مراجعت. «*Historia et Diplomata*» (تاریخ و دیپلوماسی) نام اثر دن: «*Das Reich*»

حالد یوز بیک (۱) دو قه تقدیمی تکلیف ایتمک اوزره فردیناند طرفندن ینه استانبوله کوندردلی. اعتمادنامه ده سفارت اعزامنده کی تأخر ایچون یول رخصتنامه سنک موجود بولنماسی مدار معذرت اوله رق ایراد ایدیلیوردی (۲). وزیرلر ترانکیلوسک تکلیفاتی اودرجه یه قدر اهمیتسز طوتدیلر که حضور پادشاهی به قبوله موافقت کوسترم دیلر. فردیناندک، کندیسيله زاپولیا آرسنده منعقد معاهده یه مستند اولان حقتک مشروعتنه دائر ترانکیلوسک در میان ایلدیکی اسبابه جواباً وزیرلر اوحقندن بسبتون باشقه برصورتله دها معنیدار اولان حق فتیحی اورتیه قوبدیلر. وزیر اعظم خادم سایان پاشا — امارتی عثمانیلره قارشى دائما مدافعه ایتمش اولدیعی ایچون بتون عائله سيله برلکده باشی کسلمش اولان — علاءالدوله نك حاله اوغرایه یيله جکنى متبوعنه یازمسی سفیره اخطار ایتمک درجه سنه قدر کتیدی. هنوز ایکنجی وزیر بولنان رستم علاوه دیدی که : « ابراهیم ، ویانه یی آنجق پارماغنک اوجیله طومشدر ؛ بن ایکی المله قاورامق ایسترم . متبوعک بزه قارشى آلمان ، اسپانیول ، ایتالیان اولان تبعه سنی دکل ، بزم تبعه مزى : مجارلری ، ترانسیلوانیالیلری ، مولداویالیلری تحریک ایتسین . اکر سن پادشاهی کورده میورسه ک ، دست بوس شرفه نائل اوله میورسه ک بونی کتیردیکنک تکلیفادن باشقه برشیته حمل ایتمه . حتی وزیر ، یول رخصتنامه سنده باب هایونک برشی ایستمک ایچون کلک ارزوسنده بولنان دوست و دشمن هر کسه آچیق اولدیغی بیسان ایدیلیورسه ده تأمین عودته دائر برشی اولمادیغی اخطار ایدنجه ترانکیلوس لاجکی کی کندیسنک ده اسپر اوله رق توقیف ایدیه . جکندن قورقدی ؛ آنجق بوتهدیداجرا اولنمایوب ترانکیلوس آندرونیکوس ۹ تشرین

mein, ihr seit meine Leibeigen Knecht deshalb so bleibet getreue Unterthanen meiner Gewalt und gehorsamt des Königs Son, dem Mailath und Emmerich Balassa so des Königs Son nit gehorsamen wollen thut keine Hilfe, des König Ferdinand's unterthanen sollt ihr nit höreu noch dulden dass sie irrunge anrichten,» etc.

(۱) ترانکیلوس آندرونیکوسه ویرلن ۱۰ تموز ۱۵۴۲ تاریخلی تعلیادن : « *Et hic dictus nuntius noster studebit, impetraret et persuaderet Magnitudini suae (پادشاهک) si non nisi gloriosissimum et invicto animo suo dignissimum esse regnum Hungariae sua liberalitate nobis possidendum daret, haberetque nos tot Regnorum Principem, qui aa Magnitudinem suam respectum habentes, annua splendida et Magnitudine sua digna munera eidem offeramus.*»

(۲) اوستریا خاندان ایمبراطوری وقرالیسی خزینة اوراقنده کی اعتمادنامه یه مراجعت .

اول تاریخنده استانبولدن چیقہ یلیدی؛ فقط هیچ بر شیئہ موفق اوله مادی (۱). ترانکیلوس آندروونیکوس استانبولده بی فائده مذاکراته دوام ایتمکده ایکن فریدیناندک اردوسی — اون ایکی سنه مقدم یوریشیچ ولامبرگک سفارتلری صیره سنده روغاندورفک یاپدینی کبی — پشتہ بی محاصره یه کلدی. پشتہ والی جدیدی بالی پاشا بوسنه والیسی اولامه پاشا ایله پوزدها سنجاق بکی مراد بکی امدادینه چاغیردی؛ اولامه اوچ بیک، مراد بیک سوارلی کتیردی. بونلرک اک بیوک ضابطلری اولان سکبان باشی یوسفک [۱۹] قوماندہ سنده کی بیک بکی چری بالی پاشانک عسکری آره سنده محاربه ایدیوردی؛ عسکرک بقیه سی حدود عسکرندن، عز بلردن، مارتولوزلردن مرکب ایدی (۲). آلمانلره ایتالیانلر ارسنده ظهور ایدن بر سوء تفہم نتیجہ سی اوله رق هجومه آلمانلر اشتراک ایتدی؛ بناء علیه ایتالیان ویتہ للی، مه دیچی، پالایچینیک شدت لری، مجار زرینی، رده وای، بانفینک شجاعتلری مهاجرلرک قرق طوپک آچمش اولدینی کدیکی ضبط ایدوبده ایچری کیرمه لرینه مساعد اولمادی؛ رده وای اغیر مجروح، بانفی مقتول اولدی. فریدیناندک اردوسی سکسان بیکدن دون دکل ایدی؛ برانده بورغ متسخی یواکیم قرق بیک پیاده ایله سکز بیک سوارلی یه قوماندہ ایدیوردی؛ ایستیریا قبودانی ژان اولغاندک اون بیک، مجار غاسپار سه رده دی ایله بیهره رده نینک اون ایتیشم بیک عسکرلری وار ایدی. سکز آلمان مشاور حرب صفتیله اردو معیتده ایدیلر. یوقدر مشاور ورئیس لرک تأثیرات متخالفه سی حرکاتک وحدتنه وسفرک نتیجہ سنه سوء تأثیری موجب اولدی؛ محاصره یه باشلانماقدن یدی کون صوکره سکسان بیک مقدارنده اولان محاصر لرجعت ایدرک شو حرکت لریله، سکز بیک پشتہ محافظ لرینه مغلوبت لرینی اعتراف ایتش اولدیلر [۲۰].

۱۵۴۳ بهارینک ایلک کونلرندہ سلطان سلیمانک مظفر سنجاقلری ینه مجارستان اوزرینه یوریدی. بوسفر — که سلیمانک بالذات اداره ایتدیکی سفر لرک اوننجیسیدر — عسکرک انتظامه رعایتی ولوازم تدارکندہ کوستریان احتیاط خصوصنجه دیکر سفر لره نسبتہ دها زیادہ شایان دقتدر. اردونک عزیمتدن مقدم پادشاه یوز سکسان سکز بیک مینوت آرہه و قرق بیک مینوت اون ادخار ایتدرمشیدی؛ علی بک ووزیر اعظم

(۱) ترانکیلوس آندروونیکوسک ۱۵۴۲ده استانبول سفارتنه دائر اولان اثر، اوستریا خزینہ اوراقنده .

(۲) «*Asaporum, Sarhonorum, Martolosorum*» ایکنجی کله [سارهوریوروم] سرحد عسکری دیمک اولان «سرحدی» دن محرفدر .

ابراہیم پاشانک قپوچی باشیدی اولوب علی بکک معیتده الیویک ضابط اولان سکدین بکی سنان اغا قوماندہ سنده اوچ یوزیمش برکمیلک بردونانما بو مهماتی قره دکنزدن نقل ایله طونه دن یوقاری چیقارمغه مأمورایدی. سلطان سلیمان، قیشی ادرنده کچریمش وروم ایلی بکلر بکی احمد پاشانی شباط نہایتنه دوغری اورادن صوفیه یه کوندرمش ایدی (۱). کندییی ده ۱۸ محرم ۹۵۰-۲۳ نیسان ۱۵۴۳، دبدبہ عظیمه ایله ادرنه دن حرکت ایلدی. صوسزلق حس ایدنلره صو ویرمک اوزره طولو قیربه کوتورمکه مأمور اولان سقار اردونک ال ایلیرسنده ایدیله؛ اونلردن صو کره، هر بری یدی راسدن مرکب و بنا برین مجموعی ایکی بیگ یوزه بالغ اولان اوچ یوز قطار قاطیره محمول خزینہ ایله اشیای سلطانی کلیوردی؛ دها صو کره یدکده یوز طویله، یعنی هر طویله طقوز اعتباریله طقوز یوز راس آت، لوازم یوکلو طقوز یوز قطار، یعنی هر قطار الی اعتباریله بش بیگ درت یوز راس دوه بولونیوردی. بیگ جبه جی، بش یوز لغمجی، سکنز یوز طویچی، اغالریله درت یوز طوپ آرابه جیسی، کھیتر، کاتبلاونلری و سرای ارکانی، کیلارجی باشی، خزینہ دار باشی، قپو اغاسی ده بونلری تعقیب ایدیورلردی. متعاقباً ایکی جناحه منقسم سواریلر کلیوردی؛ صاغ جناحه قرمز ی سنجاقلریله ایکی بیگ سپاهی، یشیل سنجاقلریله بش یوز علوفه جی، بیاض سنجاقلریله بش یوز غربا، صول جناحه صاری سنجاقلریله ایکی بیگ ساحدار، یشیل و بیاض چبوقلی سنجاقلریله بش یوز علوفه جی، بیاض و قرمز چبوقلی سنجاقلریله بش یوز غربا و ارایدی؛ بو عسکرک آرقه سنده ده ارکان دیوان، نشانچی باشی، قاضی عسکرلر، اوکلرنده دردر توغ بولنان و ضابطلریله، کوله لریله محاط اولان درت وزیر بولنمده ایدیله. اونلردن صو کره پادشاهک شکار خدمه سی، یعنی طوغا نجیلر، شاهینجیلر، چاقیرجیلر، آمه جیلر، زاغار جیلر، صامسونجیلر، [سکسونجیلر]، متفرقه لر، چاشنیکی لر (۲)، اصطبل عامره خدمه سی کلیورلردی. گملری و اوزنگیلری کوموشلو، اگر و غاشیه لرینک کنارلری، صیرمه لی روم ایلی، اناطولی، قره مان، کرد، عجم، عرب آنلری برنجی و ایکنجی امیراخور ایله سر آجلر، سلحشورلر، و اونلرک کدخدا و کاتبلری طرفندن سوق اولنمده ایدیله. اوچ یوز مابینچی (قپوچی باشی)

(۱) سنان چاوش، ق ۲۶ و ۲۸.

(۲) *Les chasseurs au faucon, à la grue et à l'épervier, les gardiens des dogues et des furets, les fourriers, les écuyers tranchants.*

آت اوزرنده اردونك قسم ممتازينك ، يعنى قيليج و مزراق و اوزون توفك ايله
 مسلح اون ايكي بيك يكي چرينك ايلريسنده كيدر ويكي چريلك قرمزي بايراقلىرى
 پيشنده اوچ توغ بولنوردى . نهايت يدى آتون چوقلو علم ايله يدى توغ ذات
 شوكت سمات پادشاهينك تقرىبى خبر وريوردى [۲۱]. آتلىرىنى تيموردن زنجير
 ايله بوغازلرينه طاقمش يوزنقاره جى ايله يوز طبزن حرب هوالى ترنم ايدورلردى .
 بونلرى تعقيب آدرت يوز صولاق بولنه رق صولاقلك باشلىرى پادشاهك اوزنكيسى
 ياننده ايديلر؛ بونلر سرغوجلرله مزىن كلاه و كچه لابس اولدقلىرى و ايپك قوشاق
 قوشامش بولدقلىرى حالده آرقلرنده صنعتكارانه ايشلمش و آتون قاقمه اورلمش
 اوق غلافلىرى بولنوردى . صولاقلك، اطراف پادشاهيده تشكيل ايلدكلىرى دائرنك
 خارجنده چاوش باشى معيظه كيدن يوزاللى چاوش كوموشدن كوچك زنجير پارچهلرلى
 معلق و كذلك كوموشدن معمول اولان عصالرينى صالايه رق بونلرك چيقاردقلىرى
 سسه بيك دفعه تكرر ايتدكلىرى «پادشاهم ، چوق ياشا» صدرالينى قايشدرمقده
 ايديلر . صولاقلك تشكيل ايتدكلىرى صفك ايچنده — باشلرنده آتون مغفر والرنده
 آتون مزراق بولنان و اك قيمتلى قماشلردن معمول البسه لابس اولان — يتمش
 بيك وار ايدى . ذات شاهانه بونلرك اورته سنده غايت كوزل بر آته بينمش ايدى؛ ذات
 شوكتلى عثمانلى مورخنك تعبيرنجه «خفيف بلوطلر آرقه سندن شعشعه بخشا اولان
 كونش كى» صولاقلك متموج سرغوجلىرى آره سنده مستور ايدى (۱) .

سلطان سليمان بودبدبه و وطننه ايله استانبولدن چيقدينى صيره ده اسقلاوونيا
 و بحارستانده بودين و ايسى بالى پاشا و بوسنه و ايسى اولامه پاشا سفرى كشاد ايتمش
 ايديلر . اولامه پوزه غا سنجاق بى مراد و موهاچ سنجاق بى قاسم ايله برلشكدن
 صوكره اوربه ن باتيانينك آنده بولنان، قريس ايله پوزه غا آره سنده واقع آينه قلهسى
 اوكنه كيدرك آينه بانفينك آنده بولنان سافر و نيك و گه غله و يچك آنده بولنان
 بهلوسيتنا قلعه ليله برابر اوقله نى ضبط ايتميشدى . ترك رؤسالى لاديسلاس موره
 سمنده كى جسور حيدودى ده راهوچا قله سندن دفع ايتديلر . موره ، ماتر ايتيه سته ك
 نكنده كائن و دوستى آينه لوزونچه عائد نانا قله سته صيغدى؛ لكن بالى پاشا نانا ناي ده
 آله رق موره نى و اوغللرينى يدى قله ده ماليات و والانتن توروكك نصيبندن حصه دار
 اولمق اوزره استانبوله كوندردى . موره ايله اوغللرى ديتلرينى ترك ايله كنديلرينى

بکلمکده اولان اسارتدن قورتدیلر؛ دینلرینی دکشدر دکاری خالده کندیلرینه مأموریتلر، رتبه لرو ویریه جکی وعد اولان مالیات و توروک ایسه وطنلرینه صداقت ایتمه مش اولدقلری خالده دینلرینه صداقت کوستره دک حبسخانه ایچنده ضعیفلا یوب قالدیلر (۱). پوزه غا بکی مراد بک، کوستدیل بکی خضر بک، اولونیه بکی مسیح بک، اینه بختی سنجاچ بکی یحیی پاشا اوغلی احمد بک (۲) نئشه کک اوست طرفدن و طونه کک ساحل شرقیسنده و بش سنه مقدم قاچیانهرک فرارینه ولودرونک شانلی ممتنه شاهد اولان صحراده واقع اولان والپوی محاصره ایتدیلر (۳). اردوی هایونک مقدمه سنی تشکیل ایدن روم ایلی بکلر بکی احمد پاشا فرقه سنک والپویه ورودی کچیکمدی. پادشاه، اوغلی بایزید ایله برابر ادرندن فلبه یه کیتمش و اناطولی بکلر بکی ابراهیم پاشا اوراده اردویه انتحاق ایتمش ایدی (۲۴ محرم — ۲۹ نیشان) (۴). بالقان تپه لرنده صید ایله کچیریلن اوچ کون ایچنده ایدی که پادشاه پای تختدن کوندریلان بر اولاقدن، خیرالدینک فرانسز ایله چیسینی برابر آلهرق یوزیکرمی التی کمی ایله استانبولدن آق دکز بوغازینه توجه ایلدیکنی خبر آلدی. موهاج بکی قاسمده اوصیره ده مفصل بر عریضه سیله عرض ایتدی که دشمنک سکسارده قورمش اولدیفی بر طوزاقدن موفقیته قورتلشدر . صوفیه ده، بودین والیسی بالی پاشانک وفاقی خبری کلدی؛ اونک منصبی یحیی پاشا زاده محمد پاشایه ویرلدی؛ ینه بو صیره ده دیوانده بعضی قاضی و مدرسلرک ترفیعاتی اجرا اولندی . اردو صوفیه یی ترک ایدنجه پوزه غا سنجاچ بکی مراد بکدن وزیر اعظمه کلن بر مکتوب والپونک محاصره یه آلمش و شقلوش ایله فونفکیره هنده (۵) طوپلانان (۶) دشمنک پریشان اولمش اولدیفنی اخبار ایلدی [۲۲] (۷). مراد بکده

(۱) ایستوانقی، ۱، ۱۵ . قانونا، ۲۱، ص ۲۸۹ .

(۲) پچوی، ق ۸۱ . بومورخ، ایستوانقینک اولامه و مراد ایله برلکده ذکرایتدیکی قاسمدن بحث ایتمز .

(۳) ژوویوس، ۴۳، ص ۴۷۶ .

(۴) جلال زاده، ص ۲۴۶ . سنان چاوش، ق ۴۷ . اردو صیره سیله چرمندن، بک آلاکی، کون بکی، چاقیر اغا، دکرمئی مزعه لرندن، خالدلی چاپرندن، روغوش کویندن کچمشدره یاصصیجه یایلا طاغلرنده اوچ کون صید ایدلشدر .

(۵) والپو (Valpo)، شقلوش (Siklos)، فونفکیره هن (Fünfkirchen)

بزم تاریخلرده شواملا و صورتده کوریلور: «والپوه»، «شقلوش»، «پچوی». (مترجم)

(۶) سنان چاوش، ق ۵۰ و ۵۵ .

(۷) بو عریضه دن اکلاشیلرکه سلطان سلیمان ایستوانقینک ظن ایتدیکی کبی بالذات والپویه

عریضه مظفریتک و نائق مثبتہ سی اولمق اوزره اولاق واسطہ سیلہ یتمش برون، یتمش چفت قولاق و فورغاچ نامندہ برنی اسپر کوندریوردی. طونه ساحلارندہ و هنوز نۂشہ کدوارمازدن مقدم روم ایلی بکربیکی احمد پاشادن کلن بر اولاق والیونک اوچ بیکی یوز اوتوزیدی طاش کولله مید کدن صوکره عثمانیلرک الہنہ دوشدیکنی (۱۹ ربیع الاول ۹۴۹ — ۲۲ حزران ۱۵۴۳) ابلاغ ایلدی .

پادشاه، نۂشہک آلتندہ کی اردو کاھندہ والیو قوماندانی حضورینہ قبول ایدرک اختیاریلہ عرض اطاعت ایتمسندن دولای التفتات و بودین قربندہ بر زعامت احسان ایلدی (۱). والیوہ قوۂ محافظہ تعیین و بر امام و قاضی اقامہ اولندی. سلطان سلیمان دیواندہ وزیرلرک تبریکاتی قبول ایلہ احمد پاشانی شیقلوشی محاصرہ ایچون عزیزتہ مأمور ایلدی؛ اون اوچ طوب و اوتوز چاقولوز انسان قوتیلہ و بطاقلقرک ایچندن عظیم مشکلات ایلہ شیقلوش اوکنہ کوتورلدی. محمدکیا بالذات آتندن اینوب نمونۂ امتثال اولمق ایچون بر طوبہ کیردی. پادشاه، غیرتنہ مکافاتۂ ایکی یوز دوقة احسان ایبدی (۲). محاصرہ عملیاتی روم ایلی بکربیکی احمد پاشانک نظارتی آلتندہ بوسنہ، یوزہ غا، موھاچ سنجاچ بکلری اولامہ، مراد، قاسم طرفلرندن اداره اولندی (۳). لکن مترس آچلادینی صیرمده فونفکیرھن محافظلری او موقعک تسلیمی ایچون مذاکرہ ایتمک اوزره آدم کوندردیلر (۴) منبت براوودہ واقع اولان بو قصبہ یی

کلش دکلدر. آنجق او طرفلرده بولندیی ایچون مونعک تسلیمی بالذات تصدیق ایتمش اولسی محتملدر. سنان چاوشک والیو تسلیمی ۲۲ حزران، ایستوائفینک ۲۳ حزران کوسترمی بصورتلہ تفسیر اولنہ بولیر. پچوی والیونک فنجی مناسبتیلہ مورخ کاتب محمدک [جامع التواریخ صاحب] یومحاصرہ دہ ایلاک دفعہ محاربه یہ کیردیکنی و یحیی پاشا زاده احمد بکک قیوجی باشیسی اولان اونک قارداشنکدہ جریحہ دار اولدیغنی سویلرہ [کاتب محمدافندینک برادری بومحاربه دہ بر نامدار دشمنک باشنی کسمسی اوزرینہ درت یوز اچہ ترقی آلمشدر. مترجم]

(۱) سنان چاوش، ۶۸. قوماندانی میدھل شانتہ تسمیہ ایدر؛ ایستوائفی ایسہ آرخیوس (Archius) دیر. قوماندانہ بر زعامت و برلمسی ایستوائفینک فقرۂ آتیه سیلہ، اونک وادملر. ینک اولدیرلدیکنہ دائر ویردیکی خبری تصحیح ایدر: *Occulta perfidia, ut credi par est, necuti, nusquam amplius apparuere.* ص ۲۹۹.

(۲) سنان چاوش، ق ۷۲ و ۷۷.

(۳) سنان چاوش، ق ۷۹.

(۴) پچوی ابراھیم افندی مولدی اولان بو قصبہ یی « پچوی قلمہ سی کہ اطراف و جواچی کستان و بوستان و هرکوشہ سی ناغ بہشت و کلزار ازمدن نشان ویرر بر شہر قدیم و سداد

تسلیم ایتمک اوزره مراد وقاسم آریلوب کیتدیلر، وبالی وویوده‌نی قوماندان صغتیله اورایه قویقدن صوکره شیقلوش اوکنه کلدیلر [۲۳]. اونلرک غیبوتی ائناسنده محاصره اردوسنه بیک تاتار امداد کیشیدی (۱)؛ اوندن ماعدا — جمه‌سی بو محاصره‌نک مخاطرات و شرفدن حصه دار اولمغه خواهشکر اولان — وزیر محمد و خسر و پاشالار، سمندره بکی تک‌زاده حاجی محمد، موره و ایسی محمد طورخان، ایزوورنیق بکی خیرالدین دخی التحاق ایتملردی (۲). آنجق بیوک طوپلر هنوز یوزودها کوچک چاپده کیلر ایکی یوزدانه آتمش اولدقلری حالد شیقلوش قصبه‌سی سکز کون مدافعه دن صوکره تسلیم اولدی (۲ ربیع الاخر — ۵ تموز)؛ لیکن قلعه شهره امتثال کوسترمکن امتناع ایلدی (۳). شهرک تسلیمی خبر بشارتی پادشاهه ایصاله مأمور اولان خسر و پاشا کهایسی سهیلی، تخصیصاته درت بیک افچه علاوه سیله مسرور اولدی (۴). قلعه ده بهره‌نیک کاتبی میشه‌ل دیاق و ایکی نازیلر (۵) طرفندن واقع اولان اخطار اوزرینه اوچ کون صوکره تسلیمت کوستردی. اهالیدن بعضلری ترکلرک وصولدن مقدم سکونتلی برکیجه ائناسنده مؤذنک بر برج تپه‌سندن اذان او قودیغنی ایشتمش اولدقلرینی ادعا دیتدکلری کبی دیکر لرلی ده محاصره‌نک ابتداسندن صوکره قراکلق برکیجه ائناسنده تیکبولی محاربه‌سینی متعاقب سیکیسموندا کندی ممالکی حکومتی طرفندن موقوف و شمدی ترک اسپر لرینک محبوس بولندیغنی حبس‌خانه ده پارلاق برایشیق کوردکلرینی تأمین ایدیورلردی. بو حالک خبر ویرمکده اولدیغنی فلاکتک رفی ایچون برج

عظمدر . . . الخ « دبه نئا ایدر. اونک روایتده کوره قصبه مذکوره (هه‌شه‌ک Essok) «اوسه‌ک» سنجاغی بکی و «مهاج» بکی قاسم بکک عزیزمتلری اوزرینه حربه طاعت کتیره میوب‌تسام بولمیشدر. شیقلوش و پیجوی زاپویا زمانده اطاعت ایندکاری حالد اونک و فایله فردینانده تابع اولمشلردی. (مترجم)

(۱) سنان چاوش، ق ۸۱ و ۸۲. سنان چاوش تاتارلرک قوتی سکسان بیکه چیقارر.

(۲) کنداک، ق ۷۹.

(۳) سنان چاوش، ق ۸۶. جلال زاده‌ده، پیچویده، نخبه‌التواریخده «ایکینجی» یرینه «اون دردنجی» اوقونیور.

(۴) سنان چاوش، ق ۹۰.

(۵) سنان چاوش (ق ۹۵) بونک ایچون مجلس مشاوره‌نک اعضای اسمایینی شویله کوسترر. میشه‌ل دیاق، نادجق، موندو، نادجی (نازی)، میشه‌ل، قابور، قانی . ایستوائنی (قانونا، ۲۱، ص ۳۰۵) بویله یازور : *Michaelen cognomento ferreum.*

بیقلمش فقط اسپرلرک حیاته تعرض اولنماش ایدی (۱). محافظلردن یوز آلتمش آلتی سواری استانبوله کوندرلدی؛ قلعه موهاج سنجاق بکلکنه علاوه اولندی [۲۴]. سلطان سلیمان، ۱۳ تموز ۱۵۴۳ (۱۰ ربیع الآخر)، شیقلوشدن طونه ساحلنه عزیمت ایتدی؛ روم ایلی بکلربیکی احمدپاشا بوصیرهده صول طرفدن فونفکیرههه یولنی طوتهرق شاش قلهسنی محاصرهده کیدیوردی. قله اختیاریه مطاوعت کوستردی. سکساردهده احمد پاشاینه اردونک قسم کلیدسنه التحاق ایتدی (۲). طوانانک صولنده واقع نیانیا وار قلهسنی عثمانلی عسکری ایچون مخاطرهلی بر موقعده بولتمقه برابر اونک ضبطیه اوغراشلیمیهرق فلد وارده قدر کیدلدی؛ ایکی مرحلهدن صوکره ۲۳ تموزده [۲۵] سلطان سلیمان، روم ایلی واناطولوی بکلر بکلربی وبونلرک سنجاق بکلربی، آلای بکلربی، وویوده لری، صو باشلیری، بودین والیسی یحیی پاشا اوغلو محمدپاشا واونک کولکلوری و محافظلری (بشیلیری) معیتده بواندینغی حالده مظفرانه بودینه داخل اولدی؛ بوالایک گذاری اثناسنده عثمانلی طونه دوناماسی قپودانی علی بک ایله کتخداسی حسن ذات شاهانه نی طوپ سسلریله سالاملادیلر. سلطان سلیمان مظنن بر دیوانده والپو، فونفگیرههه، شیقلوش غالبلیینه بیان خشنودی ایلدی؛ پوزه غا سنجانغی بکی مراد بک اوتوز بیک اچقه ترقی و اوغلی اون ایکی بیک اچقه لقی برزعامت آلدی؛ یکی چریلر قزغانجیسی ایله اونک یماغی — که شیقلوش دیوارلرینه ایلاک مرادیون قوروب چیقانلردر — یکر میشر بیک اچقه مکافاتانه نائل اولدیلر (۳). بردن اوچ قطاره قدر کوله آتار قرق بیوک طوپ و کوچک چاپده درت یوز طوپ سلستره بکی عجم «سحرمار» ک امری آلتنده طونه دن یوقاری چیقارلدی (۲۷ تموز)؛ بو عظیم طوپ قوتی اخیراً استانبولدن کوندرلمش و سلستره دن کیلره تحمیل ایدلمش ایدی [۲۶]. ۲۶ ربیع الآخر (۲۹ تموز)، غران محاصره سی باشلادی (۴). بوشهرک قلهسنی غران و طونه نهرلرینک ملتقاسی قارشیسندده برته اوزرندده واقعدره. قرال سنت — اتیه نک مسقط رأسی اولمقله معروف غران شهری خارجاً و مختلف رنکلرده مرمرلره مستور اولان و غوتیک طرز معماریسنک اک کوزل اتارندن

(۱) سنان چاوش، ق ۹۹ و ۱۰۰.

(۲) ۱۰۹. ژوویوس، ایستوانی، سته للا بو باده ساکتدرلر.

(۳) سنان چاوش، ق ۱۲۱.

(۴) بزم تاریخلرده استرغون. (مترجم)

بولنان بیوک کلیسایله، وردولابدن درت یوز آلتمش ذراع ارتفاعنه صوچقاران
 صومخزنیله ده مشهوردر (۱). آلمانلردن، اسپانیوللردن، ایتالیانلردن مرکب اولان
 محافظلری بیک اوچ یوز کشی ایدی (۲). اسپانیوللردن مارتن لیسقانی وفرانسوا
 سالامانقا شهرک آلت و اوست طرفلرینه قوماندن ایدیورلردی. آلمان عسکرینک
 قوماندنسی تریستان و یرتالهر ایله میشل ره گانسیورگره، ایتالیانلرک توریه للی
 ایله سوق اچیشده مهارتی اولان استحکام جنرالی ویتللی یه تودیع ایدلمشیدی .
 بودیندن یدی سفینه ایله کتیریلن اوچ یوز طوب ایله اون بش بیوک طوب (۳)
 شهری کیجه کوندوز دوکدیلر؛ یحیی پاشا زاده نك اوچ اوغلی — که بری بودین
 والیسی محمد، ایکنجیسی وولچترین سنجاق بکی ارسلان، اوچنجیسی سکدین بکی
 درویشدر — شتولوه یسانبورغه قدر اولان مملکتلری اورمغه مأمور اولدیلر (۴).
 سلیمان بری آلمان، بری اسپانیول، بری ده ایتالیان اولان اوچ مهتدی بی کندی
 ماتلرینه منسوب عسکری تسلیمه تشویق ایتک اوزره شهره کوندردی (۵). بونلره
 مکمله ایدن بایراقدارلر جواباً دیدیلرکه نه وعد، نه ده تهدید کندیلرینی ایفای
 وظیفه دن منع ایده میه جکدر. محصورلرک جسارتی اسپانیول سانچیوس قوتانک التی
 یوز کشی بی امداده کتیرمه سی و محافظلرک متداخل استحقاقلرینک قریباً تأدییه سی
 وعد ایتسیله آرتدی؛ لکن اک ماهر طویجیلری اولان برقالا بریالینک عثمانلیر طرفنه
 کچمسی (۶) و دیگر مهتدی لرک شهرک ضعیف طرفنی، یعنی صو قله سنی دشمنه خبر
 و یرره ک عثمانلی طویجیلرینک کدک آچق اوزره اورایه قریب آطه دن بوراسنی دوکمدکه
 دوام ایلمسی جهتله نیتلری از وقت ایچنده ضعف بولدی (۷). هجوم عمومی ۹ اغستوس
 پنجشنبه کونی وقوع بوله جقدی؛ آنجق برمال ۶ اغستوس بازار ایرته سی کوننک

(۱) بوکوزل کلیسای خراب اولمازدن مقدم کورمش اولان بچوی اونی و صوبندینی تعریف ایدر.
 (۲) سنان چاوش بونلری بعضاً اوچ بیک دبر؛ بعضاً اون اوچ بیکه چیقارر؛ بلکه
 استنساخ سهویدر .

(۳) سته لالا. باب ۲: *40 magnis bombardis æneis ac minutioribus fere 300 quateræ caeperunt*
 ، ص ۳۳۵ .

(۴) سنان چاوش ، ق ۱۳۴ .

(۵) ژوویوس ، ۴۳ قاتونا ، ۲۱ ، ص ۳۳۰ .

(۶) قاتوناده سته لالا ، ص ۳۲۷ و ۳۳۹ .

(۷) قاتوناده ژوویوس ، ۲۱ ، ص ۳۱۸ .

یوم مسعود اولدیغنی خبر ویردیکندن عسکرک ارزوسنه توفیقاً وقت معیندن مقدم هجومه قرار ویرلدی. یوریشه مقابله اولنه رق عثمانلردن برچوق مقول و مجروح وقوع بولدی؛ طونه ایجه دونانماسی قپودانی ایله صنعتندن پک فنا برنتیجه کورمش اولان رمالده مجروحین آرسنده ایدی. محصورین و محاصرین متقابلاً علی التخمین ایکیشم یوز ضایعات ویردیلم [۲۸].

یوقاریده سوبدیکمز غوتیک کایسانک چاک قهسنی تزیین ایدن آتون خاچ بر طوب ضربه سیله زیر وزیر اولسی اوزرینه سلطان سایان : « غران بزمدر؛ دیه باغیرمش ایدی (۱) . بو حسن تقال ، اثرینی اظهارده تأخر ایتدی ؛ اسپانیول لیسقانی و سالامانقا محافظلرک اسلحه و اشیا لریله برلکده سربست چکیلوب کیده بیلملری شرطیه موقعت تسلیمنی مذاکره ایتدیلمر. سن-لوران یورطیسنه مصادف ۱۰ اغستوس (۹ جمادی الاخری) تسلیم مقاوله نامه سی امضا اولنه رق محافظلر غراندن (۲) چیقدیلمر؛ لکن شروط مقررده تامایله رعایت اولنمادی . علی افا ، ایسقانینک بیه ره بزه نی دردست ایتدیکی صیره ده بوغازندن چکوب آلمش اولدینی آتون زنجیری بریادکار اولوق اوزره ایستدی؛ لیسقانی، موقعتک مخاطره سندن قورتلوق ایچون بو فدا کارلنی کوزه آلدردی ؛ ترک ایسه — اکرلری آتون ایله مالی اولان — آتلی ده ، کمی به بینه جک آدمک آه احتیاجی اولمایه جغنی بیان ایله طلب ایلدی (۳) . سلطان سلیمان محافظلرک عزیزیمته رخصت ویرمزدن مقدم بولری اجسادک دفننده ، مقتلرک تطهیرنده ، مستکره ایشلرده استخدام ایتدی ؛ بو صیره ده ایسه کوزلری اوکنده قادینلرک عرضی هتک ایدلمکده و بو قورقونج تعرضه مقاومت ایدن ارککلر بو غلامقده ایدی (۴) . بودرلو معامله لرله محافظلری مسلمان اولمغه وکندی خدمته کیرمکه

(۱) کذلاک، ص ۳۱۰ .

(۲) ژوووس دیرکه: سلیمان، غرانک جدی با بزید طرفندن مودونک تسخیری کونی فتح ایلنش اولسندن دولایی جناب حقه عرض شکران ایتشدر . بوفاده ، سلطان سلیمانک سنه قریبه کوره دکل، سنه شمسیه رومیه به کوره حساب ایتش اولسنه کوره دوغری اوله بیلیر ؛ مع هذا مودون ۱۰ اغستوسده دکل، ۹ اغستوسده تسخیر اولنشدر. [اشبو ترجمه دن دردنجی حلدک ۲۹ نجی صحیفه سنده مندرج اولدینی اوزره مورخ مودونک فتحی ۱۰ اغستوسده کوسترمش ایسه ده ۹ اغستوس اولدینی جلد مذکورک ۲۷۰ نجی صحیفه سنده مترجم طرفندن و نائق عثمانیه به مستنداً اثبات اولنمیدی .]

(۳) ژوووس . سنان چاوشک افانسه سنه کوره بو صورتله اخفا اولنان پاره اون بیکدوقه به بالغ اولوردی .

(۴) ستاله، قانواده، ۲۱، ص ۳۴۳ . [تطهیرات ضروری الزوم تعدی ایدی؛ روایتی

ميل ايتديره جكيني اميد ايدبور وكنديلرينه مواعيدده بولونيوردى؛ يالكيز برقاچي دينلرينه وقرالرينه قارشى تعهدايمش اولدقلى صداقى اخلاص ايلديلر (۱). محاصره ايتاسنده عثمانلى طوپچيلرى طقوز بيك بش يوز قرق درت تيموروايكي يوز بيكدن زياده قورشون گولله آتمشيدى؛ ابلانك گولله لردن بريني كتين هر نفره يكرمي اچقه ويريلردى (۲). غرانك فتح اولنديني كون - كه جمعه در - پادشاه صلات جمعه ني كليساده ادا ايدرك كليسا بوضورتله جامعه تحويل ايدلدى؛ نمازدن صوكره وزيرلر يكي فتح اولسان يرلك صورت اداره سي حقنده مذاكره ايجون اوتاغ هايونده يرلشديلر؛ پادشاه يدي بكي، يعنى سمندره، وولچترين، آلاجه حصار، برزرين، يوزه غا، ايزوورنيق، سكدن سنجاق بكاريني بش يوز استحكام عسكرى، بش يوز عزب، بش يوز بشلى، بش يوز كوكلولو، بش يوز يكي چرى، ايكي بيك مارتولوز دايه شهرك اشغالنه تعين ايدلى. غران قاضي سي وسنجاق بكي بودين قاضي وپاشا - سنك امرى التنده بولنه جق ايدى (۳).

غرانك تسليمك ايرته سي كوني لهستان قرالانك براياجيسي صورت رسميه ده حضور شاهانه قبول اولنه رق عثمانلى سلاحدينك موفقييات جديده سي حقنده متبوعنك تبريكاتنى هديه لراه برلكده تقديم ايدلى (۴). سلطان سليمان، غران استحكام مانتك تيكرار انشاسنى تسريع ايتك ايسته رك هر سپاهينك اوچ يوك وهر پاشانك بيك يوك طاش كتير مسنى امر ايتدى؛ رستم پاشا يالكيز باشنه بش بيك يوك طاش تدار كيله مكلف ايدى؛ اكابر مأمورينك، شو آرزوني استحصال ايجون كوستر دكلرى مسارعته مكافات اولمق اوزره پادشاه كنديلرينه خلعتلر احسان ايدلى (۵). اردو غراندن، مجارستان قرالرينك تقديس ودفن محلى اولان شتولوه يسانبورغ شهر قديمى اوزرينه توجه ايتدى. بو موقعك محاصره سنه تخصيص اولنان طولردن برى الهى ليبره ثقاتنده گولله اتاردى،

« اثر زخم » مبالغه لردن اولسه كر كدر مترجم |

(۱) ژوويوس: « *Nec plures quam 70 ex omni natione milites reperti. si nt, qui ad Solimanum transire vellent.* » سنان. چاوش يالكيز الهى كشيدين
يخت ايدر؛ فقط بو كام تابل يوز التمش درت دلى قاندينك ده سلطان سليمانك خدمته كيرديكنى علاوه ايلر.

(۲) سنان چاوش، ق ۱۵۰

(۳) سنان چاوش، ق ۱۵۶ .

(۴) كذلك.

(۵) كذلك، ق ۱۵۹ .

واون سکز (بالم) اوزونلغنده ایدی؛ آزوقت مقدم ایراندن کیش اولان طوبجی اسدالله، بونی، بیوکلرک دانه لرنده کی وقوتی، کوچکلرده کی سرعتی حائر اولمق اوزره برقنطارلق کوله آتارغایت جسم طویلرله کوچک چاقالوز طویلری آرسنده برنمو نه توفیق آدو کیش ایدی. سلیمان، عزیمتک برنجی کونی غران وقومورنا آرسنده واقع نهمیلده ایرته سی کون تانا (دوتیس) ده اردو کاغنی قوره رق بوایکنجی مرحله ده بعض ترفیعات اجرا ایتدی. غران محاصرهنده آلدیغی یاره لردن ترک حیات ایتمش اولان سلاستره سنجاق بکی سحر مارک مأموریتی تکه سنجاق بکی بالطه جی محمد ویرلدی؛ اونک یرینه بکی چری جزالردن خسرو اغا؛ بونک وظیفه سنه سلحدار لر جنرالی محمد؛ بو خدمته ایکنجی وزیر رستم پاشانک قارداشی اولوب غربای یمین جنرالی بولتان سنان اغا؛ او مأموریته غربای یسار جنرالی حسن اغا؛ بو منصبه ده شاهینجی باشی احمد اغا؛ اونک یرینه ده طوغانجی باشینک بر ادری مه می اغا تعین ایدلدی (۱). تانا، مقابله تخریبهنده بولتمسزین تسلیمیت کوستره رک دیوار لری تخریب اولندی (۲). پادشاه بوشهر اوکنده خیر آلدی که خیرالدین باربروس ره چیوینی آلمش وحسن بک قوماندنهنده جزایردن کلن قرق قادرغه ایله تزیید قوت ایدره رک ده مهم تشبثانده بولتمق ایچون فرانسزلرک قوتیله التحاق ایتمک اوزره بولمشدر. ایرته سی کون ده بر اولاق کله رک ایران شاهیه قارداش لری آرسنده بر جنک ظهور ایدره رک برادر لردن برینک آمده قاچدیغی خبری کتیردی (۳). ینه اوزمانده صاحب گرایک اوغلی امین سلطان، دشمن ممالکنی اورمق اوزره بش بیک کشی کوندرمش و بونلرک بیک بش یوز اسیر ایله عودت ایتمش اولدیغی باب دولته بیلدردی (۱۹ جمادی الاولی — ۲۰ اغستوس) (۴). ینه اوکون شتولوه یسانبورغ محاصرهنه باشلانادی. اناطولی بکلر بکی ابراهیم پاشا بودیندن محاصره طویلرینی و طوپجیلرینی کتیر مکه مأمور ایدلشیدی؛ اونک ورودینه انتظار آ، وزیر رستم و محمد و خسرو پاشا لر اناطولی بکلر بکی احمد پاشانک و بکی چری اغاسنک معاونتیه سپر آچدیلر (۵). محاصره یه باشلانمقدن سکز کون صوکره، قلعه ده کشاد اولنان کدک کافی کوریه رک بر یوریش یاپلیدی ایسه ده عثمانیلر رجعت ایتدیرلیدیلر [۲۹]؛

(۱) سنان چاوش، ق ۱۵۷ و ۱۶۱.

(۲) کذک ۱۶۳. ژوویوس، ۳۴، قاتوناده ۲۱، ص ۳۴۸.

(۳) سنان چاوش، ق ۱۶۴ و ۱۶۶.

(۴) سنان چاوش، ق ۱۶۸.

(۵) پیجوی، ق ۷۴.

ایکسجی بر هجومده دها زیادہ تلفات واقع اوله رق شهر انجق [۳۰] تاریخندہ آله بیلادی . سلطان سلیمان، دشمن مغلوبنه علو جناب کوسترہ رک قوماندان بحار وار قوچی ال اویمکہ قبول ایتدی ؛ قرالارک مدفلرینی حاوی اولان کلیسا بودفعه تخریبدن محافظه اولندی . بودین والیسنک قارداشی احمد، الی یوز بیک اقیچه تخصیصات سنویه ایله (اون ایکی بیک دوقه) شتولوه یسانبورغ سنجاق بکلکنه تعیین اولندی؛ بیک یکی چری ایله مملکتدن آنان اوچ بیک عسکر شہرک محافظلرینی تشکیل ایلدیلر [۳۱]. شو محاصره ائسانسده قاسم وویوده طولنانک صولنده واقع نیا نیا . وارقله سنی الہ کچر مشیدی صاحب گرایک اوغلی امین سلطان، قریم تاتار لر یله و مبارک گرایک اوغلی دولت گرای دو بریجه تاتار لر یله بو خطه یی هر طرفدن اوردیلر . شتولوه یسانبورغی تسلیم ایتمش اولان محافظلری تعقیبه کیریشدیلر سده سومنیو طانخی قرینده نيقوله زرنی طرفدن مغلوب ایلدیلر؛ فقط اوده آلدینی بریاره دن دولانی مظفر یتدن استفادہ ایدہ مدی (۱). فرانسواق پونای بالاتون کولی قرینده سیہو نهرینک نبعان ایتدیکی محله مدی یوز سواری ایله عثمانلیرہ هجوم ایتدی؛ لیکن خصمک کثرت . مقداری جهتیه مساعی قهرمانیسنه مقابل حیاتی غائب ایتدی (۲). سلطان سلیمان شتولوه یسانبورغده قرالارک مزار لرینی کوزدن کچیرہ رک اولولر حقدہ دیر یلردن زیادہ مرحمت کوستردی؛ چونکہ اهالی یی یمین صداقت ایچون حاکم لر یله برلکده شہر خارجده بر محله دعوت ایلدیکی خالدہ — بتون شہر تسلیمہ دائر اولان مقالہ نامہ ده داخل دکل ایتش کی — مقالہ نامہ یی امضا ایدلردن ماعداسنی قتل عام ایتدی (۳). شتولوه یسانبورغدن حرکتدن اول دولتک بتون والیرینه، راگوزہ جمهورینه، فرانسه قرالنه، وندیک ساتوسنه ظفر نامہ لر کوندردی (۴) .

پادشاه شتولوه یسانبورغدن پشته به کتدی؛ اورادن ده صوک بهار تساوی لیل ونهارنده استانبوله توجه ایتدی؛ اون کون صوکره پته روارده یئنده طونه یی

(۱) قانوناده سته للا، ص ۳۷۷؛ فوایش (Kovachich) ده، اسکی بر ایتالیان ال یازیسنه نظرأ، «ده دیتبو آلبره غالیس»، ۱، ص ۸۰ .
(۲) قانوناده سته للا، ص ۳۷۸ .

(۳) «Cosi interpretano i Turchi le promissioni e giuramenti loro». فوایشده اسکی بر ایتالیان ال یازیبی، ۱ - ص ۸۲ . [روایتک مأخذی نه قدر ضعیف اولدینی محتاج ابضاح دکلدیر . مترجم]
(۴) جلال زاده، ق ۲۶۰ .

کچدی (۱). باغراده وصولنده (۲۱ ایلول)، اردوینی مشتایه عودت ایتمک اوزره ترخیص ایده رک کندیسی پای تحت یوانی طوتدی. استانبولنده یاپلسی محتمل اولان دخول شندککری اثنای راهده ایکنجی واک سوکیلی اوغلی شهزاده محمدک وفاتی (۸ شعبان - ۶ تشرین نانی) خبرینی آلمسندن دولای مبدل ماتم اولدی [۳۲]. احتسابات پدرانسه اصابت ایدن بوضربه دن پک متأثر اوله رق شهزاده نک نعشنگ استانبولده نقل ایدلمسنی امر ایتدی؛ شهزاده کی چریلرک اسکی محله سی جوارینه دفن ایدلدی. عثمانلی معمارلرینک اک مشهوری اولان سنان، شهزاده نک خاطرده سی ایچون مزاری قبربنده برجامع انشاسنه مأمور اولوب بوجامعک انشا آتی بش سنه سوردی، و اوچ یوز بیگ التون صرف اولندی (۲)؛ فاتح جامعی نمونه اتحاد اولوب فقط بیوک قبه نک اطرافنده درت یاریم قبه ایله آندن فرقلی دوشمشدر؛ خارجاً طاشلری پک کوزل ایشلمش ایکی مناره ایله مزیندر؛ داخللاً ستونی یوقدر؛ معماری جامعک انشاسنه بادی اولان کدرایله مترج اولسنی ایستمش کبی، منظرده سی حزن آوردر [۳۳]. مدرسه نک مدرسلرینه دیگر مدارس شاهانه معاملری درجه سنده معاشرلر تخصیص اولندی (۳). ایرته سی سنه، یعنی ۱۵۴۴ سنه سی بهارینک ایلک کونلرنده عثمانلی قوماندانلری بحارستانده، اسقلاوونیا ده، خرواستانده محاربه یه باشلایوب خیلی شهر وتلعه آلدیلر. سلطان سلیمان بحار قرالدرینک تختگاه و مدفن اولان بلده یی تسخیردن سوکرده ویشغراد شهرینک ده ضبطنی آرزو ایتمک لازم کلیددی؛ چونکه بو موقع طونه نک صاغ طرفده و غرانک آلتنده بولندیغی ایچون نهرده سیرسفائی تأمین ایچون تسخیری مقتضی اولمامش اولسه بیله بحارستان تاجی قراللی اوراده محفوظ ایدی. قلعه نک اسلاوجه «ویشغراد» اسمی بوکسک قلعه دیمک اولدیغی جهتله صارپ بر طاغ اوزرنده کی موقعی ایضاح ایدر؛ المانجه «بلیندانبورغ» نامی ایسه «کوربابارقلعه» [خیره آورده خیره بخش] منظره ذی احتشامنه نسبتله موضوع اولوب کویاکه او منظره لطافت و وسعتیله انسانک کوزلرینی قاماشدیره رق کورده میه جک درجه یه کتیروب اعمی یاپاره شیقلوش کبی ویشغرا ده سالومون اسمنده بر بحارستان قرالنه اون سکز آی محبس

(۱) جلال زاده، ق ۲۶۱. عالی، ۴۳ نجی وقعه، ق ۲۵۵.

(۲) عالی یوز الی بوک ایچه دیور. بریوک یوز بیگ ایچه در، و برالتون الی ایچه در.

[الیوم شهزاده جامی دیدیکمز بیوک جامع شریفدر. مترجم]

(۳) عالی، ۴۴ نجی وقعه. قائتمیر، بوجامی سهواً ایکی قاپیده انشا اولتمش کوستر

ویکی قاپینی «نهکی قاپی» یاپار. (سلیمان، ۴۰، حاشیه ۳۴)

اولمیدی. قرال قارل، کندیسنه اقامتگاه اتخاذ ایتک و مجارستان تاجنی وضع ایتک اوزره ویشغرادى احکام ایلدی. ویشغراد، بوهمیاقرانک، مؤخرآ المانیایمپراطوری اولان اوغلنک، لهستان قرالی قازیمیرک، بوسنه قرالی ایتنهک مجارستان قرالی قارل ایاه تجاویزى و تدافعی براتفاق ایچون ملاقاتکاهلری اولمش اولقله ده مشهوردر. لهستان قرالی قازیمیر اوغل اتخاذ ایتدیکی یکنی لویی به سلطنت فراغتنامه سنی اوراده امضا وقارلک مراسم تدفینی برانده بورغ مارغراوی ژان ایله برلکده کندک بو ملکیتده اجرا ایتشدر. صوکره لری مجارستان قرالری دائماً ویشغرادده اوتورمازلر اولدیلر؛ لکن ماتیاس قوروینوس مرکز حکومتی اولان بودین شهری قدرتریننه اعتنا ایدره ک قریه لرله، هیکلرله، چشمه لرله مالی باغچه لر طرح ایتدردی. مجارستان اردولرینک مظفریاتی شهر اولندیگی کونلر چشمه لر دن خاقه قرمزى و بیاض شراب طاغیدیلردی (۱). قلعه نك کایسانده مرمر محرابلر لطافتجه ارغنونلرک کموش بوریلرله رقابت ایدردی. آخورلره داخلأ مرمر دوشمش ایدی. ماتیاس قوروینوس ویشغرادده پایا ایله پادشاهک ایاجیلرینی قبول ایتدی. عثمانلی ایلیچیسى قرال سرائنک تزیناتندن او قدر متحیر اولدی که «پادشاه سکا سلام ایدر» سوزلرندن باشقه برشی سویلیه مدی (۲). بو اختصار کلام قرالک خوشنه کیتدیکندن بردها ملاقاته قبولنی ایستمکسزین اعاده ایلدی. ماتیاس قوروینوس ویشغرادده بیوک امتیازلر ویردی؛ لکن ایکنجی لویی بوموقعی قادین اشجیسنه مالکانه اوله رق بخش ایتدی. موهاج محاربه سندن صوکره ویشغراد و مجارستان تاجی، هرایکیسی، ترکلرک انه دوشوب اونلرده زاپولیایه احسان ایتدیلر (۳) بوپرنسک وفاتنده فردینانک دست تملکنه کیردی. مجارستان سفیرینک کشادن اول سلیمان طرفندن فردینانده یازمش اولان مکتوبلرک هان جمله سی ویشغراد ایله ستولوه یسانبورغک اعاده سنه دأر ایدی؛ بودین مذاکراتنده بوایکی قلعه فردینانک ایاجیلری سالم وه ره رشتاین طرفندن ده طلب اولندی؛ سلطان سلیمان، ستولوه یسانبورغی بالذات تسخیر ایتمش ایدی؛ ویشغرادک فتحنی یحیی پاشا زاده محمد پاشایه تودیع ایلدی. محمد پاشا، ستولوه یسانبورغه یکی سنجاق

(۱) اولاهى، مجارستان قرالانی تصویراتی. سته للا، اثر مبحوث عنه، ۱۴. پیجوى،

ق ۸۶ و ۸۷.

(۲) «*Cæsar salutat*»، اولاهى، اثر مذکور.

(۳) ایتواننی، ۱، ۱۶، قاتوناده، ۲۱، ص ۴۴۲. پیجوى، ق ۸۷.

بکی تعیین اولنان برادری احمد بک ایله سکدین سنجاق بکی درویش، موهاج سنجاق بکی قاسم، پوزغا سنجاق بکی مراد بکی یار دیمه دعوتله برابر غران و بودین بکی چریلرینکده نصفی آلهرق ویشغراد بتون بوقوای مجتمعه ایله محاصره ایتدی. اون کون مدافعه مصرانندن سوکره عساکر محافظه سربست چکیله بیلیمک شرطیه تسلیم اولدی؛ لکن بونلرک چیقہ جقلری صیرهده بکی چریلر شدتله اوزرلرینه آتیلهرق پارچه پارچه ایتدیلر. بودین والیسی، قلعه نك جسور قوماندانی بیه آماده نك حیاتی کوجلسکه قورتاره بیلدی (۱).

محمد پاشا نائل اولدیغی موفقیتانی تعقیب ایله طونه نی کچوب نه ئوغراد پالاتینلکنک مقرادارسی اولان نه ئوغراد شهری اوزرینه یوردی؛ بلده نك محافظلری اونک تقرینده قاقچش اولدقلرندن سلاح آتمسزین بو موقعی ضبط وبر و یوده نی بک صفتیه اقامه ایلدی (۲). نه ئوغراددن هاتوان اوزرینه یوردی؛ اورانک قوماندانلری دانچ قرداشلر اوتانمدهن نرلویه قاقچق اوزره مملکته آتش ویردیلر. محمد پاشا دلی کردانمنده برنی هاتوانده موقتاً و یوده براقدی؛ برمدت سوکره پادشاه، شجیع وار قوچک نرلوده کی جولانلرینه نهایت ویرمک ایچون ولی بکی سنجاق بکی صفتیه هاتوانه کوندردی (۳) اوزور ایله اوچی ده سارویس کوچک ایرماغی ساحلی اوزرنده کائن اولوب قوماندانلری توماس مار قوچینک اوزون بر زمان بودین یولنی تهدید ایتش اولدیغی دو مباوار، دوبره کوز، سیمونتورنیا قلعه لری عثمانیلرک اته دو شمکده تأخر ایتدیلر. محمد پاشا، اوزورای موهاج سنجاق بکنه تودیع ایلدی (۴). سیمونتورنیا محاصره سی انساننده عثمانلی عسکری — وه ایقانانمنده کی اسقلا وون قلعه سنی محاصره ایتمکده اولان — بوسنه وهر سسک سنجاق بکلری اولامه و مالقوج ایله برلشمک امرنی آلدیلر. اراضی متجاوردهن بو موقعه قوشوب کلش اولان کوبیلر عثمانیلرک کیزلی دوستلری پیلاتک مواعیدی اوزرینه (۵) محافظلری تسلیمه اجبار ایلدیلر؛ لکن اونلر ده امید ایتدکلری وجه ایله مکافات کوره جک یرده قتل عام ایلدیلر؛ یالکنز عسکر لر ده ایلدیلر.

(۱) سهتلا، اثر مذکور، ۱۴. پچوی، ق ۸۶. ۸۷.

(۲) استوائنی، ک، ۱۶. قاتونا، ۲۱، ص ۴۴۲. پچوی، ق ۸۷.

(۳) بینه اونلر.

(۴) پچوی.

(۵) پچوی، ق ۸۷. قاتوناده (۲۱، ص ۴۴۳) ایستوائنی،: «*a quodam Andrea*

cognomento Pilato, Lupi Sempcei ministro, qui forte eo proiugerat, persuasi»

وه لیقانک ضبطدن سوکره اولامه و مالقوج محاربه بی اسقلاوونیدان خرواستانه نقل ایتمدیلر؛ ایوونچا قربنده، بیهر نوردودینک ضعیف بر قوهٔ محافظه ایله اشغال ایتمکده اولدینی مونوسلو (۱) قلمه سنی ضبط ایلدیلر. ترکرک بوایلر یلدشلی آغرام یسپوسنی دومبرو و خازما قله لری ایچون دوچار هراس ایلدی. اولامه ایله مالقوج و اراسدین قزاسنک — سومسه د وارک اوته طرفده نمتد اولوب ساغوریا، یعنی «طاغک ارقه طرفنده» تسمیه اولنان — قسمی کاملاً استیلا ایتمدیلر. لونسقا اراضینه واردقلری زمان قونت نیقولا زیرینی بی خروانلرله، قونت بیلده رشتانی ایستیرایلر و قارینتایلرله سدره اولغه حاضر بولدیلر. هراییکی طرفدن برمتارکه تنسیب اولنه رق یومتارکه انساننده ایکی اردونک یکیتلری بربرلینی مبارزه منفردیه دعوت ایلدیلر؛ لکن اولامه ایله مالقوج، یکی امداد آله رق خرسیتانلرک اوزرینه اکسزین آیلوب طاغتمدیلر. زیرینی و بیلده رشتاین لونسقا قلمه سنه طوغری قاچدیلر؛ برنجیسی بر کوپریدن کجدیکی صیره ده آلتده کی حیوان اوریلوب کندیسی کوجدلکه قورتیله بیلدی؛ ایکنجیسی طوتیله جنی ائنده خندقله اتیله رق آزدها اتمام حیات ایده جک ایکن حقانندن طوتوب چیقاردیلر. ترکرک بوموفقتیدن سوکره دوینچا ایله بنالوقه اوزرینه چکلدیلر (۲). لونسقا هریمتک — غراندن چیقان ترکرک اوزرینه فرانسو انیاری طرفدن سالارلارنده احراز اولنان — غلبه ایله اوچی آلتدی. عثمانلی باشوغلری شعبان، قباد، رمضان، نصوح (۳) مساعد برکیجه انساننده درت یوز یکی چری و بیگ بش یوز سواری ایله طونه بی کچمشلردی؛ سالاقصه سی استحکاملرینه مردیون قوردقلری صیره ده ایدی که قلمه نک محافظلری مه لشیور بلا سا قومانده سیله بر خروج یابهرق طویجی اعانه سیله عثمانیلری چکلکه اجبار ایتمدیلر. فرانسوا نیار علی العجله طوبلادینی بر قاق یوز پیاده و سواری ایله ذاتاً کیجه یورومکه یورولمش اولان ترکرک ارقه سنه دوشدیلر. شدتلی بر محاربه دن سوکره او طه باشی حسینک وفاتی مظفرتی مجارلره تأمین ایتمدی. بش یوزدن زیاده ترک محاربه میداننده قاله رق انجق بر قاق یکی چری غرانه قاچغه موفق اوله بیلدیلر. نیاری، عسکرینک اسیر آلمسنی

(۱) *Mons Claudius, quem nostri Monoslonem (Petho Monyoronem)*

• *vocant, arx haud procul ab Juanicza dissita*. کتاب ۱۶.

(۲) قانونده، ۲۱، ص ۴۴۶، ایستوانتی.

(۳) ایستوانتی بونلری *Sabanus, Cubates, Ramadanus, Nassufus* (سابانوس،

قوباتهس، رامادانوس، ناسوفوس) دیه یازار.

منع ایتمش و طالع حرب تمامیه کندی طرفلرنده یوز کوسترمدکجه یغمایه مساعدده ایتمه مش ایدی (۱).

سلطان سایمان مجارستانک ادارهسنده محمد پاشایه اراضی مجلسی رئیسی صفتیه دفتر دارخلیلی ترفیق ایتمشیدی. خلیل مجارستانک اون یکی سنجانغی [۳۴] ایچون بروبرکی دفترتی یامشدرکه یوز الی سنه بودین ایالتنک یکانه قانون مالیهی اولمش و اوستریلیه ایله جریان ایدن مذاکرات صلحیه نیک جملهسنده «دفتر خلیل» نامیه بر موقع مهم طوتمشدر. پادشاه طرفندن خلیل، مجارستان و ایسی محمد پاشایه قارشی مراقب حالنده بولنه رق منافع خزینهیه نظارت ایتمکه مأمورایدی؛ دفتر دار، شتولوه یسانبورغ سنجاق بکی و مجارستان و ایسی محمد پاشانک برادری احمد بکک شرائط تسلیم خلافتیه کلیسالی ریغما و مقدس و ازولری آلمش اولدیغنی باب دولته بیلدیردی. سلطان سایمان، درحال، بوباده تحقیقات اجرا ایتمک و سنجاق بکنی مأموریتندن عزل ایلدکن صوکره استانبوله کوندرمک اوزره خلیلک شتولوه یسانبورغه عزیمتنی امر ایلیدی. خلیل، پادشاهک تعلیماتی دائرهسنده توقف ایتمه رک احمد بکک ایلمشمدیکی مجار قرالدری مزارلرینی بالذات آچوب تاجلرینی، عصالرینی، قراللق علامتی اولان کره لری، بولدیغنی دیگر آتون و کموش اشیای قیمتداری آلدی، فقط بونلرک جملهسنی کمال دقتیه خزینهیه ادخال ایلیدی. زابولیانک بقیه عظامنی «تا کریلر یکزدن بریدر» دیه رک شهرک حاکمنه تسلیم ایلیدی. حاکم بونی یکی برتابوته قوبه رق شتولوه یسانبورغک خارجی محلهسنده کاشن عزیز میشل کلیساسنه دفن ایلیدردی (۲). بینه اشبو ۱۵۴۵ سنهسنده درکه سلطان سایمان نووی و سه نیا اهالیسی طرفندن نادین و اورانا اراضیسنده وقوعه کتیریلان جولانلردن دولایی وندیك دوجنه تحریراً تبلیغ شکایت ایلمشدر (۳).

(۱) قانوناده، ۲۱، ص ۴۴۷-۴۵۰. ایستوآنی. [نیارینک اسیر آلمشنی منع ایتمی، اله دوشنلرک اعدای دیمکدر. مترجم]

(۲) وولفغانغ دوبه تلن Wolfgang de Bethlen تاریخ، *Historiarum*، ک ۳، ص ۴۱۸-۴۲۰.

(۳) اوستریا خاندان ایمراطوری وقرالیسنده وندیك اوراقتده ترک محرراتی (*Scrirturi turchesche*)، ۲. اوراده سلطان سلیمانک ۹۵۲ صفری تاریخیه وندیك دوجنه برمکتوبی کوریلورکه خسرو بکک سنجانغنده برقریه نیک تخریبیه یوز قرق آدم، بیکسکز یوز اوکوز، اوچ یوز قویون قالدیرلیدندن شکایتی متضمندر. ۹۵۴ صفری تاریخلی ایکنجی برمکتوبده. پادشاه نادین قلعهسی استحکاماتی ایچون وندیك دوجندن دولکر و دیوارجی ایستور.

سلطان سلیمان، مجارستان سفرندن عودتسده و اوغلی محمدک وفاتسندن برآز و کوکر مآداره و لایانجه ایکی تبدل اجرا ایتشدرکه اهمیتلرینه مبنی اونلری بوراده ذکر ایده جکزر. هنوز یکرمی یاشنده بولنان قونیه والیدی شهزاده سلیم، قارداشک و فاتیه منحل اولان صاروخان ایالتنه تعیین اولندی. پادشاهک اوغللری آرسنده وقوعه کان مأموریت نقللری دولتک دیکر والیلری ییننده دائماً واقع اولان تبدیلاته قیاس اولنماایدر. شهزاده لرك بولندقلری والیدکلرک اهمیت اراضیلرینک وسعتنه کوره دکل، استانبوله مسافهلری اعتباریله حساب اولنماایدر. پادشاهک اوغللرندن بری پایتخته الک قریب ولایته چاغیرلیدی زمان یالکزر باباسنک حیاتسده دکل، اونک وفاتسندن صوکرسی ایچون بالخاصه مظهر نظر التفات اولدیغنه دلالت ایدر؛ چونکه موقعاً استانبول و تحت ایچونک قیسه یوله صاحب بولنش اولور. استانبوله ایقایین بولنان ایالت — که مغنیسادر — اوزمانه قدر، پدربینک قلبنده و تحت پدربک قربنده برنجی موقعی طوتان، سلیمانک الک بیوک شهزاده سی محمدده ایدی. بو ائانده (مارت ۱۵۴۴) کیندنن دهابیوک اولان اماسیه والیدی مصطفانک و مؤخرآ قره مان والیدکنه نصب ایدیلن [۳۵] بایزیدک خلاف حقوقی اولمق اوزره شهزاده سلیم مغنیسا والیدکنه کتیرلیدی. مغنیساده و باحکم فرما اولدینی ایچون سلیم اورایه هان کیتمدی؛ کشیش طاغنک صاف هواسنی تنفس ایتک اوزره برمدت روسه ده قالدی. شهزاده، صاروخان والیدکنه تعیین اولدینی سنه ایچینده اوچ قیزینک دنیایه کلسی سعادتسده نائل اولدی [۳۶].

ینه شو ائانده اونلردن دها از مهم اولمیان برنصب وقوعه کیشدرکه بوده یکی بروزیر اعظم تعیینیدر. خادم سلیمان پاشانک عزلی، یاشندن زیاده (تقریباً طقسان سننده ایدی)، وزیر اعظمک تبعیدیه اونک مقامنی دردست وهیچ اولمازسه بر درجه تقرب ایتک امیدنه بولنان وزیر خسرو پاشانک بر خدعه سندن نشأت ایتشدر (۱). وزارت عظمی، وزیر ثانی رسم پاشایه تفویض اولمشدرکه مقدا یازدیغمز وجهایه بوالتفات کبرانی زوجه سی مهرا م سلطاننن زیاده عن اصل روس اولان قاین والده سی خیرم سلطان سایه سنده قازانمش ایدی (۲). رسم خروات

(۱) عالی. عثمان افندی. حاجی قافه، تقویم التواریخ، ص ۱۷۶.

(۲) عالی دفتر وزرا ده وزیر اعظم احمد پاشا مناسبتیه دیرکه: «القصه رسم پاشانک صدره کلسی خصوصی نسوان غفت نشانک مقصودی اولدی.» رسم کلیسا ملحه لرینه منصرف ایدی. اوستریا خزینته اورا فنده کی محررات ترکیه ده شو عباره کوربولور: «Instrumento»

ایدی؛ ابراهیم پاشانک منظور التفات فوق العاده اولدینی زمان موهاج سفرندن صوکره برنجی ساجدار لقدن باش امیر اخور منصبه چیمش و مؤخر آدیار بکر بکر بکلمکنه و نهایت وزارت نائل اولمش ایدى. حربدن باشقه برشیدن اکلمازدی؛ علوم و ادبیاتدن بی بهره اوله رق بو خصوصه — هر ایکسی تاریخ ایله متوغل اولان — خلفری ابراهیم واطفی پاشالردن بك فرقلى ایدى؛ آغیر طبیعتلى و کورینیشی شدتلى ایدى. رستم پاشا شعرانک دشمن بی امانی اولدیغدن [۳۷] اولنرده هجومه لرله انتقام آلدیلر؛ مع هذا، حامی عنلیلری اولان ابراهیم پاشایه امتثال ایدوب ده هیچ برینی آصدرمدى. وزیر اعظم لطفی پاشا دخی مورخ و فقیه ذی شهرت اولمقله برابر بالخصوص شیوه افاده لرله مظهر امتیاز اولان شاعر و نائز لری آز سوردی؛ اوروپاده اولدینی قدر آسیاده دخی مشهور اولان «حکایات بید پای» مترجمی صالح زاده علاء الدین — ترجمه سی حیانتک یکریمی سنه مال اولان — بو مجموعه اخلاقی بی تقدیم ایتدیکی زمان لطفی پاشا، مترجمک بویله شیرله اضاعه زمان ایتدیکی ایچون اظهار تعجب له بر مسئله فقیهه ایله اشتغال ایتسه ده ائی یامامش می اوله جغنی سؤال ایلدی. او وقت دفتر امینی اولوب مؤخر آ نشانجیلغه ارتقا ایدن مورخ رمضان زاده ادبیاتجه وزیر اعظمدن زیاده صاحب وقوف و صلاحیت اولدینی ایچون علاء الدینک اثرینی اللى آلتونه صایتین آله رق پادشاهه عرض ایلدی؛ سلطان سلیمان او اقسام کندی خط دستیه مترجمه بر برات کوندردی که بونکله بروسه قاضیلکنی توجیه اید یوردی [۳۸]. آنجق علاء الدین هنر و اقدامک بو مکافاتندن مدت مدیده استفاده ایده میسه رک شهزاده محمدک ارتحالی سنه سی وفات ایلدی. ایکی سنه صوکره، ۴ تموز ۱۵۴۶، دوریانک قورقونج رقیبی خیر الدین باربروس شانلی مسلککنی اتمام ایلدی (۱)؛ نعشی بشکطاشده انشا ایتمش اولدینی مدرسه قریبه دفن اولندی. تربه سنک قبه سی حالا اوراده یوصون و صارماشقنرله خضارتیاب بر موقع لطیفه رفعت نمون اولمقله در.

de la posesion del gran Vezir Rustem conceduto dal Serenissimo Sig-
nor colla dichiarazione dei confini. «استانبول، ۹۵۳ (۱۵۴۶)»

(۱) اوستریا خزینة اوراقنده و ندیک بالیوزینک تموز ۱۵۴۶ تاریخی راپورندن:

Barbarossa è morto questa notte passata alle ore tre; ha lasciato al Signor 500 schiavi, a Rustem Bassa 200 schiavi, ed 10,000 zecchini, tutti gli altri da 15 anni posti in libertà, è 30,000 zecchini sieno spesi per fabricare una moschea 10,000 zecchini a Mustafa suo nipote e genero, sano stati ritrovati 35,000 zecchini et 5,000 aspri ...

خیرالدين انجق التمش بيك آتون وايكى بيك كوله براقدي. ديكر اسير ليله التمش بيك آتونى اوغله تا مين ايده بيلمك ايجون كوله لرندن سكينز يوزنى پادشاهه وصيت ايده رك ايكي يوزيله اقراض ايتمش اولدينى اوتوز بيك دو قه يني وزير اعظمه بخش ايلدى (۱). بحارستان سفرينك وقايع مشهوره سنى يازد قدن صوكره بر زمان ايجون مخاصمه يني تعطيل ايدن متار كدن و سلطان سليمانك اولا شارل - كهن و مؤخرآ فرديناند ايله عقد ايتمش اولدينى ايكي مصالحه دن بحث ايمه من قالير . بو بابده كي مذاكر اتدن مورخلرك پك آزى بحث ايتمش و بونكله برابر بيوك خطالر ايقاع ايتمش اولد قلى ايجون بعض تفصيلاتنى نقل ايتمكله كمز مناسب اولور .

محاربه نك ايكنجى سنه سندن برى غران بسقپوسى قرالك برواليسى اولمق صفتيله وده زوفى واسطه سيله بو دين واليسنه (۲) مراجعت ايده رك بر ايلق متار كه عقد ايتمشيدى (حزيران ۱۵۴۴). ينه بوسنه نك نهايته دوغرى فرديناند - هندد كيزلر نده مخاصماتك تعطيلنى طلب ايتمك اوزره استانبوله كيتمكده اولان - پورتكيز اياچيسى ئودو آردو قاتانه ئوبى [۳۹] دولت عثمانيه ايله كندى نامنه بر صلح عقدينه ترخيص ايتد كدن باشقه نولو حاكمى ژه روم آدورنوي ايلچي صفتيله كوندردى . آدورنو بومأ موريتده بولونيانك اصيل بر عائله سندن اولان زان - ماري مالوه زى نامنده بر ايتاليانى كاتب بولندير يوردى (۳) ؛ شباطك صوك كوني ادرنه به واصل اوله رق وزير اعظم رستم پاشا ايله ديكر وزير لرى زيارته مسارعت ايلدى . اون بش كون صوكره حضور شاهانه به قبولى قرار لشدير لدى ؛ لكن ملاقاتك وقوع بوله جنى كونك كيجه سى وفات ايلدى (۴) . مالوه زى وزير لر طرفسندن چاغير يله رق آدورنونك مسموماً دكل ، موت طبيعى ايله وفاتنه اشهاد اولدى ؛ اوندن صوكره رستم پاشا ، ايلچينك بويه غير ملحوظ بر زماننده وفاتندن طولايى بيان تأسفى مشتمل مالوه زى به بر مکتوب و حضور هايونه قبول ايدلمك سزى عودتنه مساعده ويردى . آدورنو و مالوه زى

(۱) وه لتويكك استانبولدن (ه تشرين ثانى ۱۵۴۶ تاريخلى راپورى . اسفار البحار ، ق ۲۷ .
 (۲) « *ad legationem* » (بو دين واليسى محمد پاشا) *Responsio Mehemetis Domini Locumtenentis* (غران بسقپوسى پول وهران تىوس) *medio Joannis Desenffi factam* ده زوفينك ۱۵۴۴ تاريخلى راپورى .

(۳) مالوه زى آدورنونك و فواتى متعاقب ادرنه دن عودت ايتمشدر ؛ ايتو آنفينك ظن ايتديكى كچي برمدت اوراده قالمش دكلدر .
 (۴) مالوه زينك راپورى .

ویانه دن عزیمت ایتمزدن اول فردیناند اونلرک مدت سیاحتجه تعطیل مخصوصه ازلتی اوزره بودین والیسی محمد پاشا ایله برمتارکه عقد ایتدیکی کبی مجار وترکر آردسندہ مازع فیہ اولان دعاوی ایچون مجارلر طرفدن سیگت، قومورن، نرلو، آغرام وترکر طرفدن بودین، یچوی، وهلیقا، یاسبهرین شهرلرنده محاکم مخصوصه تأسیس اولنسی تنسیب ایدلمشیدی (۱). محمدپاشا، مالوه زینک عودتندہ مجارلرک تعرضه باشلامدقلری مدتجه متارکینی ادامه ایتمکه مساعد بولندیغنی تأمین ایتمش ابدی (۲). اوصیره ده وورمسده بولنان فردیناند مصالحه مذاکره سی ایچون حقوق مأذونلرندن نیقولا سیقوینی (۳) ایلچی تعیین ایتمکه مسارعت کونستردی. ایکی حکومتک مجارستانده کی ممالکی اوزمان نه حالده ایسه لر اویله جه ایفا اولنه جق ایدی؛ بوشرط ایله سیقو هدیه سنویه نامی آتندہ پادشاهه اون بیک، وزیر اعظمه اوچ بیک، دیگر وزیرلرک هر برینه بیک آتون تقدیمی تکلیفه مأذون ایدی (۴). فردیناندک مجارستانده کی عسکرینک قوماندانی له تونارد فلس بودین والیسیله، سیقونک عودتته قدر متارکه نک تمدیدینی اعضا ایلدی (۵). برطرفندہ ایمپراطور شارل-کن فردیناندک ایلیچیلریله برلکده صالح مذاکره سی ایچون هولاندالی وهلتویکی استانبوله کوندردی. سیقو پای تخت عثمانیه کیدرکن اوقدر شتاب کونستردی که راپورینه نظراً یولده اون حیوان چاتلاشمشدر (۶). وهلتویک سیقویه یازدیغی مکتوبلرده کندیسنک وصولندن مقدم

(۱) اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسندہ محمد بک تعلیماتی، ۵ شباط ۱۵۴۵.

(۲) *Disse esso Bassa di Buda, che da esso non mancharia di perse- verar in la tregua mentre che gli nostri non lo provocasino alla guerra, e con questa conclusione io Giovan Maria Malvezzi son venuto a Vienna et fedelmente ho presentato tutte le scritture di Vostra Maestà al Magnifico et Generoso S. Leonardo di Feiz.* مالوه زینک راپوری.

(۳) ایلچی نیقولاک ترخیصنامه سی، ۵ مایس ۱۵۴۵.

(۴) *Instructio de his rebus, quas res Magnificus et nobilis Nicolaus Siccus doctor et orator noster fidelis nobis dilectus apud Serenissimum et Potentissimum principem Dominum Sultan Soliman Imperatorem ac Asiae et Graeciae illiusque primarios Bassas et Consiliarios infrascriptos nomine nostro summa fide et diligentia agere et tractare debet. Dat. in nostra Imp. civitate Wormatic die XXI mensis maii, A.D. 1545.*

(۵) پوزغایک تعلیماتی، ۲۴ مایس ۱۵۴۵. اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسی خزینتہ اوراقندہ سیکسموند پوزغایک راپوری.

(۶) *Adeo celeriter huc delatus sum, ut decem equos in itinere inter-*

هیچ بر شی قراراشدیرلما سنی یازمش ایسه ده بو کاغدر عثمانلیلرک اله دوشمش ایدی فرانسیز ایلیچسی مونتلوک فردیناندک سفیرینک مذاکراتی سکتهدار ایلمش اولدیفی کجی (۱) و ولتویک ده وصولنده اون بیک آلتون تکلیفی تقییح ایتمش ایسه ده سیتو سنوی برویرکی دیمک اولان بویارده دن باشقه عثمانلیلر الده اسپر بولنان والانتن توروک ایله دیکر بر قاج اصلزاده یه عاقد قلمه لرک تسلیمی حقنده وزیر اعظم طرفندن واقع اولان تکلیف اوزرینه بونلر ایچون ده تمهد آلتنه کیرمکه مجبور اولمشیدی. نهایت ایکی مرخص ادرنده ۱۰ تشرین نانی ۱۵۴۵ تاریخیه اون سکز آیلق بر متارکه نامه امضا ایتدیلرکه بومدت ظرفده امپراطور و فردیناند قطعی اساسات اوزرینه تقریر صاحب ایتمک اوزره مأذونیت کامله ایله یکی ایلیچیلر کوندره جک ایدیلر (۲).

فردیناند، ۱۵۴۴ سنه سنده، آدورنوک سفارتدن اول، ده زوفی واسطه سیله یرنجی ۱۵۴۵ سنه سنده سیتونک مأموریتدن مقدم پوزغای واسطه سیله ایکنجی دفعه اوله رق بودین والیسیله عقد متارکه ایتمشیدی؛ ۱۵۴۶ سنه سنده ده نبراسم شورده ایله سیگیسموند پوزغای، شارل کونک و فردیناندک ایلیچسی و ولتویک مدت مذاکراتجه دوام ایتمک اوزره یکی بر متارکه امضا ایتدیلر. بهارده، و ولتویکک قریباً اصل اوله جغنی اخبار ایچون اوغرینوویچ استانبوله کوندرلدی (۳). و ولتویک ده یازک ایلاک کونلرنده راتیسبوندن چیقدی. و ولتویکه ویربان تعلیمات (۴) اوزمانه قدر عقد صلحه باشلیجه مانع اولان خصوصاتی بر طرف ایتمسی، یعنی پادشاهی مانیاتلرک اراضی ذی روتنک ترکی طلبندن یاره تقدیمی تکلیفیله دیکر مدعیاتندن

fecerim, magni enim intolerabiles Calores erant, ed ad nonam diem Julii huc veni, et postquam bis aut ter cum Rustem et aliis Bassis colloquutus essem in durissimum carcerem conjectus sum, ubi per mensem fui, nec aliqua suberat opes Imperatorem Turcharum conveniendi, orator si quidem Gullus maxime mihi adversabatur.»
۲۵ اگستوس تاریخی راپوری.

(۱) سیتو ترجمان قاسم بکیده ده آرز خاطرده لی اولیان بر خصم بولشدر. قاسم بک یته اشبو ۱۵۴۵ سنه سی نهایتنده وفات ایلشدر. و ندیک بایوزی ۱۴ کانون اول تاریخی لونک حقدده بویله یازار: «*Cassambeg Dragomano è morto, l'era un gran*»
«*ibaldo inimico dei Christiani.*»

(۲) سیتونک ادرنده دن ۱۰ اگستوس ۱۵۴۵ تاریخی مکتوبی.

(۳) اوغرینوویچه ویرلن تعلیمات ۱۹، مارت ۱۵۴۶.

(۴) ایلیچی و ولتویکک تعلیماتی، راتیسبون، ۱۵۴۶.

صرف نظر ایتدیرمکه ممکن اولدیغی قدر چالیشمسی بالخاصه توصیه ایتمکده ایدی . دولت عثمانیه ایسه یالکیز، اولا کندیسنه اطاعت ایدوبده مؤخرأ متبوع قدیملری طرفه کچمش اولان مانیاتلرک املاکنی دکل، غران اطرافده اولوب بو موقعک محاصره سی انناسنده سواری تیماری اولمق اوزره تخصیص اولنان مالکانهلری ایستوردی . وه لتویک هر وزیره سنوی بیک، وزیر اعظمه اوچ بیک، ترجمان یونس بکه بش یوز آتون تکلیفنه مأمور ایدی . دیوان، والانتن توروک، بیه ره برده نی، بره وه ک، هومونای اراضیسی مسئله سنی یکیدن میدانه چیقاردیمی حالده سفیر، بونلرک فریدیناندک تبعه سندن اولدقلرینی و بناء علیه ذات شاهانه کندی تبعه سی اوزرنده نهدرلو حقوقه مالک ایسه قرالکده اونلر حقنه اودرلو حقوقی بولندیغنی بیان ایده جک ایدی . وه لتویک انای راهده تانار بازارنده مونتلوکک خلفی اولوب استانبولدن عودت ایتمکده اولان فرانسز ایلیچسی آرامونته تصادف ایده رک ترکرک مجارستان ودولت عثمانیه آره سنده منعقد متارکینی هر کون اخلال ایتمکده اولدقلری حقنه بر قاچ دفعه کوروشدی [۴۰] . آرامونت دولت عثمانیه دن اوچ یوز بیک آتون استقراضی مذاکره سنه مأمور اولدیغی حالده بوکاموافت ایدلیوب هر سنه اسکندریه دن بر مقدار کهرچله آلمق مساعده سندن باشقه بر شیده نائل اوله مامش ایدی (۱) . یورتکیز ایلیچسی ده مأموریتنده ده ا زیاده موفق اوله مادی ؛ چونکه سلطان سلیمان عثمانی کیملرینک هندستان د کیزلرنده سربست کزه بیلیمسی ایچون بر رسم تأدیه اولنسی . حقنه یورتکیز حکومتی طرفندن واقع اولان تکلیفی قطعاً رد ایدی [۴۱] . وه لتویک استانبوله وصولنده رتبه سنه یاقیشان احترامات ایله قبول اولنهرق یکریمی چاوش و چاوش باشی استقباله چیقیدیلر . فقط مقدا لاکینک بر نوع محبوسیت حانده اقامت ایتش اولدیغی محله کوندرلدی . استانبولده اقامتک ایلک هفته لرنده فراری روغاندورفک ورودی ، پاشهاک بر خسته لغی، ایلیچینک ده اغیر بر راحتسز لغی هر درلو مذاکرانه مانع اولدی . شارل کنک عسا کر خاصه قوماندانی وویانه مدافع جسورینک اوغلی اولان قریستوف روغاندوروف — ایمراطورک و قرالیچه مارینک زیاده تصحب ایتمکده اولدقلری — زوجه سیله آره لرنده تحدث ایدن مشکلاتدن دولایی سکزیبک دوچه آلتونی آله رق اسکی افندیسی علمینده سلطان سلیمانه عرض خدمت ایچون کلشیدی (۲۷ ایلول ۱۵۴۵) . اطوار خارجه سی پادشاهه خوش کورینه رک کندیسنی

حضورینه قبول ویومی یوز اچہ تخصیص ایلدی. آنجق مسلمان اولمقدن امتناعی، اعتیادات مسرفانه سی، قماره ابتلاسی شارل-کنک و فردیناندک ایلیجیسی حقنده مخاطره لی اولمی محتمل بر اعتباری ازاله ایلدی [۲۲]. صیتمه دن مضطرب اولان ذات شاهانه استانبولدن ادرنه یه عزیمت ایلدی؛ ینه اوخسته لغه اوغرامش بولناز وه لتویک ده پادشاهک آرقه سنجه کیتدی (۱۸ تشرین اول ۱۵۴۶).

۱۴ کانون اولده، وه لتویک بر ملاقات رسمیه ده شارل-کن ایله فردیناندک آلتون و کموش قدح لردن مرتب هدایاسنی سلطان سلیمانیه تقدیم ایلدی؛ بعده اعتماد نامه لرینی عرض ایله برابر بر نطق مختصر ایراد و مقصد مأموریتی حقنده تفصیلاتی متضمن بر مخطره اعطا ایلدی. سلیمان جواباً ایلیچی یه بیان ایلدی که بر سنه مقدم کندیسنه واقع اولان تکلیفات حقنده بر جواب مساعد کتیرمش ایسه بر صورت تسویه بولنمی ایچون هر درلو مشکلات ازاله اولنه جقدر؛ وه لتویک، بو خصوص ایچون وزیر لره کوروشه جکنی افاده ایلی بکندن پادشاه: «اویله اولسون» سوز لرینی سویله رک کندیسنه رخصت ویردی. وه لتویک، وزیر لره ایلیک ملاقاتنده بر سنه مقدم هاتوانک ضیطی و قاسم بکک ایمبراطورک اراضیسنده جولانلریله متارکه نک اخلال ایلمش بولنمندن شکایتده بولندی؛ لکن وزیر لر بو حرکتلرک متارکه حقنده منعقد مقاله نامه یه هیچ برخلل ایراث ایتمدیکنی اثباته چالشدیلر. رستم پاشا، دولت عثمانیه تابعیتی قبولدن سوکره فردیناندک حکومتیه رجعت ایتمش اولان بارونلردن بحث ایله بونلرک علامت مخصوصه لر ی نقوشیله بال مومی اوزرینه باصلمش مهر لرینی حاوی مکتوبلری نزد شاهانه ده موجود اولدیغنی سویلدی. وه لتویک، بونلرک فردینانده کوندر دکلری مکتوبلرده کی موملرک دها یموشاق و دها تازه اولدینی جوابی ویردی (۱).

مذاکرات اون آیدن آز سورمدی؛ حل ایلیه جک اک بیوک مشکل، ترکلرک اولا تانا و نرلوی، و بونلردن باشقه — غران و قومورن آردسنده کائن و دفتر دار خلیلیک دفترنده اراضی عثمانیه دن اولق اوزره مقید اوله رق سواری تیماری اوله رق تخصیص ایلمش بولنان — اراضی یی و نهایت — برمدت پادشاهه او امر گذار اولق صفتی قبول ایدن — والانتن توروک و بهره فی ایله دیگر مجار اصیلزاده لرینک اراضی ذی ثروتی ایستمکده اولملری ایلی. نهایت حزرانک اون اوچنده رستم پاشانک

(۱) *Dicendo che havevano mandato qua i loro sigilli in cera, io li*

«riposi che la cera, qua havevano data a noi, era più fresca»

قوانعده اساسات آتیه اوزرینه برعهدنامه امضاسنه قرار ویرلدی: وزیرلر طرفدن اون بربیک دوقه آلتونی حساب اولنان اسیلزادکان اراضیمی سنوی بش بیک آلتون تضمینات مقابانده اوستریایه ترک اولنه جق ایدی؛ بهر نهی وتور وکک اراضی عملوکه سی سنوی اون بیک دوقه مقابانده اعاده اولوب تمین اولنان تیمارلر ایچوزده سنوی بش بیک دوقه ویریله جک؛ والحاصل برسنه مقدم قرار لاشدیریلان سنوی اون بیک دوقه ایله برابر مجموعی سنوی اوتوز بیک دوقه آلتوننه بالغ اوله جق ایدی. بواچقه معین وعده لرده کونی کوننه تدیبالتمق شرطیه ۱۹ حزران ۱۵۴۷ تاریخنده برمه صالحه نامه، دها دوغروسو بش سنهک برمتارکه نامه عقد اولندی که ایمراطور شارل، پاپا، فرانسه قرالی، وندیك جمهوری دخی بوکا داخل ایدی. تصدیقنامه لرك مبادله سی اوچ آی ظرفنده وقوع بوله جق ایدی (۱). وه لتویك، مالو زنی ایله اوغرینو ویچی استانبولده براقه رق عهدنامه نك بر نسخه سیله عزیمت ایتدی. ۱ اغستوس ۱۵۴۷ تاریخنده شارل مصالحه نامه یی اوغسبورغده امضا ایلدی (۲). وه لتویك معینده کی مأموریندن بولنش اولان یوستی دی آرژرنتو ایلول نهایتلرینه دوغرو شارل وفردیناندك تصدیقنامه لرینی استانبولده کتیردی. آرژرنتو مالو زنی ایله برلکده وزیرلری زیارتنده اوغرینو ویچك کندیسسیله برلکده عزیمته و بوندن سوکره مالو زینك استانبولده فردیناندك مصاحتکذاری صفتیه اقامته مساعده اولنسنی ایستدی. رستم، پادشاه نامه اوله رق، جواباً، مالو زینك استانبولده قالب احکام مصالحه نامه یه رعایت ایچون فردیناند طرفندن رهن اولمق اوزره تلقی ایدیه جکنی بیان ایلدی. بونکله برابر، سلطان سلیمان، کندیسسی عهدنامه ایچون الله، پیغمبر، اجدادی

(۱) اوستریا خاندانی خزینه اوراقنده وه لتویك راپوری: *Instructio de iis, quae egregii Joannes Maria Malvotius consiliarius et Justus de Argento Secretarius nostri fideles nobis dilecti simul ambo vel alter eorum apud Serenissimum et Potentissimum Principem Dominum Soleymanum Imperatorem Turcharum Asiae ac Graeciae illiusque primarios Bassas et Consiliarios nomine nostro summa fide et diligentia agere et tractare debent*

(۲) *Intelligimus quomodo orator S. M. R. Regis fratris nostri quinque annos inducias peperit, et qua ratione in illis comprehensimus una cum sacrosancto Impero et subditis nostris, ita ut addere quoque federi possimus nobis Conjunctos et confederatos Principes, et exigi a nobis confirmationem et ratificationem*

اسملرینه و قلیجنه یمن ایتمش اولدینی حالده شارل و فردیناندک او یله بر صورت مخصوصه ده
 یمن ایتمهش اولد قلدنن قورقدینی جهتله بوشهبهیی ازاله ایتک لازم کلیوردی ؛
 لکن خرسیان قراللری طرفدن بر معتاد ایراد ایدیلن : « بز، کلام ایمراطوری
 و یا خود قراغیزله یمن ایدرز» سوزلری پادشاهک یمنه معادل اولدینی حقنده یوستی
 دی آرژنتونک در میان ایلدیکی تأمیناتی ترجمان دولت کافی کوردی (۱). ۱۰ اشرین
 اولده مالوهزی و یوستی حضور شاهانه یه قبول اولنه رق پادشاه کندیلرینه بر قراچ
 کتله تلطفیه ایرادیه رخصت و یردی. ایکی کون سوکره وزیر اعظمه و داع ایتدیلمر ؛
 رستم، مصالحه نك امتداد ایده میه چکی حقنده فرانسزلر طرفدن واقع اولان افاده نی
 فعلاً تکذیب ایتک کندیلرینه عاقد اولدیغنی سوبلدی ؛ فردیناندک پایاس ژوروز اویجه.
 و یجه پک چوق اعتماد ایتمه سنی و اونک دولت عثمانیه علیه یازده جنی مکتوبلری
 پادشاهه کوندر مسنی و سلطان سلیمانک ده فردیناند علیه یازلمش مکتوبلری ایچون او بولده
 حرکت ایده چکنی علاوه ایلدی (۲). خاتمه مقال اولمق اوزره اکر روغاندورف
 ایمراطورک و برادرینک اله دوشه جک اولور سه حیاته ایلشامک لازم کلیوب یالکنز
 پرونسک و قولقرلینک کسلمسنی افاده ایلدکن سوکره (۳) سنوی و یریه جک اوتوز
 بییک دو قه دن ذاته عاقد اولان اوچ بییک دو قه دن باشته کندیسینی ایچون او کوپکلری
 و طوغانلر و پادشاه ایچون ماهر بر اصمه ساعتجیسی طلب ایدرک بو ساعتجی
 حقنده رعایت لایقه و عدایتدی. متعاقباً عهدنامه اوزرنده آلتون طغرای پادشاهی نی
 ارا نه ایتسی اوزرینه یوستی بو طغرانک نشانجی طرفدن رسم اولمش اولدینی ،
 ایمراطور شارل و قرال فردیناند ایسه امضالری کندی اللریله یازمش بولندقلری
 ملاحظه سنی در میان ایلدی. ایشته بحارستان بحار به سی اوچ سنه مذاکره دن و بر برینی تعقیب
 ایدن اوچ سفارتدن سوکره بو وجه ایله ختام بولدی [۴۳] ؛ ایمراطور شارلک برنجی
 دفعه اوله رق داخل اولدینی بو عهدنامه اوستریانک ده — عثمانلی مورخلرنجه و یرکی
 عذ اولتان — بر تأدیة سنویه و عدیله صاتون آلدینی ایلك مصالحه در .

(۱) یوستی دی آرژنتو (Justi di Argento) نك عثمانلی پادشاهی نزدنده سفارتنامه سی .

(۲) اولکی - سفارتنامه .

(۳) کذک . روغاندورف (Rogendorf) و اونک ترکیه دن عزیمتی حقنده و ندیک

بالیوزینک بک اوغندن ۹ اشرین اول ۱۵۴۷ تاریخله مورخ راپورینه ده مراجعت .

تذیلات

مورخك حواشی وایضاحاتی

بشنجی جلد

یکرمی بشنجی کتاب

۱، ص ۹ — عقول عشره سلسلهٔ اعدادده سماواتك عكسسه بر ترتیب اوزره بولنورلر؛ سماوات، ایکنجیسی برنجیسنك اوزرنده و دیگرلری ده بو وجه ایله متصاعداً مرتب بولدقلری حالده عقول عشره، ایکنجیسی برنجیسنك سوکره وهله جرا ترتیب هبوطی ایله مرتبدرلر. بناءً علیه عقل اول (οὐρανὸν πρῶτον) سمای عاشرده و اونجیسی اولان عقل انسانی برنجی کوکده، یعنی ارضده حکم فرمادر. سماوات و اونلری اداره ایدن عقولك اشبو ترتیبی حفته دها زیاده تفصیلات آملق ایچون هابدلبرغ سالنامه سنده (۱۸۲۳، ن ۲۰، ص ۳۱۴) دساتیر اعلانه مراجعت. اشبو اون رقمده شهه سز که رومالیرك «fluctus decumanus» و «Porta decumana» تعیراتی کورمیدر. فوتیوسه ده مراجعت. اوروپالی مورخلر ایچنده یالنکز بری بو عددی نظر دفته آلهرق اونجی پادشاه اولق اعتبارابه سلطان سلیمانیه تطبیق ایلشدرکه اوده سالنیکلی مؤئیز آلموسنینو (Moïse Almosnino) نامنده کی عالم خاخامدر؛ بو مورخك، ندرتی جهتیه يك آرمعروف اولان شواثرینه مراجعت: *Extremos y grandezas de Constantinopola. Compuesto por Rabi Moysen Almosnino, Hebreo. Traducido por Jacob Cansino, Vassallo de su Magestad Catolica interprete suyo, y Lengua en las Plaças de Oran.* (مادرید، ۱۶۳۸). بو نوک ۱۷۲نجی صحیفه سنده شو عباره کوریلور: *La providencia divina ordenò fuesse en esta Monarquia dezimo al Ottomano, que es numero perfreto.* اکر عثمانلی تاریخی یازان فرانسز، ایتالیان، انکلیز مؤفلری بو فقره یه مطلع اولسه لردی اونجی پادشاه اولان برنجی سایمانی اون دردنجی پادشاه اولق اوزره سلیمان ثانی اعتبار ایتمك خطاسنه دوشمزلردی.

۲، ص ۱۰ — انه من سایمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم؛ ۲۷نجی سوره قرآنیه دن.

اوتوز برنجی آیت که سباملکه سی بلقیس ایله سلیمان پیغمبرک بو کلمه لری حاوی مکتوبی
 بوکا ایصال ایدن هدهد حقدده اولوب سلطان سلیمان سلطنتی زمانه عاُد محررات
 دولته اکثریا تکرار اولنور. [بو آیت کریمه سورهُ نملنددر. مترجم]
 ۳، ص ۱۰ — سلیمانامهُ فردی. مارینی سانوتونک اثرندن ۱۹ نجی جلدده
 (اوستریا خاندانی خزینهُ اوراقده و برنسخه سی و ندیکده عزیزمارق کتبخانه سنده)
 مندرج و ندیک ایلیچیلری مخبراته مراجعت ایتمکسزین سلطان سلیمانک تاریخ و وصولی
 تعیین ایتمک مشکل اوله جق ایدی. جلال زاده، پادشاهک استانبوله تاریخ و وصولی
 اولمق اوزره ۱۱ شوال بازار کونخی کوسترر؛ آنجق سلیم شوالک سکزنده وفات
 ایلدیکندن بو افاده دوغرو اوله ماز؛ برده ۱۱ شوال (۲۵ ایلول) بازاره دکل،
 صالیه مصادفدر. عبدالعزیز اقدی دخی بو خطاده بولنمشدر. فردی، یمین راسمه سی
 ۱۸. شوال (۲ تشرین اول) کوستر مکله ده خطا ایدبور. ظنمه کوره و ندیک راپوریه
 تعیین اولنان ۳۰ ایلول تاریخی (۱) آلمق دها ایدر (مارینی سانوتو): «Questa
 ادرنه قربنده ۲۲ ایلول تاریخنده وفاتندن و سلیمانک او ایک اوتوزی تاریخنده مغنیسان
 و وصولندن اکلایلیر که ساغردو، قولله س و دیگر لری کبی اوروپا مورخلری طرفندن
 سلیمانک برنجی خبره اعتماد ایتمه رک یوله چیمق ایچون ایکنجی برخبره انتظار ایتمکینه
 دائر یازیلان سوزلر اغیر خطادر. ذاتاً بو افاده نک برمدار استنادی یوقدر؛ زیر بو بابده
 عثمانلی مورخلرندن هیچ بری برشی یازمامشدر.

۴، ص ۱۲ — قرآن [کریم] ک بک مشهور اولان «ان الله یأمر بالعدل والاحسان» نصی
 و فر دینک اقتباس ایلدیکی دیگر «فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی» آتی موجبجه.
 ۵، ص ۱۲ — اواسط شوال تاریخینه مورخ اولان بو اوچ مکتوب، سلطان سلیمانک

(۱) سلطان سلیمک «سنه ست و عشرين و تسعمائه (۹۲۶) شوالک سکزى واقع اولان
 جمعه کونک اششامی هنکامنده» ارتحال ایلدیکی و سلطان سلیمانک «ماه منبروک اون یدیی
 واقع اولان یوم الاحد» سریر سلطنته جلوس ایلدیکی جلوس اعلانامه لرنده (منشآت فریدون،
 ج ۱، ۴۴۸ — ۴۵۴) مندرجدر؛ ۹۲۶ شوالک سکزنجی جمعه کونی عند الحسب ۱۵۲۰
 ایلولک بکرمی برینه و شوالک ۱۷ نجی بازار ایلولک اوتوزینه مصادفدر. سلطان سلیمک
 وفاتی و سلطان سلیمانک جلوسی تاریخلری بونلر اولوب اصلا ترده محل یوقدر؛ و ندیک راپوری ده
 یکنجی تاریخی عیناً کوستر مکده در. دردنجی جلدده، ص ۳۴۹، سلطان سلیمک ارتحال
 یوقدر شوال کیجه سی دینلمش ایدی که ۸ شوالک اششامی ۹ شوالک کیجه سیدر. مترجم

تاریخی حقه غایت قیمتدار معلومات ویرمکده اولان روزنامه اسفار سلیمانیده مندرجدر . بونده سلیمانک زمان سلطنته عائد اوراق دولت ایله مکّه شریفنک ، قریم خاننک ، خیری بکک جوابنامه لری ده واردر . سلیمک تاریخ وفاتی بونلرده ۸ شوال (۲۲ ایلول) و سلیمانک تاریخ جلوسی ۱۷ شوال (۱ تشرین اول) کوسترلمشدر . بو اویچ مکتوبک ایکنجیسی حاوی اولدینی آیات قرانیه دن دولایی شایان دقت اولوب بونلر ۴ اشارتلی ذیلده اراهه اولانلرله برابر سلطان سلیمانک سلطنته اک موافق آیات کورینورلر . آیات مبحوت عنها شونلردر : ۱ ، « ولکم فی القصاص حیوة یا اولوالالباب » . ۲ ، « لئن شکرتم لازیدنکم » . ۳ ، « وبالشکر تدوم النعم » . مکتوبک نهایتده « مثال لازم الامتثال واصل اولیجق بر مقتضای انه من سلیمان وانه بسم الله الرحمن الرحیم » عباره سندن صوکره اوامر واقعه نک اجراسی بیان اولمشدر . [آیات محرره دن یالکیز « انه من سلیمان ... » آیت کریمه سی سلطنت سلیمانی به موافق اوله رق دیکر لر نده اویله براختصاص اولدینی درکاردر ؛ « بالشکر تدوم النعم » جمله سنه آیت دیمکده هاهمه ریاکلشدر .

۶ ص ۱۳ — مارینی سانوتو ، ج ۲۹ ، دمشق ونیدیک قونسلوسنک ۶ تشرین ثانی

تاریخی راپوری : « Come essendo venuta nova a Damasco della morte del Sr. Turcho addi 14 Octobre passato al Sr. Gazele , che dominava Damasco a nome del Sr. defunto di nazione Schiavon , di occupar per se la Soria , et immediatamente expugnò il Castello di Damasco , e mandò levar il governo ch'era in man di Turchi , e mandò in nominato Mir Gigi ai Drusi , e quel senza difficoltà entrò Bairuti et occise quel Druso tutti i Turchi , che de li si ritrovavano in quel castello . - Il Gazeli spazzò , il Suo schiavo cchiava chiamato Bono Bacar capo de Arabi al Cairo , qual pol far in questi contorni da cavalli 20mille per sublevar li Schiavi . »

۷ ص ۱۴ — جلال زاده ، عبدالعزیز افندی ، عالی ، صولاق زاده بو بایده متفقدرلر .

ونیدیک قونسلوسلرینک اقامت ایستکلری محلدرده جریان ایتمین وقایعه دأرر اپورلرینه اعتماد ایتمه ملیدر ؛ بو بایده دلیل اوله رق فاماغوسته [قبریسنده ماغوسه] قونسلوسنک ۱۷ تشرین ثانی تاریخی راپورنده کی سهویاندن بحث ایتمک کافیدر . (سانوتو ، ۱۹۶) بوراپورده ، « خیر بک غزالی نک مکتوبی کتیرن ادمک باشنی کسدیکی مندرجدر ؛ حال بوکه بو آدمی قاجا ماقلی بر جواب ایله افندیسنه اعاده ایتمشدر . راپوردن : « E fece taiar la testa al nonzio , et subito expedi due nonzii verso il Sr. Turco , delli quali uno e dismantato a Seleke , et l'altro a Schandeloro . ينك اون بش بيك سواری وسكز يوز توفكجي يازدقلى غزالی طاقنى يكرمى

بيك سواری و بکرمی بيك پیاده اولمق اوزره کوستریور: « *Il Sr. Gazelli uscì da Damasco per andare alla impresa del Castello di Aleppo con 20.000 cavalli et 20.000 pedoni.* ساگوندینو عثمانیلره قومانده ایدن شخص حقتده یا کیلور؟ چونکه غزالی پی در دست ایدن وزیر اعظم پیری پاشا اولدینی ظننده بولنور (کتاب ۱، ص ۹۰) سهیلی (ق ۵۰) وقوچی بک — مؤخرآ حلب بکلیر بکی تعیین اولنان — آياس پاشا ایله سرعسکر فرهاد پاشایی قاریشدریورلر .

۷ مکرر، ص ۱۲ (متده اشارت ایدلسی اونودلشدر) — ترک مورخلرینک کوستردکلری تاریخلرک یا کاشلفنه واونلره مراجعت اولنورکن احتیاطه رعایت لزومه بکی دلیل؛ بو قتل عامدن بحث ایدنلرک جمله سی ۱۲ ربیع الاوله تصادف ایدن ولادت بیغه بری دور سنویسنسده وقوعنی یازمقده اولوب حال بوکه غزالینک مقتول اولدینی محاربه اون بش کون مقدم، یعنی ۲۷ صفرده واقع اولمشدر .

۸، ص ۱۵ — قاتونا، ج ۱۹، ص ۲۳۶، ایستوانفی به ترجیحاً توبه رونک روایتی قبول ایدیور؛ ایستوانفی، بهرام چاوشک اعدام وانا قیرینده برکوله القا اولدینغی یازدینغی خالد توبه رو بوکا دائر برشی سویلز. عثمانلی مورخلریله ساگوندینویه نظرآ بهرام چاوشه یالکنز فنا معامله اولنش و محبوس طوتلشدر . عالیده (سلیمان اول سلطنتدن ۲ نجبی حادثه) شو سوزلر او قونور: «خراج طابنه واران چاوشی ایقوماغین». ساگوندینو، ص ۹۰، شویله سویلیور: «In quella hora me desima, che la testa di Gazelli fu recata a Contantinopoli, Solimano intese come il suo Ambasciadore, ch'egli have a mandato a nuntiar la guerra al Rè d'Ungheria, se non gli dava tributo, era stato ingiuriato dagli Ungheri: پاشافر دینانک ایلک ایکی ایچیلری هو بووردانسکی ووه بکزه لبه رکه ری نصل تقریم ایده جک و بونلر سفار نامه لرندن ا کلاش دینغی اوزره کندی حیاتلری حقتده یچون اندیشه به دوشه. جکلر ایدی؟ (Windisch Ungarisches Magazin IV)

۹، ص ۱۸ — جلال زاده، ق ۴۴؛ ایستوانفی، ق ۹۳؛ جنابی، ص ۴۴، ایستوانفینک پرکواسیوم Perquasium دیدیکی محلی برقاس و مترو یجه پی دیمترو یجه اولمق اوزره بازار. قانته میر برنجیسنی بورغاز وایکنه جیسنی تیرویه یابار! اوندن ماعدا بو موقعک ۲۶ رمضانده تسلیم اولدینغی جنابیده محرر ایکن ۵ رمضانده تسلیم ایدلدیکنی سویلر . ۱۰، ص ۱۸ — روزنامه سلیمانیده و نائق آتیه مندر جدر: ۱، ممالک عثمانیه

قاضیلرینه ارسال اولنان سلخ رمضان (۳ ایلول) تاریخی ظفرنامه لر؛ بونلر فرهاد پاشانک غزالی یه غلبه سنه ، شاباجک احمد پاشا معرقله و بلغرادک پادشاه طرفدن فتحنه دائردر. سوک ظفرنامه ده وزیراعظم پیری پاشا ایله وزیرتائی مصطفی پاشا ذکر جمیل ایله یاد اولمشدر (ن ۱۴ ق ۴۲)، ذوالقدریه بکنه بلغراد فتحنامه سی (ن ۱۵ ق ۴۷) و اونک غزالی یه غلبه ایدن فرهاد پاشایه جوابنامه سی (ن ۱۷ و ۱۸، ق ۴۸) .

۳، را کوزه جمهورینه کوندریلن مکتوب (ماریخی سانوتو، ج ۲۰). بونده قلاع مفتوحه نك اسملری کوچ کلاشیلیر: اوپیدارو هاج Oppida Prochaz دینلن محلك پرکواسیوم و دیمترواجک مترویحیو و داریسینک Darisi باریچیوم Barygium و سلاخانمک سلاتقامن اوله جنی کسدیرلمکده ایسه ده چینه وارسک Cinevarz نرهمی اوله جنی بیلمه میور.

۱۱ ص — ۱۹ فردی ، ق ۴۳ ؛ روزنامه سایمانی ، ق ۴۲ . او بودیغی ائنده

خانه سنک یغما ایدلیدیکندن دولایی سایمانه شکایت ایدن و تبعه یه نظارت و وظائف حکمداریدن اولدیغی نظر دقته آلدیران قالدین حقده ساغره دو (Sagredo) نك نقل ایلدیکی وقعه شه مسز بوقیصه سفر ائانسانده اولمامشدر؛ یا خود هیج اولمازه — هنوز مسند وزارتیه ارتقا ایتمه مش بولنان — رستم پاشانک شکایتجی خانونک ضرر و زیانی نقد ایله تضمین ایتدیکنی قبول ممکن دکادر .

[سلطان سایمانک عدالته دائر او روپاده مکتب کتابلرینه بیله کچمش اولان بوقمره شودر: برقالدینک کیجه هرکس او بودیغی ائنده خانه سی صوبیلیر. قالدین کلیر، پادشاهه شکایت ایدر. پادشاه «نصل اولوب ده او قدر درین او بودیکیز که خرسزلرک کلدیکنی خبر آلمادیکیز؟» دیر. قالدین ده «بزسزی او یانیق بیلور دقده اونک ایچون او قدر درین او بودق .» جوانی ویرر؛ ضایعاتی تضمین اولتور . مترجم]

روزنامه سایمانیدن (۱) بلغراد سفری

مایس (جمادی الاخری) — اردوی هایون ۱۰ جمادی الاخری ۱۲۷۹ (۱۸ مایس ۱۵۲۱) [جمعه | برته سی] ده (۲) حلقه لی بیکاره قونار: ۱۹، حرای دره سی: ۲۰، بیفادوس: ۲۱، چلتیکلی برون (۳): بندان ایلیسی راسمه دست بوسی یه قبول اولندی: ۲۲ جورلی: ۲۳، قاریشدران: ۲۴، بورغاز: ۲۵، بابا اسکیمی: ۲۶، حصه: ۲۷، ادرنه: بولده خاقی استقبال سلطانی به شتاب و عتبه یه هدایا تقدیم ایدرلر: ۲۸ و ۲۹، توف: روم یلی بکلر

(۱) بوروزنامه ۱۸ مایسدن ۱۹ تشرین اولنه قدر بش آباتی زمانی احتوا ایدر و بزلی بچار مورخلریله سائر معاصر اوروپالی وقعه نویسلرده کوریلن تاریخ خطاسندن صیانت ایلر.

(۲) منشآت فریدونده مندرج، ج ۱، ص ۴۵۵-۴۶۳؛ صراحتنامه ده ۱۱ جمادی الاخری — ۱۸ مایس کوسترلشدر. برکون فرق، رؤیت و تقویم اختلافندن نشأت ایدر. (مترجم)

(۳) فریدونده کی مراحلنامه ده چلتوکلو یورت (مترجم)

بکیه سنجاق بکری پادشاهک ایاقری آلتنه نفیس اشیا وضع ایدرلر، پادشاه اعاده ایلر . ۳۰ و ۳۱، توقف .

حزیران (رجب) — ۱ ، تاتار کوی . ۲ ، حصارلی . تاتار ایلیسی موکب هایونه کلیر . ۳ ، ساری دره . ۴ ، قره کوجهری اوغلی . سفیرک راسمه دست بوسی به قبولی . ۵ ، چایر آلتونلر [فریدونده اتونلی] . ۶ ، توقف . ۷ (۱ رجب) ، حصارلی . ۸ ، قویسی [فریدونده کویس] . ۹ ، قله به دخول . ۱۰ ، توقف ، دیوان ؛ سلاحشورلر حضور پادشاهیده سلاح تعلیمی یاپارلر . ۱۱ ، جلیه [فریدونده جلیج] . ۱۲ ، تاتار بازارجینی . ۱۳ ، آقینچی قریه سی . ۱۴ ، اهتان اووه سی . ۱۵ ، قاضی عسکر دره سی . ۱۶ ، صوفیه . ۱۷ ، توقف . ۱۸ ، توقف ، دیوان ؛ دفتردارلر ارزاق تدارکی اراده سنی تلقی ایدرلر ؛ قاسم بک شهر کوینه ، دزدار زاده نیشه و عبدالسلام صوفیه به کیدرلر . ۲۰ و ۲۱ ، توقف . ۲۲ ، افلاقلر «قوناقی» . ۲۳ ، تکفور پیکاری . سمندر حاکمه بیک یکی چری کوندریلیر . ۲۴ ، شهر کوی . ۲۵ ، ازور . ۲۶ ، اردو بانا (Bana) اوکنه قونار . ۲۷ ، نیش یانندن ، دوربا [فریدونده طورباله] کوی قریندن کچر ؛ احمد پاشا شاباج (Sabacz) (فریدونده بکور دلن] . ۲۸ ، دوغری کیدر . ۲۸ ، بوطنه . ۲۹ ، آلاجه حصار . ۳۰ ، قاضی کوی ؛ یوز یکی چری شاباج اوزرینه کوندریلیر .

نوز (شعبان) — ۱ ، ایلسجق ؛ اردو شاباج اوزرینه یورر ؛ حاجقا [فریدونده حقه] دن کچر و مواقع ارضیه صایه ، طولاشیق یولار تعقیب ایتدیرر ؛ یکی آقینچی ایلیری طوبلامغه مأمور طورخان اخذاندن عمر بک اوغلی حسن بک موکب هایونه التحاق ایلر . ۳۰ ، رامکی ؛ پیری پاشا بلقراد اوزرینه یورر . ۴ ، شاتورنه . ۵ ، راتلوش [فریدونده راتلوس] . ۶ ، بیبرجک [فریدونده غره بیبرجو] . ۷ ، (۱ شعبان ، بازار) توقف . شاباجک خبر فتحی آلتینر ؛ صاوه نهریله ، ارفداشلی کی فراره موفق اوله میان یوز محافظ نفرک باشلری کلیر . ۸ ، بوباشلر یوله رکن اونور (۱) ؛ سنجاق بکلر یله برلکده احمد پاشا حضور هایونه قبول ایدیلر و دست سلطانی بی تقبیل شرفه نائل اولورلر ؛ سلطان سلیمان حصار کی زرواطرافی خندقه محاط برطایبه انشاسنی فرمان بیورر ؛ اردو بی امرار ایچون صاوه اوزرینه کویری قوردیرر . ۹ ، توقف ؛ احمد پاشا روم ایلی سپاهی لری و سکبان باشی بیک یکی چری ایله سیرمی (Syrmie) (سرم] قطعه سنه داخل اولورلر ؛ کویری انشاسی عملیاتی حضور یله تسریع ایچون سلطان سلیمان برچارداغه برلکیر ؛ پاشالر صوبالره عمله نیک غیرتی تحریک ایدرلر . ۱۰ ، توقف ؛ ایلیک قسم کلیدی صاوه بی کچرلر . مملکتی تحریکات حربدن تخلیص اتمی شرطیله سیرمی برنسنک تابعیت شاهانه بی قبول ایده چکی خبر آلتینر ؛ برترجان تأمینات مظلومه بی ایصاله مأمور ایدیلر . سلطان واکابر دولت شفقندن حلول ایله قدر کویری باشنده قالیرلر . ۱۱ ، انشا آه دوام . ۱۲ ، سیرمیده بولنان احمد پاشا عملیاتی تعجیل ایچون جاغیریلیر . سیرمی برنسنک قاجدینی و عثمانی ترجاتی قراله کوندریدیکی خبری کلیر ؛ اولویه سنجاق بکی بالی بک برنسنک قراخا ذیلدیکی کوله نیزا (Kulpeniza) نیک ضبطه کوندریلیر . سملینک [فریدونده زمینک] پیری پاشا و سمندر بکی خسرو بک طرفلر دن تسخیری (۱) صودن کانلر اجساد ایدی ؛ بکور دلنده کسبان باشلرده باشقه جه کلشیدی . فریدونه

صراحت . (مترجم)

خبری . ۱۳ . پادشاه کوپری انباشته نظارت ایدر . مصطفی پاشا مستحکم حصارلرک فتحی ایچون سیرمی به کوندربلیر . ۱۴ ، نیکبولیلی بهرام وسلستره دی محمود بکار سیرمی پرنسسی تعقیب ایدرلر . پک چوق تاتار ایله خان اترباشندن برینک دشمن اننه دوشدیکی خبر آلتینیر . ۱۵ ، یحیی پاشا زاده بالی پک سیرمیده بکار بکی اردو کاهنه التحاق ایدر و محارستانده بر جولانندن عودتده التمش باش ایله خالک خصمنی معلوب و قتل ایدن دلی مارکوس (Marcus) ی اسپر اوله رق کتیرر . ۱۶ ، پادشاه بهرام و محمود بکارلر فراری پرنسک ایزنی بوله مدقلری ، فقط کترتلی غنیمت الهه ایتدکلرینی اوکر دیر . پادشاه عملیاتی تسریع ایچون دایما کوپری یاننده بولنور . ۱۷ ، مصطفی پاشا بر چوق اسپر ایله عودت ایدر ؛ خشکار بالی پک ایله مشاوره ایدر ؛ یاغوردن صاوه طاشاز . ۱۸ ، یوم استراحت . کوپری اتام اولنور ؛ صاوه استویای زمینه قدر یوکه ایر . ۱۹ ، صولر کوپری بی آشار و مصوری عیدم الامکان بر اقیار ؛ عبورک صندالارله اجراسی امری ؛ بلغراده قره دن ارزاق کوندربلیر . ۲۰ دن ۲۴ ه قدر توقف . ۲۵ ، بلغراد محافظلرینک محاصرین طوبلرینی چیویله مک اوزره خروج حرککننده بولندقلری و دفع ایدلدکلری خبرینی بوللایان پیری پاشانک تاتاری واصل اولدی . بوتاتار باربیج (Baridj) [فریدونده بارنج] قلعه سنک تسلیمی خبرینی ده کتیریوردی . ۲۶ ، سلیمان سیرمی به داخل اولور ؛ ۲۷ ، استراحت . حسن پک ، بالطه اوغلی پیری پک و بالی پک طرفلرندن سوق ایدیلن سفرك موقیقت خبری . التمش سکیان قدر اسپرک اردویه مواصلتی . سلانامینک [سلانتمن] ضیفی . ۲۹ ، سلیمان صاوه بونجه بلغراد اوزرینه بورر . ۳۰ ، قولپانیق (Koulpanik) نام دیکرله قولپانیزا (Kulpaniz) دن کچر ؛ ۳۱ ، پادشاه اردونک مسرت و تحسین آوازه لری آره سنده بلغراد سورلری آلتنده کوزوکور . اغستوس (رمضان) — ۱ ، سلیمان بلغراد و سمنینی تفتیش ایدر ؛ یکی چریلری بلغه ادا وکنه صیره لار ، صول جناحده یکی چری اغاسی مصطفی پاشا معیتنه ویریلر ؛ صاغ قولده ده سکیان بثنی وزیر اعظم پیری پاشا قوماندنسی آلتنده حرب ایدر . ۲۰ ، هجوم ؛ لاشه لر خندقلری طولتیرر ؛ بش ، آلتی یوز قدر شهید . میراخور اول و ثانی معیتله امر حفر یانده استعمال اولنورلر . ۳ ، خشکار الای والا ایله تکرار قلعه اوکنده کورینر و پیری و مصطفی پاشالرک اداره ایتدکلری هجوم حرککننده بولنور ؛ خندق لاشه لره طولار ؛ یکی چری اغاسی . بالی اغا یاره لانیر . احمد پاشا محاصره اردوستنه التحاق ایدر . بو کوندن اعتباراً شهر ، جهتندن آطه قلعه طوپه طوبیلور . مجارلرک محافظینه کوندردکلری امداد موعودک یولنی کسمک اوزره بش یوز یکی چری قایقنرله طونه ده یوقاری به دوغری چیقماق امرینی آلیرلر . ۴ ، حرکت ایدرلر . داخل شهر و ساحله بولنان قله تحریب اولنور و قاهنک سقوطی . مصطفی پاشانک هجومی تسهیل ایلر . ۵ (۱ رمضان) بازار ایرته سی (پادشاه اوچنجی دفعه اوله رق معیتی ارکایله بلغراد اوکنه کلیر . ۶ ، سلیمان تکرار کلیر ؛ قره جه پاشا ساوا اوزرینه کوپری قورار . ۷ ، دیوان ؛ ایرته سی کونی بینه هجوم اولنسی قرارلاشیر . ۸ ، صاغدن پیری . صولدن مصطفی و صرکزدن احمد پاشالر اوچ مختلف جهتدن هجومده بولنورلر . دشمن شهرک مدافعه سنی ترک ایله یانینن چیقار و قلعه به چکیلیر . ۹ ، حصار قله لری التنه لثم آچماق امری . ۱۰ ، طویلر سپر ارقه سنه آلتینیر ؛ ۱۱ ، سلحدار باشی ، مفرزه سیله دیار بکردن کلیر ؛ ۱۲ ، دیوان . ۱۳ ، استراحت . ۱۴ ، دیوان . یکی به هجوم ترتیب ایدیلیر . ۱۵ ، قلعه دن قاچمش برقادین پیری پاشایه قوه محافظه نک ضعفی خبر ویرر . ۱۶ ، سلیمان حصار اوکنده صرکوز بر چادره نازل اولور و هجوم امرینی ویرر . احمد پاشا ، حرکتی

جناحیندن تقویه اولندی ایچون تلفات ایله رجعت ایلر. ۱۷، احمد پاشایه عطیه عیون اوله رق خلعت ا کسا، التون قایلماه لی سیف قیمتدار ایله ایکی بیک دوقه سکه سی احسان ایدیلر؛ دیار بکر یکی چریلری اردویه داخل اولورلر. صاوه کوپریسی تمام اولنور. ۱۸. روم ایلی عساکری ده محاصره عملیاتنده بولتی اوزره کلرلر. برنر مصطفی پاشا جهتندن دشمن چارداغنه آتش ویرر. ۲۰، پیری پاشا جناخی افرادینک اوکنده کی قله نک ذروه سی بیقیلر. ۲۱، اردویه یدی اسیر کتیریلر. ۲۲، پیری پاشا سلاطمانی نفتیشه کیدر. ۲۳، دیوان. ۲۴، شهسوار اوغلی اوپس بکک مواصلتی؛ راسمه دست بوسی به قبولی. بردشمن فراریسنگ و رودی. ۲۵، دیوان. بش اون کون مهلت اعطاسی شرطیله قلعه تسلیم اوله جفی بیلریر؛ بوتکلیف رداولنور؛ آتش باشلار و محاصرین یکی هجوم اجراسنه حاضر لانیر. ۲۶، هجوم دفع ایدیلر؛ قرده پاشا، محمود بک و اسکندر چلی مجروحین میانده. ۲۷، دیوان؛ برقله نک برهوا اوپسی؛ هجوم، کثرتی تلفات. ۲۸. دیوان؛ بودیوانه بالجه امرا و زعما چاغریلر. قرالک محافظینه کوندر یکی جاسوس بر فراری طرفندن اخبار و توقیف اولنور؛ برنجیسی استنطاقه چکیلر و ایکنجیسی خلعت آلیر. بوخبر اوزرینه قوه محافظه مذاکراته ابدار و عرض تسلیمت ایدر؛ سمندر بهلی باشیسی ایله بریکی چری نفری حصاره کیرلر؛ ایکی محافظ دست سلطانی نی اوپمه کلیر و موقع ایره سی کون تسلیمتی وعد ایلر. ۲۹، بلغرادک ضبطی؛ خرستیانلر چکیلرلر؛ یکی چریلر قلعه به راشیر. حصار قوماندانی راسمه دست بوسی به قبول و لنور و پادشاه خلعت احسان بیورر. بلغرادده اذان او قونور. اردو موسیقیه سی اوچ کره چالار. ۳۰، پادشاه کوپری نی کچر و اشاخی محله ده جامعه تحویل اولنان بر کلیساده صلوات جمه نی ادا اتمک اوزره بلغرادده کیرر. و طنلرینه عودت ایسته ن بمجار لر عائله لرینه قانو و شوق اوزره سلاطمانه کوندریلر. ۳۱، دیوان. ایلول (شوال) — ۱. دیوان؛ بالی بک اوچ بیک اقچه عطیه عیون آلیر. ۲. خنکار نهر طریقیله بلغرادده کیدر. ۳. توقف. ۴ (شوال، چهارشنبه) قره به چیقار و آت ایله کوزر. ۵، کمی به بیتر و بلغرادده توجه ایدر. ۶، صید ایچون قره به چیقار. ۷ و ۸، دیوان. شهر اوکنده کی آطه نک اغاچلری کسلیر. ۹، خنکار آوه چیقار. بلغرادده مقیم صربلر استانبوله کوندریلر. ۱۰، سلمان آطه نی دولاشیر. ۱۱، استراحت. ۱۲، دیوان. یکی چری که یاسی سکبان باشیلفه و سامصونجی باشی که یالعه نصب اولنور؛ اون سکبز ضابط بلوک باشیلفه ترفیع ایدر. ۱۳، صید. ۱۴، ذات شاهانه بلغراد کوپریسی کچرو یاقق ایچون شهره کلیر. ۱۵، طقوز یوزبیک اقچه تخصصات ایله بالی بکک بلغراد و سمندرهنسناق بکلرینه تعیینی. ۱۶، دیوان و یکیدن سنسناق بکلکری توجیهی. ۱۷، استراحت. ۱۸، اردو حصاراغه دور. ۱۹، سمندر. ۲۰، یکی چریلر و سنسناق بکری میر علم ایله ایلرلر؛ سمندر به اللی، بلغرادده ایکی یوز. شاباچه یکریمی طوب کوندریلر. ۲۱، لوزنج (Louzindja). ۲۲، اسفلائیجه (Isflandja). ۲۳، شویلاج (Schouiladj). سلمان بوراده شهرزاده مرادک ارتحالی زهرنی آلیر. ۲۴، باردق. ۲۵، قالوم. ۲۶، نیش. ۲۷، توقف. ۲۸، دربند. ۲۹، شهر کوی. ۳۰، تکیر پیکاری.

تشرین اول (ذی القعدة) — ۱، بتلیس (Betlis). ۲، حاجی قربان. ۳ (ذی القعدة پنجشنبه) اهتان. ۴، آقینجی قره به سی. ۵، جلی. ۶، قلبه. ۷، ۸، ۹، توقف. ۱۰، اردو، قایلقدن کچر و بر بوغازه کیرر. ۱۱، سمیرجه. ۱۲، چرمن. ۱۳، ادرنه.

۱۴، استراحت. ۱۵، صید. ۱۶، بابا اسکیمی. ۱۷، قاریشدران. ۱۸، عزبلر. ۱۹، سلوری. سخنکار بوراده بالاخره استانبول سرایشه توجه ایتمک اوزره برمدت توقف ایدر.

مختتمه شبه اولنه میان بوروزنامه دن سلطان سلیمانک یالکزالتی، یعنی تمهره ۲، ۳، ۸ و قلعه به ۱۶، ۲۶. ۲۷ اغتوسده واقع اولان آتی هجومده بالذات بولندینی ظاهر اولور. بوندن باشقه بحارلرک قسم کلیسناک سلاقتامندن وطنلرینه کوندرلکاری ده اکلابلیر: ایستوانفینک ذکر ایلدیکی قتل عام عمومی اولماشدر. فهدره وار (Federwar)، توروک (Tærœk) و سائر برجونغی سر بستجه بحارستانه دوندکلرندن عسا کر محافظه دن برقاچی طرفندن اولدیرلشدر (۱)، ۱۲، ص ۲۰ — بری ویانه خزینئه اورا قنده، دیکری و ندیگک سن مارق کتبخانه سنده

ایکی نسخه سی بولندینی حالدۀ مارینی سانوتو تاریخناک اللی سکنزنجی جلدینه مراجعت ایتمه قونت دارو (Daru) بومعاهده نامه نی بیلمز؛ مارتسده کورمه مش کیدر؛ ۱ محرم ۹۲۸ تاریخلی ترجه یازلمش برنسخه سی اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالی خزینئه اورا قنده بولنور؛ اصلی و ندیگ خزینئه اورا قنده شو عنوان آلتنده مودوعدر: *Capitulatio Sultani Suleimani, princip Antonio Grimani per Marco Memmo* ۱۳، ص ۲۱ — و ندیگ سفیری مه ممو (Memmo)، سلطان سلیمانک ایلمک سنه

سلطنتی تاریخلی راپورنده بو پادشاهی شویله توصیف ایدر: «Perfetto turco, observa molto la lege, connive li Christiani, trata mal li Ebrei, e persona che studia, obstinato nella sua opinione, di età 25 (۲۶)، di natura choleric, bruno, porta un turbante molto sopra gli occhi, che li rende un aspetto oscuro di giudi zio.» مارینی سانوتو، ج ۳۳.

۱۴، ص ۲۲ — موراجه دوسون، درت وزیر تعینی ۱۵۵۶ سنه سندن اول اولمادیغی یازمقله یا کیلور. پچوی سلیمانک وزیرلرندن بحث ایتمدیکی صیره ده قاسم پاشا مناسبتیه دیرکه: «ابتدا درت وزیر اولمق بونلر ایله واقع اولدی.» لکن بولاق زاده ده محمد ثانی زماننده درت وزیر ذکر ایدر (بو تاریخناک ایکنجی جلدینه مراجعت). مه ممونک ۱۵۲۱ تاریخلی استانبول راپورنده (مارینی سانوتو، ج ۳۳) شویله مندر جدر: *Va (il Sr.) il Venerdì alla moschea accompagnato delli 4 vezeri. 1° Piri di nazione turco risponde à tutti, et stato piratico.* دیمک اولدیغی حالدۀ تاریخده یا کلسقلری موجب اولمشدر. اورووا مورخلرینک بر طاقی بونی پیروس Pyrrhus و برطاقی پیرات pirate یعنی دکز حیدودی پامشدر؛ حال بوکه عجم و انکلرلرک Pear [پیراوقور] کله لرینک نظیر ایدر. 2° Mustapha

(۱) فهدروار، فهدره واری (Fehérvári) اولسه کرک. فهدره واری بیاض قلعه لی سدیگدر. بواسمه بودا بشته نک بر جاده سی واردر. توروک ترک کله سنک بحارجه سیدر. (رفیق عطا)

Schiavone cugnado del Sr. 3° Firat (فرهاد) da Sebenico ann. 35 bellicos^o
4° Casim turchio vecchio.

۱۵، ص ۲۴ — ورتو، بوربونک اسکی فرانسزلساننده محرراولان «La grande et merveilleuse et très-cruelle oppugnation de la noble cité de Rhodes, imprimé l'an 1526» کتابی یکی فرانسزجه به نقل ایتمکه بلکه خطا ایتمشدر. بو. ترجمه ده بوجه تعیر قدیم یوز یکریمی درت بیک پیغمبر یرینه یوز یکریمی اتی بیک کوریلور؛ «کوکن اینمش درت مصحف» دیدیکی ده کتبا ربسه، یعنی تورات، زبور، انجیل، قرآدر. بالکنز موضوع بحث اولان مکتوب صحیحدر؛ «Reusneri Epistolæ» نک ۸نجی جلدنده مندرج اولوب سلیمان و ویلیه دولیل — آدام آره سنده تهاطی اولندی دینیان مکتوبلر هب خیالیدر.

۱۶، ص ۲۴ — «Parti da Constantinopoli li 48 Giugno, 99 galleie sottile, 70 grosse, 40 palandarie, 50 fuste, Brigantini, e altri navigli fin, il numero di 300 vele.» ماریخی سانوتونک ۳۳نجی جلدنده ایباچی تیه پولو Tiepolo نک راپوری. بوربون، ترکلرک قوای بحریه سی حقنده غایت مفصل برلوحه یاپمشدر؛ ورتو، تاریخک بو قسمنده اختراعی مکتوب و نطقدر درج ایده جک برده بونی نقل ایتمش اواسه ده ائی اولوردی. اولوحه شودر: «Il y avoit 103 galleres, qui vindrent premierement faire le gast et qui tindrent les passages durant le siège; il y avoit après 35 galeaces belles et grosses, 15 mahones et 20 tafforées, ces navires ici sont quelque peu différento de galleaces. Il y avoit 60 fustes ou plus et plusieurs brigantins et autres barcetz galliors et esquirasses pouvoient estre dix ou douse navires, sus les quelles estoient les munitions et la grosse artillerie pour battre la ville; toute fois depuys la venue des susdites navires qui estoient au nombre deux cent cinquante ou environ, quelques galleres et fustes et navires vindrent de Surye et se jongnirent avec l'armée et depuys en vindrent d'ailleurs durant le siege et firent la plus part du temps au nombre de quatre cens voiles ou environ.»

۱۷، ص ۲۴ — اثرینک عنواننده کندیسینی «بوربون ولد مادر بخطاسی، اصیل شوالیه ژاق قارداش» دیه تعریف ایدن وقایع نویس، ردوس جزیره سنده طوپانان عثمانلی اردوسنی افاده آتیه سیله ایکی یوز بیک اولمق اوزره تعیین ایدر: «Le nombre des enemys, qui estoient au camp turc tant de guerre que de travail selon le commun dit, estoient deux cens mil hommes, dont il y en avoit soixante mille duyts et experts à faire seulement les mynes.»

۱۸، ص ۲۵ — اوزمان مورخلرینک افاده لرینک صحتندن امین اولمق ایچون بو کولله لر دن برقاچی بالذات اولدوم. بوربون، هپ بطاریه لرك موافعی تمین و طوپلری تعداد ایله: درت پالم محیطده کولله آتار درت دوکمه طوپ؛ بشدن اتی پالمه قدر طاش کولله آتار اون بش تیمور طوپ؛ کولله لری طقوزدن اون پالمه قدر اون بومباردا طوپله اون ایکی پالملق دیگر ایکی بومباردا طوپ؛ تیمور کولله آتار اون ایکی عدد «واسیلک» دینلن طوپ (۱) ایله کذلک تیمور کولله لی چفته چاپده اون بش طوپ؛ مختلف چاپده اون ایکی دوکمه هاوان که «هاویه اتارلردی.»؛ «الکسیوکلرینک یدیدن سکن پالمغه قدر کولله لری وار ایدی: «La moyenne artillerie comme sacres, passevoians estoient en grand nombre l'espingarderie innumerable et increable». طوپلر ۲۹ توموزدن اغستوس نهایته قدر شهره بیک یدی یوزاون اوچ طاش و هاوانلری بیک یدی یوزیکرمی برکولله آتدیلر. یالکیز سکنز عدد باقیردن معمول مشعل بومبه وار ایدی. مارینی ساتونک ۳۴ نجی جلدنده ردوسک ایکی محاصره سی روزنامه سی اولدی کبی دیگر برجلدینک خاتمه سنده بتون محاصره مدتجه خرسیتیانلر طرفندن آتیلان کولله لرك شووجه ایله مقداری ارئه اولمشدر: ۱۹ توموزدن ۳۱ اغستوسه قدر بیک بش یوزاللی اتی و ۷ ایلولدن بری طقوز بیک درت یوزالتمش کولله. بونلردن سکنز بیک اوچ یوزی بکی بطاریه لرله و بیک یوزاللیسی واسیلک طوپلریله آتمشدر. جمعا اون بریک درت یوزاون اتی.

۱۹، ص ۲۶ — «Peri bascha le plus viell des quatre Baschas print la» — tranchée tirant à la porte d'Ytalie. Acme et bascha estoit aux trenchées d'Espagne et d'Auvergne. Le beglerbeg de la Natioie estoit aux trenchées de la Provance et le beglerbeg de la Romanie estoit avec sa bande vers les jardins de S. Antoine de la bande tramoutane. محاربه لرنده اناطولی بکلربیکی صاغ جناح و روم ایلی بکلربیکی صول جناح قوماندانلغده بولنسنه وردوس محاصره سنده بو ترتیب اوزره حرکت اولنماسنه نظراً بواطه نك اوزمان اوروپا مالکی عددندن معدود بولنمش اولدیغی اکلشیلیر.

۲۰، ص ۲۷ — بوربونک افاده سنه نظراً هر بری اوچ طوپدن مرکب اون یدی بطاریه اولدیغی حالده امستردام تمبلی و رتونک ۳۳۱ نجی صحیفه سنده اون یدی بطاریه یرینه اون یدی طوپ دینلمشدر.

(۱) واسیلک روجه ده حکمداره منسوب دیمکدر. بو طوپلره بزده قدیمآ «شاهی» دینیلیردی. مترجم

سلطان سلیمانک ایکہنجی سفری (ردوس) روزنامہ سی

حزیران (رجب) — ۱۶ حزیران ۱۵۲۲ (۲۱ رجب ۹۲۸). خداوندکار اسکدارہ کچر . ۱۷ . توقف . ۱۸ . مالٹہ . ۱۹ . چنور چاہر . ۲۰ . ہرکا؛ برکوندہ ایکی مرحلہ قطع اوننور . ۲۱ . چنارلی . ۲۲ . از مید قربندہ بیلدیز کو پرسی . ۲۳ . قازقیلی . ۲۴ . ازینق جوارندہ دیکیلی طاش . ۲۵ . ازینق جوارندہ پاموچی . ۲۶ . (۱ شعبان، پنجشنبہ) یکیشہر . ۲۷ . آق بیق . ۲۸ . ارمنی بازاری جوارندہ زنجیرلی کوی . ینہ برکوندہ ایکی مرحلہ آلتینیرہ . ۲۹ . اردو این اوکی قربندہ ارمنی دربندی کچر . مٹی عسکری تضعیف اولنور . ۳۰ . قزل قیابایلیجہ سی .

تموز (رمضان) — ۱ . کوتاہیہ اووہ سی . اناطولی بکلر بکی قاسم پاشا، یکی جری آغاسی بالی آغا وغزبلر آغاسی علی بک معیت ہایونہ کلیرلر . ۲ . کوتاہیہ دہ توقف؛ دیوان . ۳ . توقف . ۴ . بروم ایلی بکلر بکی راسمہ دست بوسی بہ قبول اولندی . ۴ . آلتون طاش صحراسی ؛ بر اوزون مرحلہ دن سوکرہ اردو پیکار باشنہ قونار . ۵ . اچک (Egdje) کوی؛ اردو سرسیدن کچر . ۶ . صیچانی اووہ سی . ۷ . صدوقلی اووہ سی . ردوسدن مصطفی پاشا، شہری اوزلاشمہ طریقہ آلہ تک عدیم الامکان بولندیغی بیلدیرر . ۸ ، ۹ ، ۱۰ . اوچ کون وجلکلیہ بورویشدن سوکرہ صویک فقدانندن دولانی اردو ایل پیکارہ قریب خونار جوارندہ طورر . ۱۱ ، توقف . ۱۲ . اردو لادیکیا جوارندہ برکاربانسرایہ یاقین چادر قورار . ۱۳ . طونجہ . ۱۴ . چوبان ایلیجہ سی ؛ احمد پاشا برادری ہرک بکلر بکی عمود بکل دالماجیادہ ایبقرادین (Scardorna) حصن حصینی ضبط ایلدیکی خبری آلتینیرہ . ۱۵ . قرق سکود؛ برکوندہ ایکی مرحلہ . ۱۶ . استراحت؛ بوہملکت عقب بتاغیدرہ . ۱۷ . برکوندہ ایکی مرحلہ . بوز طاغان صوینہ موصلت . سابق قونہ قاضیسی قرہ قاضینک اعدای . ۱۸ . استراحت . خالک (Khalké) جزیرہ سندہ ہرکہ حصارینک اقلر واسطہ سیلہ آلتدینی اوکرہ نیلیر . ۱۹ ، تالما . ۲۰ . شاہ مدرسہ سی . ۲۱ . شجنہ اووہ سی . فرہاد پاشانک شہسوار اوغانی اوچ اوغلیلہ برلکدہ اسپر و اعدام ایلدیکی خبری کلیرہ . ۲۲ . بوز اویوک؛ اردو مشکلات ایلہ کوک بلی دربندی کچر . ۲۳ . مقلہ جوارندہ قرہ باغ صحراسی . ۲۴ . استراحت . ۲۵ (۱ رمضان جمعہ) کوک اووہ؛ قارغہ سکمز بوغازندن کچیلیر . ۲۶ . سرمریس لمانی . ۲۷ ، استراحت؛ یوک حیواناتی کری کوندربیلرہ . ۲۸ . ردوس اطہسنہ اخراج عسکر . ۲۹ . ایلک مصادمہ؛ اناطولی عسکرینک بولندیغی صول جناحدہ کی متریسلر تخریب وبرقاچ طوہنجی اتلاف اولنور . ۳۰ . دیوان؛ یکی پایلان متریسلردہ تخریب اولنور وجوارک تسویہ تریہ سنہ باشلانیرہ . ۳۱ ، شہنشاہ اوتاغ ہایونک موقعی تبدیل ایتدیرر و شہری او قدر شدتلہ دوکدیرر کہ محافظین علامت ضعف اولہرق طویلرینک کورلتدینی کسرلر .

اغستوس (شوال) — ۱ . بطارہ بک ہلاک افشان آتشدن نفسلرینی صیانت ایچون محافظین برآتی مخزنلرہ التجا ایدرلر . ۲ . حرکات عسکریہ بہ نظارت و امر تفتیشی بالذات ایفا ایچون حضرت پادشاہ اغصان و اشجاردن اوتافلر رکز ایتدیرر . ۳ . حرب عظیم؛ فرقہ لر طویلرینی سپرلر ایچندہ قوللائیرہ . ۴ ، ۵ . قورد اوغلی قادیرغلری ایلہ اردوی ہایونہ معاونت ایتمی ارادہ سنی تلقی ایدر . ۶ . صاغ جناحدہ یکی خندقلر حفر ایلدیرکن برقاچ طونیلاتواون بولنور . ۸ . ۷ . شہنشاہ مصر دوناتماسندن معلومات آلیرہ . ۹ . دیوان؛ خبری بایک کوندردیکی یگیری

درد قادیرغنه‌نك و رودی . ۱۰ . دیوان . آیاس پاشا مفرزه‌لری اوکنده کی چا اولی قوله (Tschaouli koulé) [چاکلی قوله] ییقلیر . مکافاة بتون باشلر خلعت ایله تلتیف اولنورلر . ۱۱ . سلیمان خیری بابک هدایاسنی قبول ایدر ؛ نمايك چراکسه راسمه دست بوسی به قبول ایدیلرلر . ۱۲ . شهنشاه سانتارلو اوغلی (Saint Eremo) باغچه‌سنده تزه ایلر . ۱۳ ، مصر آلایلری پیری پاشا جناحنده موقع مخصوصلرینی اشغال ایدرلر . ۱۴ . رئیس قره‌عمود پستقوپیا اطه‌سنده کی ایبلق حصارینی ضبط امرینی آیر . ۱۵ . پیری پاشا بطاریه‌لرینی صیره‌لار . ۱۶ ، ایلبصان آلائی بکنک ارتخالی . ۱۷ ، ۱۸ . تسویه تریایه عملیاتی خندقلره قدر ایلری کوتورولور . ۱۹ ، جناح یمینده حرب ؛ اوچ یوز دشمن پیری پاشا طولیرینک اوزرینه صالحیرر . ۲۰ ، محافظینک خروج حرکتی ؛ درعقب دفع اولنور . ۲۱ ، اردوبه برطونجی فراریسنگ و رودی . ۲۲ ، صول جناح فرقه‌لری طرفندن ایکیسی مپلک صورتده یاره‌لی اوچ کشینک اسیر ایدلسی . ۲۳ ، (بازار) عید سمید ، رسم معایده . ۲۴ ، قائل حرب . ۲۵ ، اردونک ایکی طوپنجبسی اولدیریلر . ۲۶ ، ۲۷ . حرب . ۲۸ . خندقلری چالیرلو طاشلرله املامری . ۲۹ ، دشمنک ده‌ویردیکی پیری پاشا طوپلری تکرار آتسه باشلار . ۳۰ ، خندق عملیات املایشی بیتر . ۳۱ ، پک شدتلی جدال .

ایلول (ذی‌القعده) — ۱ ، دیوان ؛ احمد پاشا زندان قلعه‌سنی دوکدرک کدک آچغه باشلار . ۲ ، محمود رئیسک ایلیک (پستقوپیا) قلعه‌سنه یورویشده وفات ایلدیکی ومعهدا عسکرک قلعه‌نی آلدینی خبری کلیر . ۳ ، شهرک خندق احمد باشانک عسکری طرفندن طولدیرلدی . ۴ ، مصطفی پاشا طرفندن لغم ؛ بتون بطاریه‌لر بردن آتیش ایدرلر . ۵ ، انجیرلی قلعه‌سی اهلایسی بلاشرط تسلیم اولورلر ؛ لغمجیلر دشمنه تصادف ایلر ؛ دشمن چوق نلف استعمال ایدرسده برنیجه ویرمز . ۶ ، دیوان ؛ یگری بش قاضی عزل اولنور . ۷ ، جاسلوساق ایدن برفراری اردوکاهه کتیریلر . ۸ ، خرسیتیانلر برچوق هوان طوپلری برلشدردیلر . ۹ ، استراحت . ۱۰ ، مصطفی پاشانک قومانده ایتدیکی جناحنده ایکی لغم باتلامسی . عسکر استحکامات داخلنه کیررسده خرسیتیانلر یکی منجیق استعمال ایتدکلری جهتله رجعت ایدرلر . ۱۱ ، خداوندکار آنه راکباً اسکی ردوسه کیدر ؛ احمدپاشا ، اردوکاهنک اوکنده کی تپه‌نی ایکی به آیره‌رق شهر دیوارلرینک انت طرفندن کدک آچق اوزره مرکزله طوپلر وضع ایدر . بوغومده طونجی باشی یاره‌لانه‌رق ایرته‌سی کون وفات ایدر . ۱۲ ، محاصرلر و محصورلر بربرنی تحریص ایپون الفاظ مخقرانه‌تعاطی ایدرلر . ۱۳ ، خداوندکار قلعه‌سه حکاماته توجیه اولنان آتیش کافی اولمادینی کوره‌رک مصطفی و احمد پاشالردن هر برینک کندی طرفلرنده کی دیوارلرک آتته لغم قویلمیرنی امر ایدر . ۱۴ ، دیوان . ۱۵ ، خرسیتیانلر قام‌پکک ایکی لغه‌نی کشف ایدرلر . ۱۶ ، خندقلرده کی عسکری آتساه چیقارلر . ۱۷ ، احمدپاشا ایکی لغم آتدیرر ایسه‌ده اوآنده باشلادینی هجوم تقویه اولمادیفندن چکلمکه مجبور اولور ؛ بولغملرک باتلامسیله یوز الی کشی مجروح اولور . ۱۸ ، بر فراری استحکامک اوزرندن براوق آتارکه بوکا یاشدیرلش اولان مکتوبده مصر دوناماسیله کان پیر علی رئیسک عثمانلی اردوکاهنده کی احوالدن هر کون دشمنی خبردار ایتکده اولدینی محرر ایدی . احمد پاشا بوایشک تحقیقی اوزرینه آیر . ۱۹ ، پیری پاشا طرفندن برقاچ چرکس استحکامه کیروب دردت بش براق ایله محاصرلرک ایاقلری آتته قویه‌رق چرینه‌دار ایتک اوزرد دشمنک

حاضر لاش اولدینی ، اوستنه چویلر قاقلمش بر اوزون تخته بی اله کچیر لر . بو مناسبتله ایچریده نه ایکنجی بر خندق، نه ده ایکنجی بر دیوار اولادینی اکلشیلیر . ۲۰، احمد پاشایه ، آياس پاشایه ، بالی بکه افتان کیدریلیر . ۲۱، دیوان . ۲۲، مصطفی پاشا قولنده لممچیلر دشمن لغمنه تصادف ایدر لر؛ واقع اولان محاربه ده ایکی طرفدن ضایعات اولور . ۲۳ (اذی القعه صالی)، احمد پاشا بر قاق لغم آتدیرر . ایرته سی کون هجوم اولنه جغنی ا: کدوقنتدن کیجه یاریسنه قدر دلالت ندا ایدر لر . ۲۴، مهاجر رجعت ایتدیرلیر . ۲۵، ما کولات کتیر مک اینتون انا طولیه مأمور لر کوندرلدی . ۲۶، دیوان : پادشاه حد تننه رک آياس پاشای توفیق ایتدیرر . ۲۷، دیوان : آياس پاشا مأمور بته اعاده اولنور . ۲۸، پیری پاشا، تقریسن مضطرب اولدینی جهته آياس پاشا، کندی عسکرینی پیری پاشانک عسکر یله بر اشدر مک مأمور اولور . دشمندن قاچهرق اهتدا ایتش اولان بر شخص صوک هجومده محافظلردن اوچ بوز کشی تلف، بتون توفکچی وطوچی رؤسانک مجروح، طریقت رؤساندن برینک مقتول و بر دیکرینک اغیر مجروح اولدینی خبر ویرر . ردوس خلقتدن بر قاق کشی بی کیزلیجه انا طولی طرفنه کچیر مک مہم اولان اون بش کھیجی قادرغه سرنلر بته صیلیر . ۳۰، بر شہزاده نک ولادتدن دولایی اردوکاهده سنلک .

تشرین اول (ذی الحجہ) — ۱، اردوکاهه ایکی عجه نفری باشی کتیرلدی . ۲، فرنک استحکامی دینین ایچ استحکامک دوکلسنه باشلانیر . ۳، خداوندکار آت ایله اسکری ردوسه کیدر . ۴، شهر دیوار لر بی یقمق اوزره بته عملیاته ایتدار اولنور . ۵، مدیر ک لیمانی اوزر بته طوب آلمندن واز کچیلر رک طوپلر استحکاماتک قارشیدنه نقل ایدیلیر . ۶، آياس پاشا ایلک موقعی آلوب پیری پاشا عسکرینک باشه کچر . ۷، آياس پاشا قولندن بر قاق بیگ کشی شهر دیوار بی هجوم ایله ضبط ایتک تجریبه سنده بولهرق قلعه به اک یاقین قاهر دن بر بته کیر لر . ۸، طلوع شمسده باشلایان غوغا کیجه به قدر سورر . ۹، مصطفی پاشا هجومه چیتار . ۱۰، تخته لی قله سندن کوندر یلن ایکی جاسوس دشمنک یاقینده بردونامور و دینه منتظر اولدینی خبر ویر لر . ۱۱، مغرب قپودانی دست بوسه قبول اولنور . دشمن طولی یله او قدر کوزل نیشان آلیر که خندقک اوزر بی سراپا آتسه طوته رق الای آلتش آدم اتلاف ایدر لر . ۱۲، مصطفی پاشا یکیدن هجوم ایدر و ایچ دیوارک برنده بر مدت بر لشمکه موفق اولور . بیچری اغاسی بالی بک یاره لاندی . ۱۳، خداوندکار اسکری ردوسه کیدر، و یکیدن یاپلسنی امر ایدر . ۱۴، پیری پاشا — دون اولدینی کبی — دیوانه یا کیز کیدر . اسکری ردوسک تکرار انشاسی عملیاته دفتر دار عبدالسلام و منشا و قره سی بکاری نظارتیله ایتدار اولنور . اقسامه دوغری، دشمنک مصطفی پاشا طرفندن آچش اولدینی یارمه تخریب ایدیلیر : دشمن رجعت ایتدیلر رک شهر دیوار ی همان باشدن باشه ضبط اولنور . ۱۶، خداوندکار، سلطان جم بانچه سنی کورمک اوزره آتہ بیتر . ۱۷، کونک نهایتنه دوغری، دیوارک هنوز دشمن التده بولنان قسمی هجوم ایله ضبط اولندی . ۱۸، نصف ایله دوغری، احمد پاشا قواندن قلعه به آتش ویریلیر . ۱۹، بیوک محاربه . ۲۰، احمد پاشا قولندن آلتنه لغم قونیلان دیوار چوکر . ۲۱، خداوندکار اسب سوار اولهرق کزر . ۲۲ (۱ ذی الحجہ، چهارشنبه) مصر والیسی خیر بایک خبر وفاتی پادشاهه واصل اولور . ۲۳، دیوان : بر قاق سنجاک بکنکک ترفیمی . ۲۴، دیوان؛ مصطفی پاشا مصر والی بکنه

نصب اولنور . ۲۵ ، دیوان . ۲۶ ، مصطفی پاشا عزیمتدن اول پادشاهک الی اونجه قبول ایدیلیر . ۲۷ مصطفی پاشا اون بش کمیدن مرکب بردونانما ایله صره کیدر . ۲۸ ، اناتولی بکلر بکی قاسم پاشا مصطفی پاشانک یرینه تعیین اولنور . ۲۹ ، شدتلی محاربه . ۳۰ ، اناتولی بکلر بکی دشمنک آجدینی بر یارمه یی بیقمق ایچون عسکرینی احمد پاشا قولیله برکشدیرر . ۳۱ ، دیوان . دونانما ، قیشلامق ایچون صرهایس کورغزینه چکیلیر .

تشرین ثانی — ۱ . خداوندکار ، انشا آنی کورمک ایچون اسکی ردوسه کیدر . ۲ و ۳ استراحت . (۱) کانون اول (ربیع الاول) — سلطان سلیمان ۲۷ کانون اولدن ۶ کانون ثانی به در ردوسده توقف ایدر . ۷ ، اردوگاهنی « اولو » O'ou ده قورار . ۸ ، مغله . ۹ ، توقف . ۱۰ ، قودوش کویی قریبده لنته جی . ۱۱ کنوس . ۱۲ ، قانوبکلر . ۱۳ ، یکیشهر . ۱۴ ، چاتمش . ۱۵ ، آلاشهر . ۱۶ ، طوراسیلی . ۱۷ ، آتی حصار قریبده طوره خانلی . ۱۸ ، (ربیع الاول بازار) توقف . ۱۹ ، پاشا کویی . ۲۰ ، توقف . ۲۱ ، صو صغرانی کویی ؛ ۲۲ ، توقف . ۲۳ ، کردنه . ۲۴ ، صوباشی . ۲۵ ، بابانلی قریبده اناخور کویی . ۲۶ ، قورشونلی و اوموریک . ۲۷ ، بازار کویی . ۲۸ ، دیل . ۲۹ ، خداوندکار استانبوله متوجهاً کمی به بیزر .

۲۱ ، ص ۲۸ — ترسیه دیرکه : « بشنجی هجومده بری اراق آلمشدرکه بونی اووهر . وهیلر Overweiler ک حامیسی اولان عزیز تیویه Thibault اهدا ایلدیکنی ینه اومکتوبنده بازار ؛ بو هجوم — بوربونک افاده سندن ا کلاشلدینی اوزره — بشنجی دکل ، اوچنجیدر .

۲۲ ، ص ۲۹ — روزنامه سلیمانی . بوتوقیف ، بوربونک واوندن نقلاً بوزیو ، وهرتو ، قولولهس ، مه زردی ، ساغره دو ، مینو ایله عثمانلی وقایعنامه لرینک الکی مستسخی اولان آلکسک ، مصطفی پاشانک نظر التفادن سقوطی مناسبتیله یازدقلری حکایه یی تولید ایلشدر . بو حکایه یه کوره سلطان سلیمان وزیرینی بر قازیغه باغلاشمشدر . حتی بومورخلر مصطفی پاشانی وزیر اعظم یاپارلر ؛ حال بوکه وزیر اعظم پیری پاشا ایدی ؛ کیرلوقاس Cyr Lucas کله سندن محرف اولمق اوزره ده مصطفی پاشانی « کیرلو » لقبیله یاد ایدرلر .

۲۳ ، ص ۳۶ — صولاق زاده ، ق ۱۰۲ . فردی ، ق ۸۰ . جلال زاده ، ق ۷۸ . جنابی (ویانه کتبخانه سنده ن ۶۹) ص ۴۸ . خاص او طه باشی و ایچ شاهینجی اغاسی ابراهیمک ۱۳ شعبان ۹۲۹ ده روم ایلی بکلر بکی و وزیر اعظم مسندینه ترقی

(۱) بنده کی روزنامه سلیمانی نسخه سندن بوراده برحیفه کاملآ ناقصدر . تألف اولنورکه بو صحیفه ۴ تشرین ثانی تاریخندن ۲۷ کانون اوله قدر محاصره نیک الیم وقایعیه شهرک تسلیمه متضمندر . روزنامه ۲۷ کانون اولدن باشلابوب پادشاهک استانبوله تاریخ وصولی اولان ۲۹ کانون ثانی به قدر دوام ایدر .

ایتدیکنی یازار لر. جنابی یالکنز او طه باشی عنواتی ویرر. بومورخک انجق فھرسته
 صراحت ایتمش اولان و خاص او طه باشی نامیلہ بر منصب اولدیغنه هیچ شہہ سزواقف
 بولنمیان قانتہ میر، ابراھیمک عادی بریکی چری نفری ایکن وزیر اعظم اولدیغنی بیان
 ایدر. مینو قانتہ میرک افادہ سندہ کی یکی چری بی کورنجه بریکی چری عصیان اختراع
 ایدرک بونلرک او طه باشیسی اولان ابراھیمک (حال بوکہ ابراھیم پاشا هیچ بروقت
 یکی چری او جاغنه منسوب بولنماشدر) بو عصیان باصدردیغنی و بو حرکتدن دولانی
 وزیر اعظم تعیین قنلدیغنی سویلر. او مؤلفک قولنجه بو عصیان دہ، بادشاھک ردوسی
 یغماہ ثمانت ایتسندن نشأت ایلش. ینہ بومورخ اوندن سوکرہ مصطفی پاشانک
 وزیر اعظم اولدیغنی وقازیغہ باغلاندیغنی حکایہ ایلہ لافونتی تنظیر ایدر. بوجزانک —
 وزیر ثانی مصطفی پاشانک مصرہ عزیمتی صیرہ سندہ — نظر التفادن ساقط اولان
 یابلاق مصطفی پاشا حقندہ اجرا اولمش اولسی محتملدر. آنجق اوروپا مورخلری
 بو ایکی مصطفیان بر بردن تفریق ایتہ مکلہ برابر ایکسینی دہ صدر اعظملہ قاریشدر لر.
 ۲۴، ص ۳۷ — «السبع السیار» عنوانلی اثر نوغایلرلہ بر لکدہ محاربه ایدن
 عشائر میانندہ سیرلاس و عاص قیلہ لرینی صایار. بونک مقدمہ سندہ، ق ۹، چین
 نسلندن اولمق اوزرہ زیردہ ذکر اولنہ جق تانار و ترک قیلہ لری تعداد اولنمشدر :
 مونسوق، سدستان، قوماری، صقالیہ (اسلاولر)، خالیج، خزر (اولاد یافث)،
 خطای، جورجہ، صیروق، قوماق، بخشان، بلغار، طاس، اطلس، عاص، یا جوج، مأجوج.
 منجینہ نسلندن اولمق اوزرہ دہ شونلری سویلر : طونک، چیغلی، پرشغان، ابلاق
 (دیگر اولاد یافث). ۱۳ نجی صحیفہ سندہ شو قیلہ لری صایار: تانار، مغول، قرایت،
 تاینان، ایبقوت، تونقوت، بکرین، قیرغیز، چالایر، سونیت، مرکیت، قیرلوط،
 طورغود، ایرات، برغوط، تمقالق، تولاس، قوماط، یارلیق، هرچین، هر موجین،
 اورشوت، کتہین، تورمان، سقایت، پیشہ.

۲۵، ص ۳۸ — غزالینک وفاتنہ دائر، وندیک ایلیچیسنک راپورندہ (مارینی
 سانوتو، ج ۳۰) دروز امیری قاسم بکدن نقلاً معلومات مهمہ واردر: Li (Ghazali)
 sopragionse in campo 7 capi de la gente araba nominata Naboles
 con 3000 persone, dove fu scoperto come detti capi
 erano stati mandati per Chairbeg con ordine, che dovessero intendersi
 coi Turchi — li venne lettera del Sofi per la qual fu molto ripreso esso
 Gasali, che senza aver data notizia alla sua Signoria et altri amici se

havea mosso, — mandò la sua donna e fioli al castello Karak, 8 giornate distante da Damasco.»

۲۶، ص ۳۸ — ۹ اگستوسده، یکریمی درت قادرغه دن مرکب اولان دونامه ردوس قارشینسده دمیر آندی؛ ۲۲ تشرین اولده خیر بایک وفاتی خبری آندی. روز نامه سلیمانی و حتی سهیلی و شکری وزیر مصطفی پاشا ایله قپودان یایلاقده مصطفی پاشانی مصطفی اسمی آلتنده بلا تفریق ذکر ایدر لر. اوروپا مورخلرینک بو ایکی شخصی قاریشدیرملری بوندن نشأت ایدر؛ اومورخلر بر طرفدن ده بونلری وزیر اعظم پیری پاشا ایله قاریشدیر لر. ایکی مصطفانک بومورخلرجه برظن اولمسنده احوال آتیه نک دخلی اولمق ملحوظدر: بونلرک ایکسی ده بوسنه لی اولوب ایکسی ده سرایدن یتشمش ایدی؛ ایکسی ده سرایدن تأهل ایتمشدر؛ بری سلطان سلیمانک بر همشیره سنی و اوته کی شاه خوبان نامنده بر جاریه سنی آلمشدر. قپودان مصطفی پاشانک مؤخرأ وزیر اولسی حریمی سایه سنده در. ایکی مصطفانک ایکسی ده برر جامع بانیسیدر. برینک جامعی ککبوزده ده و دیکرینک کلیولیده در. عالینک دفتر وزیرای سلیمانسنه مراجعت.

۲۷، ص ۴۴ — ماریخی سانوتو تاریخی، ج ۳۹: «Entrò Ibrahim il 24 marzo con inestimabile pompa. Li Cercnessi, Janizari, Sipahi da 7000, vestiti d'oro, cavallo d'oro e gioje fornimento dato dal S^o costa 170 mille ducati veneziani; per il suo campo di cavalli 4000 ben vestiti, bandiera azur e bianca, poi li garzoni del S^o vestiti d'oro con Sercola (کلاه) d'oro; — mostra uomo di gran condizione e ingegno. ۸ جمادی الاخری تاریخی یا کلهشدر؛ چونکه برقاچ سطر یوقاریده پادشاهک عزیمتی او آیک اون سکزنده کوسترر.

یکریمی آلتنجی کتاب

۱، ص ۴۷ — فردی، ق ۱۰۰، سنه و آیده یا کیلیور؛ بو وقعه، اونک یازدینی کچی، ۹۴۱ ده دکل، ۹۳۱ ده در. ۱ رجبده دخی دکلدرد؛ چونکه رجب نیسان و مایس ایلرینه متصادفدر؛ او عصیان ایسه، عثمانلی مورخلرینک سکوتنه بدل معلومات ویرمکده اولان ونیدک راپورلرینه کوره ۲۵ مارتده حدوت ایتمشدر. سانوتو، ج ۳۹، دیورکه: «Il S^o ritornando di Andrinopoli alle acque»

dolci li andò contra i Janizzeri e li domandò il suo presente consueto, e il S^r li mostrò cattiva ciera dicendo che gionto Ebraim Bassa procedera — e per che Ajas Bassa etiam non li facesse buona ciera, unde detti Janizzeri r'tornano in terra e sacharono la casa di Ajas Bassa e del Defterdar, il giorno seguente addi 25 (di Marzo) mesero la casa di Ebraim in ruina, sacharono la Judecha — etiam il Commerchio; il S^r entrato in Seraio volse acquetarli, dandoli Ducati 200 m. ed essendo entrati alcuni dei Janisseri principali — il S^r di sua mano con le fuze ne amazava tre di loro; vista quelli alcuni di loro voltano etiam l'archco con la friza verso il S^r quel fù forzò levarsi dove era, poi mediante i *اولدیغنی افاده ایتمکله خطا ایدیور؛ بکقوز بوغازک اناطولی طرفنده در؛ بوراده مقصود اولان محل قره دکیزک روم ایلی طرفنده کی تر قوسدر (لطیف، ق ۶۶)*

Li Hongaresi per l'avanzio consu tarono, non era — ص ۵۳ — ۲، بودین ونیدک قونسلوسنک ۵ تشرین اول بند concluder la pace fino non havessero li 80 milla ducati, che prendono haver della Sria. nostra. ۱۵۲۵ تاریخلی راپوری، مارینی سانوتو، ج ۳۵. بوفقره شایان اعتماد اولدیغنی قدر صحیح ایسه ده قاتونانک (ج ۱۹، ص ۴۱۷، یه نظراً) فقره سنه امنیت اولنه. میه جنی کبی اونک سلیانه اسناد ایلدیکی مکتوب ده اختراعیدر. مکتوبده کوستریلین Rex Elamitarum, Moabi-
tarum, custos trium fluviorum, protector sepulchri crucifixi, nepos Dei Sabathoti, ac Mahumethi Pensgemuth. عنوانی ده او قدر قبادر که بهل وقاتونانک یوقدر آغیر خطایه نصل ایناتمش اولدقلری بیله من.

۳، ص ۵۷ — کمال پاشا زاده ادیب ومورخ اولمغله لسان عربیده مسائل شرعییه دائر یوز قدر رساله یازمشدر؛ اوندن ماعدا سعدینک کلستانه مائل نکارستان نامنده فارسی بر اثری واردر. معادن شرق Les Mines d'Orient، ج ۱، ص ۴۰۱، ج ۲، ص ۱۰۷، ج ۳، ص ۴۷، بویکی اثرک بعض مندرجاتی حاویدر. موهاج محاربه سنه دائر ترکیه بر تاریخ (بر کوزل نسخهمی دره سدک تبخانه سنده در)، بر تفسیر، کشفه حواشی، هدایه، تجریده، مفتاحه، تهافته شرح یازمشدر؛ مصر سفرنده رفاقتنده بولتمش اولدیغنی سلیم اولک امریاه ایکی عربجه کتاب ترجمه و «یوسف وزلیخا» نظم ایلمشدر. شقائق النعمانییه ولطیفینک تذکره شعرا سنه

(شاہبہرک ترجمہ سی ، زوربخ ۱۸۰۰ ، ص ۷۹) مراجعت .

۴ ، ص ۵۸ — بوائٹی بوغاز روزنامہ سایانیدہ ذکر اولئمشدر : ۱ ، فلبہدہ تاتار بازارجنی بوغازی ؛ ۲ ، ترایان قپوسی ، قپولی دربند (آمیہنک سوچی Succi بوغازی) ؛ ۳ ، اہمان وصوفیہ آرسندہ قاضیسکر بوغازی ؛ ۴ ، قاریہ لوقاریچہ بوغازی ؛ ۵ ، شہر کوی بوغازی ؛ ۶ ، نیش بوغازی (استحکام یوزباشینک حاجی قائفہنک روم ایایسنہ علاوہ ایتدیکی خریطہدہ کی یدی بوغاز ایلہ مقایسہ)

۵ ، ص ۵۹ — کمال پاشا زادہ ، ق ۳۲ و ۳۳ ، غرہ غوریچہ ، برقاس ، نوغای ، دیمتروفچہ قلہلرینی ذکر ایدر ؛ فردی ، ق ۱۱۹ و ۱۲۰ ، ساوتین ، وولقوار ، راجا ، اردود قلہلرینی دہ سویلر ؛ پچوی ، ق ۳۲ ، دیگر درت قلہہ درج ایلرکہ شونلردر : قونڈیق ، ایریک ، چریوک ، پارقان . بو کویلرک اونی مجارستان خریطہسندہ شو اسملرلہ کوسترلمشدر : غرہ غورووچ Gregurovecz بر قازووا Berkazova ، زوتین Zotin ، متروویچ Mitrovicz ، ایرہک İreg ، چہرہ ویچ Csereviez ، ووقووار Vucovar ، راجہ Racsá ، کوپانیک Kupanik ، اردود Erdæd .

۶ ، ص ۵۹ — پچوی ، ق ۳۴ ، بو مواقعی بروودہریت Broderith قدر دوغری ودها زیادہ تفصیلات ایلہ تعریف ایدر . پچوی موہاچ محاربه سنی کورمہ مش ایسہدہ باباسی و آلای بکی صفتیلہ بیوک باباسی حاضر بولندقلردن بتون تفصیلاتی اونلردن آلمشدر . پچویدن نقل ایدن صولاق زادہ ، جلال زادہ ، فردی ، عالی ، لطفی ایلہ دیگر عثمانی مورخلرنہ کی معلومات او قدر مدققانہ و دوغری دکلدر . بو عثمانی مورخلری کبی ایستو آنفی ، قامہ راریوس ، کوسینیانوس ، سامبو قو ۷ ، زہرہ جی برودریتدن استساخ ایتمش و اونلرک اثرلری دہ انککل ، قاتونا ، وندیچ ، شیمہک ایلہ فسلہرہ مأخذ اولمشدر . باچ — قالوپہ اسمی شمدی مجهول ایسہدہ سلطان سایانک ساتوریزلیدن کچدیکی وصول طرفدہ ناجی نیاراد Nagy Nyarad تپہلریلہ شرقاً موہاچ سحر اسنہ ختام ویرن تپہلر آرسندہ کی وادی نی طوتدینی والیوم باچفا Batsfa نامیلہ معروف اورماندن چیتدینی معلومدر . شمدی باغچہ تھویل ایدش اولان بو اورمان پستقوس املاکنک بر قسمیدر . انجق باچفالوا یا خود باچفالو ، یعنی باچ کوی کلمہ سندن مأخوذ اولان باچفا اسمی بورادہ وقتیلہ بر کوی بولندیغنی کوستر . بوکا وفہلدوار تپہسنہ دائر اولان معلومات طپوغرافیہ نی بارون مہدنیانسکیدن آلم .

۷ ، ص ۶۰ — مورخ پچوینک تپہنک اتکنندہ قازیلان قویو و ذروہسندہ انشا

اولنان کوشکه دائر ویردیکی معلومات بو محملرک احوال حاضره سیه مؤیددر .
فی الحقیقه فهدوار اووه سنک اورتیه سنده اولدجه یوکسک برته وارددر که سلطان سلیمان
چادری ایشته بورایه قوردرمشدر؛ بارانیا ایالتی اهالیسی او وقعینی مختار اوله رق
بونى ساتاریستیه Sataristye تسمیه ایتشلردر که مجارجه ساتورکله سی ترجه نك چادر
کله سی مقابلیدر. قویودخی ترک چشمه سی معناسنه اوله رق توروک- کوتیا Torrek-kutya
تسمیه اولمشدر .

۸، ص ۶۲ — عالی وصولاق زاده عثمانیلرک اصول عسکریه سنه تامیله مخالف
اوله رق روم ایلی بکبر بکنی صاغ وانا طولی بکبر بکنی صول جناحه وضع ایدرلر؛
حال بوکه اگر بونلر جناحه بولنش ایسه لر عکسی وضعیته اوله جقلر ایدی. انجق
پچویده کورلیدیکی اوزره سلیمان بودفعه اردوسنی اوچ صف اوزرینه قوردمشدر .
۹، ص ۶۳ — «De proelio adMohazs nota Sambucci» قواشیشک «مجارستان
صغری قرالنی آتریفانی» ، ج ۱، ص ۲۷ . عثمانی مورخلریله مقایسه ایدیلنجه اکلایلیر که
احوال نقل ایتدی کمز وجه ایله جریان ایتمشدر . سلطان سلیمانک فرار ایتدیکی
واووقدن بری محاربه کونلری پادشاهی را کب اولدینی آتک اکرینه باغلامق عادت
ایدلیدیکی صحیح دکدر .

۱۰، ص ۶۴ — بروده ریت، ایستوانلی . بیوک نشانچی جلال زاده ، ق ۱۰۰،
مجارلر زیرده نقل اولنان اون بش لقبی ویرر: جهنم آیین، جحیم تمکین، دیومثال،
صاحب ضلال، خزیرلر، پیلدر، عنیدلر، خییلر، کابلر، کافرلر، فاجرلر، فاسقلر،
مناققلر، دیوسیرتلر، زبانی صورتلر .

۱۱، ص ۶۵ — روزنامه مکتوب ایصالنه مأمور اشخاص آتیه نی ذکر ایدر:
استانبول ایچون یارولو حسین؛ بروسه یه جنجی حسین؛ شامه قورقود؛ قاهره یه
آیاس پاشانک قارداشی متفرقه محمد بک؛ دیاربکره دلی اسکندر؛ قره مانه دوزنی کوزل سنان؛
حابه کور جمفر؛ ادرنه یه جلب نامنده مملوکلردن بردلی قانی . روزنامه سلیمانیه،
ن، ۳۳، ص ۱۱۲، ظفرنامه یه مراجعت؛ استانبول قائم مقامی بولنان وزیره یازیلان
ظفرنامه ایله بو دین فتحنی متعاقب تحریر اولنان دیکر برظفرنامه رئیس صاری عبدالله
افدینک دستورالانشاسنده ، ن ۱۳۸ و ۱۳۹، مندر جدر . کال پاشا زاده، ق ۵۹ .
۱۲، ص ۶۶ — روزنامه سلیمانی . مارینی سانوتوده، ج ۴۳، ونديک ایچیسنک

راپوری دیورکه: «-LoTurcho e stato in persona inBuda e Pest, e ha sacheg-

giato quelle do citade, delli popoli ne ha amazzati tutti li vecchi e (موهاچده طوتیلان اسیرلر) le donne vecchie, salvando solo li fantolini e quelli menando via colle donne giovine. Fin alle gaterade delle finestre portato via per barcha tutto, e poi fatto questo ha posto a fuoco e fiamma tutte do quelle citade. کمال پاشا زاده، ق ۶۷، بودین سرای قیرالینسک بر تعریف شاعرانه سنی یازبور؛ کوپرینک اوزونلغنی طقوز یوز سکسان ذراع تخمین ایدر. اوکاو جلال زاده یه نظر آقیرالری بهلا Bela قوماندده سنده اولد قلمری حالده مجارلرک مغوللر طرفدن مغلوبیتلری دخی اشبو موهاچ صحرا سنده وقوع بولمش. جلال زاده، ق ۹۹، مجارستان قرالی قورسقول تسمیه ایدر. کمال پاشا زاده، ق ۴۴، تاتارلرک برکت خان قوماندده سنده اوله رق موهاچ صحرا سنده قدر نفوذ ایشم اولد قلمری یازار. پچوی موهاچ محاربه سی مناسبیله ظهور اسلامدن بری واقع اولان یدی بیوک محاربه بی تعداد و موهاچ محاربه سنی ک مهمی، الکیبوک، والکشر فلیسی اولق اوزره ذکر ایدر. بویدی محاربه شونلردر: ۱، چالدران؛ ۲، قوصوه؛ ۳، قادسیه؛ ۴، امیر-الموحیدین یعقوب بن یوسفک ۱۱۹۵ سنه سنده آلارقوسده Alarcos وقوعه کلن محاربه سی که ینه پچوینک روایتیه کوره بونده اوچ یوزبیک دشمندن قرق التی بیکی تلف اولمشدر. ۵، توفیل و متوکل آره سنده کی معموریه محاربه سی؛ ۶، ملکشاهک خراسانده اوزلرایه محاربه سی؛ ۷، صلاح الدین ایوبینک سوریه ده خرسیانلرله محاربه سی.

۱۳، ص ۶۶ — موهاچ محاربه سنک عقیب وقوعنده شو عنوان ایله: «Hernach volgt des Bluthundts, der sich nennt ein türkischen Kaiser, gethen, so er und die seinen nach Eroberung der Schlacht auf den XXVIII (۲۹) Augusti nechstvergangen geschehen in unsern mitbrüdern der ungrischen Landschaften ganz unmenschlich triben hat und noch teglich tut (تخته اوزرینه یاپیش ایکی رسم ایله). « طبع اولنان مانجه راپورده فونفکیره همن حتمده شو عبارده اوقور: «Als si nun wie die gehorsamen» dahin kommen seyn, hat sye der angezaygt wocha (پاشا) das christen eck volk alles bey einander zertailen, und zu tod sch lagen lassen.

۱۴، ص ۶۹ — صولاق زاده، ق ۱۰۶. عالی، عصر سلیمانی ترک شعرا سی تراجم احوالنده، ص ۲۶۳. ساغره دو، وهرتیه، ریتو، جیویو، اوللونا، قنولله س مجارستان سفری ایچون ایی مأخذ اوله مازلر؛ شونلره مراجعت ده ایدر:

Oratio protreptica Cuspiniani cum descriptione conflictus quo periit Rex Ludovicus et qua via Turcus Solomes ad Budam usque pervenerit ex Alba Graeca ; اوندن سوکره Jo. Antonii Flaminii conflictus ille pannonicus cum Turcis, in quo Pannoniae Rex interiit ; و نهایت Camerarii de clade accepta ad Mogacium .

سلطان سلیمانک مجارستانده اوچنجی سفرینک مراحلنامہ سی .

مہاج محاربه سی ، ۹۳۲ — ۱۵۲۶

نیسان (رجب) — ۲۳ نیسان (۱۱ رجب ، بازار ارتسی) ، استانبولدن عزیمت ؛ اردو حلقه لی پیکارده توقف ایدر . ۲۴ ، چتالجه . ۲۵ ، اینجکیز قربندن کچوب تکوورلیده طورر . ۲۶ ، قارلی . ۲۷ ، احمد بک . ۲۸ ، خادم . ۲۹ ، علوفه جیلر . ۳۰ ، محمود اغا . مایس (شعبان) — ۱ ، خاصکوی . ۲ ، مه ماک . ۳ ، توقف ؛ خداوندکار بر سر ایدہ اقامت ایدر . ۴ ، استراحت . ۵ ، دیوان ؛ مولداویا ایلیچدی و برکی کتیرر . ۶ ، دیوان . ۷ ، توقف ؛ کدخدا وروم ایلی دفتر داری ایبری کوندرلی . ۸ ، پادشاه رسم کچید اجرا ایتدی . ۹ ، استراحت . ۱۰ ، برنفر مرہج اوزرندہ کمال قریه سی قربندہ کین چیکندہ دیکی ایچون اعدام . ۱۱ ، چشمه چایری ؛ ایکی نفر حیوان چالمش اولقہ مظنون اوله رق باشلی کسلدی . ۱۲ ، اردو حصارلق ، نام آخر بغالاجیدہ توقف ؛ یکی چریلر فلیہ اوزرینہ سوق اولندی . ۱۳ (۱ شعبان) سازلی درہ ، زعم طاش اوغلو صلب . ۱۴ ، التون چایری . ۱۵ ، خالدلی . ۱۶ و ۱۷ ، اغاچ قوریسی . ۱۸ ، درمالن . ۱۹ ، فلیہ صحراسی ؛ تیمارلی سواریلر صوفیہ یه کوندرلی . ۲۰ ، دیوان ؛ اخی چلبی اوغلی سیف الله یومی آلتمش اچہ ایله طیب سلطانی نصب اولندی . ۲۱ ، اناطولی بکلر یکی اردو کاهہ آلتحاق ایتدی . ۲۲ ، اردو فلیہ اوکنہ واردی ؛ توقف ؛ کدخدا وروم ایلی دفتر داری یکی چریلرہ برابر صوفیہ یه دوغری حرکت ایتدیلر ؛ بر بوغاز کچلدی ؛ اوکلہ دن سوکره صحرا جوز بیوککنندہ دولو دانه لرلیہ اوزتلدی . ۲۳ ، پادشاه اناطولی وروم ایلی عسکر لرینہ ایزلادی بولنی طوتملرینی امر ایتدی . ۲۴ ، امینہ . ۲۵ ، چوملکچی کوبریسی قربندہ ناتار بازار . ۲۶ ، قره پیکار . ۲۷ ، اردو قاییل در بندندن کچہ رک اہماندہ توقف ایدر . ۲۸ ، قاضی عسکر بوغازینی کچر ؛ اوزون مرحلہ . ۲۹ ، شدتلی بریاغموور ایله صوفیہ اوکنہ وارر . ۳۰ ، توقف ؛ بتون ایرماقلر طاشوب برجوق چادرلری سوروکلہدی ؛ خداوندکار بولندی موقعی ترکه اوواتاغ ہابونی وزیر اعظمک چادرلرینک رکز اولندی مبلہ قوردرمقہ مجبور اولدی . ۳۱ ، توقف ؛ برقاضی ، درت آدمی ، اوچ نفر اعدام اولندی .

حزیران (رمضان) — ۱ ، دیوان ؛ روم ایلی بکلرندن بر قایچی دست بوسہ قبول . ۳ ، استراحت ؛ روم ایلی بکلرینک الای کوستریملری . ۳ ، یاغموور ؛ افلاقلر ؛ وزیر اعظم پادشاهدن آریلوب ایبری کیدر . ۴ ، توقف . ۵ ، قارہ لی قاریچہ ، بوغاز ؛ ایکی سلحدار آتلیرینی یچلمہ مش تارالارہ قویو ویردکلری ایچون باشلی کسلدی . ۶ ، شہر کوی قارشیدندہ پیکار باشی . ۷ ، شہر کوی بوغازی ؛ اردو نیش بوغازندہ توقف ایدر . ۸ ، بوغازدن چیقوب ایلیجہ قربندہ بردکرمن اطرافندہ چادر قورار . ۹ ، نیش اوکنہ واصل اولور ؛ سمندرہ صولری طاشدیغندن یاغموور دولو سیلیری آلتندہ آلاجه حصار بولی طوتلادی . ۱۰ ، مورواہ

کنارنده ده سبه نیچ کونی قربنده توقف اولنور؛ یاغمور. ۱۱ (۱ رمضان)، توقف. ۱۲، اردو آلاجه حصار بوغازی قربنده بایر باقده چادر قرار. ۱۳، توقف؛ خداوند کار صید ایدور. ۱۴، ۱۵، ۱۶، استراحت. ۱۷، دیوان. ۱۸، آلاجه حصاره کچیلوب موراه کنارندن موجو و بیج کوینه قدر ایلری کیدلدی. ۱۹، ۲۰، توقف؛ وزیر اعظم پادشاهک اردو کاهنه التحاق ایدر و کمال سرعتله وارادین (په نه وارادین) اوزرینه یورنمک ایچون امر آلیر. ۲۱، ۲۲، استراحت؛ اوئنجیلر بر جوق افلاق کویلیلرینی اولدیرلر. ۲۳، قوزارون قیزنده توقف؛ یاغمور و طغیانلر دوام ایدر. صاوه اوزرینه کوپری قورولدینی خبری کلدی. ۲۴، اردو ایره نام کوچک ایرماغی کچر؛ فقط موراهه نک صولری او قدر قابارמש که کچمک امکانش. ۲۵، توقف.

اردویه پیشدار کوندریلن وزیر اعظمک قطع ایتدیکی مراحل

۱۶ حزیران، آلاجه حصاردن حرکت. ۱۷، ایره (ایبره؟ Ibre) نهرندن مرور. ۱۹، قوزارون قیزی؛ درت کون توقف. درت افلاقی اسیر آلمش اولدقلری ایچون دریلرینه صمان تولدیرلدی. ۲۳، قورسوویک بازاری؛ یاغمور یول مشکلاتی آر تیرر. ۲۴، کیجه کوندوز یاغمور؛ ابراهیم باشا توقفه مجبور اولور؛ سیل کبی یاغان یاغمورلر چادرلری سوروکار؛ بالی بکک عسکرندن ایکسی بوغیلور. ۲۵، بیره جک؛ اردو یاغموردن جوق اضطراب چکر. ۲۶، نه رالیاه. ۲۷، غورجیقا؛ اوچ ایرماقدن کوپریرله کوچ کچیلیر. ۲۸، ابراهیم سمندره قربنده بایفینلی به واصل اولور. ۲۹، حواله واسکی حصارلق بایفینلی. ۳۰، بلغراد.

تموز (شوال) — ۱ ابراهیم باشا روم ایل عسکرینه رسم کچید یاپدیرر. ۲، توقف؛ ینه رسم کچید؛ تجهیزاتی تا تمام اولان تیمارلیلر تیمارلرینی غائب ایدرلر. ۳، توقف و کچید. ۴، وزیر اعظم چادرینی طونه نک اونه طرفنده سملین قربنه قوردیرر. سرعت ایدرکن توقیف اولنان التی افلاقی اعدام اولندی. ۵، اردو سملین قربنده طونه ساحلرینه چادر قرار؛ بوسنه وهرسک سنجاق بکارینک وصولی. ۷، بوزوق کایسا (بوزوکلیچا Busiklicza)؛ بوکویک کایساسی تخریب اولندی. قدر کیجه سی انجماد اولدی. ۸، ته پس [تپسا] و طونه نهرلرینک ملتقاسی اولان سلانقامن. لعین پاپاس تومورسک ایکی بیسک کشی ایله په نه وارادینه قدر ایلرله دیکنه، قرالک بودینده بولندیغه دائر وزیر اعظمه خبر کلیر. ۹، توقف؛ آقینچی رئیس لرینک ورودی. خداوند کار رسم عیدی اجرا ایچون بلغراده کیدر. ۱۰، توقف؛ سکز یوز کوچک کمی و صندالدن مرکب اولان عثمانلی دوناماسی طونه دن یوقاری چیقار؛ اناطولی عسکری کوپریردن کچوب بوزوکلیجاده کلیمسا قربنده برلشیرلر. دوناتما میخال اوغلی، اسکندر اوغلی، یغشی بک اوغلی قوماندانه سنده کی یکی چریلری آلهرق یولنه دوام ایدر. ۱۱ (۱ شوال، چهارشنبه) خدمه شاهانه طونه نک اونه طرفنه کچرلر. ۱۲، اردو طونه ساحلنده پترواردین صحرا سنه قوریلور. ۱۳ پترواردین. ۱۴، اسکله قورمق ایچون کراسته طولانیر؛ یاغمور دوام ایدر؛ محاربه (استانبولدن پترواردینه قرق طقوز صرحله در). ۱۵، قلعه هجوم ایله آلینیر. بابا جعفر مژده سنی کتیروب بیک آلتون احسان ویریلیر. ۱۶، بوسنه بکی خسرو بک و میخال اوغلی محمد بک طونه نک اونه طرفه استکشافه کوندریلیر. ۱۷، اناطولی عسکری قلعه اوکنده موقع طونارلر. ۱۸، استراحت. ۱۹، بطاریه لردن دائمی آتش. ۲۰، شدتلی محاربه. ۲۱، عسکر اوچ ساعت هجومدن صو کره یوز الیدن زیاده ضایعات ایله رجعت

ایدر . ۲۲ ، شهرک کایسا و خانهدری کاملاً تخریب اولنور ؛ محافظلر بر بوریدش یابارلر ؛ باله اوغلی پیری بکه بفته هجوم اولنوب مغلوب ایدیلر ؛ اردوگاه قلعه یه یاقلاشدیریلر . ۲۳ ، یکیدن فائده سز بر هجوم ؛ التمش یکی چری و دیکر عسکر دن التی یوز کشی موقع محاربه ده قایلرلر . ۲۴ ، خداوندکار بیک یکی چریدن صرکب بر قوه امدادیه کوندرر ؛ وزیر اعظم موقعی دکشدرر . ۲۵ ، هجوم تأخیر اولندی . ۲۶ ، اسکندر چلینک قاین پدی حسین چلی یه التمش بیک اچهلک بر مالکانه احسان اولندی . ۲۷ ، ایکی لثم قلعه دیوارلرنده ایکی کدک آجدی ؛ قلعه هجوم ایله الندی ؛ غوغاده یالکز یکر می بش کشی ضایع ولدی . وزیر اعظم قلعه محافظلر ندن بش یوزینک باشی کسدردی ؛ دیکر اوچ یوزی ده اسیر ایدلدی . ۲۸ ، وزیر اعظم ایلریلر ؛ خداوندکار ، ابراهیم پاشانک بر اقدینی یره قونار ؛ وزیر اعظم پادشاهک اردوسی اوکنه عودت ایدر . و سزراقدر اوزرنده محار عسکر باشلری بولندرر . چروق (چرهویک Cserevik) قلعه سی اهایسی بلا شرط تسلیم اولور . ۲۹ ، بورغازلی کایسا ؛ وزیر اعظم استانبوله التمش درت متقاعد کوندرر . ۳۰ ، دیوان ؛ اردو بکیرینه توزیع مکافات . سمندره بکی ، صاوه کنارلرنده پایش اولان قلعه لریک تسلیم اولمیرینی طلب ایتمک اوزره ایزوورنیقه کیدر . بو دین یولی طوتیلیر . یچی پاشا اوغلی ایبلوق جوارنده باصقینه طوتیلیر ؛ غالب کلارک اوتوز باش و اوتوز اسیر کتیرر . ۳۱ ، جروق قلعه سی طرفندن کچیلهرک طونه ساحلرینه نزول اولنور .

اغستوس (ذی القعدة) — ۲ ، ایبلوق (Illok) . خداوندکار ، اردونک جوار شهرلری یغما ایتمسی منع ایدر . ۲ ، توقف . ۳ ، انلاق و بوغدان و ووده لرینه ره لرنده کی نزامی فصل ایتملی ایچون امر ویریلدی ؛ خداوندکار کویلرک یاقلمسی ممنوعیتی تکرار ایدر . ۴ ، توقف . ایبلوق قلعه سی نظام دائره سنده محاصره اولندی ؛ مترسلر آچیلدی ، طوبلر یراشدیرلدی . ۵ ، محاصره دوام ایدیور . ۶ ، خداوندکار قلعه یی بالذات استکشافه کلیر . ۷ ، اوکلویه دوغری قلعه نک محافظلری تسلیم اولتی اوزره بر مهلت ایستلر ؛ پادشاه کونک نهایته قدر مساعده ویرر . ۸ ، اوچ خرسستیان اردوگاهه کلیر ؛ بر چاوش ایله اوچ یایا باشی قلعه یه کیره رک تسام شرائطی قرارلاشدیرلر . دراوه اوزرنده اردود (Erdael) و اوسبک (Osbek) اهایسی اطاعت ایدرلر . ایبلوقدن اون ایکی خرسستیان خلت کیدیرلدی . ۹ ، (۱ ذی القعدة ، پنجشنبه) ، وزیر اعظم معیتی خلیقه ایلریلر ؛ وصولنده پادشاه دست بوسه قبول ایدر . ۱۰ ، اردو ، اختیار قادینک تختی دینیان دوکنده (Doukin) توقف ایدر ؛ یاغمو اردونک حرکتی کوچلشدیرر . ۱۱ ، طونه اوزرنده سوتن (Szotin) فله سندن کچیلیر ؛ بیوک بر مناستر یاننده توقف . ۱۲ ، ووقووار (Vukovar) . ۱۳ ، بوروهوق قلعه سی (مورقوویچا ، morcoviza) ؛ انقال ، دشمن اننه کچر قورقوسیه اردونک ارقه سنه نقل اولندی . ۱۴ ، شه شهک (Essek) اوزرنده سرعتی مشیت . ۱۵ ، دیراوه کنارنده اردوگاه . خداوندکار بو شهره کوپری قورلسنی امر ایله انشا آتته بالذات نظارت ایدر . ۱۶ ، انشا آتک دوامی . ۱۷ ، کوپرنک باشی یاپلدی ، فقط ده ایاقلری قونلادی . ۱۸ ، وزیر اعظم ، پادشاه ایله برابر آت ایله کرر ؛ صوکره ایکیسی بر لیکده انشا آتته نظارت ایدرلر . ۱۹ ، کوپری ختام بو نغله باشلار وزیر اعظم حضورینه

قبول اولندیلر . ۲۰ ، وزیر اعظمینه خداوندکارک یانه کیدرک پادشاه اونکله مشاوره ایدر ، یحیی پاشا اوغلی بالی بکک قوماندنه ایتدیکی فرقه لر دن بلغرادلی قورد اوغلی نامنده بروو بوده معیندن یوز اللی کشی ایله ، دشمن قره غوللرینه هجوم ایچون کوپریدن کچوب یدی یوز اسیر کتیرر ؛ طقوز بیک اچقنق بر تیمار آلیر . ۲۱ ، یحیی پاشا اوغلی بالی بک و بوسنه بکی خسرو بک و وزیر اعظم ایله اردونک بقیه سی کوپری بی کچرلر . ۲۲ ، وزیر اعظم ایله خداوندکار دراوه دن کذار ایدرلر . ۲۳ ، اناطولی عسکرینه انتظار ؛ شه شکه یاقیلیر ؛ کوپری ده ییقیلیر . ۲۴ ، برکول کینارنده توقف ، دائمی یاغمور . ۲۵ ، توقف . ۲۶ ، بطاقلقر ، کوچک کوللر آره سندن زحمتلی کیدیش . اشیا دن و بوک حیوانا سندن برطاقنک ضیاعی . ۲۷ ، اردو قوشوم بیکی لرلی بکله مک اوزره توقف ایدر . ۲۸ ، استراحت ؛ خداوندکار ابرتسی کون محاربه اوله جغنی اعلان ایتدیرر . برکینج عسکر اذنسز ایلر بله مش اولدینی ایچون باشی کسلیر . وزیر اعظم بالدفعات پادشاهک اوناغنه کیدر . ۲۹ ، اردو موهاج صحرا سنه قونار (بوراده محاربه نک تفصیلابی مندرجدر) ، ۳۰ ، خداوندکار آت ایله چیقار ؛ بتون اسیرلرک دیوان چادیری اوکنه کتیرلسی اعلان اولنور . ۳۱ ، خداوندکار برالتون تخته جلوس ایدرک وزیرلرک و بکلرک تعظیماتی قبول ایلر ؛ ایکی بیک اسیرک اعدامی ، سیل کبی یاغمور یاغار .

ایلول (ذی الحجّه) — ۱ ، روم ایلی دفتر داری غیر مسلم جسدلرینک دفننه مأمور اولدی . ۳ ، مهاجده استراحتات ؛ مجار اردو سندن یکر می بیک پیاده ودرت بیک زرهلی دفن ایدلدی . ۳ ، مهاج یاقلدی ؛ اردو برکولدن مشکلات عظیمه ایله کچر ؛ یالکز برکوپری بولندینی جهته له بوک حیوانا سندن آنجق ربی اردونک آرقه سندن کله بیلمشدر . ۴ ، اردو کاهه کیرن هپ کویلیلرک اعدامنه امر ؛ یالکز قادیلر مستثنی . آقینجیلرک غارت ایتسی منع اولندی . روم ایلنه ، اناطولی به ، سوریه به ، مصره ، دیار بکره ، کردستانه ، بوغدانه افلاقه ظفر نامه لر . ۵ ، اوچ کوپر یلیده توقف . ۶ ، تولیسدن (تولنا Tolna) صورو ؛ طونه ساحلنده توقف . ۷ ، میانه ؛ بر بیوک شهر قریسندن کچیلرک طونه ساحلنده اردو قزربلور . ۸ (ذی الحجّه) ، جمعه ابرته سی . ۹ ، توقف . ۱۰ ، بودین . ۱۱ ، استراحت ؛ خداوندکار . ۱۲ ، موامعک ایکنجی معاینه سی . ۱۳ ، خداوندکار شهر دن چیقار ؛ طونه اوزرینه کوپری آتدیرر . ۱۴ ، طرف پادشاهیدن اتخا ذ اولنان تدابیره رغماً بودینده بر یانغین چیقار . وزیر اعظم آتشی سوندرمکه قوشار ؛ مساعیسی فائده سز قالیر . ۱۵ ، پادشاه و وزیر اعظم قرالک شکار سراینه کیدر . قلعه نک طولبری و قرالک سراینی تزین ایدن تونج هیکلر نهرأ استانبوله کوندرلدی . ۱۶ ، سرایده موسیقه و ضیافت . ۱۷ ، خداوندکار قرالک شکار سراینه کیدر . ۱۸ (ذی الحجّه) ، بایرامک ایلک کونی) ، ییکی ضیافت ؛ راسمه دست بوس . ۱۹ ، قرالک باغچه سنده شلک . ۲۰ ، سمندرله یکی خواجه بک وقارداشی محمد بک طونه اوزرینه یکی آتیلان کوپریدن ایلک اوله رق کچرک آطه نک قارشینسند چادر قورارلر ؛ اردونک بر قسمی وزیر اعظم طرفندن اداره اولنان حرکتی تعقیب ایله پشته ده توقف ایدر . ۲۱ ، عسکرک کچمی دوام ایدر ؛ پادشاه شرف بخش نزول اولدینی قرال سراینک یاقلمسنی منع ایله بر ییکی چری قره غولی اقامه ایدر . ۲۲ ، عسکرک کذارلی دوام ایلر ؛ بودیندن چیقاریلان یهودیلر استانبوله

دوغری سوق اولندیلر . مجارلر سرايك محافظه‌سنده يكي چريلرك يرلرينه قائم اولورلر .
 ۲۳ ، کوپری کيجه‌لین اوچ پارچه اوله‌رق قيريلوب ايکي پارچه‌سی غرق اولور . ميخال
 اوغلی بك ، خسروبك، عمر بك قوماندنه‌لرنده‌کی اردو دمداری قايق‌لرله نه‌ری کچره ۲۴ ، يارين
 عزيمت اولنه‌جني اعلان اولندی . ۲۵ ، علی‌الصباح حرکت ایدن اردو شهردن اوچ ميل
 مسافه‌ده وطونه‌دن اوزاق اوليان بر محمله توقف ايدر . ۲۶ ، اردو کوللر و غایت کوزل
 چايرلر آره‌سندن کچه‌رك درت بچق فرسخ اوته‌ده اردوگاه قورار . بومرحله‌ده هيچ ايجيله‌جك
 صو اولاديني ايجون آتلك بر چوغنی تلف اولمشدر . ۲۷ ، صو وييه‌جك بولنيور . آرپه‌نك
 اوقه‌سی يوز يکرمی (ايکي دوقة و ايکي خس) وديقك اوقه‌سی ايکي يوز (درت دوقة)
 اقبه‌يه قدر ساتيلور . ياغمور شدتله ياغيور ، حيوان تلفاتی دوام ايدبور . ۲۸ . بر کون
 سرعتله کيدله‌کدن صوکره اردو ته‌ئیس (Theiss) کنارلرنده واقع سکدینه واصل
 اولور . شهرک سکنه‌سی نه‌رك اوته‌کی ساحلنه قاچمشدری ؛ بونکله برابر اشياي کثيره
 اغتنام و برچوق اسير اخذ اولنور . خداوندکار باچه (موجونيا Mosztonya اوزرنده ؟)
 واصل اولور ، قصبه محوم ايله ضبط و يفما و احراق اولنور ؛ وزير اعظم غنائمدن کندي
 حصه‌سنه اللى بيك و دفتردار يکرمی بيك قويون آليرلر . ۳۰ ، اردوگاه سکدين قارشيسنده
 ته‌ئیس کنارينه قورلدى .

تشرین اول (محرم) . ۱ ، ته‌ئیس کنارنده برکوچك قلعه اوکنده توقف . ۲ ، يتهل
 اوکنده . دلی راديشك اردو دمدارلردن يوز قدر اسير آلدینی خبر آئندی ؛ درحال خسرو
 بك دمداره کوندرلدى ؛ بالاتن نادور ايبسانی ملعونیده اردويي ازعاج ايدبور . خيلى اسير
 کتيريلدى . اوچ فرسخ کيدلدى . ۳ ، اوچ بچق فرسخ کيديله‌رك فراسقا طاغی اتکنده کاش
 پنه‌روارداین اوکنه مواصلت اولندی؛ پيشدارلر دونکی کون برکوپری انشاسنه باشلامشدری .
 ۴ ، عسکرک پنجک (هراسير ايجون آلنان رسم) و يرملری و عکسی حالنده اسيرلرلردن‌لنه‌جني
 اعلان ايدلدى . ۵ ، کوپری انشاآته دوام اولتمق ايجون کراسته کتيرلدى . خداوندکار
 غایت مستحکم برموقع (باجنا، باچانيا Bacsania؟ بجه‌Becese) اوکنه واصل اولوب شدتلی
 بر محاربه ايله ضبط ايدر؛ يکي چری اغاسی شجاع اغا، يکي چری چاوشی، صامسونجی باشی،
 برقاچ يابا باشی بو محاربه‌ده شهيد اولمش و خيلى اغالر مجروح دوشوب برچوق سپاهی دخي
 شهادته ايرمشدر . ۶ ، توقف، کدخدا و دفتردار عسکره رسم کچيد ياپديرمه باشلاديلر . ۷ ،
 خداوندکارک اردويه وصولی؛ اون بر مرحله‌ده يته‌روارده‌ينه کلشيدی ؛ بر کون بچنه‌ده
 Bacsne و ايکي کون پنه‌روارده‌ين قارشيسنده قالمشدرکه جمعا اون درت کون . قيوجی
 باشی محمد يکي چری اغالنه تعيين اولندی؛ کوپری انشاآتی سرعتله ايلربيلور . ۸ (محرم) ،
 کوپری ختام بولدیفندن اردونك برقسى نه‌ردن کچدی؛ بقيه‌سنه رسم کچيد ياپدرلدى . ۹ ،
 خداوندکار کوپريدن کذار ايلر؛ ايج ايلده (کيلکيا) يکي برعصيان خبر آئمسيه اناطولى بکلر
 بکي عزيمت امري آلير . ۱۰ ، خداوندکارک سلانقامن قرينده اوتاغی قوريلور؛ ابراهيم، وارده‌ين
 و ابللوقه محافظ کوندرر . ۱۱ ، اردو بوزوق کليسادن کچره . ۱۲ ، بلغراد . ۱۳ . اسکی حصارلق .
 ۱۵ و ۱۶ ، سمندره؛ عسکرلاچيچيده اردوگاه قورار؛ مشيت سريعه . موراوه اوزرنده قوويلوجه
 برکوپری قورلدى؛ خداوندکار بتوز اردوسيله کوپريدن کچوب اوکلدن صوکره قوويلوجه

واردی ۱۶، سوپوئیچیه Sopoiytsché؛ غایت اوزون بر مرحله در ۱۷، پاراکن Parakin. ۱۸، عسکر نیشک بو طرفنده اردوگاه قوردی؛ یول مشکلاتندن دولانی نیشه وارپله مامشیدی. ۱۹، نیشک اوت طرفنده بوغاز مدخلنده وایلچهره لقر بنده اردو قورولق اوزره حرکت. ۲۰، نیش بوغازینه کیریلیر، وطاغلرده توقف اولنور؛ چاوش یارهل حسین استانبولدن کلوب ایچ ایل عصبانی خبرنی تأیید ایدر. ۲۱، اردو شهر کونی قربندن کچه رک بوغازک مدخلنده واقع قادچ، kadidj اوکنده طورر. ۲۲ و ۲۳، توقف. ۲۴، صوفیه ده اردوگاه قوردی. ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۲۹، بوشهرده اقامت. ۳۰، خداوندکار فله کوپر بسنی کچوب ایستانیا قه نام کوچک ایرماق کنار لرنده کائن قادچجه کوینده توقف ایدر؛ وزیر اعظم برابر ایدی. ۳۱، توقف. تشرین ثانی. ۱ و ۲، خداوندکار ادرنیه کیروب سرای هایونه اینر؛ سکیز کون استراحتدن سوکره. ۹ تشرین ثانی (۳ صفر - جمعه) ده یوله چیار؛ اوچ کون سوکره — که ۱۲ تشرین ثانیدر — سلحدار رستم اغانی باش امیر آخور تعیین ایدر. ۱۳، سلطان سلیمان استانبوله داخل اولور.

۱۵، ص ۷۱ — جبلاق، چیرلاق، اوشاق، طورلاق. جیویویو، مه ناوینو کبی عثمانلی تاریخی یازمش اسکی مؤلفلر بالدفعات طورلاقلردن بحث ایتشلر درر. بواسار Boissard (vitæ et icones Sultanorum، ص ۹۵) حتی طورلاق درویشلرینک رسمی درج ایدر. مورخ جلال زاده بو مجلسده کاتب صفتیله حاضر بولنه رق مضبوطه سنی یازمشدر، ق ۱۱۸.

۱۶، ص ۷۶ — عالی. سلیمان زمانی امرامی دفترنده، ق ۲۹۵، اوتوز بش سنه بوسنه یی اداره ایدن خسرو بک حقدنه بزه خیلی تفصیلات ویرمشدر؛ مرادک قین سنجانی بکلکنه صورت تعیینی ده یازار.

۱۷، ص ۷۹ — بو افاده کوستررکه اول وقت بردوقه التونی اللی اچقه ایدی؛ چونکه «یونک» یوز بیک اچقه اولدیغندن ۲۸ یونک اچقه ۲,۸۰۰,۰۰۰ اچقه طوتار. ۱۸، ص ۸۱ — بوشهر لردن یکریمی دردینک اسمی: بلغراد، شاباچ، سلانقامن، واردهین، ایللوق، سرنند Serend، آچیا Atzia، وهدنک Vednek، قروپا، بایچه، زوه جی Zwetzy، بانیا لوقه (بنالوقه)، سمیلین، اونووا Onova، ایرک Irek، زازنهت Zenzeneth، پچه، اورسوا، نهالیدی Nihaidi، سقاردونا Scardona، اودینه Udbiné، سکدین، نوووغراد، زادوین Zadvin.

۱۹، ص ۸۲ — جلال زاده، ق ۱۲۴-۱۲۷. [هاممه، ابراهیم پاشانک سرعسکرلک براتی مقدمه سنده مندرج بعض ایات کریمه درج ایدر؛ آیات مذکور — منشأت فریدونک ۴۸۰-۴۸۱ صحیفه لرنده مندرج اولدینی اوزره — هاممه رکذ کر ایتدکار یله برابر شونلردر:

يختص برحمته من يشاء * ورفناه مكاناً علياً * وينصرك الله نصر أعز براً * واطيعوا
الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم * ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله
ذوالفضل العظيم * ورفعنا بعضكم فوق بعض درجات * الحمد لله الذي هدانا لهذا
وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله * وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها * ولقد اصطفيناه
في الدنيا * وانا لله الملك والحكمة وعلمه مما يشاء * ان الذين سبقتم لهم منا الحسنی *
ومانا الاله مقام معلوم * والسابقون السابقون اولئك المقربون *

۲۰، ص ۸۶ — سلطان سلیمان بودین او کنده آنجق ۳ ایلول تاریخده کورنمش
و شهر آنجق ۸ ایلوله تسلیم اولمش اولدیغندن مجار و اوستریا مورخلری بودینک
تسلیمی ۲۹ اغستوسده کورنمشکله خطا ایتدکلری ظاهر در؛ پادشاهک متعاقباً حراز
ایتدیکی مظفریاتک و از جمله ۲۵ کانون اولده وقوع بولان ردوس فتحک هپ
اوتاریخه مصادف اولدیغنی بیان ایتدکلده خطا ایدیورلر. روزنامه سلیمانی، پادشاه
مشار الیهک تاریخ مظفریاتی حقدنه ظهور ایدیه بیلجهک هر درلوشبهلری رفع ایدر.
۲۱، ص ۸۷ — پهسل (له و انقلوده، ص ۶۰، ۴۶، فرانقفورت ۱۵۹۵) و لابخ؛ برنجیسی
مکالمه مأموری، ایکنجیسی فردیناندک حرب کاتبی ایدی؛ بناء علیه خدمه سی مدیری
دیداقوسراوا Didaco Serava، قانون شناس رییشی Ribischi ایله نوره مرغلر علی مه لمان
Meldeman de Nuremberg و له یه Lehyc کچی بونلرده محاربه یی بالذات کورمشلردر.
دیداقونک راپوری شار دیوس Schardius، روسنه ر Reusner ایله واغنه ر Wagner ده؛
له یه نک راپوری «المان حقوقی تبعاتنه خادم اوراق سیاسیه» ده مطبوعدر. له پیسوق،
۱۷۱۷. تاریخک بوقسمی ایچون ترجیحاً شو مؤلفله مراجعت ایلدک: ایستوانفی،
جوویوس، وهلیوس، سته لالا، سواته روس اویندا Soiterus a Vinda، رو قوله س
Rocoles، اولیخ Ulich. عثمانلی مورخلری آردسند هیهچ بری روزنامه سلیمانی
صاحبی قدر مکمل و دوغری دکدر؛ مه لمان، محاصره نک تعریفدن باشقه شهرک
و عثمانلی اردوگاهنک مفصل بر پلاتنی درج ایدر. قیمتدار اولدیغنی قدرنادار اولان اثرینک
عنوانی شودر: «Kurzer Bericht über die recht wahrhaftig Contrafactur
türkischer Belagerung der Stat Wien, wie dieselbig anzuschen und vers-
teen sey, welche zu rhum, preyss, lob un eer gantzem Ræmischen Volk,
gemeyner Ritterschaft und insonderleyt einem erbarn Rath der Statt
Nurenberg durch Nikolaus Meldeman yetzt verfertigt, getruckt und au-
ssgangen ist.»

سلطان سلیمانک دردنجه سفری (ویانه اوزرینه) ۹۳۵، (۱۵۲۹).

میس (رمضان) — ۱۰. بازار یرته سی (۲ رمضان)، استانبولدن حرکت؛ حلقه لی بیکاره قونلدی. ۱۱. چتالجه؛ صولاقلر اوتوز بیک اچمه بخشش آلدیلر؛ غلظه فرنک بکزاده سی (غرتجی) پادشاهدن قرصاً اوتوز بیک آلتون و اوچ یوز بیک اچمه آلدی. ۱۲. ۱۳. شدتلی یاغمور؛ زیاده صوغوق؛ توقف. ۱۴. اردو ایجکیز قریبنده قبا صقاله وارر. ۱۵. هدیکلی. ۱۶. قاری. قایجی باشی محمد اوتاغ هایونی برصو بریکنتینسک اوست طرفنه قورمش اولدینی ایچون اتی یوز آلتون احسان آلدی. ۱۷. احمد بک کوی؛ جاشنیکیرلر، متفرقه لر، اغالر اوکدن کیدرلر. نشانجیلر. قاضیسکرلر، دفتردارلر پادشاهک آتی تعقیب ایدرلر. ۱۸. علوفه جیلر کوینه یتیشیله مدیکندن اردو حمزه کوینده طورر. ۱۹. خاکسوی؛ اوزون مرحله. ۲۰. ادرنه. ۲۱. ۲۲. توقف. ۲۳. دیوان. ۲۴. ۲۵. توقف؛ آناتولی بکلر بکی بهرام باشانک وصولی. ۲۶. قزل اناج یکجه سی قاضی و خطیبی سرقتلرندن دولای صلب اولندیلر. ۲۷. توقف، دیوان؛ بهرام باشا ال اوپنکله مشرف اولدی. ۲۸. توقف. ۲۹. شدتلی بریاغمورله یوله دوام. ۳۰. برکونده ایکی مرحله؛ جرمن اووه سنده اردو قورلدی. ۳۱. بک اولاجی. حزیران (شوال) — ۱. سازی دره. ۲. ککاک. ۳. خالدلی چایری. ۴. دوغویجه؛ غایت لوزون مرحله. ۵. فلبه. ۶. ۷. توقف. یاغمور. ۸. (صالی، ۱ شوال) توقف؛ آياس باشا. قاسم بک، آناتولی بکلر بکی بهرام باشا. قاضیسکر قدری چلبی، نشانجی، دفتردار بایرام مناسبتیله وزیر اعظمک چادرنده ضیافته دعوت اولنورلر. ۹. یاغمور. ۱۰. ۱۱. توقف؛ صریح صوبی کوپری بی اشار؛ انسانلر و حیوانلر بوغییلور. برخیلی نفرات بوغلاماق ایچون چیقمش اولدقلری اغاجلر اوزرنده ایکی کون ایکی کیجه قالیرلر. ۱۲. ۱۳. توقف. ۱۴. اردو حرکت ایدر. ۱۵. فلبه نك اوته سنده قوری چایده چادر قوریلور. ۱۶. قره بیکار. ۱۷. مانسدرلر. ۱۸. اهتان. ۱۹. قره مان کوی. ۲۰. صوفیه. ۲۱. ۲۲. ۲۳. ۲۴. توقف. یاغمور. ۲۵. اوتاغ هایون ایلری کوندرلدی. ۲۶. اولاحلرک ساکن اولدقلری املقلر کوینه وصول؛ وزیر اعظم اوکدن کیدر. ۲۷. اردو قاریبه لی قاریجه بوغازینک اوته سنده چادر قورار؛ ابراهیم باشا سووقوا (سوچی Succu?) کنارلرینه واصل اولور. ۲۸. شهر کوی قارشیسینده اوزور کوی جوارینه چادر قورار. ۲۹. نیش ایلجه لری جوارینه وارر. ۳۰. شهر کوی بوغازندن کچوب نیش اوکنه وصول بولور.

تموز (ذی القعدة) — ۱. نیش. ۲. یرلی دره. ۳. آلاجه حصار. ۴. توقف. ۵. اردو بوغازک مدخلنده سرلوج اوکنده چادر قورار. ۶. ایره دن کذار. ۷. (چهارشنبه، ۱ ذی القعدة) و ۸. موراوه ساحلنده چادر قوریلور. ۹. بانچینه؛ وزیر اعظم، لیاپنجه وئرلایق قریبنده قورشوویجه پازاری جوارینه چادر قورار. ۱۰. دن ۱۳. قدر توقف. ۱۴. اردو قورشوویجه پازارینه وزیر اعظم اق کلیسایه واصل اولور. ۱۵. خداوندکارک باچغه ورودی؛ وزیر اعظم دها ایلریده برکویه وارر. ۱۶. خداوندکار اق کلیسایه، وزیر اعظم حصارلغه کلیر. ۱۷. خداوندکار بلغزاده، وزیر اعظم حوالایه. ۱۸. اردونک سیرمی (سرم) ده، وزیر اعظمک سلمینده توقی. ۱۹. توقف. ۲۰. اسکی حصارلق. برسیاهی مزروع تارلاده آت اولاندینی ایچون صلب. ۲۱. پادشاه حوالا قریبه واصل اولور؛ وزیر اعظم عسکره

استراحت ابتدیرر. ۲۲، اردوسملینه واردی. ۲۳، دیوان. ۲۴، توقف؛ اناطولی عسکری اردو ایله برلشیر. ۲۵، توقف؛ وزیراعظم ینه حرکت ایدر. ۲۶، رویجه (بلکه اوبریه — Obriesch) ۲۷، کونده ایکی مرحله؛ شاباج. ۲۸، صاوه اوزرنده بارقا (بلکه زاراق Jarak). ۲۹، مترویوج قربنده اردو قوریلور. خداوندکاره دیاربکردن خبرکلیر که شاه طهماسب بغدادده ذوالفقاری اولدرمشدر. ۳۰، لورادولوقجه؛ اوزون مرحله. مارویبققلعه سی تسلیم اولور. ۳۱، ووقووار قربنده چادر قوریلور؛ دائمی یاغفور.

اغستوس (ذی الحجه) — ۱، ۲، ۳، توقف؛ پادشاه بر قاچ کوپری یا بدیرر. ۴، لوراهده چادر قوریلور. ۵، اردو نئشهك قربنده دراوه کنارینه واصل اولور. ۶ (جمعه ۱ ذی الحجه)، مورچه؛ بوراده صویك طغیانی جهتیله دراوه اوزرنه کوپری قورمق محال اولدیغندن بر مرحله نهرک یوقاریسنجه چقلمغه مجبوریت کوریلور. ۷، وزیر اعظم نئشهك اوکنده قالیر؛ اردو کچه بیلک ایچون بطاقلنی جالی ایله طولدرمغه امر ویریلیر؛ کوپری یاقق، یاخود اسیر آلتق منع ایدیلیر. ۸، توقف. ۹، بطاقلق قوریدیلیر؛ دشمن بر قاچ اسیر آلیر. ۱۰، دراوه اوزرنه کوپری قوریلور؛ عسکر اوقدر عجله کوسترکه بر چوق یوک حیوانلری ایرماقده تلف اولور. ۱۱، خداوندکار کوپرنک بو طرفنده قالیر. اردونک کذاری ایچون مشکلات عظیمه. ۱۲، خداوندکار کوپری باشنه اوتاق قوردریر. ۱۳، اوتکی طرفه کچر. ۱۴، توقف؛ اناطولی عسکرینک مهروری؛ یاغفور. ۱۵، ۱۶، توقف؛ فورطنه، طقوز کشتی ییلدیرمه اوریلور. بتون عسکر دراوه نی کچدیکندن پادشاه کوپری نی یقیدیرر. بر قاچ بحار بکی عرض اطاعته کلیر؛ نهردن مهرور التی کون سورمشیدی. ۱۷، پادشاه کول کنارنده ماباس یوردی قربنده بارانیا وار قلعه سی اوکنه واصل اولور. ۱۸، موهاچ؛ وزیر اعظم بش یوزدن زیاده آدم ایله قرال زاپولیانک استقباله کیدر. ۱۹، توقف؛ قرال حضور پادشاهی به قبول اولندی. ۲۰، اردو سیق (بلکه قووه سق قربنده باتاجهك Bataszek) ده کستوجه به چادر قورار؛ اردو اولکی سفر لرده کچمش اولدینی بطاقلندن احتراز ایچون اوزون بریولدن طولاشیر. فورطنه. ایزورنیق بکی کوچک بالی بك بش بوزسواری آلهرق. بحارستان ناجی محافظی پیر بهره نی اردو به کتیرمک ایچون، اونی اسیر ایدن بر بحار بکنک یاننه کیدر. ۲۱، توقف؛ مهمات و ذخیره ایله عملوانجه دوناتمانک وصولنه انتظار اولور. ۲۲ و ۲۳، دشمن بر چوق اقبنجی اسیر ایدر. ۲۴، توقف؛ یاغفور. ۲۵، وزیر اعظم سوغسار ایرماغنی کچر؛ پادشاه بونک کنارنده توقف ایدر. ۲۶، خداوندکار سوغسار (سه کسار Szegzard) ایرماغنی اوزرنده قوریلان درت کوپریدن کچوب سوغسار پیشکاهنده قالیر. ۲۷، سوغساره دخول هایون. ۲۸، وزیر اعظم یورو مکه باشلار. ۲۹، خندقلر آره سندن مشکلاتنی بر مرحله دن سوکره طونه اوزرنده بینتیلده توقف اولور. ۳۰، طونه اوزرنده به شنوو (به سنویو Besnyø) ۳۱، طونه اوزرنده قولوار؛ ابراهیم باشانک سر عسکر لکنی متضمن برات جدید دیوانده اوقونور.

ایلول (محرّم) — ۱، طونه اوزرنده بطاقلق ایچنده آب هالوم. ۲، ساس جالوم (سامهالوم Szazhalom)؛ اوچ خرسیتیان — که بری دسپونک اوغلیدر — پادشاهک التی اوچمکه کلیرلر؛ بودینک تسلیم اولیه جنی اکلشیلیر. ۳، خداوندکار بودین باغلری جوارینه اوتاق قوردریر؛ شهر اهالیسی عاصی اعلان اولور. ۴، خداوندکار استحکاماتی استکشاف ایدر؛

پادشاه و معیت قانوق برینه سمور قالیپاق کیرلر ؛ الی خرستیان عثمانلی طرفنه کچر . ۵ (بازار . ۱ محرم) . وزیر بر قایغه بینوب قلعه نك اطرافنی طولاشیر . دشمنك دیشاری هموندن قورقیلور . ۶۰ . وزیر و معیت ضابطانی ناقیه دینیلن عسکری سرپوشنی لابس اولدقلری حانده یکی بر استکشاف بابارلر . ۷ ، قلعه نك بر قاپسی آلدی . ۸ ، کدکدر هنوز کچله جک حالده اولماقله برابر بر هجوم اجرا اولنور ؛ خرستیانلر تسلیم اولورلر . یکی چریلر ترقی ایستلر ؛ چیقاردقلری عصیانده سکبان باشی ایله دیگر بر قاق ضابطلی طاش ایله یارالارلر . ۹ ، اردو کاهده بر چوق اسیر ساتیلیر . ۱۰ ، عسکر المان اسیرلرینی شهردن چیقه جقلری صیره ده در دست ایدرلر ؛ اکثریسی اعدام اولنور ق انجق بر قاجی طولو دیزکین قاچهرق اووه یه چیقارلر . وزیر اعظم چادریخی قالدیرر . اسیر بازاری . اسکی بودینده توف . خسرو بک الی یکی چری ایله بودینده بر اقلدی . ۱۳ ، خداوندکار آوه چیقار . ۱۴ ، سکبان باشی قرال یانوشی مقامنه اقماد ایدر ؛ یاغمور ؛ خلعت توزی . یانوش سکبان باشی به ایکی بیگ و یکی چریلر بیگ آلتون هدیه ایدر . ۱۵ ، خداوندکار توف ایدر ؛ وزیر غرانه کیدر ؛ اوچ بیق مرحله دن صوکره بر بوغازه کیرر . ۱۶ ، نووا سیلو (بلکه نودروف Neudrof ، یاخود نوووسه للو Novoszello) ؛ سمندر بکی اردو کاهه بر قاق اسیر کوندرر ؛ پادشاه ، خرستیانلرک ویانه دن قاچمده اولدقلرینی خبر آلیر . ۱۷ ، قومورن قربنده بر کوپریدن کچیلیر . ۱۸ ، پاراکن قلعه سی . یچی پاشا اسیر کوندرر . ۱۹ ، کیهر (راب Raab) ؛ شهر اوکندن کچیلیر . محمد بک دشمنک کوپری بی یاقسنه مانع اولور . ۲۰ ، خداوندکار کیهر کوپریسی و وزیر اعظم آق صو اوزرینه قوریلان کوپری بی کچر . ۲۱ ، ایسته رغراد (پره سبورغ Presbourg) ؛ مشکلاتی یول ؛ خرستیانلر دائمی اتش ایله اردوی تعجیز ایدرلر . ۲۲ ، اردو اوچ ایرماق و بر چوق بطاقلق کچر ؛ الته نبورغدن (اووار Ovâr) بحارستان منتهای حدودینه واریلیر . اردو المان حدودینه کچوب چوق بیه جک بولور . ۲۳ ، ایسته رغرادک اوته سندن ایکی فرسخ ایبریلر ؛ رسم کچیده . خداوندکار ، الیلری تام اولیمان الای بکلرینه انفعال کوسترر . ۲۴ ، بوروق (بوروک Buruck) . یچی پاشا اوغلی ویانه شهرینه دوغری استکشافه کوندرلدی . المان زرهلی سواریلرله شهر پیشکاهنده پیشدار مصادمه لری ؛ بر قاق خرستیان باشنک اردویه ارسالی . ۲۵ ، بوروق ؛ کوچک ایرماقلر کچیلیر . موهاج سفرندن صوکره بودندن حرکتک یوم دوریسی . ۲۶ ، پادشاه توف ایدر ؛ وزیر ویانه بولنی طونار . ۲۷ ، خداوندکار حرکت ایدوب شهر اوکنه واصل اولور . بتون کیجه یاغمور . ۲۸ ، ویانه محافظلرینک دیشاری همولری ؛ بر چاوش . ایکی بابا باشی . بر قاق یکی چری تلف اولور . ۲۹ ، استراحت ؛ خرستیانلر هجوم ایدرلر سه ده سواری آتلانجه چکیلیرلر . ۳۰ . صفوق ، یاغمور و روزکار . بلوک باشی پروانه بک عسکرله هجومه چیقار .

تشرین اول (صفر) — وزیر اعظم قاسم پاشا ایله بتون اغالری آله رق نزد هایونه کیدر . ۲ ، سمندر بکی محمود بک محصورلرک بر هجومی دفع ایدر ؛ اونزدن اوتوزینی اولدیرر ، اونیه ده اسیر ایدر . ۳ ، خیلی یکی چری خندقده باره لانیر ؛ صو باشی قاسم بک میدان محاربه ده قالیر . ۴ ، محصورلرک شدتلی طوب آتشلری ؛ بر کواله روم ایلی کد خدا سنک مطبخنه دوشر . ۵ (صالی ، ۱ صفر) ، سمندر و بوسنه بکاری دیوارلرک آتنه لغم قومغه مأمور اولور ؛

اناطولی عسکری خندقلری چایلرله طولدرمغه چایشیر . خرسیتیان بکلرینک اک عالی اولان ارشبق (سیمون لیتهراتوس آتینای Simon Litteratus Athinai) خداوندکاره عرض تعظیم ایتمکه کلیر . ۶ ، محصورلرک مجوسی ؛ بش یوز کشتی تلف اولدی که کوستندیل الای بکیده بولرک ایچنده ایدی . ۷ ، لفجیلرک عملیاتی وطوب آتشی دوام ایدر ؛ قراللفک بتون اعیانی قلعهده مجتمع بولندینی خبر آلدی . ۸ ، خیلی فرارینک عثمانلی اردوگاهنه ورودی ؛ پاشا واغالر بفته هجوم اولنور اندیشهسیله بتون کیجه آباق اوزری قالیرلر . ۹ ، ایکی لغمه آتش ویرلدی ؛ ایکی کون فائدهسز هجوم ؛ خصوصیه سمندره بکی طرفندن معندهانه هجوم . ۱۰ ، وزیر اعظم حضور پادشاهییه کیرر ؛ چیقارکن بتون اغالر رفاقتنده بولنورلر . دشمن دیکر ایکی لغم کشف ایدر . ۱۱ ، باشقه بر لغمه آتش ویریلیرسهده آجیلان کدک وسعتلی اولمادیندن یالکز یانیه واولونیه بکلری هجومه چیقارلر . ۱۲ ، ایکی بکی لغم بیوک کدکلر آچار ؛ وزیرک چادرنده روم ایلی بکلرینک مشاورهسی ؛ صفوق ویهجک ققدانی کیتدیکه دها زیاده حس اولنغه باشلادینی جهتله رجعت قرارلشیریلیر ؛ لکن عزیمتدن اول صوک بر غیرت تجربهسنه حاضرلانیلیر . خداوندکار هر بکی چرییه بیک اچقه بخشش وعد ایدر . ۱۳ ، هجوم اعلان اولنور ؛ خداوندکار کدکلری معاینه ایدر . ۱۴ ، لغملره آتش ویریلیر ویکي کدکلر آچیلیر . دیوان ؛ فائدهسز هجوم . استانبوله عودت ایچون امر ویریلیر . ۱۵ ، محصورلر سمندره پاشاسی طرفندن بر هجوم یابارلر . طوبلر ایجه دونانمایه نقل اولنور ؛ ایتنجیلر اردوگاهه بر جوق اسیر کتیرلر ؛ یکی چریلر موعود اولان بخششی آلیرلر . ۱۶ ، ویانهدن عزیمت . دیوان ؛ دست بوس ؛ توزیع احسان و مکافات ؛ محافظلر بر آدم کوندروب اسیرلره ایلدشلمه منسی ایستلر ؛ اسیرلر آزاد ایدیلیر . خرسیتیانلر بو معاملهیه تشکر ضمننده ، شهرده محبوس بولندردقلری اوچ مسلمانی اردوگاهه اعاده ایدرلر . ۱۷ ، اردوبروکه وارر ؛ قار . ۱۸ ، آلتنبورغ قریبنده کی اوچ کوپری کپیلیر ؛ بوکلردن کلیتلیجه بر مقداربله طوبلردن برطاقی بطاقلنده غائب اولشدر . ۱۹ ، طونهدن مرور ایچون مشکلات عظیمه . قار یاغمسی دوام ایدر . ۲۰ ، خداوندکار ایکی کوپری کچر ؛ کیور قریبنده توقف ایدر . ۲۱ ، دیکر ایکی کوپریدن کچمکدینه مشکلاته اوغرانیلیر . وزیر طوبلردن نه قالمش ایسه آلتنبورغده کمی بهتحمیل ایدوب طوب آراهلرینه آتش ویرر . ۲۲ ، اردو زحمتلی برمرحلهدن صوکره کول کنارنده قومورن اوکنه چادرلرینی قورار . ۲۳ ، طونه اوزرنده تانا برطرفده قالیر ؛ نهر اوزونلغجه اردو قوریلور . هیچ بر الای بکی حضور پادشاهیده اثبات وجود ایتدیکندن بوهاالردن دولایی تأدیپ ایچون بولردن اوتوزی امر سلطانی امله توقیف اولنور . ۲۴ ، غران بوودین آرهسنده بر بوغازده اردو قوریلور . ۲۵ قرال یانوش پادشاهی استقباله کلیر ؛ اناطولی عسکری هان کیجه یاریسنه قدر کوپریدن کچمکه اوغراشیر . ۲۶ ، اوناغ هاپون طونهک اوته کی ساحلنه قوریلور . ۲۷ ، خنکار بوودین کوپرینی کچر وینته قارشیسنده اوناغی رکز اولنور ؛ آرقهسنده روم ایلی اردوسی بولنور ؛ هر پیاده ومنتظم سوارییه (بلوکلر) براوقه دقیق وبراوقه آرپه ویریلیر . ۲۸ ، قرال ، سفرك نتیجهسندن دولایی خداوندکاری تبریکه کلیر ؛ بویدندن عزیمت . بالاباده اردو قوریلور . قلاغوز بولنه مامسی اردویه قاریشقلی ویرر ؛ کیمسه چادرینی بولهماز . ونديک دوجنک اوغلی (غرتی) ایکی بیک آلتون احسان آلیر . ۲۹ ، روم ایلی بکلر بکی دمدمار قوماندانلغنی اناطولی بکلر بکنه ترک

ایدر . ۳۰ ، بوکون دخی اردو خیلی اشیا وخصوصیه وزیر اعظمک اشیا سنی غائب ایله .
وزیر اعظم آت اوزرنده بکری طوبلاوب اردوکاهه واصل اولان مجارستان تاجنی کوستر .
یوکلرده کوریلن قاریشقلقدن دولایی مجازات اولتی اوزره الی بیک کشی علوفه دن محروم اولور .
خداوندکار طونه اوزرنده ناشده یرلشیر . غریبی ، پیه پهره نی ، آرشیق (آتینایی) یاوشه
تاج کیدرمک ایچون بودینه کوندریلیر . ۳۱ ، خنکار آقتوی کوی قریبنده برکول کنارنده .
اقامت ایدر . بیوک طوبلر بودیندن آتجق بوراده اردویه واصل اوله بیلمشدر .

تشرین ثانی (ربیع الاول) — ۱ ، سان - جیورجی (Szent-Giörgy) . بر جوق .
آت بظاقلنده برایتلیر : بر جوق ده انسان تلف اولور . خداوندکار چاوش باشی به وچاشنیکیر
باشی به غضب ایده رک زعامتری بش بیک آچیه ایندیرر ؛ بر جوق عسکر آجقلدن اولور .
۲ ، اردو ، یکی چری اغاسی قاسمک قتل اولدینی محله قوریلور . ۳ ، (چهارشنبه ، ربیع الاول) ،
خیزلی کیدیش . ینه یوک حیواناتی ضایع اولور ؛ آرپه نك اوقه سی یوز یتیش آچیه قدر صاتیلیر .
۴ ، اردو باچ قلعه سی قرینه قوریلور . ۵ ، واراده ین ؛ خیزلی کیدیش ؛ حیوانانده تلفات دوام
ایدر ؛ ۶ ، خداوندکار پتروارده ین قریبنده کی کوپریدن کچر . وزیر اعظم عسکره رسم کچید
یادیرر . طونه کچیلیر کن بنه بر جوق اشیا ضایع اولور . ۷ ، توقف ویکی رسم کچید . ۸ ، خداوندکار
پتروارده ینه کیرر . ۹ ، نهر کنارنده واسکی بر کلیسا قریبنده اوتاغ هایون قوریلور . ۱۰ ، بلغراد
وصول ؛ یکی چری اغاسی عزیمته رخست آلیر . ۱۱ ، توقف ؛ قوویلوچ قریبنده موراده .
اوزرینه قورقلده اولان بر کوپرینک اجمال انشا آتسه انتظار اولنور . دیوان ؛ خداوندکار ،
بکریک یوردلرینه عودت رینه مساعده ایدر . ۱۲ ، اسکی حصارلغه کچیلیر ؛ یاغور شدله یاغار ؛
چاوش باشی شجاع اغا . اغالی پایه سنده ابقا اولنور . ۱۳ ، سمندره یه وصول . ۱۴ و ۱۵ ، اردو
بولنه دوام ایدر ؛ پادشاه شهرده قالیر . ۱۶ ، سپوندیجه ؛ کترتلی قار . ۱۷ ، شویلق .
۱۸ ، غارمه توویج . ۱۹ و ۲۰ ، نیش . ۲۱ ، توقف . ۲۲ ، نیشدن عزیمت ؛ بوغازده اردو
قوریلور . ۲۳ ، سوهازور . ۲۴ ، شهر کوی . ۲۵ ، قالوتسه . ۲۶ ، افلاقلر . ۲۷ ، صوفیه .
۲۸ ، اورمانلی . ۲۹ ، اهتان . ۳۰ ، آقینجی .

کانون اول (ربیع الاخر) — ۱ ، دوغانجی . ۲ ، فله . ۳ (جمعه ، ۱ ربیع الاخر) ،
قونیش ؛ یکی چری اغاسی ومیر علم استانبوله واصل اولور لر . ۴ ، سمیزجه . ۵ . یکیزجه ؛
آیاس پاشا استانبولدن پادشاهی استقباله کلیر . ۶ ، یاغور . اردو ادرنه یه واصل اولور .
۷ ، توقف ؛ قاسم پاشا استانبوله واصل اولور . ۸ ، توقف ؛ زلزله . ۹ ، توقف ؛ دفتر دار
اسکندر چلبی طرفندن اقامه اولنان یاسولی وویوده سی محمود صلب اولندی . ۱۰ و ۱۱ ، توقف .
۱۲ ، اردو بابا اسکی به کچر . ۱۳ ، قاریشدیران . ۱۴ ، چلتوکی . ۱۵ ، حرای دره سی .
۱۶ ، خداوندکار استانبوله کیرر .

روز نامه سلیمانی ، بوسفرده عثمانلی اردوسنک حرکاتی حقه ده مراجعت اولنه جق
اگ قیمتلی اثر اولدیغنده شبهه یوقدر . شارل کنک مورخلری شار دیوس ، وده لوس ،
ژوویوس ، مه سانیوس ، سته للا ، سواتر ایله ایستو آنفیدن ماعدا ، ویانه نك برنجی
محاصره سی ایچون شو مؤلفره دخی مراجعت اولنه بیلیر : مکالمه مأموری په سل .

مهمات مأموری بهك دوله ٹوبولدسدورف Beck de Leopoldsdorf ، حرب کاتبی
 Labach ، خدمه مدیری سہراوا Serava ، گورلیچک کاتبی دوله یه L'ecrivain
 de Gœrlitz de Leyhe ، قانون شناس رییشی Ribischi ، مارینی سانوتونک ۴۲ نجی
 جلدندہ ایتالیان روزنامه سنک ایکی محرری . لوائلوددہ سہلہ وکہ بہلدہ
 « اوروپا تاریخ سیا سیسنہ متعلق اوراق » (لامغوو، ۱۷۶۷) ہ مراجعت ایدلمیدر .
 « المانیاتاریخ و حقوقہ متعلق اوراق » نامندہ کی کتابدہ ، (لہ یسیق، ۱۷۱۷) لہ یہ بدخی
 مراجعت . سترن دولاباخک مہلدمان طرفندن نشر اولنان راپورینک عنوانی شودر :
*Wahrhaftige Handlung wie und welchermassen der Türk die stat Ofen
 und Wien beleget, erstlich durch K.M. zu Hungern und Bhemb Kriegs-
 Sekretari, Herrn Beter Stern von Labach kürzlich begriffen und beschrie-
 ben. Nachfolgend durch Niklausen Meldeman Bürger zu Nürnberg mit
 einer Anzeigung was von Tag zu Tag sich zutragen hat, auss. angeben,
 deren so von anfang mit und dabei gewezen sindt, gemert und erlengert*
 1530. *sampt einer contrafactur der Stat Wien* ausgegangen : مراجعت :
*Ain gründlicher und wahrhafter Bericht was sich unter der Belage-
 rung der Stadt Wyen inemlich un 1529 Jar zwischen denen in Wyen
 und Türckken verlauffen begeben und zuge tragen hat von Tag zu Tag
 klærlich angezeigt und verfasst. Des Türckischen Kayzers Herzug, wie
 er von Constantmopel mit aller Rüstung zu Ross und fuss, zu wasser
 und land gen krieichische Væssenburg kummen und fürter Für die kœ-
 niglihen stat Ofen yn Ungarn und Wyen yn Æsterreich gezogen ,
 die beleget und gestürmt mit anghenckter ermanung der grausamen
 Tyranny wyder christliche nation.* بواتر شارل کن ایله سلطان سایمانی کوستر
 وتختہ اوزرینہ معمول بررسی حاویدر .
Ein neues Lied in welchem auss .
*ausgburg, denen so von anfang mit und dabey gewesen die gantz Hand-
 lung der Türken in Ungarn und Æsterreich nemlich die Belagerung
 der Stat Wyen begriffen ist, im Thon: O Gott in Deinem hæchsten Thron*
 دیدا کوسک راپوری : - *De Viennæ Austriæ urbis obsidione a Solymano Tur-*
carum imperatore suscepta , و Reusuer , Syn -
 dromus, ۵۱ ص ۲۱۳ *Türkenbüchlein* ، آلمانجہ Wagner, ده دخی واردر . اص
De rē turcica ad Viennæ Austriæ Henrici Ribi . - مراجعت .
 رییشی یہدہ *schii Jurisconsulti Serenissimi Ferdinandi Hung. Bohem. reg:is et per
 Silesiam quæstoris ærarü, epistola historialis ad clar. virum Henricum*
Stromerum ; لیسیق ۱۵۳۰ ویانہ کتبخانہ سندہ محفوظ اولوب قووا شیشک :
 Les. Script. min. اترندہ ذکر ایلدیکی ال یازیسی یا لکنز ایکی صحیفہ دن عبارتدر ؛ لکن

به سه لك تعريفاتى «برشخص مجهول» ك روزنامه سياه تزويد اولنمشدر (ن ۷۱۴).
 ۲۲، ص ۹۶ — «انسك اوست طرفنده كى اوسترياده مليس تاريخى»، مؤلفى
 فرانسوا كورچ Kurz، لينچ ۱۸۱۱، ج ۱، ص ۹۰؛ مع هذا تركرك شهره كيرمش
 اولدقلىرى كورنمور؛ چونكه ايستيريا وقايعنامه لرى يوقارى مارشده عثمانلىلك
 استيلاسندن هيچ بحث ايتيورلر. ژوليوس سزارك سياست وكليسا تاريخده (ج ۷،
 ص ۳۸، غره چ ۱۷۸۸) ووالواسورك اثرنده (ج ۴، ص ۴۲۷) ووسانبورغ
 Væssembourg محاصره سى و سيگيسموند وه يكزه لبره رگرك له ينيچ صحرالرنده كى
 محاربه سنه دائر اولان افادات، گونش محاصره سى ائناسنده سلطان سايمانك امريابه
 اجرا اولنان آقينه متعلق اولق ضروريدر كه بوده اوچ سنه صوكره وقوعه كمشدر.
 سيگيسموند وه يكزه لبره رگريه ويانه محاصره سنده بولنديغى جهتله ينه اوزمان قارنيول
 امدادينه كوندربان عسكرك باشنده بولنه مازدى. سه يتهن سته ستن قضاسنده بيبراخ
 Biberach كليساسى ديوارى اوزرنده كوربان كتابه ميت دخى بوسه بوى حاويدر.
 چونكه بو آقيني ۱۵۲۹ رينه ۱۵۲۸ سنه سنده كوسترر. (تاريخ، احصائيات، صناعات
 سالنامه لرينه مراجعت، ۱۸۲۷، ۱۸۲۸، ۱۸۲۹)

۲۳، ص ۹۷ — شوالده مجارستان تاجى — مملكت مؤرخلرينك يازدقلىرى
 كجى — زاپوليايه بودين قصر قراليسنده ويرلمش دكلدر؛ سلطان سليمانك بودين
 شهرندن ايكي مرحله اشاغيده كى اردو كاهندن كوندرلمشدر. فه سله رك تيپولتينه
 Tipoltyن اعتماداً ذكر ايلديكى برات، اختراعمدر؛ زيرا ابرويه كيچ Ebrobeckiz
 اورور Urur، اوسرقان Osrecan، Aligido آليژيدو (ابوبكر، عمر، عثمان، على)
 املاى غريبلرندن قطع نظر برعثمانلى پادشاهنك، خصوصيه سلطان سليمان كجى بر
 حكمدارك شو سوزلرى يازمى محالدر: «Si remanerem solus vel uno cum
 saltem Bosormano vocato sive cum duobus, tribus aut ad sum-
 mum quatuor personis, ut saltem cum ictu obliget et teneat te requi-
 rere tibi que ea dicam: Hic adsum ego paratus, quid me velis, præsto
 sum ad omnia!» بوورقه نك صحتنه اينانمق، عثمانلىلك عادات و اخلاقنه قطعاً واقف
 اولمامه نك دليل صحيحدر (تيپولتين، Origine et occasus Transylv. Lugduni
 ۱۶۱۷، ص ۱۷۵). موراجه دوسونك (ج ۳)، زاپوليا طرفندن ده ۱۵۲۶ سنه
 سنده اوتوز بيك دوقه تأديه ايدلمش اولديغنه دائر افاده سى براساسه مستند كورنمز.
 ۲۴، ص ۹۸ — اشبو رقم متنده سهوا قولنمشدر.

یکرمی یدنجی کتاب

۱، ص ۹۹—سپاهی و ترجمان دولت یونس بکک بلغراددن مورخ اوله رق و ندیکه کتیردیکی ظفر نامه مارینی سانوتودن تقلاً زیرده درج اوئور. بونک روجه حجرر اصلی و ندیک خزینه اوراقنده محفوظدر .

Copia della lettera del Signor turco fatta alla signoria nostra, tradotta di (turco, ce mot manque) in volgare.

«SULEYMANSACH FIOLO DE SELIM SACH IMPERADOR
* SEMPER VITORIOSO .

« Suleimansach per gratia di Dio re Grandissimo di Constantinopoli et Imperador dele do terre ferme, de l'Asia et Europa, di Persia et Arabbia, de la Syria, Mecha et Jerusalem et di tutta la region d'Egypto, e di tutta la region littorale Signor et Imperador, alla Illma. et honoranda signoria di Venezia D. domino Andrea Gritti duce la degna e condecete salutation. Sappiano Vissa. Illia. che cund lo ajuto delo omnipotente Iddio se levò la mia grandMaestà cum tutti li exerciti suoi, che andasemo contra el re di Hongaria per incontrarsi con el Re di detto ioco, combatesimo et con lo ajuto di Dio lo superasimo et lo amazasimo et prendesimo tutto el suo paese, poi vene Joanne del paese de Erdel et sentò nel locho del prefatto Re mandando suo Embassador alla porta dela mia molto grande Maestà per causa de lregno et mia molto grande Maestà confirmò detto Joanne. Poi Ferdinando fratello del Ré di Spagna quale era in Boemia e archi duca in Alemagna si levò cum al quante sue zenti et vene sopra il prefato Re Zuane et li tolse Buda sua sedia et la sua corona, de la quale in coronò la sua testa, et li tolse tutto el reame di Hongaria sotto el suo poter, poi havendo inteso mia Maestà le predette cose, subito commandato a Ibraimbassa mio primo vezir degno e valente, che andase una giurnata avanti con tutte le genti de la Romania et aliquanti pedoni et a cavallo schiavi di mia Maestà grande, et mia grande Maestà andava subsequenter drio di lui cum Ayasbassa et Cacimbassa mi Vesiri et con tutta la mia porta et driedo veniva Bechrambeg, beglerbeg de la Anatolia, con tutto lo exercito de la Anatolia, et venuti à Belgrado fesimo far un ponte sopra il fiume de la Sàve, et pasato el detto ponte venisemo in la Serimia (سیرمی، سرم) et tutte le terre, erano in esso loco, se resino, et fattò il ponte passa semo, portade le chiave sue. Venuti poi sul fiume di Drava et da quel loco venisemo nel loco detto Mochaz (موهاج) dove combatesimo con el Re dove detto re Joanne vene a la Porta di mia grande

Maestà, de la qual li concessi il regno di Hongaria et levati deli el ditto Re mando una giurnata avanti cum el suo exercito et alli 29 de la luna de Zachiz (ذی الحجه) che alli do settembre giongesimo a Buda et li etiam gionse tutta la mia armada per el fiume del Danubio et ero inteso, el prefato Ferdinando fugiendo se ne andò in Allemagna, dentro in Buda lascio quatro capitani cum molti fanti in custodia et defension dela città; quelli comminzorno combater cum il mio exercito. La mia molto grande Maestà comando che la dita citta fusse circumsesa cum le mie artillerie del mio exercito et cussi commenzorno a expugnarlo et tre giorni fu oppugnado come incluso et al quarto giorno prendescino la citta de fazi et li homini fugirno et andorno in la fortezza, dove cum li schioppi et artilleria li circumdesimo, et videndo che non potevano scapolar dimandorno misericordia, prendesimo la fortezza a tutto il resto di Hongaria et tutte le sue terre et ho donato el regno di Hongaria al prefato Joanne secondo il costume di mia molto grande Maestà cum tutti i loghi e terre sue, azio el daga carazo (خراج) a la porta de la Maestà mia. Havemo abuto etiam cum lo ajuto di Dio la corona vecchia di Hongaria, et che niuno poteva esser Re senza aver messa in testa dita corona; ma il preposito veramente mio era di non zerchar queste cose, ma di trovar el Re Ferdinando, quale vene ad occupar per forza il regno di Hongaria, e levatossi di ditto loco se ne ando in Allemagna, et mia Maestà molto grande levatossi de li cum tutto il mio exercito ando seguitandolo et per el camino trovo alcune terre Strigonia Camara (قومورن) et Obar (آلته نورغ) et molta altre terre, de li qual alcune se resero alcune forno derelicti dali suoi habitatori che fugirno, quel prefatte tutti terre prendesimo cum tutti li confini della Allemagna et sopra i confini una terra che si chiama Pruckh, et una altra che chiamanno cita rosa (Rothneusiedel), et molto altre terre venero a rendersi alla mia molto grande Maestà, e lavatone de quei lochi alli xxII de la luna di Micharem (محرم), zioe 25 (۲۶) di settembre, venisimo alla citta dela Viena, et cio inteso il prefato Re, si levò e fugendo se ne andò al regno di Bohemia et in la citta nominata Praga, et li si nascose, del quale piu non intendesimo si era morto o vivo, et cuoci per commandamento de la mia molto grande Maesta furono mandate alcune genti a brusar e distrugger tutto il suo paese, et la mia armata etiam audo per el Danubio distruggendo molti lochi, la qual armata et la mia Maestà etiam stette di sotto ditta Viena 22 giorni; voltosi de li mia Maestà molto grande, viene à Buda et el prefato Re Joanne vene et baso la man di mia Maestà, quale commandò che fusse data la antidetta corona nelle man di esso Re. Et di quel loco cum lo ajuto de Dio me inviai verso la

mia sedia di Constantinopoli . Per tanto sia noto a Voss . Illa . che per la bona pace et amicitia intercidde fra nui, mandemo il Nostro Schiavo Jonus interprete della mia porta della mia molto grande Maestà per Ambassador, aziò vi porti le bone nove et congratulazione . Sappiate Vossign. Illustrissima che havemo comesso il presente schiavo nostro, che habbia a dirvi alcune parole et li darete fede a quanto vi dira non altro per hora .

Data a Belgrado , 10 novembre 1529 . »

Orator turco a Venezia per invidiar il doge ad andar » — ص ۱۰۰، ۲

a Constantinopoli per esser delle feste della cironcision di 4 ficli , che si fara questo Zugno . 21 . Jugno venne il Orator del S. richissimo d'oro, era accompagnato di 12 gentiluomini. Il Serenissimo l'usò grate parole e salutasse il Sr. —volesse venir, ma non può caminar essendo troppo vecchio . مارینی سانوتو، ج ۵۳ ، ۱۵۳۰ سنہی . بو مکتوب ۹۳۶

رمضانی (۱۵۳۰ مایس) تاریخیه مورخدر . سنت دوکونی ۱۵ شوالده (۱۲ حزیران) یایلق اوزره قراراشدیرلمشیدی . وزیر طرفندن سفیرک وداع ملاقاتنه قبولی — که بو ملاقاتدن چیقیلیرکن غریقی سفیره دوستلغه دائر تظاهرات عظیمه کوسترمشدر — انجق ۲۱ حزیرانده وقوع بولمشدر؛ دوکون اون بش کون تأخیر ایدلمشیدی . آوستریا خاندان قرالی وایمپراطوریسی خزینہ اوراقک وندیک قسمنده ۱۵۲۸ و ۱۵۳۰ سنه لرنده سربہ نیقو حدودینک تحدیدینه دائر هر سک وبوسنه سنجاق بکلریه موستار وسقاردونا حاکمترینه کوندریلن فرمانلرک اصلی موجوددر؛ بوفرمانلرده مارتولوزلر ، عزبلر ، اقینجیلر ، مورلاقلر طرفندن جمهور اراضیسنده ایقاع ایدیلان خساراتک دخی تحقیق اولنسی مندرج ایدی .

۳، ص ۱۰۱ — جلال زاده ، ق ۱۳۵ . اوروپا لسانلرینه داخل اولان قوتون (cotton پاموق) کله سی عربینک پاموق منسوجی معناسنه اولان قطنی دکل ، پاموق معناسنه اولان قطن کله سندن مأخوذدر . جلال زاده منسوجات متعدده اسملرینی یازار: کما (شام قماشى Damas)، اطلس (Satin)، قطنی ، قطفه و سائرہ .

۴، ص ۱۰۳ — بوسؤال وجوابی نظم ایتمش اولان یحیی بکدن نقلاً جلال زاده ، ق ۱۱۰ . بوفقره نی یالکز صولاق زاده و عالی یازمش و عالی مطبخ عامره کاتبلرندن دوکونده بولنان برشخندن ایشندیکنی افاده ایلشدر . عالی میدانده اهرام کبی بیغیلوب دوکونک اوچنجی کونی اهالی یه براغیلانات یمکلری حقنده دخی تفصیلات ویربور؛

او کوز اتلری صیره سنده بتون طانه لر وار ایمش و بونلرک یانندن بر حیات قارغله ،
 صاقساغانلرایله دیکر صید قوشلری ، کوبکلر ، کدیلر ، تلکیلر ، طاوشانلر ، قوردلر ، چاقاللر
 چیقهرق یمکلره صالدیران آج خلقک اوزرینه سیر جیلرک آلقشلی آلتنده هجوم ایتمشلر .
 Itinerarium Wegraiss. K. König. Mayestet Potschafft — ۱۰۴ ص ۵۰

gen Constautinopel zu dem türkischen Kayser Soleyman
 سنه ، ۳۲ بیوک ورقه ، اوزرنده محل طبع و اشارات سائر مقامنده یالکز ۱۵۳۱
 سنه سی محرردر . بوائز ، ایلچی هو بور دانسکینک سفارتنامه سیله ترجمانی کوریه .
 چیچک Curipedschitz بو سفارته دائر و استانبولدن مورخ و بر رسمی حاوی
 رساله سی قدر نادردر . اثر مذکورک عنوانی شودر : *Ein disputation
 oder Gcsprech zweyer Stallbuben , so mit Küniglicher Majestæt Boths-
 chafft bey dem Türkischen Kayser zu Constantinopel gewesen ; dieweil
 sy allda in ihrer Beherbergung von den Türken verspert , bescheiden , da-
 rinnen alle Gewohnheiten , Breuche , Glaub , Ordnung und Landesart
 der Turkey gemeldet wird , von Herrn Benedikten Curipeschitz von O-
 bernburg obgemelter Bothschaft lateinischen Oratoren , wie er von
 gedachten Stallbuben alda heimlichen gehært , ganz nützlich zu lesen*

۱۰۴ ص ۶ — بو هیئته دائر لامبه رغ طرفندن المانجه و یوریشیچ طرفندن لاینجه
 یازیلان رسمی راپور اوستریا خاندان ایمراطوری و قرالیسی خزینه اورا قنده در ؛
 معلومات مدققانه و مکمله بی حاوی اولمق اعتباریله بو درلو اورا قک برنجی سیدر ؛
 چونکه هو بور دانسکینک راپورنده وقایعک یاریسی اونودلشدر . او زمانه دائر
 اورا قک اک قیمتدارلرندن اولان بو وثیقه ایلچیلرک وزیر اعظم ابراهیم پاشا ایله ایلک
 ملاقاتلری حقیقه شویله سویلیور : « gar aygentlich (ابراهیمه) Den wir ime
 bemerkhen miesen, das wir Beselch hetten in teutscher sprach zu reden
 « und wollten des in latein verdulmetschen lassen .

۱۰۴ ص ۷ — Er (ابراهیم) wiese woll darum, denn der pabst hier
 deshalb brief pey ime gehabt und solch sein notd seinem Herrn dem
 Kayser und im trewlich klage, desgleichen hat Khunig von Frankreich
 solchs gar neulich durch sein potschaft und sonderes Schreiben an-
 hergethan, dagegen im gedachter Khunig von Frankreich seiner Leib-
 harnisch einen geschenkt habe und hat ferners gesagt, wir sollen gl-
 auben, das solch unmenschliche Ding nit guet ende nemen, und das
 sy dy Türckhen solche unmenschliche Ding keineswegs teten. Er (ابراهیم)
 habe den Kenig Ludwig zu Ungarn geschlagen und erlegt, aber des

Kaysers (سلیمان) bevelch und auch sein gemuet sey rechtlich gewest, wann er pey Leben blieben und gefangen wäre worden, so hat ihn der Kayser um kein Gelt geschetzt, sondern als einen Khunig frey ledig lassen und da man sahe, daß seine Khunigin zu ersten Khunigin Maria zu Ofen wäre, da wurde von stund an bestellt, das niemant zur stat sol, sondern alle herhüten oder gezeld ausserhalb der stadt aufschlahen und sy als eine Khunigin in nichts zu beleidigen, sondern hat sy in irem Stuel beleiben wollen lasen, also ist menschlich gelebt, nit wie der spanische Khunig gethan; so und weiters gesagt wie itzt E. M. Ferdinandus den Obordansky geschickt hat; den Janusch Kral zu emorden, solche unmenschliche Ding wert got ungestraft nit lassen, also haben wir zu wissen begehrt was E. M. durch den Obordansky solte dem Janusch leid zu thuen befehlen haben; also hat er uns ferner erzehlt, wie Obordansky gen Ofen zu dem Janusch Kral kommen were mit dem anzeigh und were ime zue guet da, und het geheime sacheu mit ime zu reden, und so ime der Janusch Kral die stat geben und für sich gelassen, da het der Obordansky ime einen Brief von E. M. überantwort und dieweil er den Brief geiesen, hat Obordansky etwas aus dem Ermel geruckt und nit gewinen mögen, also hat das ybel nit woln, das ein kleines Huntl so pey dem Woda gelegen, was der hut anmeldt, da hat Obordansky wieder still gehalten, das hat der Woda gemerkt und wieder zu lesen angefangen und also über den Brief geneigt gesehen und ersehen, das der Obordansky wieder ein messer zucken wolt und das nit so pald heraus gewinnen mögen, in dem ist der Woda aufgesprungen und einen tolch gezuckt und den Obordansky von im gestossen und geflohen, und ihn stehen lassen, der habe alsdann bekannt, das ime E. M. mit gaben bewegt den Janusch Kral also zu erstechen. داخل اولش اولان هو بوردانسکینک عاقبت مؤلمه سی بو حکایه یه بر درجه یه قدر مشابه صحت اولق مزیتنی ویریور.

Demnach sey der Keyser fürter gen Ofen gerückt » — ۱۰۵ ص ۸
und das Land eingenommen und wird gefragt: wo ist nun der Ferdi-
nandus gewest? لامبرغ و یوریشیچک راپوری .

Hat sich also (سلیمان) mit seinem her erhebt und in » — ۱۰۵ ص ۹
sein Khunigreich hungarn zogen, als er aber über die Tra (دراوه) khome-
nen und entlich gedacht er werde E. M. derselben Entbiethen nach
und nachdem E. M. daselbst schreiben alles finden daselbst hinwen-
den dem Kaiser durch den Obordansky von E. M. geschickt, darum

begerte E. M. er solte nit wider Ofen zeihen, so kenne E. M. aber nit abziehen, so sol er wissen, dass E. M. gefast sey in zu schlagen und E. M. habe das Schwert in der rechten Hand, welchen Brief uns der Wascha fürzeigt und ferners gesagt, ist das von Euern Khunig ein vernünftigs Schreiben gewest? aller erst werde mein Keiser entschlossen E. M. zue suechen und zoh also fort für Ofen allda ein Stuel ist, da ein jeder Kunig von Hungarn sitzen soll, da fand er E.M. auch nit, also habe er der Wascha Ofen gestürmt und gewonnen und viel treffliche Geschütz und Zuwbereitung darin gefunden, daselbst habe man den Keiser gesagt E. M. weren zu Wien, dannen sey der Keiser daselbst hingezoh und als er für Pruck komen, welches die Grenz E. M. Lande an Hungarn sey, habe alle Hofnung gehabt E. M. daselbst zu finden, aber der Pflieger daselbst sey im entgegen khommen und die schlüssel zu dem Tor pracht und sich ime ergeben, dem hab er und allen seinem Zuegehörten kein leid tuen lassen und fort auf Wien E. M. zue sueche zogen; wie er für Wien khomen haben vil leut gesagt E.M.weren in Wien aber der pischof von Gran habe im die Warheit gesagt das E. M. gen Lintz oder gar gen Prag geflohen weren. Da nun sein Keiser vernommen, das E. M. von Wien flüchtig weren worden und kein hov heten, da sey sein Keiser unmuetic gewest das E. M. nit gefunden hat, und hat sich niedergesetzt und sein Gses anspront (damit er den Sakhman gemeint) auf alle seiten das man sehe, das der rechte Kaiser da sey mit macht, und da aber der Kaiser da habe gesehen die schøene stat Wien in einem ebenen Lande liegend mit genuegsamem gueten weinperg auch schøenen Gepyrg und ebenen Land umgeben da hat er gesagt, hie gepüert wol einen Keyser zu sitzen, da lass unser Haus bauen, allda wollen wir aller unsrer Freund warten und der Keyser sey auszogen, allein einschlecht wie imer E. M. zu suechen und nit stat und schloesser zu gewinnen, darum er kein gros Geschütz mit ime gefuert so hat er dennocht zue einem Warzeichen, das er da gewest und das E. M. sehen, das er nit so jedes einstecke, habe er die Mauer an Wien durch seine Leut mit hauen und mit Krampen auch mit einem wenigen Pulver einwerfen lassen, wie wir ungezweifelt gesehen heten, dannoch sey der Keyser Kälte und winters halber auch weil er von E. M. oder einigem Kriegsvolkh nichts gehört wieder abzogen, und als er gen Ofen kommen da habe er dem Janusch Kral als seinem Deiner, Ofen und das Landt befolhen und er der Wascha hab im zue Weizen die kunigliche Kron aufgesetzt; wie khunen dem E.M.dasKunigreich hungere begeren, dieweilen seinKeyser zweimal gewaltetlich mit dem sebel erobert hab, warum sey E.M.nit komen darum zu schlahen, und ferners yber sich schauend gesagt: Oh Fer-

dinandus du würdest den Zæhren so deine Leute dy wir von Wien elendighlich wekh gefüert yeber dich das du sy so schentlich verlassen und vergessen habest , nit entrinnen , sy werden trefen und ferners angezait: E. M. schreib sich Kunig zu Huugern und ein erb des Khunigreich Yspania und der kais.M. Bruder Statthaler, wo sey dasselbige Khunigreich hungern, ob noch Einer des Namens were und so E. M. nur des Kaisers als E. M. Bruders Stathalter seyen, wo seyen denn E.M. Khunigreich und lande gegen welchen landen solle -
 « sein Keiser Frid mit E. M. machen? اوستریا خاندان امپراطوری و قرا -

لیسی خزینہ اوراقدہ لامبرغ ویوریشیچک راپوری .

Darauf er gesagt: Nun mein Herr der Kaiser ist » ۱۰۶ص ۱۰

nit wider euren Friden mit E. M. anzunehmen doch dergestalt, das sich E.M. des Khunigreichs Hungern ganz entschlahen nit allein des so sein Keiser erobert, sondern das dazue so E. M. noch innen haben, denn das Khunigreich Hungern sey ainmahl seines Keysers und dass die Rom. kais. Majestat würd aus teutschen Landen in Yspania ziehen, den man künfte sonst einen Friden mit E. M. nit annemen, die weil der Janusch klagte E. M. Brueder zu feindt pey E. M. seyn und «wem sol den das kumt noch nicht kein guet oder rechter Frid seyn.

لامبرغ ویوریشیچک راپوری .

۱۱، ص ۱۰۶ — ابراهیم پاشانک ویانہ محاصرہ سنی ایلیچلردن آلدینی پارہ اوزرینہ

رفع ایتمش اولدیغنه دائر معاصر اوروپا مورخلر نزدیکه اعتبار بولان افسانہ بی، عیناً

Darauf er gesagt , sein » « کفیدر: » sein
 Keiser verkauf nit Lande und bedarf auch eures Geldes nit und zegte uns durch das Fenster Sieben Turm die weren all woll Gelts auch silber und goldes, die hab er noch nie angegriffen; die forigen potschaften hetten ime von E. M. auch hunderttausend Gulden verheissen er solle helfen , das sein Keiser E. M. die Flecken geb; ich hab innen aber gesagt und sage ens solches auch , das wir nit gedenkhen sollen das er von Geltz wegen seines Herrn Nachtheil raten wolle. Er sey in obgemelten seines herrn Schatz zu greifen geweltig, wann er well, er welt lieber seinem Keyser helfen alle Welt unterzuepringen , nit das er land und leut wekhgeben soll. Es sey auch pey innen nit der Gebrauch das man Geld und Miet neme und dem herrn sein Nachtheil rate, oder seinen Schaden verhelte, wie wir .
 «begert , darum schweigt dieser Reden stil. لامبرغ ویوریشیچک راپوری .

Darauf er durch mich Joseph von Lamberg in » ۱۰۶ص ۱۲

teutscherSpach angezeigt und durch unsernTulmetschen lateinisch
«vertulmetschen lassen.

Wir dem Keyser seine Hand küst und nachmah-» — ۱۰۷ص، ۱۳

Is dem Keyser durch mich Joseph von Lamberg in teutscher Sprach
die Werbung zu thuen angefangen und lateinisch durch unsern
«Tulmetschen vertulmetschen lassen.

۱۴ص، ۱۰۹ — عثمانلی مورخلرینک ویردکلری معلوماته ضمیمه اوستریا و ونڈیک
اوراق خزیننه لرنده بولنان اوراق، فرانسزمورخلرینک وحتی فلاسانک برنجی فرانسوانک
دوات عثمانیه به مراجعتی حفته محافظه ایتمکده اولدقلری سکوت یرینه قائمدر :
Nemblich als der Kbnig von Frankreich in des Kaisers
Majestet Fanknus gewest, hat er seinen Keiser (سلیمان) und ime (ابراهیم)
aus der Fanknus sendlich geschrieben, welchen Brief ein pot durch
E. M. Lend in schulen zwischen den sollen pracht habe, in welchem
Brief der Khunig von Frakreich dem Kaiser demuetig klagt seine un-
fel und Beschwerung darin er gewest und in als seinen Herrn und
Brueder gebeten, das er ime in seinen Næten also das einem rechten
Kayser gegen jeden Khunig der in so grossen neten ist woll gezimbt
mit verlassen; es habe auch des Khunigs von Frankreich Mutter
dem Kayser sein halber sendlich und demütlich geschrieben und
gebeten ime zu helfen, darauf sey sein Keyser bewogen worden in
nit zu verlassen und hat also mit im und den Venedigern einverstand
und puntniss gemacht also dass sy eine trefliche Armada auf dem
mer aufgericht damit sy gegen Yspania arbeiten haben wellen, und
der Keiser soll mit einem treflichen Her durch E. M. Lande in Fryaul
und fort auf E. M. land ziehen seyn, deshalb sein Keyser sein her
«nun versamblet und pey einander gehabt.

۱۵ص، ۱۱۱ — قارامسینک تاریخی روسیه حکمداری واسیلی طرفندن کوندریلن

سفر حفته هیچ برشی سولیمور؛ لکن واسیلینک پادشاه یازدینی مکتوبک ترجمه سی

Copia di una lettera mandata dal
Serenissimo Re de Rosia al Potentissimo Signor Turcho. In Principio Dio Nostro Trinita il quale avanti il seculo e prepotente e da poi il seculo non mancherà mai vi il patre e fiolo il spirito santo. Il Grandissimo Sgr. Vasilao per Dio gratia Vero Signor di tutta la Rosia e di altri molti paesi Oriental e di Tramontana Sgr. el Grandissimo Chnes hodie morsi (sic) siommo Graschi, Tieschi, Torzelli, Ungreschi, Premischi, Mulatti, Volgarschi montagne Sasoxove et altri habitatori presi la mia Imperial Corona mando questo tempo a Belgra-

do dui grandi homini del mio paese, a veder la faccia di tua grande Signoria con presenti per la Tua Grandezza, quel con verità ho inteso quelli alli piedi di l'ombra Tua essere inclinati, quel hanno apresentato el segno del bono amor con exponerli quanto la mia Signoria li haveva ordinado con ordine che in tre lune fussino tornati a lo Imperio mio, non havendo altro impedimento demandato de tua Imperial Corona par siano pasato el tempo in el paixe di tua grande Signoria siano smariti per il che la mia lucidissima Corona e fata nobolosa et la faccia nigra con li grandi homini del mio paese. Mandamo al presente coluna alla tua forte Grandezza che tu vogli trovar li miei nomini e far grande provesion o con ferro o con foco nel paese che sono smariti e dove altramente asumisino la faza nostra in vero si chiamarano a tutti li potenti, che stanno e vivono sotto la fede del Impero mio con li vicini potenti nostri anici e Confederati quel tutti mandaremo a far vendetta per ritornar la faza mia bianca et la corona lucida. Bene noto alla Tua excelsa Signoria l'ordine quanto del grande tuo Propheta che dire el Signor: checonque fara morir el Justo, non pasera al jardin de piaceri, per andar ad habitar il cielo si non fara penitentia con el danno li contra lui sia licito ogni offesa. Per ho pregiato l'Altezza del poter tuo, che ha inviato pazi e Capitoli fra noi vogli trovar facendo quanto e ditto di sopra altramente exeguiremo la lege del Propheta non perche sarà la mia grande Signoria quella che rompa la bona paxe, ma el peccato sia sopra l'anima di cui sara causa ne piu altro li anni de la grande Signoria Tua siano longi e felici mentre durera la paxe fra noi. Data nelli giardini Scodui l'anno 1531 del mese di Aprile.

نام شاهانهك صورت تذکیری

A Suliman Soltan Signor di Costantinopoli dello mar bianco e del negro e della Natolia e della Romania e de la Caramania e di quella grande Signoria de Cayro e Sorya e di altre molte terre e paesi Signor fradello e bono amico.

۱۶، ص ۱۱۳ — روزنامه سلیمانیک ۱۳ حزران تاریخته و اوستریا خاندانی اوراقده:

Instruction auf den Edlen und uns lieben getreuen Lienhart Grauen zu Nugarol, unseren Cæmmerer Josephen von Lamberg, unseren Hofmarschalkh, Unsere Ræte und Gesante was sie von unsern Wegen bey dem Türkischen Kaiser handeln sollen. Innsbrugg, 3 nov. 1731. عنوانی اثره

مراجعت . بواژده شو فقره جالب دقتدر: « So aber der Torkh also frey und on einig Mittl oder Geding sich nit einlassen, sondern das Kuniereich Hungarn wie vor gantz und gar haben wollt, sollen im unsere Rete und Oratores auf solches kaine Antwort geben, sondern das Al-

les mit Stillschweigen beantworten . سفیرلر متارکه مدتی اوزون تعیین ایتمکه وحتى دائمی صلح عقدینه قدر برسنهك متارکه عقدینه مأذون ایدیلر؛ مجا. رستانك فردینانده تركندن دولایي تأدیة اولنه جق اچیه كلنجه هدیة سنویه نامیله یكرمی بش بیك دو قه دن یوز بیك دو قه یه قدر تكلیف ایده بیله جكلر ایدی: Und mit diesem Vorbehalt also, das uns Hungarn bleib, möegen unsre vorbenannte Rete solche Pension auf ain jerliche Zalung bewilligen und also dass sie von 25 M. Dukaten, geen auf 30 M. und so solche nit genug sein wirdet, auf 40M. und so er dies auch nit zufrieden sein wirdet zuletzt auf 50M. doch wohl bedechtglich und mit einem Verhaiss darnoch so es mit dem nit genug sein wirdet, auf 60, 70, 80, 90 und zuletzt auf 100 M. und nit wieter. ویانه کتبخانه سنده درت یار اقدن عبارت وزیاده سیله شایان دقت بر مطبوعه واردرکه تاریخ سزا اوله رق شو عنوانی حاویدر: Von Zweiyen Turken newlich gefangen was sie gefragt worden und geant-vortet heben. وایکی تركك سلطان سلیمانك گوشه كوندردیكی عسکر حقتده ایراد اولنان اوتوز بش سؤاله ویردكری جو ابی متضمندر؛ اون بشنجی سؤال نوغورولانك مأموریتته دأثر ایدی: «Wo die potschaf sey?» برنجینك جوابی: «Sie sey beim Turken Sie laben noch vnd und ziehe mit im, wohin er ziehe» sein stets bey dem Ymbri Waschia, sie haben nicht wollen abziehen, haben geforcht geferligkeit vnd ermordung vor des Türkischen vorينه trab, haben drum den Kayser gepeten das er sie bey jm behilt. بواثرده معلومات آتیة کوریلور: «سلطان سلیمان درت یوز پارچه طوب کورتور یوردی؛ پادشاه ایله ابراهیم پاشانك معیتده اون بیك یکی چری بولنه رق بولنرك طقوز بیکنده توفك و بیکنده حربه وار ایدی؛ ال قدر اكمك اون اچیه قدر صائتقده اولوب براچیه بش دینارلك قیمت حقیقیه یی حائر ایدی؛ پادشاهك سنجانغی آلتنده سکز بیك تانار و اوتوز بیك اناطولی عسکری بولنیوردی؛ عسکرک مجموعی ایکی یوز بیك کشیه بانغ و بولنردن یالکز نصفی سلاح استعمالنه قادر ایدی. یكرمی سکزنجی، یعنی «Ob er die Vngarn vast nider lass hacken?» سؤالنه برنجی شو جوابی ویرر: «Er lass die Vngern nit todten noch Mann fahe der Vngern kain;» «Ob sie sich zu Güns vast wehren?» یعنی: «دیه جواب ویرر. اوتوز اوچنجی، یعنی: «Ob sie sich zu Güns vast wehren?» سؤالنه برنجی «sen worden. دیه جواب ویرر. اوتوز دردننجی، یعنی: «Obs Volck zu Ross harnisch für Nain, Aber lang plechhandtschusch fürn sie, vnt uber» سؤالنه برنجی:

Biss jn achtzehn» وایک بجہ «vierhundert Camelhthier fürn pantzer hernach
glid.» جوانی ویرر .

۱۷، ص ۱۱۵ — یوریشیچک فردیناندہ: «Des Türken erschreckliche Belage-
rung der Stadt und Schloss Günss und derselben nach zwälf verlorren
Stürmen abzug durch den tewren Ritter Nikolaus Jurischitz Hauptman.
Dasselbe Rœm. Knug. Majestæt aus Günss wahrhaftiglich zugeschri-
eben 1532» عنوانی راپوری (گہ بہک «تاریخہ متعلق اوراق» اثر ندہ ص ۳۰۵-۳۰۸)
روزنامہ سلیمانی ایلہ تماماً موافقد؛ ۲۸ اگستوس تاریخہ مورخ اولان بوراپورده
«ابراہیم پاشانک گونش اوکنہ وصولنک یکر می ایکنجی کونی» دینلمشدر؛ شو حالده
وزیر اعظم ۷ و پادشاہ ۱۰ اگستوس تاریخندہ واصل اولمشدر . بو قدر واضح
معلوماتن صوکرہ مجارستان مورخ لرینک غیر صحیح تاریخلر کو سترمش اولمیری .
مثلا فسلہ رک (ج ۷) ابراہیمک وصولنی ۳۱ تموزده و سلیمانک ۱ اگستوسده
دیمی اسبابی آکلا شیلہ ماز .

۱۸، ص ۱۱۷ — روزنامہ سلیمانینک ۳۱ تاریخہ . زمانا بزہ الیقین اولان فسلہ رہ .
قدر مجار مورخ لرینک جملہ سی، ایلچیلری گونش محاصرہ سندن اول اعزام ایتمکله
عینی خطادہ بولمشدر؛ فسلہ رک (ج ۷، ص ۴۷۶) ظن ایتدیکی وجہ ایلہ سلیمانک
۲۸ اگستوسده رجعت ایتمش اولدیغی ده یا کلمشدر؛ چونکہ اوکون صوک هجوم و وقوع
بولدی (یوریشیچک راپورینہ مراجعت) ، واردو آنجق ۳۰ تاریخندہ قالدی .
برده سلطان سلیمان، اردوی قورون محاصرہ سی خبری اوزرینہ قالدرمش دکلد؛ زیرا دوریا
بو شهرک اوکنہ آنجق بر آی صوکرہ ، ۲۱ ایلولده واصل اولدی . شو اثرلرہ
مراجعت: «Ant. Doria: Kurzer Inbegriff der merkwürdigen Begeben-
heiten , welche sich zur Zeit Carls V. in der Welt zugetragen haben ;
(گہ بہک تاریخہ متعلق اوراق اثر ندہ ۳۱) . «شارل کن زمانندہ ظهورہ کن
وقایعک خلاصہ سی.» روبرتسون، قورونک دوریا طرفدن ضبطی حقندہ ہیچ برشی یازماز .

۱۹، ص ۱۱۸ — یوریشیچک گونش اوکنده مدافعه قهرمانیسندن صوکرہ قاچ
سنہ یاشادینی بیلنمز . اوکا، قارنیول عمومی قوماندانانی مقامندہ ۱۵۴۴ سنہ سندہ
قونت ژوزف دولامبرغ خلف اولمشدر . اوغلی آدامک ۱۵۳۸ تاریخلی کتابہ سنک
مزارندن یوریشیچک او تاریخلرده وفات ایتدیکنہ دائر اولان استدلال ، مارنہک
روزناقک «سربست گونش شهر قرالیدی محاصرہ سی، ۱۵۳۲ و یانہ ۱۷۸۹، ص ۱»

اژنده — که حجمی کوچک ایسه ده قیمتداردر — صورت کافیه ده ردا اولمشدر.

۲۰، ص ۱۱۸ — گه بلك «تاریخه متعلق اوراق» اژنده زیرده کی عنوان ایله

مندرج تفصیلاته مراجعت: «*Wahrhaftige Beschreibung des anderen Zugs in Oesterreich wider den Türcken gemeiner Christenheit Erbfeinde vergangenen funffzehnhundert zwey und dreyssigsten jahres thetlich beschehen und yetz und allererst in disem 1539 jar in Druck gefertigt mit lustigen Beschreibungen des landts Gelegenheit, Schlachtordnungen, überfallung, angriffes und sigs der unseren auch des Turkischen Kriegshaufens flucht und niderlage, ob künfftig durch die Gnad des Allmæchtigen ein merer ernstlicherer Handlung wider gedachten Erbfeinde fürgenommen, daraus Berichts und Erfahrung zu erlangen.*»

۲۱، ص ۱۱۸ — بوقاسمی ایستوانفی و ژوویوس «قاسونوس Casonus» صورتنده

یازارلر؛ لکن والواسورک، ج ۶، ص ۴۲۹، ادعایتدیکی کبی میخال اوغلی عاٹه سندن ائینجیلر قوماندانی دکلدرد؛ چونکه ویانه محاصره سنده میخال اوغلی عسکر یله سن — ویت St. veit ده بولونیوردی؛ قاسم ایسه طونه انجه دوناماسیله نوسدورف Nussdorf ده ایدی . (لهوانقلوده ، ص ۴۶۰، پهسەلك «ویانه محاصره سی» نه مراجعت).

۲۲، ص ۱۲۰ — ایستوانفی به نظراً قاسمک اون بش بیک ائینجیسندن هیچ

بری قورتلماشدر. پچوی، ق ۵۶، وصولاق زاده، ق ۱۰۹، بوبابده مجارمورخیله متفقدرلر؛ یالکز صولاق زاده، قاسمک — ۱۵۲۹ ده وقوع بوله رق اون ایکی بیک ضایعات ایله رجعتی انتاج ایدن — بوایکنجی آقینی برنجیسیله قاریشدیرر. بعض مورخلرک، قاسمک عسکرندن یالکز نصفی اولان سکزیبک کشینک تلف اولدیغنه دائرروایتلری ده از یاده شایان اعتماد کورینور؛ ذاتابورقمی ژوویوسدن نقلاً والواسور، مه کیزره، ژولیوس سزار دخی المشردر. ژوویوس (قاتوانده، جلد ۲۰، ص ۸۳۲)

دیگر نصفنک فیروز بک قوماندنسیله ایستیریابه کچوب قورتلدیغنی دخی علاوه ایدر.

۲۳، ص ۱۲۱ — عالی، ۲۵نجی حادثه، ق ۲۴۰: «باغ وراغی جنت فردوسدن نشان، حالاکه مساکن و بیوتی قرارگاه اهل میزان». اهل میزان یوم حشرده کی «اهل میزان» معناسنه کلیرسه ده باشقه صورتلرله ده ترجمه اولنه بیلیر؛ چونکه علم میزان شرقلیلرده یالکز منطق علمنه دکل، کیمیابه [؟] دخی علم اولمشدر. «اهل میزان» ارباب اعتدال و احتیاط و یاخود ارباب ثروت [؟] معناسنده کله بیلیر.

۲۴، ص ۱۲۱ — بوسفرک روز نامه سنه نظرآ سلیمان ۱۱ده غره ج Gretz پیشگاهنه

واصل اولدینی و ۱۲ ده یوزه رک [یعنی کوپری قورلمقسزین، آت ایله] مور ایرماغنی
 کچدیکی جهته بوشهرک درت بیک ترک طرفدن ضبطنه دائر زولیوس سه زارک روایتی
 و عالینک « اول شهر کبیر دخی تسخیر اولندی، دیمی شایان اعتماد کلدر، ایستواننی
 دهاز یاده دوغرو اوله رق: « Muram flumen apud Græcium Styricæ urbem tumultuarie transjecit.
 پی ده یوزه رک کچدیکنه دائر افاده سی یا کلشدر؛ چونکه اردونک بونهر دن کچمی ایچون
 درت کوپری قورولمقله اوغرا شلمشدر. اک زیاده غریب اولان، بوناسبتله ابراهیم
 پاشا حقنه شویله براسنادده بوللمش اولمیدر: « Ibraimi consilio, qui illum
 a Christianorum cervicibus sublatum cupiebat. «، ایستواننی، ق ۱۸۴.
 ۲۵، ص ۱۲۳ — زولیوس سه زار، ج ۷، ص ۳۸، ۱۵۲۹ و قایعندن اولمق اوزره
 ذکر ایدرکه سیکسیموند دووویکنزه لبورغ (یعنی وویکنزه لبرگره) ویانه پیشکاهنده
 یولنه رق قاچیانه روپول باکیچ ایله برلکده — رجعت ایدر لرکن — ترکله هجوم ایتشلردر
 (والواسوره مراجعت، ج ۴، ص ۴۳۰)؛ لکن بونک وقوعی ماده ناقابل امکاتدر.
 فسله رده شو افاده سیله: « Und die Tag nach einander diweil die Feind
 abgezogen seynd H. Wakitsch Paul, H. Sigmund Wixelburger und H.
 «Hans Kasianer sampt anderen taglich auf das, Streifen ausgeritten.
 او سهوده بولنور؛ له بیچ اووه لرنده واقع اولان مظفریتک ۱۵۳۲ سنه سنه عاڈ
 بولندیغی شونکده نابتدر که زولیوس سه زارک ذکر ایلدیکی وورو ال یازیسی
 ترکلرک و سه نبورغ Væssenbourg دن مار بوغه Marbourg اولان بیوک هجوملرینی
 اوسنه وقایی صیره سنده کوستر مز.

۲۶، ص ۱۲۳ — اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسی خزیننه اورا قنده بولنان
 یرمکتوب، ابراهیم پاشانک یالکز ایتالیا نجه ده کی اسلوبیله دکل، شو سوزلری حاوی
 اولان مهر یله ده سزاوار دقدر:

« ۴۴ خاتم نبوت جسم که زره تعظیم، بنده ازجان سلیمان شاه ابراهیم »

(ترجمه سی: پیغمبرک مهری محبتیه، شان و شرف آرام و جاتمله سلطان سلیمان
 شاهک بنده سی ابراهیم)

[علاوه مترجم: عبارة منقوله ناموزون و نامربوط و فرانسزجه دن مأخوذ
 ترجمه سی ده بالطبع سهو آلود اولوب

« بمهرخاتم نوریوت، از ره تعظیم، شد از جان بنده سلطان سلیمان شاه ابراهیم »

صورتنده وزن و معنی درست اولورسده بویه اوله جنی بالطبع تأمین اولنه ماز . شو صورتجه بیتک معناسی بو اولور: « خاتم نوریوته قسم ایدرم که ابراهیم، برای تعظیم، سلطان سلیمان شاهک عن صمیم القلب قولی اولمشدر. » بو سطرلری او قویانلردن بیان اولتان خزینه اوراقی زیارت ایدن بولنورسه تصحیحنه همتی موجودر.

ذکر اولتان مکتوبک اصلی شودر : Ibrahim Bassa Dei gratia primo

Visirio Secretario et summo consilliaro dello gloriosissimo magno et invictissimo Imperatore Sultan Sulleyman capo et Ghovernatore de tutto lo Imperio di esso, et de tutti li suoi schiavi et baroni et superior con la grazia del meser domine dio, el mio Invictissimo Zesar me a facto chapetanio Zeneral al tuto suo serzito e ha dado avanti alo paise dello re de Spagna a brusar e ruinar adanda ai nostri zente; e anno preso adrea stodler e ano mena da nuy e a piazu e a pregar purase que misso signoreto desto paise e priegò la signoria nostra, que no me fazi morir e meco facto franco et libero; mael nostro Invictissimo Imperator non e avegnù a questi paise a far mal ai poveri ma e avenuto per cercar lo re de Spagna Charlo apost, perchè esso già tutto 'l mondo e prende i re e duchi e baroni e derichas e vende e pygia i soe denari, e a meso anche la corona, e dize queso impèrator del tutto el mondo et da tre ani in qua e faser ziti pervignir a combater con nostro Invictissimo Imperactor con questa scusa, e seria cogia da li poveri pura se denari e tessori da viena in qua; e dizeva que sel vol vignier a combater con nuy e nostro invictissimo Imperactor con tante serziti quanti mese al camin e a venir per ritrovarlo e non avèmmo trova mai fin apreso a la viena semo sta e femo brusar e ruinar tanti i soi paise e avemo senti quelli in una zità nominata Graza, e semo passate le muntagnie et chatibe strade per adar a trovar llo; anque la none avemo trova, i paisi delli re sono propria come i soe mogliere, et none avèmmo sapuò mai a quel paise sese trova; data in la nostra sedia die XXVI. Settembre MDXXXII.

۲۷، ص ۱۳۴ — سلطان اسپانیا، اسپانیا قرالی (شارل کن) اوزرینه، بشنجی.

سفری روزنامه سی .

نیسان، رمضان — ۲۳ نیسان ۱۰۵۳۲، ۱۹ رمضان، جمعہ، استانبولدن حرکت. اردو حلقه لی بیکاره قونار، ۲۷، چتالجه، ۲۸، قباچی، ۲۹، هدیه لی، ۳۰، قارلی.

میس، شوال — ۱، احمد بک کوی؛ یاغمور، ۲، اردو خادم کوبنده طور میوب علوفه جیلره. قونار؛ برکونده ایکی صرحله، ۳، خاصکوی، ۴، ادرنه؛ اون ایکی کون بوراده قالدی، ۸ (۶)

شوال) با برام؛ توقف. ۹، رعایا کاتب و مفتش لرینک، اوشاقلرینه سمورلی قطیفه چیکن کیدرمش بوچاوشلره خنکارک آتلیخی ویرمه مش اولمردن دولای، تأدیجی. بوحواله پشوا اولانلر آت آرقه سنجه سوروکلنوب ایکیسی صنبل اولمش و ایکیسی الی کسلمکه محکوم اوله رق دردینک باشی قطع و اون بشی دکنک ایله ضرب اولمشدر. ۱۶، وزیر اعظمک عزیمتی. ۱۷، اردو برمرحله دن سوکره چرمن قارشیننده برچایره قونار. ۱۸، بغالا کی طرفدن کچوب اوزون برمرحله دن سوکره حصارلی جوارینه قونار. ۱۹، سازلی دره. ۲۰ ککک یوردی؛ وزیر اعظم، ماشیا اوتاغ هایونه کیدر. ۲۱، خدیجه؛ وزیر اعظمک چادری اوتاغ هایون یانسه قورلدی. ۲۲، درفیل کوبی قربنده چتمور چایری؛ اوزون مرحله ودرت کوپریدن گذار. ۲۳، فله؛ یول، بطاقتلردن دولای مشکلاتلی اولدیعدن خداوندکار صولاقله اوتوز بیک آقچه توزیع ایتدیرر. ۲۴، ۲۵، ۲۶، توقف. ۲۷، وزیر اعظمک چادری طوبلانیر. ۲۸، اردونک حرکتی؛ قوری یه قونار؛ کترتلی یاغمور. ۲۸، قره بیکارلی، کوچک مرحله. ۳۰، آقینجیلر. ۳۱، اردو قابیلی دربنددن چیقهرق اهتان اووسنه قونار؛ پک مشکلاتلی مرحله.

حزیران (ذی القعدة) — ۱، اهتان. ۲، صوفیه. ۳، توقف. ۴، یکی چریلر نیشده طوبلانمق اصریخی آلیرلر؛ دیوان. ۵، وزیر اعظمک حرکتی. ۶ (پنجشنبه، ۱ ذی الحجه) اردو افلاقلر کوینه قونار. ۷، بر بوغاز کچر. ۸، شهر کوبی قارشیننده برقاینق یاقیننده چادر قورار. ۹، خداوندکار کری قائیر؛ روم ایلی بکار بکی یدی سنجاق بکیله حرکت ایدوب بتولنیک کوینه وارر. ۱۰، آزرور. ۱۱، خداوندکار نیش قایلدیجه لری قربنده توقف ایدر. ۱۲، نیش. ۱۳، توقف. دیوان؛ فردیناندک ایلیجسی ال اویمکه قبول اولندی. ۱۴، وزیر اعظمک حرکتی. ۱۵، اردو قیصه بر مرحله ک یولدن سوکره فالونابه وارر. ۱۶، پاپوقوخی. ۱۷، خارمه توفیق. ۱۸، دوبرایه قاینغی؛ اردو ودرن قربنده موراره اوزرینه قوریلان کوپریدن کچر؛ غایت اوزون مرحله. ۱۹، اردو بوغازی کچدکن سوکره چادرلرخی یاشینجه ده قورار؛ اوزون مرحله. ۲۰، خداوندکار کری قائیر؛ وزیر اعظم چادرلرخی آق کلیساده قورار؛ اردو بربری متعاقب درت کوپری کچر. برقاچ خرستیان یوله ایندکلرندن دولای اعدام اولندیلر؛ سورکلی یاغمور. ۲۱، خداوندکار اق کلیسیاه اصل اولور. ۲۲، توقف؛ یاغمور. ۲۳، ایلیا؛ یاغمور. ۲۴، حصارلی؛ کترتلی یاغمور. ۲۵، بلغراد؛ یاغیش دوام ایدور. ۲۶، اردوی کوپریدن کچیرمک ایچون توقف اولور. ۲۷، خداوندکار صاوته ک اوته طرفنه کچوب سرم اووسنه وارر. وزیر اعظم روم ایلی عسکرله استقباله چیقار؛ شدتلی روزکار ویاغمور. ۲۸، توقف؛ اناطولی عسکری صاوه کوپرینسی کچوب سرمه کیرلر؛ ۲۹، ۳۰، توقف؛ یاغمور.

تموز (ذی الحجه) — ۱، توقف. ۲، چالديران محاربه سنده وفات ایدن فارلی ایلی بکی سنان بکک ایکی اوغللری و بر سیاهی، یول اثاسنده یکی چریلرک برقاچ قیونخی چالقدرلی ایچون باشلری کسلدی؛ مزارغه صاپلانمش باشلری اردوده کزدیرلدی؛ ینه بوجنایتله مهم قرق برخرستیان او صورتله جزا کوردیلر. ۳، دیوان؛ روم ایلی و اناطولی بکارلی ال اویمکه قبول اولندیلر. ۴، توقف. ۵، دیوان. فرانسز ایلیجسی، لهستان قرانک ایلیجسی، فردیناندک سفیرلی — کچن سفرده «قرال یاتوشک قبولنده اجرا اولنان مراسم ایله — ال اویمکه نائل اولدیلر. اردونک بتون مهترخانه طاقی بومناسبتله دیوان چادرینک اوکنده طوبلانمش ایدی. ۶ (جمعه ایرتسی، ۱ ذی الحجه)

فرانسز ایلیچیسنک وداع ملاقاتی مناسبته دیوان. ۷، توقف. ۸، اردو، سنوها (آشانیه) (Aschania) کوی قریبه قونار؛ کترتی یاغمور. ۹، اردو بکوردن (شاباج Sabacz) قریبده قره قوچ کویبه قونار؛ ۱۰، شاباج؛ وزیر اعظم بر کونده ایکی مرحله آلیر. ۱۱، اردو یاریق (یاراق Yarak) قلعه سی قریبه واصل اولور. ۱۲، توقف. ۱۳، متروغ طرفندن کچیله رک بورادونوفدیایه قونیلور. ۱۴، اردو، مورویه ک قلعه سی اوکنه واروب ایلاچ (Illats) کویبه قونار؛ پاشا، وولقوار (ووقوار Vukovar) قریبده کوپری بی کچر. ۱۵، خنکار کوپری بی کچر. ۱۶، بورحوه (بوروو Borovo). ۱۷، اوسک (ششک، Ecssek)، پیره رهنی وزیر اعظمک الی اوپمکه قبول اولنور. ۱۸، توقف. ۱۹، خداوند کارگری قالیبر، وزیر اعظم اوسک کوپری سی کچر؛ بر قاج ایرماق اوزرینه اون ایکی کوپری دهاقوریلور؛ دسپوتک اوغلی وزیر اعظمک الی اوپمکه قبول اولندی. ۲۰، توقف. خداوند کار اوسک کوپری سی کچر؛ روم ایلی بکری وزیر اعظم پادشاهک دخولی ایچون حاضرلق کورمک اوزره معیتلری خلقتی وعلوفه جیلری شهره کوندرلر؛ ۲۱، سزرنه کویبه واریلیر؛ ارشاق (ش کهرچک Egerszeg)، شقلوش (شقلوش Siclos)، سر چیانوش (سهرچهم یانوش Szerecsen Yanós) قلعه لرینک ضبیطی؛ پیره رهنی حبس اولندی. ۲۲، اردو قاپولینا قلعه سی اوکنه وارر؛ اهالینک بتون ماللری غنیمت اوللق اوزره عسکره ویریله چکی اعلان اولنور؛ قلعه آلتدی. ۲۳، بطاقتی ایچنده کی قلعه ضبیط اولندی. ۲۴، بر یکی چری بی اولدرمش اولدق لری ایچون ایکی تانار آصیلدی. ۲۵، بابوفجه (بابوچا Baboča)؛ یکی چریلر یاغمورلی بر هواده آلقش طوپلری آتهرق حرکت ایدرلر. ۲۶، بیلووار (بله وار Belevàr)؛ قلعه ضبیط اولندی؛ بر قاج خندقدن کچیلیر. ۲۷، اردو چیچووا (چیچو Csicsó) کوی قریبه قونار؛ بونوش قلعه سی آلتدی؛ بر کوپری دن و بر خندقدن کچمک ایچون مشکلات عظیمه. ۲۸، سافاده؛ قلعه بلا شرط تسلیم اولور؛ خداوند کار اون یکی چری بی صولاق یابار. ۲۹، سالوایس (سالانهری Szala) اسمنده بر صودن کچیلیر. بطاقتلر آره سندن مشکلاتلی یورویس. ۳۰، بر قلعه نک ضبیطی. ۳۱، اردو سنت میخالی کویبه وارر.

اغستوس (محرم) — ۱، اردو قاپور و ناته قونار؛ بو قلعه نک و بیله شیر (بلکه سالابه Szalabér) و نیشار وار (بلکه توشکه وار Túskevar) قلعه لرینک ضبیطی. ۲، سالو اوزرینه کوپری قورمق ایچون توقف. ۳ (جمعه ایرته سی، ۱ محرم ۹۳۹)، اردو قام کوی قریبندن کچرک قوماندوار (کهرمند Kormend) قلعه سی اوکنه چادر قورار. ۴، روم قلعه سنک ضبیطی. ۵، توقف؛ اردو راب کنار لرینه وارر. پادشاه نهره کوپری آتدیرر. ۶، اکر-وار (ایکهر وار Ikerwar) و مه ستهر (مه ستهری Mesteri) نامنده ایکی قلعه نک ضبیطی. ۷، قرال یان ممالکندن هیدوه کده طوریلور؛ راب اوزرینه قوریلان کوپری دن کچیلیر. ۸، توپانقو کوی (تاپلانفا TaPlanfa). خنکار راب اوزرنده کی کوپری دن کچر؛ اردو دده بیه جکک زیاده بهالینی. ۹، کنج کویبه (کنج Genes) واریلیر. سلطان سلیمان کوسک (کوسه ک یاخود کونش) موقعنک محاصره سنی اصرایدر. ۱۰، اردو خیمه لرینی کونش پدشکاهنه قورار؛ شدتلی یاغمور. ۱۱، — ۱۶، یاغمور، توقف. ۱۷، ۱۸، یاغمور دوام ایدر. ۱۹، قلعه نک دیوارلری الته قونیلان لغملری خرس تیانلر قالدیر دیرلر. ۲۰، توقف؛

چوق طولو یاغار . ۲۱ ، یکی لغملر آتیلیر ؛ بر بارمق یر قازانمق بحال ؛ مخوف طوب آتشی ، بر قاج نفرک اعدامی . ۲۲ ، خندقلری طولدرمق ایچون امرور بیلیر ، دیوارلرک اوزرندن آتیلان بر مکتوب ایله محافظلرک تسلیم اولمق ایستد کلری بیان اولنور ، لکن مکتوبی کری آلیرلر . ۲۳ ، ایکی لغمک آتلسی کنیش برکدک آچار ، غوغا باشلار ، شدتلی محاربه اولورسه ده قلعه نك ضبطنه منجر اولماز . ۲۴ ، و ۲۵ ، دائمی یاغفور . ۲۶ ، توقف ، اناتولی عسکری اودون طولیامنه مأمور اولدی . ۲۷ ، توقف ، اودونلر اوصورتله استیفا ایدلدی که قلعه نك دیواری ارتفاعنه مساوی بر سطح تشکیل ایتدی . ۲۸ ، توقف ؛ صاحبلین نیقول (بوریشیچ) صلح طلبی ایچون مکاله مأمورلری کوندرر ؛ مقدا فریدناندک ایلیجسی صفتیله استانبوله کنیش اولدینی ایچون طلبی اسعاف اولندی ؛ نیقولا . وزیر اعظمک چادرینه کیده ررک قلعه نك تسلیمی عرض ایدر ؛ پاشا دیوانی طولیپلار ؛ حضار ال اویمکه قبول اولنور . ۲۹ ، زیاده یاغفور ؛ وزیر اعظم متفرقه جعفر بی قلعه نك تسلیمی مزده سیله کوندرر ؛ خنکار جعفر بکه بر قافتان وبش یوز التون ویرر ، وارپه لقی نامیله اون بیک ایچه ترقی احسان ایدر . ۳۰ ، دائمی یاغفور ؛ پاشالر پادشاهک الی اویمکه قبول ایدلدیلر ؛ قلعه نك تسلیمندن طولایی خدانو دکاری تبریک ایتدیلر . ۳۱ ، سوپرون (اوده نبورغ (Edenbourg) قلعه سی ینه آلدی ؛ اوچ کیسه ایچه واقفان توزیمی . فریدناندک ایلیچیلرینه رخصت ویرلدی . ایلول (صفر) — ۱ ، استراحت ؛ ۲ (بازار ابرته سی ، ۱ صفر) قبوله کوی (قبوله سدورف kobelesdorf) ؛ بر ایرماقدن مشکلات ایله کنار ؛ قیصه مرحله . ۳ ، چلچلو (چاسافالو Csasafalou) قارشینه قونیلور ، بوقلعه ایلك اخطارده تسلیم اولور . اردو متعدد بطاقتلردن کچر . ۴ ، اووهل (کوکهل Kogel) کویته قونار ؛ یوکسک برطاغک ذروه - سنده ، المانلرک امتین قلعه سی اولقله معروف بر کوزل قلعه کورینور . ۵ ، اووهل بوغازی کچیلیر ؛ غایت صعوبت بر یولدن دهانه (ده خانسکیرهن Dechanskirchen) واریلیر . ۶ ، او بوغازک ایچنده و پوتاندروکک (پوتاندورف Pottendorf) بریسنه قونیلیر . ۷ ، بوقلعه ایله ده آز مهم اولیان کیرشبرغ (Kirchberg) قلعه سنک تسخیری . یول مشکلاتی دونکنندن ده آز زیاده . ۸ ، رایتار (ره بته نو Reitenau) اوکنه قونیلور ؛ ۹ ، مارهوفن (مه به هوفن Meyerhofen) اوکنده ، فاکستریچ (فه یستریچ Feistritz) منبئی اوکنه قونیلور ؛ خرسیتیانلر یاقینده بر قلعه دن هجوم ایدرلر . طاغ بویجه مشکلاتلی کیدیش . ۱۰ ، قالایش کوی (غله یسدورف Gleisdorf) ، بوکون بولده بر کایسا یاقلدی ، و برچوق اسیر الندی . پشدارلر شدتلی بر محاربه یه کیریشوب غالب اولدیلر ؛ درت یوز خرسیتیان قلیجدن کچدی ؛ برچوغی ده باشلریله برابر اسیر ایدلدی . ۱۱ ، غراجاس (غره ج Grätz) اوکنده طولردی که اسپانیا قرانک تخت حکمنده بیوک شهردر . تانار خانی عسکریله مور نهری کنارینه قدر کیدر ؛ بتون اردو جوار اورمانلردن خارجه چیقار . ۱۲ ، سواری ارکنندن حرکت ایدوب او زمانه قدر کوپریسز کچیله مه مش اولان مور تهرندن بعونه تعالی امرور ایدرلر ؛ لکن بر قاج آدم و برچوق اشیا ضایع اولدی . ۱۳ ، اشقلوس (شقوق Seckau) اووه سنده اردو قوریلور . لایبنیچ (له بنیچ Leibnitz) قصبه سی کوریلور ؛ اردو بورادن برچوق اسیر آلیر ؛ دقیق و حیوبات غایت اوجوزدر . ۱۴ ، پیچان (ویجه ین Witschein) قلعه سنک تسخیری ، مشکلاتلی کیدیش . ۱۵ ، هپ طاغینیق بر حالده کی اردویی طولیامق ایچون توقف ؛ او قدر کشف دومان که بر برینی کورمک قابل دکل . ۱۶ ، دراوه کنارینه ، مور بروق (ماربورغ Marbourg) اوکنه قونیلور . اردو بوکون یدی سکر بطاقتلر کچر . لبوخ (له مباح Lembach)

ایشلیجا (شله نیچ Schleiniz)، رادوسهك (رادنيك Radnik) قلعه لرنيك تسخیری؛ دراوه اوزرینه کوپری قورمغه باشلانیر. ۱۷، کوپری انشا آتنده تأخر. ۱۸، ۱۹، کوپرینيك انشا آتی ختام بولامسندن دولایی توقف. ۲۰، پاشا صباحلین وخنکار اقسامه دوغری کوپریدن کچر؛ اوج فرقه بردن کوپری باشنه کلدیکنندن قاریشلق وقوع بولور. وزیر اعظم ددیگر پاشالر کوپری اوزرنده بولنورلر؛ وزیر اعظم عسکری اوکندن کچیرمک ایچون بتون کون آت اوزرنده قالدیفندن پادشاه مکلف دونامش برآت ایله ایچه احسان ایتدی؛ اردو کوپری بی برکون وبرکیجه ده کجیدی. ۲۱، اوکله وقتی، ترک اولنان ساحلده هیچ کیمسه قانامش ایدی؛ اقسامه دوغری کوپری یاقیلوب په توقرنده اووه یه چادر قورولدی؛ صوبولئیور. ۲۲، په توده توقف؛ قیصه مرحله. ۲۳، دراوه کنارنده یوچا (وینیچ Vinicz)؛ یول غایت محاطره لی بر بوغاز ایله کسلمشدر؛ برچوق بوک ضایع اولدی؛ کوچک ویبویک طوبلرک آرابه لرلی بک چوق زحمتله. وانجیق ابرته سی کونک نهایتنه دوغری اتام سرواریده بیلدیله. ۲۴، استراحت. ۲۵، ایکی بطاقلق کچلک کدن سوکره واراسدین. ۲۶، لوغوویچ؛ وزیر اعظم دمدره قومانده ایتمک ایچون پادشاهدن آیریلیر، برچوق بطاقلق کچیلیر. ۲۷، خار بوتی (هربارتیا Herbartia)؛ پادشاه پوزه غابولیه دوغری بجه اوسکه کیدر. ۲۸، چرچوق (چهرنک Czernek) قلعه سی. ۲۹، دوپوواج (دوبوشاچ Duboschatz)، بوراسی یغما اولندی. ۳۰، ساجیسنه (ساتنیجا Satniza) ایلك اخطارده تسلیم اولور.

تشرین اول (ربیع الاول) — ۱ (صالی، ۱ ربیع الاول) پودغراد. ۲، وه لبقا. ۳، برتورهك. ۴، طرنووه کوبی، شائوونیا (شایقوویجا Schaikowiza). ۵، پوزه غاقله سنک اطاعتی. ۶، پوزه غا سحر اسنده اکیدنجا کوبی. ۷، چاغلین بازاری کوبی؛ پوچاییق (قوباج Cobascir) قلعه سی قصبه سی یاقیلیر. ۸، دسپوتک اوغلنه عاندغوربانی قلعه سی؛ بوقله اطاعت ایدر. فنا برکوپریدن کینار؛ شمدی اراضی پادشاهیده بولنلدی ایچون اسیر التماسی اردوبه امر اولندی. ۹، اردو بوزوت کنارلرینه قونار؛ آلتاح قلعه سی؛ قرال فریدنانده عاند بانقووا قلعه سنک اطاعتی. ۱۰، پورادونوفیچ؛ اوزون مرحله. ۱۱، جردوچا. ۱۲، اردوسرمه کچوب بلغراد قارشیسنه قونار؛ وزیر اعظم پادشاهک استقباله چیقار؛ ذات شاهانه کوپری بی کچوب بلغراد طرفنه اوتاق قوردیرر. ۱۳، توقف و رسم کچید. ۱۴، توقف؛ دیوان؛ پاشالر، دفتر دارلر نشانچیلر، اناطولی بکلر بکی خلعت کیدیلر؛ ال اوپه راسمه سی. ۱۵، توقف. ۱۶، وزیر اعظم بایراقلرینی آچهرق و موزیقه سی اوکنده، بکلر و اغالر آرقه سننده اولهرق کوپری بی کچوب سرعسکر سنجاغنی خداوندکاره تسلیم ایدر. ۱۷، وزیر اعظم اردودن آیریلیر. ۱۸، حصارلق؛ نجه قلعه سی قوماندانی قلعه اناختارلرینی کوندرر. ۱۹، پادشاه سمندریه کیدر. ۲۰ دن ۲۵ قدر یاغور، توقف. ۲۶، بولانا. ۲۷، سیودویج. ۲۸، چوبالایج. ۲۹، چشمه نامه یله معروف قوواجوچینا کوبی. ۳۰، نیش قابلیجه لرلی. ۳۱، پنجشنبه (۱ ربیع الاخر) توقف.

تشرین ثانی (ربیع الاخر) — ۱، شهرکوی قارشیسنه قونیلور. ۲، افانلر کوبی. ۳، صوفیه. ۴، توقف؛ قاریاغار. ۵، اورمانلق کوبی. یکی چری اغاسی و میرعل بوکون استانبوله وارلر. ۶، اهتان کوبی. ۷، تاتار بازارجنی. ۸، فلبه؛ دیوان. ۹، قونیش. ۱۰، سمیزجه. ۱۱، یکیکجه لی کوبی. ۱۲، ادرنه؛ شهر دونادلدی. ۱۳، توقف. سابق وزیر اعظم پیری محمد پاشا بوکون وفات ایلدی. ۱۴ دن ۱۶ یه قدر توقف. ۱۷، بابا اسکی. ۱۸، ارکنه کوپری سی قیرنده اولوانلی

کوبی. ۱۹، سلوری. ۲۰، حلقه‌لی بیکار. ۲۱، پادشاه استانبول سراینه کیرر. شهرده وایوب، غلظه، اسکدار قصبه لرنده بش کون شنکک ودونانما. بازار لر کیجه آجلدی، پادشاه، تبدیل قیافت کزدی. ۲۶ تشرین ثانی، شنککک صوک کونی.

مارینی سانوتوده، ج ۵۷، گونش سفرینک ایتالیا نجه بر روزنامه سی دهاواردرکه

تاریخ لرحه روزنامه سلیمانی ایله توافق ایدر. اوندن گونشه متعلق برفقره: «*Quel 27 de la luna quelli di dentro cominciarono a dimandar la pace spontaneamente, e accordo sopra la fede di Mahometo e sopra li patti di Mustafa e secondo il consulto si accettò lo loro rendersi a patto, dove di dentro lo Sigr. loro con lo minor fiolo di Curtovich usando di fora basarono la graziosa man del Bassa inchinando la testa loro fin alla terra, e di poi pi quel loco levandosi lo esercito per giorni 16 tuttavia caminando e scorrendo inverso la banda di Vienna. Dove avrete di questa città si pervenne alla nevicosa montagna Wesil (Wechsel) cioè e rossa. (هارتبرغ Hartberg بوراده شبه سز روتبرغ Rothberg یرینه استعمال اولمشدر.)* montagna la pace e per mezzo all'incontro a Vienna e quella a man destra alli isparmi montagni dello interno della Alemagna, arivando quelli di Cavalieri nei mili grasignandossi al montarlo impossibil era, ma la gratia divina; che alli soi fedeli servi non manca mai da quello loco mollissimo arostarono delle nostre Insuli Gambelli carichati, e cadauno delli Gambelli ponendoli in mane le zappe grande per far la Strada coli Gambelli ritirandosi a passo a passo cominciarono a montar la detta montagna, cosi lo esercito smontando e cavalchando le predette aspere montagne ascendendo pasarono e arrivarono allo interno; e paese di Spagna(?) e quelli quartando e brusando e distruggendo e tutto mettendoli a gran ruina e senza ponti tre grandissimi fiumi passarono. Da poi passato il 16 della lna di safer si pervenne incontro al fiume di Drava, dove era una gran città (Marbourg) et in el meso di quella era il ponte dove si passava lo detto fiume, ma non facendo stima di tal ponte di novo un ponte fu fabricato e cosi parte de lo esercitò passò per il detto ponte, e parte passo al Gurge di Sotto della città dove era il passo e la giurni dui cola notte tutto lo esercito si trasferi e passo il fiume, edì poi caminando in campo doi giurni si arrivò in una aspra e folta selva.

۲۷، ص ۱۲۴ — (مکرر) پادشاهک ۱۲ تشرین اول ۱۵۳۲ تاریخلی برمکتوبنک صور.

تیدر (مارینی سانوتو تاریخنده مندرج پیه ترو زه نک. ۱ کانون اول تاریخلی راپورینه مراجعت):

Pervenissimo fin ' ad una gran città nominata Gradjas che fu ab antiquo sedia e domicilio del detto Maledetto, dove avendo cognosciuto che il Maledetto spaventato del impeto del nostro gran esercito e le-

vatori al suo-regno per salvarsi la vit ase ne partito lassadoli adversarii suoi infideli, che seguitano la via del diavolo et spento del tutto l'errore dei Infideliloro e voltati dal detto loco la potentissima Maestamia con felice e gloriosa vittoria havendo expugnato delli Castelli pertinenti a quelli dette stabili Infideli li Castelli nominati Carbona (Harbart), el Rachiz(Rascina)Posega e fatto mi compote del desiderio suo e gionto con tutto il suo al mar simigliante esercito alla città di Belgrado adi 12 della luna di rebioul-ewwel 937 cosi fu di 12 ottobre 1552.

۲۸ص ۱۲۴ — پیه ردولوجیا اوپالینسکی برنجی سیگیسموند طرفندن الی دفعه ایلیچی کوندرلشدر: ۱، زاپولیا ایله مصالحه ایقاع ایچون فردیناند ؛ ۲، مسائل دینی نی و ترکیه ایله مناسباتی عرض ایتک اوزره جرمانیا مجلس عمومیسنه ؛ ۳، اتخابنی تبریک ایچون پاییه ؛ ۴، فیزی الیزابتی سیگیسموندک اوغلنه ویرمننی تکلیف ایچون فردیناند ؛ ۵، تونسه دوغری کیده چکی ائنده قرال نامنه عرض تبریکات ایچون شارل کنه ؛ ۶، سلطان سلیمان، پادشاه ایله سیگیسموند آرسنده تعاطی اولنان مکتوبلر پرنس آدام چارتو-ریسکینک پولوای شهرنده کی کتبخانه سنده در. ۹۴۰ (۱۵۳۳) تاریخیه سلیمان طرفندن تصدیق اولنان عهدنامه نك ترجمه سی اوستریا خاندانی خزینه اوراقنده « محررات ترکیه » قسمنده موجود در . اوراده سلیمان طرفندن ونیدک ایلیچیبی پیه تروزنه ویریلن اعتمادنامه جوابی ده کوریلور . پولوای شهری کتبخانه سنه مودوع مکاتب و سائر وثائق شونلدر: ۱، ۹۳۲، محرمی (تشرین اول ۱۵۲۵) تاریخیه مورخ و لهستانه اوچ سنه لک متارکه اعطاسنی متضمن عهدنامه که بیهج قلعه سی محافظی ستانیسلاس معرفتیه کتیرلشدر ، ۲، پادشاهک محرم ۹۳۹ (اغستوس ۱۵۳۲) تاریخیه سیگیسموندک بر تخریراتنه جوابی که گونش اوکنده یازلمش و اوپالینسکی طرفندن کتیرلشدر . بویکی مکتوب یکیدن بیان مخالفتی و حال سکونده طور مق اوزره تاتار خانه امری متضمندر . ۱۶۲۱ سنه سنده اوچنجی سیگیسموندک ایلیچیبی پرنس زباراوسکی ایله برلکده استانبوله کلش لهستانی رشاعر طرفندن نشر اولنان بر مکتوبده سلطان سلیمان اسناد اولنور . اقدیسنه ویرلمک اوزره پادشاهک اوپالینسکی یه تودیع ایلیچی روایت اولنان بو مکتوب موسقوه جریده تاریخیه و جغرافیه واحصایه سنک ۱۸۲۵ نیشان نسخه سنه ، ص ۲۸، درج و اورادن علوم تاریخیه مجموعه سنک ۱۸۲۶ سنه سی ۶۰۲ نجی نومروسنه نقل اولمشدر . بونده « یاقینده یتش یاشنی اکیال ایده جکم ؛ قریباً بر اقلیم مسعودده برابر بولنه جغز ، پادشاهلر پادشاهنک بن صاغنده و سن صولنده [آخرتده ؛ نزد الهیده] ،

غالب و مظفر اوله رقی، اوتورمش اولدیغمز حالده بودنیاده بزی بر بریمزه ربطایدن احتیاسات محبتکارانه دن مسرتله بحث ایدیه جکزه. سفیرک اوپالینسکی همشیره کزوجه می سعادت و شرفک نه درجه سنده کورمش اولدیغنی سکا سویله جکدر. سفیری ذات حشمتلرینه تودیع ایدرم. اللهه امانت اولیکز! «دینلمشدر. انحق شو بر قاچ سطرک مندرجاتی یالکزه حقیقته غیرمشابه سوزلرله یالاندن عبارتدر: زیراسلیان ۱۵۳۲ سنه سنده یتمش دکل، اوتوز ایکی یاشنده ایدی؛ بوندن ماعدا مسلمانلرک انک قویسی اولان او یوله بر پادشاه، نزد الهیده، غیر مؤمن بر حکمدار ایله بر لکده بولنه ماز؛ پادشاهک — بوراده سیگیسموندک همشیره سی اولمق اوزره کورینن — روکزه لان Roxelane ایله ازدواجدن دولایی قرال ایله حاصل اولدیغنی زعم اولنان مصاهرتی ده بر خطای دیکر در. بو خطا ایسه زباراوسکینک سفارتی حقد، تواردووسکی Twardowski (ساموئل دوسقرزینا *Przewazina Legacya I, O, X, Krzysztofa*) طرفندن (S. de Skrzypna Ibarawskiego etc. etc.) od N. Zygmunta III. Kröla polskiego i Szwedski-ego do Soltano Cesarzo Tureckiego Mustafy u roku 1621, etc. عنوانیله ۱۶۲۱ ده قالیش و ۱۷۰۶ ده ویلنا و ۱۶۳۹ ده قراوقویو ده بیوک حجده نشر اولنان ضبطنا. مه دن نبعان ایتمشدر. بو مؤلفک نقل ایتدیکی احوالک جمله سی فقره مباحوث عنهارجه سنده آرشایان اعتماددر؛ مثلاً اوزمان زباراوسکی ایله استانبولده بولنان ایاجیلر میاننده قونت تورنی Thurn (بوهمیا عاصیسی) ایمر اطورک آدمی و حتی مشهور پاپاس ژانک ایاجیسی اولمق اوزره کوسترر. و ندیک ایله ایمر اطورلق سفیرلرینک راپورلرنده روکزه لان Ia Rossa (روس) اسمندن باشقه بر صورتله یاد اولنماش ایسه ده بو کله ایله کوچک روسیه دن (شمیدیکی غالیجیه) و یا خود جنوبی لیتوانیه دن (اوقرانیه، وولینیه، پادولیه) اولدیغنی بیان ایتک ایستمش اولملری محتملدر؛ اگر بویه ایسه روکزه لانک غالیجیه ده لیا اوزرنده کائن و بره زان زانی دائره سنه عاڈر و باتین نامنده بر کوچک کویدن فقیر پاپاسک قیزی اولمسی ممکندر. قونت ایستانیسلاس رزه ووسکینک فکری ده بودر. واغنه رک «ترکلر حقدنه کوچک کتاب» Wagner, Türkenbüchlein اثرنده اوقونیورکه روکزه لان عن اصل ایتالیان اولوب قاستهل قوله جیو طرفندن قاچیرلشدر. فقط اولرک والیخک «ترکلرک دخی» (Ulrich Wallich, de *Religione tureica*) نامنده کی اثر دن مأخوذ (ص ۳۱۹) و اوریاهه ژان فرانسوانه کرکک Neger سالنامه لرندن منقول اولان بو افسانه یی روکزه لانک اول وقت سلطان سلیمانک منظور التفاتی اولمسی و شهزاده سلیمی ۱۵۲۴ سنه.

سندہ طوغورمش بولنسی تکذیبہ کافیدر. پولوی کتبخانہ سندہ سلیمانک برنجی سیگسموندہ دیگر بر مکتوبی دہا واردرکہ ۹۳۵ (۱۵۴۶) تاریخہ مورخ و باب ہایونک کورک تاجرندن آنان کمرک رسمک لزوم اعادہ سنی متضمندر؛ ینہ اوسنہ تاریخہ مورخ سلیمانک دیگر بر مکتوبی دہ بہ چ قلعہ سنک اتیہنہ و والدہ سنہ اعادہ سی امکانسز لغندن باحدر؛ صفر ۹۵۴ (نیسان ۱۵۴۷) تاریخلی بر اوچنجی مکتوبہ اولاً، پولونیا لیلرک اوچوقوف Oczokow اراضیسندہ جولانلرندن دولایی تضمینات اعطاسی و ثانیاً بر سارکک تسلیمی طلبنی متضمندر .

۲۹، ص ۱۲۶ — ایلچینک راپوری، ژدروم دوزارانک گونش مدافغہ یالکز انادن می، یوقسہ ایکی طرفدن می قارداش اولدیغنی تعیین ایتمز؛ ہر حالہ نبقولا یوریشیجک قارداشی اولدیغنی محققدر . بونک زہنغ Zeng، اوتہ کینک ایسہ زارا Zara تسمیہ اولنسنہ کورہ بابالری براولماق محتملدر؛ فقط بلکہ بوشہرلر مسقط رأسلرینی دکل، مالک اولدقلری اراضینی کوستریوردی. ژدروم دوزارا ایلہ اونک اوغلی و سپازیہن ویلہلم زارا اوزمانہ قدر سخنہ سیاستدہ کورنمہ مشلرایدی. ژدروم استانبولہ عودت ایتدیکی زمان ویلہلم سفارت دکل، یالکز ایمپراطورک پادشاہ بر مکتوبی موصل اولمق صفتیلہ ذات شاہانہنی کورمہ مک و اونکہ ہیچ برمذا کرہ یہ کیریشمہ۔ مک امریہ اورایہ کوندرلشدرد. اوستریا خاندان ایمپراطوری و قرالیسی خزینہ اوراقدہ کی راپوری شوغوانی حاویدر: « *Enarratio eorum quae per Vespa-* *sianum de Zara cum D. Ajasbassa et Aloisio Gritti in Constantinopoli tractata sunt. Pragae, 5 martii 1534.* » ۱۴ کانون اول ۱۵۳۳دہ استانبولہ واصل اولہرق اوآیک اوتوزندہ غریقی طرفندن قبول اولنشدرد؛ غریقی کندیسی آچغہ مآذون اولدیغنی بیان ایلہ ایمپراطورک ابراہیم پاشایہ مکتوبنی ایستمش و ژدروم شو جوانی ویرمشدر: « *Valde de volubilitate et inconstantia Hungarorum mirabatur, quod post tot infortunia et summi Dei correctiones adeo nefastis practicis seditioibus et dolis non desistant; --- mirabatur, quod M. V. in illis litteris mentionem fecerit, ipsum Mi. Va. id, quod eadem in Hungaria habet libere ad retineudum et possidendum permisisse et Ibrahim illum Aloisium interrogavisse, an conclusioni pacis cum Oratoribus interfuisse — velle ut Rex Joannes totum id reg-* *um possideat.* »

۳۰، ص ۱۲۸ — قورنیہ لوس شہ بہرک Schepper | ابراہیم پاشا ایلہ بر ملاقاتندن — کہ

بونده ابراهیم پاشا وطنندن بحث ایتمشدر — پاشانک اسویچردلی می، آلزاسلی می، یوقسه فرانسه یه متجاوز بر ولایتدن می اولدیغی تعیین اولنه ماز : « Quaesivit (Ibraimus) quæ regio melior, Hispania an Francia. Respondit Cornelius sibi ut nato in confinibus Franciæ paleriores videri Franciam, Hieronimos هیهرونیموس Hispaniam longe majorem et robustiorem . ایله قورنه لیوسک راپوری .

۳۱ ، ص ۱۲۸ — فردی، ق ۱۹۷ و ۱۹۸ . بومورخه نظرآ، دیگر تبدیلات ده اولمشدر . اوزمان ذوالقدریه بکی اولان سلیمان، عزل اولنان یعقوبک یرینه دیار بکر والیلکنه ترقی ایدره ک اولونیه سنجا ق بکی احمد پاشا ذوالقدریه بکلکنه تعیین اولمشدر . مقدا دخی سوریه والیلکنده بولنان عیسی پاشا وفات ایدن لطفی پاشانک یرینه اولمق اوزره ینه او مأموریه ته نصب ایدلمشدر . خسرو پاشانک وفاتندن دولای اناطولی والیلکی منحل قالمشدر .

۳۲ ، ص ۱۲۸ ، س ۱۷ (متنده اشارت ایدلمسی اونودلمشدر) — « Mustafa e mandato in Sangiaco di Magnesia con ducati 40 mille di Timaro, e cussi la dominicali 9 vene tasar la man al Sultan, andarono tutti li Aga e Capigitasi. Arrivato alla seconda Porta li Bassa tutti li tre usirono e li andarono a far la riverenza e lo accompagnarono dentro, dove pocho stete, poi ussite accompagnato da li Bassa. Ayas li tene la stapha, Ibraim li caftano; cinse la spada e ritornó accompagnà ditutta la terra, 15 anni, di bello aspetto; bianco e gratiato; ha il collo longino come il padre e ha bellissima persona; mostra accorto. Entró un fiol del « Soldan di Soria che stette due ore dopo quello entróna altro da Tauris. ایلیچینک ۴ مارت راپوری، مارینی ساتوتوده، ج ۵۶ .

۳۳ ، ص ۱۳۰ — « Ibi sunt columnæ ex æe ablat ex Buda cum imaginibus Herculis, etc. Hæc area (l'hippodrome) a meridie habet mare, ab occidente hortum Ibraimi bassæ et ipsius domum, ab oriente palatium magni Cæsaris. In hæc area sunt multa patibula sive furcæ ad horrorem nocentium erectæ (d'Ibrahim), vestem superiorem auream inferiorem ex auro et serico intertextam coloris lazurei,— homo mediocris, stature minor quam major, nigellus; vultu mediocriter oblongo, interiores dentes habet 5 aut 6 a se distantes et longos, acutos .

۳۴ ، ص ۱۳۰ — بوحساب بر سهوه مستنددر؛ آنجق اوزمانده کی آنچه رایجنه

کوره مهمدر : « Mille semas asperorum quæ faciunt vicesies centena » . سوما Soma، یعنی بر حیوان حموله سی ترکیه نك « يوك » .

کله‌سه معادل اولوب یوز بیک اچّه دیمکدر؛ بناءً علیه بیک یوک، یوزمیلیون اچّه ایدر؛ یوزمیلیون اچّه ایکی میلیون دوقة اولنجه او وقت دوقة‌اللی اچّه طوتیوردی دیمکدر. ۳۵، ص ۱۳۴ — آرسلان، قدرت سلطنت علامتی اولمق اوزره، عثمانلی سفائن

حربیه سنک باشلرنده حالا کوریلور. بو مذاکره واقع اولدینی زمان استانبوله آرسلان و بوغادن مرکب جسم برهئت مجموعه هیکلی بولنوردی که روم ایمپراطور لری نک انشا ایتدک لری بوقوله تون (۱) سراینک (ال یوم چاتلادی) اسمی بوندن قالمشدر. «استانبول و بوغاز ایچی» اثرینه مراجعت، ج ۱، ص ۱۱۹) «Est mar- mor quoddam hic prope ad mare, in puo sculptus est leo ingens tenens taurum cornibus, tam vasta moles, ut a mille hominibus moveri non possit.» و ندیک ایلیچینک مارینی سانوتوده، ج ۵۸، مندرج ۱۴ کانون اول ۱۵۳۲

تاریخی مکتوبی بو هیکللی بک ائی تعریف ایدر: «Alla porta dove si amazzan animali a costo delle colone del Podromo (Hippodrome) da bassofuori della detta porta di marina un leone, sopra il qual e un grandissimo tauro, major bonamente che il vivo, svenato dal leone; il quale li e montato sopra la schina e lo ha altirato, e da uua banda ad una coscia del tauro e un grandissimo Aio? e questo leone assai major del vivo, e tutto di una pietra di una bona mina, questi animali soleano esser con le teste voltate verso Anatoli, e par che quella medesima notte (21 novembre) se voltassinocolle teste verso Costantinopoli; ciò la matina veduto tutta questa terra li e concussa e ha fatto stupor e stordir tutta questa terra, e ognuno e discorrendo secondo la passione dell' anima. بو حادته ساینک عودتنده ۲۱ تشرین تاریخنده وقوع بولمشدر. انجق ایرته سی سنه نک کانون نایسنده استانبوله کله بیلمش اولان شه پهرک، وقعه پادشاهک عزیمتنده حدوت ایتدی دیه یازمسی یا کلش معلومات آلمسندندر: «Cæsare Turcorum exeunti in Hungariam marmor hoc versum est, quippe leo respiciebat «Asiam, nunc respicit Europam, putant fatale esse.»

بکرمی سکرنجی کتاب

۱، ص ۱۴۵ — جهانما شونلری ذکر ایدر: تلخیص جامع صاحبی محمد بن مقداد؛ علوم خفیه ده صاحب ید طولی اولوب مغوللرک آسیایی استیلا ایده جکنی خبر ویرمش اولان سید حسین؛ هیئت شناس مولانا محی الدین که ناصر الدین طرفندن مراغه رصد خانه سنه دعوت اولمشدر.

۲، ص ۱۴۶ — اولیا شو ذانلرک مقابرینی زیارت ایتمشدر : ارطغرلک جدی قیا الپ ، حسن بایندر خان ، سلطان توختافای ، سلطان قورقود خان ، علی خان ، قاسم خان ، بندی خان ، سوروبای خان ، اسماعیل خان ، بدر بای خان ، جغالی خان ، توختامیش خان ، سلچوق خان ، اسرائیل خان ، مرسوم بای ، قوتلو بای ؛ بونلرک حرملری ماما خاتون ، حرما خاتون ، جان خانم ، نیلوفر خانم ، زبیده خانم ، سروی بوی خانم ، زیبا خانم ، ساره حرما ، خورشید حرما ، دوندی حرما ؛ بونلردن باشقه دانشمند ، چوبان ، قره قیونلو ، آق قیونلو خاندانلری حکمدار وشهزاده لرینک ده قبرلرینی کورمشدر .

۳، ص ۱۴۹ — قونیه ده مشایخ مشهوره دن کریم الدین ، صدر الدین ، برهان الدین ، سراج الدین ایله سلچوق بیوک پادشاهی علاء الدینک قبرلری موجود در ؛ جهاننما ، ص ۶۱۶ ، قونیه یی افلاطونه مولد یاپار .

۴، ص ۱۵۰ — وزیر اعظم تسریع حرکت ایچون برقاچ اولاق کوندردی . روزنامه سلیمانیده ۲۶ ایلول تاریخنه مراجعت . عالی ، ۳۰ نجی حادته ، ق ۲۴۴ ، وصولاق زاده ، ق ۱۱۰ ، ابراهیم پاشا ، سلطان سلیمانک تبریزه کیدوب کیتیمه جکینی بیله مدیکندن دیوان حافظدن تقال ایده رک دال حرفنده ۵۳ نجی غزلک ایلك بیتلری تصادف ایلدیکنی سویلر .

۵، ص ۱۵۰ — رئیس افندی عثمانلی مورخلرینک ایلك ذکر ایتدکلریدر . ابراهیمک زه روم زارا وقورنه لیوس شه په رایله مذاکراتنده بوصفته حاضر بولنمشدر ؛ رسمی احمد افندیکنک خلیفه الرؤسا عنوانیله نشرایتدیکی رؤسای کتاب ترجمه حالنده اونک اسمی برنجی اوله رق مندرجدر .

۶، ص ۱۵۳ — جهاننما صاحبی ، ص ۴۵۸ ، تفصیلات آتیه یی ویریور : دجه ساحلندن امام اعظم قاپیسنه قدر یدی یوز ذراع مسافده اون ایکی ؛ او قاپیدن آق قاپییه قدر ایکی بیك سکز یوز اللی ذراع مسافده اوتوز درت ؛ آق قاپیدن عجم چارشینسه قدر ایکی بیك اللی ذراعده یکریمی التی ؛ چارشیدن قراکلق قاپییه قدر ایکی بیك سکز یوز اللی ذراعده اوتوز التی ؛ قراکلق قاپیدن ساحله قدر اللی ذراعده درت ؛ اورادن کوبرییه قدر ایکی بیك اللی ذراعده اوتوز اوچ ؛ کوپریدن نهرک اک اوزاق یرینه قدر بیك اللی ذراعده اون سکز برج واردرکه مجموعی (۱۲۴۰۰ دکل) اون ایکی بیك ایکی یوز ذراع مسافیه منقسم یوز التمش اوچ برجدر .

۷، ص ۱۵۳ — امام اعظم نامنی مورخ نیه بوهر Niebuhr، ج ۲، ص ۴۴۴
 معادم Maadem یا خود آدم Adem یا بشدر؛ نیه بو مورخ کاظم یرینه قادم Kadem
 یازمق خطاسنده بولمشدر؛ بونک ایچوندرکه پلاننده شهرک برقایسندن امام اعظمه
 کیدن یول آدم، نهرک اوته کی طرفدن کاظمه [کاظمیه] کیدن یول قادم تسمیه
 ایدمشدر. ینه بوکا مشابه برخطا اولمق اوزره قرا کلک قاپی یه قارا اولوغ دنیلمشدر.
 [قرا گتق، قرا گولق ترکه نك مختلف لهجه لرندن اوله رق ایکسی برمعاده در. مترجم]
 ۸، ص ۱۵۳ — جهانما، ص ۴۵۹. سرایک انشاسی خلیفه مقتدر زماننده
 ایسه التون اغاج دها اول موجود ایدی؛ چونکه بیزانس ایمپراطوری، خلیفه معتم
 نزدندن عودت ایدن سفیرینک تعریفی ارززینه هبدمون Hebdomon سراینده
 بر اورنکنی یا بدرمشدر. مع هذا بو درلو اغاجلرک اختراعی فکری عجم ولیدیانک
 اسکی حکمدارلری زمانه چیقارکه السیاد بونلر حقنده براغستوس بو جکنی بیله
 باریندیره مدقلرنی یازار. پلوتارکک «قرال الکسی و مورخ اقسه نوفون» نام اثری.
 ۹، ص ۱۵۵ — جهانما، ص ۴۶۰. اسمی « وایلر » دیمک اولان اولیا، بر
 رؤیا اوزرینه — که بونده [حضرت] بیغمبری کورمشیدی — بتون سیاحتلرنده
 مقابر اعزیه زیارت ایتمش اولدیغندن بغدادک کافه جوامعی تعداد ایتدکن صوکره
 امام کاظم و امام تقی تره لرینی تعریف ایدیور. اثرینک خاتمه سنده پک چوق نواقص
 واردرکه بغداد تاریخیه ختام بولان دردنجی جلدک تحریری اختیارلغنه تصادف
 ایتمسندن نشأت ایتمش اوله جنی شهه سزدر.

۱۰، ص ۱۵۸ — عالی، رسم پاشانک دامادی اولوب مؤخرأ وزیر اعظم اولان
 احمد پاشانک لسانندن نقلاً بونلرک اسملرنی ذکر ایدر: اوزون تلقیب اولنان
 صوقوللو محمد [محمد پاشای طویل]، پرتو پاشا، بیاله پاشا، احمد پاشا، زال محمود
 پاشا، لالا مصطفی پاشا، حسین پاشا، بکلر بکلرندن ده: کلابی پاشا، بهرام پاشا،
 روس حسن پاشا.

۱۱، ص ۱۵۸ — عالی، رسم پاشانک دامادی احمد پاشانک اسکندر چلبی حقنده
 «الان یدی وزیرز، جمله مزک قدرتی و خدم وحشمی کثرتی مرحوم افندی دکلو [قدر]
 دکلدر دیه حکایت « ایتدیکنی یازار. ینه عالی شاعر غزالیینک [دلی برادر]
 اسکندر چلبی حقنده کی مرثیه سنی درج ایدیور سه ده بو مرثیه دیکر مصلوب شخصلر ده
 عائد اوله بیلیر .

۱۲، ص ۱۵۸ — روزنامه سلیمانی، ۲۶ مایس . فرانسز ایاجیلری هونار اردو کاهنه انجق ۲۶ مایسده کلد کبری جهته برنجی فرانسوا ایله سلطان سلیمان اره سنده ایلك عهدنامه نك استانبوله ۱۵۳۵ شباطنده منعقد اولدیغنه دائر مورخ فلاسانك افاده سی كرك زمان، كرك مكان اعتباریه بسبتون یاكلشدر. پادشاه استانبوله انجق ۱۵۳۶ شباطنده كیشدر.

۱۳، ص ۱۵۹ — روزنامه سلیمانی، ۲۲ تموز. دیگر ترقیات فریدده مندرجدر، ق ۲۳۱ و ۲۳۹ . اناطولی بکلر بکی مصطفی پاشا روم ایلی بکلر بکلکنه چیهرق اونك مأموریتی هنوز مصردن کلن سلیمان پاشایه ویرلدی. کرد حاجی بك بدلیس بکی اولدی؛ غازی خان شهریان بلده سیله جوارنده کی مندلی، حرمویه، الوندیه کویلرینی مالکانه شكندده آلهرق بایبورد وکاخ سنجاقلری دیار بکرایاتنه الحاق اولندی.

سلطان سلیمانك التنجی (ایرانه برنجی) سفری روزنامه سی

حزیران ۱۵۳۴ (ذی الحجه ۹۴۰) — ۱۰ (چهارشنبه، ۲۸ ذی الحجه). اسکدار، ۱۲، توقف. ۱۳ (ذی الحجه) وزیراعظمك چادری طوبلانیر. ۱۴، مال تبه. ۱۵، تکفورچایری؛ یاغمور. ۱۶، ککبوزه. ۱۷، هرکه. ۱۸، سازلی دره. ۱۹، ستاره کوپریسی. ۲۰، قازلی دره. ۲۱، دیکیلی طاش (ازنیق قربنده). ۲۲، توقف. ۲۳، بامبوغنی. ۲۴، یکیشهر. ۲۵، توقف. ۲۶، آق بیق. ۲۷، اشن. ۲۸، بوز اوپوک. ۲۹، این اوکی. ۳۰، ایلیجه.

تموز (محرم) — ۱، کوتاهی، یاغمور. ۳ و ۲، كذلك. ۴، وزیراعظمك چادری طوبلانیر. بواچ کون طرفنده المالی طاغنده شکار. ۵، اردو آلتون طاش کوی جوارینه قونار؛ اوزون مرحله. ۶، اردو المالی طاغ اتکی اوزونلغجه کیدر. ۷، ایریک کوی، ۸، قره حصار. ۹، قزل کلیسا. ۱۰، سلام علیکم. ۱۱، کول کنارنده اسحاقلی. ۱۲، آلاشهره قونیور؛ وزیر اعظمك آرقه سندن کیدن غربا اغاسی عودتله وان ووسطان شهرلربنك اطاعتی خبرینی کتیرر. ۱۳، (بازار ایرته سی، ۱ محرم ۹۴۱)، ۱۴، ۱۵، ۱۶، توقف. ۱۶، آریق. ۱۷، ایلغین. ۱۸، رنکی. ۱۹، کلیچ بلی. ۲۰، قونیه؛ وزیر اعظم فتح اولنان قلعه نك اناختارلرینی کوندرر. ۲۱، توقف؛ پادشاه مولانا جلال الدینك تربه سنی زیارت ایدر. ۲۲، قرق پیکار. ۲۳، قره جه طاغ منبسی. ۲۴، قباق آغچه. ۲۵، اودا. ۲۶، اق اوپوک. ۲۷، نقاره زن چایری؛ اوزون مرحله. ۲۸، سعیدیه. ۲۹، دوهلی قره حصار؛ اوزون مرحله. ۳۰، بوغاز کوپری. ۳۱، قیصریه. اغستوس (صفر) — ۱، توقف. ۲، باربسادن کچوب صارمساقلی قربنه قونار. ۳، چاپو خان؛ اوزون مرحله. ۴، کدک خان. ۵، اسکوفجی خان. ۶، لطیف خان؛ وزیر اعظم بوکون تبرزه وارر. ۷، دانشمندلی. ۸، سیواس؛ اوزنك شاهنك ایلیچسی کلیر. ۹، توقف؛ بکی چری اغاسی ایلری کیدر. ۱۰ و ۱۱، توقف. ۱۲ (چهارشنبه، ۱ صفر). قوچحصار اووه سنه قدر کیدیلیر؛ ایکی مرحله آلتمشدر. ۱۳، قوشجی حسن اووه سی؛ اولا قاز کولنه قونامش ایدی؛ لکن اوراده صویوق ایدی. ۱۴، شهنه قیاسی اتکنده قبولی حصار قار.

شیسی؛ بر کونده ایکی مرحله؛ اوسکجی قیادن بری قوریوغا طاعنی اوزونلغنجه کیدیلیر؛ یول پک مشکلاتلیدر. ۱۵، آقشهر اووه سنده کاش مارلوم چاپرلری؛ شحنه قیادن قالفه جق صحرا سنده قدر یول پک فنادر. ۱۶، صو شهرینه تابع دیکین کوبی قربنده کی چاپرلر؛ ایکی مرحله برلشدیرلدی؛ چونکه بر معتاد ازیدی کوبنده قالمق لازم کلیردی؛ بو مرحله جوق اوزون ایسه ده یول دوز کوندرد؛ اردو بر جوق کوبلردن گذار ایده رک چوبان امره تر به سی قربندن کچر. ۱۷، کباخ ملحقانندن آق تپه؛ اوزون ویورغونلقی مرحله؛ دایما اینیش ویوقوش. ۱۸، کماخذن بیوک یورده قدر یوللر طاشلق و آرابه لرک کچسی مشکلدر؛ نه اغاج، نه ده کوی کوریلور. ۱۹، کرمانه؛ جوق زحمتلی مرحله. ۲۰، ارزنجان؛ شروان خانک بر آدمنک اردو-کاهه وصولی. ۲۱، توقف. ۲۲، جادرلر طوبلانیر. ۲۳، جوق یوردی بوغازی مدخلنده قونیلور. ۲۴، ایکی مرحله برلشدیرلدی؛ استانبولدن بری آنلان مرحله لرک اک مشکلاتلی بودر؛ دوزون خانی اوکنه قونیلور. ۲۵، قارص؛ فاتح سلطان محمد اوزون حسن اوزرینه کیتدیکی وقت میانه کوبنده قالب فراقی اورادن کچمش ایدی. ۲۶، ماما خاتون خانک بری طرفنده خویبار قلعه سی خرابه لری قربنده. ۲۷، ۲۸، توقف. ۲۹، توقف؛ صفوق کنندی حس ایتدیرر؛ ترجان طاغنه قار یاغار. ۳۰، سفرك نهایتنه قدر کماخذه قاله جق ذخائر و مهماتک ورودینه انتظاراً توقف. ۳۱، اردوگاه قالدیریلیر.

ایلول (ربع الاول) — ۴۱، پنهک؛ بوغازلر ایچنده اوزون مرحله؛ اردو بوغازلردن برنده قالیر. ۲، خانیس؛ وزیر اعظمک بر اولاغی شو اخبار و اخطاراتی کتیرر؛ آذربایجان فتح اولمش؛ حکومتی وزیر اعظم بکار بکی بایندر اوغلنه تفویض ایتمش؛ ولایات دولته ظفر-نامه لر کوندیرلسی مناسب اولور؛ تبریز استحکاماتنه باشلامش؛ پادشاهک قیش اردوگاهنی اوراده قورمه موسمک مساعده سی اولمادیغندن دیار بکره عودت ایدلسی ده ای کورینور؛ کیلان شاهی ملک مظفر وزیر اعظمه بر ایلیچی کوندروب وزیر طرفندن ده درجه سنه لایق اکرام ایله اعاده اولمش. ۳، چرموق؛ سلطان سلیم اولا آلاجه خاندنه، صو کره چرموقده قالمشیدی؛ ایکی مرحله بر کونده آلدندی؛ اردونک دیار بکره قیشلامسی قرارلشدیرلدی. ۴، توقف. ۵، ارضروم؛ سر عسکرک اعلان مظفریتی ایچون ولایاته مکتوبلر کوندیرلدی؛ پادشاه ارضروم ضار لرینی زیارت ایدر؛ نفراتک ایلری کیتسی منع اولنور؛ اردونک طولانی صیره اوزرینه کیتسی امر ایدیلیر. ۶، حسن قلعه؛ اوزون و مشکلاتلی مرحله. ۷، آراس اوزرنده چوبان کوپری؛ نهرک اوتنه طرفنه کچیلیر؛ اوزون مرحله. ۸، الاکوز، یوکلر ایچون مشکلاتلی یول؛ آرزو بولنور، وبر بوغازده قونیلور. ۹، ایمان قیاسی؛ قاریشقاق اولماق ایچون اشیا اردونک ایلریسنه کوندیریلیر. ۱۰ (پنجشنبه، ۱ ربع الاول) آلشکرد وادیسنک بری طرفنده وقوان قلعه سی خرابه لری قربنده آیدن کوبنه قونولور؛ چفته مرحله؛ مضایقه، مشکلات؛ بوراده تبریزه کیدن یول ایکی به آیریلیر؛ سر عسکر طرفندن فتح اولنان ارجیش، خاص اولق اوزره عهده سنه تفویض اولندی. ۱۱، فرات ساحلنده نادلی کوبی؛ کوزل و دوزکون یول. ۱۲، فرات بونجه کیدیلیر؛ طاشلقی یول؛ یوقوش و اینیش؛ قاسم پاشانک قاچان خدمه سی کری کتیریلیر؛ اوچی قازیفه اورلدی، طقوزی اورته لرندن ایکی ییچلیدی. ۱۳، دیک و کوچ چیقیلیر بر یوقوشده چبوقلی کوبی. ۱۴، چیقیریق کوبی؛ اوزون و مشکلاتلی مرحله. ۱۵، آغی کوبی. ۱۶، ارجیش

یاقینلرنده قونیلور، منزل معتاد، محمد اغا سرعسکره هديه اوله رق برچوق اشيا کوندره. ۱۷ دن ۲۰ یه قدر توقف. ۲۱، دیوان؛ عجملرک ایلر یلدیکنه دأر وزیر اعظمک بر اولاغندن آلتان خبزه مینی دیوانده تبریز اوزرینه کیدلسی قرارلاشدیریلیر. ۲۲، اردو کول قربنده بندماهی کوینه قونار؛ کنیش وطاشلق یول. ۲۴، سکمانده کویی قربنده کی چایرلر؛ مشکلاتی کیدیش. ۲۵، اردو خویک اوته طرفه قونار؛ اوقدر طار بر بوغازه کیررکه ایکی سواری یان یانه کیده من؛ برچوق یوک حیواناتی اوچورومدن دوشه رک ضایع اولور. ۲۶، آخته؛ اوزون مرحله؛ ایچه جک صوبولتیمور؛ وزیر اعظمدن بر اولاق کلوب اردونک حرکتته سرعت ویرلسنی تبلیغ ایدر. ۲۷، اردو هفت چشمه قربنده سفیانک اوته طرفنده توقف ایلر؛ برکونده اوچ مرحله آلتینر؛ یول براز مشکلاتی؛ یاغمور و روزکار. ۲۸. اردو تبریزه وارر و سید اوده قونار؛ اوزون مرحله؛ اشیانک بر طاقی اردویه اولاشیر؛ تبریز اهالیسی عرض تبریکات ایچون پادشاهی استقبال ایدرلر. ۲۹، آجان که عجم شاهنک یازلق اردو کاهیدر؛ وزیر اعظم و پادشاه عساکرینک یرلشمسی. ۳۰، دیوان؛ سرعسکر، بکلر بکلری، اغالر، رئیس مصطفی چلبی جهله قافتان کیوب خداوندکارک الی اویمک شرفنه نائل اولدیلر؛ عساکر خاصه پادشاهی بیکر ایچه (یکرمی التون) احسان آلدیلر.

تشرین اول (ربیع الاخر) — ۱، استراحت؛ یاغمور. ۲، دیوان؛ کیلان شاهی دست بوسه مظهر اولور. ۳، استراحت. ۴، پادشاهک اوتاغی طوبلانیر. ۵، اردو خان عباس قربندن کچر؛ خان عباس؛ وزیر اعظمک پیدشار اوله رق روم ایلی عسکر یله عنیمتی؛ پادشاه عساکر خاصه ایله (یکی چریلر، منتظم عسکر و سواریلر) اردونک مرکزنده بولنور؛ دمدار قره مان عسکرندن مرتبدر؛ قیصه و قولای مرحله؛ لکن صو یوق، شروان شاهنک اوغلی محمد میرزا قوماندان صفتیله تبریزده قالغه مأمور اولدی؛ قره حصار، کباخ، بابورد، آیدین بکلری و اولنرک سواریلری میرزانک معیتنه ویرلدی. ۶، ترکان کویی قربنده؛ اوزون مرحله؛ طاریول. ۷، قره بالدرچایی؛ غایت کوچ یول که صوده آز بولنور؛ سرعسکر روم ایلی عسکر یله ایلری کیدر. ۸، میانه؛ اوزون و زحمتلی مرحله؛ کنیش بر نهر اوزرینه قورلش یوکسک بر کور بیدن کچیلیر. ۹، قاپلاتی کدکی اورته سنده قزل اوزون کوینه قونیلور؛ وادیدن کچن ایرماغنک صوبی آجیدر؛ بو بوغاز اوته طرفندن باشلابان عراق ایله چیقوب بر اقدیمز اذربایجان آره سنده حد فاصلدر؛ وزیر اعظم جولاندن عودت ایده رک صغه کیرر؛ عسکرک ایلری کیتمک ایچون صفلردن آیرلامسی امر اولنور؛ مشکلاتی، فقط اوزونلوقجه معتدل مرحله؛ عجملر اوتاغ هاپون اردونک اوکندن کیتدیکنی بیلدکلری ایچون محافظه سنه مأمور عسکرکی علی الغفله باصمق ایسترلر سه ده وزیر اعظم طرفندن رجعت ایتدیریلرلر. ۱۰ (جمعه ایرته سی، ۱ ربیع الاخر) خان سرجم، کنیش و خالی بر یر؛ اشیا کیده قالشدر. ۱۱، خان نیکی؛ اوزون، فقط قولای مرحله. ۱۲، زنگان شهری؛ اوزون مرحله؛ صو مبدولدر. ۱۳، سلطانیه که اکثری یرلری خراب اولشدر؛ سلطان محمد خدابنده، سکز مناره ایله محاط برقه بی حاوی تر به دروننده اوله رق بوراده مدفوندر؛ خبر الندی که شاه آله بیلدیکنه قاچش و محمد زو القدر اوغلی عثمانلیلر طرفنه کچمشدر؛ شدتلی صغوق وقار. ۱۴، ذوالقدر اوغلنک قبولی ایچون توقف؛ اونک چادری وزیر اعظمک چادری یانه قورلدی؛ دیوانده عجم بکلری اولامه، ذوالقدر اوغلی، شاهرخ بکلک اوغلی محمد دست بوسه

نافل اولدیله، قافتان کیدیلر؛ کیلان شاهى عودته رخصت آلیر. ۱۵. صاخان قنعه؛ کوزل یول؛ لکن طولو یوریمی مشکلشدیر یور. ۱۶، اهر؛ قیش اورتیه سنده کبی شدتلی قار؛ بیهوده تلاش؛ عسکر کنیدیسی دشمن قارشیسنده صانیر. ۱۷، ازالغه باشلایان ییه جک و رودینی. بکلمک اوزره توقف؛ شاهرخ بکک اوغلی محمد یوز بیک آچه احسان. ایکی قافتان، بش دلبنده و بر مجوزه آلیر؛ برابر کلش اولان بش بکدن اوچی یکر میشر بیک آچه، ایکیشر دلبنده، مجوزه و دیگر ایکسی اون بشر بیک آچه. بر قافتان، ایکیشر دلبنده، بر مجوزه آلدیله. ۱۸، توقف؛ عجم بکاری دست بوسه قبول اولندیله؛ آلدقلى احسانلردن دولایی خداوندکاره عرض تشکر ایستدیله. اولامه ایله کلن دیگر بکلر بکارده خلعت کیوب ال اویدیلر. پادشاه و پاشا اردویه رسم کچید یابدیرمق ایچون آته بپندیله. ۲۰، کوچک ربابلر کوی قیرنه قونلدی؛ اولامه پاشا و ذوالقدر اوغلی تبریزه عودت مساعده سنی آلدیلر؛ بومرحله ده. پادشاهک بغداد اوزرینه یوریمق قرارینی عسکره اکلامق ایچون اوتاغ هایون قایدیسی بغداده دوغری آچلدی. ۲۱. اوزون مرحله. صفوق؛ قار. یوک حیواناتی صفوقدن یول اوزرینه دوشرله. ۲۲، اووه کوی قیربنده؛ طار بریولدن اوزون مرحله. دوه لر، آرابه لر، ذات شاهانه تک آرابه لری، طویلر اوتیه کی مرحله یه ینیشه مدیلر؛ کیجه آت صیرتنده و شدتلی بر صفوق ایچنده کچیرلدی؛ اوکله دن. صوکره اوقدر کثیف قار یاغدی که انسان اطرافنده کنی کوره مزدی؛ بر چوق یوک حیواناتی ضایع اولدی. ۲۳، کری قالان دوه لری و اشیایی بکلمک ایچون توقف. ۲۴، مازبان کوی قیرنه قونیلور. یاغمور یوللری بوزدیغندن ارابه لک و رودینی تأخیر ایدر؛ دفتر دار اسکندر چلبی عزل اولندی؛ اونک وحسین چلبینک اموالی خزینه شاهانه ایچون صادره اولندی. ۲۵، درک زین. جوارى؛ کوزل یول. ۲۶، اردویی طوبلامق ایچون توقف. ۲۷، یوک حیواناتی ایچون اوت تدارک ایدلک اوزره توقف. ۲۸، سازن کوینه قونیلور؛ اوزون مرحله، لکن یول دوزکون؛ قار، یاغمور، صفوق. ۲۹، هارتان قارشیسنده دستگیر کوی؛ هامان، الوندطغانک اتکننده و کوزل برصرا اوزرنده کاشندر. ۳۰، اوت بولتی ایچون توقف؛ ۳۱، صالحق کوینه قدر کوزل یول. تشرین ثانی (جمادی الاولی) — اردو سعد اباد جوارینه قونار. ۲، یاغمورلی هواده بر اوچوروم اوستنده پک قایار بریولدن کچر؛ سعد آباد هر طرفدن طاغیرله محاط برصرا ده واقعده. ۳، برصرا ده کاش دینار؛ اوزون و زحمتلی مرحله. ۴، توقف. ۵، ترلالر اورتیه سنده واقعده ملیور قلعه سی. ۶، ویس القرنی. ۷، مازیدشت، کچلمسی پک کوچ بریطافلق اورتیه سندن اوزون مرحله. ۸ (پازار، ۱ جمادی الاولی) اردویی طوبلامق ایچون توقف. ۹، سمغان چایی؛ یوقوشلی یول، بطاقلقلر، بوغازلر؛ یوک حیوانلردن برچوخی غائب اولدی؛ نشانچی سیدی بکک وفاتی؛ نغشی، امام اعظم تره سی جوارینه دفن اولتیق ایچون اردونک آرقه سنجه کورتورلشدر. ارضرومدن بری آغاج کورله مش ایدی، بوراده ایلك دفعه میشه وچام اغاجلری کوریلور. ۱۰، علمدار تره سی قیرنه قونیلیر؛ اینشلی، یوقوشلی یول، دائمی فورطنه؛ برچوق عسکر، اشیالری کریده قالدینی ایچون کیجه بی آت صیرتنده کچیرمهک مجبور اولدیله؛ یوز طوب قوندانغی یاقیلوب طویلر بره کوملدی. ۱۱، قره بولاغ چایی، طاشلق یول، قاینق بولنه مدیغندن عسکر یون اوزرنده. سیل صولرخی طوبلایوب ایچمهک مجبور اولورلر. ۱۲، شاهین قلعه که برته اوزرنده واقعدر، بوراده عراق عربدن چیقیلوب بغداد ولایتنه کیریلیر؛ فنا هوا، یاغمور؛ اکر یول فنا و مرحله.

اوزون اولسه‌یدی اشیا اردوایله برلکده بئیشه مزدی. ۱۳، طوپچی ازابه لرینک بوچامور لوبولرده ایلیله مین اولترینی بکلمک ایچون توقف؛ بغداد هنوز اوزاق اولدیغندن نشانچی سیدی بکک تعشی شابی قلعه‌سنه دفن اولندی؛ بیه‌جک قحطی، اردو بیکی امام خرابه‌لرینه وارر، یول اولو بطقاقلرله منقطع اوله‌رق صوکره طار وایشلی یوقوشلی بروادیدن کچر؛ فورطنه ویاغمور. ۱۵، قصر شیرین که نیم خرابدر؛ اراضی قوری و محسولسز، مرعاسی هیج یوق، بو دائمی فورطنه ائسانسده برجوق یوک حیوانی ضایع اولدی و برطاقنی یاغمور سیلیری آلوب کوتوردی. ۱۶، بایرلر آره‌سندن اوزون مرحله؛ بغداد بکلر بیکی محمد بکک پادشاهه شهری تسلیم ایتک ایستدیکی خبر آلدی. بغداد قاضیسینک وصولی. دیناوردن بورایه قدر اراضی زراعتسزدر، انسان و حیوان آجلقدن مضطرب. ۱۷، یوکلری بکلمک ایچون توقف. ۱۸، طقوز طولوم که بر کول کناریدر؛ قیصه مرحله وایی یول. بغداد قوروجی باشیسی قره ولی، عسکرک (تکه عسکری) عزیزمندن صوکره محمود بک ایله سید منصورک ایران شاهنک یانسه قاچش اولدقزینی پادشاهه بیلدیرر. ۱۹، توقف؛ دائمی یاغمور؛ پادشاه اولو ایرماغنی کچمک ایستر، لکن صولر بک قباردیغندن اوتاغنه عودته مجبور اولور؛ خیلی آدم و برجوق یوک حیوانی بوغیلور؛ هپ ترلاره صوباصمشدر؛ اردو بورایه قدر بو درجه‌ده مصیبت کورمه‌مشیدی. ۲۰، بتون ایرماقلرک طغیانندن دولایی توقف. ۲۱، صولر براز ازمش اولدیغندن پادشاه اوکلهدن صوکره یوله چیقار. ۲۲، کرد بکلرینه خلعت کیدیریلوب یوردلرینه کوندرلدی. ۲۳، سر عسکر بغداده کیتمک اوزره اوکه کچر و مرجان جوارنده قارادیاده اردو قورار؛ اوتاغ هایون بر ترلایه قوریلور. ۲۴، ناسین سیلابه‌سنک فیضانندن دولایی توقف. ۲۵، بو سیلابه‌دن کچیله‌رک بر خان کوینده قونیلور؛ بوراده هیج مرعی بولماز. ۲۶، خالا سارکی سیلابه‌سی بر طاش کوپری ایله کچیلیر؛ حمیر (اسم تصعیر، قیزله) طغانی بو نجه قیصه مرحله. ۲۷، اویسه کوی؛ بر ایرماق کنارینه قونیلور؛ اردو بر اغاج کوپری ایله کچر. ۲۸، بیره‌جک؛ اصول اقتضاسنجه الوندیه مرحله‌سنه وارلق لازم کلیردی؛ لکن سرعته کیدلدی؛ اردو، پرنج ترلاری ایچون آچیلان قنالردن عظم مشکلات ایله کچر. سر عسکر بو کون کوزل، فقط صفوق برهوا ایله بغداده وارر. بک و اغالر معیننده اولدینی حالده آت ایله قلعه‌نک اطرافنی دولاشیر، و انتخاب ایستدیکی بر آرز آدم ایله ایجری کیرر. ۲۹، تربه لیمان جوارنده شیخ سکران؛ سر عسکر، پادشاهه میر علمی جعفر بک ایله بغدادک اناختار لرینی کوندرر؛ جعفر بک مکافات اوله‌رق خلعتلر، بش یوز آلتون، اوچ یوز بیک اچقه واردات ایله ایزورنیک سنجانغی بکلرکینی آلیر. ۳۰، بغداده دخول؛ راسمه دست بوس؛ پادشاه بو فتح جدیددن دولایی تبریک اولنور؛ بو مناسبتله طرف شاهانه‌دن سر عسکره بکرمی بیک التون احسان و اوندن ماعدا مصر وارداتندن التمی اوزره تخصیصاته یکریمی بیک التون ضم و بر قانتان ایله بر مرصع قلیج اعطا ایلدیلر.

کانون اول (جمادی الاخری) — ۱، دیوان؛ بکلر و بکلر بکلری خلعت کیوبال اوپرلر؛ روم ایلی و اناتولی عسکری مشتارینه کیدرلر؛ دیگر عسکر یوردلرینه عودته مآذون اولور. ۲ دن؛ ه قدر استراحت؛ رئیس‌الکتاب مصطفی چلی نشانچی، رجب چلی رئیس، مصطفاده چاوش باشی اولدی. ۵ و ۶، توقف. ۷، پادشاه بغدادی مشتا اتخاذا ایدر. ۸ (صالی، ۱ جمادی الاخری) وزیر اعظم قوناغنده دیوان؛ بغدادده برلشمش اولوبده محمد بکلر برلکده

عزیمت ایتمین تکه لیلرک جمله سی وزیر اعظمک یاننده طولانیلر لر. ایچلرندن اوچ کیشی به سنجاق ویریلیر. مقدما صراغه سنجاق بکی اولان اولامه پاشا کهیاسی ولی خان بک الی یوز بیک آچه ایراد سنوی، یکریمی بیک آچه احسان و برخلعت ایله ملاطیه بکلکته نائل اولور؛ اولامه نیک سکیان باشیسی اون بیک آچه احسان و برخلعت ایله برسنجاق آلیر؛ نشانچی باشی به یوز سکیان بیک آچه لک خاص تعین اولندی؛ رئیس رجب چلبی به الی بیک آچه لک برزعامت و دیوان کاتبی رمضان اوغلی محمد چلبی به اون سکز بیک آچه لک بر زعامت ایله او توز بیک آچه معاش ویرلیدی؛ کاتب قره می چلبینک تخصصاتی یومی او توز سکز آچه دن الی آچه به چیقاردیدی. ۹، شدت شتا زمانی اولان اربعین باشلار؛ دیوان. مأموریت و ترقی الانلرک جمله سی بو دیوانده پادشاهک الی اوپرلر؛ شاهک تبریزه کیتدیکی، اورادن عسکری چیقاردینی، کندینسک سلطانیه به عزیمت ایله یکی خبر آئینیر. ۱۰، یکی بکلر و بلوک اغاری دست بوسه قبول اولندیلر. ۱۱، موصل سنجانغی سعدی احمد بکه ویرلیدی؛ محاربه زماننده او تاغی اطرافنده بولندقلری کبی بغدادده دخی سرای هایون اطرافتی محافظه خدمتنده بولملری تیمارلی سواری به امر اولندی؛ اردو علمدارنی مسیح پاشا زاده محمود بکک اوغلی محمد شاهه ویرلیدی. کانون نانی و شباطه ۱۵۳۵ (رجب و شعبان) مارت (رمضان) — ۱۳ (پازار، ۸ رمضان)، دیوان. آیاس و قاسم پاشالر حضوره کیرمه دن، دفتر دار اسکندر چلبینک بغدادده آت بازارنده اصلمنه امر صادر اولدی. ۱۸، سرعسکر امام علی وحسین تره لرخی زیارت ایله بغداده عودت ایدر؛ ۲۳، خداوند کارسر عسکر و پاشالر و اغالر ایله برلکده او تره لرخی زیارته کیدر (کربلاده)؛ اولامه نیک بر اولانغی کلوب امداد ایستدیکنی خبر ویرر. ۲۷، پادشاه زیارتدن عودت ایلر؛ او تاغ هایون و کیلار اقولومه نقل اولندی؛ دفتر دارلر یکی چری به ایلیق توزیع ایدرلر؛ ۲۸، بتون اردو خداوند کارک او کندن کچر؛ اسکندر چلبینک قاین پدری حسین چلبینک بونی اورلیدی.

نیسان (شوال) — ۱، خداوند کار، عجملر اوزرینه یوریمک اوزره تبریزه توجه ایدر؛ آقولومه قونار؛ اولامه دن بر قاچ اولاق کلیر. ۲، وزیر اعظمک عزیمتی. ۳، هوش عطار. ۴، چادرلرک بر چونغی روز کاردن یرتیلیر. ۵ (پازار ایرته سی، ۱ شوال)، قازانی بونی کوبی جواری. ۶، توقف. ۷، بات؛ اوزون مرحله؛ صوبوق؛ اردو بر نهر کنارینه وارر. ۸، بندبات، مرحله معتاده. ۹، ایوانی؛ حیرطانغی اتکننده. ۱۰، شیخ مجید تره سی فربنده توقف اولنور؛ بورانک صوبی بولانیدر. ۱۱، عثمانلی کونی. ۱۲، توقف. ۱۳، زولوقان چابری؛ مرحله معتاده. ۱۴ و ۱۵، توقف. ۱۶، نیلان قوبی. ۱۷ و ۱۸، توقف. خداوند کار باشقه بر بولدن عزیمته قرار ویردیکندن ایلری کیدن پاشالر و سنجاق بکلری کری چاغیرلیدر. ۱۹ و ۲۰ توقف. ۲۱، کویک بورت. ۳۰، قدر توقف.

میس (ذی القعدة) — ۱، ۲، ۳، توقف. ۴ (صالی، ۱ ذی القعدة)، توقف. ۵، ایکنجی امیر اخور حسین اغا سوناب ایرماغی اوزرینه بر کوبری قورمغه امر آلیر. ۶، دفتر دار وروم ایلی کهیاسی اردویه واصل اولورلر. ۷ دن ۱۸، قدر توقف. ۱۹، وزیر اعظمک چادری طولانی. ۲۰، خاکسکوی؛ سرعتلی کیدیش. ۲۱، توقف؛ ۲۲، خانان کندی؛ مرحله معتاده؛ سرعسکر خداوند کاردن ایریلوب دهها اوزاق قونمغه کیدر. ۲۳، توقف؛ ۲۴، قیزل دره؛ صوبک آز. ۲۵، اولامه نیک بر اولانغی خبر ویرر که شاه وانه کیمش و قارداشی

سام میرزا، پادشاهه عرض عبودیت ایچون یوله چیقمشدر . ۲۶، ایمانشاه بوغازندن کچله رک هوناره قونیلور؛ روم ایلی بکار بکندن کلن بر اولاق بر فرانسز ایلیسی و رود ایتمش و آرقه سندن کلبکده بولنش اولدیغی خبر ویردی . بر دیگر اولاق ده امامسیه بکی محمد بکک امامسیه سنجاغنده عصیان ایدن عجملری اعدام ایله بکی خبرنی کتیردی؛ اناطولی بکلر بکی اردوگاه پادشاهی ته التحاق ایله دی؛ چوق ییلان بولونیور . ۲۷، سر عسکر وزیر اعظم دیوان قوروب اناطولی بکلر بکی و بکلری دست بوسه قبول اولندیلر . ۲۸ و ۲۹، توقف . ۳۰ کلونه؛ اوزون وزحمتلی مرحله . ۳۱، باش چنار، قیصه مرحله؛ یول ایذیلی یوقوشلو و طاشلیدر؛ طقوز طلوم ایرماغنک منبی بوراده در؛ بغداد بکلر بکی سلیمان پاشا ایله غازی خاندن بر اولاق کلوب سام میرزانک دولته اطاعت ایتمش و بویولده غازی خانه تحریرات یازمش اولدیغی خبر ویرر .

حزیران (ذی الحجّه) — ۱، کیستای قلعه سی . ۲، سید صادق ؛ مرحله معتاده . ۳ (نجشنبه، ۱ ذی الحجّه) بک یوردی ؛ بکلمسی پک کوچ طاغلرده قونیلور . ۴، قیزجه قلعه سی؛ زحمتلی یول . ۵ دن ۱۰ قدر توقف . ۱۱، عید اضعی مناسیتیه راسمه دست بوس . ۱۲ و ۱۳، توقف . ۱۴، چادرلر طویلانیر . ۱۵، ستاره، مرحله قریبه . ۱۶، کیل؛ اردو دیک بر طاغک کنارانندن کچر؛ اوراده چادر قورار . ۱۷، خان کدکی . ۱۸، کونیلین . ۱۹، توقف . ۲۰، طوقان ؛ اوزون مرحله؛ اولامه بک اردویه التحاق ایدر . ۲۱، صاریجه قامیش، اوزاق مرحله؛ ایران شاهنک اشیک اغاسی (تشریفاتیجی) تاجلی خان کلرک بر ایلیجی ارسالنه مساعدنه ایستر؛ اشیا، شمدی به قدر یابلدینی کبی اردونک اوکندن کوندریله جک رده آرقه سندن چیقاریلیر . ۲۲، قار دول، اوزون مرحله . ۲۳، ناو، صراغه صحرا سندن کوزل یول ؛ دللال ندا ایتدیلر که اردو اوچانه دوغری کیده جکدر . ۲۴، پادشاه بالذات اوچانه عزیمته ترار ویرر . ۲۵، تاجلی خانک اردویه کوندرمش اولدینی امیر عودته ترخیص اولنور . ۲۶، قونفودره، اوزون مرحله . ۲۷، اروانه، علی العاده مرحله، فقط مشکلاتلی . ۲۸، آغیللی یورت، یول چوق کوزل . ۲۹، سر عسکر سعد اباده قونار . ۳۰، تبریز قریبنده سعد اباده اردو بغداددن تبریزه اوچ آیده (طفسان بر کونده) کیتمشدر . بکی چریلره بیکر ایچمه ترقی ویرلدیکی کبی تیاری سواریدن کوچک مصادمه لره کیدنلره بیک ایچمه ده ایکی یوز ایچمه ترقی توزیع اولنور .

تموز (محرم ۹۴۲) — ۱، توقف . ۲ (جمعه، ۱ محرم ۹۴۲) ذوالقدر و روم (امامسیه) بکلر بکلرینک و رودلری . ۳، خداوند کار، سر عسکر، دیگر وزیرلر تبریزه کیدرلر؛ خداوند کار شاهک سر اینده قامت ایدر؛ وزیرلر، اغالر، قاسم پاشا چادرلرینی قوردریرلر؛ سر عسکر خداوند کار ایله بر لیکده تبریز سر اینده بولنور . ۴، توقف؛ حرکت ارض؛ اولامه بک طرفندن اوچانده آلیق اولمش و خداوند کارک تبریزه عزیمتی اوزرینه اردویه کله مش اولان بر عجم مأمورینک و رودی . ۵ دن ۹، قدر توقف . خداوند کار و سر عسکر جمعه نمازینی سلطان حسن جامعنده قیلارلر . بکی چریلر وات اوزرنده اولدیقلری حالده بکلر نماز ائناسنده جامع اطرافنده بولنوب خداوند کاری اوتاغه قدر کوتورلرلر . ۱۰، توقف . ۱۱، خداوند کار دیوان قورار ؛ بر عجم مأموری وزیر اعظمک انی اوپر؛ کرد بکی شفقت عجملره مناسبتده بولمقله مهتم اوله رق بش آدمیله بر لیکده بوخی اوریلور . ۱۲، توقف؛ شرف بکک اوغلی اولان که یانک بوخی اورلدی . ۱۳، توقف . ۱۴، دیوان؛ بعض سنجاق بکلری بکار بکلکنه ترقی ایدرک دست بوسه قبول اولندیلر ؛ پادشاه،

بعدها دیوانده یالکز روم ایلی بکلیر بکنک وزیرلرک یاننده اوتوروب بر مصلحت مهمه ایچون چاغیرلش اولماقجه اناطولی بکلیر بکنک وزیر ایله برلکده بولتماسنی امر ایتدی . دیگر بکلیر بکلیر بکنکده وزرا ایله برلکده اوتورملری منع اولندی؛ امر پادشاهی مقتضاسنجه، وزیرلر دیوانه کیردکاری زمان بکلیر بکاری دیوان قاپیسنده بولنه جقلردر . ۱۵، توقف . ۱۶، وزیر اعظمک چادری او جانه نقل اولنور . ۱۷، اوجان . ۱۸ و ۱۹، توقف . ۲۰، وزیر اعظمک چادری طولانیر . ۲۱، خان عباس، ۲۲، باشمز کنبه؛ پادشاهک سام میرزایی کندی اوغلی کبی طوترق قزل اوزنک بو طرفنده عراقه تابع ممالکی کاملاً اوکا ویردیکی اعلان اولنور . ۲۳؛ یاصصی جای . ۲۴، میانه . ۲۵، قزل اوزن؛ اوزون مرحله . ۲۶، خان سرجم . ۲۷، خان نیکیبای . ۲۸، سانفان . ۲۹، سلطانیه . ۳۰، قیدارنجی . ۳۱، چورول، اوزون مرحله .

اغستوس (صفر) — ۱ (بازار، ۱ صفر)، تخت سلیمان . ۲، دهنه . ۳، در کزین . ۴ دن ۶ یه قدر توقف . ۷، در کزیندن تبریزه توجه اولنور . ۸، باشمز کنبه . ۹، علی اوبه چایی . ۱۰، سوچاس . ۱۱، شیوا . ۱۲، ایچ کرکده . ۱۳، نیکیبای خان . ۱۴، سرجم خان . ۱۵، قاپلانلی کندی . ۱۶، یاصصی جای . ۱۷، باشمز کنبه . ۱۸، اوجان . ۱۹، جناوان . ۲۰، خداوند کار تبریزه وارر و خیابان قریبنده باغچه لره قونار . ۲۱، استراحت . ۲۲، خداوند کار اردو کاهنی ترک ایله شام غازان [شنب غازان] قریبنده بر باغچه دهه اقامت ایدر . ۲۳ و ۲۴، توقف . ۲۵، وزیر اعظم بر مقدار سوارای ایله اک صوکره اردو گاه اتخاذا اولنش اولان خیابان جاینه کیده رک ایله یله مش بولنان عجملری رجعت ایتدیرر . ۲۶، توقف . ۲۷، تبریزدن عزیمت؛ اردو شام غازانک اوتنه طرفندن ایله یله رک سروری کوی قریبنه قونار . ۲۸، صفران . ۲۹- اردو، مرند شهری یانندن کچرک کویک تپه چایرلرنده قونار . ۳۰ (بازار ایرته سی، ۱ ربیع الاول) قره کوی . ۳۱، خوی .

ایلول (ربیع الاول) — ۱ و ۲، توقف؛ خداوند کار و وزیر اعظم شمس تبریزینک تره سنی زیارته کیتماک ایچون آتیه بیزلر . ۳، پیرمازا حجره سی . ۴، توقف . ۵، صوغمن . ۶، قراکو [قراکلی] دره باشی . ۷، قراکو دره نک بو طرفنده کتوک - کرک . ۸، نوشهر؛ صباحلین وزیر اعظم آت اوزرنده اولدینی حالده بکلیرک، اغالرک زیارتلرینی قبول ایدر . ۹، بند ماهی . ۱۰، ارجیش . ۱۱، توقف . ۱۲ و ۱۳، توقف؛ ذوالقدر خاندانندن اون ایکی کشی به وچاوشلره، طوپچیلرله برلکده عادلجواز اوزرینه کیتلمری امر اولندی . ۱۴، سبحان طاعی کنارنده علی بک باغی . ۱۵، عادلجواز؛ بدلیس شهرینک غازای کران بک طرفندن فتح و اشغال اولندینی خبر آلتیر . ۱۶، توقف؛ اولامه پاشا بر چوق باش کوندر . ۱۸، اخلاط؛ اولامه، وان اوزرینه کیتماک ایچون امر آلیر؛ شمس الدینک والده سی بدلیس قلعه سنک آناختارلرینی کوندرر . سرعسکر اوکلدن صوکره حر کتاه عادلجوازه قدر امتداد ایدن طاغ بونجه کیدر . ۲۰، توقف؛ سرعسکر شهره کیرر، استحکاملر اوزرینه قونیلان طوبرلی بوشالتدیرر، اوندن صوکره عودتله علی بک باغنه قونار . ۲۱، اوکلدن صوکره ارجیشه اصل اونور؛ عجملر بند ماهی به قدر قاچارلر، لکن اقسامه دوغری کندیلرینه یتیشیلوب براز محاربه دن صوکره قلیچدن کچیریلرلر . ۲۲، سرعسکر، علی بک باغنده توقف ایدر . ۲۳، اخلاط؛ سرعسکر جولانلرندن عودتله اردو کاهه کلیر (بوراده برنجی دفعه اوله رق روز نامه سلیمانی سرعسکره سلطان عنوانی ویریبور) . دیار بکر بکلیر بکی اولامه پاشا ایله

سکبان باشينک شاهه تصادفه محاربه ايتکده اولدقيرينه دائر خبر کلير؛ اسکی ذوالقدر بکری خاندانندن اوچنک دشمن طرفته کچد کلری ده اوکره نیلیر . ۲۴، کول کنارنده ناهان؛ بوراده صغوق صو وچام آغاچلری واردر . ۲۵، کوزل دره . ۲۶، توقف؛ سرعسکر سلطان بردیوان عقد ایدر، بونده دیار بکر بکر بیکی اولامه پاشا ایله دیکر بکلر و آغال حاضر بولنورلر . ۲۷ و ۲۸، توقف . ۲۹، (چهارشنبه، ۱ ربیع الاخر) و ۳۰، توقف .

تشرین اول (جمادی الاولی) — ۱، ۲، ۳، توقف . ۴، بدلیس . ۵، توقف . ۶، نوخان و مصر کویلی آره سنه قونیلیر . ۷، توقف . ۸، ویس القرنی . ۹، میرزا چایی . ۱۰ دن ۱۳ ه قدر توقف . ۱۴، بشری ناحیه سنده فرات کناری . ۱۵ دن ۱۷ به قدر توقف . ۱۸، صلاح چایی . ۱۹، عیار چایی . ۲۰، آمد [دیار بکر] . ۲۱ دن ۲۷ به قدر توقف . ۲۸، (پنجشنبه، ۱ جمادی الاولی)، سرعسکر سلطان سیرنه قونار . ۲۹، و ۳۰، خداوندکار شکاره کیدر، اوکلهدن صو کره آمد قلعه سنه چیقار . ۳۱، توقف .

تشرین ثانی (جمادی الاخری) — ۱ دن ۵ ه قدر توقف . خداوندکار جمعه نمازینی اسکی جامعده قیلار . ۶، توقف؛ دیوان . ۷ دن ۹ ه قدر توقف . ۱۰، وزیر اعظمک چادری طولانی . ۱۱، قره باغ قربنده قزل تیه . ۱۲، قره جه طاغ حوضه سنده المالی . ۱۳، خاجکون . ۱۴، عابدین ایرکی . ۱۵، آدنو پیکاری . ۱۶، رها [اورفه] . ۱۷، توقف . ۱۸، سروج . ۱۹، قایقارله فراندن کپیلیر . ۲۰، توقف . ۲۱، بر منبع و بر جامع قربنده تل هاله به قونیلیر . ۲۲، داود تر به سی قربنده . حیلان ایرمانی کنار لرینه قونیلیر . ۲۴، حلب . ۲۵، توقف . ۲۶، توقف؛ خداوندکار اسکی جامی، قلعه نی، تر به لری زیارت ایدر . ۲۷؛ (جمعه ایرته سی، ۱ جمادی الاخری) . ۳۰، توقف . کانون اول (رجب) — ۱، اردو گاه قالدیریلیر . ۲، اسارت [اثارب] . ۳، آمکوتی . ۴، اردو عاصی (اورونت) نهری اورونده کی کوپری به وارر . ۵، آنطا کیه . ۶، بقراس طاغی . ۷، اسکندر پیکاری . ۸، کند خانی . ۹، ایلجاقده قورد قولاغی اوکنه اردو گاه قوریلیر . ۱۰، آطنه قربنده جهان صوی کینارینه قونیلیر . ۱۱، ۱۲، ۱۳، توقف . ۱۴، شکار؛ خزینه اردونک اوکنجه کوندرلدی . ۱۵، وزیر اعظم یوله چیقار . ۱۶، حسون کویی . ۱۷، کولک قلعه سی جوارنده صارماشیق . ۱۸؛ بادجان خانی اوکندن کپیلیر . ۱۹؛ کافر سیندینی [۱]؛ طاغ کچلدکدن صو کره اولو قشله یه واریلیر . ۲۰،

[۱] بواسم اهل صلیب محاربه لری زمانندن قالمشدر . روز نامه یانکز سلطان سلیمان اردوسنک حرکاتندن بحث ایتدیکی جهته له اسکندر چلپی و اولامه نک قزلبه بوغازلرنده هزیمتی مسکوت عنه کچلمشدر . عثمانلی مورخلری جلال زاده، صولاق زاده، عالی، پچوی و دیکر لری بیله اردونک اون بیکدن زیاده آدم ضایع ایتدیکنی تصدیق ایدبورلر . کوآزو تاریخی، ص ۱۳۶، کبی بو عصرده یازیلان تاریخلر ایله المانیایلی پیلرینک راپورلری او ضایعاتی یکریمی بش بیکه چیقار بورلر . احتمال که ایکی تخمین آره سنده بر مقدار انتخاب ایتک لازم کلیر . انجق شو بوزغونلغک تبریز جوارنده وقوع بولدیغنی و برچوق باشلارک میدان حربده قلدیغنی تضمن ایدن روایته اصلا اینانلاملیدر . تبریز . توفک آتقسنزین تسلیم اولشیدی؛ میدان محاربه ده قالانلر ایچنده کوسترین Nisangei Cancellier [یعنی نشانچی] او بوزغونلری زمانندن صو کره و تبریزدن بغداده کیدیلیر کن یوله موت طیبی ایله وفات ایتشدر .

ا کلی اووه . ۲۱ ؛ تابا کون آغه شهری . ۲۲ ، اویوق . ۲۳ ؛ قونیه . ۲۴ ، بوزوق ؛ اردو ایلغین اوکندن کچهرک چادر قورمق اوزره آلتون طاشه کیدر . ۲۶ (بازار ، ۱ رجب) ، اسحاقلی ؛ ۲۷ ، طاغرا ایچنده بیای کوی . ۲۸ . سیدغازی . ۲۹ . اسکیشهر . ۳۰ ، بوز اوپوک . ۳۱ ، ارمنی .

کانون ثانی ، ۱۵۳۶ — ۱ . یکی شهر . ۲ . ازنیق . ۳ ، قازیقی طاعی بونجه کیدیلهرک ستاره کوربسی جوارنده دکرملی کوینه قونیلیر . ۴ ، ازمید . ۵ ، خزینه کوتورن دوه لری بکله مک اوزره توقف . ۶ ، ککبوزه . ۷ ، توقف . ۸ ، خداوندکار استانبوله داخل اولور .

۱۴، ص ۱۶۲ — عالی، ۳۲ نیمی حاده، نقل ایدرکه ابراهیم حسیات حقیقه سنی

کتمه کندیسنی مجبور کوردیکی زمان قرآن ایچون زیاده تعظیم کوستره رک نسخسی اهدا اولندجه اوپر و باشنه قور ایتمش ؛ لکن ایران سفرندن صوکره قرآن اهدا اولندجه ، کندیسنده برچوق نسخسی بولندیغنی باغیره رق سویلیوب اظهار حدت ایدر ایتمش . [نسخ قرآنیی تزیین وترصیح ایده رک اکابره اهدا ایتمکی بعض آدمزک وسیله جراتخاذا ایتدکلی قدیمأوزرا ترکسندن بویله برچوقه نسخهلر چیقمسلیهده استدلال اولنور؛ ابراهیم پاشانک بو عارسزلقدن متحدث اولان حدتی عالی ودیگر بعض مورخلر متعصبانه تفسیر ایتمشلردر؛ بوندن بر معنای استخفاف چیقارمق دوغری کورنمز . مترجم]

۱۵، ص — ۱۶۲ ابن خلکان جعفر برمکینک ترجمه حانده حکایه ایدرکه هارون

الرشد، اقرباسندن برینک جعفرک سبب حقیقی قتلنی سؤال ایتمسی اوزرینه « اگر

بو وقعه دن بحث ایدن کوچک آلمانجه اثرلر شونلردر: « 1° Die grosse Erlegung des türkischen Heers vom Sophi in Persien beschehen, item die Zal des erschlagenen und gefangenen volks mit benennung aller bassa und nohmhaften sampt der Eroberung der Türken Schatz und der frewlein seiner Weiber oder Frauenzimmers in der edlen Stadt Tauris in Persien aus der italienischen sprach jetztund neu verteutsch. 15may 1535; 2° Wahrhaftige Anzeig kommend von Constantinopel von dem merklichen Schaden und Niederlage die der türkische Kaiser vom Sophi dem grossen Koenig in Persien im Janer dies Jar an Leuten, Kamelen und seinen Schatz erlitten hat. 1535; 3° Verteutschter Copie eines welschen Schreibens aus Constantinopel den 13 novembris inhaltent des Sophi Victori wider den grossen Türken, seine Hauptleute und Volks Gefenkniss der anzal des gewonenen türk. Geschütz, die eroberte Stat und Land u.s.w. marz 1536 . نهایت شو قدر ظن اولنه بیلیر که بوراده موضوع بحث اولان محاربه اولامه ایله عجم شاهی بیننده وقوع بولان وروزنامه سلیمانیده ۲۳ ایلول تاریخنده کوسترین غوغادر: روایتک بوندن مانعاسی آروپا مؤلفرینک اختراع صرفیدر .

کوملکم بیله جک اولسه اونى ییرتاردم » دیمشدر. ایکنجی فلیپ ده سرانی اکابرندن برینه : « سریمی باشده کی پروقه بیله جک اولسه اونى آتسه آتارم، دیمش ایدی . ۱۶، ص ۱۶۵ — ایقورن Eichhorn بیله «صوک اوچ عصرک تاریخی» اثرنده خیرالدینی دائماً Schereddin واوروجی هوروق Horouk یازار. بوسه ۱۷۹۶ ده . آتوناده مطبوع « جزائر بکلکی حقنده معلومات » کتایندن نشأت ایتمشدر . مؤلف، خیرالدینک الیاس اسمنده کی دردنجی قارداشندن هیچ بحث ایتمز .

۱۷، ص ۱۶۵ — استانبولده مطبوع «اسفار البحار» دن ماعدا خیرالدینک وقایعی حقنده ایکی کتاب واردر : برنجیسی قورصانک لسانندن یازلمش قبا براسلوبده تام بر اثر در؛ ایکنجیسی ده ااعتنالی قلمه ایتمشدر. روماده باربارینی کتبخانه سنده برنجینک مکلف بر نسخه سی واردر. عالی دخی ۲۸نجی حادثه ده وقایع خیرالدینی یازار که قسماً یتیم چلینک قورصانک وقایع جلا دتندن باحت «لجۃ الارار» نام منظومه سندن مأخوذدر .

۱۸، ص ۱۶۸ — اسفار البحار، ق ۱۸، و «جزائر بکلکی حقنده معلومات» ص ۶۲۳ . اوراده قره مانلی دیکر بر خیرالدین کوریلور که عثمانلی تاریخارنده هیچ موضوع بحث دکدر؛ بو اسمک سهواً خیرالدینک قارداشنه ویرلمش اولمشی محتمل ایسه ده اونک قارداشی اوروج نامنده ایدی .

۱۹، ص ۱۷۱ — بو «آسمانی کوزل» کیدی تصویرینی کوردم: بری «لوور» ده؛ ایکنجیسی « قرافورد » تصویر خانه سنده؛ اوچنجیسی اوقس فورده وارویق قاستله Warwick-Castle ده؛ دردنجی ویشنجی ویانه ده بارون پوتون Puthon ایله پرنس لوبومیرسکینک Lubomirsky تصویر خانه لرنده؛ التنجیسی روماده دوریا تصویر خانه سنده؛ یدنجیسی بونک مارکیز داخیتو d'Achinto ایچون یاپلش بر اورنکیدر .

۲۰، ص ۱۷۱ — اسفار البحارده مولای حسن سهواً یکرمنجی سلطان اوله رق ذکر اولمشدر. نخبۃ التواریخ ایسه یکرمی ایکنجی کوسترر، وسلطنتی وقایعندن اک شایان دقت اولانلری یازار. اوستریا خاندانی خزینۃ اورا قنده وندیک مجموعه سی نبی حفص تاریخی ووندیک ایله مناسبات تجاریه لری حقنده قیمتلی و نائق حاویدر. بو و نائق شونلردر : Liber blancus، ویدی بیوک جلدده Libri dei Patti . بونلرده وندیک ایله تونس حکمدارلری آرہ سنده منعقد اوچ عهدنامه واردر : ایلک ایکسی لاتینجه، اوچنجیسی ایتالیانجه در؛ شو وثیقه لر بوراده شونک ایچون ده سزاوار تذکاردر که موجودیتلری شمدی یه قدر مجهول قالمش اولدینی کبی کرک

اسلو بلری ، کرک تاریخ تجاری به تعلقلری اعتباریله دفته لایقدرلر . ایلک ایکی عهدنامه کندیسنه « امیر المؤمنین المرتضی » عنوانی ویرن ابو زکریا یحیی بن عبدالواحدک یکرمی اوچ سنه یی حاوی اولان مدت سلطنتنده عقد اولمشدر . بو حکمدارک اسمی بیلنمه مش اولسه وندیك وثیقه سنک ویرمکده اولدیغی آبوآبدلس Aboabdeles و بوبده لس Boatdeles اسملرندن طانیق مشکادر . ۱۲۵۱ تاریخچه

مورخ اولان برنجیسی شویله باشلار : « In nomine Dei pii et misericordis. Hæc est pagina bene fortunatæ pacis formatæ inter Dominum Mirum Boabdilem Soldanum Barbariæ filium alti et potentis Miri Birzacharium (ابو زکریا) bonæ memoriæ filii alti et potentis ac Sapientis Beomet filii alti et potentis ac Sapientis Beni Ebinafes (ابی حفص) ex parte una et inter Magnificum seu inclitum D. Marinum Maurocenum Ducem Venetiarum ex altera per manum videlicet Bochomeu Gaytum Doane et mandato ejusdem Soldani Miri Boabdile et per manum nobilis ac Sapientis viri Philippi Juliani Legati ejusdem Domini Marini Maurocini Ducis Venetiarum , qui ad hæc destinatus fuit. Ab ipso Domino Duce requirenda seu reformanda pace atque firmanda secum usque ad terminum annorum quadraginta ab incarnationis anno, quo præsens pactum conscriptum fuit. » (Libro dei patti, vol. II, f. 2). Gaitus Doane juin 1271, commence par ces mots: (In nomine Dei pii in laudem Dei Machometi profetæ humilis super omnes Societates suas Saracenorum . Ista littera est ad renovandam pacem , quæ erat ligata per preceptum Domini nostri Chaliphæ qui se regit cum Deo Miramoni (امیر المؤمنین) Ebnolomara Rasidin (عبدالواحد) quem Deus manu teneat in victoria sua et salvet per suam potentiam et manu teneat benedictionem Eei super Saracenos; et pactum, quod olim fuit factum usque ad annos quadraginta, quod factum fuit die sexta intrante Maaran (Moharrem) anni 649 de Machomet cum Venetis renovamus et affirmamus usque ad complementum de 40 annis Sarracineschis sicut in alia parte olim facta continetur in millesimo, quod recordavimus antea pro ampliare eorum vias omnes et pro complere suas sperancias ita quod current per proficuum suum pro longatione scripta in ista « charta. Facta fuit presens charta anno di Machomet 669 (1270).

۲۷ کانون اول ۱۳۲۰ تاریخی اوچنجی عهدنامه نبی حفصک اون ایکنجی سلطانی اولوب وثیقه ده مونسایت Monsayt یازیلان ابوبکر بن یحیی المنتجب ایله عقد اولمشدر . مارینی سانوتونک تاریخ ملکی و سیاسیسنده ، ج ۵۱ ، ص ۳۳۲ ، بوصوک

عهدنامه‌دن مقدم اوله رق ۱۲ مایس ۱۳۱۷ تاریخی بر عهدنامه دها واردر :
 « Turcimanavit Mongabis Saracenus, qui consuetus facere interpretationem Turcimanus Dohanae. In die Jovis qui Saracenisca lingua vocatur Jullar ann. 717 secundum cursum Saracenorun, qui dies con-
 cordatur cum die 12 Maji.» لکن بوتاریخده سهو واردر، چونکه ۱۲ مایس ۱۳۱۷، ۲۸ صفره تصادف ایدر .

۲۱، ص ۱۷۱— اوروپا مورخ لرینک مولیاسن Mouliassen دیدکاری مولای حسندن باشقه بری دکلدردر . «مولی» عربلرده مولای وترکلرده ملاتلفظ اولنور . راشد Rashid دخی هارون الرشیددر که اوروپا لیر اونی روزدت Rosette یامشردر ؛ نصل که مصرک رشید شهرینی او اسم ایله یاد ایدر لر .

۲۲، ص ۱۷۷— «اوراق تاریخیه» ده ۱۸۰، دردنجی ویشنجی جلدلرده پرمیسره Primisser ه مراجعت . ساغره دو، ابراهیمک نظر التفاتدن سقو طی ووالده سلطانه عطف ایتدیکی وفاتی حقنده کی افاده لرندن زیاده بو هیکلرک غائب اولسی حقنده کی روایتنده صادقدر، ص ۲۲۱ . والده سلطان سفرک کشادنن مقدم وفات ایتشیدی . ساغره دو، او تاریخلرده سلطان سلیمان اوزرنده نفوذی اولان روکزه لانه عطف ایتش اولسه بلکه الدانماش اوله جق ایدی . بو مورخ، ارسلان هیکلنک ییقلمنسی ۱۵۲۵ سنه سنده کوسترمکه ده خطای عظیمده بولنش اولور ؛ چونکه بو وقعه فردینانک ایلیچیلری استانبوله کلنزدن اول ۱۵۳۲ دن اولجه اولمشدر .

یکرمی طقوزنجی کتاب

۱، ص ۱۸۰— قتالی زاده و عاشق حسن . عاشق حسن، دلی برادرک ترجمه حائده . حاوی اثرنده بو شاعرک، ابراهیم پاشانک ازدواجی مناسبتیه سویلوب ده نظر التفاتدن سقو طی موجب اولان « بوراده افندی کیمدر، اوشاق کیمدر کیمسه بیلمز ؛ ضیا فته باش اولان، یا خود خدمت آیدن کیمدر؛ بوده معلوم دکل » مألده کی بیتنی ذکر ایدر . دلی برادر اسکندر چلینک حمایت ذی قدرتی سایه سنده قورتیه بیلدی . بو حمایه اولماش اولسه بودیندن کتیریلوب آت میداننه قونیلان هیکلر مناسبتیه یازدیغی ایاتدن دولایی ابراهیمک امریله صلب اولنان شاعر فغانی ایله هم حال اولوردی .
 ۲، ص ۱۸۰ — بوزلرک بری شو مألده بر بیت ایله باشلار : «ای باد شمال .»

سویله بکا، نه یایورسک، ونه خبرلر کتیر یورسک؟ « قاسم پاشا حمام یادر مق ایچون شاعره سکز بیک آقچه ویردی؛ مصطفی پاشا اون بیک آقچه وعد ایتیش ایسه ده انجازدن اول وفاقی وقوع بولمشدر. دلی برادر بونک اوزرینه مصطفی پاشانک ادرنده کی کوپریسی حقنده شو بیتلری یازهرق متروکه سندن یوز آلتون آلمشدر: [ترجمه سنه بدل اصلی اخذ اولمشدر.]

بیادی مرحوم مصطفی پاشا
کچدی مرحوم دیدیلر تاریخ:

کوپردر فی الحقیقه بو دنیا

کوپردن کچدی مصطفی پاشا

ص ۱۸۱ — ساغره دو، کتاب ۴، ص ۲۲۰، ابراهیمی وندیکن بر اصلیزاده ایله بر تاجری اعدام ایتیش اولقله اتهام ایدرکه برنجیسک جرمی، شارل کنک ایران شاهی طهماسبه کوندردیکی بر ایلیچی یه سیاحتی ایچون آت تدارک ایتیش اولمی ایتیش؛ فقط بو حادثه، ابراهیمک — مسقط رأسه حاکم اولان — وندیکن جمهوری حقنده اختیار ایتیش اولدینی سیاست مساعده کارانه علینه بر دلیل اوله ماز. اکر، وندیکن مورخلرینک حکایه ایتمکده اولدقلری کچی، روکزه لانک خدعلری ابراهیمک سقوطنه خدمت ایتیش ایسه بو قادین ابراهیمه خصومتدن دولایی اونک متوجه بولندینی جمهور حقنده دخی خصومت کوسترمش وشو حال وندیکه محاربه نک ظهوری اسابندن اولمشدر.

ص ۱۸۱ — پاروتا، ۸ نجی کتاب، ص ۵۷۰. یونس بکک وندیکه اقامتی اثناسنده لافوره ابراهیم ایله بر اتفاق عهدنامه سی عقد ایدرکه ۱۵۳۶ شباطی تاریخیه مورخدر. هر احتماله نظراً بوتاریخده فرانسه ایله دولت عثمانیه آره سنده باشقه بر عهدنامه یوغیدی. ذاتاً فلاسان بو عهدنامه نک وجودینه انجق دیکر مورخلره اعتماداً قائلدر؛ بو مورخلر ایسه وقایعک تاریخلری صیره سنی کاملاً آخلال ایتشلردر. فلاسان بو باده سویله سویلر: «بو عهدنامه نک مسوده سی، یاخود اصلی الدهه اولمایوب یالکز نتیجه معلومدر.» حال بوکه اونتایج، یعنی پولیا ساحلنده اجرا اولنان تحریبات فرانسه ایله بر اتفاق عهدنامه سندن زیاده سلطان سلیمان ایله شارل کن آره سنده موجود اولان حال حربدن نشأت ایده بیلیدی.

ص ۱۸۱ — وندیکن مورخلری و قونت دارو دولت عثمانیه طرفدن کوندریلن ترجمانک بو مأموریتده کی مقصد خفی یه تماماً غیر واقفدرلر؛ لکن وندیکن خزینئه اوراقده کی وثائقده میدانه قونلشدر. شو عنوان آلتنده کی کاغذلره مراجعت:

Catologo delle persone spedite a Venezia per parte del gran Signor. 1536: 15. Genaro Janusbeg dragomano per sollecitare a far lega col Re di Francia contro l'Imperatore.

ص ۶، ۱۸۲ — که به لک «شارل کنک» تاریخچه متعلق اوراق» نده، ص ۴۱، «دوریانک سرگذشتلری». حاجی قالفه، اسفار البحار، ق ۲۱. حاجی قالفه، مینورقه بکنک اتدن دوشوب اولدیکنی نقل ایدر. «کافرلرک قورقاقلقرلی اسبابی» عنوانی بر باینده شویله اوقونور: «اونلرک اعتقادنجه حریتی بهاسنه حیاتی قورتاره بیله جک ایکن کندیسنی اولدیرن آدم جنته کیرمز». حاجی قالفه روایت ایدر که دوریا بر اسیره شویله سویلش: «سزک دینکزده بر کافر دن قاچان جهنمه کیده جک وایکسندن قاچان جنته کیره میه جک دیه یازیلی دکلیدر؟ بزم شریعتزده ایسه بره قارشى بیک اولدیغمز حالده دخی بر مسلمانان اولدرمک ممنوعدر. سزک شریعتکز انسان اولدرمکی موجب شرف صایار، بزمکی ایسه جنایت بیلیر؛ پاپا بویله اولسنی ارزو ایدر؛ لکن طوغریسی بودر که نفرات هر وقت اونی دیکه مزلر.» حاجی قالفه خرسیانلقده حقیقه بویله اولوب اولمادیغنی اکلامق ایچون خرسیان علماسنه مراجعت ایدوب اونلردن اولمادیغنی جوابی آلدیغنی و آندره دوریا عوام ناسدن اوله رق اوقویوب یازمه دن بی خبر بولدیغنی ده علاوه ایدیور.

ص ۷، ۱۸۵ — وندیك حكومتی زمانده قورفهنك اصیلزاده لره تملیکنه دائر وشقه صورتی:

Instrumentum concessionis castri Corfus cum Insulis et pertinentiis ejue, (Libro dei Patti II. fol. 225.)

«In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi anno incarnationis ejusdem millesimo ducentesimo septimo mense Julii, in dictione decima Rivoalto. Post concessam cartam factam eodem superscripto anno et mense, quam vos Domine Petre Ziani Dei gratia Venetiarum Dalmatiæ atque Chroatie Dux, Domine quarte partis et dimidie totius Inperi Romanæ cum iudicibus et Sapientibus consilii collaudatione populi Venetiarum fecistisi nobis Angelo Acotanto, Petro Michaeli, Stephano Fuscareno, Giberto Camino Octaviano Firmo, Jacobo Sojo, Marino capiti in collo, Jugolino Staviano et Symoni Bono et Joanni de Alto per quam nobis nostrisque heredibus et proheredibus deditis, et in perpetuum concessistis castrum quod dicitur Corfus cum tota ipsius castri insula et cum aliis insulis ad ipsis castri ducatum pertinentibus eum omni juris integritate et plenitudine rationis, propter quod nos in proximo illuc credebimus cum viginti militi-

bus ad usum militiæ decenter armatis nobis computatis in numero suprascripto habentibus sentiferos duos pro militum uno quoque et hoc facere debemus stipendio nostro ad obtinendum et manutenendum castrum illud ad vestrum et successorum vestrorum et fidelitatem. Quo obtento debemus nos et heredes ac heredes et proheredes nostri in perpetuum semper habere ibi pro ipsius castri custodia milites viginti computatis ut supra legitur nobis in ipsis habentes pro quolibet sentiferos duos. Et quot non est semper vivere nobis datum statutum est ut cum aliquis nostrum vel heredum vel proheredum nostrorum decesserit alius heredum vel proheredum nostrorum dilatione abjecta institui debet, in ejus loco ut vicem suppleat occumbentis. Qui infra spatium anni dimidii venire Venetias debet et facere nobis fidelitatem vel successoribus nostris et investituram a nobis vel successoribus recipere de ipso Castro, nisi per nos vel successores nostros indultum fuerit, qui ibi hoc faciat sacramentum nostrorum commissionem recipiat ecclesias in pertinentiis nobis concessis positas debemus habere eo modo quo habebatur temporibus Græcorum Imperatorum. Homines ipsius loci faciemus vobis jurare fidelitatem et successoribus vestris et cum jura verint nobis jurare illos faciemus salva fidelitate vestra et successorum Vestrorum. Et nos omnes et alios in ipsis insulis consistentes debemus in suo statu tenere, nihil ab aliquo amplius exigentes quam quod facere consueverant temporibus Græcorum Imperatorum. Homines Venetiarum intoto districtu nostro salvos et securos habere debemus in personis et rebus, et sine datione et exactione aliqua eosque manutenere et defendere in suprascriptis pertinentiis nostris contra omnes homines, qui eos vellent offendere bona fide. Et si contigerit unum alicui dampnum fieri in pertinentiis illis per homines nobis subditos studiosi esse debemus ad faciendum quod sua recuperet. Debent autem homines Venetiarum potestatem habere victualia extrahendi de omnibus pertinentiis nostris ad differendum in Venetias sine contradictione cujusquam et alia mercimonia ad portandum quocumque voluerint Amicos Venetiarum debemus habere amicos, et inimicos Venetiarum sicut vos inimicos. Cum quibus nullam concordiam nullamque treugam facere debemus sine vestro vel successorum vestrorum, consensu Capitaneos vestros et missos vestros et successorum vestrorum et galeas vestras et eorum debemus recipere honorifice et dare ipsis Capitaneis et galeis vestris strinam convenientem. Vos vero vel successores vestros, si illuc venire contigerint solempniter cum clero et populo cruce præcedente suscipere debemus usque, ad ripam venientes et sequentes vos ad ecclesiam solempni cantico. Procurare quoque vos debemus semel, vel bis si volueritis et laudes vobis ac successoribus vestris ter

in anno. In Pascha majori, in festo nativitatis Domini et in majori festo majoris Ecclesie decantari faciemus Nullam conspirationem, vel institutionem facere debemus in facto merceptionum contra utilitatem et commodum hominum Venetiarum. Debemus autem singulis annis in perpetuum infesto Apostolorum Petri et Pauli vestro communi Venetiarum hic in Venetiis solvere per nos vel per noctrum missium omni contradictione remota manuallatos Lonos quingentos. Hæc omnia quæ continentur superius debemus facere et observare Vobis et successoribus vestris et communi Venetiarum nos et heredes ac proheredes nostri in perpetuum quod attendere et observare juramento astricti tenemur. Et sic teneri debent post nos heredes nostri et proheredes. Et si non ita fuerit observatum per omnia, omnes possessiones nostras et proprietates terrarum et cassarum nostrarum, quas habemus in Venetiis et extra Venetias et ipsam arcem Corifus perdere debemus, et ipsa omnia in commune Vestrum venire debent ad faciendum exinde quidquid ipsi vestro communi placuerit sin contrarietate cujusquam. Hæc omnia, quæ continentur superius sint in commissione nobis facta a vobis ut supra legitur per capitula singula ordinate conscripta. Et nos viii omnes prædicti Latæ omnia per capitula singula nos promittimus servaturos. Quæ fatemur nos ad Sancta Dei Evangelia juravisse.

Signum suprascripti Junzolini m.m. hoc f. rog.

Signum suprascripti Joannis de Ato m.m. hoc. f. rog.

Ego Angelo Acotanto mea manu subscripsi.

Ego Petrus Michaeli m.m. scripsi.

Ego Gibertus Quirino m.m. scripsi.

Ego Stephanus Turcarenus m.m. scripsi.

Ego Jacobus Juliano testis subscripsi.

Ego Simon Bonus m.m. scripsi.

Ego Jacobus Sojo m.m. scripsi.

Ego Marinus capite in collo m.m. scripsi.

Ego Pascalis Mauro Subdiaconus testis subscripsi.

Hic cadit locus

Ego Peternianus de Putheo,

Signi Notarii.

Subdiaconus et Notarius complevi
et notavi.

۸ . ۱۸۵ ص — سلطان سلیمانک آولونیا اوزرینه اولان یدنجی سفری روزنامه سی،

۹۴۳ (۱۵۳۷) .

مایس (ذی الحجہ) — ۱۷ (نہجشنبہ ۷ ذی الحجہ) : بادشاہ، شہزادہ محمد وسلم برابر اولہرق استانبولدن جبقار؛ یاریق بورغازہ قونیلیر. ۱۸، چتالہ. ۱۹، ایجکوز. ۲۰. وزیرلر، قوماندانلر بادشاہہ بیرای تبریک ایدرلر. ۲۱، قوستہ رمری کوی، اوزون مرحلہ. ۲۲،

الوان بك كوي؛ اوزون مرحله. ۲۳، بورغاز. ۲۴، باباسكي. ۲۵، حوصه. ۲۶، ادرنه؛ اهالی غلبه لكلك پادشاهی استقباله چيقدقلری صروده بيلديرم دوشهرك تریزلیر اصناف علمدارخی اولدیرر. ۲۷، استراحت؛ دیوان؛ سنجاق بکلرنده تبدیلات. ۲۸، استراحت. ۲۹، استراحت؛ دیوان؛ غازی خان لورستان بکلر بکلکنه ترفیع اولنور. ۳۰، استراحت؛ یاغمور. ۳۱، اوتاغ هایون قالدیریلیر.

حزیران (محرم ۹۴۴) — ۱، چرمن قارشیسنه قونیلیر. ۲، کيسارلق. ۳، چاقراغا دکرمی. ۴، ککلك؛ یاغمور. ۵، خالدجایری. ۶، سنان بك كوي. ۷، فلبه. ۸، توقف؛ دیوان؛ قرال یانوشک ایلچیبسی دست بوسه قبول اولنور. ۹، دیوان؛ پادشاه بوله چیقار. ۱۰ (بازار ۱ محرم) تکفور پیکاری. ۱۱، صارو خان بکلیده صوفیضانی اردوگاه قورمغه مانع اولدیغندن اوتنه طرفده بوله نه قدر کیدیلیر. ۱۲، کوستنجه ایلجه سی ملحقانندن بانا کوي. ۱۳، صماقو؛ مرحله معتاده. ۱۴، صاباریق یاناصی. ۱۵، تکفور پیکاری؛ غایت طاربولردن کچیلیر. ۱۶، کوستندیل ایلجه سی. ۱۷، توقف. ۱۸، اووه. ۱۹، قوقونونجه. ۲۰، چاچ کوي. ۲۱، حسن بك؛ چنتلکک بو طرفنده مجیدلی کوي جوارنده. ۲۲، اسکوب. ۲۳، توقف؛ روم ایلی بکلری دست بوسه قبول اولدیلیر. ۲۴، توقف؛ یاغمور. ۲۵، دیوان؛ پادشاه بوله چیقار. ۲۶، اردو صولو دربندک اوتنه طرفنده توقف ایدر؛ قیصه مرحله. ۲۷، قالفاندان قرینده واردار (آقیوسوس Axios) اوزرنده کی کوپری بی کچوب یولاق اوزرنده اردوگاه قورار. ۲۸، قرهجه اووه قوری کوننده قالمسی قرارلشدیرلش ایدی؛ لکن سرعتی کیدیلیرک قباچویه وارلیدی. ۲۹، اردو بو قوبک بوغازینی کچر؛ اوزون مرحله. ۳۰، طوریا یا یلاسی طغانی اوزرنده ارکلی کوي جوارنده قالیر؛ زحمتی مرحله.

تموز (صفر) — ۱، اردو استروغه کوي یانندن کچر، بر کول [اخری کوي] کنسارنه قونار. ۲؛ توقف، دیوان. ۳، توقف. ۴، دیوان؛ پادشاهک چادری طولایلیر. ۵، ایش تومری [ایشقومی] ایرمانی اوزرینه قوریلان کوپری نک بو طرفنده طقوز اووه سی؛ اردوگاه قورمق امکانسز. ۶، بابی یانی، بر بوغاز ایچنده واقع کوی ۷، ایلبسان؛ طقوزدن ایلبسانه قدر یول چوق طاردر. ۸، توقف؛ بو بوک شکار. ۹، صادق؛ بوغازک مدخلنده طوریلیر. منبع بولنه میه جغندن دولایي ایچری کیرلر. ۱۰، (۱ صفر، صالی) متعدد بطاق ایرماق کچلد کدن صوکره باربولن. ۱۱، قومانه قرینده قاسم بك؛ دونما اوتوز اتی کونده کلیبولیدن آلولنیایه کلیر. ۱۲، وویس ایرمانی کچیلیر. ۱۳، آلولنیا. ۱۴، توقف؛ دیوان. ۱۵، توقف. ۱۶، ۱۷، توقف؛ دیوان. ۱۸، توقف؛ اوتاغ هایون قالدیریلیر. ۱۹، اردو برزه طغانی اوزرنده توقف ایدر. ۲۰، ۲۱، ۲۲، توقف؛ بازار ایشای و بازار ایرته سی کیجه سی آندریا دوریا قورغه قارشیسنده کلیولی کهایسی قبودان علی چلبی ایله محاربه ایده رک علی چلبی اون ایکی قادرغه غائب ایدر. ۲۳، پادشاه روم ایلی عسکرنه دونماه چقمیرینی و پولیایه (پوی Pouille) دوغری کیتلیرینی امر ایدر. ۲۴ دن ۳۱ قدر استراحت.

اغستوس (ربیع الاول) — ۱، ۲، ۳، استراحت. ۴، بر زلزله حس اولنور. ۵، ۶، استراحت؛ لطفی پاشا دوناما ایله پولیادن عودت ایدر. ۷، استراحت. ۸، (چهارشنبه، ربیع الاول) دن ۱۴ قدر استراحت؛ خداوندکار آلولنیادن اوزاقلاشمش

ایلی . دونانغای قورفیه کوندرمک ایچون کری کلدی . ۱۵ ، خیرالدین پاشا دونانغاسیله آولونیا پیشکاهنه کلیر . ۱۶ ، ۱۷ دیوان . ۱۸ ، لطنی پاشا قورفیه یلکن آچار . ۱۹ ، پادشاه قورفیه نك اطاعتته انتظاراً قودوس کوی قوربنده اردو کاه قوردیرر . ۲۰ ، صار . مساقلی کلیسای قوربنده نشنه به کلیر . ۲۱ ، تپه دان . ۲۲ ، آرکیرو فاسترو [ارکری] . شدتلی بر یاغورله ایکی صرحله آلینیر . ۲۳ ، پیسقویا . ۲۴ ، اردو کیرنه بوغازی بو نیجه کیده رک ناوار نیجه کوی جوار بنده توقف ایدر ؛ کیرلسی کوچ بر بوغاز . ۲۵ ، مایوس . ۲۶ ، قاپوناناق لیانی قوربنده قونسوونی . ۲۷ دن ۳۱ ه قدر توقف .

ایلول (ربیع الاخر) — ۱ دن ۶ به قدر توقف ؛ پادشاه قورفیه کیتمه که قرار ویرر ، واردونک آطه دن بو ساحله عودنی امر ایدر . ۷ (جمعه ، ۱ ربیع الاخر) دن ۱۴ ده قدر توقف . ۱۵ ، مالقوج چایرینه قونیلیر . ۱۶ ، رادوب . ۱۷ ، توقف و دیوان ؛ روم ایلی دفتر داری یاشلیجه محمد بک روم ایلی تیمار لری که یاسی نصب اولندی . اناطولی که یاسی محمود چلی روم ایلی دفتر دار لغنه ، اناطولی دفتر داری طرخان بک اناطولی که یالغنه کچدی ؛ استانبول صوباشیسی او یس بک اناطولی دفتر دار لغنه و متفرقه حسن چلی ، او یس بک یرینه نصب اولندی . ۱۸ ، دیوان ؛ راسمه دست بوس . ۱۹ ، پادشاهک چادری قالدیرلدی . ۲۰ ، لاهنه قصری ؛ روم ایلی و آن . طولی قاضی مسکر لری عزل اولندیلر . ۲۱ ، قرق کچید . ۲۲ ، قاباس کوی . ۲۳ ، مامیرا . ۲۴ ، جای دربندی . ۲۵ ، کریم بک چایری . ۲۶ ، آشاغی پرسه پیا [پرسه] . ۲۷ ، سیوات [که وات] . ۲۸ ، مناستر . ۲۹ و ۳۰ ، توقف .

تشرین اول (جمادی الاولی) — ۱ ، توقف . ۲ ، تر به لی کوی . ۳ ، اوسترووه . ۴ ، وودینه . ۵ ، اردو بوراده قالیر . ۶ (جمعه ایرته سی ۱ جمادی الاولی) ، واردار کنارینه قونیلیر . ۷ ، سلانیک . ۸ ، توقف . ۹ ، لغظه ایلیجه سی . ۱۰ ، انوس درسندینک بو طرفنه قونیلیر . ۱۱ ، صویجی کوی . ۱۲ ، سیروز . ۱۳ ، فاستومیر . ۱۴ ، طوغا نیلیر کوی . ۱۵ ، قواله . ۱۶ ، قره صو . ۱۷ قره صو یکیکجه سی . ۱۸ ، قوری جای . ۱۹ ، آغیر خان . ۲۰ ، مکرری . ۲۱ ، فره جک ایلیجه سی . ۲۲ ، فره جک آتی . ۲۳ ، دیمتوقه . ۲۴ ، ادرنه توابعندن آطه قارشیسنه مواصلت اولنور . ۲۵ ، ادرنه . ۲۶ ، توقف ؛ یدی کون صکره ، تشرین ثانیده خداوندکار استانبوله کیرر .

سلطان سایمانک بغداد اوزرینه اولان سکنزنجی سفری روز نامه سی ،

(۱۵۳۸)۹۴۵

تموز (صفر) — ۹ (پنجشنبه ، ۱۱ صفر) ، پادشاه استانبولدن عزیمتله حلقه لی پیکاره قونار . ۱۰ ، چتالجه ؛ سرعتلی کیدیش ؛ صطفی پاشانک حلیله سی اولان همشیره پادشاهی وفات ایلی . ۱۱ ، اردو اوزون بر مرحله دن صو کره اینجکیزک اوته طرفنه قونار ، ۱۲ ، اوغراش کوی ، سلیم اولک باباسی بازید ثانی ایله محاربه ایتدیکی محله — که یاووزک ارتحالی ده بوراده وقوع بولمشیدی — چادر قوریلور . ۱۳ ، قارلی قوغی ، قیصه صرحله . ۱۴ ، احمد بک کوی . ۱۵ ، حمزه بک کوی . ۱۶ ، علوفه جیلر کوی . ۱۷ ، ادرنه . ۱۹ ، ۲۰ ، توقف ؛ روم ایلی و ناطولی بکری دست بوسه قبول اولندیلر . ۲۱ ، توقف . ۲۲ ، بصره بکی امیر رشیدک اوغلنک ورودی . ۲۳ ، توقف . ۲۴ ، دیوان . ۲۵ ، پادشاهک چادری قالدیریلیر . ۲۶ ، اردو طونجه ساحلنه قونار . دفتر امیننک هپ وزیر لر ایله بر لکده چوملک کوینه قدر پادشاهی استقباله کیتملری امر اولنور .

۲۷، یکیکه قزل اغاچ؛ اوزون مرحله. ۲۸ (بازار، ۱ ربیع الاول)، منصور لر کوی؛ مرحله. معتاده. ۲۹، سرای قره‌سی. ۳۰، توقف. ۳۱، بکورجیلی.

اغستوس (ربیع الاول) — ۱. اغا کوی. ۲، چاشنکیر کوی؛ اوزون مرحله؛ اردو بر قاچ کوپری کچر. ۳، بالقانک بر بوغازی مدخلنده صوجیلو قره‌سی. ۴، میرعلم کوپریسی کچیه‌ارک یولک یک طارلاشدینی بریره قونیلور. ۵، اردو، سلطانلر کوی جوارنده برکول کنارینه‌واصل اولور؛ قیصه مرحله. ۷، دوناسیلابه‌سی قرینده. ۷، توقف؛ دیوان؛ بوغدان وویوده‌سی. پهر راره‌شدن بر هیئت مبعوثه و رودی؛ بونلر دست‌بوسه قبول اولندیلر؛ سنان چلبی، اولقلرله بر لیکده اوله‌رق، وویوده‌ی بالذات حضور پادشاهی‌یه کلک اوزره دعوته کیدر. ۸، قره‌کوز. ۹، بابیک؛ اوزون مرحله؛ براورمان ایچنده زحمتلی یول. ۱۰، توقف. ۱۱، قاورانه. ۱۲، پاپاسلی. ۱۳، طاتلیجی. ۱۴، سود کولی؛ دوز یول، قیصه مرحله. ۱۵، آستراباغو. ۱۶، بابا قصبه‌سی؛ صاری صالتوق دده بوراده مدفوندر. (بابا طغانی، حاجی قالفه‌نک روم ایلدیسه مراجعت، ص ۲۸ و ۲۹) ۱۷، بوغدان وویوده‌سنه کوندرلش اولان سنان چلبی عودتله وویوده‌نک دعوت پادشاهی‌یه اجابتدن امتناع ایلدیکتی خبر ویرر؛ پادشاه صاری صالتوق دده قیرینی زیارت ایلر. ۱۸، شهر اهاالیسی اسپر ایلدیلر؛ خداوندکار باباطاغنده شکار ایدر. ۱۹، توقف؛ مع‌هذا اوتاغ‌هایون دها اوزاغه کوتوریلور. ۲۰، قانالوی کوی؛ دوز یول؛ صوآز؛ اردونک قوندینی یر یک‌طاردر. ۲۱، ایساقچی اسکله‌سی؛ طونه اوزرینه بر کوپری آتیه‌رق اردو بوغدانه کیرر. ۲۲، توقف. سمندرله بکی ییخی پاشا اوغلی اردویه التحاق ایدر. ۲۳، دیوان؛ روم ایلی بکری دست‌بوسه قبول ایلدیلر؛ خسرو پاشا روم ایله کیدر؛ وزیر محمد پاشا اناتولی بکلر بکی رستم پاشانک وصولته‌قدر اردویه قومانده‌ایتمک و دفتر دار سابق حیدر چلبی طونه‌اوزرینه قوریلان کوپری‌نک مدافعه‌سنه مأمور اولور. ۲۴، اناتولی عسکری کوپریدن کچر. ۲۵، اوتاغ‌هایون قالدیریلر. ۲۶، پادشاه کوپریدن کچر. ۲۷، (صالی، ۱ ربیع‌الآخر)، توقف؛ ۲۸، مهموه‌باشی. ۲۹، قزل کول. ۳۰، توقف. ۳۱، اردو پروت نهرینی کچرک فالچینه Falcsin قونار. ایلول (ربیع‌الآخر) — ۱، اردو پروت کنارنده طورر. ۲، ۳، توقف. ۴، سپان کوی. ۵، دکرمئی کوی. ۶، بودان کولی. ۷، قوری الجی. ۸، ویزه کوپریسی. ۹، یاسی؛ قزیم خانک وصولی. ۱۰، وویوده بیکاری. ۱۱، فرموز باغی. ۱۲، خرمنور کوی. ۱۳، اسکی بر مناستر یانه قونیلور. ۱۴، اوروشن. ۱۵، بوغدانک مرکز اداره‌سی اولان سوچاوا Suczawa. ۱۶ دن ۲۱ قدر توقف؛ دیوان؛ بوغدان بکلکی اسکی وویوده‌نک اوغله ویرلدی؛ چکلمکه باشلامق امری ویریلر. ۲۲، سوچاوادن چیقیلیر؛ اردو یاندوشایه قونار. ۲۳، آغوشان. ۲۴، ایسپن. — روزنامه سلیمانی بوراده ختام بولور؛ پادشاه استانبوله آنجق ۱۵۳۹ نسانک ایلك کونلرنده واصل اولدینی جهتله روزنامه‌ده الی ایلیق وقایع ناقصدر.

۹، ص ۱۸۷ — پچوی، ق ۶۸، اولنره شواسملری ویرر: او بروواجه، بوداق، درسلاق (شبه‌سزکه بریزلود Berizlo در). پچوی، عثمانلی مورخلری ایچنده الک زیاده معلومات مکمله ویرندر. اسامی، مواقعی صحته تعیین ایدر؛ چونکه کندیس، مقدما کلیس سنجانچی ملحقانندن اولان کیرقا سنجان بکله کسند بولنمش ایدی؛ آنجق.

وصولی محمد پاشا کلیس سنجاغنه مأمور اولدیغی زمان معزول اولمشدر . ایستو آنفی ایله اوندن تقلاً آنکل، شیمهك، فهسله ر کلیس ایله دیگر اوچ قلعهك بحار اردوسی قاجیانه ر قومانده سنده محاربه یه کیریشدیکی زمان عثمانیلر طرفدن ضبط اولدیغی یازارلر ؛ لکن قاجیانه ر انجق اغستوس نهایتده حرکت ایتمش و کلیس ایسه پجوی ایله جلال زاده ك روایتلرینه نظر ۹۴۳۳ رمضان او اخرنده (مارت ۱۵۳۷) تسخیر اولمشدر .

۱۰، ص ۱۹۶ — پیزانی Pisani ایچون ماریاده ی فراری Maria dei Frari

کلیسا سنده نیقولو پیزانی طرفدن یامیلان قبرك کتابه سی شودر : « Benedictus Pi saurus vir Clar. Imp. Turc. classe altera ex Jonis in Hellespontum fugata altera in Ambracio sinu capta, Leucade et Cephalonia expugnatis aliisque recuperatis insulis, Nauplia obsidione liberata, Nichio saevissimo pirata interfecto, Divi Martii Procurator creatus pace composita Corcyrae obiit . اونك ده کتابه سی شودر : « Jacobus Pisaurus Paphi Episcopus, qui Turcas bello, se ipsum pace vincebat ex nobili inter Venetos ad nobiliorem inter angelos familiam delatus, nobilissimam in illa die coronam justo iudice reddendae hic situs exspectat, vixit annos ptaonicos. Obiit 1547 » 19. Cal. ab.

۱۱، ص ۱۹۷ — ابراهیمك سقو طی، اونك محمیسی اولان ذوالقدریه والیسی محمد پاشانك ده سقو طی موجب اوله رق منصبی رستم پاشایه ویرلدی ؛ شام و اما سیه بکله بکله ری بجایش ایتدیلر ؛ بر مدت صو کره رستم پاشا قره مان بکله بکله کنه والیاس پاشا ذوالقدریه بکله کنه تعیین اولندی . بو تبدلاتك جمله سی سلیمان پاشانك عربستانه و دونانمانك پولیا یه عزیمتندن مقدم ۱۵۳۷ سنه سنده وقوع بولمشدر . عزل اولنان وزیر قاسم پاشا ایله ناپولی محاصره سنی اداره ایدن قاسم پاشا باشقه باشقه ذانلردر . عالی ، دفتر وززاده ص ۲۴۹ ، بو جهتی پك انی کوسترر .

۱۲ ، ص ۱۹۸ — قاتمه میر ، سلیمان سلطنتی « izi اشارتلی حاشیه . بو مورخ ، او برتی سوییه سکینك ۱۶۸۶ ده احراقندن مقدم کوردیکی تأمین ایدر . مع هذا قاتمه میرك افاداتندن بو غدان تاریخنه متعلق اولانلره ، ترکلرک تاریخنه عا د اولانلردن زیاده اعتماد ایتك لازم کلز، قاتمه میره نظر آ بو غدان، بودینه ۱۵۲۹ سنه سنده کمشدر ؛ حال بوکه اوغلی اتیه ن ۱۵۱۷ ده وفات ایتمشدر . انککلاک « بو غدان تاریخی » ، ص ۱۶۴ و ۱۶۸ ، شویله یه یازار : « بو مقاولات (سلیمان طرفدن بودینه ویریلن

برات مندرجاتی (ترکر طرفندن پرنس پیه راره شک حکومتنه قدر تماماً اجرا اولمشدر : اوزمان پیه ردن بر Harai (خراج) ایستدیلر، . لکن راره ش ۱۵۲۹ سنه سنده دو قهلق مسندنده بولنه رق سلطان سلیمان ، براتی سلفنه دکل، اوکاویرمشدر . ۱۳ ، ص ۱۹۹ — جلال زاده، ق ۲۱۹ ، عالی ، ق ۲۵۰ ، بواسمیرله تسمیه ایدر: مست خون عبدالله اوغلانک اوغلی معشوق اوغلان ، مررضی اوغلان ، حاجی خلیل اوغلان، شیرین بکلردن بابابک ، خواجه مامابک ، حسن بولادبک ، بیپولوش بک ، مورون بک ، قیچاق بکی حاجی علی بک ، کوچک بک ، مانفوت بکی جانی بک ، آق بابایی میرزا ، قوساعات میرزا ، سلیم شاه بک ، احمد پاشابک ، علی حاجی بک ، ابراهیم بک ، توغالب بک، بردغازی بک ، کال بک ، نوش میرزا ، آق کوچک بک ، (قزان خاننک ایلچیسى نقوش بک ، عبداللهک ایلچیلری یخشی و شیداق بک ، و دیکر لر) . قاپی اوغلانی [قاپی محافظه سنه مأمور] دیمک اولان اوغلانلردن تیمور تاریخنه عاند کتابده بحث ایتش ایدک که اوراده آغلان اسمی آلتنده کورینورلر . ۱۴ ، ص ۲۰۳ — ساغره دو ، ۲۶۴ . حاجی قالفه ، تاریخ اسفار البحارنده بودونانمانک مقدرانی مبالغه لی کوسترر ؛ اسپانیانک ۸۰ ، وندیکنک ۷۲ ، پاپانک ۳۰ ، مالمه طریقتنک ۱۰ ، جنوه جمهورینک (دور یاقومانده سنده) ۵۰ ، پورتکیزک اون قادرغه سی بولندیغنی ، مجموعی ۱۱۲ قادرغه ، ۱۴۰ چکدیری ، اوچ یوزنقلیه کیسی اولدیغنی . یازار که یکن عمومیسی مختلف بیوککلکده التی یوزدیمکدر . اوت طرفندن ده ساغره دو خیر الدینک دونانمانسی تشکیل ایدن کیلرک ۱۲۲ یرینه ۱۵۰ اولدیغنی سوایلر . گوازونک قادرغه محاربه سی (Battaglia del Caleone) دیدیکی بوغوغانک تعریفی اونک تاریخنده سکز صحیفه طوتار : ۲۳۴ — ۲۴۲ .

۱۵ ، ص ۲۰۵ — «المنح الرحمانیه» بوزاتک اداره سی حقتده بعض ایاتی حاویدر که شومالده در: « اوکونلر مصر چهره خوبان قدررو نقد ارایدی: قاهره هنوز مظفر ایدی . بوکون ایسه خرابه دن عبارتدر؛ انسانلر سعادت ایچنده ایدیلر ، حال رفاهیتده یاشامقده ایدیلر . » [بومال آره صیره تکرار ایده کلدیکنمز :

« آن مصر مملکت که تودیدی خراب شد ، »

« و آن نیل مکرمت که شنیدی سراب شد . »

بیت مشهورینی اخطار ایدیور . مترجم]

۱۶ ، ص ۲۰۵ — سهیلی ، ق ۵۵ . [هانمه ر بوراده باقینک « پادشاه صوبک قدرینی بیلیدی جهتله بیک کمر ایچندن شهرک قلبنه قدر ایصال ایشدر » مألده اوله جنی و صوبک .

خنجره تشبیهی حاوی بولنه جنی آکلاشیلان بریتنک ترجمه‌سی یازیورکه اصلی تخطر ایدیله‌مه مش وائسای ترجمه‌ده تحریسی ممکن اوله‌مامشدر. [

۱۷، ص ۲۰۸ — تقویم التواریخه کمال بصیرتله مراجعت لزومنه قانع اولوق ایچون حاجی قالفه‌نک آیاس پاشانک وفاتی هانکی تاریخده ولطفی پاشانک وزیر اعظم اولیشنی نه‌زمان کوستردیکنه دقت ایتمک کافیدر. لطفی — که افاداتنده کی‌صدق و صحت اک زیاده شایان وثوق عثمانلی مورخلری آره‌سنده کندیسنه بر موقع امتیاز ویردیکی کبی کندیسنک وزرات عظام‌سنه‌عائد وقایعه‌ده هر کسدن زیاده معلوماتی اولمسی لازم کلیر — بوم‌اموریتنه ۲۶ صفر (۱۳ تموز) تاریخی کوستر؛ فردی دخی، ق ۲۰۸، اونکله کاملاً متفقدر. شو‌حالده حاجی قالفه‌نک، تقویم التواریخک جدول و زراسنده، ص ۱۷۶، آیاس پاشانک ۹۴۴ ذی‌الحجه‌سنده عزل اولندیغنی یازمسی بر سهو صریحدر. بو انفصال اون‌بش‌آی‌صوکره‌در. عثمان افدینک تراجم احوال و زراسی حاجی قالفه‌نک سهوینی عیناً نقل ایتمشدر. آیاس پاشانک عزلنی ولطفی پاشانک نصبنی قاجیانه‌رک‌بوز-غونلغنی تعقیباً ۹۲۴ رجب‌نده کوسترن صولاق زاده دخی آلدانیور. آوستریا‌خاندان ایمراطوری وقرالیسی خزینئه اوراق‌نده کی‌اک اسکی وثیقه آیاس پاشانک ۱۵۳۷ تاریخی بر مکتوبیدر که قرال فریدینانک، لویی غریبتنک قتلندن دولایی اعتداری متضمن پادشاهه یازدیغنی تحریراهه جواباً قراله یازلمش و ماریا بارزیزی Marya Barzizi معرفتیه کتیرلمشدر. مهر پادشاهیده شو‌حدیث، صناعتکارانه بر صورتده منقوشدر: «کفی بالموت واعظاً». چاشنیکیر باشی آیاس پاشا، سلزیالی ژدروم نه‌سیکمه نامنده بر مهتدیدر. ذکر اولنان خزینئه اوراق‌ده بو مهتدینک بره‌سلوده وولفقانع سا‌ئوره‌مانه بر مکتوبی‌دها واردر که بونده ایران محاربه‌سی مناسبتیه «ایمراطورک (پادشاهک) قزل ترک‌ر (عجم‌ر) اوزرینه یوز قرق بیگ کشیک برادر وایله یوریمکده اولدیغی، مندر جدر. لطفی پاشا آنجق ۱۵۳۹ ده وزیر اعظم اولدیغنی جهتله «Crusii Turco-Græcia» نامنده کی‌اترک، ص ۱۵۶ — ۱۶۱، مفتی جمالی حقنده یازدیغنی فقره‌نک ۱۵۳۶ ده لطفی پاشا زمانی وقوع بولش اولمسی ممکن دکلدر. ذاتاً بتون خرستیان کلیسارینک بیقلمسی حقنده ویریلان امر و حشبانه عثمانلی پادشاهلرینک اک مساعد واک‌انسانیتلیرندن اولان سلطان سلیماندن زیاده سلطان سلیمک طبیعتنه موافقدر. [هانمه‌ر بودرلو حاللرک یکر منجی عصرده خرستیانلر طرفندن اجرا اولنه‌جغنی بیله‌مزدی. مترجم]

۱۸، ص ۲۰۸ — موراجه‌دوسون، ج ۴، ص ۳۵۱، حسن بک زاده‌نقلاً

شویه یازار : « [لطفی پاشا] برکون ، حال سفیهانده در دست اولنان بر مسلمانک — آدابک ایضاحنه مساعد اولمادیفی — بر عضوینک استره ایله کسلمسنی امر ایدر . باعث حجاب اولان بو امر وحشیانه هر کسی متنفر ایدر . لطفی پاشا ، پادشاهک همشیره سیله ازدواج ایتشدی . بوسلطانده شو امر دن نفرت ایله زوجنه غایت مؤثر و آجی تویختاده بولنه رق « عار و حجابی پامال ایتمه مک لازم کلزمی ایدی ؟ بو قدر وحشیانه بو قدر بی ادبانه بر جزای نصل ایجاد ایتدک؟ » سوزلرنی سویلر . وزیر شو جوانی ویرر : « بو جزا جنایت ایله متناسبدر ؛ دینه ، قانونره رعایت ایتمه رک ناموسلرنی پامال ایدنلر حقنده هپ بویله پایله حقدر . بوزک اوزرینه سلطان وزیر ی بی ادب ، وحشی ، غدار صفتلریله توصیف ایدر . لطفی پاشا ، بر حدت ، بر طوپوز یاقه لایه رق زوجنه سنک اوزرینه یورر . سلطانک فریادینی ایشیدن جاریه و خادم لرامدادینه یتیشه رک وزیر ی ولیه نعمت لرنیک دائره سندن دو کدرک چیقار لر . او قدر فوق العاده بر حادثه لطفی پاشانک سقوطنی استلزام ایتدی . سلطان سلیمان وزیرک حرکتی علناً قبیح ایله زوجنه سیله تفریق لرنی امر و مأموریتدن عزل ایله دیمتوقیه نفی ایلدی ؛ لطفی پاشا اوراده آتام حیات ایتدی . » بو افاده یه کورده بو اسارک (Boissard, Vite et icones sultanorum Turcicorum) لطفی (Lutsis دیور) حقنده شو یتتی یازمقده آلدانمشدر :

Quæ tibi cum molli res est pollute cinzdo

Cum cubet in thalamis regia nympha tuis .

تاریخ عثمانیسنک مقدمه سنده ، لطفی پاشا ترکه ، عربجه اثر لرنیک دفترینی یازار . عربجه اثر لرنیدن ایکدنک عنوان لری شونلردر : زبده المسائل فی الاعتقادات والعبادات ؛ کتاب الکنوز فی لطائف الرموز فی الاحادیث الاربعین . بونلردن ماعدا ، انسانک باعث حرکاتی اولان مقاصدک خلوصی ، شهدا و امور اخرت ، سنی و معتزلیلرک اوصافی ، صلوات جمعه نک شروطی ، حمامه کیرمک و طرناق کسمک ، حالت نزعده عقلنی غائب ایتمک و ندامت و توبه ، صید و قربان حیواناتی ، خسته لرک شفایاب اولسی و موت اوزره بولنانلرک احوالی حقنده دخی جمعاً سکر کتاب یازمشدر . ترکه یازدینگی کتابلردن شونلری ذکر ایتمک لازم کلیر : ۱ ، کتاب تنبیه الغافلین و تفسیح البطلین ؛ ۲ ، تحفة الطالبین (وظائف دینییه دائر) ؛ ۳ ، کتاب الحیات ؛ ۴ ، اسئله و اجوبه ؛ ۵ ، کتاب الطیب ؛ ۶ ، تاریخ عثمانی ؛ ۷ ، سلجوقیلر زماننده صالتوق دده نک استیلاهی ؛ ۸ ، آصفنامه (درت باب) . غایت نادر اولان صوکه اوچ اثر برجلده

مجلد اوله رق بنده موجوددر . لطفی ، تاریخ عثمانیسنده وزرات عظمایه نه صورتله تعیین اولندینی تفصیلاتی متعاقب اولاق حیوانلرندن آلنان رسوم حقنده بر قاچ فقره نقل وایران ومصر سفرلرندن بعض امثال سردیله یو بایده وقوعه کتیریلن استعمالات سیئهی ذکر ایلر ؛ بو خصوصه صمیمیت افادهسنی ترکری مغوللره قیاسدرجه سنه قدر کوتورور: «وعثمانی اولاق ظلمندن جنکیزلره تقلید کبی ایشملر ایدی»
 الموسنیونک شهادتی لطفینک افادهسنی تأیید ایدر: «Mandando en espezial de- rogar la lei que ania, de que los Correos y lacojos quando iban à cosas del real servicio pudiesen quitar los cavallos a qualquier caminante, tomando con esto la mano de que à qualquiera que toparan en los desiertos, y despoblados, se le tomavan, deyandolo alli solo, pasando el riesgo que se considera en persona y hazienda.» ق ۱۳۱.

۱۹، ص ۲۱۱ — قاپه لاونک ترکلر علیهنه محاربه ده کی اثار جرأتی وندیکنه سانتا -
 ماریار فورموزا کلیسا سنده کی قبری نیک کتابه سنده کوسترلمشدر: « Vincentius Cap- pellus maritimarum rerum peritissimus et antiquorum laudibus par, trirremium onerariarum praefectus ab Henrico VII Britt. Rege insigne donatus, classis legatus V, Imp. designatus ter classem deduxit, collapsam navalem disciplinam restituit, ad Zacinthum. — In Ambrácio sinu Barbarossam Ottomanice classis ducem postridie ad internetionem deleturus nisi fata christianis adversa vetuissent. In Rizonico sinu Castro novo expugnato Divi Martii procurator universae reipublice consensu creatus, in patria moritur totius civitatis more, etatis 72 (1542).»

۲۰، ص ۲۱۶ — ایکی ترک وثیقه سی وندیك خزینه اورا قنده محفوظ وبری ربیع -
 الاول ۹۴۷ (تموز ۱۵۴۰) وایکنجیسی ذی الحجه ۹۴۷ (نیسان ۱۵۴۱) ایله مورخدر . دارونک وندیك تاریخنده کوسترین مایس ۱۵۴۰ تاریخنی شو خالد نه وندیك عهدنامه سنه، نه ده تصدیق نامه سنه عا ئد اوله بیلیر. آوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسی خزینه اورا قنده ۱۵۳۰ دن ۱۵۴۹ قدر « محررات ترکیه - Scrittura tur chesche » آرهنده زیرده یازیله جق اون اوراق رسمیه واردر : ۱ ، فرانسه ایله مناسبات دوستانه ده بولنلمسی توصیه سنی متضمن سلطان سلیمانک وندیك دو جنه مکتوبی، ۲۹ شوال ۹۴۷ (۲۸ شباط ۱۵۴۰) . ۲، بوبایده تشویقات جدیدهی متضمن سلیمانک دو جنه مکتوبی که ۱ شوال ۹۴۸ ایله مورخ اوله رق دو جنه ۱ نیسان ۱۵۴۲ تاریخنده ویرلمشدر . ۳ ، باربروسک قادر غه لرندن آلنان ایشانک اعاده اولنمسی وندیك مبلغ فرمان شکلنده

مکتوب ۱، صفر ۹۴۹ (۱۷ مایس ۱۵۴۲) ایله مورخ. ۴، یونس بک معرفتیه ورود ایدن تحریراته جواباً، وندیک ایلچیسی ژه رومک قبولنه دائر سلطان سلیمانک مکتوبی، ۴ تشرین اول ۱۵۴۲. ۵، ینه اوتاریخ ایله فرمان شکننده دوجه بر مکتوب که بر فراری کوله نك تسلیمنی طلب ایدیور. ۶، ینه اوسنه ایله مورخ واو شکله بر مکتوب که یکی یاپلمش بر قلعه نك هدمنی ایستیور. ۷، سلطان سلیمانک بالیوز تیه پولو ایچون اعتماد نامه جوابی، ۶ کانون ثانی ۱۵۴۵. ۸، سلطانک دوجه بر مکتوبی که وندیک لیرک دالمچاده اوغراد قلری خساراته دائر و ۹۳۵ (۱۵۴۶) سنه سیله مورخدر. ۹، ایران فتوحاتی معین حلبدن ۲۹ شوال ۹۵۵ (۱۵۴۸) تاریخی مکتوب. ۱۰، اوچ کویک اعاده سی حقنده و فرمان شکننده شوال ۹۵۶ (۱۵۴۹) ایله مورخ اوله رق وندیک جمهورینه مکتوب.

اوتوزنجی کتاب

ص ۲۱۸ — سلطان سلیمانک بغداد و تبریزدن مورخ مکتوبلرینه قرال فریدیناندک جوابنامه لری یوقاریده کوسترلمشدر. پادشاهک دیار بکردن مورخ اوچنجی مکتوبنه جوابنامه سی اوستریا خاندان ایمپراطوری و قرالیسی خزینه اوراقنده در که فریدیناندک انسپروکدن Innsbruck محرر ۱۴ مایس ۱۵۳۶ تاریخی مکتوبیدر. «*Litterae Ferdinandi, 14 mai 1536, Innsbruck* : «*Pervenere ad nos litterae M. V. in civitate Embdie (Amid) datae per Mustafa Ciaus Albak.* قرال سلیمانی استانبوله عودت مسعوده سندن دولایی تبریک و بارزینک قریباً عودتی امیدنده بولندیغنی بیان ایدیور.

«*Seconda risposta del Gran Signor per bocha del Sgr.* — ص ۲۱۸

Ajas bacha sopra quello che Johan Marya Barziz dolendosse, che le prime poposte non esser conforme alle promesse fatte per il Gran Signor alla Regia Maestà, che al manco il detto G. Signor si havesso di risolvere che non volendo reintegrare pacificamente la Regia Maestà del regno di Ongeria, che al manco promettesse et fassesse consento che detta maestà con le forze proprie potesse expellere il Conte Johan Scepusiense foro del detto regno, e se anche il G. Sgr. non volesse consentir a questo che Johan Marya Barziz ne sia certificato per possesene expeditamente ritornar della Regia Maestà per il camino dove era venuto. (اوستریا خاندان ایمپراطوری و قرالیسی خزینه اوراقی)

Cum Tekeli et Szemezei accessissent et nuntium» — ص ۲۲۰ — dedissent de defectione Perenii et aliorum ad Ferdinandum, Sultanus cum legato Joannis concludit et regnum puero contulit. اوستریا خاندانی

Advenit hic Christophorus Semczey, « لاچکینک راپوری » ut proderet quatuor castra ac patriam Turcis. Heri etiam filius Perenii ingressus est Conclave et circumcidetur Adrianopoli : Petrus Vovoda Moldaviensis est pollicitus redditurum se castra que in Transylvania habet. Orator Gallus discessit ad inflammandum bellum, magno auxilio fuit Oratoribus Regis Joannis, ut regnum puero daretur. كذلك

۴، ص ۲۲۳ — فردینک اشبو تزید تخصیصات حقنده کی افاده سی، بو عسکرک پادشاهک آسیاده سفری اتناسنده ایالت والیککنده کی شهزاده نک محافظه سنه مأمور بولندینی حقنده کی ظنی مشتمل ایلچی لاچکینک فقره آتیه سنه توافق ایدر: « Non tantum contra Persam quam contra filium, ne patri rebellet, quod timetur. »

۵، ص ۲۲۴، س ۲۴ — (متننده اشارت ایدلمسی اونودلشدر) «La rossa poi (Roxelane) che odiava Ibrahim come amico de Mustafa primogenito di Solimano nato della prima moglie. ساغره دو، ۴، ۲۲۰. ماری

سانوتوده ۱۵۲۶ تاریخلی پیه روبرا گادینک راپوری هیج شبهه براقاز که بعض مورخلرک La Rousse (صاریشین) یابدقلمی La Rossa روس قادیندن (خرم سلطان، روکزه لان) باشقه بری دکدر. «A 4 fiol, il primo Mustafa di anni 9 con una donna di nazione Schiavona; sta col fiol nel Seraio, el Sr. non s'impazza più con lei. Tre altri figlj a con questa altra donna di nazione Rossa, giovine non bella ma grassia da — li ha fatto vestimenti per ducati 100 M.; il primo fiol di questa si chiama Selim, di anni 6, il secondo Murad di anni 3, il terzo Maomet di anno 1, nassete poi la vinta d'Ibraim dal Cairo. Mustafa uomo di gegno, amato dai Janisseri.

۶، ص ۲۲۷ — ایستوانفی، ژوویوس، ج ۴۰، ص ۲۸۵، ایله شو عنوانی

اثره مراجعت: «*Vier Wahrafftige Missiven, eyne dea Frauen Isabella Kuniginn Janus nachgelassene Wittib in Ungarn, wie untreulich der Türk und die iren mit ir umgangen; die andere cyne so in der Belagerung bey der Kuniginn im Schloss gewest, wie es mit Ofen vor und nach der Belagerung ergangen; die dritte eyne Ungarn von Gran wie es itz zu Ofen zugeht die vierdt des Türkischen Tyranen an die Sibenbürger aus dem Latcin ins Teutsch gebracht anno 1542.* کنج پرنسک، اردوکاه سلیمانی به

کوتورولدیگی زمان، معینده بولنان و ایزابه‌ک خدمه‌سندن اولان بری طرفندن یازلمش بواثر، مراجعت ایچون قیمتداردر؛ لکن معاصر مورخلردن هیچ بری وحقی قاتونا بوکا واقف دکلدر. بوراده موضوع بحث اولان درت مکتوب اوستریا خاندان ایمپراطوری وقرالیسی خزینئه اوراقلده «تاریخ و دیپلوماسی» شعبه‌سنده در.

۷، ص ۲۲۸ - ایستوانفی براتی کوردیکی سویلر، و نشانچی نی نساغه گی Nisaegi تسمیه ایدر. فردی، ص ۳۵۴، اونکه متفقدر. پجوی، ق ۷۸، نشانچی جلال زاده‌نک بووقه‌نی تاریخنده یازمامسندن دولای بیان تمجب ایدر. مع هذا جلال‌زاده، ق ۲۱۹، شویله یازار: «اردل ولایتده سنجاق هایون ویریلوب صوکره ایریشوب یارار اولدقده کیرو باباسی یرینه انکروس قرالنی توجیه اولنمق اوزره معاهده‌هایون شرفصدور بولدی.» صولاق زاده دخی، ق ۱۱۳، بویه سویلر. جامع‌التواریخده کاتب محمد ونخبه‌التواریخ دخی کنج پرنس سیگیسموندی‌یه ترانسیلوانیاده سنجاق توجیهندن بحث ایدر لر. لطفی‌یه‌ده مراجعت، ق ۹۳.

۸، ص ۲۲۹ - بومکتوب آياس پاشانک ۱۵۳۷ تاریخله مورخ اوله رق‌ماریا بارزیری یديله کتیریلن مکتوبندن صوکره ورود ایتشدرد؛ مایلاته کوندریلن وایلریده موضوع بحث اولان برامردخی بوندن مقدمدر. مکتوب مذکور، ترتیب‌شونی ایله، اوستریا خاندانی خزینئه اوراقلده کی عصر سلیمانی و نائق ترکیه‌سنده اوچنجیدر؛ فقط برعثمانلی پادشاهی طرفندن مجارستان قرالنه یازلمش ایلك مکتوبدر؛ استانبولدن صفر ۹۴۸ (حزیران ۱۵۴۸) ایله مورخدر. ترجمان یونس بک ادرنه‌دن ۱ مارت ۱۵۴۱ ایله مورخ وقرال فردینانده محرر ایتالیا نجه برمکتوبی‌ده موجوددر. بونده یونس بک کندیسنه «Interpreto dell' eccelsa Porta del Gran Signore» عنوانی ویربور. فردینانک جوابی - که مسوده‌سی اوستریا خاندانی خزینئه اوراقلده موجود ولاچکینک اسارتندن شکایتله یکی برایلچی ایچون یول رخصت‌نامه‌سی طلبنی متضمندر - ۲۷ مایس ۱۵۴۱ تاریخله مورخدر.

۹، ص ۲۳۳ - مجارعلمی کیس Kys یکر می اوچ سنه صوکره، هر بریشتاین وساله‌مک سفارتی حقنده ایمپراطور ایکنجی ماقسیمیلیانه اهداء معلومات مفصله‌نی حاوی بر اثر نشر ایتشدرد که اوستریا خاندانی خزینئه اوراقلده «تاریخه متعلق ال یازیلری» آره‌سنده در؛ عنوانی بودر: - Exegeticon, hoc est compendiosa qua- dam descriptio ad arma sumenda contra effcerum, Barbarum et Chri-

stiani nominis hæreditarium hostem Tyrannum Thurcam, Divo Maximiliano Secundo electo Romanorum Imperatori anno 1564 feliciter dedicatum a humillimo veterano clientulo autore Petro Litterato Kys Quinque ecclesiensi Pannonio Domini Nicolai Olahi Archiepiscopi ecclesiæ Strygoniensis Primatæ Regiæ Hung. Cæs. locunt. familiar مؤلف ، شخصی و کنديسک ترجمانلق مأمورتی حقنده شو معلوماتی وریور :

Et tunc Dominus Comes a Salmis videns ob pestilentiam servitorum suorum penuriam in arce Strygoniensi me et Jeroninum Dwtyth alias Schardelath jam dudum defunctum precatus a Reverend. quondam Dno. Paulo de Warda Archiepiscopo ecclesiæ Strygoniensis Domino meo in interpretem scribam et servitorem impetraverat, dumque in eodem campo turcico horologium magnum argenteum deauratum Thurcæ per Casaream Majestatem missum in medium Janycherorum (Janissaires) atque Zwlakorum (Solaks) presentiam attollessemus, quidam interpres Thurca et intimus Secretarius Imperatoris Thurcarum ex physionomia mea illic me cognoverat nomine Petrus Ewzthery, cum quo ante cladem Ludovici regis dum puerum tredecim annorum ferme agebam in Gymnasio Quinqueecclesiensi sub uno tyrocinio et præceptore conversati atque eruditi fuimus, quum tempore præfate infelicis cladis Mochaziensis, quosdam Serenissimi Ludovici regis Hungariæ ad vineam parentis mei prope Quinqueecclesiæ tum profecti ambo fueramus Turci in via publica regni prope me ceperunt; ego vero Christi propensissima gratia in densissimis dumetis præceps confugiens conservatus eram, in eodem itaque castro turcico, quum cum præfatis Dominis oratoribus certis diebus versarerum eoque interprete Thurcico familiariter tamquam cum meo veterano condiscipulo amicabiliter conversarer in maximo et firmissimo secreto Caesaris Thurcarum campum typum modum et formam— ad amussim mihi dum bona fide declarasset—perscribendum curavi.

۱۰ ص ۲۳۳ — بیان اولتان و غران حاکمی موسستوه وک Mustwek طرفندن نشر

ایدیلن درت مکتوبدن بر نیحیسی قرالیچه ایزه به لادان سه وه رینوبونا بالیچه Severino

Wir kennen nicht mer bergen, dass wir von unserer Morgengab nicht mer dann die zwey Geschlöes inne haben Salmath nud die Lippen; das Schloss Chlitzo und Rikelwar haben wir dem Peter Waiwod in der Moldau wieder müssen zustellen, der itzo sein Schloss fordert. Von dem andern Schloss Dewa haben wir das ganze jar keinen Heller eingenommen; die drey Geschlöes Thokei, Ragotz und Tata hat der romisch Kunig innen, Valentinus Tæræk, so man türk Walandt

nannt, hat das Schloss Delrecyn, so hat der Türk unser mit keinem
« wort nie gedacht.

۱۱، ص ۲۳۳ — لاجچینک براقدیغنی متعاقب پولینک، سفیرک اعدامی حقدمه کی
شکایاتی، پادشاهک بوباده ایمراطورک معصومیتنه قانع اولدیغنه دلالت ایتمز؛ ذاتالاجچی،
فلسهرک ظن ایتدیکی کبی، پادشاهک بلغراد و وصولنده صالیورلمه مشدر. ژوویوس
یالکزشوشوزلری یازار: « Ex itinere autem Laschium legatum liberaliter
dimiisit » یوقاریده سویلیدی کمز درت مکتوبک غران حاکمندن بارون فرانسوادو
راوایه Ravay محرر اوچنجیسنده شوقره مندر جدر: « So ist auch H. Hic-
ronymus Ladzky auch wieder kummen, sagt er habe den türkischen
Kaiser 2 tagreis von Ofen gelassen, und wie er den Tæræk Walandt
auf einem roslein umherfüre, er sey angefesselt an Hæden und
« Füßen und werde aber nachts angeschmidt an Ketten.

۱۲، ص ۲۳۴ — « جزائر بکلکی وقایعی »، ج ۲، ص ۶۶۲، بو فورطنه یی
عسکر اخراجنک ایکنجی کوننده کوسترن روبه رتسونک سهوینی اخطار ایتمشدر.
گوازونک ویردیکی تاریخ حاجی قالفه نك اسفار البحارنده کی تاریخ ایله تماماً موافقدر؛
ایکیسی ده بو فورطنه یی بشنجی کونک کیجه سنده (دونانما ۲۰ تشرین اولده واصل
اولمشیدی) واقع اولمق اوزره کوستر لر . یالکزر، حاجی قالفه عسکرک وصولنی
۲۸ جمادی الاخری، یعنی ۲۰ یرینه ۱۹ تشرین ثانی اوله رق تعیین ایتمکه خطا ایدر.
خیرالدینک وقایعه دائر اولان اثر ۲۰ جمادی الاخره یی پنجشنبه اولمق اوزره ارأه
ایدر؛ ۱۵۴۱ سنه سنده بوتاریخه مصادف هفته نك پنجشنبه سی ایسه ۲۰ تشرین اولدر.
شو حالده بو مورخلر آره سنده هفته نك کونجه اتفاق وارسه ده آیک هانکی کونی
اولدیغنه اختلاف واردر . گوازو تاریخنده ایسه، ص ۲۶۸، شویله کوریلور:
« La seguente notte, qual fu ai 24 ottobre »

۱۳، ص ۲۳۵ — « جزائر بکلکی حادثاتی »، صاحبی روبرتسونک ماتافوز Matafouz یی
جزائر دن اوچ کونک کوستر مننی بحق تحطئه ایدر؛ لکن اوده روبرتسون کبی
دونانمانک عسکری ماتافوزه چیقاردیغنی ویلاغانیونینک جزائر دن بو برونه قدر
اولان مسافه یی بوجه آتی پک معین برصوتده کوستردیکنی بیلمز: « Urbs duode
cim fere media ducta linea millibus abest a promontorio. » شو حالده خط
مستقیم اوزره مسافه — حادثات صاحبنک بحق ظن ایتدیکی وجه ایله — درت فرسخدر؛
چونکه ویلاغانیونی شونی علاوه ایدر: - Sin autem pedipus eatur propter li

[toris obliqui tatem 20 millia erant facienda . مانافوز اسمی عربجه تمتوز؟]
 کله سنک محفیدر؛ بواسم اسفار البحارده مذکوردر، ق ۲۷؛ پیری رئیسک اطلس
 بحرینسندہ خریطہ اوزرنده و اوبروندن متشکل قویک یاننده بر باشقه سی طرفندن
 یازلمش اوله رق «کفارک دوناماسی بوراده محوایدلی» سوزلری کوریلور. «حادثات»
 مؤلفی، ج ۱، ص ۱۱۳، مونت فوز *Monte fuse* یعنی اسپانیوللرک ماتیفوکس
 Matifux کله سنی یازدیغی حالده مانافوز کله سنده تمتد فوزه Temend fouze کله سنی
 اکلایه مامش اولسی شایان تعجیدر .

۱۴، ص ۲۳۶ — ساغرهدو، ص ۲۸۶، بومکتوبی نقل ایدر. فرانسه خزان
 اوراقی پلیسیه نک سفارتی حقنده بوتاریخده موضوع بحث اولان اولکی سفارتلرک
 جمله سندن آز و تائقی حاوی کورینور؛ زیرا فلاسان بیله پلیسیه نک اسمنی ذکر
 ایتمز؛ حال بوکه ساغرهدو، ص ۲۴۸، «*Monsignor Pellicero ordinario ministro*»
 تعبیریله بوایلچیدن بحث ایلر. قوللسده مراجعت، ج ۱، ص ۴۹۰: «The sharpe»
 «oration of Soliman the Eunuc Bassa to Polinus»

۱۵، ص ۲۳۷ — ساغرهدو، ص ۲۸۷: «Nella Sabina e in Tivoli»

۱۶، ص ۲۳۸ — نینسا محاصره سی اسفار البحارندن و خیرالدینک و قایعندن باشقه سنان
 چاوشک ۱۵۴۲ و ۱۵۴۳ مجارستان سفری تاریخی اثرنده دخی مذکوردر. بومورخ
 فرانسز دوناماسنک حاوی اولدیغی سفائنک مقدارینی سکزلی قادرغه و دردی بیوک
 کمی اولق اوزره یالکیز اون ایکی کوسترر. اونک روایتیه کوره خیرالدین عثمانی
 دوناماسنی قیشی کچیرمک اوزره استانبوله کتیرمکه رخصت ایستیه رک سلطان سلیمانک
 ترجمان حسن واسطه سیله کوندردیکی مکتوب موجبجه عودته مأذون اولمشدر
 (تاریخ سنان، ق ۱۸۶). سلیمانک امری موجبجه خیرالدینک سنان چاوشه سویلیه رک
 یازدرمش اولدیغی بو اثر جزائر محاصره سنک رفی زماننده بیتر.

۱۷، ص ۲۴۰ — فردی، ق ۳۶۰، پادشاه طرفندن بودینده اقامه اولنان ایلك والی
 — ورنار Wernharک، قانونا، ج ۲۱، ص ۹۱، ظن ایتدیکی کبی — بودینده اوقاف مؤسس
 محمد دکل، اصلی مجار اولان سلیمان باشا اولدیغی اراهه ایتمکده در. غران حاکمنک
 راپوری (مکاتب مبحوث عنهانک اوچنجیسی) فردی بی تأیید ایلر: «Der Türk
 hat zu Ofen Suleiman Bassa lassen, der zuvor in Babilonien gewest»
 ۱۸، ص ۲۴۰ — فردی، ق ۳۶۳، بومؤلفک کوزل تاریخی پشته محاصره سی و ایالات

مختلفه ده کی تبدیلات زماننده توقف ایدر. بوتاریخک قواکسیونمده کی نسخه سی بر شهزاده طرفدن یازلمش اولدینی کورینور؛ چونکه خاتمہ سنده شو سوزلر واردر : « کتبه الفقیر مصطفی آل عثمان »

۱۹ ص ۲۴۲ — ایستوانفی ، کتاب ۱۵ ، ص ۲۴۹ : « Duce Jusupho Chiliarcho, qui, quob dello persico camelis et sarcinariis jumentis præfuisset sagmarius aut Segvanbassa appela batri. خطا یاییور؛ چونکه سگباناشی کلمه نك معنای اصلیه کویک محافظلرینک باشی دیمک اوله رق بومأموریتک دوه و اشیا سوقیه بر مناسبتی یوقدر. فه سلرایسه بو عنوان مأموریتی « یوسف صاغمار Jusuph Sagmar » صورتنده بر علم یاپار .

۲۰ ، ص ۲۴۲ — سنان چاوش ۱۵۴۳ مجارستان سفری تاریخنده، ذاتاً مبالغه امیز اولان ۸۰۰۰۰۰ رفته بر صفر علاوه ایدر. بتون مورخلردن پشته محاصره سی حقدده انک زیاده تفصیلات و یرن پچوی محاصر لرك قوتی یوزبیکه چیقاره رق ترکله خاص اسلوب ایله « جمله هر سکلر و بکلر و قرال اولان سکلر » کلدیکنی بازار. ایستوانفینک پشته امدادینه کلدکلرینی ذکر ایتدیکی باشلاردن باشقه پچوی سمندره بکی دوقه کین زاده محمد بکی، یحیی پاشا زاده محمد بکک اوغلی پوزه غابکی ارسلان بکی، الاجه حصار بکی بی دخان بکی، کلپس بکی، مراد بکی و کوستدیل بکی خضر بکی ده ذکر ایدر؛ پچوی بو معلوماتی خضر بکک لسانندن ایستمشدر. [بی دخان، استانبول مطبوعنده « کثر دهان محمد بک » در. ۲۱ ص ۲۴۴ — بو حرکت مظفرانه نك تعریفی سنان چاوشده اون بش و ورق طولدیرر. پادشاهک عزیمتی جلال زاده، ق ۲۴۴ . و پچوی ، ق ۸۰ ، ۱۸ محرم ، ۲۳ نisan، بازار ایرته سی اوله رق کوستر لرلر. سنان چاوش اون سکزننجی رینه اون ایکنجی دیمکله برابر بازار ایرته سی بی چهارشنبه به چویریر؛ بوایسه خطای مضاعفدر، چونکه ۱۲ محرم (۱۷ نisan) صالی به مصادفدر .

۲۲ ، ص ۲۴۵ — سنان چاوش ، ق ۵۶ . — که بو سفرک تاریخی بالذات کورده لرك یازمشدر — « متریس » لرك تفتیشی وظیفه سیله مکلف ایدی؛ قوجی باشیسی محمد ایله و و بوده کیوانک ده کندی معیتنده بولندقلرینی ذکر ایلر. اونک تاریخک حاوی اولدینی معلومات، اولجه اخطار ایتمش اولدیغمز وجه ایله شایان تأسف اوله رق سلطان سایمانک سکزننجی سفرنده توقف ایدن روزنامه سلیمانینک نقصانی اکیال ایدر. سنان چاوشه نظراً اردونک صوفیه به قدر حرکتی شویله در: شن کویندن، ازوردن کچه رک

نیش قریبندہ ایلیجہ لردہ ایکی کون توقف ایتمدکن صوکرہ ۲۲ صفر (۲۶ مایس) اورادن عزیمتله مؤخرآ آلاجه حصاره واصل اولور. بوغازدن وایبر وموراوه نہر لردن مرورایله باسینجه، آق کلیسا، وralیا (ایورانیہ؟)، حصارلق طریقہ باغراده کیدر. اوچ کون توقفی متعاقب بلغراددن ۳ ربیع الاول (۶ حزیران) حرکتہ صاوه نہرینک صول ساحلی بوینجہ کیدہ رک صیرہ سیلہ موراوچی بہ، غرابوچہ بہ، دہ بروژہ، فورماریچہ بہ قونار؛ دھا اوتہدہ برکوپریدن کذار ایدر، وحاجی محمودبک پادشاہک امری موجبہ طقسان اوچ کمی ایله شاباج اوکنده کورینور. اردو شاباجہ ودھا صوکرہ میتروویچہ واصل اولور. یاغموور توقفہ مجبور ایلبیکی حالدہ نہایت حرکت ایله ایلاجہ، ووقوار، بورخووه یولیلہ دوام ایدر.

۲۳. ص ۲۴۷—سنان چاوش، ق. ۸۶، پچوی، ق ۸۱ اونکله متفقدر. جلال زاده یہدہ مراجعت، ق ۲۴۷؛ شو حالدہ قاتونا فونفکیرہن وشیقوش تسخیرلرینی بر ترتیب شونیدہ ذکر ایدن ستہ لالائی تحظہ ایتمکدہ مخطیدر: « Ordine præpostero, quam ante Quinqueecclesias Sociosia Turcis occurerit. » کتاب ۲۱، ص ۳۳ بوفادہ شوایکی محکمک موضع لرینہ نظراً دوغری ایسہدہ تاریخ تسخیر لرینہ نظراً دوغری دکلدر. ذاتا قاتونا، ایستوآ نفی دہ ستہ لالاکبی سویلکدہ اولدیغہ دقت ایتمہ مشدر: « Ut prius, quam Solimanus capta Soclosia castra moveret obliti officii » قاتونادہ، « honorisque sui de turpi ac inhonesta fuga consilia inirent » ص ۳۱۰.

۲۴، ص ۲۴۸—پچوی، ق ۸۰، جلال زاده، ق ۲۴۹، ۱۴ ربیع الآخر تاریخک دوغری اولمادیغہ دلیل اقوادرکہ جلال زاده ایله عالی کبی، ۱۶ نجی وقعہ، اوندن اقتباس ایدن مورخلر بر قاچ سطر اشاعیدہ اوآیک سکزندہ دیوان اولدیغنی و بودیواندہ پادشاہک اولقلہ نک فتحندن دولائی مکافات اولہرق خلعت طاغندیغنی یازارلر. ۲۵، ص ۲۴۸—سنان چاوشک صاوالونیا واولیقوق دیدیکی رلر نردلری اولدیغنی بیله مدم؛ لکن قانتہ میردہ (سلیمان سلطنتی) لپوزا Liposa، بہ زوزیس Bezosi، چوقلاواس Schoklavass واستورغون بلغراد Usturgonbelgrad بندہ لرینک والپو، فونفکیرہن، شیقوش، غران اولدق لرینی کیم اکلاہ بیایر؛ بومؤلف بہ زنوا Beznoi نک باج Brez دن باشقہ بریر اولمادیغنی تقریق ایده مہ مشدر؛ چونکہ ۳۳ نجی حاشیہ دہ یازارکہ: « بش کلیسا شہری دہ اوتاریخدہ ضبط اولنش کورینور. »

۲۶، ص ۲۴۸ — ژوویوس «زیرمار» دیور؛ فسهلر، ج ۸، ص ۶۲۳ «ئینیرساخ» یازیور. سنان چاوش، ق ۱۲۵، طوپلرک یکریمی بیک درت بیک آتیم باروتییدی بیک قطار اوله رق تعین ایدیور؛ دوناماده بوندن باشقه یکریمی درت بیک کوله، اون بیک قازمه و کورک، بش بیک بیوک چیوی کوتوریوردی .

۲۷، ص ۲۵۰، س — (متنده اشارت ایدلمسی اونودلشدر) — سنان چاوش، ق ۱۴۳، رمال یازیور. قانانو بوضعت غیب شناسانه دن استانبولی، مرادنانیک محلا. صره سنده بحث ایدرک *παμθηλια* توسیم ایلر .

۲۸، ص ۲۵۰ — ژوویوسک بوفاده سی (قانوناده ج ۲۱، ص ۳۱۷) — که سنان چاوشک روایتله متوافقدر — سته للانک (قانوناده ج ۲۱، ص ۳۳۸) ترکلرده اوچ بیک کشی ضایعات اولدیغنی متضمن سوزندن البته ده دوغریدر؛ شو قدر که بو اوچ بیک رقمک سهواً اوچ یوزیرینه یازلمش اولمسی محتملدر. سنان چاوش اموات آراسته سنجاق بکی بالی جندی سنائی، سلستره بکنی، شیرماری، پوژده جری باشیسنی، زنبرجکی باشی پی، کیلارجی باشی پی، مالفوج اوغلنک قپو کهیاسنی، مورهلای بکنک قارداشنی، سنان بکی، رستم پاشانک کاتبی؛ مجروحلر آره سنده بالطه جی محمد بکی، سمندره الای بکنی، رمالکده کندیسنی تعداد ایلر.

۲۹، ص ۲۵۲ — سنان چاوش، ق ۱۷۴، اموات صیره سنده احمد پاشانک خادم مخصوص. صنی، عثمان شاه بکک علمدارینی، وزیر اعظم متوفی آياس پاشانک و یوده سنی قره حصار بکنک کهیاسنی؛ مجروحلر آره سنده دخی بالطه جی محمد بک ایله بلال محمد بکی ذکر ایدیور. ۳۰، ص ۲۵۳ — سنان چاوش و پچوی برنجی هجومک ۲۷ جمادی الاولی (۲۸

اغستوس) وایکنجی هجومک ۲ جمادی الاخری (۲ ایلول) تاریخلرنده وقوع بولدیغنی یازیورلر. یالکسز سنان چاوش هجومک کونی — پچوینک دیدیکی وجه ایله بازار ایکن — جمعه دیمکه خطا ایدیور. ژوویوس سلطان سلیمان زمانک بتون وقایع مهمه سنی موهاچک تاریخ قتیجی اولان ۲۹ اغستوسه کتیرمک مراقنده بولدیغنی جهتله برنجی هجومک تاریخنی ده اووقت کوسترر. پچوینک شهر درحال تسلیم اولدیغنه دائر افاده سی یا کلسدر. ۳۱، ص ۲۵۳ — پچوی، ص ۸۵، شیقوش، غران، ستولود یسانبورغ شهرلرینک

تاریخنی یازمق ایستین صاحب قلم، سنان چاوشک بلادئله مذکورده محاصره سی حقنده کی روایتله مستفیدانه مراجعت ایده بیلیرلر. جلال زاده، عالی، نخبه التواریخ انحق برقاچ کله یازیورلر .

۳۲، ص ۲۵۴ — جلال زاده، ق ۲۶۱. عالی، ۴۴ نجی وقعه، ق ۲۵۵. صولاق زاده
 ق ۱۱۴. جلال زاده و عالی شهزاده نك وفاتی ۸ شعبان، بازار ایرته سی کوستریورلر.
 لکن ۸ شعبان (۶ تشرین ثانی ۱۵۴۳) صالی به تصادف ایدر. بو مورخلر جنازه نك
 ۱۸ شعبان، پنجشنبه کونی و قوعنی بیان ایدیورلر؛ حال بو که ۱۸ شعبان (۱۶ تشرین ثانی) جمعه
 ایدی. [برکون فرق، تقویم حسابیه رؤیت اختلافدن اوله بیلیر.]

۳۳، ص ۲۵۴ — اولیاسیا خاتنامه سی، و اوندن نقلاً «استانبول و بوغاز ایچی طپو غرافیا-
 سی» پشته ۱۸۲۲ ج ۱، ص ۱۴۰. اولیاء ج ۱، ق ۴۸، دیر که شیخ علی طپلی (طنبورجی علی)
 — که ایوب طنبورجی سیدر — بو جامعک حولیسندره بر چنار انا جنک التنده ارامکزیندر.
 ۳۴، ص ۲۵۸ — اوزمان بو اوان یکی سنجا ق شونلر ایدی: بودین، غران [استونی
 بلغراد]، ستولوا یسه نبورغ، موهاج، فونفکیر ههن [پیچ]، شیقوش، نه ئوغراد،
 هاتوان، سکسارده، وه سپریم، سکدین، چچونتورینا، بوسنجا ق لره اسقلا و ونیا، پوزه غا،
 سمندره شهر لریله بتون سیرمی و صرستاندن و و لچترین الحاق اولمشیدی (جلال زاده
 تاریخک مقدمه سنده خلاصه احصائییه مراجعت). مراد نالک و محمد نالک زمان نرنده در که
 سیگت، قیثره، ارلوه، راب، یکی قرالغه علاوه ایدلمشدر. بانات ایله ترانسیلوانیانک
 بر قسمی آیری بر ایالت (طمشوار ایالتی) تشکیل ایتدیلر، نصل که بوسنده ایزوورنیق،
 بوسنه، کیرقا، کلیس، هر سک سنجا ق لرندن مرکب آیری بر ایالت ایدی. حاجی قالفه نك
 مجارستان جغرافیا سنه مراجعت.

۳۵، ص ۲۵۹ — «Alli 18 (Octobre 1546) passato m andó (Solyman) in Sanzachat di Caramania, che vol dir Cilicia, il secondo figliuolo di questa Sultana chiamato Beyezeth, et retien appresso di se il terzo solo chiamato Gienger (Djihanghir), e gobbo et come dicono di na-
 tura ingenioso e faceto. اوستر یا خاندانی خزینه اوراقده و لتویکک ۵ کانون اول
 ۱۵۴۶ تاریخی استانبولدن یازلمش راپوری. و ندیک ایلیچیسنکینه بو خزینه اوراقده کی
 ۶ تشرین اول ۱۵۴۶ راپورنده دخی شویله اوقبور: « Li giorni passati ma - mato di questa vita il Signor di Bogdania, in loco del quale investito il magrior fillo ; il terzo giorno Sultan Bajezid uscito fuori di Costan-
 tinopoli per andar al suo Sangiac iu Caramania in una città detta Conga presso Scandaloro; sono stati dati 20 gordone (bourses) di zechi-
 ni a 10,000 per gordone. بو فقره یالکیز تاریخه متعلق اولمی اعتباریه دکل، حاوی
 اولدینی معلومات جغرافیه اعتباریه غریبدر: چونکه سقاندالور و Scandaloro یی قونیه

قربنده کوسترر؛ او حالده بو شهرک اسکندرون اولمی امکانی اوله ماز. ۳۶، ص ۲۵۹ — سلیمانیه اصولی، ق ۱۴-۱۷. بو اوچ سلطان: اسما سلطان، گوهر سلطان، شاه سلطان ایدی. اصولی بر سپاهینک اوغلی اولدیعی حالده علمادن بولندیغندن بو صفتله شهزاده سلیم رفاقنده قونیه یه عزیمت ایتمشدر.

۳۷، ص ۲۶۰ — عالی رستم پاشانک ترجمه حالده و عثمان افندی حدیقه الوززاده نقل ایدر لرکه سلطان سلیمانک، کریمه سنی رستم پاشایه ویرمکی تصور ایتدیکی صیره لرده وزیرک دشمنلری بر قالدی سنده جذام بولندیغنی اشاعه ایتلمر یله پادشاه حقیقی کلامق ایچون حرم اصدقای بندکانندن برینی رستم پاشانک یانه قویمش ایدی. بو کیمسه برکون وزیرک البسه سنده بریت کورمسی (شرقیونک ظنه کوره مجذومه بیت بولنه مایه جق ایدی) اوزرینه «الحمد لله! سنک تمیز لکک ثابت اولدی؛ داماد پادشاهی اولمغه لیاقتک میدانه چیقدی» دیه باغیرمش. حدیقه الوززا بو مناسبتله شویتی بازار:

اولیجق برکشینک بختی قوی، طالی یار،

کهلسی داخی محلنده انک ایشه یازار.

۳۸، ص ۲۶۰ — لطفی، حسن چلبی، تذکره الشعراء، بلیغ بروسوی. ص ۱۱۶. بلیغ، رمضان زاده نیک بو مناسبتله «الماسک قیمتنی انجق قیو محیی بیلیر؛ باشقه لری ایسه اونی جام صانیر.» مألده نظم، یاخود ایراد ایلدیکی بیتلری ذکر ایدر. بو بیتلر، رمضان زاده طرفندن، رستم پاشانک شعرا حقنده کوستردیکی احتقاره دائر نظم اولمش و حدیقه الوززاده موضوع بحث ایدلمش اولان بیتلر اولق کر کدر. بلیغ بروسوی بروسه علماسی تراجم احوالنده حسنک تذکره شعرا سندن روایه، پک مشهور اولان بیت آتینک دخی هایوننامه صاحبه عاذا اولدیغنی سویلر:

کورمسه م بردم سنی غم دردناک ایلرینی،

غیر ایله کورسه م اکر غیرت هلاک ایلرینی.

۳۹، ص ۲۶۱ — Pleni potentia pro Oboardo Cataneo Portugal -

lie oratore et Hieronymo Adurno Praeposito ecclesiae Agrensiss Internuntio nostro nobis dilectis, quos ad tractandum ac agendum cum Serenissimo et Potentissimo Principe Dpmino Solimano Turcarum Imperatore ordinavimus et deputavimus. «ویانه، ۲۹ کانون اول ۱۵۴۴.

آدورنو، ۱۵۴۵ سنه سنده وفات ایلدیکندن ایستوانفینک سهوی — که قاتونادخی (۲۱، ص ۵۳۳) اخطار ایتمشدر — صورت کافیه ده ثابتدر. ایستوانفینک ظنجه -

دولت عثمانیه نزدینه انترنونس Interoonce عنوانه ایلك كوندربلن ایلچي آدورنودر.
 ۴۰، ص ۲۶۴ — یونس بك آرامونك اسباب عزیمتی ایلچي به شویله حکایه ایدر:

Hora ho inteso meglio la causa di l'andata d'Aramont da Yunusbeg,»
 la qual è in effetto, che Mr. Monluc ha impedito nella corte, che Ara-
 mont non habbi avuto ne lettere ne avisi d'importanza et sono stati gues-
 ti Signori in tanta colera per questo, che il ditto Aramont ne ha avuto
 a patir molti rechiochi et dicono chiaramente, che si mostra ben che
 non e homo di cervello in la Corte di Francia, poich è per inimicitia.
 particolare di dui servitori lassa il Re di Francia di avisare un suo prin-
 cipal amico e favorito; hora Mr. Tramont per ruinar il Monluc lettere
 di credenza dal Turcho et commandamento di Locha da Rustanbassa,
 ch el bebbi dire al Re di Francia suo Sgr. che quando il manda simili
 homini come Monluc, che li tagli la lingua o la testa, perché in effecto
 l'anno passato furono dette da Monluc cose indegne tanto del G. Tr.

«quanto di Rustanbassa. و لتویكك ۵ تشرین ثانی ۱۵۴۵ راپوری .

۴۱، ص ۲۶۴ — «Portugal il Turcu non vuol»
 intendere altra risoluzione con il Re, se non gli remetta e buitti li 3000
 «centari di specie, quali atre volte il Re ha riceputo in tributo dal Turcho.
 و لتویكك ۵ تشرین ثانی راپوری. آرامونك عزیمتدن صوكره ۱۵۴۷ سنه سنده استانبوله
 كلن فرانسز سفیر لری و نديك سفیر لریك راپور لرینه نظر آشونلردر: «۱، قودیناق. «Alli
 10 (Giugno 1546) gions qui Mr. Codognat. بوسفیر ایرتسی سنه نك ابتدا سنده
 بردها كلشدر: «Mr. di Codognado huomo della christianissima Maestà gion-
 Dapoi, (۷ كانون ثانی ۱۵۴۷ تاریخی راپور) ۲ فومه, «Dapoi
 all'28 (juin) gionto in questo luogo un gentiluomo francese nominato Mr. de
 Fumé, spedito da S. C. M. a questo Sr. con lettere credenziali, et qual an-
 «alli 29 a visitazione del Bassa (۹ تموز ۱۵۴۷ تاریخی راپور) ایلچي آرامون راگو-
 زه دن بکر می درت کونده و ۶ نيسان ۱۵۴۷ تاریخده واصل اوله رق او آيك اون ايکيسنده
 بادشاهك حضورينه قبول اولندی (۲۲ نيسان ۱۴۴۷ تاریخی راپوری). اوندن صكره:
 «M de Fumé part li 29 Agosto per andar in Ikalia ۷ تموز تاریخی ديكر
 بر راپورده پراسقوچيالینك استانبوله و رودی حقدنه شویله او قور: «- Sristo e se
 «ellerato Zuan Buriotto scuoto si è fatto Musalmano

« Il C. Regendurf arrivato qua alli 27 di Settem-» ص ۲۶۵، ۴۲

bre con un vento, come se il portass le cose di tutta Christianità sopra
 le spalle — si ha slargato primo delle questione ch'egli ha conla sua do-

nna, la quale lui fu leggera di cervello culpanda l'Imperatore e la Regina Meria che a torto l'han difesa, e che per dispetto si e venuto a metter in grembo di questo Gran Signore, e che Sua Maestà veda li servizi che li potra far havendo lui tanti castelli in Austria. « قونت نیقولاً دو سالم طرفدن قرال فردینانده ۳۱ کانون ثانی ۱۵۱۷ تاریخیه یازیلان و صورتی « تاریخ ملی » مجموعه سنک دردنجی سنه سنک ۱۴۰ نجی صحیفه سنده مندرج بولان استرحانامه بوکاعائدر. روزاندورفک و صولی حقنده و ندیک بالیوزی، حکومته شویاه یازار : « Gionse in Constautinopoli un Gentiluomo todescho nomiaton il Conte Christoforo Rogendorf, Signore per quanto dice di 7 castelli d'Austria, si presentò a Rostem, il quale lo commande a Jonusbeg. Ha portato seco denari per la somma di 40,000 zecchini; fu basiar la man' al Signor alli 10 (Ottobre) una mesa ora, li ha fatto molto facile la presa di Vienna; » et dans une autre lettre du 5 janvie 1547. « Questo Conte Rogendorf e venuto anch' esso qui in Andrinopoli. اوستریا خاندانی خزینئه اوراقده در .

۴۳، ص ۲۶۷ — بو عهدنامه نك كرك مندرجانی، كرك تاریخی حقنده بو كونه قدر هپ مورخلرده پك بیوك قاریشقلق واردر. ایستو آنفی، ۱۹، ۱۶، ۱۹ حزیران تاریخی تعیین ایدر سه ده وه لتویكك برنجی مأموریتیه ایکنجیسنی قاریشدر مرق و عهدنامه نك تاریخ امضاسنی ۱۵۴۷ ی رینه ۱۵۴۶ کوسترمك صورتیه بر سهو عظیمده بولنور . ایقورنده « صوك اوچ عصر ك تاریخی » اثرنده (۳، ص ۴۶۳) او خطایی یاپار. « دیپلوماسی رهبری » ایسه ستروو Struve دن تقلاً ۱۵۴۴ سنه سنی کوسترمكله دهها زیاده خطا ایدر. ساغره دو عهدنامه نك تصدیقی ۱۲ ی رینه ۹ تشرین اول کوسترمكله حقیقه تقریب ایتمش اولیور سه ده نقل ای تدیکی وثیقه دوغری اولمادینی کبی اونك قلمی آلتنده بتون اسملر طائماز حاله کلیور: « *Il segretario suo di qualche conto nominato Giovanni Malvezzi* » شارل کن و فردینانك تصدیقنامه لرندن — که صورتلری اوستریا خاندان ایمپراطوری و قرالیسی خزینئه اوراقده موجوددر — برنجیسی ۱ اغستوس و ایکنجیسی ۲۹ اغستوس ایله مورخدر. و ندیک ایلچیسنك راپوری لهستان قرالنك ینه اوسنه ظرفنده واصل اولمش بر ایلچیسندن بحث ایدر: « *Questi giornie giondo un* » moncio del Re di Polonia per giustific ar aleunidauni e her « i con fini.

بشنجی جلدك مورخ تزییلاتنك ختامی

مترجمك تذييلاتى

بشنجى جلدو قايغىنك جريان ايلديكى هجرى سنه لىر ابتدالرينك مصادف بولندى قىلىرى
مىلادى سنه لىرله آي وكونلىرى

۱۳	۹۴۱	۱۲	۹۲۷	۱۵۲۰	كانون اول
۲	۹۴۲	۱	۹۲۸	۱۵۲۱	»
۲۰	۹۴۳	۲۰	۹۲۹	۱۵۲۲	تشرىن ئاى
۱۹	۹۴۴	۱۰	۹۳۰	۱۵۲۳	»
۳۰	۹۴۵	۲۹	۹۳۱	۱۵۲۴	تشرىن اول
۱۹	۹۴۶	۱۸	۹۳۲	۱۵۲۵	»
۸	۹۴۷	۸	۹۳۳	۱۵۲۶	»
۲۷	۹۴۸	۲۷	۹۳۴	۱۵۲۷	ايلول
۱۷	۹۴۹	۱۵	۹۳۵	۱۵۲۸	»
۶	۹۵۰	۵	۹۳۶	۱۵۲۹	»
۲۵	۹۵۱	۲۵	۹۳۷	۱۵۳۰	اغستوس
۱۵	۹۵۲	۱۵	۹۳۸	۱۵۳۱	»
۴	۹۵۳	۳	۹۳۹	۱۵۳۲	»
۲۱	۹۵۴	۲۳	۹۴۰	۱۵۳۳	تموز

ص ۳، س ۱۵ — آلمانجه «فونفكيرههه» دىنلىن قىصبه نك مجارجه سى Peécs
به چ (پ حىرفى ممدوداوقونور) در؛ مورخ مشهورك زهلى اولدىغى كوسترن پچوى
— قنوى و بروسوى كې — اسم منسوب اوله جنى اكلاشيلير؛ لىكن اسكى تارىخلىرىمىزده
پچ شېرى اسمى ايجونده پچوى كورلىكده در. (رفىق عطا)

ص ۱۰، س ۱۸ — ۲۶۹ نجى صحيفه حاشيه سنده مترجم طرفندن علاوه اولدىغى
اوزره سلطان سلیمانك جلوسى تارىخى ۱۷ شوال ۹۲۶ — ۳۰ ايلول ۱۵۲۰ بازار
كونىدر هامره، وندىك اياچىسىنك راپورندن آلدىغى ۳۰ ايلول تارىخى عربى به تحویل
ايدركن بركون سهو ايدىر ۱۶ شوال يازمشدر. اوننجى صحيفه نك اون ايكىنجى سطر نده كى
۲۲ ايلول، سلطان سلیمك وفاى تارىخى اولدىغى حالده ۲۱ ايلول اولسى اقتضا ايدىر؛
فقط سلیمان اغا ارتخالك ايرتھسى كونى كوندىرله بيله جكندن اونك تارىخ اعزامى اولمق
اعتباريه دوغرى اولسى ممكندر.

قانونىنك تارىخ جلوسى اولان ۱۷، صولاق زاده ده دوغرى يازمشدر (استانبول
مطبوعى، ص ۴۳۲). قره چاپى زاده نك سلیمان نامه سنده (استانبول مطبوعى، ص ۱۱)

«اون برنجی» دینیلورکه غالباً یدنجی کلهسی سهو ترتیه اوغرامشدر. نشانجی تاریخچه (استانبول مطبوعی، ص ۲۲۲) اون سکز دینلمسی رسم بیعتک، بادشاهک استانبوله وصولی تاریخی اولان واعلاننامه ده تاریخ جلوس عد اولنان ۱۷ شوال بازار کونک ایرتهسی کونی وقوعه مبنی اولمالیدر. دیگر بعض ائارتاریخیه ده یا کلش اوله رق مختلف تاریخلر کوسترلمشدر.

ص ۱۵، س ۱۸ — بودونانما «قدر حاجتن زیاده زادوزواده وباروت وطوپ وسائر الات جنک» تحمیلیله دانشمند رئیس قومانده سنده قره د کیزدن کوندرلش ایدی (سلیاننامه، قره چلی، ص ۲۳).

ص ۱۸، س ۶ — بلغرادک تاریخ فتحی ۲۶ رمضان ۹۲۷—۲۹ اغستوس ۱۵۲۱ پنجشنبه کونیدر. فریدون بکده (جلد ۱، ص ۴۶۱) بلغراد سفری مراحلمانا سنده «هم قدر کیجهسی، هم جمعه کیجهسی مبارک کونده فتح میسر اولدی» دینلمش و«دولتلو پادشاه سعادتله بلغراد کله لیدن تمام اوتوز کون اولدی؛ قلعه تمام اوتوزنجی کونده فتح اولندی» سوزلری علاوه اولنمشدر. فریدون بک مجموعه سنک ۴۶۰ نجی صحیفه سنده «یوم الجمعه فی ۲۶» دینلمسی اثر سهودر؛ زیرا اوندن اولکی کونک چهارشنبه اولدینی یوقاریسندن، ایرتهسی کونک جمعه اولدینی وجمعه نمازی قلندیغی اشاغیسندن اکلایشایره هاهمه تاریخ فتحک میلادیسنی دوغری کوسترلمشدر؛ هجریسنده بر کون الدانش ایسه ده «پنجشنبه» اولدیغنده متفقدر. بلغرادک فتحنه تاریخ: «باد فتح باب ملک انکروس ۹۲۷»

ص ۱۹، س ۱۰ — صولاقزاده (ص ۴۳۹) بلغراد فتحی یازدقدن صوکرهینه اوسنه (۹۲۷) یمن ولایتنه مستولی اولان و کندی زعمنجه اورانک حاکمی بوتان اسکندرک توابعی طرفدن قتل اوله رق باشنک استانبوله کوندرلدیکنی قید ایدیور. نشانجی تاریخچه، بونک اوزرینه یمن ممالک مفتوحه دن اوله رق خطبه وسکه نام پادشاهی ایله زینت بولدینی علاوه اولنمشدر.

ص ۲۱، س ۱۲ — سلطان سلیمانک یهودیلره نفرت کوستردیکنه دائر اولان افاده سندن هاهمه، مأخذ کوسترهمش وبو بایده بر دلیل تاریخی به تصادف اولته مامشدر. ص ۲۴، نجی حاشیه — پچوینک «اسقرادین» قاعهسی تسخیری حقدنه کی فقره سنک تلخیصی شودر:

« ۹۲۸، هر سبک بکی عمود بک آدم لر دن بک تاش وویوده نامنده کی دلاور، بعض سر

حد غازیله بو قلعه نك اوزرینه واروب تسخیرینه چالیدیرلر . دشمنه امداد کلیر . بکتاش وویوده بوسویه کیرر . بك قانی برحاربه ایله امدادجیلری تارمارا بدر ، اوندن سوکره قلعه بی ده آلیر ، پچوی قلعه بی زیارت ایتمشدر . برلیمان کنارنده وطاش اوزرنده ایمش ؛ غایت طار اولدیغندن اوچ خانه بیله اسکانه الویرشلی دکل ایمش . دشمن انده ایکن دروننده بر ایکی یوزکشی بولنه رق اسلامه زیاده تجاوز ایدرلر ایمش ؛ الآن (پچوینک زماننده) دروننده قایحیسندن باشقه کیمسه یوق ایمش .

ص ۲۵ ، س ۱ -- پچوینک (ص ۷۳) ویردیکی معلوماته کوره شهسوار اوغلی علی بك ذوالقدریه ولایتده صورت استقلالده حرکت ایده رك شاکیلری کلوب اوامر کوندرلد کجه اونلره دخی انقیاد ایتمهش اولدیغندن فرهاد پاشا اوته یقه نك محافظه سی بهانه سیله علی بکی افنا ایچون کوندرلمشیدی . فرهاد پاشا سیواس قریبه اصل اولنجه علی بکی مشاوره ایچون دیه رك جلب ایدوب اوغلریله برلکده اعدام ایتمه مشدر . فقط ینه پچوی (ص ۸۲) ۴ محرم ۹۳۲ ده فرهاد پاشانک قتلنی نقل ایدرکن سلطان سلیم زماننده پاشانک بعض اشقیانکله مأمور اوله رق وروم ایلی بکار بکی اولدیغنی حالده وزارت رتبه سی آله رق اناطولی به کچدیکنی و حال بوکه شهسوار اوغلی علی بک کندیسندن اول اشقیانی طاغتمسیله پاشانک ا که جک نام یا یلاقده قالمسی امر اولدیغنی و فرهاد پاشا ، شهزاده سلطان احمد مرحومک اولادندن سلطان مرادک ایراندن بو طرفه کچه رك اماسیه اعبانیله برلشدیکنه و خروج ایتک اوزره بولدیغنه دائر افواه ناسده دولاشان بررواتی رکاب همایونه اشعارایله التی یوزکشینک قاننه کیرمش وشو صورتله خیلی پاره ایدیمش اولدیغنی یازیور . قره چلبی زاده نك روضه الابرا درده (استانبول طبعی ۴۱۸) یازدیغنی وجه ایله شهسوار اوغلی فرهاد پاشانک غرض قدیمدن متحدث غدرینه اوغرامش و کندیسنکده جزاسنی کورمسی چوق تأخر ایتمه مشدر . بو جلدک ۴۶ نجی صحیفه سنه ده مراجعت . زوللی شهسوارزاده علی بك بلغراد فتحنی تبریک اوچو اباً سلطان سلیماننه تقدیم ایتدیکی عریضه ده :

« بعدما بادشاه عالم پناه خلد سلطنته بونک کبی غزاله توجه ایدیمک مأمولدرکه بوچاکر بی مقدار دعوت اولنه ، تا که فرمان شریف واجب الاذعان ایله مشیاً علی الرأس واروب سلطان لغزاة قا - الطغاتک اوکنده رکاب همایونده باش اوینادوب اخر عمریمزده حق تعالی شهادت میسر ایده » دیه عرض خدمت ایدیوردی ، فریدون بك ، ۱ ص ۴۶۷ .

ص ۲۵ ، س ۶ -- صولاق زاده (ص ۴۴۰) دونانمانک ردوس جزیره سنده «عجم باغچه سی» و نخبه التواریخ (ص ۵۷) «جم باغچه سی» اوکنه تیمور آتدیغنی یازیورلرکه

هاممرك «پارامبولهن قوینی» دیدیکی محل اولمالیدر. صولاق زاده ده «جم» ك «عجم» اولسی سهو ترتیب اوله جقدر.

ص ۳۲، س ۱۲ — سلیمانامه، ص ۶۸، «مغالی ماستوری»، یعنی استاد اعظمك حضور سلیمانی به قبولنی «ماه صفر الحیرك غره سی» اولمق اوزره قیداید. ینه سلیمانامه نك بو صحیفه سنده پادشاهك اوکون ردوس زنداننده محبوس اولان بر چوق مسلمینی قورتاردیغی وبونلره پك چوق احسان ایلدیکی مقیددر.

ص ۳۳، س ۱۸ — سلطان سلیمانك ۱۴ صفر جمعه کونی «جامع جدیدسنجوانی» ده ادای صلات ایله بعده ردوسدن مرمریسه کچدکلری سلیمانامه ده مقیددر که ۱۴ صفر ۹۲۹، ۲ کانون ثانی ۱۵۲۳ ه. مصادقدر. «سنجوان» «سن ژان» در؛ بوتاریخده «عنیز یحیی» دیه ترجمه اولمشدر. خبر صحیحده، عصر سلیمانی، ص ۳۳، سهو ترتیب ایله «سن — ژاق» اولمشدر.

ص ۳۴، س ۷ — پچوی ۱۱ شوال ۹۲۸ ده ایلکه و ۱۴ شواله ایخیرلی قلعه لری فتحنی کویسترر. اوندن سوکره تاریخنسز اوله رق «قلعه تختالی»، «جزیره استانکوی»، «قلعه بودروم (جزیره سیله معا)» فتحلرینی قید ایدر.

ص ۳۵، س ۱۷ — بروسه قاضیسنه کوندربلن ترکیه ردوس فتحنامه سی منشأت فریدونده، ص ۴۷۰-۴۷۳ مندرج و «اوائل شهر صفر المظفر سنه تسع وعشرین وتسعمائه بیورت قلعه ردوس» ایله مورخدر. قریم خاننه کوندربلن فتحنامه نك عنوانی فرقلی اولغله منشأت فریدون، ص ۴۷۰، یالکز بو عنوانی درج ایلشدر.

ص ۳۵، س ۲۲ — ایران شاهنك تاریخنسز اوله رق تاج الدین حسن خلیفه ایله کوندردیکی مکتوب منشأت فریدونده، ص ۴۷۳ و ۴۷۴ مندرجدر. بونده ردوس تخصیص اولتمقسنزین تبریک ظفرو ایفای تعزیت ایدلشدر. رئیس الکتاب جوری چلی انشاسیله یازلدیغی کویسترین جوابنامه ۹۳۰ محر می تاریخیله در، ص ۴۷۴. سلطان سلیمان شاهه «جناب امارت مآب، حکومت انتساب، اسمعیل بن شیخ حیدر الصفوی ارشده الله» دیه خطاب ایدیور؛ باباسنك شیخلکنك اختاری و «ارشده الله» تعیری ایران حقنده حسن نیتده بوللمدیغی آچقندن اچیغه کویستر مکده در. شاه ایسه اولدجه تعظیمی یازمشیدی. شیروان شاهك نامه سی تاریخنسز در، ۱۴ محر م ۹۳۰ تاریخی جوابی، ص ۴۷۵ و ۴۷۶، مندرجدر. شیروان شاهك مکتوبی تبریک جلوس و تعزیتدن عبارتدر. پادشاه اوکا «جناب امارت مآب، طریقت انتساب، شیخ ابراهیم بك» صورتنده خطاب ایلیور.

ص ۳۶، س ۲ — پچوی، پیری پاشانک ردوس سفرنده کی غیرتی — دشمنلرینک افساداتنه مبنی — پک مشکور اولمادیغندن استانبوله کلندکدن صوکره مقدهما مصردن بو طرفه سورکون ایدلمش وجلوسده عفو اولنش اولان زواللیرک بر چوق اموالی آلدیغنه دائر احمد پاشاطرقدن واقع اولان القاآت اوزرینه «تفتیش اولنق» فرمان بیورلدیغنی، مفتش تعیین اولنان فناری زاده محی الدینک خلاف شرع برچوق ماده لر حکم ایتدیکنی، فقط احمد پاشانک ده املی اولان صدارته نائل اوله میوب بو خدمتک «حرم هایبونده اولان او طه باشیغنه ایچ شاهینجیلراغانلی ضمیمه اولنان ابراهیم پاشایه» ویرلدیکنی یازار، ص ۷۹. سلیمان نامه ده قره چلبی زاده بویله افاده ایدر: «افساد حساد بدنهاد ایله بعدال عزل کش مکش تفتیشه مبتلا اولوب... دفتر اعمالنده وضع انکشت اعتراض اولنه جق ماده بولنماغین تعیین خواص تقاعد ایله نوعاً تطیب بیورلدی»، ص ۱۹۹.

ص ۳۷، س ۲۶ — حلیمگریک ۱۲۲۶ تاریخنده تألیف ایلدیکی «گلبن خانان» (۱) کوره (استانبول طبعی ۱۲۸۷، ص ۱۱-۱۵) قریمه قالغایلق منصبی محمد گرای خاندن باشلار. پدری منکلی گرای خان بر آقینه کیدرکن «ریکزه کیمی براقه جقسکیز؟» دیه سؤال اولتمسینه «اوغلم محمد گرای قالغای»، یعنی «قاله = قالسین» دیمشیدی؛ عودتنده اوغانلی حکومتدن محروم ایتیمک ایستمدی؛ «قالغای سلطان» عنوانی ویره رک قریمک اق مسجد قصبه سنی مقر حکومت کوستردی؛ استانبولدن ده محمد گرای ولی عهد اولمق اوزره برات ویرلدی. گلبن خانان، موضوع بحث اولان اختلالده (ذی الحجه ۹۲۹) امرای نوغایدن «نمای» [هائمه رک ممش دیدیکی] و «شیخ» بکلری اوکه سوره رک بونلری کلب عقور وصفیه یاد ایدر. محمد گرایه خلف اولان سعادت گرای، سلطان سلیمک معیتنده بولنش، اونکله برلکده استانبوله کلش ایدی. پک زنکین برکتبخانه صاحبی ایمش. اونک خلفی صاحب گرای خانک مقدهما قزان خانانته آتجایی قزان خانی ایچم خانک اولادسز وفاتندن منبعث اولدیغنی و صاحب گرای اوراده ایراد بوله مدیغندن حججه بهانه سیله بو طرفه صا ووشدینی کلبنک ویردیکی ایضا حاتنددر.

ص ۴۰، س ۲۱ و ص ۴۳، س ۱۹ — بو دفتردار «نزل امینی» اوله جقدرکه عسکرک لوازم، مأموریدر.

ص ۴۲، س ۱ — سلیم ناینک تاریخ ولادتی سلیمان نامه ده، استانبول مطبوعی

(۱) تاریخی خوشتر اولدی کل ژاله داردن. بتدی نهال گلبن خانان ربیعه ۱۲۲۶ (سروری)

ص ۷۹ ، ۹۳۰ رجبک یکرمی التیجی کونی اولق اوزره مقید و بوده ۳۰ مایس ۱۵۲۴ ه مصادفدر. الده بولنان ۱۳۲۶ و ۱۳۲۹ هجری قمری سالنامه لرینک هر ایکسینده رجبک یکرمی التیسی یرینه التیسی کورینورکه یا کلشدر .

ص ۴۴، س ۱۴ — سلیماننامه ده ، ص ۷۷، هواره عربانی بکی «عمرو» اوغلی شیخ علی ایاه مشایخ عرباندر بقر اوغلی احمد اولق اوزره کورینورلر. برنجیسینک باب الزویله ده صلب اولندیغی تصریح اولمشدر. بو ایکی آدمک اعدامی امثاله موجب عبرت اولمشدر .

ص ۴۵، س ۸ — قاپیتولاسیونلر تاریخی ایچون نظر دفته آله حق معلوماندندر. ص ۴۹، س ۱۲ — بو مکتوبده تاریخ یوقدر. لکن کیلان حاکمه کوندریلن مکتوب اواسط رمضان ۹۳۰ و حیدر چلی انشاسیله دیار بکر بکر بکی خسرو پاشایه کوندریلن حکم اواسط رمضان ۹۳۱ ایاه مورخ اولدیغندن ایکسینک آره سنده مندرج اولان اوتیه کی مکتوب دخی شو تارینخوره قریب اوله جقدر .

ص ۶۵، س ۵ — ذی القعدة ۹۳۲ تاریخی بر مهاج فتحنامه سی منشآت فریدونک برنجی جلدنده ۴۸۳ نجی صحیفه دن باشلار. بونده واردین، ایلوق ایله نامدار قلعه لر دن اریک، غورغوریجه ، جریوک، برقاص، سوتین، وکین، اردود، تیروقچه ، نوکای، ووقواره، بوارج، اوسک، راجه نک آندیغی کوسترلشدر. انکروس قرالی (لاوش) ک خرستیان قرالردن استمداد ایله «یوز اللی بیگ» عسکر طوپلادیغی، مهاجک «بودیندن یدی سکز کوچ [یعنی قوناق] برو» ده اولدیغی، مهاج محاربه سنک ۲۰ ذی القعدة ۹۳۲ چهارشنبه کونی وقوع بولدیغی مندرجدر. منشآت فریدونک جلد اولی نهایتده و ۵۳۵ نجی صحیفه ده بدون فتحنامه سی عنوانیه مندرج اولان دیکر بر فتحنامه ده « انکروس قرالی لاوش » ک خرستیان حکمدار لرندن استعانه ایده رک مهاج سحر اسنده یدی یوز اللی بیگ دشمن طوپلادیغی محرردر؛ مهاج محاربه سنده دشمندن ایکی یوز بیگ تلفات وقوعنده پچوی وهامه رده متفق اولمیرینه کوره یوقاریده ذکر اولان یوز اللی بیگ رفته سهو اولدیغنده شبهه یوقدر؛ مقدار تلفاته نظراً دشمنک مقدارنده ده مبالغه اولمسه کر کدر .

اشبو ایکسینجی فتحنامه ده سمندره سنجانجی بکی بالی بکه باغراد اوکندن جریان ایدن و « کثرت عمقی مائل بحر عمان و عرضی مشاکل نیل یم نشان بی زبان و بی کران و لطافت شیهه عارض کلعداران و مانند رخسار نوشین جان کوثر نشان وزلال رخشان » اولان

صاوه صوی اوزرینه کو پری قورمسی امر اولنه رق اونکده « سفاین هلال مثال اوزره پروین پیوندوثریامانندی نظیر زنجیرلر ایله طاق اسمان عالی رواق کبی بر جسر وسیع و بناء رفیع « یابدینی و بونک عینی « عالمده کو زلر کو رمش و صنی سمعه کش « اولمادینی و واردین قلعه سنک « قلل رفیعه سی موازی چرخ برین و بروج منیعه سی ملاصق فلک پروین « اولمله برابر وزیر اعظم و روم ایلی بکلر بکی ابراهیم پاشانک مساعیسیله ۱۷ شوال ۹۳۲ جمعه کوئی فتح اولدینی و اوندن سوکره بودینه دوغری کیدیله رک مهاج محاربه سی وقوعه کلدیکی کو سترلمکده دشمن سرداری « تیمور پاولی نام پاپاس « اولدینی ذکر ایدلمکده در .

پجوی، ۹۳۲ مجارستان سفرندن سوکره، ج ۱، ص ۱۰۶، فن طباعته دائر بر فقره جک یازار. بونده « باصمه خط ایله کتابت ایجادی غریب صنعتدر، و الحاق اوزکه ایجاددر. « دینلهرک ۱۴۴۰ تاریخ میلادیسنده مایانس شهرنده ایوان کو تنبرک نامنده « بر حکیمک « ایجاد ایلدیکی بیان اولمشدر. پجوی، مراد رابع دوری رجالدن اولدیغندن شو فقره یی ۱۰۵۰ تاریخلر نده یازمش اوله جقدر. کورینورکه طباعتک اهمیتتی اوزمانلر تقدیر اولمشیدی؛ نه چاره که اشکال حروفک تنوعی جهتیله طباعت بزه پجویندن ده بر عصر سوکره کله بیلمشدر .

ص ۷۰، س ۱۸ — پجوی، ج ۱، ص ۱۲۰، بویکی عاصی یی « طوکوز اوغلی « و « بکجه » اسملریله قید ایدر .

ص ۷۲، س ۱۰ — قلندر حقنده پجوینک نه دیدیکی ۷۰ نجی صحیفه ده تحشیه اولمشیدی. نخبه التواریخ بو آدمک « حاجی بکتاش ولی قدس سره العزیز » اولاندن اولدیغنی یازار. خبر صحیحکده افاده ایتمش اولدینی اوزره قلندرک ثبوت نسبی معلوم دکل ایسه ده باشنه اوتوز بیک قدر هوادار طویلامش و شاه عنواتی آلمش اولدیغندن ایجه برداهیه ایدی. نخبه، ذوالنونکده بوز اوق سنجاغندن و «بابا» نامنده بریله برابر چقدیغنی خبر ویریور. بو عصیانلر بر طرفدن مذهب مسئله لرینه مستند اولدیغندن ایرانلرک پارمقلری بولتمق طبعیدر؛ شهور ار زاده طاقنک اوغرا دینی فلاکتده اطنه طرفلر نده بر طاقم ناخشنودلر پیدا ایتمش اولمالیدر.

ص ۸۲، س ۷ — ابراهیم پاشانک سرعسکرلک براتنده کندیسنه شو اوصاف ویرلمشدر :

« رافع توقیع رفیع عالم مطاع خسروانی و دارنده منشور مشهور موجب السرور کیتی ستانی،

جناب وزارت مآب ، صدارت نصاب ، دولت اکتساب ، سعادت انتساب ، واسطه عقد الدولة الابدیه . رابطه عقد السعادة السرمديه ، قایدجیوش الاسلام ، صاحب العز والاحتیام ، الصارم الصمصام ، ضرغام پلنک انتقام . آصف الزمان ، ملا اهل ایمان ، حجة الرحمان علی الانسان ، مظهر عواطف الله تعالی ، مصدر الطاف بناتها ، الذي تلاءم من وجنات دولته نور الهدی وتبین من انق سعادته شمس الاعتلا ، الغازی فی سبیل الله ، المجاهد لوجه الله المحفوف بصنوف لطایف عوطف الملك الاعلی ، مبارز الدولة والدين ولدنيا . نظام الملك ، وزیر اعظم ابراهیم پاشا . . . »
بودرلو اوصاف مبالغه کاری عجم سر ایلرندن انتقال ایشیدی ؛ براتک کاتبی جلال زاده « حجة الرحمان علی الانسان » دیمکه دائره عقائدی ده تجاوز ایشم و دیگر مبالغه چی تویعیلره رحمت اوقوتمشدر .

پاشانک تخصیصاتی براتده « اولدن تصرفاتنده اولان یکر می کره یوز بیك اچقه لك خاصلری اوزرینه اون کره یوز بیك اچقه لك خاصلر دخی الحاق و اضافه ایلوب جمله خاصلری اوتوز کره یوز بیك اچقه لكه یتشدیریلوب ... » عبارده سیله تعیین اولتمشدر . بو اچقه زمانمز مسکو کاتبیه اوتوز بیك عثمانلی یوزلك التوتی متجاوزدر ؛ لکن بزم زمانمزک بر عثمانلی لیراسنده کی التونک عصر سلیمانیده تخمیناً شمیدیکی زمانک اون عثمانلی لیراسی قدرایش کوره چکی حساب اولنالمیدر . ابراهیم پاشانک درلو درلوه دایا و عوآدی ، حتی ملوک جواردن آلدینی « ویرکی » لرده بوندن خارجدر . بو تخصیصات ایله ایدیلن اسرافات ، کوستریلن دبدبه و ادارات بزم دائره تصوریمزه سیغماز .

ص ۱۱۳ ، س ۷ — پچویده (ج ، ۱ ، ص ۱۶۰) اردونک بلغرادده تزولنده فرانسه ایلیچیبسی دخی کلکله عظیم آلایلر ترتیب و اوتاغلر و سراپرده لر وضع اولنه رق شمیدی به قدر کورلمه مش بر دبدبه ایله قبول اولندینی و مؤخرأ شارل کن ایله فرانسه ایلیچیلری ایکیسی بردن تکرار حضوره چیقاریله رق دبدبه و ادارات کوسترلیدیکی مندرجدر .

ص ۱۱۴ ، س ۲ — پچویده (ج ، ۱ ، ص ۱۶۱) قلاع مفتوحه شو املاده کوسترلمشدر : شقلوش ، قاپولنه ، شبلیه ، بوبوچخه ، بلوار ، برزنجه ، ووتوش ، چیچو ، ذاقان ، قیژه (بو ایکیسی او زمان کوچک بر قله اولدینی حالده عثمانلیلر زماننده اک بویوک قلعه لردن اولمشیدی) قورنوق ، پاشکه ، شار وار ، کر مند وار ، روم ، رکر وار ، مشتر ، هدویک ، سونباتلی ، مشتی ، کوسک ، شوپرون ، زلچنوار ، بوفندروق شهری ، لاینبرک ، کر خبرک ، راتنات ، قردقونداس ، قلائیس ، بتوره ، بشلوف شهری ، غرادجه شهری (پای تخته معادل بربلده دینلمشدر) ، اشلومیش ،

لایتینجه ستانی ، طبوح ، اسلانجه ، رود ، جک ، بوغوچه ، زغرب ، خاربونیہ ، زاجتہ .

ص ۱۵۴، ۹س — پجوی (ج ۱، ص ۱۷۳) بغدادک تیموردن صوکره کی احوالی شویله خلاصه ایدر : «تیمورلنک، بغدادی ابا عن جد متصرف اولان قره قویونلو قره یوسفک لندن نزع ایتمش ایدی . مؤخرآ آق قویونلو پادشاهی اوزون حسنک انه کیردی . دها صوکره فروع ذوالقدریه دن علاءالدوله حکومت ایتمکده ایکن ۹۱۳ده شاه اسماعیل تعرض ایتدی . علاءالدوله طاغله التجا ایتمکله شاه آذربجانہ عودت ایلدی . آق قویونلودن دیاربکر والیسی اولان امیر بک موصلی ، شاهه اطاعت کوستردیکندن شاه دیار بکر ایالتنی اوستاجلی محمد خانہ ویرمش و ۹۱۴ده ینه عراق عربہ مسلط اولمشدر . امیر کبیر اوزون حسن بک بایندری آدم لرندن بغداد طرفلرنده بولنان باریک بک پرناک بایندری مقاومت ایدمه یه رک سلطان مراد بن سلطان یعقوب ایله برلکده متوجه دیار روم و شام اولدی . شاه اسماعیل بغداده وسائر بلاد عراق عربہ محاربه سز متصرف اوله رق حکومتنی خلیفه الخلفا لقبیله تلبیق ایلدیکی خادم بک نامنده برینه تفویض ایتدی . ۹۳۹ده بغداد حکومتنده بولنان دو الفقار خان شیعیلکدن روگردان اوله رق سلطان سلیمانہ بغدادک ناخترنی کوندرمش ایدی .» فضولی سلطان سلیمانک بغدادی فتحنی قصائدغر ایله مدح ایتمش و پادشاهک بغداده وصولنه شومصر اعی تاریخ دوشورمش ایدی :

کلدی برج اولیایه پادشاه نامدار . ۹۴۱

بیوک شاعری قدری تقدیر ایدیه میوب شکایتنامه مشهوری یازه جق بر حالدہ قلمسی او عصرده ارباب کاله کوستریلن التفاته نظراً سزاوار استغرا ایدر .

ص ۱۵۷ ، حاشیه ۱ — قبر امامک صورت ظهوری حقدہ پجوی نیک (ج ۱، ص ۱۵۸ و ۱۸۶) جلال زاده و عالیدن نقلاً یازدیغی تلخیصاً شودر : «شیعیلر بغداد تسخیرینه عزم ایتدکلری زمان امام اعظم ، تر به دارینه رؤیاسنده کورینه رک «بونلر بنی یاقق ایستلر؛ اوزرمده کی صندوقی جوارده کی اولان برخرستانک قبرینه قوی!» دیمش و تر به دار ایله جه حرکت ایتمش اولدیغنی پادشاهک همدان حدودینه دخولندن مقدم صلحادن بر عزیز اهل اتقادن بر چاوشه سویلش . چاوشده بونی سرعسکر ابراهیم پاشایه خبر ویرمش . ابراهیم پاشا «بغدادی آلیرسه ق او زمان خاطریمه کتیر !» دیمش . بغداد آلدیغی کبی پاشا «سلاطین سالفه اسلامک بنا و تعمیر ایتدکلری قبر امام تحری اولنسون؛ البته بر اثری بولنه جقدر .» دیه رک تحریات امر ایتمش اولدیغندن مدر سیندن طاشقون

خلیفه نامنده بر هنر مند ، بو خدمته کندینسک مأمور ایدلمسنی طلب ایدر ، و بر اثر بنا ظاهر اولور . « پچوی بوندن سوکره (یوزالمی التنجی صحیفه ده بیان اولدینی اوزره) ابراهیم پاشانک و پادشاهک تر به محلنه کلدیکنی و بر رایحه طیبه استشام اولدینغی یازیور سه ده « نعلش » ظهور ایتش اولدینغی سویلیور .

شو روایت ایکی به ایریلوب ده بغدادک آلمسنه قدر اولان قسمندن صرف نظر اولور ، و رایحه طیبه مدت مدیده مستور قالمش انار بنانک ویره جکی رایحه طیبیه ایله تفسیر ایدیلر ایسه اساس وقعه ، بغدادک فتحنده ابراهیم پاشانک — ایرانیلر طرفندن تخریب اولنان — قبر امامک تحریسنی امر ایتسندن و « هنر مند » وصفیه توصیف اولنان واحاطه کلیه سی جهتیه « طاشقین » لقبی ویریلن مدرس افدینک او طرفلرک تاریخنه و قبر امامک نه جهته بولدیغنه و بویله اینیه قدیمه نک آرانلمسی هنرینه و قوفی جهتیه تحریات واقعه سنده مظهر موفقیات اولمسندن و ظهور ایدن انار ایله تصادف ایدیلن بنانک حقیقه قبر امام اولدینی اکلالمسندن عبارت قالیر ، و روایتک بقیه سی حضرت امامه بالطبع یک متوجه اولان خلقک وقعه یه ویردیکی برزینت اولمش اولور . و قتیله تخریب اولمش بر بنادن تحری ایله اناره دسترس اولمقده ایسه هیچ بر فوق العادک بولنه ماز .

ص ۱۷۷، س ۵ — بوسطرده بر « الله » نسیان ترتیبه اوغرا مشدر .

ص ۱۹۹، س ۸ — « رشید » کله سنده سهو وقوع بولمشدر ؛ دیار بصره حاکمی مقاس اوغلی امیر راشددر که نیجه زماندن بری اجدادی صاحب خطبه وسکه اولدینی حالده بو دفعه مانع نامنده کی اوغلتی ، وزیری مقامنده بولنان میر محمدی ، قاضی عسکرینی یک چوق هدایا و بصره مفتاحلری ایله برلکده کوندرمش ایدی . کلن آدمار ۲۷ صفر ۹۴۵ نائل شرف مشول اولوب بصره حکومتی ایالت عنوانیه میر راشدده توجیه ویرات ، سنجاق ، خلعت ارسال اولمشدر .

ص ۲۳۳، س ۷ — ۹۴۸ سفری ظفر نامه سی منشآت فریدونده ، ج ۱، ص ۴۸۷ — ۴۹۰ ، « استبور فتحنامه سی » عنوانیه مندرج و جمادی الاخری ۹۴۸ ایله مورخدر . « استبور » ، « اصطبور » یا خود « طابور » مستحکم اردوگاه دیمکدر که ظفر نامه نک فقره آتیه سندن ده آکلا شیلبر :

« (دشمن مقابله قصدیه) حوالی بودیندن بر جبل عسیر المرور اوزره محکم اصطبور باغلیوب تولیدسنه وارنجه خرق زمین ایدوب عمیق خندقلر کسوب جنک ایچون یریر بارولر یدایلوب

وطونہ ایچندہ بعض جزیرہ لردہ قلعہ یا بوب ہر جانبدن اصطوبورنی حفظ و حراست ایچون بادلو شقہ لر قوروب حص حصین ایلمشر ...»

اردوی هایون بودینه اوچ درت منزل یا قلا شنبه دشمٹک ۲۹ ربیع الآخر ۹۴۲ دە فراره نیت ایده رک کیمیری بودین مقابله سنده اولان پشته شهرینه کچدیکی، «اراضی» انکروس تمام قلعہ لر ی و جمله مضافات و ملحقاتیله وریا عایا و اریاسی» ایله سائر ممالک محروسه یه ضم ایدلدیکی ظفر نامه نك جمله مندرجاتندندر.

ص ۲۳۶، س ۳ — پچوی، اوستریالیرک پشته اوزرینه حرکتلرندن دولایی پادشاهک زیاده منفعل اولدیغنی یازدقدن صو کره او صیره ده فرانسه قرانک دخی ایچیسسی کله رک قرانک شارل کن ایله اولان عداوتنک صورت حسنده رفعی ضمننده دوناتمانک اعزامی التماس ایدلدیکی، بونک اوزرینه ترسانه ده موجود کیمیلردن ماعدا چوق قادرغه یابدیرلسی فرمان اولندیغنی، قبودان غازی خیرالدین پاشانک ارسالی و عدیبورلدیغنی، پادشاهک مؤخرآ (۹۴۹) ادرنه یه کیتدیکی درج ایدر، ج ۱، ص ۲۴۷. هاهمه رک بو دینده قبول اولنوب استانبوله کلدیکی سویلدیکی سفیر پوله ن، پچوینک یازدیغنی ایلیچی اوله جقدر.

۲۴۸، س ۱۹ — بو آدمک لقبی «سحرمار» و دیگر بر محله یازلدیغنی کچی «شیرمار» اولمایوب «زهرمار» واسمی «محمد بک» اوله جقدر، پچوی، ج ۱، ص ۲۶۰.

ص ۲۵۴، س ۲ — پچوینک (ج ۱، ص ۲۶۳) افاده سنه کوره پادشاه غزادن عودتله مسروراً ادرنه قریبه تزولنده شهزاده محمدک و قاتی خبرینی آلمش و جنازه سنک مغنیسادن استانبوله کتیرلسنی امر ایتمشدر. جنازه استانبوله شعبانک اون سکیزنده داخل اوله رق بایزید جامعنده نمازی قینمش و «اسکی او طه لر» یعنی یکی چریلرک اسکی او طه لر ی باشنده دفن اولمشدر. شهزاده جامع شریفی ایشه بو شهزاده نك تر به سی قریبه یالمشدر. اسکی او طه لر «دیر کلر آراسی» دینلن و شمدی دیر کلری ده قالمیلان موقعدر. پچوی، بو جامعه یوز اللی یوک اچقه صرف اولندیغنی عالیدن تقلاً یازار.

ص ۲۸۸، س ۱۷ — پچوینک (ج ۱، ص ۹۶ — ۹۸) بوکا دائر افاده سی مفصلجه در. اولاً: خداوند کارک «قوسوه»، مراد ناینک ینه قوسوه و مؤخرآ وارنه، فاتحک بوسنه و اوزون حسن، سلیم اولک چالدران، قانصوغوری، طومانبای، سلطان سلیمانک اشبو مهاج، محمد نائیک ا کری محاربه لر ی هیچ برسلا له حکمدارانده کورلمدیکی سویلر. بعده ملک شاه ساجوقی، ملوک دانشمنده دن ملک محمد غازی،

سلطان صلاح‌الدین ایوبی، دیگر ملوک بیوک غلبه لر قزاقان مشر سده نه کندیلرینک، نه ده دشمنلرینک اعدادی بوقدر اولمادیغنی؛ سلطان منصور یعقوب بن یوسفک سبته بوغازندن اوتنه ده کی محاربه سنده اوچ یوز بیک دشمن منهزم اوله رق اللی بیکی اولدیرلمش، اون اوچ بیکی اسیر طولتمش، یوز بیک چادر، یوز بیک مرکب و قاطر، قرق التی بیک آت اغتنام اولنمش (بوارقامک بر قسیمی هامه مرک متنده اونو دلدیغنی اکلالمقده در) اولدیغنی کچی معموریه غزاسنده التمش بیک دشمن اولدیرلمش ایسه ده مهاج غزاسنده ایکی یوز بیک دشمن قتل اولندی دینلسه « بلکه نقصانی وار، مبالغه سی یوقدر » دینله بیله جگنی یازار. اک صوکره زمان صدیق اکبرده روم، عصر فاروقیده عجم و مصر، خلافت ذی النورینده ایران و افریقا محاربه لرینک اعظم غزواتدن اولدیغنی اخطار ایدر. مهاج تلفاتنک مقدرینی متنده هامه رخ دخی تصدیق ایتمکده اولوب دنیانک اک بیوک محاربه لرندن بری اولدیغنده اصلا شبهه یوقدر.

ص ۳۲۷، س ۸ — اولیا سیاحتنامه سنده (استانبول مطبوعی، جلد ۱، ص ۱۴۰) شویله یازیلیدر:

« زیارتگاه اجداد سلاطین آل عثمان در اخلاط — قویا آلپ بای زیارتی. اردوغرول بایک دده سیدر. عظیم الشان، شجیع، بهادر بر ار ایمش. جنبنده حسن بایندر خان. قویا الپ بایک برادریدر. ماهان شاهنک اذنیله اخلاطه خان اولمش. شهر ایچره اثر بناسی چوقدر. دیگر لری: سلطان عبدالله، عزالدین خان، سلطان حسن، سلطان میمندی، سلطان بوغه بای، سلطان طوخته بای، قورقود خان، سلطان علی خان، سلطان کاظم، سلطان بندی خان، زوربای خان، اسماعیل خان، بدر بای خان، چیغه لی خان، توخته مش خان، سلجوق خان، اسرائیل خان، معصوم خان، فوتلی بای. خاتونلری باشقه برده یاتار که شونلردر: ماما خاتون، [۱] صرمه خاتون، جان خان، نیلوفر خاتون، سرو بوی خانم، زیبا خانم، صفیه خانم، خورشید حورمه، دوندی حورمه، صفیه حورمه. آل دانشمندیدن: ملک کوندوز، ملک قبله، ملک صفا، ملک مقدس، ملک عمران. اجداد لری سیواس قربنده نیکسارده یاتار لر. آل چوبان ده اخلاطه مالک اولمشردی. جمله اون ایکی نفر کیمسه لردر. بونلره افواه ناسده (امیر) دیر لر. اصل لری ینه ماهاندن اولوب هجرتک ۱۲۳ سنه سی ملک هشام اموری زمانده بونلروداغستان دیر اسلام ایله مشرف اولمشلردر. بوراده یاتانلر شونلردر: امیر زیاد، امیر یادس، امیر قور دومان، امیر عبد بار، امیر قتیاق، امیر ساربان، امیر سلطان ولی شمس الدین. ایشته بوبتلیس خانلرینک جد اعظمیدر. قره قیونلیلردن یاتانلرده شونلردر: قره جلایر خان، قره یوسف خان، قره

[۱] ارضروم ولایتی ملحقانندن تر جان قضا سنک مرکز ی ماما خاتون نامیله یاد اولنور. سلیم اولک ایران سفرینه کیدر کن اوراده بر خانه ده قالدیغنی روایت و بو خانه اورادن کچنلره اراشه ایدلکده در.

طورمش خان، قره بور خان، قره شیخی خان. بونلرک خوانینی شهر ایچره زیرزمینلرده وسریرلر اوزرنده یاتارلر. تاریخلری بیله اوزرنده محرردر. بودیدیکمز مصطبه لر اوزره قیانا ایچره سریرلره نیجه سی قطیفه اثوابلرله، بیاض کفتلرله، صاچلری صفالریله یاتارلر. نیجه سی قدید، وقورومش قالمشدر. حتی بر زنجی چهره غلام، التده عصاسیله، ایاق اوزره، دیدنه بان کبی دیواره دایانوب طورر. اما غایت مخوف چهره در. تره دارلری یوق، قپولری فاتح روان مراد خان زیارت ایدیلدن بری مستوردرد. حقیر نیجه دلیکلردن ایبرایله زیرزمینه انوب زیارت ایتدم، ونو بیتی تحریر ایلمد:

اجل سوهانی حک ایلر حدیدی * جهان ایچره قویار نیجه قدیدی .

عرب وعجمده اخلاط قدیدلری مشهوردر. واقعا سائریرلرده وار؛ اما بونلر صاچ و صفالریله ترو تازه طوررلر . »

اولیانک اخلاطه دائر ویردیکی معلومات چوق مهمدر؛ بر صاحب همت ظهور ایدوبده او جوارده دیگر بعض محللره عائد افاداتیله برابر نظر مطالعه یه آهرق او طرفلری کوردکن صوکره تدقیق و تنقید ایلمیدر .

ص ۳۲۷، س ۱۱ — جهانمانک بو کا دائر افاده سی شودر :

« زیارتکاه : قونیه ده: مرقد مولانا جلال الدین محمد بن سلطان العلماء، فوتی ۶۷۲، عمری ۶۸ - سلطان ولد و بهاء الدین سلطان العلماء، شیخ کریم الدین، چلبی حسام، شمس تبریزی، شیخ صدرالدین، قاضی سراج الدین، سیدبرهان الدین محقق ترمذی. مرقد علاء الدین، وافلاطون الهی قونیه نك قلعه سننده در . »

شو حالده کاتب چلبی قونیه یی افلاطونه مولد دکل، مقبر یایمیشدر .

ص ۳۲۷، س ۲۹ — عجم چارشیشنی جهانمایه نظراً « برج العجم » و « عجم برجی » او قومالیدر . جهانما، ذراعلرک مجموعنی هاهمه رک اشارت ایتدیکی وجه ایله ۱۲۲۰۰ کوسترر؛ لکن سهو یکونده دکل، مفر داتده اولسه کرک .

ص ۳۲۸، س ۷ — اغاج سرائی حقه ده جهانمانک افاده سی بودر :

« دارالشجره، عجایب بغداددندر؛ دار واسعة و بساتین واسعة یی مشتهدر؛ و بودارک ایوانی ایکی برکه کبیره نك [سیوک حوض] وسطنده ذهب و فضه اون سکز غصنی وار ایدی. هر غصنک فروع کثیره سی وار ایدی که شکل اثماریده [میوه شکننده] انواع جوهرله مکمل ایدی؛ بو شجره نك اغصانی اوزره اون بش فارس مثالی [اتلی هیکلی] وار ایدی . برکه نك جانب یسارنده ده بونک مثلی وار ایدی . بوفارس تمثالاری انواع حریر و دیباج کیمشلر ایدی. سیوف ایله طوررلردی؛ البرنده مطارق وار ایدی و خط واحد اوزره متحرک اولورلردی. ص ۴۵۹ .

متندن ۱۵۳ نجی صحیفه ده بوسرایه متعلق افاده بوندن مأخوذدر. « وسطنده در »

سوزندن صوکره « اولوب شجره نك » کلمه لری اونوداش اولمالیدر .

ص ۳۶۵، س ۳۱ — خیرالله افندی تاریخنک سلطان سلیمان جلدی خاتمه سننده

اوزمان دولت عثمانیه و فرانسه مناسبات و اتفاقه و ایاجیلره دأر مندرج اولان بر بحث مخصوص بوجه آتی خلاصه اولنور :

« برنجی فرانسواک جلوسنده بتون فرانسه نمچه مالکیله محاط اولدینی کبی کزیده، قورفو اطهرلی، جنوه فلورانسه لیمانلری شارل کنک دونمالرینه جمع اولمشیدی. شارل کن ممالک شرقیه اوزرینه ده اجر ای نفوذ فکر نده بولندیغندن فرانسه حکومتی دولت عثمانیه یه تقرب لزومنی حسس ایتدی. ممالک عثمانیه نک اقوام منقرضه قدیمه سی حقننده بعض معلومات آلمق مأموریت ظاهر یه سبله کوندریلن مونپه لیه پسقپوسنک استانبولده سرای ایله باشلادینی کیزلی مخابره شرق خرسیتانلرینی ده خشنود ایتمکده ایدی. فرانسواک، پاوی محاربه سنده شارل کنه اسپر دو شمسی اوزرینه فرانسواک والده سی سلطان سلیمانیه بر چوق هدایا ایله بر مکتوب کوندرمش ایسه ده ایلچی بوسنه حدودنده نمچه لیلر طرفندن اتلاف اولنورق هدیه لرده آلدی. مؤخر آبخار اصیلزاد کاندن ژان فراتریپان استانبوله کوندریله رک فرانسواک والده سیله سلطان سلیمان آره سنده مکاتبه واقع اولمشدر. (بو مکتوبلر خیرالله افندی تاریخندن نقلاً بوجلدک ۱۰۹ نجی صحیفه سنه درج اولمش و فرانسواک مکتوبنک ۱۵۲۵ کانون اولنده تقدیم اولندیغنی کذلک تاریخ مذکور دن نقلاً یازلمش ایدی)

شارل کن، کندی متفقینه، فرانسواک بو حرکتی خرسیتانلر علیهنه بر حرکت اولمق اوزره تلقی ایتدرمه که چالشیغندن فرانسوا ۱۵۲۶ شباطنده محبسدن چیقدقن صوکره دولت عثمانیه ایله مناسباتی کتم ایتمکه برابر بر طرفندن ده بونک تشیدینه چالشیردی. مؤخر آ سلطان سلیمان طرفندن شارل کن و فریدیناند علیهنه اعلان حرب ایدلمش (۱۵۳۲) و پادشاه محاربه یه کیدرکن انای راهده فریدیناند طرفندن کلن ایلچی یه التفات اولنمیب فرانسه طرفندن شارل کن علیهنه دونانما ایستمک اوزره کلن ایلچی نائل التفات اولمش ایدی (بو جلدک ۱۱۲ نجی، ۱۱۳ نجی صحیفه لرینه مراجعت). و ندیک ایاجیسنک بوبابده ویردیکی معلوماته کوره درت یوزبیک متجاوز اسلام عسکرینک ایاجینک قدومنی تبریک ایچون یاقدقلری مشعله لردن حاصل اولان ضیا، رومانک شهر اینلرندن پارلاق ایدی.

شارل کن عثمانلی اردوسنه مقاومت کوستره مدی. مؤخر آ شارل کنک افریقایه تمرضی خرسیتانلری غیرته کتیره رک فرانسوا تعیب ایدلمکه باشلانمش ایسه ده فرانسوا، لافوره نی مقیم ایلچی اولمق اوزره استانبوله کوندرمش و پادشاه ایران اوزرینه سفرده

بولندیغی جهتله بویلیچی تبریزه قدر کیده رک ۱۵۳۶ شباطنده اولکی معاهدهنی تجدیداً خط هایونه اخذینه موفوق اولمشدر . او معاهده دن صو کره فرانسه قرالنه « پادشاه » عنوانی ویرلش وبو عنوان فرانسزلرجه «ایمپراطور» کلمه سیله ترجمه اولمشدر . جزایر والیسی باربروسک سچیلیا وساردنیا اوزرینه هجوم ایتسی فرانسه ایلیچیسى طرفندن التماس اولنهرق بو کاده مساعده اولندی . سلطان سلیمان برنجی فرانسوایه معاونت اولمق اوزره اولویایه عسکر کوندره رک انقونه واورانت طریققرلیه ناپولی یه یورومک اوزره بولندیغی حالده ونیدیکلینک خلاف ملحوظ حرکت خصمانه سی وقوعه کلدی . فرانسه ایله منعقد اتفاقدن ایسه برنمره کوریه میوب فرانسوا اوروپانک غلیان افکارینه مبنی شارل کنله ترک مخاصمه یه مجبور اولدی . بو خبر پادشاهه منعکس اولنجه موجب انفعال اولمش وفرانسه سفیرینه دیوان هایونده تعریضات وقوع بولمشدر . فرانسوا دولت عثمانیه یی کوجندر مک ایستمدیکندن شارل کن ایله تکرار محاربه یه کیریشدی . بونک اوزرینه استانبولدن نامه مخصوص ایله فرانسه یه عودت ایدوب تکرار ایلیچینکله نزد پادشاهی یه کلکده اولان رانقونی [رینسون] شارل کنک اراده سیله میلان والیسی طرفندن اتلاف ایدلدی .

بو ایلیچینک اولدیرلمسی النده کی تعلیماتی آلوبده فرانسوانک صورت حرکتی اوروپایه افشا ایتک و عثمانیلر نزدنده نفوذ صاحبی اولان اوایله بر آدمی استانبولده بولندرماق مقصدینه مبتنی ایدی . بر فرانسز والیسی ایلیچینک مخاطره یه اوغرایه جفتی حس ایده رک خدعه ایله تعلیماتی الندن آلمش ایدی ؛ شارل کن تعلیماتی اله کچیره مه مسی اوزرینه کندیسى بر تعلیمات تصنیع ایده رک نشر ایتدردی . مقتول ایلیچینک رینه ده پولیس خدمتنده بولنان پوهان تعیین اولندی . بو ایلیچی بودین شهرنده ذات شاهانه ایله ملاقی اولمشدر .

بر بریه نک شارل کن ضبطنه کچن محللرینک استرداد ی خیرالدینه امر اولنمسی اوزرینه شارل کنک هزیمت مشهوره سی وقوعه کلدی . بو صیره ده فرانسز ایلیچیسى استانبولدن فوتبلیویه وفوتببولدن استانبولده کیدوب کلکده ایدی . فرانسه قرالی بر محاربه یه دهها باشلامق اوزره دونانما ایستمش وسلطان سلیمان « سفیر یکز پوهانک استدعاسی اوزرینه دونانماسی مکمللاً مجهز اولدیغی حالده کوندرمه که مساعده ایتدم ، ورایکز دن خارجه چیقلماسنی قیوداتلریمه امر ایتدم . محاربه نک اتمامنده اعاده ایدیکنز ، شارل کنک حیله سندن تحفظ ایله نائل غلبه اولمقسزین مصالحه ایتیکز » مألنده مکتوب یازمشدر .

پولهن کیلرله مارسلایه کیتدیکی زمان پادشاه تکرار مجارستانه کیتمش ایدی. فرانسز و عثمانلی دوناماسی نیس شهرینی اوروب بعض سواحلی ضبطایتدکن صوکره طولون ترسانه سنده قیشلامشدر. ایرتسی سنه عثمانلی دوناماسی اون درت بیک ایتالیا اسیریه استانبوله گلشدر.

فرانسوا ۱۵۴۷ مارتنک اوتوز برنده وفات ایتمش ایسه ده خلفی دخی اونک شرق پولتیقه سنده دوام ایتشدر.

جودت تاریخنک برنجی جلدی تزییلاتنده «سلطان سلیمان عصرنده ابراهیم پاشا طرفندن دیوان عالیده فرانسه ایلچیسنه ایراد اولنان» بر نطق رسمی مندرجدر؛ خیرالله افندی تاریخنک ۱۳۹ نجی صحیفه سنده بونطقک مؤداسنه نظراً صدر اعظم ابراهیم پاشا طرفندن دکل، رستم پاشا طرفندن ایراد اولنش اولسی لازم کله جکی بیان ایدیلیور؛ حال بوکه جودت تاریخنده (ج ۱، ص ۴۱، ۱۳۰۹ تمثیلی) نطقک سلطان سلیمانک شرق سفرنده بولنمسی جهتیله استانبول قائممقامی اولان وزیر ثانی ابراهیم پاشا طرفندن ایراد اولندیغی محرردر. بونطق بچی و سلطان سلیمانک فرانسه قرالنه نامه لری جلد آتیده تفصیل اولنه جقدر.

بتوفیقه الکریم بشنجی جلدک طبعی ختام بولدی فی ۲۷ ذی الحججه ۱۳۳۱

بشنجی جلدك فهرسی

تصیفه

تاریخك اوچنچى دورده سنك منابع شرقیه جدولی.

۶ — ۳

یكرمى بشنجی كتاب

اونجی عثمانلی پادشاهی بیوک سلیمانك جلوسى . — غزالینك عصیانى . — ایلک مجارستان سفرى . — بلغرادك فتحی . — ونديك ایله معاهده . — عزیزیمحی شوالیه لری اوزرینه ایکنجی سوق عسکر . — ردوسك محاصره وفتحی . — عجم وروس ایچیلری . — وزیر اعظم ابراهیمك سلیمانك همشیره سیله ازدواجی . — پادشاهك مصره عسکر سوقى .

۴۵ — ۷

یكرمى التنجی كتاب

یکى چریلرک عصیانى . — ایران ایله مناسبات خصمانه؛ فرانسه ولهستان ایله مناسبات دوستانه . — خرواستانده وقایع حربیه . — مجارستان استیلاسى . — موهاج محاربه سى و محاربه نك نتایجى . — آسیاده عصیان . — بوسته ده ، خرواستانده ، اسقلاوونیا ده قلعه لر فتحی . — زاپولیا و فردیناندك سلیمان ایلیچیلری . — ابراهیم پاشانك بتون عثمانلی اردولرینه سرعسکر لیکى . — بودینك ضبیطى ، ویانه نك محاصره سى . — عثمانیلرک رجعتی سببى .

۹۸ — ۴۶

یكرمى یدنجی كتاب

شهبزاده لرك سنت دوکونی . — فردیناند ، زاپولیا ، پهره نه ی ایله لهستان ، روسیه ، فرانسه قرالرینك سفیرلری . — سلطان سلیمانك بشنجی سفرى . — کونش محاصره سى ، عثمانلی اردوسنك ایستیریا طریقیه عودتى . — قورونك ضبیطى . — فردیناندك باب دولت ایله مناسباتى ، آوستریا ایله دولت عثمانیه آره سنده ایلك عهدنامه نك عقدى .

۱۴۲ — ۹۹

یكرمى سکزنجی كتاب

ایران سفرى . — تبریز و بغدادك تسخیری . — اسکندر چلینك اعدای . — ابراهیمك نظردن سقوطى واعدامى . — فرانسه ایله اتفاق معاهده سى . — قورونك اعاده سى . — خیر الدین باربروس ایله شارل کنك تونس اوزرینه سوقیاتی .

۱۷۷ — ۱۴۳

یكرمى طقوزنجی كتاب

ترک علما و شعر اسندن بعضلرینك ارتحالی . — ونديك ایله حرب . — قورفو محاصره سى . — قاجیانه لرك هزیمتى . — بحر سفیده خبلى جزائرک فتحی . — هم بوغدانده و بحر سفیده ، هم هند دکزنده

۲۱۶ — ۱۷۸

صحیفه

سفر. — وزیر اعظمك وفاتی. — شهزاده لرك سنتی . — تركارك
وونديكايلىرك حدودقلعه لرىنى متقابلاً ضاييع وضبط ايتلىرى. — قاستهل
نوئوونك فتحى وونديك ايله مصالحه .

اوتوزنجى كىتاب

فرديناندك ايلچىلىرى . — مجارستان سفرى . — بودينك ممالك
عثمانيه يه الحاقى . — شارل كنىك جزائرى ضبطه تشبثى . — نيس
ويشته محاصره لرى . — سلطان سليمانك اونجى سفرى . — والپو ،
شيقلوش ، غران ايله شتولوايسه بورغك ضبطى . — شهزاده محمدك
وفاتى . — ويشغراد ، نهئوغراد ايله وليقانك سقوطى . — لونسقا
وسالا محاربه لرى . — خيرالدين باربروس ايله رسم پاشانك وفاتى . —
شارل كنى و فريدناند ايله مصالحه .

۲۶۷ — ۲۱۷

مورخك تذييلاتى .

۳۶۶ — ۲۶۸

مترجمك تذييلاتى .

۳۸۲ — ۲۶۷

